

LAVAR 18

Geriadurioù PREDER

- Roparz HEMON, **Geriadur istorel ar Brezhoneg**, eil embannadur
e peder levrenn keinet, 2 880 p. en holl, 335 € (pe e 45 rann 64 p., 250 €)
- Guy ÉTIENNE, **Geriadur ar Bredelfennerezh**
(galleg, alamaneg, saozneg, brezhoneg), 384 p., 1983, 18,29 €
- Yann-Baol AN NOALLEG, **Geriadur an Armerzh, ar c’henwerzh hag an
Arc’hant** (galleg, brezhoneg), 326 p., 1995, 24,39 €
- Guy ÉTIENNE, **Geriadur ar Stlenneg**
(galleg, saozneg, brezhoneg), 544 p., 1995, 27,44 €
- Guy ÉTIENNE, **Geriadur ar Gorfadurezh**, eil embannadur
(galleg, latin, brezhoneg), 246 p., 1999, 17,53 €
- Pascal LE MOAL & GUY ÉTIENNE, **Geriadur ar Mediaoù**
(galleg, saozneg, brezhoneg), 360 p., 2000, 22,10 €
- Yann-Baol AN NOALLEG, **Geriadur ar Jedoniezh**
(galleg, brezhoneg), 174 p., 2003, 15 €
- Gab CHEREL & ALAN E. AR BERR, **Geriadur ar Verdeadurezh**
(galleg, brezhoneg), 508 p., 2004, 25 €
- Yann-Baol AN NOALLEG, **Geriadur ar Fizik**
(brezhoneg, galleg), 240 p., 2006, 23 €
- Guy ÉTIENNE, **Geriadur ar Vezekniezh**
(galleg, saozneg, brezhoneg),
Rann 1 – Rann 9, 2007 – 2015, 22 € ppep rann

LAVAR

- LAVAR** 08, 536 p., 1992, 24,39 €
- LAVAR** 09, 536 p., 1996, 24,39 €
- LAVAR** 10, 510 p., 1997, 24,39 €
- LAVAR** 11, 510 p., 1998, 24,39 €
- LAVAR** 12, 525 p., 1999, 24,39 €
- LAVAR** 13, 544 p., 2000, 24,39 €
- LAVAR** 14, 517 p., 2001, 24,39 €
- LAVAR** 15, 536 p., 2003, 25,00 €
- LAVAR** 16, 512 p., 2004, 25,00 €
- LAVAR** 17, 510 p., 2006, 25,00 €
- LAVAR** 18, 448 p., 2008, 25,00 €

LAVAR 18

PREDER
2008

Embannet gant skoazell Kuzul Ranndir Breizh
Publié avec le concours du Conseil régional de Bretagne

© 2008 Preder

K E N T S K R I D

Un renkadur nevez zo da notennoù an niverenn-mañ eus LAVAR : kinniget emaint diouzh an urzh o deus el lizherenneg an termenoù gallek a zo ar sigur anezho. Un askempenn bihan a reomp enta da furm hon embregadenn Yezhouriezh goude pergont bloavezh a stabilded.

Evel ma ouzer, d'ober LAVAR 01 (1966) ha LAVAR 02 (1967) ez eas studiennoù dibersonnel, klok hag echu, evel ma teree d'ur gelaouenn skiantel. Gouzout a reer ivez e stagad da zilezel ar patrom klasel-se e Kerzu 1967 hag adalek an niv. 03 (1969) betek an niv. 17 (2006) e c'hoarvezas LAVAR a notennoù dastumet hervez o deiziad, anezho eskemmoù anfurmek ha danevelloù labour hep klozadur alies.

Abeg an dilez ne oa ket da glask hepken en diouer amzer hag e samm an trevelloù a boueze war choug ur bodad skort a labourerion. Da gavout edo en aozioù al labour end-eeun – aozioù labour n'int ket kemmet kalz abaoe pergont vloaz en desped d'an arvanoù.

Moarvat ez eus hiziv un engroez a dud o plediñ gant ar yezh. En deskadurezh, eus ar skol veur d'ar skol vamm hag e pep aozadur kenteliañ e vez mistri o treuzkas ar brezhoneg evel ma 'z eo deuet betek enno. Anat eo n'eo ket roll ar gelennerion barn na kemmañ tenor an danvez int karget da gelenn. Ken gwir all n'eo ket o afer ma ne servij da netra ar yezh a lakaont o diskibion da zeskiñ : o micher a reont, n'o deus ket enta da zerc'hel kont eus selledoù a denn d'ar vuhez personel. Nevez 'zo e konted din pegen feuket e oa bet ur geneilez o pakañ digant ur genskolaerez vrezhoneg an deñsadenn : « En français, s'il te plaît, on n'est plus en classe. » Ha lec'h oa da feukañ ? Bezañ implijad koustiañsus n'eo ket dre ret bezañ keodedour heboell.

Aze emañ an dalc'h : anaout ster kement a reer hag e zerc'hel dindan varn. Petra eo bezañ keodedour heboell hiziv e Breizh ? Kant vloaz 'zo ez emanve « Breizhiz emskiantek » ar stourmerion a rae eus ar Brezhoneg o « yezh vroadel », skritell houmañ a gredent lakaat war ar parlantoù, a lakaent evit gwir war an idiom nevez a grouent dre berzh end-eeun ma emskiantent outañ. Dre an un emskiantañ, hep e vennout kennebeut e krouent evito o unan ur vuhez na oa mui diouzh ar patrom kevredadel a rene en dro dezho.

Rak diouzh ur patrom kevredadel nevez e ranker intent ar seurtad nevez a geodedourion a lakaent da zispakañ. E kemm ouzh an implijidi goustañsus a venegen a-zioc'h, n'edo ket o yezh dezho e-kichen o buhez ha dre ma krouent o buhez e brezhoneg e rankent krouiñ brezhoneg o buhez.

Un embannadur evel LAVAR n'en deus ster nemet etre daouarn keodedourion nevez. Ul lec'h eo ma studier ar yezh moarvat, un organ a Yezhoniezh, met dreist holl ez eus anezhañ ur gwezhva a Yezhoniezh, un egor ma labourer da grouiñ ar yezh. E se, kentoc'h eget bezañ heñvel ouzh salioù ha trepasoù brintin ur skol veur, e tenn d'ur chanter saverezh, daskompren gant dafaroù a bep seurt e-kreiz ur milendall klazioù ha mogerioù hanter-savet

En aridennad 879 notenn embannet abaoe pergont vloaz ez eus peadra da gavout danvez respontoù d'un niver mat a c'houlennoù. Peadra ivez da goll amzer dre gantreal d'ar diskoulm. Evel ma teu e teu e vez steudet ar pennadoù, hep urzh rakwelet evel ma c'hoarvez gant plegennoù ar vuhez a ro tro dezho da zont e gouloù. D'hon meno e oa poent aesaat o labour da arveriadeg levrennoù LAVAR. N'eus bet kemmet netra e doare ma tiwan an notennoù, nemet e-lec'h o stalañ diouzh o deiziad, hon eus o renket evel en ur geriadur, hervez urzh lizherennel enmonedoù gallek – n'eo ket gwriziennet don a-walc'h c'hoazh ar brezhoneg kempred evit ma c'hallfed dioueriñ amoug ar yezhoù all. Dav lavarout n'hon eus heuliet reolenn strizh ebet evit dibab titl pep notenn : alies e talvez an enmoned gallek da alc'houez hepken evit digeriñ ur stregor ledonoc'h eget e hini.

Ul lusked all zo c'hoariet evit ma rofemp un urzh agederel d'an notennoù. A-stur gant LAVAR en deus Preder embannet ur skalfad geriadurioù kalvezel : Armerzh, Bredelfennerezh, Fizik, Jedoniezh, Jederezh, Korfadurezh, Mediaoù, Merdeadurezh, Mezekniezh, Stlenneg ; war ar stern emañ geriadurioù an Hinouriezh, ar Gimiezh, ar Brederouriezh. Soñjal a reomp ez eus a-benn bremañ gant ar yezhouriezh vrezhonek diazezoù solut a-walc'h evit ma ve boulc'het da vat an oberenn erbareet abaoe bloavezhioù ez eo ar geriadur hollek.

A dra sur, n'eo ket ar geriadurioù brezhonek a vank. Hini anezho koulskoude, ha pa ve an daou siriusañ ha soliusañ anezho, ar *Geriadur istorel* ha *Geriadur An Here*, ne deo evit bastañ d'an ezhommoù termenadurel a vremañ. Niverennoù LAVAR o unan, en askont d'o anreizhiadegezh furmel, a lez direkour gwall alies ar yezhourion, ar skrivagnerion pergen.

Evel boas, e tenn an danvezioù studiet e LAVAR 18 d'un niver bras a ziskiblezioù. Ent stagedel e teu ar Vevoniezh, ar Vezekniezh hag ar Vredoniezh e penn. Pleustret e vez ivez war grefen ar C'hramadeg – emeur o prientiñ un adembann azgwelet ha klokaet eus kentelioù *Yezhadur SADED*. E dibenn al levr e kaver bepred menegvaoù brezhonek, gallek, saoznek, alamanek. E kemm ouzh an niverennoù kent n'emañ ket roll an danvezioù studiet e Taolenn an dibenn – ar roll-se o vezañ amsavet gant ar Menegva gallek.

Guy ETIENNE

Roll an dud meneget dre deskanvioù e LAVAR 18

AAB	Alan E. AR BERR	LM	Laorañs MOTROT
ALMO	Alan MONFORT	MC	Mikael Coïc
CHAN	Chantal AN NOALLEG	MME	Martial MÉNARD
GC	Gab CHEREL	RLN	Roger LE NESTOUR
GE	Guy ÉTIENNE	RU	Rafael URIEN
GP	Goulven PENNAOD	TAM	† TURIW AR MENTEG
IK	Iwan KADORED	YBAN	Yann-Baol AN NOALLEG
JMM	J. M. MAHE	YIG	Yann-Ildut GALLIOU
JYL	Jean-Yves LAGADEG	YVT	Yann Varc'h THOREL

Berradurioù yezhel

a.	adanv	kv.	keñveriañ, dave da
aaO.	adanor	La.	latin
Al.	alamaneg	l.	liester
b.	benel	n...	nevez(yezh)
bn.	bonad	pa.	pennanv
Br.	brezhoneg	pao.	pennanor
BrW.	rannyezh Bro Wereg	Pd.	predeneg
Et.	furm etrevroadel	qqc.	quelque chose
g.	gourel	qqu.	quelqu'un
Gl.	galleg	ra.	raganv
Gr.	gresianeg	rn...	raknevez(yezh)
h...	hen(yezh)	s.	strollder
hh.	ha pajennoù da heul	sk.	skouer
hv.	heñvelster	sl.	sellet
It.	italianeg	sp.	spisc'heriad
Iw.	iwerzhoneg	Sz.	saozneg
Kb.	kembraeg	SzAm.	saozneg amerikan
Kn.	kerneveg	u.	unander, unanderenn
kr...	krenn(yezh)	ub.	unan bennak
Kt.	keltieg	udb.	unan bennak

Teskanvioù an oberoù

Evel el levrennoù kent e kaver arveret e LA V AR 19 teir reizhiad teskanvioù :

– evit an oberoù hag or geriadurioù brezhonek, ar reizhiad diazezet gant Roparz HEMON en e *Geriadur istorel or brezhoneg* [GIBR], bet klokaet gant René LE GLEAU en e *Dictionnaire classique français-breton* hag An Here en e *Roll daveennoù gant o berradurioù*; ur roll hizivaet emeur o prientiñ;

– evit on oberoù er yezhoù ail, ar reizhiad etrevroadel evel m'emañ embannet e 'Byrfoddau Ilyfryddol' Rhan LXI *Geiriadur Prifysgol Cymru*;

– evit ar steudadoù DAFAR ha LAVAR ez eo bet dalc'het an doare boas da venegin al levrennoù, eleze Da-63, h.a., La-01, La-02, h.a.

A

-ABLE, -IBLE

GE 28 11 07– VALLÉE, o soliañ war voazioù skrivagnerion an 19^t kantved, a zeskrive arver al lostger *-us* evel henn :

“Le suffixe *-us* s’oppose à *-ek* et à *-et* comme la puissance à l’acte : *ul liorz vleuniek* un jardin fleuri ; *un aoter vleuniet* un autel (artificiellement) fleuri, — état actuel — ; *ul louzaouenn vleunius*, *un amzer vleunius* une plante apte à produire, un temps qui peut faire produire des fleurs, — état possible. *-Us* sert à rendre « -able, -ible » français, concurremment avec *he-* bien, facile à [...] ; mais il a, en outre, un emploi très étendu dans des cas où le français se sert, pour indiquer des possibilités, de périphrases comme « fertile en », « abondant en », « favorable à », « disposé à », « qui produit », « qui amène », etc. : lieu fertile en blé, en fruits, qui produit du vin, etc. *lec’h edus*, *frouezus*, *gwinus* ; temps qui amène du vent, de l’eau, de la gelée, des éclairs, des maladies, etc. *amzer avelus*, *dourus*, *rewus*, *luc’hedus*, *klêñvedus* ; homme porté à aimer, à (bien) recevoir, à désirer, à s’emporter, etc. *dén karus*, *degemerus*, *c’hoantus*, *taerus*. Noter aussi son emploi très étendu pour traduire « -ant » marquant propriété, disposition à : étonnant *souezus*, bruyant *trouzus* ; et « -eur, -aire », suffixes d’agents, quand ils sont appliqués aux choses : mirage trompeur *dazgwel touellus*, matière incendiaire *danvez entanus*” (VALL. Xxi-xxii).

Da voulc’hañ studi gramadegel al lostger *-us* e tibabe VALLÉE kevenebañ galloud ha gwered : ar bleuñv zo e galloud el louzaouenn a-raok ma vleugn, a zeu e gwered pa vleugn, alese e tisklerier ez eo *bleunius* al louzaouenn ; kevenebadur hennezh avat na c’halle ober nemet diwar goust ur rikladur adalek an diarsell trabedel : “al louzaouenn zo bleuñv *e galloud* enni = *galloudel* eo ar bleuñv (anv zo a *c’halloudelezh*)” betek an diarsell bedel : “*gallout a ra* al louzaouenn bleuniañ = *bleunius* eo al louzaouenn (anv zo a *c’hallusted*)”. Hevelep rikladur a roe tro da astenn arver al lostger *-us* dablegennoù nad eo ket an daouad trabedel galloud-gwered evit ober meiz warno : ne lavarer ket : “al lec’h-mañ zo ed *e galloud* ennañ”, met “*gallout a*

ra al lec'h-mañ dougen ed = *edus* eo al lec'h-mañ"; nag : "an avel-mañ zo ar c'hleñved *e galloud* ennañ", met "*gallout a ra* an avel-mañ dec'han kleñved = *kleñvedus* eo an avel-mañ". En diarsell trabedel, an un bleuñv zo e galloud el louzaouenn hag e gwered warni, *ur c'heñver a hevelepted* zo etre ar bleuñv galloudel hag ar bleuñv gweredel ; e kemm, en diarsell bedel, etre an ed hag al lec'h, etre ar c'hleñved hag an avel ez eus *un ere a gevaraezded* : ur c'hallusted (gwell : un doare, ur perzh) eus al lec'h eo kevaraezañ ar gounit ed ; ur c'hallusted (un doare, ur perzh) eus an avel a ra anezhi ur c'hevaraez, un arbenn a gleñved. Ent resis enta e tespizer : al lostger *-us* a zenot ar gevaraezded : ul lec'h edus zo ul lec'h kevaraez da c'hounit ed, un avel gleñvedus zo un avel kevaraez da gleñvel. Heñvel dra ez eo ur c'harr trouzus un arbenn a drouz (o trouzal), un danvez entanus un araez da entanañ.

Un astenn heñvel a zeskriver e kelc'h ar vuhez : pa lavarer da skouer ez eo karus, taerus un den, e taveer d'ur c'hallusted (gwell : d'un doug) anezhañ da garout, da daeriñ ; eno e tenot al lostger *-us* an *tued*.

Dezrann VALLÉE ne c'hellomp ken heuliañ enta. Ur gwan zo ennañ koulskoude pa laka ez eo kevatal Br. *-us* da Gl. *-able, -ible*, rak kemm zo etre an div yezh war ar poent-se. Gramadegourion ar galleg a zespiz an daou lostger evel henn :

“Les adjectifs en *-able / -ible*, généralement construits sur le radical d'un verbe transitif direct et qui peuvent dénoter une propriété paraphrasable par une tournure passive modalisée (« *qui peut être* ») : *Le blessé était intransportable / Le blessé ne pouvait pas être transporté*” (M. RIEGEL, J.-Ch. PELLAT, R. RIOUL, *Grammaire méthodique du français*, PUF, 1994, p. 443).

Daou ziforc'h arver zo enta etre an div yezh : e galleg e lostgerier peurliesañ dre *-able / -ible* verboù trazeat eeun hag an adanv o tisoc'h a verk ur perzh galloudel gouzañvat (an aozerion ne venegont ket an nemedennoù ez eo Gl. *terrible* chomet gantañ ar ster oberiat en doa La. *terr "(b)"(lis* deveret eus ar verb trazeat *terre(o* "spontañ" ha *pitoyable*, hiron a zo gantañ an daou gemeradur oberiat ha gouzañvat).

Mar lezer e-maez kont levezon ar galleg, ha hi anat da skouer war Br. *truezus* oberiat ha gouzañvat evel e gevatal Gl. *pitoyable*, e stader :

a) e vez deveret an adanvioù dre Br. *-us* diwar ar pennanvioù (sk. : *edus, aourus*) koulz ha diwar ar verboù (sk. : *entanus, karus*) ;

b) ent istorel, ez arouezont alies ur c'hallusted oberiat.

Diaes eo heuliañ istor Br. *-us*. En henezh, e tiskouez FLEURIOT e vane warnañ roudoù eus steriegezh La. *-o#sus* : ha diwar an nebeut reveziadennoù a zo en hon c’herz n’eur ket evit spisaat dezhañ un durc’hadur ster asur. Er grennevezh, e kaver *-us* o verkañ ur perzh oberiat (krBr. *hoarius*, *dougus* C), e-kichen arverioù gouzañvat (krBr. *enorus* C) pe andiforc’hek (krBr. *anaffus* M hag *anaffet* N damheñvelster).

Adalek ar 17^t betek kreiz an 20^t kantved e paotaas an adanvioù dre *-us* o verkañ andiforc’hek ar c’hallusted oberiat ha gouzañvat. En e c’heriadur e venege VALLÉE an arverioù boaziet gant skrivagnerion e gantved¹ : “MANGEABLE *mat da zebri, a haller debri, debrus*”; “BLÂMABLE *tamallus, rebechus* (et porté à blâmer), *abegus*”; “AGRESSIF *atahinus, argadus*”, hep damant her da zispartiañ oberiat ha gouzañvat.

E grez VALLÉE koulskoude, hep ma vemp evit gouzout pegoulz na gant piv, e voe kentradet arver al lostger *-adus* da verkañ ar c’hallusted c’houzañvat. VALLÉE e unan a zalc’h kont eus an devoud en e c’heriadur : “REMARQUABLE *arvest(ad)us, evesaüs*”; “RÉPRÉHENSIBLE *tamalladus, rebechadus*” (en eneb ez eo heverk ezvezañs an termenoù dre *-adus* e GIBR, ma lenner : “ARVESTUS *digne d’être contemplé*”; “TAMALLUS *blâmable, répréhensible*”, “ABEGUS (1) *qui aime à critiquer*” [tued oberiat enta] ; (2) *qui prête à la critique* [perzh gouzañvat], koulz hag ar vezañs eus reoù anezho e NDBF : “TAMALLADUS *blâmable*” e-kichen “TAMALLUS *porté à blâmer*”, “MEZELLADUS *malléable, plastique*” [endra roe c’hoazh VALL : “PLASTIQUE *mezellus*”] e-kichen hironed oberiat-gouzañvat : “C’HOANTAUS *désireux ; désirable*” ha “C’HOANTUS *désireux ; qui donne envie*”). Heklevioù all a sav diouzh Yezhadur F. KERVELLA, hag int lentik ivez :

“Dibennoù *-US* hag *-ADUS*. — Ouzh an dibennoù anv gwan-se e vez staget hepken an dibenn *-ded* :

“-USTED : *eürusted, brokusted, sellusted, joiausted, founnusted*...

“Mar bez c’hoant merkañ ur perzh gouzañv e vo graet gant *-ADUSTED* : *diskuizhadusted*. N’eo ket alies evelkent e vo graet gant seurt gerioù” (YBRB 445).

“-ADUS : *diskuizhadus, diwalladus*.

“Koulskoude ne vez ket lakaet atav *-ad* dirak *-us*. Bez’ e c’hell *diskuizhus* talvezout da skouer : 1) a ziskuizh, 2) na c’haller ket skuizhañ, 3) n’eo ket skuizhus” (*ibid.* 449).

¹ Ne lavaran ket gant teodyezherion e amzer, a rae gant *debrapl, rebechapl*, hanc’herioù testet gant GREGOR en e c’heriadur.

Orin al lostger *-adus* ne savfe ket da bell enta en istor ar yezh. Goulakaat a ran e tisoc'h eus azveradur al lostgerioù hBr. *-atoe*, *-atuiu*, *-itoe*, keveleb da Kb. *-adwy*, Kn. *-adow*, ganto holl ur mennoz a redi, a hetiñ o lakae kevatal en teir yezh da La. *-andus*, *-endus* (VBEG 315), dezho avat bep a donkad : tra ma 'z ae al lostger brezhonek e-maez arver ez ae war steuziañ ar mennoz hetiñ diouzh al lostger kembraek : “*DYWEDADWY that may be said, to be said*” (GPC 1152), “*GWELADWY visible*” (*ibid.* 1626). Goude ma 'z eas hBr. *-atoe* da *-adou*, furm testet gant anvennoù evel *Karadou*, e voe erlec'hiet an elfenn *-us* ouzh *-ou*, dindan levezon ar c'hembraeg evit ar ster, dre berzh ster ar c'hallusted a oa gant Br. *-us* hag ivez moarvat evit adkavout ar ster gouzañvat arloet dre fazi ouzh Br. *-ad* (sl. La-03 66 hh.).

Bezeta pe vezet, e dibenn an darvezadur, ez eo bet skoueriekaet er yezh kempred al lostger *-us* gant ster ar c'hallusted oberiat hag *-adus* gant ster ar c'hallusted c'houzañvat.

Evel hogos bepred pa vez digejet ur reolenn nevez en amboaz tennañ ar yezh eus strewidigezh ar boazioù, e treuzpad furmoù nemedennek gwriennet a bell 'zo ha dezho reveziadennoù lennegel paot, evel en degouezh : *truezus* (hiron oberiat-gouzañvat), *diziouerus* (a furm oberiat hag a ster gouzañvat).

Da venegiñ ivez an dasorc'h eus al lostger *-adou* lusket gant KERVERZHIOÙ a roe dezhañ evit doare ster ar c'hallusted c'houzañvat (sl. *Barzhonegoù*, Al Liamm – Tir na n-og, 1955, p. 124, v° “*lavaradou*”) ha nevesoc'h gant GP, TAM ha me a ginnige distreiñ d'ar ster hetiñ (sl. La-14 116-118).

E-kichen al lostger Br. *-us* e veneg VALLÉE ar rakger Br. *he-* “bien, facile à” (kevatal da Kb. *hy-*, *hu-* “yn rhoi ystyr dda ac yn awgrymu rhwyddineb”), arveret da verkañ :

- a) ar perzh mat : *heson*, *hevlaz*, *hevoud* ;
- b) ar c'hallusted oberiat : *hegad*, *hegar*; 1 *hezalc'h* “a c'hell derc'hel aes” ;
- c) ar c'hallusted c'houzañvat : *hewel*, *hewerzh*, *hezoug*, 2 *hezalc'h* “a c'haller derc'hel aes”.

A(N)-

GE 16 12 06 – A-zivout an termenoù Nervouriezh rakgeriet dre Et. *a(n)-*, setu an arroud eus Geriadur ar Vezekniezh emañ o skridaozañ a denn da strafuilhoù ar skrivañ (evit an arc'hwelioù all e vez luniet heñvel ar gerioù (*ankomz*, *amkomzek*, *ankomzeg*, *ankomzel*, h.a.) :

agraphe ♦ **agraphia** ♦ **anskriv** g.

koll ar galloud da eztaoliñ dre skrivañ, e-maez strafuilhoù ar santout, al loc’hañ pe ar c’hedren

agraphique ♦ **agraphic** ♦ 1 **anskrivek** aa. || 2 **anskriveg** g. -eion

|| 3 **anskrivel** aa.

1 gant an anskriv || 2 gouziviad an anskriv || 3 a-zave d’an anskriv

agraphie aphasique ♦ ♦ **anskriv ankomzel**

anskriv lodek en un ankomz : reol e vez tresañ an arouezennoù, nemet ez eo strafuilhet arc’hwel an aroueziñ drezo

agraphie apraxique ♦ ♦ **anskriv andigonel**

anskriv lodek en un andigon : ar gouziviad a biaoeka an arouezennoù hag arc’hwel an aroueziñ nemet ez eo diaezet kefleuniadur al loc’hadoù ret d’o zresañ (kuit a seizi, a ankedre, a naoued ilpenn pe a zireizh bred.

Sl. *DYS-*

ABLACTATION

MME 08 06 07 – Ober ar rez gant Br. *paouez laezhañ*, Gl. *ablactation*. Ha ne ve ket spletusoc’h hag eeunoc’h Br. *dilaezh* g., pe : *dilaezhañ* pao., cf. *laezhañ*, *bronnañ* ur bugel. GIBR ne ro nemet ur skouer eus Br. *dilaezhañ*, met anavezet mat eo ar verb... (cf. mont da *zilaezh*). GBAV a ra gant *dilaezhañ*. Aesoc’h e ve da zeverañ...

GE 09 06 07 – Savet ’m boa Br. *paouez laezhañ* diwar batrom *paouez mizioù*. Emañ ar gwir ganit pa abegez forc’hellegezh va c’hinnigadenn : trazeat eo *laezhañ* er prezeg boas ; e arverañ evel verb antrazeat a laka en arvar da dreuzkompren. Anv zo eus “paouez borc’hañ laezh” hep ma ve lakaet an amveziadoù e penn kont, eleze ha pa ve e-ser an dizonañ, ur mezegadur, un anaez ; forzh pe amveziad e ve avat, e vez an un arbenn bepred : an isvorc’h prolaktin, hormon a ’r c’hougorfenn a zo unan eus e weredoù delankañ ar borc’hañ laezh. Pa chom re izel feur ar prolaktin goude ar gwilioud, ne c’hoarvez ket al laezhvorc’hañ (Br. *laezhanvorc’h*, Gl. *agalactie*). Gl. *ablactation* zo paouez al laezhvorc’hañ dre benn leiadur feur ar prolaktin ; termen ar prezeg boas, Br. *dilaezhañ* a glot gant Gl. *ablactation* evel ma verkez, nemet ez eo forc’hellek ivez dre berzh an daou gemeradur all en deus ; n’on ket a-enep e venegiñ e GEVEZ, koulskoude ez eus da luniañ un termen all, kalvezel, unsteriek. Kinnig a ran *laezhastal*, kurzhadur diwar *laezhvorc’hastal*. Splet ar pennanv-se eo e ve deveradus, e rofe da skouer an tu da luniañ

anvadoù al liaoù diounezet evit heudiñ al laezhvorc'hañ, Gl. *inhibiteurs de la lactation*, Br. *laezhastalerioù*, dezho ur gwered *prolaktindolc'her*.

ABLATION

YBAN 31 12 06

Gl. **ablation** : (Sz. *ablation*) Transformation progressive d'un matériau par décomposition, fusion, vaporisation, sublimation, érosion... En technologie spatiale, l'ablation est utilisée pour limiter l'échauffement thermocinétique. La normalisation française propose divers termes dérivés : ablatif (propre à l'ablation), ablativement, ablatir (produire une ablation), s'ablatir (subir une ablation). ["Les mots de la combustion", *Groupe Français de Combustion*, 19 janvier 2004]

E KIS-847, La-17 124 & 194 e kinnigez *traoladur*. E GEVER 29, avat, e lennan : "*Au fond des baies, la houle s'amortit*", Br. "*Traolañ a ra an houl e laez ar baeoù*". E GEFIZ ivez e ran gant Br. *traolañ* "amortir", Br. *traoladur gludek* "amortissement visqueux". E-se e talvez an *traoladur* e tigresk heled luskelladoù (GEFIZ : *luskelladoù traolet* "oscillations amorties") ur reizhiad treloc'hel, stanel, tredanel, dre ma koll gremm.

Soñjet 'm eus neuze en un dra all diwar hBr. *esat* "*esat est un mot de radical es- comme le gall. moy. essu « manger, consommer »*" (DGVB 165). A du 'rall e kaver alies Kb. *ysu* e-kichen *treulio*.

Neuze, quid a-zivout Br. *ec'heziñ* a-dal da Gl. Sz. *ablation* ?

GE 31 12 06 – Evel just, evel ma veze arveret *traolañ* endeo en diskiblezhioù alvezel, ne oa ket degemeradus va c'hinnig d'e lakaat a-dal da *ablation* ; adkinniget 'm boa *rastraolañ*, met gwell moarvat klask un hanc'her skañvoc'h. Deverañ diwar *-ez-*, ya, met ne zoujez ket na ve re skañv ar wech-mañ ? An douj 'm boa bet pa ginnige MME an kez *-ez-* a-dal da *-phage* (La-09 31-33), resteuzius ma kaven ar stirann-se... Ma, da arnodiñ dre an arver. A du 'rall e c'hallfed soñjal e *bliañ* bet dezneuziet gant GP diwar Kb. *blingo* (La-07 46) (hervez GPC e teufe eus un Ie. o talvout "skeiñ, taraviñ"). Dit te da welout : *ezvliañ, divliañ, disvliañ, ambliañ, razbliañ* (pe *razvliañ* ?)... Diwar vont, merkomp n'eo ket bet seizhdaleet ar yezhourion c'hallek evit kalfichat ur verb e-maez a-grenn eus reolennoù hengounel o yezh : *ablatir* ! Gwir eo e vije bet diaes d'an dierouezioù ober al liamm etre

ablation hag **auférer* (dezneuziadur La. *auferre*, infinitiv ar verb *aufero*, *abstuli*, *ablatum*...)

YBAN 11 01 07 – Ne 'm eus ket graet va mennoz evit c'hoazh diwar-benn *bliañ* ha deveradoù. En ur mare e 'm boa soñjet e *rac'heziñ*, *rac'h(añ)* + *eziñ* ! Evit *ec'heziñ* a gaven deouezus, dreist holl gant ar rakger *ec'h-*, a zo ar c'heal pouezusañ evit kenderc'heriañ *ablation*, pa ra dave da dermenoù evel *ec'hodiñ*. A du ganit evit lavarout ez eo steuzidik *-ez-*. Soñjal a raen — marteze e gaou — ez ampar *ec'hez* un doare stirann dioutañ e unan. Dibab etre *ezyliañ* hag *ec'heziñ* n'eo ket ur wall gudenn.

ABSORBANT

LM 16 11 06 – Penaos treiñ : "*un travail absorbant*" ? Un trevell sipus ?

GE 17 11 06 – Gl. *travail absorbant*. Ul leterc'had eo ha meur a ziskoulm zo : pe, evel ma rez, loc'hañ diouzh Br. *sipañ* na anavezer ket e orin (meneget eo gant GReg hepken) ha luniañ *sipus* kuit a leterc'hañ (dioueriñ avat an nerzh a vez gant al leterc'hadoù) ; pe dibab e-touez skalfad al leterc'hadoù a c'haller diskoachañ a dro jous : *ac'hubus*, *arc'hus*, *arloupus*, *dastrannus*, *degerc'hus*, *destrizhus*, *liverus*, *mac'hus*, *sammus*, *strobos*... Pe c'hoazh, loc'hañ diwar ar ger meneget gant VALL.Sup 2 : "absorbé par une occupation, etc. *ampleret* T", ger na ouzer netra eus e istor ivez (arveret eo *amplerus* gant YVT e La-16 270, 275 evel kevatal da Gl. *pressant*, *impérieux*). Evel ma santez...

MME 24 11 06 – A-zivout Gl. *travail absorbant*. Kavout a ra din e c'hall Br. *sorbus* ober an treuz. Sell ouzh ar skouer dastumet en AP. War GIBR e kaver un nebeudig skouerioù eus arver BrE. *sorb-*. Berr eo ar peuriñ avat.

ACCEPTEUR

Sl. *ANTI-*

ACCOMPAGNEMENT

MME 17 11 06 – E Dafar 63 38 e oa bet lakaet Br. *eiladur* & *eiladuriñ*. Ne hañval ket bezañ bet arveret ar verb (mar fizian e renabloù GC). Adkemeret e oa bet ar verb e GBAHE hep skouer (nemet e p. vii). Adkemeret

eo bet ar pa. gant GBSO, cf. Gl. *accompagnement* ha gant GEAK evit Gl. *copie*. Petra soñjez eus ar pezh hor boa lakaet e GBAHE (n'ouzon mui gant piv e oa bet savet ar pennad-se).

GE 19 11 06 – Deveradoù e-leizh zo bet tennet eus Br. *eil*. Ne gav ket din ez eus da skarzhañ hemañ pe henhont eus ar strobad. Hervez an arver a vo graet anezho e yezh ar pemdez e c'hoarvezo un diuz emdarzh. E se, ez eus pealec'h evit an termenoù roet e Da-63 hag e GBAHE. Er yezh resis avat ez eo gwell kaout termenoù despizet mat ; warno e 'm eus pleustret e La-09 355 hh. Dres, emañ LM o paouez ober un aters ouzhin a-z *eilañ* ; kevret hon eskemm eus ar 16-17 11 :

LM 16 11 06 – Pe c'her dibab evit Gl. "*accompagner (avec un instrument quelqu'un qui chante)*" ? E-barzh VALLÉE e 'm eus kavet "*ton-eila*" "*accompagnement*" hag "*eila*" hemañ diwezhañ adkemeret gant HERBERT, e-barzh DCFB ivez e kaver "*eilañ*" hag e-barzh GEAK (gant ur ster disheñvel) "*amheuliañ*". Termal a ran etre tri diskoulm :

- 1 - Adkemer ger VALLÉE : *toneilañ*,
- 2 - Luniañ *soneilañ* diwar skouer *sonaozañ*,
- 3 - Luniañ *ameilañ* diwar skouer *amheuliañ*.

Quid eus Gl. *accompagnement* neuze pa reer anv eus al lodenn skrivet (ne zegouezh ket *ton-eila* aze da 'm meno) ?

GE 17 11 06 – Evel kevatal da Gl. *accompagner* er Sonerezh e tle spiriñ Br. *eilañ* ; na nagennomp ket HERBERT evit ur wech ma kinnig ur ger eeun ! A du 'rall diwallomp diouzh trap ar c'hlañvdiour : *soneilañ ar soner*; *toneilañ an tonioù*...

ACCOUCHEUR

Sl. *GYNÉCOLOGUE*

ACIDES GRAS

MME 09 11 07 – E GEVEZ e rez gant Br. *trenkennoù druz bevret*, Gl. *acides gras essentiels*, met petra ober eus Gl. *acides gras indispensables* ? Daoust ha sufiz eo ober gant *ret*, *hollret* ?

GE 10 11 07 – Ne 'm eus nepred lennet Gl. *acides gras indispensables* ; betek gouzout e kav din ez eo ur c'henster da Gl. *acides gras essentiels*.

MME 23 11 07 – Setu un diell diwar-benn Gl. *acides gras (essentiels / indispensables)*.

Définition d'un acide gras

Acides Gras Essentiels et acides gras indispensables

Les acides gras peuvent entraîner de nombreux troubles de carences, s'ils ne sont pas apportés au corps en quantité suffisante.

Ils sont présents en différentes proportions, selon la nature de l'huile végétale.

Ils ont été longtemps désignés sous le nom de vitamine F. Maintenant on les appelle plutôt acides gras.

Ces acides gras permettent de prévenir ou de guérir certaines maladies.

Les nutritionnistes appellent les acides gras indispensables, les acides gras que le corps est incapable de synthétiser lui-même. Ces acides gras doivent donc être apportés obligatoirement par l'alimentation. Ils sont au nombre de deux:

-L'acide linoléique: C18:2, n-6 6-7, 9-10

-L'acide alpha linolénique C18:3, n-3 3-4, 6-7, 9-11

Chacun d'eux appartient à une famille différente. L'un est de la famille des oméga 6 et l'autre de la famille des oméga 3.

A partir de chacun d'eux l'organisme est ensuite capable de synthétiser les autres acides gras, dont le corps a besoin pour fonctionner. Ces derniers acides gras pouvant être synthétisés prennent le nom d'Acides Gras Essentiels.

Pour les chimistes, en revanche, les acides gras sont dits essentiels si l'organisme en a besoin pour vivre et s'il n'est pas capable de les synthétiser lui-même. C'est en fait ceux que les nutritionnistes appellent acides gras indispensables.

Les autres acides sont tout simplement appelés acides gras par les chimistes alors que les nutritionnistes les appellent acides gras essentiels. Ainsi, il faudra toujours faire attention dans l'appellation des acides gras c'est à dire si l'on se place d'un point de vue chimiste ou nutritionniste.

GE 23 11 07 – War www.sheabutter.com/FrShea/AGE.htm ez adkavan an diell a 'c'h eus pourchaset din. Evit ar brezhoneg, ne welan kudenn ebet : *trenkennoù druz bevret* ha *trenkennoù druz diziouerus*. Skritelloù n'eus ken

eus an daou adanv, hag int heñvelster a du 'rall. Evel pinijenn eus va diouiziegezh e samman an emell da dreiñ an diell.

Despizadur un drenkenn druz

Trenkennoù druz bevret ha trenkennoù druz diziouerus

Da heul an diouer a drenkennoù druz er boued e vez strafuilhoù negezel niverus.

Bezant eo an trenkennoù druz a feurioù diseurt en eoulioù struzhel.

E-pad pell e voe graet vitamin F anezho.

Ganto e vez dizarbennet ha pareet kleñvedoù 'zo.

Trenkennoù druz diziouerus a ra ar vezhuronourion eus ar re nad eo ket ar c'horf evit o enaozañ hag a vez degaset gant ar boued ; div zo anezho :

- **an drenkenn linoleek : C18:2, n-6 6-7, 9-10,**

- **an drenkenn α -linolenek C18:3, n-3 3-4, 6-7, 9-11,**

gougevret ouzh pep a gerentiez vevgimiek, an eil ouzh an omegaoù 6, eben ouzh an omegaoù 3.

Diwar bep hini anezho emañ ar bevedeg en araez da enaozañ an trenkennoù druz all ret d'ar beved, anezho an *trenkennoù druz bevret*.

En eneb, e ra ar gimourion *trenkennoù druz bevret* eus an trenkennoù druz ret d'ar beved nad eo ket ar bevedeg evit o enaozañ, ar re end-eeun a vez anvet *trenkennoù druz diziouerus* gant ar vezhuronourion.

An trenkennoù all a vez graet *trenkennoù druz* hep mui gant ar gimourion endra ra ar vezhuronourion *trenkennoù druz bevret* anezho. Alese, pa glever anv a drenkennoù druz e ranker bepred gouzout ha kimiour pe mezhuronour eo an hini a gomz.

ACT-

1. ACTE, ACTION

GE 07 04 07 – Emaomp amañ en ur steregor dalc'het en holl yezhoù gant un niver bras a dermenoù, dezho pep a skalfad kemeradurioù hag int pell a genglotañ a yezh da yezh. En notenn-mañ ne roan nemet an termenoù brezhonek hag un nebeut skouerioù gant meneg an testennoù m'emaint arveret.

An termen hollek eo **ober** g., a denner avat da arverañ e par mab den hepken, dezhañ daou gemeradur :

~ evel verb pennanvaet, a-gevenep d'an dezevout pe d'al lavarout ; sk. : “*huy a ezneu [...] pep heny, en ober hac en pridiry*” (J 53) ; “*Studi hag Ober*” (anv ar gelaouenn bet savet ha renet gant Maodez GLANNDOUR) ; “*an oberioù hag al lavarioù dellezek a eñvor*” (SKET 20) ;

~ evel pennanv, disoc'h an ober er c'hemeradur kent, sk. : “*oberoù a lennegezh*” (NOTK 145).

Hollek ivez eo **gwezh** g., **gwezhiañ**, **gwezhiad** g. ; er yezh resis ez int deuet da vezañ an termenou hollekañ o verkañ un ober, pa dalvezont e kelc'h an alvez hag ar beved koulz hag e kelc'h ar vuhez ; sk. : *gwezh surjaniel* ; “*gwezh delusket gant ardoer ur reizhiad*” (GSTL § 52) ; “*teskad ar gwezhiadoù ez eo drezo kaset an ober gwalc'hañ da benn*” (GBLF § 17) ; “*Br. gwezhiañ, kevatal da Gl. agir, effectuer un acte, opérer*” (La-10 57) ; “*Bout : nann ar pezh a zo, met ar verb, ar « gwezh » bout*” (La-11 180) ; “*Al lavarout (gwezhiañ daou vlein louter ha goubar enta)*” (La-16 292-293).

Notomp an deveradoù : 1) *gwezher*, arveret e domanioù an alvez hag ar beved, sk. : “*gwezher mirout*” (La-16 239) ; “*an disparti graet diwar-bouez gwezherioù fizikel*” (La-17 253) ; 2) *gwezhour*, arveret e domani ar gedvuhez, sk. : “*gwezhour douar*”, “*gwezhour arbennik*” (GEAK 158).

Un termen hollek all eo **gwered** g., oc'h amplegañ ar stern dezevout dec'han–dec'haned (devoudañ–devouded, raklenad–dianlenad, arbenn–gwered end-eeun, devredañ–devreded) ; gantañ daou gemeradur :

~ an dec'han e unan ; sk. : *gwered al Loar war ar mor* (= *gwerediñ a ra al Loar war ar mor*) ; *deraouiñ a ra gwered* (= *gwerediñ*) *an dezv nevez kerkent ha gourbonnet* ;

~ disoc'h an dec'han ; sk. : *gwered* (= *an anadenn devoudet gant delanvad al Loar war ar mor eo ar mareoù*) ; *gwered* (= *dianlenad*) *kamm ar gwarediñ kevredigezhel* (sl. La-15 219).

Menegomp ar c'houblad kevenebou *gwered–galloud* bet savelet gant ARISTOTELES (sl. ACTUEL) : emañ an evn *e galloud* (= *er stad c'halloudel*) e-barzh ar vi hag emañ ar vi *e gwered* en evn (= an evn zo *furm weredel* ar vi).

Termenou a erdal strishoc'h eo **gra** g., **gread** g., a verk ur gwezhiad sevenet en un domani eus ar gedvuhez ; sk. : “*sevel ur gra dirak ar barnerezh*” (La-08 65) ; “*gread amaezhel*”, “*gread kenwerzhel*”, “*gread keodedel*” (GEAK 14) ; “*gread revel*” (La-10 57).

Termenoù arbennikoc'h eo **real** g., **realañ** g., **realezh** b., a verk ober mab den e kement m'en seller gant daoulagad ar bredoniour, ar c'hevredadour, ar yezhoniour, an denoniour, ar prederour ; sk. : *“Diouzh ar savboent-mañ e wisk al lavar furm ur real e-touez realoù all eus ar gedvuhez”* (La-08 170) ; *“diouzh un tu ar realañ diskelat, diouzh an tu all an eriunelloù a zo dindan”*, *“ur realezh heñvelreviat gourev”* (GBLF § 214).

An termenoù **niñv** g., **niñvañ** a vez arveret hervez lies kemeradur :

~ er Fizik, er Vevoniezh, er Vredoniezh, er Jedoniezh hag er Stlenneg (La-13 143) ; sk. : *“niñv pe luskad gremm”* (La-06 54-55, GEFIZ 94) ; *“niñv hangaeel”* (La-09 381) ; *“activité [≠ inertie], niñv, niñvegezh [≠ anniñv]”* (GBLF § 22) ;

~ er Jedoniezh ; sk. : *“niñvañ “opérer”*” (GEJED 56)

~ el Lennegezh hag en Arvestoù ; sk. : *“an niñv, eleze ar widennad realoù erbarek gant aozer an arvest hag ensammet gant ar c'hoarierion he c'has da benn war al leurenn”* (La-13 143) ;

~ an ober engwezhiat er gedvuhez enebet ouzh an nit, eleze ouzh an ober evel deroù tralen ; sk. : *“emañ an niñv er gevredadelezh hag an nit en argrec'h nep kevredadelezh”* (La-13 386) ;

~ an ober denel uhelañ e doazhadur Hannah ARENDT, enebet ganti ouzh al labourat hag ar gwezhiañ ; sk. : *“ar gwezhiañ denel hervez ar c'heñverioù dibarek dezverkus da bep rummenn anezhañ : dre al labourat ez ensamm an den keñverioù ar « retvez goustaliñ » a ya d'ober kennevid an natur ; dre an oberiañ e vez trehontet ar c'heñverioù naturel [...] ; dre an niñvañ, ent spis dre ar c'homz hag ar realañ, emañ pep den e darempred gant an denion all ha dre an darempred-se ez eskor keñverioù trehontus d'ar c'heñverioù enlenat d'al labourat ha d'an oberiañ”* (La-15 107-108)

Termenoù pouezus all bezant er steregor a studiomp eo **gwerc'h** g., **gwerc'hañ** a verk an “ober desellet diouzh savboent an domani ma toug” (La-09 439), eleze amplegad ezien ar gwerediñ ; sk. : *“marc'h va hunvre n'en deus gwerc'h ebet evit va c'has er-maez eus va c'hambr”* (Da-64 76) ; *“Lezennoù ur riez n'o deus ket gwerc'h / ne werc'hont ket en tu all d'he harzoù”* (La-09 440).

..... Dav eo menegiñ an daouad *gwerc'h—derc'h* o kevenebañ an domani ma toug an ober hag an domani ma ne zoug ket dre berzh ur retvez anienel. An aval war an daol zo dezhañ *gwerc'h* evel danvez debriñ ; en eneb, mennoz an aval zo dezhañ talvoud un *derc'h* — ar retvez anienel o virout ouzh an debriñ a zougen

war an aval derc'hel eo ar c'heñver a drehontusted etre an aval gwerc'hel hag an aval derc'hel (sl. La-17 163 hh.).

Ouzh kemm, er skouer roet a-zioc'h eus lezennoù ar riez o chom hep gwerc'h en tu all d'he harzoù, ez eo an deberzh hep mui a ra savelañ ha dispartiañ an domani ma toug al lezennoù hag an domani ma ne zougont ket — ken gwerc'hel all eo an daou zomani hag a-walc'h e ve diverkañ an harzoù... Alese ken reizh all, ha marteze dikoc'h, lavarout : *Lezennoù ur riez n'o deus ket gwered / ne weredont ket en tu all d'he harzoù.*

2. ACTER

MME 06 07 07 – Ha degemer a rafes Br. *aktaiñ* a-dal da Gl. *acter* ? Ne welan ket kalz a dra evit an troiennoù evel : Gl. *dont acte, donner acte, prendre acte, demander acte*...

YBAN 16 07 07 – “**ACTER** 1. Dresser (un acte juridique). 2. Prendre acte de, noter, mentionner” (Pet. Rob.).

E GEAK e'm eus klasket lakaat an diforc'h etre Gl. *acte, instrumentum, écrit*, Br. *akta, skrid, lizher, teul, merk, testeni* ha Gl. *acte, negotium*, Br. *greed, gra*.

An troiennoù idiomatek Gl. *dont acte, donner acte, prendre acte, demander acte*... a zeu da heul un hir a bleustr ha diaes eo kavout kevatalioù e diouer ur vuhez kevredigezhel ha gwirel e brezhoneg. Forzh penaos ez on pell a vezañ un arbennigour war ar Gwir, ha lemm eo an ezhomm a gevarouezourion. Ur goulenn zo d'ober evelkent : ha ret eo klask bewech kevatalioù an troiennoù idiomatek gallek ? Ne gav ket din e ranker melezouriñ ar galleg e brezhoneg.

Da skouer Gl. *dont acte* zo ar c'herienn e dibenn un akta, a dalvez « *ce dont il est donné acte* » pe « *ce dont il est pris acte* », eleze e kemer ar skrid — an akta — nerzh gwirel, evel erzerc'hadur youl an aotrouniezh he deus e savet e sell da werc'hañ ent wirel. Tremenet eo er yezh voutin gant ar ster "notet mat eo bet, anaoudegezh zo bet kemeret mat eus se". E saozneg e lavarer *duly noted* pe *acknowledged*, eleze *notet mat, kesouenet mat*.

Penaos ijinañ udb. gant ur ster gwirel ? Br. *a dalv da akta* ?

3. ACTUEL

GE 23 09 06 – Daou zurc'hadur ster pennañ zo da Gl. *actuel* : ent klasel ez arverer ar ger a-gevenep da Gl. *virtuel, potentiel* ; e yezh ar pemdez, abaoe

an 18^t kantved, e reer gantañ evel damheñvelster da Gl. *présent*, *contemporain*.

A. Deveret eo ar ster klasel diouzh ar gevenepted lakaet gant ARISTOTELES etre *duvnam* "galloud" hag *ejnevrgeia* "gwered", adkemeret e rezh La. *potentia* hag *actus*, Gl. *puissance* hag *acte*, Br. *galloud* ha *gwered*. Ar c'hetodoù keñverek zo La. *virtualis*, *potentialis*, *in potentia*, *potentialiter* hag *actualis*, *in actu*, *actualiter*, *formaliter*, Gl. *virtuel*, *potentiel*, *en puissance* hag *actuel*, *en acte*, Br. *galloudel*, *e galloud*² ha *gweredel*, *e gwered*. Da skouer e lavarer emañ an evn *e galloud / er stad c'halloudel* e-barzh ar vi hag emañ ar vi *e gwered* en evn / ez eo an evn *furm weredel* ar vi.

B. E yezh ar pemdez, e talvez Gl. *actuel* kement ha "bremañ, hiziv" a-gevenep da "tremenet, eus un amzer all".

4. ACTUALITÉ

GE 23 09 06

A. Ar bezañ e gwered, gweredel. Br. *gweredelezh*. Sk. : "*Gant gweredelezh klok an an-un hervez Sartre emañ ezkalet pep galloudelezh diabarzh*" (ETCHEVERRY).

B. Er sterioù-mañ ne beurglot ket ar rouedadoù termenoù eus ur yezh d'eben, ken e c'hoarvez da zevedadoù ur ger en eil yezh kaout da gevatalioù deveradoù diwar lies ger en eben ; da skouer, ar brezhoneg *bremañ* hag an deveradoù *bremanded*, *bremanelezh*, *bremanegezh* zo dezho da gevatalioù gallek (*le*) *maintenant*, *actualité*, (*le fait de*) *vivre dans le moment présent*.

B 1a. An amzer end-eeun ma emeur. Br. (*ar*) *bremañ*, *bremanelezh*. Sk. : *Kreizañ ar preder war ar vremanelezh*. "*Ar bremañ bev*" (HUSSERL, La-12 81, La-16 244).

Ketodoù keñverek : *bremañ*, *bremanel*. Sk. : "*Brezhoneg bremañ. Mennozioù bremañ*" (GBAHE). "*Ar sevenadurezh vremanel*" (PTRS 42).

B 1b. Ar bezañ end-eeun en amzer ma emeur. Br. *bremanded*. Sk. : "*Ar bongevor o tenotañ bremanded ar blegenn*" (La-10 151). *Blizusoc'h bremanded an emgav eget an eñvor anezhañ*.

Ketodoù keñverek : kentoc'h eget gant un adanv *bremandedel* e reer gant klokaennoù. Sk. : (*ar bongevor*) *or ar vremanded*, *bliz ar vremanded*.

² A-zivout an tri c'heal *galloudel*, *gallus*, *bezus*, sl. La-08 298, La-14 362-363.

B 1c. An doug da vevañ er bremañ, da vuhezañ bremanded ar plegennoù.
Br. *bremanegezh*. Sk. : *Bremanegezh ar vugale*.

Ketod keñverek : *bremanek*. Sk. : *Bezañ bremanek evel ur bugel*.

B 2a. Diwar-benn udb. stadet evel o revout en amzer ma emeur.
Br. *hizivded*, *hizivadezh*. Sk. : *Hizivded / hizivadezh ar spontelouriezh*.

Ketodoù keñverek : (a) *hiziv*, *hizivat*. Sk. : “*Ar bed hiziv. Ar c’hiz hiziv*” (GBAHE). *Un devoud a hiziv / hizivat eo ar spontelouriezh*.

B 2b. Diwar-benn udb., barnet evel o vezañ diouzh an amzer ma emeur.
Br. *hizivegezh*. Sk. : *Hizivegezh an hezoug evit ar grennarded*.

Ketod keñverek : *hizivek*. Sk. : *Mennozioù hizivek* ("o tereout ouzh an amzer ma vever"). *Dilhad hizivek* ("diouzh giz emwiskañ hon amzer"). En eneb : *anhizivek* "na zere ket ouzh ar blegenn ma emeur, ouzh an amzer ma vever" (Gl. *inactuel*). Sk. : *An dael anhizivek diwar-benn rev an aeled*.

B 2c. Darvoudoù an amzer ma emeur. Br. *hizivelezh*, *hizivadoù*.
Sk. : *Heuliañ dedro an hizivelezh. Chom diseblant ouzh an hizivadoù politikel*.

Ketod keñverek : *hizivel*, *hizivat*. Sk. : *Ur ergraf hizivel. An darvoud sonerezhel hizivat e miz Gouere eo “Festival an Erer Kozh”*.

B 2d. El liester, filmoù, skingasadennoù o reiñ da anaout ar pennañ darvoudoù c’hoarvezet agentaou. Br. *keleier*, *kentaouadoù*, *hizivadoù*.
Sk. : *Gwechall e veze bannet ur film kentaouadoù a-raok ar film bras er skeudennvaoù*.

Notomp dedroadur hon yezhouriezh. Klask a reomp n’eo ket adwiskañ e brezhoneg kealioù bet dec’heriet dre ar galleg, met d’ar muiañ kemer an termen gallek evel alc’houez ur steregor ma teu termenoù brezhonek d’e annezhañ hep derc’hel kont eus bezañs pe ezvezañs kevatalioù gallek.

5. ACTUALISER

GE 23 09 06

A. Tremena a) eus ar galloud d’ar gwered, b) eus ar stad c’halloudel d’ar stad weredel. Br. *gweredelaat*. Sk. : *Ur gweredelaat eo ar c’hounaat, anezhañ ober d’an eñvoradoù anemouez dont da emouez*.

Alese, er Vredoniezh, e reer gant Br. *emouesaat* evel kevatal da Gl. *actualiser*, *réactualiser*. Sk. : “*Emouesaet e vez un eñvorad diwar-bouez ur c’henarroud strollata*” (GBLF § 1055).

Ar pennanv treverbat Gl. *actualisation* (hv. : *actuation* er ster a) zo dezhañ da gevatalioù Br. *gweredeladur*; (ar) *gweredelaat*.

Dedalvezet eo bet keal ar *gweredelaat* d'ar Yezhoniezh : yezh weredel a reer eus ar yezh en he arverioù, yezh c'halloudel eus ar yezh goubaret gant ar yezhonourion, evel m'he c'haver er geriadurioù da skouer. Ober gant ur ger en ur blegenn zo kement hag e weredelaat, spisoc'h : gweredelaat unan eus ar c'hemeradurioù a ya d'ober e steriegezh. Yezhonourion 'zo a ra kenkoulz gant an heñvelster *gwerc'helaat* (Gl. *réalisation*) tra ma vir reoù all an termen-mañ diwezhañ d'ar Soniadoniezh evit aroueziñ ec'hodadur ar soniadoù gant ar yezherion.

B. Damheñvelster eo *bremanaat* ha *hizivaat*. An daou a dalvez "daskemmañ udb. a-geñver gant tro an amzer". Koulskoude, e tenner da arverañ *bremanaat* e diarselloù hollek, ezien, *hizivaat* e diarselloù dibarekoc'h, enien : *bremanaat* gwerzh un ti zo he adpriziañ a-geñver gant an tuez armerzhel ; *hizivaat* kontoù ur stal zo o adjediñ a-geñver gant gwezhiadennoù nevez ar stal he unan.

B 1. Azasaat udb. diouzh an amzer ma emeur. Br. *bremanaat*. Sk. "*Bremanaat un destenn*" (GSTL § 58). "*Jedadur bremanaat*" (GEAK 15). *Gwerzh bremanaet un ti bet adeiladet e 1930*.

B 2. Azasaat udb. hervez e amkan a-geñver gant dedroadur an amveziadoù. Br. *hizivaat*. Sk. *Hizivaat kontoù ur stal. Hizivaat ur meziant*.

Ar c'hevatal da Br. *hizivaat* zo Gl. *mettre à jour*. Derc'hel dindan *hizivaat* trebadek a reer anezhañ Br. *kevraokaat*, Gl. *tenir à jour*.

Damheñvelster all : *arnevesaat*.

ADDICT-

MME 02 03 07 – Ne'm boa ket lakaet evezh ouzh Gl. *addict-* dre ma n'emañ ket er Pet. Rob. (1993)... Ober a rez anv ez lizher eus Br. *estoueouriezh*, *estoueour*. Daoust ha tu zo da dennañ anezho Br. *estoue* g., Gl. *addiction* ha Br. *estoueüs*, Gl. *addictif*? Klevet em eus ivez (ur wezh) Gl. *addictible*...

GE 03 03 04 – Sz.Gl. *addiction* ha Gl. *dépendance* zo kenster ; hemañ diwezhañ a zrestbevennozh d'e zevedadoù *pharmacodépendance*, *psycho-dépendance*, h.a. Br. *estoue* enta. Evit *addictif*, *addictible* na 'm eus nepred

lennet pe glevet, n'on evit respont nemet dre zegas ar gallusterioù brezhonek :
 1 (db. den) en araez da vont da estoueat, pleg kreud, kizidik ouzh an dramm :
estoueadus || 2 (db. den) suj d'an estoue, pleg bred, techet da gemer dramm :
estoueidik || 3 (db. tra) en araez da zec'han estoue : *estoueüs*, *estoueiad*
 || 4 a-zave d'an estoue : *estoueel*.

MME 10 03 07 – Distreiñ a ran war Gl. *addict*-. Setu un nebeud skouerioù am eus dastumet. Ne gavan hini ebet eus *addictible* (nemet e saozneg). E glevet 'm boa ur wezh hepken er pellwel.

“Comportement *addictif*. Si le passage à l'acte *addictif* est différé, empêché.
 Un jeu *addictif*. La cocaïne est un stimulant psychomoteur *addictif*. Une drogue *addictive*.”

Les syndromes *d'addiction*. *L'addiction* au jeu, à Internet. *L'addiction* sexuelle. *L'objet d'addiction*.

GE 12 03 07 – Gl. *comportement addictif*, Br. *real estoueat* (eleze "real un den estoueat") ; Gl. *passage à l'acte addictif*, Br. *mont d'an ober estoueat* ; Gl. *jeu addictif*, Br. *c'hoari estoueiad* (hervez a gredan kompren, eleze : "o tec'han estoue") ; Gl. *stimulant addictif*, Br. *fraouaer estoueiad* ; Gl. *drogue addictive*, Br. *dramm estoueiad* ; Gl. *syndrome d'addiction*, Br. *azoniad estoue* ; Gl. *addiction au jeu*, Br. *estoue ouzh ar c'hoari* ; Gl. *addiction sexuelle*, Br. *estoue revel* ; Gl. *objet d'addiction*, Br. *ergerc'henn an estoue*.

MME 20 03 07 – C'hoazh e tistroan gant Gl. *addict*-. En hon eskemm kentañ e lakaes ar gaoz war an adanvioù *estoueüs*, *estoueadus*. E pe zegouezh ober ganto ? Ha skouerioù az pefe ?

GE 20 03 07 – Skouerioù arver devedoù diwar *estoue* : “*ar morfin zo estoueüs kenan*” (= ar beveziñ anezhañ a zevoud estoue kreñv) ; “*gwell na reiñ al louzoù-mañ da X, re estoueadus eo ar paotr*” (= re dechet eo da vont estoueat). [Marteze e lunian ur ger gallek a zo anezhañ endeo, met Br. *estoueüs*, *estoueiad* a drofen dre Gl. *addictogène*].

Sl. *ALCOOLOGIE*

ADÉNITE, ADÉNOPATHIE

Sl. *GANGLION*

ADRÉNALINE, ADRÉN(O)-Sl. *ANTI-***ADVERSATIF**

MME 22 01 07 – VALL a rae gant Br. *-enebiñ*, Gl. *adversatif*. Ha gwell e ve *-kevenebiñ* ?

GE 22 01 07 – A dra sur, e ve gwell *keveneb-* eget *eneb-* en degouezh. Koulskoude dav gouzout emañ en ur c'hroazhent etre ar C'hramadeg, ar Boelloniezh hag ar Jedoniezh (aljebr Boole), hag e domani ar C'hramadeg end-eeun ez eus c'hoarvezet mesk ha trefu ! An adanv Gl. *adversatif* zo un termen hengounel a zo bet dalc'het gant un darn vat eus ar gramadegoù arnevez, evitañ da vezañ a-c'haoliad war Gramadeg ha Poelloniezh ; lakaet e vez da spizañ kevarzhelloù (*conjonctions de coordination, conjonctions et adverbess coordonnantes*) o verkañ emeur o vont da zegas un enebadenn, un arbennadenn, un nemedenn, ur strishadenn, un divankadenn d'an erganad kent ; setu perak marteze e ve gwell kaout un anvad brezhonek ledanoc'h e erdal eget un deverad diwar *eneb-*. Soñjal a ran e *gourzh-* ; an eil erganad a zegaser e *kemm ouzh* an erganad kentañ ; petra a soñjez eus *gourzhel* — gant an deveradoù *engourzhel* (*adversatif inclusif*), sk. : *kaer eo, met mat ivez*, hag *ezgourzhel* (*adversatif exclusif*), sk. : *kaer a lavarer ez eo, hogen n'eo ket gwir*. Ar c'hevarzhelloù *gourzhel* (*conjonctions adversatives*) a yafe d'ober ur rummenn e-touez ar c'hevarzhelloù *ereel* (p e *kenglenel*) (*conjonctions copulatives*), *disglenel* (*disjonctives*), *dianel* (*consécutives*), *ataerel* (*assévé-ratives*), h.a.

AÉROPHOBIE

MME 05 05 07 – Ha Gl. *aérophobie*, an aon rak ar beajiñ e nijerez, a drofes gant Br. *aerarur* ? Nemet e vefe gwell loc'h diwar Br. *nij-* ?

GE 06 05 07 – Evel a welez e termenoù GEVEZ 1, e talvez *aérophobie* (ac'hoel er Vezekniezh) kement hag erez ouzh an avel, azon eus ar gonnar. Aze n'eus ket anv eus un *arur* met eus ur c'hazout : an *avelgaz* eo, evel ma lavarer *gallgaz* h.a. Mar bez arveret *aérophobie* er ster a venegez, e ve gwell *nijarur* hep mar.

AFFECTIONS (FONCTIONNELLES, LÉSIONNELLES, ORGANIQUES, PSYCHOSOMATIQUES)

Sl. *-PATHIE*

AGITATION

Sl. *EXALTATION*

AGONISTE

MME 02 04 07 – E yezh ar gorfadurezh e reer e Gl. gant *muscles agonistes et antagonistes* ; ha termenou brezhonek ac'h eus savet evito ?

GE 04 04 07 – Setu ar melladoù eus GEVEZ :

agoniste ◇ **agonist** ◇ **1 galer** aa. || 2 3 **galerenn** b.

1 a-zivout ar gigenn o ren ar gwered pennañ en ur fiñvadenn || 2 kigenn c'haler || 3 ent hollekoc'h, anadenn pe danvezenn o kendaoliñ d'ur gwered lavaret (sl. *antagoniste, synergiste*)

antagoniste ◇ **antagonist** ◇ **1 1 gourzhaler** aa. || 1 2 **gourzhalerenn** b.

|| 2 1 **gourzhaler** aa. || 2 2 **gourzhaler** g. -ioù

1 1 a-zivout ur gigenn a zo he gwered oc'h enebañ da geñver ur fiñvadenn ouzh gwered ur gigenn all, a adanver dre se *galer* (sl. *agoniste, synergiste*) || 1 2 kigenn c'hourzhaler, eleze enebet he gwered ouzh hini ur *c'halerenn* || 2 1 a-zivout ul lia enebet e wered ouzh gwered ul lia all || 2 2 lia gourzhaler

Sl. *POTENTIALISATION*

ALCALINOSILICATE

YBAN 17 03 07 – Ur gudenn hollek : penaos ober evit termenou doare Gl. *aluminothermie, alcalinosilicate...*, amparet gant div gedrann, an hini gentañ e *X-o-* ? Evel a rez te gant *elektrodinamik*, h.a. ? Pe, diouzh tro, evel *oksidir-direer*, Gl. *oxydoréducteur* ? Evit Gl. *aluminothermie* "dedaol gwrez-verkoù uhel kenan diwar dazgwered an aluminiom e stumm poultr gant lies oksidenn vetal", ha kinnigadus eo ur ger evel *aluminiumwreziñ* ? Pe amprestañ : *aluminotermiezh* ? Pe an daou ?

Evit an termenoù kalvezel rik evel *alcalinosilicat*, ha n'eo ket gwell amprestañ : *alcalinosilikat* ? Rak, penaos ober : silikat diwar metal alkaliek → *alkalieksilikat* ? *alkalisilikat* ? Ne hañval ket din bezañ bastus.

GE 17 03 07 – A dra sur, hardizh e c'hellomp amprestañ anvadoù etrevroadel ar c'hediadoù : *alkalinosilikat*, *dezoksikortikosteron*, *17-hidroksikortikosteroidoù*, h.a. Nemet e sav kudenn pa dremener eus domani ar c'horfoù da hini ar gweredoù. Reiñ a rez skouer *aluminothermie* ; mard eo diforc'hell *aluminiumwreziñ*, ne welan abeg ebet d'e zisteurel. [Ur munudig diwar vont : tunioù skañvaat a c'haller arverañ ; e-lec'h kemer *aluminium* da gedrann, e c'hallfed marteze ober gant stummoù berroc'h ; ar galleg, da skouer, a ra n'eo ket gant *aluminium-o-* met gant *alumin-o-*, nann gant *adrénalin-o-* met gant *adrén-o-*, h.a. ; dit da welout, hag a-walc'h ne ve ket en degouezh koazhañ *aluminium* da *alu-* ?]

Elektrodinamek a lavarez a 'm eus arveret. Marteze, ne 'm eus ket soñj. Koulskoude, ez eo aes sevel un termen du-mañ (gant gouzout ster resis - *dinamek* en degouezh !).

ALCOOLOGIE

MME 22 02 07 – Hag a-walc'h eo Br. *alkoolouriezh* adal da Gl. *alcoologie* ? pe neuze *alkoolegouriezh* (ha neuze evit Gl. *alcoologue*, Br. *alkoolour* pe *alkoolegour*) ? Moarvat ec'h eus kinnigoù e GEVEZ...

GE 23 02 07 – Emañ Gl. *alcoologie* e Geriadurioù diwezhañ ar Vezekniezh gant an despizadur : "Studi an etanol hag ar gweredoù anezhañ war ar bevedeg". Hogen, war an dachenn, e reer hiziv gant Gl. *addictologie*, *addictologue* (diwar skouer Sz. *addictology* — ne gredan ket e voe arveret ur Sz. *alcoholology*), Br. *estoueouriezh*, *estoueour*. Bezet pe vezet, kevatal Gl. *alcoologie* zo Br. *alkoolouriezh* rak an diskiblezh-se a blede gant an alkool hag e weredoù (nad int ket fall an holl anezho !) ha n'eo ket gant an alkooleion hepken...

Evit a sell an termenoù arveret er studi eus gweredoù kleñvedel an alkool war ar bevedeg, sl. : *alcoolépilepsie*, *alcoholisation*, *alcoholisme*, *alcoholodépendance*, *alcoholomanie*, *alcoholopathie* e GEVEZ-1 52.

Sl. *ADDICT-*

ALPHA-

Sl. *ANTI-*

ALUMINOTHERMIE

Sl. *ALCALINOSILICATE*

AMBIGU

MME 08 01 07 – Gl. *ambigu*, *ambigüité*. Daoust ha sufiz eo ar meneg (*philo.*) dirak Br. *amduek*, *amduegezh* en ur geriadur ? Pe daoust hag ur meneg resisoc'h zo ezhomm ? Pe c'hoazh, daoust ha re arbennik eo evit bezañ lakaet en ur geriadur hollek ?

GE 08 01 07 – Luniet 'm boa *amduek* da gevatal da *ambigu* e ster Simone DE BEAUVOIR hag an hanvoudelourion (*Emsav* 126 20). Simone a gevenebe *absurde* (*amoet*) "hep ster ebet" hag *ambigu* (*amduek*) "hep ster a-gentouez, nemet en devo ster p'en devo an hanvoud roet unan dezhañ". Er ster hollek e klot *ambigu* gant *forc'hellek*. Un termen nes eo *équivoque*, Br. *amsteriek* "a c'haller intent hervez meur a ster".

Ur ster all a gaver er Vezekniezh, sl. GEVEZ 1 :

ambigu ◇ 1 **marrevek** aa. || 2 **marrevek** g. -**eion**

1 gant parzhioù ganadel kammneuziet ken ne c'haller ket naouaat ar rev dre arseliñ an organoù diavaez ha diabarzh || 2 hinienn varrevek

AMIDURE

YBAN 17 03 07 – E DAGB. Stag emañ Br. *amidenn*, Gl. *amide*, skouer $\text{CH}_3\text{-CONH}_2$, *etanamidenn*. Penaos ober neuze evit Gl. *amidure*, da skouer NaNH_2 , Gl. *amidure de sodium* ? Aze e c'hoari an ion NH_2^- ur roll kevatal d'an ion Cl^- e-barzh NaCl , kloridenn natriom. E gerioù all e c'hell an amoniak bezañ desellet evel un drenkenn : $\text{NH}_3 \rightarrow \text{NH}_2^- + \text{H}^+$. A se al lostger *-ure* e galleg : *amid* + *-ure* = *amidure*, evel *chlore* + *-ure* = *chlorure*. O heuliañ ar patrom-se e teufe e brezhoneg : *amid* + *-idenn* = *amididenn*. Ha bastus e ve *amididenn* ? Bez' e ve ivez Gl. *imidure*, Br. *imididenn* (skouer : $\text{Ca NH imidure de calcium}$, Br. *imididenn galkiom*) ha Gl. *nitrure*, Br. *nitridenn* (skouer : Mg_3N_2 , *nitrure de magnésium*, Br. *nitridenn vagneziom*).

Evezhiadenn 1 : e GEVER emañ *poliamid*. Ha ne ve ket gwell *amid* e-lec'h *amidenn* usveneget ?

Evezhiadenn 2 : e saozneg emañ *amide* ken evit Gl. *amide* hag *amidure*. Skouer : Sz. *sodamide* = *sodium amide* (NaNH₂). Diwar skouer Sz. *chloride*, Gl. *chlorure*.

GE 17 03 07 – Techet oa ar yezhourion lennegel (hag ar yezherion ?) da stagañ *-enn* ouzh an amprestoù, moarvat dre zaou abeg : evit gwiskañ un neuz vrezhonek war ar gerioù estren, evit toniañ an distagadur (ar skoad war leñvenn diwezhañ ar ger gallek a chome war an hevelep leñvenn aet da eildiwezhañ er ger brezhonek). An *-enn*-se avat n'en devez talvoud steradurel na gramadegel ebet. Un danvez ponneraat n'eo ken. N'hon eus ket da vont da heul enta. Evel just n'omp ket evit distroadañ an termenoù en arver boutin evel *jirafenn*, *antilopenn*, *Valkirienn*, skouerioù meneget e VALL xvi (GIBR avat a ro *karpenn* diwar GReg, met ivez *karp* diwar C ha L'Arm).

Diouzh hon tu hon eus kavet mat brezhonekaat amprestoù skiantel 'zo dre ober strollderioù eus termenoù kimiek evel *protid*, *glukid*, *lipid*. Hag abegoù skiantel oa d'e ober ? Ha ne oa ket hepken un araez da skañvaat ar yezh, dre virout na ve staget *-où* bep taol ouzh ar gerioù-se arveret peurliesañ el liester ? Mar bije c'hoazh an amprest d'ober, ha ne vije ket graet unanderioù eus an termenoù-se ? Marteze avat ez eo re ziwezhat evit kilañ, o vezañ m'int bet arveret kalzik (e GBAHE en o c'haver evel strollderioù). Hogen gwell na genderc'hel gant an hent-se. E La-17 e vez arveret *protein* gwech evel strollder, gwech evel unander. Aze e c'hellomp skarat c'hoazh, a gav din, ha divizout na ober strollderioù eus an amprestoù ken — nemet e ve un abeg sonn d'e ober !

Abeg sonn a voe d'ober gant *kloridenn* : a-gevenep da *klorit*, andigemmadus e zistagadur diouzh hini **klorid* (kenskrivet 'm boa gant Roparz HEMON war ar c'hraf, sl. La-08 422-426). Hogen n'eus abeg ebet d'ober gant *amidenn*, *imidenn*. A-du evit arverañ *amid*, *imid*. Displegañ a rez ez eo kenstur luniadur *chlore* > *chlorure* hag *amide* > *amidure*. Moarvat eo pouezus ma ve adkavet ar genstured-se e brezhoneg : *klor* > *kloridenn*, *amid* > *amididenn*. An arread *-idid-* zo ur skoilh leiek e-keñver an urupailhoù sonel o paotaat e hanc'herieg ar Gimiezh.

AMPOULE

Sl. *VÉSICULE*

ANABOLITE

MME 31 10 06 – Br. *kennevid* a reer eus Gl. *métabolisme* ; gwelet 'm eus ivez Br. *metabolegezh* (ha BEVO : *metabolerezh*). Hag udb. zo evit Gl. *anabolisme*, *catabolisme* ? Moarvat e c'heller ober ivez gant Et. *anabolegezh*, *katabolegezh* ? (daou zevead zo : Gl. *anabolite*, *catabolite*, Br. *anabolad*, *katabolad* ?).

GE 01 11 06 – A-zivout Gl. *métabolisme*, h.a. emañ an termenoù a ginnigomp e SADED Bon-7/1 : *kennevid*, *ennevid*, *eznevid* hag un niver a heñvelsterioù. Mar karfed amprestañ e ve, hervez reolenn Roparz HEMON (dreist arzael houmañ !) : *metabolegezh*, h.a., gant an adanvioù *metabolek*, h.a. A du 'rall, an deveradoù diwar *kennevid* a 'm eus arveret e GEVEZ zo : *kennevidel* (Gl. *métabolique*) , *kennevidañ* (Gl. *métaboliser*) , *kennevidadus* (Gl. *métabolisable*). A-dal da Gl. *métabolite*, h.a. e ve moarvat Br. *kennevidad*, h.a., nemet ez amprestfed *metabolit*, h.a.

MME 06 11 06 – Distreiñ a ran ivez da Gl. *métabolisme*. Hag evel-se e ranker kompren an trikon ? (skiantour ned on ket, digarez me !) :

Gl. *métabolisme*, Br. *kennevid*, *metabolegezh*.

Gl. *anabolisme*, Br. *eznevid*, *anabolegezh*.

Gl. *catabolisme*, Br. *ennevid*, *katabolegezh*.

Ober a rez gant ar verb *kennevidañ*. Hag evit an amprest : *metabolekaat* ? *metabolegañ* (mar befe *metabolekaat*, perak hor befe ur verb en -añ hag egile en -aat ?).

GE 06 11 06 – N'eus ket da vezañ chalet gant ar forc'had etre *kennevidañ* ha *metabolekaat*, pa 'z eo an eil ger luniet diouzh reolennoù du-mañ, egile neuziet hervez reizhiad an treuzskrivañ, dres evel ma kaver kichen ha kichen *armerzhel* ha g *ekonomie*k — derc'hel a zleer kont eus reolenn VALLÉE evit denotañ erdal (-el) hag ental (-ek) er gerluniadoù du-mañ hag eus reizhiad HEMON evit dezneuziañ an amprestoù allyezh (-ique → -ek).

ANGLES CORRESPONDANTS

MME 16 12 06 – Pet. Rob. a ro Gl. *angles correspondants*. Ha Br. *kornioù keñverek* a zerefe ?

YBAN 16 12 06 – Ya, Sl. GEJED *gennadoù (korn) keñverek*, Gl. *secteurs correspondants*.

ANOSODIAPHORIE, ANOSOGNOSIE

Sl. *DÉPERSONNALISATION*

ANTAGONISTE

Sl. *AGONISTE*

ANTHROPOCENTRISTE

MME 06 02 07 – E La-15 e rez gant an adanv Br. *dengreizour*, Gl. *anthropocentriste* ; ne gavan er geriadurioù galleg nemet an adanv *anthropocentrique*. A-hend-all, ez lizher eus an 22 01 03 (db. *biblicisme*) e lavares din e reer gant an dibenn *-elour(iezh)* e seurt degouezhioù... Perak neuze chom hep ober gant Br. *dengreizelour*, *-elouriezh* ? War an hevelep gwrizienn, petra rez eus Gl. *anthropomorphe*, *anthropomorphique*, *anthropomorphisme* ?

GE 06 02 07 – *Dengreizelour*, perak ket, daoust ma kredan kavout stambouc'h er ger : kv. *kreizelour* "o sellout ar c'hreiz evel ar gwellañ" ; *kreizennelour* "a-du gant ar c'hreizennañ" ; *kreizour* "o kreizañ" ; *dengreizour* "o kreizañ war an den" ; *dengreizelour* "o sellout an dengreizañ evel ar gwellañ, a-du gant an dengreizañ".

A-dal da Gl. *anthropomorphisme* e ran gant Br. *denervannañ*. E KIS-540 (La-11 210 hh.) ez arveran kalzik an termen ; gant *bevervannañ* ivez (224, 229) a lakaan a-dal dezhañ an nevezc'her Gl. **biomorphisme*.

ANTI-

GE 29 05 07 – Er yezh vezegel etrevroadel, ac'hoel gallek ha saoznek, e paota an termenou rakgeriet **anti-**. Pell eo steradur ar rakger-se a vezañ unvan ha, pa lunier kevatalioù brezhonek, e ranker spizañ e pe zurc'hadur eus skalfad e gemeradurioù e tegouezh bep tro an arver anezhañ.

1. Ar c'hemeradur o revout an aliesañ eo hini an adanvioù (hag ar pennanvioù, ar verboù deveret) o talvout kement hag *oc'h enebiñ ouzh (ur*

c'hleñved, un azon, un argerzh, ur barenn fizikel, kimiek, bevedel). Ar rakger brezhonek keñverek boasañ eo **enep-**. Sk. :

- Gl. *anti-épileptique*, Br. *enepdroukfell*
- Gl. *anti-acide*, Br. *eneptrenkek*
- Gl. *anticétogène*, Br. *enepketoneiat*
- Gl. *anti-allergique*, Br. *eneballergek*
- Gl. *anticoagulant*, Br. *enepkaouleder*.

1a. Ur c'hemeradur amezek eo an hini a verk *an harz lakaet ouzh un arc'hwel*. Ar c'hevatal brezhonek eo al lostger **-astal-**. Sk. :

- Gl. *anticonceptionnel* (bet dilezet e gounid *contraceptif*), Br. *hilastaler*
- Gl. *antibiotique*, Br. *bevastaler*
- Gl. *antifongique*, Br. *foueastaler*
- Gl. *antimitotique*, Br. *mitozastaler*
- Gl. *antiprogestatif*, Br. *bec'hastaler*

NOTENN – Kemm a lakaer etre Br. *bevastaler* ha Br. *enepbakteri*, Gl. *anti-bactérien* (ster hollek : oc'h enebiñ ouzh ar bakteri) ; Br. *bakterilazh*, Gl. *bactéricide* (mod eus ar gwered *enepbakteri*) ; Br. *bakteriharz*, Gl. *bactériostatique* (mod all eus an kez gwered) ; ken e komzer eus ur *bevastaler bakterilazh* pe *bakteriharz*.

1b. Un nebeut termenou o tec'heriañ kemeradurioù nes a gaver e galleg gant ar rakger **anti-, dé(s)-** pe al lostger **-lytique**, dezho kevatalioù brezhonek gant ar rakgerioù **di-, dis-**. Sk. :

- Gl. *antifibrinolytique*, Br. *fibrindisloezus*
- Gl. *antiseptique*, Br. *dilester*
- Gl. *antidote*, Br. *digontamm* (termen gwriennet)
- Gl. *désinfectant*, Br. *dilouezer*
- Gl. *anxiolytique*, Br. *dienkrezer*
- Gl. *antidatoire*, Br. *dizenneizhius*

2. Gant diorreadur ar Vevoniezh volekulel hag an Hangaoniezh e kaver astennet d'un niver bras a dermenou ar rakger Et. **anti-** a oa en deroù hini *anticorps, antigène*. O vezañ ma voe degemeret Br. *antikorf, antigen*, ez eo an heboellañ degemer ar rakger Br. **anti-** (hep kemmadur d'e heul) pa vez gantañ ur c'hemeradur hangaeoniel :

- Gl. *anti-anticorps*, Br. *antiantikorf*
- Gl. *anticodon*, Br. *antikodon*
- Gl. *antiglobuline*, Br. *antiglobulin*

Gl. 2 *antihormone*, Br. 2 *antihormon*
 Gl. *antilymphocyte*, Br. *antilymfokit*
 Gl. *anti-oncogènes*, Br. *antionkogen*
 Gl. *antirénine*, Br. *antirenin*
 Gl. *antisérum*, Br. *antigwadveiz*
 Gl. *antistreptokinase*, Br. *antistreptokinaz*
 Gl. *antitoxine*, Br. *antitoksin*

3. Un domani dibarek eus ar Vevoniezh eo hini an danvezennoù dilaosket gant gwiadoù 'zo hag o vont da werediñ war wiadoù all, eleze an hormonoù hag an hanteradoù kimiek. Ar rakger **anti-** a gaver arveret, e-touez rakgerioù ha kedrannoù all, da aroueziñ an enebiñ ouzh an hormonoù hag an hanteradoù kimiek. Dav eo da gentañ brastresañ doareoù an domani en argraf.

Ar yezh etrevroadel a ra gant ar gedrann *-erg-* (*-ergie*, *-ergy*, *-ergique*, *-ergic*) da aroueziñ dilaosk ha gwered an hormonoù hag an hanteradoù kimiek (sk. : Gl. *adrénergie* a verk war un dro, diouzh un tu an dilaoskiñ adrenalín gant an uslounezhenn hag an nervernoù simpatek, diouzh an tu all gwered an adrenalín war organoù 'zo er bevedeg) ; kinniget 'm eus kemer Br. *-gwerc'h-* da gevatal da *-erg-* ha komz, da skouer, eus *adrenwerc'hañ* (en ur zegemer al losttroc'h *adren / alin*).

Ar gwiadoù a ya hormonoù ha hanteradoù kimiek da werediñ warno a ginnigan ober anezho *buzerioù* (Gl. *récepteurs*) [a-gevenep d'ar *c'hluderioù* (Gl. *accepteurs*), keurvolekul o tezougen hep mui, kuit a genwered, un danvezenn etrezek ar *buzerioù*]. E se e reer anv eus Gl. *récepteur adrénérique*, Sz. *adrenergic receptor*, *adrenoceptor*, Br. *adrenvuzer* ; hervez mod gwerediñ an adrenalín warno e komzer eus Gl. *récepteurs adrénériques alpha, bêta, alphasécepteur, bêtarécepteur* h.a., Sz. *alpha adrenergic receptor, beta adrenergic receptor*, Br. *adrenvuzer alfa, beta, alfavuzer, betavuzer*, h.a.

Er Vezekniezh e reer gant liaoù a vez pe o kreñvaat pe o wanaat gwered un hormon pe un hanterad kimiek.

E-touez an hentennoù kreñvaat emañ ebarzhiñ er bevedeg doenadoù pe eus an danvezennoù bevedel o unan, pe eus danvezennoù kevanaozet a weredoù hevelep pe heñvel. Da venegiñ ar re-mañ diwezhañ, e galleg ez astenner ster *-erg-* hag e komzer, da skouer, eus *substances adrénériques, adrénériques* ; e brezhoneg e c'hallfed ober ivez gant *danvezennoù adrenwerc'her, adrenwerc'herioù*. Ent dibarek, evit a sell ar c'hevanaozadoù, e reer e galleg gant ar gedrann *-mimétique* hag e saozneg gant *-like* ; da skouer, evit an danvez ennoù o werediñ evel an *aketikolin* ez arverer Gl. *acétylcholinomimétique*, Sz. *acetylcholin-like* ; a ve Br. *aketilkolingeveler* p e *aketikolinvanek/g* ;

kenkoulz all, a-dal da *adrénergique* er c'hemeradur arbennik-se e rafed gant Br. *adrengeveler*, *adrenvanek/g*.

Evit enebiñ ouzh gwered un danvezenn war he buzer, e vez ent damkanel div hentenn : pe skoilhañ ouzh an dilaoskiñ anezhi, pe serriñ outi dor ar buzer, ezniñvañ hemañ. Mard eer d'an testennoù, e verzher disklotoù etre an aozerion. A-du e hañval bezañ an holl gant Sz. *to block*, Gl. *bloquer* da verkañ ezniñvadur ar buzer — kinniget 'm eus Br. *tolc'hañ* ; da skouer, evit envel an aozadoù oc'h ezniñvañ an *adrenvuzerioù alfa* ha *beta* e ra an holl gant Gl. *alphanbloquant*, *bêtabloquant* (termenoù o deus distroadet war a hañval ar re gentañ arveret : *adrénolytique alpha*, *adrénolytique bêta*), Sz. *alpha adrenergic blocking agent* pe *alpha blocker*, *beta adrenergic blocking agent* pe *beta blocker* — a-dal dezho e kinnigan Br. *adrendolc'her alfa* pe *alfadolc'her*, *adrendolc'her beta* pe *betadolc'her*. Hogen evit dezanviñ ar gwezherioù oc'h enebiñ ouzh dilaosk an adrenalin e kaver mesk ha mesk Gl. *anti-adrénergique*, *sympathicolitique*, *adrénolytique*, *sympathicoplégique*, Sz. *antiadrenergic agent*, *adrenergic antagonist*, *adrenergic neuron blocking agent*, *adrenergic blocking agent*, *sympatholytic agent* ; ouzhpenn se, hañvalout a ra ez arverer reoù eus an termenoù-se, da skouer Gl. *antiadrénergique*, Sz. *antiadrenergic agent* gant un dalvoudegezh hollek evel anvadoù rumm evit kement gwezher o herzel ouzh an adrenalin ken e par an dilaoskiñ ken e par ar gwerediñ.

E brezhoneg enta, e kinnigan **-tolc'h-** evel kevatal da Et. **anti-** o verkañ an enebiñ ouzh gwered un hormon pe un hanterad kimiek e par ar buzer. Sk. :

Gl. *anti-œstrogène*, Br. *estrogendolc'her*

Gl. *anticholinergique*, Br. *kolindolc'her*

Gl. *antidopaminergique*, Br. *dopamindolc'her*

Gl. *antihistaminique*, Br. *histamindolc'her*

Gl. 1 *antihormone*, Br. 1 *hormondolc'her*

Gl. *antiplasmine*, Br. *plasmindolc'her*

Gl. *antiprolactine*, Br. *prolaktindolc'her*

Gl. *antithrombine*, Br. *trombindolc'her*

Gl. *antivitamine*, Br. *vitamindolc'her*

E tro ar c'hemeradur hollek "kement gwezher o herzel ouzh dilaosk ha/pe gwered un danvezenn" e lakafen e-keñver Et. **anti-** ar c'hevatal Br. **-harz-**. Er skouer dibabet, e rafen, a-dal da Gl. *antiadrénergique*, Sz. *antiadrenergic agent*, gant Br. *adrenharzer*. An hevelep diskoulm a zegemerfen evit dec'heriañ kemeradurioù arbennik nes da hemañ e domani ar Vevoniezh klasel pe volekulel, despizadus evel "skoilhañ ouzh ar gwered-mañ gwered". Sk. :

Gl. *anticomplémentaire*, Br. *klokaennharzer*

Gl. *antiplaquettaire*, Br. *pladanharzer*
 Gl. *antiradicalaire*, Br. *bonadrezharzer*
 Gl. *antisens*, Br. *stlennharzer*

4. Degouezhioù dibaot eus arver Et. **anti-** en testennoù mezegel a ranker menegiñ da vezañ klok :

Br. **gin-**

Gl. *antidromique*, Br. *ginre*
 Gl. *conduction antidromique*, Br. *ginren*
 Gl. *antipéristaltique*, Br. *ginamdonnek*

Br. **gourzh-**

Gl. *anticathode*, Br. *gourzhkatod*
 Gl. *antimétabolite*, Br. *gourzhkennevidad*
 Gl. *antipsychiatrie*, Br. *gourzhbredvezekniezh*

Br. **-isvorc'h-**

Gl. *antithyroïdien*, Br. *skeedisvorc'her*.

ANTICOAGULANT

MME 05 05 07 – Ez lizher da GC e roez Br. *enepkaouledus*, met e La-09 ez poa graet gant Br. *iskaouledus* (+ *-uzenn*).

GE 01 12 07 – E gwir, on tremenet dre neuennadurioù er c'hinnigoù a raen eus ar c'hevatalioù brezhonek da zeveradoù Gl. *-coagul-* :

Gl. *coagulable* aa. "a-zivout ar gwad, gantañ ar perzh kaouledañ",
 Br. *kaouledus* aa. (a zalc'han)
 Gl. *coagulabilité* b. "perzh kaouledañ", Br. *kaouledusted* b. (a zalc'han)
 Gl. *coagulant* aa. & g. "(danvezenn) gant ar perzh ober d'ar gwad kaouledañ" ;
 e La-08 267 goude sevel, hervez reolennoù boutin ar gerluniañ, an termennoù :
 Br. *kaouledusaus*, *kaouledusauzenn*, h.a., en o distaolis en askont d'o hirder ;
 abaoe, e 'm eus kinniget : Br. *kaouleder* aa. & g., (danvezenn) *gaouledañ*.

Alese ar c'hinnigoù a ran hiziv :

Gl. *hypercoagulable* aa. , Br. *uskaouledus* aa.
 "kaouledusoc'h eget reol"
 Gl. *hypercoagulabilité* b. , Br. *uskaouledusted* b.
 "kaouledusted brasoc'h eget reol"

Gl. *hypercoagulant* aa. & g., Br. *uskaouleder* aa. & g., (*danvezenn*) *uskaoulediñ*
 "(danvezenn) gant ar perzh muiaat kaouledusted ar gwad"
 Gl. *hypocoagulable* aa., Br. *iskaouledus* aa.
 "lei kaouledus eget reol"
 Gl. *hypocoagulabilité* b., Br. *iskaouledusted* b.
 "kaouledusted bihanoc'h eget reol"
 Gl. *hypocoagulant* aa. & g., Br. *iskaouleder* aa. & g., (*danvezenn*) *iskaoulediñ*
 "(danvezenn) gant ar perzh leiaat kaouledusted ar gwad"
 Gl. *anticoagulant* aa. & g., Br. *enepkaouleder* aa. & g., (*danvezenn*) *enepkaoulediñ*
 "(danvezenn) gant ar perzh skoilhañ parennoù 'zo eus ar c'haoulediñ";
 (e La-09 334, e 'm boa kinniget Br. *iskaouleduzenn*, pezh a oa en arvar da
 zegas mesk gant kevatalioù Gl. *hypocoagulable* & *hypocoagulant* ;
 e GEVEZ 1, ouzhpenn an daou dermen-mañ diwezhañ e roan
 Br. *enepkaouledus* a zo diezhomm ha meskus ivez).

APHTE, APHTEUX

MME 03 08 06 – Gl. *aphte*, *aphteux*, -se. Kavout a ra din bezañ lennet :
 Br. *terzhienn aftus* ganit tu bennak... BAHE a ro : *terzhienn aftek* ha DCFB
 (DIHU) *terzhienn vurbuennek*... Ha talvezout a ra Br. *burbu*, -enn a-dal da
 Gl. *aphte* ?

GE 04 08 06 – Ober a ran gant Br. *aftenn* (Gl. *aphte*, Sz. *aphtha*),
 l. *aftoù* ; Br. *aftoz* (Gl. *aphtose*, Sz. *aphthosis*) ; Br. *aftus* (Gl. *aphteux*,
 Sz. *aphthous*). Da reolenn dezneuziañ an termenoù etrevroadel e reomp hervez
 spered "Gerioù etrevroadel" Roparz HEMON (hep heuliañ bepred e
 erbedadennoù evit kelo ; da skouer, en degouezh e kinnige *aftozel* ; war se,
 sl. La-08 310 hh.). Gwell derc'hel Br. *burbuenn* kevatal da Gl. *pustule*.

Sl. *MACULE*

APICAL

MME 23 11 07 – E GEGO & GEVEZ ec'h eus bet tro da blediñ gant ar
 Gl. *apical* ; daoust hag udb. en deus kinniget GP er soniadoniezh ?

GE 23 11 07 – En teul diembann *Geriaoueg Elfennoù indezeuropeg* eus
 ar 06 06 94 gant GP, e lennan : "*begenn* (consonne) *apicale*". Hervez ar

reizhiad degemeret gant GP da envel ar c'hensonennoù ez afe Gl. *consonne apico-alvéolodentale* da Br. *beglogigdentenn* (pe *beglogigenn*) ; Gl. *c. apico-postalvéolaire* da Br. *begdreklogigenn*. Hervez durc'hadur beg an teod e-keñver ar parzh eus kavenn ar genoù ma stok outañ, e reer Gl. *c. laminale* pa 'z eo gorre ar beg (Br. *gorrebegenn* ?), Gl. *c. coronale* pa 'z eo trobarzh ar beg (Br. *kurunbegenn* ?), Gl. *c. cacuminale* pe *cérébrale* pa sav ar beg a-zerc'h, ar gern anezhañ o vont a-serzh d'ar staon, (Br. *kernbegenn* ?), Gl. *c. rétroflexe* pa vez beg an teod troet war dreñv (Br. *drekkernbegenn* pe *drekkernenn* ?). Hogen, dav e ve adkemer studi ar Soniadoniezh en he fezh (he feuredrec'hiñ !) evit gwiriañ kevanlen an termenou-se.

Sl. *LABIAL ; LATÉRAL*

APOCALYPSE

MME 23 11 07 – Gl. *apocalypse*. GIBR a ro Br. *apokalips*, ha VALL *apokalups*. Ne welan netra e geriadur TURIW... Petra a vefe an adanv ? Br. *apokaliptek*, *apokalipsek* ? Me gav din bezañ lennet un notenn diwar-benn ar c'hraf-se... Gl. *Communautés apocalyptiques*, Br. *kumuniezhoù apokaliptour* ? Gl. *apocalyptisme*, Br. *apokaliptouriezh* ; *apocalyptiste* (pa. & aa.), *apokaliptour* ?

GE 23 11 07 – Evel a ouzout Gl. *apocalypse* zo dezhañ daou ster : ar ster orin, troidigezh c'hresianek Hb. *gala* "diskuliadur, diguzhadur, diskeladur, erzerc'hadur", roet da destennoù profedek ha da levr diwezhañ ar Bibl pergen ; ar ster boutin, "distruj ar bed". Ne gavan ket kennebeut an termen e GPAZ TURIW. Maodez GLANNDOUR a ro *Diskuliadur* evel titl an droidigezh en deus graet eus levr ar Bibl. Evit ar ster en deus gwisket ar ger e yezhoù Kornog, ez eo gwell ober gant Br. *apokalips*. Maodez GLANNDOUR a ra gant an adanv *apokalipsek*. A-du e ven kentoc'h da astenn an amprest d'an adanv allyezh : Gl. *apocalyptique*, Sz. *apocalyptic(al)*, Al. *apokalyptisch* : Br. *apokaliptek* enta. Amprest an adanv a virfe ouzhimp a sellout an dibenn *-ek* evel ul lostger hervez ar reizhiad valleeq, eleze a luniañ **apokaliptel*, **apokaliptat*, h.a. hag hon endalc'hfe da heuliañ ar reizhiad hemonek : Br. *kumuniezh apokaliptek*, *apoliptegezh*, *apokaliptour*.

APPAREIL

Sl. *AUDI-*

APPARTEMENTS

LM (JMM) 02 10 06 – Gl. *ses appartements* (aze e rafen me gant Br. *kambrou*)

GE 03 10 06 – Gl. *ses appartements* zo marteze ar c'herienn amjestrñ da dreiñ. *E gambrou*, ya. Koulskoude e vank kealioù ar piaou, ar prevez, an emdenn, ar gougel, an diogel (un tammig evel ma komzer eus *santual* ar gerc'hvellerion). Br. *annez* (<*ann-* *hez*, "lec'h ma kaver ar peoc'h") zo gantañ lod eus ar c'healioù-se. Soñjal a rafen : *e gêr*, *e lojeris*, *e zu-mañ*... pe *e gambrou* prevez, *e annez* (prevez) pe...

AQUIFÈRE

MME 20 12 07 – E Lavar 17 203 ez poa graet anv gant GC eus. Gl. *aquifère*, Br. *dourek* (diwar Pet. Rob.). TLF a ro kemeradurioù all d'ar ger :

ZOOL. „Se dit des organes des poissons par lesquels l'eau est expirée et respirée.” (*Ac. Suppl.* 1836). *Trachée aquifère*.

♦ *Respiration aquifère* : 3. Puisque la *respiration aquifère* est la moins active, considérons-là d'abord, et nous verrons que les organes qui respirent l'eau sont de deux sortes, lesquelles diffèrent encore entre elles par leur activité. Nous remarquerons ensuite la même chose à l'égard des organes qui respirent l'air. Les organes qui respirent l'eau doivent être distingués en *trachées aquifères* et en *branchies* ...

GE 22 12 07 – Gl. *respiration aquifère* a ziskouez un astenn all da steriegezh *aquifère* ; ar gevran -*fère* a zec'her peurliesañ ar c'healioù "kas, degas (*sudorifère*), dougen (*ombellifère*), enderc'hel (*aurifère*) dec'han (*somnifère*)" ; amañ ez anad ar c'hemeradur "graet diwar-bouez". A-gevatal e lakafen Br. *analañ dourel*, *douranalañ*, *dourvriant*, h.a.

ARGILE

LM 25 11 07 – Sigur ar pennad-mañ zo kenstok an termen henvoazel Br. *pri-raz* (Gl. *mortier de chaux*) diouzh un tu, diouzh an tu all an anvadoù skiantel Br. *pri-raz*, *pri razek* (Gl. *argile calcaire*) hag an ezhomm da gaout gerioù arveradus ken er Vaenoniezh ken er mañsonerezh hep riskl a dreuz-

intent. Klaskit ober, en hevelep pennad, gant kevatalioù Gl. *mortier de chaux*, *mortier d'argile* hag *argile calcaire*, hag e tegouezhot gant Br. *pri-raz*, *pri-pri* h a *pri razek* ! digomprenadus, anat. Sed e 'm eus klasket lakaat un tamm kempenn en hanc'heriegoù dibarek da bep diskiblezh. Kinnig a ran neuze dilezel Br. *pri* evel kevatal da Gl. *mortier* ha degemer un deverad eus La. *morta#r*"(um a gaver er yezhoù keltiek all : Br. *morter* ³. Kinnig a ran derc'hel Br. *pri* a-dal da Gl. *argile*. Trawalc'h e vo lenn an daou bennad da heul evit stadañ berrentez ha diazasted an troiennoù a ginniger dimp er geriadurioù boas diwar ma venner kuitaat bedig Breizh hag ergerzhout hentoù nebeut pleustret gant ar brezhoneg.

Hanc'herieg Vaenoniezh :

pri g. (Gl. *argile*) "meinad douarek a ya silikatoù aluminiom a eufi munut dreist-holl d'e ober ; ned eo ket ur meinad kezivik, met un dedaolad eilvedel a c'hoarvez eus digenaozadur danvezioù silikoaluminek (greunit, gneis, feldspat). Kavout a reer ar *pri* e-kichenik ar garreg vamm a-wechoù ; ar prioù purañ eo, ar c'haolinoù. An aliesañ eo bet treuzdouget ar *pri* gant an dourioù pe an avel ; ned eo ket ken pur. Ar rizhoù disheñvel a bri a zigemmer an eil re diouzh ar re all dre o douester, o mezelladusted, o liv, o strodvec'h meinek pe organek. Kemm a lakaer etre ar prioù druz, mezelladus kenan, hag ar prioù treut, mezelladuzik ; disheñvel ent kalvezel eo an arver anezho. E kement a sell ouzh o dalc'h ouzh an tan e tigemmer ar prioù tanspirus diouzh ar prioù teuzadus, pe da nebeutañ gweradus. Ar gweleadoù *pri* tanspirus, ar prioù d'ober feilhañs fin, ar c'haolinoù zo niverus e Frañs. Ar prioù gweradus pe deuzadus a ya ar prioù a grag keram hag ar margoù d'o ober. Herzel a ra ar *pri* tanspirus betek war-dro 1580°C ; gweraat a ra ar c'hragoù keram etre 1000 ha 1300°C ; poazhañ a ra ar margoù etre 800 ha 1000°C. Arveret e vez ar prioù ivez gant ar gizellourion hag ar volumourion" (Larousse Encyclopédique, 1977, v° ARGILE).

"Da heul ar c'hailhastr hag ar maen benet e voe ar *pri*, e-doug ar ragistor, an danvezenn arveret ar muiañ gant an den. Arwelañ a ra an hendraouriezh dimp priaoù diniver, delwennoùigoù iskis, savadurioù ramzek a seurt gant ar *zigguratoù* (tour Babel)... Hiziv an deiz e chom ar *pri* unan eus ar c'hentañ danvezennnoù arveret : brikez ha teol ; karrelloù ha kroc'hanoù greantel, feilhañs ha poderezh ; amsunuzennoù, siloù ha treluskerioù, fankoù talariñ ha

³ Kv. Kb. *morter*, *mortar* (<krSz. *morter*, Sz. *mortar*) ; Iw. *moirteal*. Notomp hGl. *mortier* "laouer ma veze prientet ar mortar", *mortelier* "micherour karget da aozañ mortar" ; Br. *mortez* "1. lestr frikañ ; 2 kanol bombezer".

simantoù, kargoù lies aozad eus ar greanterezh, eus an drammerezh hag eus al liaerezh” (diwar Georges MILLOT, *Encyclopædia Universalis*, v^o ARGILE).

Alese er vaezienn-se :

arbri aa. "a zo druz evel ar pri", sk. : “*gwellaet e vez an douaroù arbri*”, (Gl. *argileux*)
pria "klask, dastum pri"
priad g. sl. GEFIZ (Gl. *sol*)
priaj g. "pezh prierezh", sk. : “*priajoù Kemper; priajoù Pornizh*”
prialkalie aa. sl. GEFIZ (Gl. *alcalino-terreux*)
priañ, priellañ "lakaat, ledañ pri (war udb.)"
prieg, prielle b. "lec’h ma vez eztennet pri" (Gl. *argilière*)
priek, priellek aa. "a ya pri d’e ober, a zo pri ennañ" (Gl. *argileux*)
prienn b. "seurtad pri dibarek"
prier(ez) g. / b. "den a labour ar pri" (Gl. *ouvrier;-ière céramiste*)
prierezh g. "labour ar pri, poderezh" (Gl. *métier de la céramique*)
prierezh b. "embregerezh ma labourer ar pri d’ober asiedoù, pladoù, podoù, poderezh" (Gl. *atelier; usine de céramique*)
priheñvel aa. "a denn d’ar pri" (Gl. *argilacé, argiloïde*)
priour(ez) g. / b. "dornwezhour / arzour a labour ar pri" (Gl. *artisan / artiste potier, céramiste d’art*)
prius aa. "a zo perzhiat e kenaoz ar pri"

met ivez :

argilit g. "skilt priek" (Gl. *argilite*)
argilolit g. "meinad a ya luduennoù feldspatek kaledet e tufoù (an tufoù felsitek) d’e ober, boutin en douaregi permian ; pri gouelezennek kaledet" (Gl. *argilolithe*)

Hanc’herieg vañsonerezh :

morter g. "meskad traezh, glener (Gl. *liant*) (raz pe simant) ha dour a galeta dre ma sec’h hag a dalvez da undalc’haat elfennoù (mein, parpagnoù, h.a.) ur pezh mañsonerezh" (Gl. *mortier*)

Alese er vaezienn-se :

mañsonerezh divorter, mañsonerezh sec’h "kalvezder mañsonerezh a ra gant mein sec’h"
mañsonerezh morteret "kalvezder mañsonerezh a zanvez mortar da undalc’haat elfennoù ar savadurioù"⁴

⁴ Bez’ ez eus ur form etreat d’ar mañsonerezhioù morteret ha divorter. “[...] Lod eus al lochennoù hag eus ar c’harrioù dezho mogerioù mein lavaret sec’h zo savet e

morter douar priek "morter a zo douar druz ar glener anezhañ"
morter marg "morter a zo marg ar glener anezhañ"
morter pri "morter a zo pri ar glener anezhañ"
morter raz "morter a zo raz ar glener anezhañ"
morter simant "morter a zo simant ar glener anezhañ"

Sl. *LIANT ; MORTIER*

ARTICLE

MME 08 06 07 – Gl. *article* a reer gantañ ivez e domani korfadurezh an amprevaned hag an artropoded. Kinnig a ra VALLÉE Br. *mell* ; kavout a ra din e ra an treuz. Petra soñjez ?

GE 09 06 07 – Gl. *article* a voe arveret evel kenster da Gl. *articulation*. Unan eus abegoù dilez ar ger er ster-se a voe moarvat ar forc'hellegezh dre vezañs ur c'hemeradur nes : bezet an div rann ezel AB ha BC ; e korfadurezh ar Bronneged emañ an *articulation* (gwechall : an *article*) e B ; gant an Amprevaned avat, e reer *articles* eus AB ha BC . Evel a welez e GEGO, eus B e ran *kenvell*, *arz*, *koubl*. Br. *mell* a adkaver evel stirann e termenoù korfadurel all : *mellenn* (l. *melloù*) , *mellez*. N'on ket amprevanoniour ha ne oufen lavarout ha dereout a rafe Br. *mell* ; mat e ve savelañ ur Gorfadurezh hollek evit gwelout sklaeroc'h...

ARYTHMIE

MME 22 06 07 – E GEVEZ e troez Gl. *arythmie* gant Br. *migornez*. Ha talvezout a ra ivez e domanioù all (barzhoniezh, h.a.) ?

GE 22 06 07 – Evit a sell ar yezhoù all, ez eo Br. *migornez* kevatal da Sz. *arrhythmia* ; Gl. *arythmie*, *trouble(s) du rythme* ; Al. *Arrhythmie* ; aozerion

gwirionez gant morter douar diweladus pa vez sellet ouzh tal ar voger. An kez morter zo dezhañ ur roll kaeañ ouzh an aer kentoc'h eget un arc'hwel undalc'haat. Ne ezdalc'h ket a liammañ daou dal ar voger gant mein treuz.

Ar volz a-gorbell (Gl. *encorbelée*) hag ar volz c'hennet a gaver e kenaoz gant ur morter (morter pri, morter douar priek, morter marg pe morter raz) en ur rizh adeiladur pobl a zo ur bazenn a-uc'h al lochenn eeun : ar c'houldri, an dañvati, an annez rannvloaziat, h.a. [...] (C. LASSURE, "Essai d'analyse architecturale des édifices en pierre sèche", e-barzh *L'architecture rurale en pierre sèche*, stag.niv. 1, 1977)

'zo koulskoude a ra gant Gl. *dysrhythmie*, Sz. *dysrrhythmia*, Al. *Dysrhythmia*, It. *disritmia*, *alteriazone de ritmo* hag int o kemplegañ e se da reizhiad ar gerluniañ degemeret — n'eus eno nemet ur skouer etre kantadoù all eus ar gwariadoù yezhouriel er Vezekniezh — gwariadoù n'hon eus ket da zegemer e brezhoneg evel just. A du 'rall ez eo kevatal Br. *ankorvez* da Sz. *continuous arrhythmia*, *perpetual arrhythmia*, *chaotic heart*, *pulsus irregularis perpetuus* ; Gl. *arythmie complète*, *tachy-arythmie*, *folie cardiaque* ; Al. *Arrhythmia perpetua*, *absolute Arrhythmie*, *Pulsus irregularis*, *unregelmässiger Puls*.

Dav menegiñ un arver eus Gl. *dysrhythmie* en Nervouriezh er c'herienn Gl. *dysrhythmie majeure*, *hypsarythmie*, anvad roet d'un dizurzh en empenn-varrwezd.

Evit arverioù Gl. *arythmie* er Varzhoniezh, h.a. ne anavezan skouer ebet anezho, nemet e c'hallfed luniañ kevatalioù dezho diwar ar stirann *-korvez* hag ar rakgerioù a zere.

ASCENSION DROITE

MME 22 06 07 – Gwelet hon eus Gl. *ascension*, *déclinaison*... Lakaat a ran amañ ar pezh am eus lakaet. Trugarez evit da *imprimatur*... pe da reizhadenn ! (war a hañval ez eo an un tra Gl. *angle horaire & ascension droite* ?). Pe ne gomprenan netra ; ret eo lavarout ne zispleg ket an holl c'heriadurioù heñvel...

“Mais il y a tellement d'étoiles qu'à présent, les étoiles sont repérées par leurs coordonnées équatoriales (*ascension droite* et *déclinaison*) similaires aux coordonnées terrestres (*longitude* et *latitude*).”

“Hogen, bez'ez eus kement all a stered ma ranker bremañ o spisverkañ gant o daveennoù kehederel (hedkorn *ha* ledkorn) damheñvel ouzh an daveennoù douarel (hedred *ha* ledred).”

YBAN 24 06 07 – Setu va c'hinnig evit ar frazenn :

“Hogen kement all a stered zo m'o dealfer bremañ dre o daveennoù kehederel — hedkorn *h* a ledkorn — deanvadoù o kounañ daveennoù douaregorel ar poent danastr — hedred *ha* ledred.”

Ar frazenn vrezhonek zo spisoc'h eget an hini c'hallek, pa zispleg an hanc'herioù.

ASEXUÉ

MME 03 10 06 – Troet 'c'h eus Gl. *asexué* gant Br. *anrevek*. Diwar se, daoust ha tu zo d'ober gant Br. *anrevel*, *anrevelezh* evit treiñ *asexuel*, *asexualité* ?

GE 05 10 06 – Gl. *asexualité* zo, pa ouzon, ar pennanv o talvout kement hag "(ar) bezañ *asexué*" — n'ouzon ket avat hag arveret e vez kalz ar ger. Bremañ, va c'hinnigadenn *anrevek* a zilezfen a-walc'h e gounid daou dermen all o tec'heriañ an daou ster eus Gl. *asexué* ; an adanv-mañ a intenter *a*) "hep rev", Br. *anrev* (aa. & g.) ; *b*) "hep araez ar revelezh (a-zivout ar gouennañ)", Br. *anrevel*. Diwar vont, e galleg kent e roed *bisexué* ha *bisexual* da heñvelster : "gant an div rev", Br. *divrev* ; hiziv, ez intenter *bisexual* evel "o kaout darempredoù revel gant tud eus an eil rev hag eben", Br. *divrevoriat*, *divreviat*.

ASSÉVÉRAT-

Sl. *ADVERSATIF ; PRONOMS INFIXES*

ASTERNAL

Sl. *CÔTES ASTERNALES*

ASTHÉN-

GE 27 12 07 – Ar gedrann Et. *-sthen-* a dalvez da luniañ termennoù mezegel, evel Gl. *asthénie*. Goude ma teu eus Gr. *sqevno* "nerzh", ne verk ket an "nerzh" er ster skiantel, met anglevad an nerzh, ar startijenn, pe perzhioù kempleshoc'h eus ar beved evel ar fiñval, h.a. Da heul, Gl. *asthénie* a verk anglevad an dinerzh ; alese e kinnigan reiñ Br. *asikted* da gevatal da Gl. *asthénie* :

Gl. *asthénie*, Br. *asikted* b. Santad gwanded hollek hep keñver gant an dispign gremm.

Gl. *asthénopie*, Br. *asikted* b. *an daoulagad*, *lagadasikted* b. Skuizhadusted anglevet e fiñvadennoù an daoulagad, ken en o c'higennoù diavaez (kensteudañ diouzh an ergorennoù), ken en o c'higennoù diabarzh (argeidañ).

Gl. *asthénospermie*, Br. *sperasikted* b. Gwanidigezh e fiñvadennoù hag e hoali (istead hag ispad) ar spergelligoù.

ATMOSPHERESl. *RECYCLER ; TITAN***ATTITUDE**Sl. *POSTURE***AUDI-**

MME 06 02 07 – En diavaez eus ar Gorfadurezh, petra rez eus Gl. *auditif* ? cf. da skouer Gl. *appareil auditif, perte auditive, acuité auditive* ? Moarvat e tle spiriñ Br. *strafuilhoù klevout* evit Gl. *troubles, problèmes auditifs* ?

Gl. *bilan audiolgique* a drofes gant Br. *amc'hwil klevedouriel* pe *amc'hwil klevedouriezh* ?

GE 06 02 07 – Setu un nebeut termenou a zo *audit-* enno :

Gl. *acuité auditive*, Br. *lemmded kleved*
 Gl. *agnosie auditive*, Br. *andenaoud klevedel (klevandenaoud)*
 Gl. *amplificateur auditif*, Br. *amplaer kleved*
 Gl. *sensation auditive*, Br. *eraezadenn glevedel*
 Gl. *appareil auditif*, Br. *organ ar c'hleved (Korfadurezh) ; osod klevedel (klevosod)* [= appareil correcteur de l'audition]
 Gl. *perte auditive* [= hypo-acousie], Br. *isklev g.*
 Gl. *troubles de l'audition*, Br. *strafuilhoù ar c'hleved, miglev g.* [= dysacousie]
 Gl. *bilan audiolgique*, Br. *amc'hwil klevedouriezh, amc'hwil klevedel, amc'hwil (ar c'h-) kleved*

AUTOCONTRADICTION

MME 16 12 06 – Gl. *autocontradiction* a gaver e lavar ar Jedoniezh. N'emañ ket e GEJED. War Lavar 12 (KIS-591) e kaver Br. *emzislavar*... N'on ket jedoniour (ha paot a faot !) ha n'on ket evit gouzout ha dereout a ra en holl zomaniou.

YBAN 16 12 06 – Br. *emzislavar* a gaver war La-11 317 ha 367, war La-12 197, war La-14 220 ha 223, e pennadoù Prederouriezh. Endeo ez eus anv war La-10 240 eus “*termenou emzislavarus*” evel Gl. *réalité virtuelle*.

Evit gwir ez eo kraf an *emzislavar* divoutin a-walc’h er Jedoniezh ordinal ha n’eus nemet er Boelloniezh jedoniel — er Vezoniezh — ez eus anv a *dislavar* hag a *emzislavar*. Br. *dislavar*, Gl. *contradiction* zo damheñvelster gant Br. *gourzhdezh*, Gl. *antinomie*.

Ur reizhiad furmel zo *dislavarus* (Gl. *contradictoire*) mar galler dezren diwar ar c’hentreadoù daou erganad kontrol : *p* ha *nann-p*. Ur reizhiad furmel *andislavarus* (Gl. *non-contradictoire*) a lavarer ivez *kantalc’h* (Gl. *consistant*). Argraf an erganadoù emzislavarus zo un tammig disheñvel : en ur reizhiad furmel “pinvidik” a-walc’h evel an Niveroniezh (aksiomennoù Peano da skouer) ez eus erganadoù na c’haller ket lavarout ez int gwir pe faos. Lavarout a reer ez int *anskaradus* (Gl. *indécidable*). Diazezet eo seurt erganadoù war ziac’hinadoù, hini EPIMENIDES ar C’hretad da skouer a lavare « gaouiaded eo Kretiz ». E Mae 68 ivez — amzer emzislavarus mard eus unan ! — e veze lennet war ar mogerioù : “*Il est interdit d’interdire.*” Kurt GÖDEL en e levr *Über formal unentscheidbare Sätze der Principia Mathematica und verwandter Systeme I*, 1931 zo deuet a-benn da sevel erganadoù damheñvel e reizhiad an Niveroniezh, eleze erganadoù na oant na gwir na faos, en ur ger a oa anskaradus, en o zouez an erganad o haerñ “*andislavarusted ar reizhiad*” he unan. Anskaradus a dalvez ned eo ket dezreadus an erganad *p* hag an erganad *nann-p* naket.

An erganadoù emzislavarus a vez arveret er *poellata dre an emsiv* (Gl. *raisonnement par l’absurde*) : mar dezreer ez empleg A an erganad B, ha goude ez empleg B an erganad *nann-A*, neuze ez eo emzislavarus an erganad A, ha da heul e rank bezañ diorzhet e stern ar boelloniezh ordinal : pe 1) peogwir ez eo faos (da skouer an erganad : “bon 2 zo un niver kemezel”), pe 2) peogwir ez eo ezgeriet en un doare andereat, da heul un emergeñveriñ da skouer.

AUTOGREFFE

Sl. *GREFFE*

AUTONYME

MME 18 10 07 – Luniet ec’h eus Br. *emheñvelson*, Gl. *autonyme*. Ne welan ket ar perag eus *-heñvel-*... Ha ne ve ket kentoc’h *-envel-* ?

GE 20 10 07 – Br. *emheñvelson* 'm eus bet dezrannet e La-08 172-178 ; tro 'm boa bet da vreutaat gant TURIaw war e zivoud. Ar *ger boutin* hag ar *ger traloadek* zo heñvelson, dre benn ma 'z int en un doare an hevelep ger (alese ar rakger em-). Savet eo *emheñvelson* diwar-bouez un tun, Gl. *autonyme* ivez, daoust ma n'eo ket an hevelep tun.

AVIONIQUE

MME 02 04 07 – Ha tu zo da ginnig Br. *nijeg* a-dal da Gl. *avionique* ?

GE 05 04 07 – N’emañ ket e ’m c’herz an holl elfennoù evit respont.
Sed a lavar Pet. Rob. er mellad AVIONIQUE :

Ensemble des techniques (électronique, informatique, automatique) appliquées à l'aviation. — Ensemble des équipements techniques à bord d'un avion.

Ha Lexis :

Application des techniques de l'électronique au domaine de l'aviation (syn. *aéro-électronique*)

Karout a rafen anaout an termenou kevatal e saozneg, en alamaneg.

Da c'horthoz e c'hallfed amprestañ an hent boutin d'ar yezhoù arnevez,
eleze an daremprañ (La-09 94) ; da skouer

avion+(électr)onique > *avionique* ha loc’hañ diwar *aer+(elektr)onik* > *aeronik*.

Gwell avat gouzout da gentañ an diskoulm saoznek hag alamanek.

MME 21 04 07 – Sed a gavan evit ar yezhoù all : Gl. *avionique*, Sz. *avionics* ; Gl. *avionique de bord*, Sz. *aircrafts avionics* ; Gl. *avionique numérique*, Sz. *digital avionics* (kavet e *Le grand dictionnaire terminologique — Office québécois de la langue française*, ur benveg mat-tre digoust war Internet). War Wikipedia e kavan : Al. *Avionik*. Sp. *aviónica*. It. *avionica*.

GE 22 04 07 – A-zivout Sz. *avionics*, h.a., moarvat ez eo gwell degemer an termen etrevroadel hag ober gant *avionik* evel ma reer gant *elektronik*, *bionik*, h.a.

B

-BLOQUANT

Sl. *ANTI-*

BARRAGE

GE 04 07 07 – Al. *Sperrung*, Gl. *barrage*, Sz. *blocking*, Br. *kaelad* g., termen savelet gant KRAEPELIN (bredvezeg alaman, 1856-1926) evit aroueziñ astalioù trumm ha berrbad er prezeg hag en ober : paouez a ra ar c'hlañvour a gomz hep hañvalout e verzhout ha goude un nebeut eilennoù adkregiñ gant an emziviz evel pa na vije c'hoarvezet netra. Ent klasel e vez deveizet hevelep real evel merk an disfaout (Al. *Spaltung*) o tistrollañ (Gl. *dissocier*) an arc'hwelioù bred hag evel un azon a skizofreniezh. Gant ar bredvezeg gall GUIRAUD ez eus bet deskrivet ur furm leiek a gaelad, anvet gantañ *fading* (Br. *fataf*) : war c'horrekaat ez a prezeg ar c'hlañvour evel pa vije sorbet gant prederioù all.

Ent klinikel, e vez diforc'het ar *c'haelad* skizofrenek diouzh an *heudad* (Gl. *inhibition*) melankolek, hirbad ha lodek en un azoniad gouvidel, diouzh ar *bredestead* p e *realistead* (Gl. *bradypsychie*) parkinsonnek, diouzh *anyoul* (Gl. *aboulie*) neurozeion 'zo, kevret gant an enkreiz hag an asikted, ivez diouzh *simud* (Gl. *mutisme*) ar psikozeion distroet o evezh diouzh ar blegenn gant an darc'hwelerezh bred (Gl. *automatisme mental*).

Ar vredvezeion glasel a rae kenkoulz all gant Al. *Gedankensperrung*, Gl. *barrage de la pensée*, *barrage idéique*, Sz. *thought blocking*, Br. *kaelad an devezout*, termenoù ankewer diouzh pennaenn an ergorelezh a vennent kemplegañ dezhi — en aner, rak mar bez merzhadus ar prezeg hag an ober, e chom devezout ar c'hlañvour e-maez nep diraez ergorel. Skoilh hennezh a voe distremenet kerkent ha ma paouezas ar Vredoniezh a soliañ war an disrann ergor-dangor ha ma reas reiz war un devoud eeun : mar bez merzhadus

prezeg hag ober, ned int ket ergoreladus evit kelo, ledegorennoù n'eus ken anezho (sl. La-12 238 ; La-13 104) ; alese ez anadas prezeg hag ober evel devezout erzerc'h, ha devezout evel prezeg hag ober anerzerc'h. A se e kinnigan ober gant Br. *niñvañ*, en ur intent evit an termen-mañ un erdal ledan kevastenn d'ar *prezeg*, d'an *ober* ha d'an *devezout* na pa vent *erzerc'h* pe *anerzerc'h* hag, en degouezh, reiñ da Al. *Gedankensperrung*, Gl. *barrage de la pensée*, Sz. *thought blocking* ar c'hevatal Br. *kaelad an niñvañ*.

Sl. *BRADYCARDIE*

BASE

Sl. *FORMANT, FORMATIF*

BASTINGAGE

Sl. *PLAT-BORD*

BAUME

Sl. *POMMADE*

BÉNIN

MME 27 12 06 – Ober a rez gant Br. *kuñv*, Gl. *bénin*, enebet ouzh Br. *yud*, Gl. *malin*, da skouer e Br. *yoc'henn guñv*, *yud*. Hag ober a rez gant Br. *kuñv* kenkoulz all war tachenn ar Surjianerezh hag ar Vezekniezh ? Gl. *intervention bénigne*, Br. *oberatadenn guñv* ? Gl. *affection bénigne*, Br. *anaez kuñv* ?

GE 27 12 06 – An arver eus *bénin* en *intervention bénigne* zo a yezh voutin (heñvelster en arver-se : *anodin*), rak evel termen mezegel ne vez *bénin* o spizañ nemet ar c'hleñvedoù hag alies er c'hemeradur "nad eo ket kankrek" o vezañ ma talvez *malin* kement ha "kankrek" peurliesañ. Bezet pe vezet, kantrat eo lavarout *anaez kuñv* ; hag *oberatadenn guñv* ivez... ouzhpenn ma 'z eo frealzus evit an hini a vo flañchet e groc'hen !

BÊTA-

Sl. *ANTI-***BIBLICISTE**

MME 22 01 07 – E La-08 240 ez poa graet gant Br. *bibloniour*, moarvat evit Gl. *bibliciste*, *biblicisant*, *bibliste*. Ober a ra ar galleg ivez gant *biblicisme*, doare da gomz heñvel ouzh hini ar Bibl, ar pezh a droan gant Br. *biblegadur*. Ur ster all zo d'ar ger, cf. TLF : “*doctrine selon laquelle la norme de la foi est donnée par la seule Ecriture Sainte*”. Soñjal a raen e Br. *bibloniezh* (savet diwar da Br. *bibloniour*) met ne gav ket din e tegouezhfe...

GE 22 01 07 – Penaos envel an doazhadur o krennañ danvez ar feiz da skridoù ar Bibl ? Ne welan nemet un doare eeun, an hini a gorvoer evit envel an ideologiezhoù : *poblelouriezh* "ideologiezh o kreizañ pep tra war ar bobl", *yezhelouriezh* "kemer ar yezh da dalvoud nemetañ", *kleizelouriezh* "a-walc'h bezañ a-gleiz evit bezañ war an hent mat", ha *biblelouriezh* "kemer skridoù ar Bibl da ziazez nemetañ d'ar vuhez"...

BILANSl. *AUDI-***BIOMÉDICAL**

MME 21 04 07 – Ha degouezhout a ra Br. *bevvezegel* a-dal da Gl. *biomédical* ? (& Br. *bevvezekniezh*, Gl. *biomédecine* ?)

GE 22 04 07 – Gl. *biomédical* "a-zave d'ar Vevoniezh ha d'ar Vezekniezh en ur ser" ; e pep riktet e ve da lavarout : *bevoniel-mezegel*, nemet dre zamant d'an eeunded e lavarfen *bevvezegel* ivez.

BIOMORPHISMESl. *ANTHROPOCENTRISTE***BIONIQUE**

MME 22 01 07 – Gl. *bionique*. Ha tro ac'h eus bet da blediñ gant ar skiant-se ? Br. *bionik* ? adanv *bionek* ? (cf. *elektronik* / *elektronek*). Ul luniadur

hiron eo e Gl. diwar *biologie / électronique*. Ha *bionikour* evit ar skiantour a bled gant ar *bionik* ?

GE 22 01 07 – Ya, *bionik*, *bionikour*, *bionikel* moarvat. Evit *bionek* a ve etrezañ ha *bionikel* an hevelep diforc'h hag etre *elektronek* hag *elektronikel* (re verr va gouiziadur en dachenn evit lavarout hag ezhomm zo anezhañ).

BIPHASÉ

MME 23 02 07 – Krediñ a ran kinnig Br. *daougoulz* evit Gl. *biphase* (cf. Pet. Rob.) war skouer GEFIZ : *tric'houlz*, *unkoulz*.

YBAN 23 02 07 – OK !

BLEB

Sl. *VÉSICULE*

BOURGEON

GE 03 11 06 – Arveret e vez an termen e lies diskiblezh vezegel :

A. Er Gorfadurezh :

Gl. *bourgeons du goût*, *boutons gustatifs* ; Sz. *Schwalbe's corpuscles*, *taste buds*, *taste bulbs*, *caliculi gustatorii* ; Al. *Geschmacksknospen*, *Schmeckbecher* ; Br. *bozhioù* b. *an tañva* : furmadurioù munut e stumm orseloù loet en epiderm begennoù an teod, e kehent dre ur savnig gant kavenn ar genoù, bodet enno kelligoù an tañva.

B. Er Rizhelloniezh :

Gl. *bourgeon*, *tubercule* ; Sz. *bud*, *process*, *eminence*, *tubercle* ; Al. *Knospe*, *Fortsatz*, *Höcker* ; Br. *nov* g. Er Rizhelloniezh, "furmadur bihan balirek o nodiñ war ar rizhell e sizhunvezhioù kentañ he buhez, anezhañ eginenn un organ pe ul lodenn eus ar c'horf". Spizet e vez ar pennanv gant un adanv : Br. *nov lostel*, *nov talel* (Gl. *b. caudal*, *frontal*) ; skouerioù all :

Gl. *bourgeon génital*, *tubercule génital*, *tubercule cloacal* ; Sz. *genital eminence*, *genital tubercle*, *cloacal tubercle* ; Al. *Geschlechtshöcker* ; Br. *nov ganadel*.

Gl. *bourgeon maxillaire inférieur* ; Sz. *mandibular process* ; Al. *Unterkieferfortsatz* ; Br. *nov karvanel*.

Gl. *bourgeon nasal* ; Sz. *nasal process* ; Al. *Nasenfortsatz* ; Br. *nov friel*.

Luniet e voe an termen gallek dre leterc'hañ un ergorenn struzhel. E saozneg hag en alamaneg e chomer nesoc'h d'an deskrivadur neptu : *process*, *Fortsatz*, daoust ma taveer a-wechoù d'ar struzh : *bud*, *Knospe*. Divizet 'm eus kinnig un termen deskrivadurel, hag eñ diarver c'hoazh e brezhoneg kempred : *nov*, dezneuziet diwar hBr. *ignoua*. “On a un écoss. *gnob* « tuber, tumor, colliculus », ZCP 7, 357-9, un irl. mod. *gnobh*, *gnomh* dont le sens actuel est « knot in timber », mais dont le sens ancien devait être « bosse, renflement » ; cf. le moy. angl. *knobbe*, mod. *knob*, l'all. *Knopf*, le norv. et suédois dialectal *knu#v* « rune Spitze einer Masse », IGEW 371, W. Pok. I, 583. *Ignoua* signifierait « qui porte une enflure », et serait formé comme « en-grossé » ?” (DGVB 218).

C. Er Vezekniezh diavaez :

Gl. *bourgeons charnus, granulations (d'une plaie)* ; Sz. *granulation tissue, exuberant granulations* ; Al. *Wundwärschen, Granulationsgewebe* ; Br. *tiñvennoù* l. (b.) (*ur gouli*) : furmadur paoterus, greunek, ruz, blot, gwadus, o tinodiñ ent vonan e deun ur gouli war gleizennañ.

Sl. *NOD-* ; *NŒUD* ; *NOYAU* ; *TUBERCULE*

BRADYCARDIE

MME 18 10 07 – Gl. *bradycardie*, Br. *istead kalon* ? (gwelet em eus e GEVEZ e rez gant Br. *ustead kalon* evit *tachycardie*). Ha deveradoù all zo da Gl. *brady-* ? Ha degemer a rez Br. *bradikardiezh* ha *takikardiezh* e-kichen ?

GE 20 10 07 – E La-08 179 hh. e tisplegan penaos on deuet da sevel *istead*, *ustead*, *isvent*, *usvent*, *isliñv*, *usliñv*, *isvec'h*, *usvec'h*, h.a. ha penaos e tegouezher drezo gant termenou kalz heblekoc'h ha hebleustroc'h eget an termenou etrevroadel : *istead kalon*, *kalonistead* ; *isvec'h kaliom er gwad*, *gwadisvec'h kaliom*, *kaliomwadisvec'h*, h.a. En notenn-se e kavez un toullad termenou etrevroadel savet diwar *brady-* ha *tachy-*. Evel just, ne 'm eus ket rukun ouzh ar furmoù etrevroadel. Ali on e ranker mont bepred d'an termenou aesañ da arverañ, hep koll o resisted nag an etreklotidigezh etrezo hag an termenou all eus o diskiblezh (ha dres, er c'heñver-mañ diwezhañ, peurliesañ e vez dreist d'an termenou etrevroadel an termenou luniet diwar-bouez elfennoù brezhonek).

BÛCHER

JMM 31 01 07 – Sz. *to burn at the stake*, Gl. *brûler sur le bûcher* :

Menegiñ a ra GBAV ar ger Br. *buched*. Ha reizh eo pe gwelloc'h eo ober gant *keuneudeg* ?

GE 01 02 07 – *To burn at the stake*. Ent diarlenn : "deviñ (an den liammet) ouzh ar peul (a veze e-kreiz ar bern keuneud)". E *Dihunamb* (1912) e kaver ar bomm “*kas d'un inorzenn evit bout losket e bev*” (hervez DCFB LE GLÉAU 347) ; hervez GIBR e talvez *inorzenn* ar bern keuneud a entaner hag ar peul a zo e kreiz. Klotañ a rafe a-walc'h “*kas d'an inorzenn*” ?

BULLE

Sl. *VÉSICULE*

C

-CÈLE

GE 15 11 07 – Lostrann kenstrollet en un niver termenou etrevroadel a Vezekniezh. Dont a ra eus Gr. *khv1h* "avelenn, yoc'henn", arveret endeo e henc'hresianeg d'ober termenou mezegel: *boubwnokhv1h* "avelenn a-varlenn", *uJdrokhv1h* "foeñv ar gousac'h". Hiziv ez eus ganti daou gemeradur :

1) displec'h un organ pe ur parzh organ e-maez ar gavenn m'emañ, a-dreuz d'un tachad gwan eus ar speur anezhi ; al lostrann *-cèle* a verk pe an organ o nodiñ (Gl. *rectocèle*) pe al lec'h ma nod (Gl. *bubonocèle*) ; an termen boas, dreist-holl e tro ar bouzelloù, eo Br. *avelenn* ; ent hollek e kinnigan ober gant *ogad* g. evel ger diged hag evel lostrann.

hBr. *oc-* "radical venant de *a#c et de *o(c [...]) le sens ancien était « pointe, objet pointu, vif »" (DGVB 273).

Alese :

Br. *ogad barlenn-kaezour*, *avelenn varlenn-kaezour*, Gl. *bubonocèle*, *hernie inguino-pubienne* ;

Br. *gouinogad*, Gl. *colpocèle*, *ogad* er gouin pe *a*) eus ar youlc'h (Br. *gouinogad adreñv*, *youlc'hogad*, Gl. *colpocèle postérieure*, *rectocèle*), pe *b*) eus ar c'hwezhigell (Br. *gouinogad araok*, *c'hwezhigellogad*, Gl. *colpocèle antérieure*, *cystocèle*) ;

Br. *diskogad*, *ogad an disk etre-melloù*, Gl. *hernie discale*, *hernie méniscale*, *hernie du disque intervertébral*, balir ezreol an disk etre-melloù e-barzh kanol ar mellkein da heul an ezvountad daraezel war dreñv eus ar gronn bouedennek ;

Br. *ogad ar gevvidegenn*, *ogad kevvidek*, Gl. *arachnoïdocèle*, avelenn ar gavenn endan-gevvidek.

2) *a)* yoc'henn aezhel pe liñvel, *b)* bolc'hadenn lec'hiek war ur ganol ; kinnig a ran ober gant Br. *bozhell* evel ger diged hag evel lostrann (sl. La-08 20).

Alese :

a) Br. *aezhvozhell*, Gl. *pneumatocèle*, hogennad aezhenn o c'henniñ ur gavenn e-barzh ur gwiad (er skevent, er c'hlopenn, h.a.) ;

Br. *gwadvozhell*, Gl. *hématocèle*, hogennad gwad enkistet, peurliesañ en organoù genel ;

b) Br. *bozhell ar bronkez*, *bronkezhvozhell*, Gl. *bronchocèle*, bolc'hadenn lec'hiek war ur vronkezenn, lec'hiet en argrec'h un isvoll bronkez diwar ur c'hankr pe an dorzhellegezh, leun gant lin (*linvozhell*, Gl. *bronchopyocèle*) pe gant glaour (*glaourvozhell*, Gl. *bronchomucocèle*).

CALCIFIC-

Sl. DÉCALCIFIER

CANCÉROLOGIQUE

MME 17 11 06 – Ez pennad db. Gl. *cancer*- ne 'c'h eus ket graet anv eus Gl. *cancérologique* (*recherche c.* ; *chirurgie c.* ; *médecine c.* ; *pathologie c.*, hag all).

GE 22 06 07 – Ober a ran gant Br. *kankrouiezh* (Gl. *cancérologie*) "skourr ar Vezekniezh o plediñ gant studiañ ha prederiañ ar c'hankroù" ; hervez an durc'hadurioù ster savelet gant VALLÉE, e tere amañ al lostger -*ouriezh* pa 'z eus un amkan embregel d'an diskiblezh ; Br. *kankroniezh* a verk studi ar c'hankroù e-maez a nep preder mezegel, dres pezh a intenter dre Gl. *recherche cancérologique*.

Evit an termenoù all a venegez, ne gav ket din e ved endalc'het da zeverañ bep taol diwar Br. *kankrouiezh* :

Gl. *chirurgie cancérologique*, Br. *surjianerezh ar c'hankroù* ;

Gl. *médecine cancérologique*, hervez ar c'hemeradur : *a)* Br. *mezekniezh ar c'hankr* (kenster enta da Br. *kankrouiezh*), *b)* Br. *mezegerezh ar c'hankroù* (a-gevenep da *surjianerezh ar c'hankroù*) ;

Gl. *pathologie cancérologique*, Br. *kleñvedouriezh kankrel*.

MME 22 06 07 – Tro din da adlenn da bennad KIS-362 e La-09. Roet ez poa Br. *kankrouriezh* p. 135 ; anezhañ em boa tennet Br. *kankrou*, Gl. *cancérologue*. Hiziv e tegasez Br. *kankroniezh*, moarvat e c'heller luniañ Br. *kankroniour*... a vefe neuze Gl. *chercheur en cancérologie* ?

GE 22 06 07 – Resisoc'h ar brezhoneg eget ar galleg, re resis marteze en degouezh, rak ar *c'hankroniour* a vez ivez ur *c'hankrou* moarvat...

Diwar vont, menegomp ar c'hensterioù da Gl. *cancérologie* : *oncologie*, *carcinologie*, hemañ diwezhañ keveleb da Sz. *carcinology* (Gl. *cancérologue* zo kevatal da Sz. *carcinologist*, *cancer specialist*).

CARENCE

YIG 27 06 07 – Ur geneilez din a ra gant Br. *negez* evel kevatal da Gl. *message*. Implij a ra ar ger-se dreist-holl da geñver ar pellgomzerioù hezoug. Gouzout a rez moarvat e c'haller kas kannadoù (Gl. *texto* pe *SMS*) eus un hezoug d'egile. Da skouer : *Kaset 'm eus un "negez" dit*.

Aet on da glask talvoudegezh Br. *negez* en ho labourioù. Setu ar pezh a'm eus kavet : Br. *negez*, Gl. *carence*.

Goulennet 'm eus diganti enta eus pelec'h e teue ar ger-se ha lavaret he deus din : "O tont emañ eus genoù va zad-kozh." Petra soñjez ?

GE 27 06 07 – Orin ar pennanv *negez* eo ar verb *negeziñ* bet meneget gant ERNAULT en e *C'heriadurig* evel henn : "*negezet* (Île de Batz, L.) (homme, animal) qui a des privations, est mis à la ration" (eleze, nes d'ar galleg arnevez *carencé*). Diwar se, hon eus graet gant *negez* e brezhoneg arnevez evel kevatal da Gl. *carence*.

Diouzh e du, Jil EWAN a zivizas amprestañ Kb. *neges* ha, war un dro, unan eus e sterioù : "errand, mission, affair, business ; message, import ; article(s) bought, groceries ; military expedition, raid".

Ent istorel ez eo Br. *negez* ha Kb. *neges* an un ger, o tont eus La. *necesse*.

N'eo ket bet kavet degemeradus kinnigadenn Jil EWAN dre zaou abeg : a) ar c'heal lakaet gantañ war *negez* zo dec'heriet endeo gant Br. *kemennad*, *kiminiadezh* ; b) ar c'heal "ezvezañs pe skorted eus un elfenn ret d'ar bevedeg" a chome da zec'heriañ er brezhoneg mezegel oa nes da ster ar brezhoneg henvoazel *negezet*, ha rez d'ar reiz oa reiñ da hemañ ur staelad skiantel.

N'eo ket fall amprestañ furmoù allyezh (hag ar c'hembraeg, evit bezañ nes d'ar brezhoneg, zo allyezh dezhañ), met seurt amprestañ ne c'haller ket ober forzh penaos, un arz diaes eo. Amprestañ gerioù kembraek, furm ha ster hep deznaderezh, zo diskouez an hevelep diampartiz ha Breizhizeliz an 20th kantved pa lavarent da skouer : “lakaat esañs en oto”.

CARÉNER

MME 17 11 06 – E Lavar 09 (KIS-373), o respont da skridaozerien GBAH ez poa meneget ur verb *radoubliñ* tennet, emezout, eus geriadurioù an 18^{vet}. Ne gavan netra.

GE 19 11 06 – Kavout a reer e L'Arm :

“CARENER radoubein., étt ., e ; rein ur radoube.” (p. 45)

“RADOUB radou : rado., doeu.m.

RADOUBER radoue in *ou* Radoein.” (p. 321).

Alese hon c'hinnigadennoù : Br. *grilh radoubliñ*, *savenn radoubliñ*, *poull radoubliñ* (La-09 236) ; *radoubliñ* (GEVER 1, 111). Perak an *-l-* avat e *radoubliñ* ? Diwanet e ve bet aze dre c'hoari an dialusk sonel evel e *riskl*, *trompl* - ?

CASTRATION

Sl. *STÉRILISATION*

CATABOLITE

Sl. *ANABOLITE*

CATASTROPHE

MME 23 11 07 – Hag un notenn zo tu bennak diwar-benn Br. *dirfeud* a gaver e GEAK ? Ha deveradoù en deus ? (cf. Gl. *catastrophique -phisme -phiste* : Br. *dirfeudel*, *dirfeudelouriezh*, *dirfeudelour* ?)

GE 23 11 07 – Pa ouzon, e-maez GEAK, La-10 259, La-11 427, ne gaver ket reveziadennoù embannet eus Br. *dirfeud*, bet luniet diwar ar rakger

dreistkreñvaat *dir-* (< **do-eri-*) ha krBr. *feud* (< La. *fatum*), dezhañ an devedadoù boas a venegez.

CAUSALGIE

GE dd mm 81 – Savet e voe an termen Sz. *causalgia* e 1864 gant Weir MITCHELL da envel ul laur kreñv, poazhus er c'hroc'hen, hemañ o vont ruz, luf, c'hwezus, uc'heraezek, o c'hoarvezout peurliesañ da heul daraez un nervenn drobarzh (an nervenn greizer hag an nervenn a-skin pergen). Luniet e voe an termen diwar Gr. *kausō;w* "deviñ, bezañ pulluc'het, gouzañv gwrez", a [lgo] "poan, laur".

Lies hent oa d'al luniañ brezhonek :

– pe mont hervez framm an termen etrevroadel ha kediañ Br. *tomm-*, *losk-*, *dev-*, *gor-*, *tan-*, *poazh-*, *skaot-*, *berv-*, *tez-*, *grez-*, *gwrez-*, h.a. + Br. *-ost*, *-laur*, *-vrazh*, *-wan* h.a. ;

– pe loc'hañ a nesoc'h d'an despizadur,
= dre zegas keal eus lec'hiad an anadenn, eleze Br. *kroc'hen-*, *kenn-* + Br. *-tomm-*, *-losk-*, h.a.

= dre glask ha n'eus ket endeo un termen beziat oc'h aroueziañ an anadenn pe doareoù 'zo eus an anadenn.

O vont gant an hent-mañ diwezhañ, e tizoloan ur studi renet gant J. LOTH (RC 38 310-311) :

"Irl. *gris* ; bret. moy. *grizias*

"Le breton *grizias* apparaît, pour la première fois, en moyen-breton, dans le *Miroir de la mort*, vers 2415 : *tan grizias* : cf. *Rev. Celt.*, XXVIII, 193, 194. Le Gonidec donne *griziaz*, ardent, brûlant. Il est peu probable qu'on ait affaire à un adjectif : *-as* est une terminaison très rare en pareil cas (*addas*). Il est plus probable qu'on est en présence d'un composé de **gris*, feu et de *ias*, gall. *ias*¹, bouillonnement, bouillon (*un ias*, un seul bouillon) = **iasta*# (cf. *zew*) : *tan grizias* aurait eu le sens propre de *feu à chaleur pénétrante*, brûlant. *Grís* = *gr"#sso-* = **ghre#nso-*. Il faut rejeter le rapprochement de *grís* avec le gallois *gwres* (1 syll.) et le breton *grouez*.

¹ *Ias* a le sens général de *sensation* violente, de chaud ou de froid, de joie, de douleur. C'est probablement *ias* qui se trouve dans des noms propres bretons comme *Donias* (v. bret. *Dubn-ias* ?), *Guyas*.

Br. *griz-* a gavfed, hervez FLEURIOT, e Kb. *gres*, *anghyngres*, *baranres*, *cyngres*, h.a., hag e hBr. *baranres* gant ar ster "ardeur, colère" (sl. La-18 147) .

Dedroadur ster Br. *grizias*, e arver evel adanv abaoe pell a vir ag e gemer amañ. A se e kinnigan ul luniadenn nes, diwar Br. *gor* — o tegas un elfenn nevez er steudad deveradoù diwar an termen-se da rakrann : *gorank*, *gorial*, h.a. ; enno e vez gant *gor* an durc'hadur ster "gwrez padus gouzañvet en diabarzh e kelc'h an eraeziñ hag ar c'hantaezañ" : *gorank* "Gl. *angine*", ent diarlenn : "gwrez hag enkadur (ar gorzailhenn)" ; *gorial* "Gl. *ressentiment*", ent diarlenn : "galeniezh dalc'het kloz, goret". Ober a rafen gant *goriaz* b. "Gl. *causalgie*", ent diarlenn : "santadur gwrez kreñv diabarzh".

CELLULES SOUCHES

MME 30 01 07 – Anv zo kalzik abaoe ur frapad eus ur seurt kelligoù a reer anezho e Gl. *cellules souches* ; hag ur c'hevatal brezhonek ac'h eus kavet dezho ? Ha dereout a rafe Br. *bongelligoù* ?

GE 31 01 07 – Ya, e GEVEZ.ms ez adkavan *bongellig* "kellig gwadparañ en araez da c'henel elfennoù an ac'hadoù eritroblast, granulokit, megakariokit, pladanoù, marteze limfokit..." Moarvat, e GEVEZ e vo klokaet an despizadur-se (dindan 30 vloaz ez eo aet an imbourc'h war raok !) met ne vo ket kemmet an anvad.

CÉPAGE

GE 02 08 07 – Deuet eo din mennoz an notenn-mañ dec'h da noz e ti Mikael ha Marie-France COÏC pa emzivizemp gant Yann-Ildut GALLIOU en dro d'ur voutailhad *Apremont*. Berr omp chomet pa voe anv da gomz eus ar seurtadoù gwini gounezet e Savoie, n'eo ket da envel ar seurtadoù o unan, met da gaout ur c'hevatal brezhonek dereat da Gl. *cépage* — karet hor befe piaouañ ur ger gwell eget *seurtad* ha *gouennad*.

E-keñver rummata (sl. La 08 243), ar gwini a denner ar gwin eus o frouezh zo eus ar genad *Vitis*, spesad *Vitis vinifera*, isrannet e meur a ouennad (seurtad) — hervez ar gwinoniour Pierre GALET ez eus bet niveret betek 9 600 gouennad wini gounezadus dre ar bed.

El lavar skiantel ez eo kevatal Br. *gouennad wini* da Sz. *grape variety*, Al. *Rebsorte*, *Rebensorte*, *Rebenart*, Gl. *variété de vigne*, *cépage*, *cultivar* — *cépage* avat a glever hepken hogos bepred e genoù an dud a vicher hag ar c'houbeizhidi : gwingarour ebet ne atersfe ur gwinier en doare-mañ : "*Quelles variétés (de vignes) utilisez-vous ?*" met evel henn : "*Quels cépages...*";

fraezh ha resis e ve ar respont, da skouer : “*Trois cépages : cabernet sauvignon 60 %, merlot 30 %, cabernet franc 10 %.*”

Ur perzh mat eus ar galleg, e domani ar gwin pergen, eo pourchas heñvelsterioù arzel ha blizel d’an termenoù skiantel. Evidomp, kuit a chaovinegezh, n’hon eus nemet korvo da c’hounit gant mont da heul hon amezeion, ac’hoel war an hent-se. E gwir, n’hon eus ket gortozet hiziv evit tañva gwin ar C’hallaoued nag evit tennañ kentel eus o mestroni war arz al lavarout : ar preder hon ren a-werso d’ober eus ar brezhoneg ur yezh resis ned a ket hep an damant d’ober anezhañ ur yezh a gened war un dro, ken anat dimp ez eo kened ha resisted daou arvez eus klokted an dezevout.

Marteze ne ve ket ken digunvez klevout : “*Petore gouennadoù (petore seurtadoù) gwini a dalvez deoc’h d’ober ho kwin ?*” Padal e ve skañvoc’h a galz diskoachañ da *gouennad* un heñvelster “arzel ha blizel”, tonket da vezañ piaouel d’ar gwin en hon dierouez. Soñjal a ran en ur stirann hollgeltiek bet korvoet c’hoazh e brezhoneg kempred, an hini a gaver e hBr. *acom*, e hKb. & Kb. *ach*, e Kn. *ach*, e hIw. *aicce*, *aicme*, o tec’heriañ ar c’healioù "hil, gouenn, lignez, kerentiez" ; he adkavout a reer bremañ e Br. *ac’had*, *ac’hadur*, *tiernac’h*, *daouac’h*, h.a. Un arver eus *ac’had* g. ne gouezh ket pell diouzh ar ster a glaskomp gwiskañ amañ : eus bongelligoù andiforc’hek e vez holl gelligoù ar gwad o teverañ hervez ur skalfad “gouennadoù”, an *ac’hadoù* ruz, gwenn, h.a. Heñvel a-walc’h e voe an diforc’hekaat c’hoarvezet gant ar spesad *Vitis vinifera* pa zinodas dioutañ an holl ouennadoù gwini anavezet hiziv — heñvelded vevoniell nes d’ar gwengeloù a ra d’ar gwin leterc’hañ ar gwad ! Evidon me a gav un tamm mat blizekoc’h, kennotusoc’h : “*Petore ac’hadoù a dalvez deoc’h d’ober ho kwin ?*” eget ar frazenn meneget e deroù ar c’hevarad-mañ. Bommoù all : “*Ar chardonnay eo ac’had ar bourgogne gwenn*”, “*Cabernet-sauvignon ha merlot zo ac’hadoù pennañ ar médoc.*”

An deverad Gl. *encépagement* a arverer da aroueziñ kenaoz ur gwin evit a sell natur ha kenfeur an ac’hadoù. Diwar batrom *stuzegezh* "hollad stuzioù ur strollenn", *steriegezh* "skalfad sterioù ur ger", e kinnigan Br. *ac’hadegezh* b. Lavarout a rafed : “*Hervez o ac’hadegezh ez eo unac’hadek ar bourgogne ruz, graet gant pinot, daouac’hadek ar petrus (merlot 95 %, cabernet franc 5 %), liesac’hadek gwinoù Savoie (gamay, mondeuse, jacquère, altesse, roussanne, chasselas...).*”

CÉRAMIQUE

Sl. *ARGILE***CHIMI-**

MME 02 04 07 – E galleg e reer *chimiquier* eus al lestr a zoug danvezioù kimiek. Peseurt termen a zegouezhfe e brezhoneg ? Sevel un termen evel Br. *eoullustr*, evel *kimilestr* ?

GE 04 04 07 – Ya, *kimilestr*, ne welan termen all ebet (kinnig a ran *kimigurañ* a-dal da Gl. *chimiothérapie*, h.a.)

CHIROPRACTIE

GC 25 09 07

“**CHIROPRACTIE**. Méthode empirique de traitement de nombreuses affections (et en particulier des algies d'origine rachidienne) par des manipulations diverses” (GARNIER DELAMARE, *Dictionnaire illustré des termes de médecine*, 29e édition, Maloine, 2006, teskanv arveret amañ : G&D).

“**CHIROPRACTIE** ou **CHIROPRACTIE**. Méthode thérapeutique qui consiste en manipulations vertébrales, soit par massage, soit par chocs directs ou indirects” (Larousse).

“**CHIROPRACTIE** var. **CHIROPRACTIE**. Traitement médical par manipulations effectuées sur diverses parties du corps (notamment la colonne vertébrale). Recomm. offic. au Québec : **CHIROPRACTIQUE**, n.f.” (Pet. Rob.).

“**CHIROPRACTEUR**. 1937 ; angl. *chiropractor* (1904). Praticien de la chiropractie. Recomm. offic. **CHIROPRACTICIEN**, IENNE.

“**OSTÉOPATHIE**. 1° Nom générique des affections osseuses. 2° (Andrew T. Still, amér., 1874) Système thérapeutique basé sur les manipulations” (G&D).

“**OSTÉOPATHIE**. 1° Méd. Affection osseuse. 2° (1954 ; angl. *osteopathy*) Pratique thérapeutique faisant appel à des manipulations sur les os” (Pet. Rob.).

“**OSTÉOPATHE**. 1944 ; angl. *osteopath*. Personne qui soigne par des manipulations des os.

“**ÉTIOPATHIE**. 1963 ; gr. *aitia* « cause » et *-pathie*. Médecine non officielle qui cherche à retrouver le point de départ d'un état pathologique, d'une douleur et à les traiter par manipulation” (Pet. Rob.).

“**ÉTIOPATHE**. v. 1972 ; de *étiopathie*. Spécialiste en étiopathie.

Soliet eo an teir diskiblezh war ur meizad eeun : a-zalc'h e vez ar yec'hed ouzh arc'hwel reol ar c'henvelloù, re ar mellkein pergen, hag ouzh ar c'heñverioù reizh etre an organoù hag ar faskiennoù. Mar bez daskoret gant an

aroueler un aoz yac'h d'an elfennoù arzel pe faskiennel, e vo pareet ar gouziviad. An un amkan zo gant an teir diskiblezh, disheñvel avat e vez ar c'halvezderioù.

Dibabet fall eo bet an anvadoù. Al lostgerioù *-pathie*, *-pathe* a arouez a-getep anaezioù ha gouziviaded : *cardiopathie*, *névropathie*, *névropathe*, h.a., hag *ostéopathe* en e ster kentañ. Fazi eus hon perzh e ve plakañ kedrann ouzh kedrann. Ne c'hellomp nemet amprestañ ha dezneuziañ. Kinnig a ran :

Br. *kiropraksiezh*, Sz. *chiropractic*, Gl. *chiropraxie*, *chiropractie*, *chiropratique*

Br. *kiropraktor* g. *-ed*, Sz. *chiropractor*, Gl. *chiropracteur*, *chiropraticien*

Br. *osteopatouriezh*, Sz. *osteopathy*, Gl. *ostéopathie*

Br. *osteopatour* g. *-ion*, Sz. *osteopath*, Gl. *ostéopathe*

Br. *etiopatouriezh*, Sz. *etiopathy*, Gl. *étiopathie*

Br. *étiopatour* g. *-ion*, Sz. *etiopath*, Gl. *étiopathe*.

GE 18 10 07 – A-du ganit evit amprestañ an termennoù allyez, en doare armerzhekañ gwellañ, eleze ober gant Br. *kiropraksiezh* diwar ar galleg, *kiropraktor* diwar ar saozneg evel ma kinnigez, nemet e tremenfen gant Br. *osteopatiezh*, *etiopatiezh* hag *osteopat* g. *-ed*, *etiopat* g. *-ed*. Anzavomp evelkent n'eo ket saverion ar gerioù-se o deus kentradet an durc'hadur ster a roont da *-path(i)e* ; digoret oa bet an erv gant HAHNEMANN, lunier *Homöopathie* hag *Allopathie* e 1793.

Roparz Hemon, en e “Gerioù etrevroadel” a ginnige amprestañ *-athie* er stumm *-atiezh* (*homeopatiezh*, h.a.), *-athe* (aa.) er stumm *-atel* hag *-athe* (pa.) er stumm *-atad* (*homeopatad*), luniad chin ha digenvanlen. Mard emañ *homeopatiezh* diouzh ar boaz o ren (amprest Gl. *-ie*, Br. *-iezh*), n'eus boaz ebet evit c'hoazh evit dezneuziañ amprestoù Gl. *-athe*, Sz.Al. *-ath*. A se, e kinnigan degemer an dezneuziañ armerzhekañ : Br. *-at* g. *-ed* ; *-atez* b. *-ed*. Evit an adanvioù : Gl. *-athique*, Sz. *-athic*, Al. *-athisch*, Br. *-atek*.

Sl. *MASSAGE*

CHRISTOLOGIE

MME 04 12 07 – Daoust ha Br. *kristoniezh* gant TURIW a glot gant Gl. *christologie* ?

GE 06 12 07 – Ya, moarvat, e klot Br. *kristoniez*h gant Gl. *christologie*. Setu ar mellad ma tespiz TAM ar ger :

“KRISTONIEZH b. : rann eus *doueoniezh* o pleustriñ gant nouez Yezu Krist, e kevere gant an *doueoniezh trindedel* (GPAZ 88).

CIRCONSTANCIELLES : PROPOSITIONS —

Sl. *PRONOMS INFIXES*

CIRCUMPOLAIRE

MME 26 05 07 – Ha klotañ a rafe Br. *trovleinel* gant Gl. *circumpolaire* ?

YBAN 26 05 07 – A dalvez “en-dro d’ur blein”. Termenoù evel *trobarzh*, *trocell*, *trolinenn* a dalvez “ar parzh, ar sell, al linenn tro-dro, en ardro”. Heñvel dra : *trodroc’hañ* = *amdroc’hañ*, *troc’hañ* tro-dro. Roparz HEMON a ro *trobennahelel* a-dal da *circumpolaire*, da heul VALLÉE moarvat, a ro ivez *troahelbed*, *troahel*. E-kichen, e ro VALLÉE *troverdead* Gl. *circumnavigateur* diwar *troverdeñ* = merdeñ tro-dro. Kement ka ken bihan ma c’haller dezren *troX* = an X tro-dro, *troXiñ* = Xiñ tro-dro. War a ouzon ez eo *trobennahelel*, *troahel* an termenoù nemeto ma talvez *troX* kement hag *en dro da X*.

E Da-63 e kaver *tro-gêr* “lodenn-dro eus ur gêr” ≠ *kreiz-kêr*. Bez’ ez eus ivez termenoù evel *tro-Vreizh*, *tro-vrec’h*... Penaos sevel un adanv diwar *kreiz-kêr* : *kreizkêrel* moarvat. Ha diwar *tro-gêr* : *trogêrel* ivez emichañs.

Petra dezastum enta ? Kounañ e reomp gant *am-* gant an un ster ha *circon-*, *circum-*.

Neuze *ambennahelel*, *amvleinel* (sl. Kb. *ambegynnol* diwar *pegwn* “blein”) pe *trobennahelel*, *troahel*, *trovleinel* ? Me a virfe a-walc’h *tro(benn)ahel*, gant ar meztroc’h a-wechoù.

Ali GE a ve deuet mat.

MME 14 06 07 – Kredet em eus ober gant Br. *trovleinel*, goude gwelout e GEFIZ e rae YBAN gant Br. *blein norzh*, *blein su*, troet Gl. *pôle nord*, *pôle sud*... Heñvel dra a gaver e GEVER. Mat e oa din enta erlerc’hiañ *blein* ouzh *pennahel* VALLÉE, hogen va diouer a ouiziegezh war tachenn ar skiantoù a vir

ouzhin a welout ha tachennoù arver disheñvel zo d'an daou dermen, da skouer *blein* er fizik ha *pennahel* en douaroniezh.

Neuze diwar Br. *trovleinel* e savis : Br. *peurdrovleinel* (Gl. *totalement circumpolaire*) ; Br. *damdrovleinel* (Gl. *partiellement circumpolaire*) ha Br. *antrovleinel* (Gl. *non-circumpolaire*). Mat eo gouzout e kaver an termenoù-se ivez er steredoniezh o komz eus steredegoù zo. Aes e kaven bezañ loc'het diwar Br. *blein* evit sevel an tri deverad-se, rak hir e kaven Br. *trobennahelel* ha dreist-holl Br. *peudrobennahelel*, *damdrobennahelel*, *antrobennahelel*.

Pa gasas din Gab e zanvez GEHIN e welis e rae a-wezhioù gant *blein* ha gwezhioù all gant *pennahel* (ha deveradoù diwarno o-daou). Skrivañ a ris dezhañ hag eñ ha lavarout din OK evit *blein* en douaroniezh ivez evel m'en doa graet gant AAB e GEVER.

Daoust ha plas zo d'an daou dermen ? Daoust hag an hevelep termen a c'hall talvezout e domani an douaroniezh hag en hini ar steredoniezh ?

GE 14 06 07 – Ur savboent yezhour n'on ken gouest da reiñ e tachenn ar Steredoniezh. A se e rin un evezhiadenn e sigur Gl. *circumpolaire* hepken, ent resis a-zivout kevatal brezhonek Gl. *pôle*.

Ur ger war orin yezhourel Br. *pennahel*.

GREg : “PÔLE, penn ar bed, unan eus a zaou benn ar bed. — *Les pôles du monde*, daou benn ar bed, an div vudurun var bere ez feinteur e tro ar bed.”

GON.FB : “PÔLE, s, m. L'une des deux extrémités de l'axe immobile sur lequel le globe entier du monde est censé faire sa révolution. *Unan eüz a zaou benn eüz a zaou ael ar béd*.”

VFBR.Vall (Geriadur Vallée 1919) : “*pôle*, du monde, penn-ahel-bed, m. ; de force (électrique, magnétique, etc.), penn-nerz, penn (-tredan, maentouch, etc.).”

VALL : “PÔLE du monde *pennahel(-bed)* m. ; — de force (magnétique, etc.) *pennahel* ; *penn-nerz (maentouch(el), etc.)* m.”

Luniet eo *pennahel* er mod penndod + ketod (La-17 317) evel *pennkêr*, *kilpenn*, mod arlezat er yezh kempred (distroet ma 'z eo hi d'ar mod klasel ketod + penndod) ha na gavas morse ur skoueriekadur stabil : gwech e vez ur gedell etre an div gedrann (*penn-kazh*, *penn-devezh*, *penn-ahel* GIBR), gwech ne vez ket (*pennkêr*, *pennki*, *pennahel* VALL), gwech e c'hoarvez kemmadur er c'hetod (*penndommet*, *pennwele*), gwech ne c'hoarvez ket (*pennkêr*, *kilpenn*).

Yezhourion SADED a gavas displetus kevatalioù VALL da Gl. *pôle* er Fizik, eleze gwech *penn-*, gwech *pennahel* hag e rejont gant *blein* e skiantoù an alvez, ar beved hag ar vuhez. Koulskoude e talc'hjont da ober gant *pennahelat*, *pennahel* en Douaroniezh.

Da 'm meno, e kement ma 'z eo *pennahel* gwriziennet er yezh e c'haller hep mar ober gantañ evel kenster boas da *blein an Douar*, nemet er yezh resis hag en holl ziskiblezhioù e ve gwell a-galz ober gant *blein* hag e zevedadoù. A-du e savan ivez gant *trovleinel* enta.

CLOQUE

Sl. *VÉSICULE*

COAPTATION

Sl. *CONVIVIAL*

COCONTRACTANT

MME 16 12 06 – E GEAK e rez gant Br. *kengevratur* evel kevatal da Gl. *cocontractant*. Daoust ha mat e ve ober gant Br. *kengevrater* a-dal da Gl. *coobligé* ?

YBAN 16 12 06 – Ur gevrat zo ur c'hendivizad ma kemer un pe lies hinienn endalc'hioù ouzh un pe lies hinienn all.

Gl. *cocontractant*, Al. *Vertragspartner* zo an hini a skoulmer ur gevrat gantañ, eleze ez eus daou gengevratur da nebeutañ en ur gevrat, unan a bep tu. En degouezh ma'z eus lies hinienn o kaout endalc'hioù ouzh unan all e reer Gl. *coobligé* eus pep hini eus ar re gentañ. Me gav din e tere Br. *kenendalc'hed g. -idi*.

COLLECTICIEL

MME 08 12 06 – Gl. *collecticiel* ne gaver ket e GSTL. Kinnig a ra an Ofis ober gant Br. *strollant*. Sed a gaver gant *Grand dictionnaire terminologique*, Office québécois de la langue française :

..... Logiciel qui permet à des utilisateurs reliés par un réseau de travailler en
collaboration sur un même projet.

Note(s) : Lotus Notes est un exemple de collecticiel.

Les termes logiciel de groupe, logiciel de groupe de travail, logiciel de productivité de groupe, progiciel de groupe, logiciel de travail en groupe, logiciel participatif, logiciel de travail de groupe, logiciel de travail collaboratif et logiciel de travail coopératif ont été proposés pour traduire groupware. Même s'ils présentent l'intérêt d'être précis, ils sont un peu longs et n'ont pas été retenus. Les termes français formés grâce au suffixe -ciel (-ware, en anglais) ont plus de chances de concurrencer les formes anglaises.

On rencontre également le terme teamware. De l'avis de certains auteurs, ce n'est rien d'autre qu'un mot employé en concurrence avec groupware, et qui est apparu peut-être sous l'influence du nom du distributeur de ce type de logiciel, la société Teamware Group.

On trouve de nombreux termes anglais dérivés pour désigner le collecticiel (workgroup system, workgroup software, groupware program, groupware system, groupware application, groupware solution). Ils n'ont pas été retenus pour des raisons de concurrence inutile.

GE 09 12 06 – Gl. *collecticiel*, kentañ keloù... Ya, perak ket *strollant* ? Teurel evezh evelkent na ve ket dazvellekaet — goustroet ! — betek re ster al lostger -ant e gounid ar Stlenneg.

COMPARATISME

MME 20 03 07 – Peseurt ger a implijez evit Gl. *comparatisme*, *comparatiste* ? Hag un termen hollek zo e-kichen Br. *kenyehadurezh*, *kenyehadurour*, *kenyehoniezh*, *kenyehoniour* ? Ha war tachenn al lennegezh ? Br. *kenlennegouriezh*, *kenlennegour* ? Ha tachennoù all ez eus ?

GE 20 03 07 – Gl. *comparatisme* pe *méthode comparative* zo un hent-ennouriezh hollek soliet war al lakaat a-gensell dedro ar sevenadurioù ; ganet e voe e deroù an 19^t kantved e rezh ar *grammaire comparée*. An termennoù kinniget gant VALLÉE : *kenyehadur*, *kenyehoniezh* n'int ket da vezañ distaolet, ne spiront ket avat e pep degouezh dre ma 'z eo re strizh o erdal (en tu all d'ar yezh e studier dre an hentennnoù-se al lizheregezh, ar stuzegezh, furmoù ar gerentiezh, h.a.), ivez dre m'en deus ar *comparatisme* gwisket furmoù nevez evel ar *phonologie diachronique*. Setu perak e kinnig GEAK deverañ diwar Br. *keverata* (engwezhet eo deveradoù *keñver*- gant naozioù all : ar *geñverelezh*, h.a. ha risklus e vije bet digeriñ dezho durc'hadurioù ster nevez). Alese Br. *hentenn geverata*, *keverataouriezh*, *keverata yezhad-*

urel, keverata geriadurel, keverata yezhel, keverata lizheregel, keverata stuzegel, h.a.

COMPATIBLE

MME 20 05 07 – Ha peurheñvelster eo Br. *kenrezus* ha *kembezus* ?

Er stlenneg e rez gant Br. *keverlerc'h*, Gl. *compatible -ilité*. Daoust hag ar c'hontrol zo Br. *ankeverlerc'h* pe *digeverlec'h* ? Ne welan tra e GSTL.

Gwelet a ran e reer ivez gant Gl. *incompatibilité des groupes sanguins*.

GE 23 05 07 – Pevar zermen a arverer er sterva dalc'het gant Gl. *compatible* : Br. *kenrezus*, *kembezus*, *kembevus*, *kempadus*. Br. *kenrezus* (bet luniet, ma ne fazian, er bloavezhioù 1940), "a c'hell mont war un hevelep rez" ; Br. *kembezus* (kentañ reveziadenn e SADED, a gav din), "a c'hell bezañ a-gevret" ; *kembevus* (SADED) "a-zivout al livuzennoù na nozont ket ouzh ar beved" ; *kempadus* (arveret er Vevoniezh, en Hangaoniezh, er Vredoniezh, h.a.) "a c'hell padout gant", sk. : Br. *digempadusted krouell-mamm*, Gl. *incompatibilité fœto-maternelle* ; Br. *gwiadkempadusted*, Gl. *histocompatibilité*.

Er Stlenneg e rafen gant Br. *ankeverlec'h*.

Er Vezekniezh : Br. *digempadusted ar rizhoù gwad*.

COMPORTEMENT

Sl. *CONDUITE*

COMPOSÉS : MOTS –

Sl. *PRÉFIXES*

COMPTE : RENDRE – DE

MME 03 08 06 – Eus pelec'h e teu an droienn : Br. *ober reiz war*, (Gl. *rendre compte de*) ?

GE 04 08 06 – Br. *ober reiz war* 'm eus arveret evit ar wech kentañ e GBLF ¶ 218. An arver eus *reiz* eno ne hañval(e) ket din kuezhañ er-maez eus steriegezh ar ger evel m'he arhebe ERNAULT e GMB 400.

CONCLUSION

JMM 31 01 07 – Sz. *to arrive at a conclusion*, Gl. *arriver à une conclusion* : Br. *erruout d'un dezastumad* ?

GE 01 02 07 – *To arrive at a conclusion* : “*degouezhout en / disoc'h en (war, gant) ur c'hlozadur*”. Da ’m meno, gwell tremen gant *klozadur* eget mont dre dermenoù kalvezel evel *dezastumad, dianvarr, dezread*.

CONDENSER

MME 31 10-16 12 06 – E GEFIZ e kinnigez tri verb evit Gl. *condenser*, Br. *douesaat, douezekaat, kendouesaat* (hep kontañ *glizhenniñ*). Ne adkavan ket e Lavar pelec’h ez eus bet anv eus ar c’hraf-se. Hep skouerioù ez eo diaes d’an hini ned eo ket fizikour (eveldon-me, da skouer !) gouzout penaos e vezont arveret. Bepred e vez mat kaout skouerioù.

YBAN 16 12 06 – :

douesaat a dalvez “lakaat da vezañ *douesoc’h*”, dre goazhañ ur meskad liñvel da skouer, pe en un doare all.

douezekaat zo damheñvelster gant *douesaat*, gant un durc’hadur ster enienoc’h. Sl. La-16 p. 282 (“durc’hadur enlenadel”).

Fizik an danvez douezek zo ar skourr eus ar Fizik a studi perzhioù meurselladel an danvez a gaver boas war c’horre an Douar (sonnennoù, liñvennoù, gwer, daskediadoù, h.a.). Evit abegoù istorel ha hentennel e vevenner domani an diskiblezh d’ar reizhiadoù a c’haller studiañ en imbourc’hva, o lakaat er-maez en doare-se an danvez *douesañ* arselladus en alvez, eleze ar steredennoù neutron a zo muioc’h divoud an Astrofizik. Fizik an danvez douezek zo an domani ma’z eus ar muiañ a imbourc’herion, an drederenn eus fizikourion ar Stadoù Unanet da skouer. En derou ez eo bet diorreet diwar fizik ar sonnennoù a chom c’hoazh ar rann bouezusañ anezhañ. Philip ANDERSON eo moarvat an hini en deus savet anvad an diskiblezh *Fizik an danvez douezek*, p’en deus kemmet anv e stroll imbourc’h **Solid-state theory** e **Condensed matter physics**, o stadañ e chome talvoudek evit an heverennoù un toullad arlakadennoù diorreet evit ar sonnennoù, o ledanaat dre se an dachenn imbourc’h.

kendouesaat a dalvez evit an dazgweredoù kimiek (Gl. *réactions de condensation*) a zeskriver evel henn : “kediadur div volekulenn dre ezvevennañ ur volekulenn all, bihan ar peurliesañ”. Da skouer

$AX + YB \longrightarrow AB + XY \uparrow$. En doare-se e c'haller kevanaozañ *daskediadoù kendouesaat*, *lieskendouesadoù* Gl. *polycondensats*. Sl. ivez *Geriadur ar Vezekniezh* (dornskrid) : *disoc'h diwar gendouesadur an urea*.

glizhenniñ a dalvez evit an tremen eus ar stad aezhel d'ar stad liñvel.

CONDITIONNEL

MME 31 10 06 – Lennet 'm eus KIS-470, La-10 255-264 : “Gl. *condition* ha *deveradoù*”. Petra a rafes eus Gl. *libération conditionnelle* ? Br. *frankiz war ziviz* ? A-hend-all e ro GEAK Gl. *clause* = Br. *diviz* ; petra ober neuze eus Gl. *clause conditionnelle* ? Ober amañ kentoc'h gant Br. *diferadenn* ? Daoust ha heñvelster int ?

GE 01 11 06 – Br. *frankizadur war ziviz* pe *divac'hadur war ziviz*.

YBAN 16 07 07 – Gl. *clause conditionnelle*, perak ket *diviz*, *diferadenn amveziadek*, pa dalvez e vo diferet udb. dindan amveziadoù roet ?

CONDUITE

MME 04 09 07 – E Pet. Rob. e lennan Gl. *conduite d'échec* e domani ar Bredelfennerezh. Ha kenster eo gant Br. *ersav c'hwitañ*, Gl. *comportement d'échec* (cf. GBLF 49) ?

GE 05 09 07 – Er Vredoniezh ez eo kenster Gl. *conduite* ha *comportement* koulz lavarout bepred ; mar mennfed klask ur c'hemm etre an daou dermen, e kavfed marteze ur ster hollekoc'h gant *comportement* ha dibarekoc'h gant *conduite* ; met ne welan aozer ebet o kevenebañ an daou dermen diouzh ur savboent pe un all. N'eus nemet un termen a-dal dezho e saozneg : *behavio(u)r*, hag en alamaneg : *Verhalten*. Da lakaat kemm etre an daou e ranker emsavlec'hiañ e-maez ar Vredoniezh, e par an Divezouriezh : *une bonne, une mauvaise conduite*. E brezhoneg neoazh, e lakaer kemm e doare all etre *real* (termen hollek) hag *ersav* (real o respont d'ur blegenn) ; un termen hollekoc'h all ez eus : *monedigezh*, arveret ken e par ar bevion, ken e par an alvez, sk. *monedigezh an atom*. En degouezh enta : *ersav c'hwitañ*.

CONFLICTUEL

MME 27 09 07 – En TLF e kavan anv eus Gl. *pulsion conflictuelle*, e domani ar bredelfennerezh. Netra ne welan ez keriadur. Hag un anvad dispredet eo, pe un eilanvad ? Ha degouezhout a rafe Br. *luzad kenniñvel* ?

Gl. *conflictualité*, Br. *kenniñvelezh* ?

GE 27 09 07 – Gl. *conflictuel* a glot gant :

Br. *kenniñvel* "a-zave d'ar c'henniñv" (sk. : *ur blegenn genniñvel*),

Br. *kenniñvek* "a natur gant ar c'henniñv" (sk. : *un argerzh kenniñvek*),

Br. *kenniñvus* "o tec'han kenniñv" (sk. : *kenniñvus eo kenvezañs ar c'hoant hag an dreistme*), sl. GBLF ¶¶ 228-229.

Mard eo ster Gl. *pulsion conflictuelle* kement hag "al luzad end-eeun a zo o c'hoari er c'henniñv-mañ kenniñv", e tere treiñ : Br. *luzad kenniñvel* evel ma lavarez. Kejidigezh ul luzad ouzh ar me, an dreistme pe ul luzad all eo a ve *kenniñvus* (kement-se evel just diouzh savboent FREUD...)

Gl. *conflictualité*. Evel ma 'z eo da c'hortoz : Br. *kenniñvelezh*, *kenniñvegezh*, *kenniñvusted*.

CONFRÉRIE

MME 20 05 07 – Daoust ha tennet ez eus bet gounid eus stumm BrE. *brediah* e-kichen Br. *breuriez* ? Lakaet eo bet gant Br. *breudeuriez* e GIBR.

GE 23 05 07 – E kement ma ouzon, n'eo ket bet dezneuziet BrE. '*brediah*' ; ha GP en defe pledet gant ar ger ?

CONGRU

MME 15 11 06 – E Lavar 10 (KIS-485) e oa bet lakaet ar gaoz war Gl. *congruence*, *congruent*. E Pet. Rob. ez eus anv ivez eus Gl. *nombres congrus*, anv ebet eus an dra-se er pennad nag e GEJED. Ha mat e ve Br. *niveroù kwez* ?

YBAN 15 11 06 – Dres e KIS-485 e skriven "Penaos kenderc'heriañ Gl. *congru(ent)* ha *congruence*". E gwir ez eus e galleg *congruent* evit daou lun pe div oged ha *congru* evit daou niver, met ne welen ket perak lakaat un diforc'h e brezhoneg. E gwir *congru* a veze arveret gwechall evit *équivalent*

ha zoken *égal* ha *congruent* evit daou lun kenlec'hadus, “par”. Neuze Gl. *nombres congrus*, Br. *niveroù kwez*.

CONJUNCTIONS

Sl. *ADVERSATIF*

CONNECTIF

MME 31 10 06 – Hervez Pet. Rob. e talvez Gl. *connectif* war tachenn ar gorfadurezh ivez. Ne welan netra e GEGO. Ha diwar Br. *kennask* e ranker loc'h en degouezh-mañ ivez ?

GE 01 11 06 – Anzav a ran ne gavan Gl. *connectif* e geriadur arbennik ebet evel anvad un nervenn. Hervez Pet. Rob. ez arouezfe ar funell etre div gangrenn. Hag unan e ve eus an termenoù-se a zifluk dindan vizied un aozer hag a steuz ken buan all (amzer da dennañ evezh un istorour ar yezh a zifrae e zastum) ? Marteze e ve gwell lezel Gl. *connectif*-er-maez eus da c'heriadur. Se lavaret, Br. *kennaskell* b., hervez a ginnigez, a zerefe ouzh an termen evel despizet gant Pet. Rob. A du 'rall, Gl. *connectiv*- a zave d' ar gwiad *kenglenel* (Gl. *tissu conjonctif*, Sz. *connective tissue*) ; e gavout a reer da skouer e Gl. *connectivite*, Br. *kenglenfo* g. "tanienn ar gwiad kenglenel".

CONOÏDE

MME 15 11 06 – Pet. Rob. a ro *conoïde* (math.). N'emañ ket e GEJED.

YBAN 15 11 06 – A-dal da Gl. *ellipsoïde* e ran gant Br. *elipsoid*. Ne gav ket din e ve mat ober gant al lostger *-heñvel(enn)* er Jedoniezh, el lennegezh ne lavaran ket. Neuze Br. *konoid* ?

Sl. *-oïde*

CONSÉCUTIF

MME 15 11 06 – Daoust ha talvezout a ra Br. *kenheuilh* (cf. GEJED) evit *angle*, *nombre*, *valeur* (hag ivez evit Gl. *proposition consécutive*) ?

YBAN 15 11 06 – Dav e ve kaout ar gendestenn, rak ne ouzon ket petra eo *angle consécutif*. Goût a ouzon petra eo ur *c'horn kefin*, Gl. *angle adjacent*.

Daou gevan kenheuilh zo n ha $n + 1$. Evit arverioù Br. *kenheuilh*, da zaveiñ a ran da JEDO 1.

CONSERVATION

Sl. *LOI*

CONSERVATOIRE

MME 15 11 06 – War GEAK e rez e Br. *gread kendalc'hekaat* eus Gl. *acte conservatoire*. Ha talvezout a ra *kendalc'hekaat* evit Gl. (*saisie conservatoire*) ?

YBAN 15 11 06 – Hervez *Lexique des termes juridiques*, Dalloz, 1990 :

“ACTE CONSERVATOIRE. — DR. CIV. — Acte ayant pour objet la sauvegarde d'un droit (ex. : renouvellement d'une inscription hypothécaire, interruption d'une prescription...) — V. *Acte d'administration, Saisie conservatoire*.”

“SAISIE CONSERVATOIRE. — PR. CIV. — Procédure rapide et simplifiée, de portée générale tendant à la mise sous le contrôle de l'autorité judiciaire des biens meubles du débiteur, lorsque le créancier justifie d'un péril menaçant le recouvrement de sa créance. Cette saisie n'aboutit pas à la vente des biens saisis et à leur transformation en argent, mais opère simplement le blocage du mobilier jusqu'à ce que la dette reçoive exécution volontaire ou forcée.”

Ur *gread* a veradur, er ster ledan, a zo e amkan mererezh reol ur glad, eleze e genderc'hel hag e lakaat da greskiñ. En ur ster strishoc'h e talvez da *gendalc'hekaat* ur gwir. Neuze Br. *anc'havael kendalc'hekaat*.

CONSTANT

MME 15 11 06 – Br. *arstalek* a roez e GEJED evit Gl. *constant* (cf. Gl. *fonction*). Hag *arstalek* pe *digemm* a ranker lakaat evit Gl. *quantité constante* ?

YBAN 15 11 06 – Gl. *constante*, Br. *arstalenn*. Gl. *quantité constante* ? Amañ ne ouzon ket eus petore *quantité* ez eus anv. Me gred kompren ez eus anv eus Br. *mentad* en degouezh, Gl. *grandeur* ivez. Bez' ez eus *mentadoù arstalek* (*constantes*), *arskarek* (*discrètes*), *kendalc'hek* (*continues*).

CONSTRUCTIBLE

MME 15 11 06 – Pet. Rob. a ro Gl. *droite, polygone constructible*. Petra 'rez eus ar gerioù-mañ e brezhoneg ? Ne welan netra e GEJED.

YBAN 15 11 06 – Talvezout a ra e c'haller sevel, tresañ lun al liestueg diwar-bouez ar reolenn hag ar c'helc'hier. N'emañ ket *constructible* e GEFIZ, m e t *construction*, Br. *savadur*. Neuze e c'haller lavarout *savadus* ivez moarvat.

CONTRADICT-

Sl. *AUTOCONTRADICTION*

CONTRAINTE PAR CORPS

MME 17 11 06 – Petra a rafes eus Gl. *contrainte par corps* ? (Br. *destrizh dre garc'har* ?)

GE 29 11 06 – Gl. *contrainte par corps*. Br. *destrizh korfel* ? Ober anv eus ar c'horf a hañval bezañ ur boaz e lavar ar gwir (kv. *habeas corpus*). Evel just e rankfed sevel war un dro an holl dermenoù o tennañ d'an destrizh, an anc'havael, h.a. (a ve an *destrizh gladel* ?).

CONTRASTIF

MME 08 12 06 – Ez kasadenn diwezhañ e roez Br. *daouadoù kevateb* evit treiñ Gl. *paires corrélatives*. E La-05 p. 7 e lennan Br. *enebadurioù leiañ*, a gredan kompren Gl. *paires minimales*. Ha reizh eo treiñ Gl. *paire* gant daou c'her war tachenn ar yezhoniezh ? Ha Gl. *paires contrastives* ?

GE 09 12 06 – Amañ e tegasez kealioù frammadel ha dav e ve ren ur studi bloc'hel war hanc'herieg ar Vouezhiadoniezh evit savlec'hiañ pizh pep hini. Anzav a ran ne 'm eus ket embreget an diskiblezh-se a-walc'h evit reiñ dit respontoù soliet. An *enebadurioù leiañ* a ra GP anv anezho en e bennad war TERNES a glot moarvat gant Gl. *oppositions minimales*, eleze pa vez ur soniad hepken o lakaat kemm etre daou c'her (*tour-dour*). Evit *contrastif* a verk ar c'hemm a vez etre pep unvez hag ar re all e-barzh un dezgeriad lavaret : da skouer, er bomm “*amañ e tegasez kealioù frammadel*”, an elfenn *amañ* zo

“*en contraste*” gant pep hini eus an teir unvez all ha heñvel dra evit pep hini eus ar re-mañ, met n’eus *contraste* ebet etre *amañ* hag *aze* pe *ahont*, nag etre *kealioù* ha *meizadoù*, *prederioù*, h.a. ezvezant eus an dezgeriad. Ur studi bloc’hel hepken a ziskouezfe dimp pe dermen brezhonek lakaat a-dal da Gl. *fonction contrastive* : Br. *arc’hwel dargemmañ*, *diskemmañ*, *gwehaniñ* pe all. Deuet gwad fresk d’ar yezhoniezh vrezhonek !

Sl. *DISTINCTIF*

CONTRE-

MME 06 11 06 – E pelec’h e kaver ur pennad diwar-benn arver ar rakgerioù *enep-*, *gourzh-* hag ar re all a ya da dreiñ Gl. *contre-*, *anti-* ?

GE 06 11 06 – Ar c’hemm etre *enep-* ha *gourzh-* zo bet meneget ha brasdespizet a-hed La-08 (da skouer, sl. 239, 325). Ne gav ket din ez eus bet graet ur studi klok anezhañ, dre ma ne baouez ket *gourzh-* a astenn e zure’hadurioù ster e skiantoù an den, er Brederouriezh, h.a. Da gaout un alberz eus ar gudenn, klask dre ar Menegvaoù an arroudoù war hogos an holl Lavaroù adalek La-07. War *Emsav* ez eus bet arveret ivez un niver a dermenoù rakgeriet dre *gourzh-* : *gourzhbell*, *gourzhfram*, *gourzhgalloud*, *gourzhtevezvod* da skouer, bet adkemeret an darn vuiañ e-barzh GEAK (sl. ivez Gabriel CHEREL, *Adarver un nebeud henrakgerioù gant ar gelaouenn Emsav*, Kounskrid DEA, Roazhon, 1985).

Sl. *ANTI-*

CONVENTIONN-

MME 17 11 06 – Ha pledet ec’h eus gant Gl. *conventionnalisme*, *conventionnaliste* ? Br. *kendivizadouriezh*, *kendivizadour* ? Ha Gl. *conventionnement* (*d’un médecin*) ?

GE 19 11 06 – Un tamm chouket eo ar c’hemeradurioù war Gl. *convention* hag e zeveradoù. Er gedvuhez en deus *convention* ur ster fuilh o neuenniñ etre ar boaz, an dereadegezh, an didegezh, ar reolenn, an divezouriezh, an enor, h.a. E lavar ar gwir avat e reer *convention* eus nep emglev oc’h enderc’hel ar berzhiaded e sell d’ur gwered lavaret ; nes eo da *contrat* (Daloz a laka etre hemañ ha *convention* ur c’heñver a spesad da c’henad). Hollek eo

ster Br. *kendiviz-* (merkomp ez eo bet strishaet, dre gendiviz !, sterva an termen ha dilezet e gounid *emziviz* ar c'hemeradur "kaout kenbrezeg") ; en desped d'ar strishadur-se e chom arveret ken er gedvuhez, ken er gwir.

Er gedvuhez, e tle spiriñ Br. *kendivizout* ha deveradoù : *nous étions convenus d'un lieu de rendez-vous* (*kendivizet hor boa ul lec'h emgav*), *il est conventionnel de se découvrir pour saluer* (*kendivizat / ur c'hendivizad eo lemel an tog evit saludiñ*) [stadadennoù, tra ma 'z eo erskrivadennoù a reer pa lavarar : *il est convenable de répondre aux lettres* (*dereat eo respont d'al lizheroù*) ; *respecter les convenances* (*doujañ da reolioù an dereadegezh*)]. Un den a bleg betek re da gendivizadoù ar gedvuhez a vo lavaret *conventionnel* (Br. *kendivizadek*), endra lavarar Gl. *conventionnel* c'hoazh, met Br. *kendivizadel*, an doare da notañ ar soniadoù. Meur a ster zo da Gl. *conventionnalisme* : a) doare an hini a bleg betek re d'ar c'hendivizadoù, Br. *kendivizadegezh* ; b) hollad ar c'hendivizadoù o ren en ur metoù, ur renkad, h.a., Br. *kendivizadoù* ha, diouzh ret, *kendivizadeg* b. ; c) doazhadur a laka ar c'hendivizadoù da sol ar gedvuhez, Br. *kendivizadouriezh* ; d) damkaniezh a ra kendivizadoù eus pennaennoù ar Jedoniezh, Br. *kendivizadelouriezh* (dre eurvad, an tren patatez-se n'en defe ket da vezañ arveret war ar pemdez !)

Er gwir, e kinnig GEAK meur a dermen : *kendiviz* ha *kendivizad*, *kevrat* ha *c'hwelgevrat* — hep lakaat e penn kont an termenoù eus an istor amerikan ha gall : *Convention* (bet troet Br. *Kuzuliadeg*, sl. *Emsav* 39 97 & 44 256) ha *conventionnel* "ezel eus Kuzuliadeg vroadel Frañs 1792" (Br. *kuzuliadegour*). A du 'rall, evit an doare kendivizad etre danvez gwerzher ha danvez prener, Gl. *compromis* (*de vente*), e kinnig YBAN *kevrouezad* (La-10 311). Daoust da se, e kav din e chom un toull en hanc'herieg, mankout a ra ar c'hevatal da Gl. *conventionnement*, eleze, a-berzh ar vezeion, o asant hiniennel d'ar c'hendivizad skoulmet etre ar c'hedskor ha derc'houezourion o micher. Mannel eo koulz lavarout galloud hiniennel ar vezeion, ar glañvdiourion h.a. war diferadennoù ar c'hendivizad, divizout ne c'hellont ken asantiñ pe get d'ar c'hendivizad. Mar engouestlont plegañ dezhañ, en eskemm e vez engouestlet ar c'hedskor da ziegeliñ dezho un niver spletoù. En o live enta e kemer ar c'hendivizad furm ur *c'henouestl* ha komz a c'haller eus ur mezeg *kenouestlet* (*conventionné*), p e *ankenouestl* (*non conventionné*), e u s *digenouestlañ* (*déconventionner*) ur mezeg, *kenouestlad* (*conventionnement*), h.a.

MME 28 11 06 – Distreiñ a ran gant Br. *convention-*, cf. hon eskemm diwezhañ. Ober a rez gant Br. *kenouestlañ* (e-barzh *digenouestlañ*). Ne gaver

ket Gl. *conventionner* e Pet. Rob., ar pezh a gavan souezhus, rak me gave din ez oa ur verb boutin a-walc'h ha, pa skriver ar verb gallek war-eeun war Google, e teu ur bern skouerioù war wel ha n'on ket sur e tegouezhfe bep tro Br. *kenouestlañ*, cf. *conventionner avec le Conseil général*, h.a. Heñvelster moarvat gant Gl. *passer une convention avec*, Br. *kendivizout gant* ? Ober *kendiviz gant* ?

GE 29 11 06 – Hervez *Lexis* e veze arveret *conventionné* "kendivizet dre gevat" e 1300 ; degaset e voe en arver en-dro el lavar amaezhel e 1958 "liammet dre ur c'hendivizad gant ar C'hedskor, ar Stad, h.a." ; *conventionner* arveret abaoe 1960 "liammañ dre ur c'hendivizad ouzh un aozadur amaezhel". N'omp ket endalc'het da blakañ rik ouzh ar galleg. Ober a c'haller gant *sinañ ur c'hendivizad gant ar C'huzul meur* ; *bezañ dindan gendivizad gant ar Stad* ; *kenouestlañ / bezañ kenouestlet gant ar C'hedskor*. Ouzhpenn an abeg roet c'hoazh, e tegasan *kenouestl-* a) evit disammañ *kendiviz-*, b) evit pourchas ur verb pa 'z eo anat e savfe mesk (ha termenoù jamezennek) dre zeverañ ur verb diwar *kendivizad*. A du 'rall, dre an arver e welfed pe zerez heñvelsteriezh a ve etre *kendivizad* ha *kenouestlad*.

CONVERGENCE

MME 20 05 07 – Daoust hag ober a rez gant Br. *kengerc'hus*, *kenforc'hus* evit doareañ al loakrerezh, pe trawalc'h eo *kengerc'h*, *kenforc'h* ? Lenn a ran Gl. *strabique* (aa. & pa.) ha war GEVEZ Br. *korn loakriñ*, Gl. *angle strabique*. Ha bastañ a ra Br. *loakrek* evit ar sterioù all ? Hag evit ar pennanv : *loakreg*, *loakreien* ?

GE 23 05 07 – Gant abeg e tennez an evezh war an daou arver a vez da Gl. *convergence* el Lagadouriezh : 1) e ster an Optik, eleze "kejañ ar skinoù luc'h en ur poent" ; 2) "steudañ an daou lagad diouzh an un ergorenn". E GEVEZ e ran gant *kengerc'hañ* evel just er ster optikel, met gant *kensteudañ* en eil ster (al loakrerezh o vezañ un *ankensteud*). Mesk zo en hanc'herieg c'hallek : *strabisme* a vez despizet evel "défaut de convergence des deux axes visuels" ; hogen anv zo a *strabisme convergent* (*déviaton en dedans*) hag a *strabisme divergent* (*déviaton en dehors*) — pezh a ro un trede arver da *convergent* ha *divergent* (Br. *engwar*, *ezwar*).

Alese hanc'herieg ar steudañ el Lagadouriezh :

..... Gl. *strabisme*, *hétérotopie*, Br. *loakrerezh*, *ankensteud*

Gl. *strabisme divergent, exotropie*, Br. *loakrerezh ezwar, ezwarded, ezwariañ*
 Gl. *strabisme convergent, ésoptropie*, Br. *loakrerezh engwar, engwarded, engwariañ*
 Gl. *strabisme sursumvergent, déviation en haut, hypertropie*, Br. *loakrerezh uswar, uswarded, uswariañ*
 Gl. *strabisme deorsumvergent, déviation en bas*, Br. *loakrerezh iswar, iswarded, iswariañ*
 Gl. *vergence* "doare ha derez an ankensteud", Br. *gwarded, gwariañ*
 Gl. *version* "loc'hañ kevreet an daoulagad o chom kensteud", Br. *treiñ*
 Gl. *dextroversion*, Br. *dehoudreiñ*
 Gl. *lévoversion*, Br. *kleiztreiñ*

Gwell derc'hel Br. *loakr* aa. & g., *loakrez* (aa. &) b. "(den) gant al loakrerezh" eget luniañ an nevezc'herioù diezhomm *loakrer, loakrek, loakreg*.

Sl. *HÉMIANOPSIE ; MOUVEMENTS DES YEUX*

CONVICTION

Sl. *PIÈCE À CONVICTION*

CONVIVIAL

MME 17 11 06 – Ober a rez gant Br. *kovlus*, Gl. *convivial* (cf. GSTL). Diwar se e kinnigan Br. *kovlusted* evit treiñ Gl. *convivialité*. Pet. Rob. a ro ivez Gl. *convivialiste*. Ha Br. *kovluzour* a zerefe? Eus pelec'h e teu Br. *kovlus*?

GE 19 11 06 – Br. *kovl-* zo dezneuziadur hBr. *coul(ed)*, Kb. *cofl* (sl. DGVB 120-121). Un deverad all zo gant an termen a Vezekniezh Br. *kengovliñ*, Gl. *coaptation (an tammoù bet kengovlet eus un askorn torret, Gl. la coaptation des fragments d'un os fracturé, La-09 197, 210)*. Sl. ivez La-11 120 : "*unan a zo an derc'hoù kengovl enni*", Gl. "*un seul où les idées s'ajustent l'une à l'autre*".

GE 29 11 06 – A-zivout deveradoù Br. *kovl-*, ne welan kudenn ebet gant *kovlusted*; evel kevatal da Gl. *convivialiste* "stlennegour o plediñ gant ar govlusted" e rafen evelvoud gant *kovluzour*.

CONVULSION

MME 17 11 06 – Moarvat ec'h eus bet tro d'ober war-dro Gl. *convuls*-war tachenn ar vezekniezh ? Ne gaver ket kalz a dra e Br. estreget *glizi*-.

GE 19 11 06 – Setu ar fichenn *convulsion* eus GEVEZ.ms :

CONVULSIONS *glizi* s. -enn. Ent klasel : nep seurt argrezañ andiarvenn, tantek pe gridek. Bremañ : argrezadoù andiarvenn a-stroñs. Arbenn ar *glizi* a c'hell bezañ hollek (terzhienn, pistriadur, isvec'h oksigen), nervel (droukfell), bredel (darfell).

CONVULSIONS ÉPILEPTIQUES *glizi droukfell*. Barrad argrezadoù andiarvenn tantek ha/pe kridek, erzerc'had an droukfell. An *argrezadoù tantek* a bad un nebeut eilennoù ; an *argrezadoù kridek* pe *kridoù* l. (g.) [< hBr. *crit*] zo argrezadoù arreet a-stroñs o padout pep hini ur rann eilenn.

CONVULSIONS FÉBRILES *glizi diwar derzhienn, glizi terzhiennel*. Seurtad *glizi* o c'hoarvezout e-kerz ar resmiadoù terzhienn, gant ar vabaned peurliesañ.

ANTICONVULSIVANT = ANTI-ÉPILEPTIQUE *enepkrid* aa., *enepkridek* aa., *enepdroukfell* aa., *enepdroukfellek* aa.; *enepkrideg* g. -eier; *enepdroukfellek* g. -eier.

Argrezadoù andiarvenn all : an *andagoù* (Gl. *spasmes*), ar *c'hlanz* (Gl. *crampe*), an *angrid* (Gl. *éréthisme*), an *dargrezad* (Gl. *contracture*), ar *genglav* (Gl. *trismus*), ar *gougrid* (Gl. *clonus*), ar *wendag* (Gl. *rictus*, sl. La-17 230).

[*argrezañ* (Gl. *contracter*), *argrezad* (Gl. *contraction*), *tantek* (Gl. *tonique*), *tant* (Gl. *tonus musculaire*), *kridek* (Gl. *clonique*), *krid* (Gl. *clonie, myoclonie*), *andiarvenn* (Gl. *involontaire*) , *a-stroñs* (Gl. *saccadé*) , *resmiad terzhienn* (Gl. *poussée fébrile*)]

COOCCURRENT

MME 21 12 06 – Pet. Rob. bepred a ro Gl. *cooccurrence*, *cooccurrent*, e domani ar yezhoniezh. Me gav din e terefe Br. *kenreveziadur*, *kenreveziat* ; petra soñjez ?

GE 21 12 06 – Ya, *kenreveziat* a lavarfen ivez.

COOPÉRATISME

MME 16 12 06 – Ne gavan ket Gl. *coopératisme* e GEAK. Ha dereout a ra Br. *kevelouriezh* ? Hag aa. *coopératiste* ? Br. *kevelouriel* ? Amañ dindan pennad TLF.

“COOPÉRATISME, subst. masc. *ÉCON. POL.* Doctrine préconisant le développement et la généralisation des associations coopératives :

“En France, en particulier, l'un des grands inspirateurs du mouvement chrétien social en matière économique fut Charles Gide qui orienta l'ensemble du mouvement vers le *coopératisme*, orientation qui fut reprise après lui par des hommes tels que Bernard Lavergne et Georges Lasserre. *L'Univers écon. et soc.*, 1960, p. 6415.

“**Rem.** On rencontre ds la docum. l'adj. *coopératiste*. a) Propre aux coopératives. *La direction coopératiste est sensiblement plus dure que la gestion patronale* (MARITAIN, *Human. intégr.*, 1936, p. 202). b) Qui se rapporte au coopératisme. *Doctrine coopératiste* (ibid.).”

YBAN 16 12 06 – Bez' ez eus Br. *keveler*, Gl. *collaborateur* ; Br. *keveleriezh*, Gl. *collaboration*, ha neuze ivez *kevelour*, Gl. *coopératiste* (DGYA), *coopérateur* (GEAK) ; Br. *kevelouriezh*, Gl. *coopératisme* (ezvezant eus GEAK — nobody's perfect —, a gaver war DGYA. Rann A-1 avat ha war Da-63 : "reizhiad a gedvuhez diazezet war ar berc'hentiezh prevez ha boutinaat al labour").

CONTRAVENTION

Sl. *PÉNALITÉ*

COPROCESSEUR

MME 17 11 06 – N'emañ ket Gl. *coprocesseur* e GSTL ; ha mat e ve Br. *kengewerier* ?

GE 19 11 06 – Ya, *kengewerier* moarvat.

CORRECTIONNEL

MME 16 12 06 – E GEAK bepred e rez gant Br. *kosp kastizel*, Gl. *peine correctionnelle*. Hag evit Gl. *correctionnaliser*, *correctionnalisation* ? Br. *kastizelaat*, *kastizeladur* ?

Sl. *PÉNALITÉ*

CORRÉLAT-

MME 17 11 06 – E Lavar 09 ez poa pledet gant Gl. *corrélation* &c. Ne rez ket anv eus ar pezh a gavan e TLF (pennad : *CORRÉLATION*) :

PHONOL. “Ensemble de paires de phonèmes (dites *paires corrélatives*) dont les termes s'opposent par l'absence ou la présence d'une même particularité phonique (nasalité, voisement, sonorité) appelée *marque de corrélation* ” (Ling. 1972).

GRAMM. Fonction des *termes corrélatifs*.

Daoust ha Br. *kendaveat* a glot gant Gl. *corrélationnel* h a *kendaveek* gant *corrélatif*?

GE 19 11 06 – Arveret e vez Gl. *corrélation*, h.a. er Yezhoniezh, ent resis, er Vouezhiadoniezh. Kevenebñ a reer ar c'hensonennoù dre zeskrivañ ar *regoù* (*traits*) douget ganto. Ober a reer *regoù perzhek* (*traits pertinents*) eus an doareoù distagañ a ra diforc'hiñ daou soniad, da skouer *p* ha *b* zo kevenebet dre ma 'z eo divouezh an eil, hevouezh egile, ar *vouezhded* (*sonorité*) o vezañ ar *reg perzhek* en degouezh. Reg ar vouezhded a ro tro da gevenebñ daouadoù all : *k* ha *g*, *p* ha *b*, *t* ha *d*, h.a. hag, e se, da amparañ ur steudad divouezh, *k*, *p*, *t*, h.a. hag ur steudad hevouezh, *g*, *b*, *d*, h.a.

Ar yezhoniourion a ra Gl. *corrélation* eus stroll an div steudad a zo pep elfenn eus an eil a-gevenep d'un elfenn eus eben dre an un reg perzhek, hag *opposition corrélative* eus ar c'heñver a gevenepted etre elfennoù an eil hag elfennoù eben. Reiñ a reont aze da *corrélation* ur ster nad eo ket hini an imbours'h kantouezel (a zo da skouer ar c'heñver jedoniell etre ment un den hag e bouez, keñver hemañ a ginnigan envel ur *c'heflen*) ; nad eo ket kennebeut hini ar Boelloniezh : daou dermen zo *corrélatifs* (*kendaveek*) e kement ma ne c'haller ket intent an eil hep daveiñ d'egile (tad ha mab, kleiz ha dehou, h.a.), na hini an Anadennoniezh : ur *c'hendave* zo etre devezout ha devezad e kement ma ne c'haller ket devezout hep devezout un dra bennak. Er Yezhoniezh, ez eo a natur all, *frammadel* (*structurel*), ar c'hemm etre an div steudad ; emañ a neuz gant ar c'hemm a zo etre div steudad kartoù c'hoari, lakaomp ar steudad pikez hag ar steudad treflez : emañ ar roue pikez a-dal d'ar roue treflez, h.a. An ere etre an daou roue n'eo ket an hini a zo etre pouez ha ment un den nag an hini a zo etre tad ha mab pe etre devezout ha devezad. Kevatal int an eil d'egile war-bouez o liv. E se n'int ket keflen an eil d'egile ; *kendaveek* pe *kendaveat* e c'hallfed lavarout ez int, nemet ar c'hendave etrezo n'eo ket retvezek evel etre tad ha mab pe devezout ha devezad, met *deberzhek* : an eil n'en deus ket ezhomm eus egile evit bezañ ar pezh ez eo. Da 'm meno e ve un andon a vesk korvoiñ *kendave*- en degouezh. Keñverek eo an eil roue

d'egile, hogen Br. *keñver*- hag e zevedadoù zo gwall niverus endeo ha gwell e ve klask ur bennrann all. Soñjal a ran en un termen a voe gouvennet, ha dilezet, p'edomp o klask ur c'hevatal da Gl. *réfèrent* (La-08 330-331) : *kevateb*. Arveret e vez Kb. *cyfateb* gant ar ster "that which corresponds with or answers to another", pezh a glot end-eeun gant ar c'heñver a zo etre an daou roue hag etre an div steudad divouezh ha hevouezh. Teskad an div steudad kensonennoù a ve enta ur *c'hevatebad* (*corrélation*), an eil o vezañ *kevateb* (*corrélatif*) d'eben, pep kensonenn eus an eil o kaout *he c'hevatebenn* (*sa corrélatif*) en eben, ar gevenepted etre div gevatebenn o vezañ ur *gevenepted kevatebel* (*opposition corrélatif*). Ar *reg perzh* (*trait pertinent*), amañ ar vouezhded, a ve *merk ar c'hevatebad* (*marque de la corrélation*). Alese, *kevatebadel* a ve kevatal da *corrélational*.

Er C'hramadeg ez anver Gl. *corrélatifs* daou vomm a zo etrezo er frazenn un dalc'h hevelep ma sach an eil egile d'e heul, sk. : *ken bras eo ma rank stouiñ e benn evit dont tre ; degas a reas n'eo ket hepken traktoù, met ivez armoù*. An degouezh 'm eus brasstudiet e La-10 325-327 ; kinniget 'm eus an termennoù hollek *kentorad*, *eilorad* da envel an daou vomm. Marteze e c'hallfed luniañ an anvad rumm *kevoradoù* da envel an daouad (*les corrélatifs*) ha *kevoradel* (*corrélational*). Hogen, war a hañval, e ra gramadegourion 'zo *corrélatif* eus an termen kentañ ha *relatif* eus egile, *kentorad* hag *eilorad* enta... Da skrin da galon enta, evel ma lavare GP.

GE 29 11 06 – *paires corrélatives* a lavarfen *daouadoù kevateb*.

CORSET ORTHOPÉDIQUE

MME 17 11 06 – Daoust ha sufiz eo Br. *korfenn eeunañ* evit treiñ Gl. *corset orthopédique* ?

GE 19 11 06 – Evel just e ve stambouc'hek *korfenn gorfeeunañ*. Ya, *korfenn eeunañ* pe *korfenn geineeunañ*, pe dre ober gant *steudell* (Gl. *appareil orthopédique*) : *steudell gein*.

COSMÉT-

Sl. *ESTHÉTICIEN(NE)*

CÔTES ASTERNALES

MME 20 03 07 – Petra rez eus Gl. *côtes asternales* ? Udb. gant *klerenn* moarvat...

GE 20 03 07 – Gl. *côtes asternales* zo un termen dibaot arveret gant ar gorfadurourion glasel.

Ent klasel e oa tri seurtad *kostoù* : 1) ar re staget war eeun ouzh ar glerenn (I-VII) pe *vraies côtes*, 2) ar re staget ameeun dre ur migorn (VIII-X) pe *fausses côtes*, 3) ar re zistag diouzh ar glerenn (XI-XII) pe *côtes flottantes* ; an daou seurtad diwezhañ (VIII-XII) a voded dindan ar skritell *côtes asternales*.

Abaoe 1950, eleze abaoe an emglev etrevroadel war an termenoù Korfadurezh (PNA), e tispartier 1) PNA *costae*, Gl. *côtes*, Br. *kostoù* (I-VII), 2) PNA *costae spuriae*, Gl. *fausses côtes*, Br. *falskostoù* (VIII-XII).

[Merkañ e vez dizemglev etre an aozerion c'hallek : reoù 'zo, daoust ma tiskleriont heuliañ ar PNA, a zalc'h d'ober eus *fausses côtes* ur seurtad dioutañ e-kichen *côtes flottantes* ; met o afer dezho eo ha n'hon eus ket da zerc'hel kont eus ar mesk a reont !]

Bezef pe vezef, Gl. *côtes asternales* a ve dirazañ Br. *kostoù anklerennel*.

CRÉATIONNISME

Sl. *FIXISME*

CRÈME

Sl. *POMMADE*

CRIM-

Sl. *PÉNALITÉ*

CRISTALLIN

MME 16 12 06 – Trugarez evit da respontoù (sl. *TELLURIQUE*). Evit kudenn Br. *aezhel* / *aezhennel*, evel ma lavarez ez eo ar gudenn a ziouer a goskor azgwelout ar skridoù kent ar moullañ ur gwir gudenn am eus anavezef ervat e-pad ur c'hard kantved embannerezh !... War an dachenn-se e karfen goulenn ouzhit hag an hevelep kudenn eo a zo gant Gl. *cristallin* a droef gant

Br. *strinkel* el lodenn Gl./Br. hag a gaver ivez gant ar stumm *strinkennel* el lodenn Br./Gl. (cf. Gl. *optique cristalline*, Br. *optik strinkennel*). Daoust hag ar stumm Br. *strinkennek* a c’heller kavout ivez a-hend-all ? Da skouer : Gl. *roche cristalline*, Br. *karregad strinkennek*, *strinkek* ?

YBAN 16 12 06 – Ne gav ket din ez eo ken grevus-se bezañs an daouad *aezhel* / *aezhennel*. An dro eo da ziskoachañ durc’hadurioù ster. Ouzhpenn se n’eo ket ar brezhoneg ken sonnet hag ar galleg ha n’eo ket peogwir ez eus ur ger hepken e galleg eo ret kaout unan hepken e brezhoneg ivez.

E galleg ez eus *cristallin*, da skouer evit *réseau cristallin*, *structure cristalline*, *système cristallin*, *optique cristalline*, *roche cristalline*, ha zoken *son cristallin*, *eau cristalline*... E brezhoneg hon eus *strink*, *strinkel*, *strinkennel*, *strinkennek*, *strinkek*. Merzhout e reer alies gant *strinkenn*- evit an deveradoù, war-benn hepkoriñ ar c’hemmesk gant *strink* = *strimp*.

Br. *strinkennek* = Gl. *cristallisé* a gaver e kentelioù Kimiezh SADED, evel ar gloridenn natriom (NaCl, an holen) pe ar c’hlorat kaliom (KClO₃), da skouer. Br. *strinkennek* zo da *strinkennet* pezh ez eo *rodellek* da *rodellet*. Er paludoù holen e strinkenn an dour mor peurvec’hiet hag an disoc’h zo strinkennoù. Geriadur an Here a ro ivez *strinkennañ* = *strinkañ* ha kavout a reer ivez er geriadurioù *strinkennek* = *strinkek*, pe *strinkus* = *strinkennus*. Neuze ne welan ket perak e rafe kudenn *strinkennel* e-keñver *strinkel*. Un afer a santad eo bet evidon, gant durc’hadurioù ster disheñvel etre *strink*- ha *strinkenn*-, betek ur poent elkent. An eil diwar an unander *strinkenn*- a ve durc’haet etrezek ar strinkennoù liesseurt, an danvezioù e rezh lies strinkenn — strinkennet pe strinkennek —, hag egile diwar ar strollder *strink*-etrezek an danvez “strink” pe an delvan arlakadel “strink”. A se an *optique cristalline* despizet evel Optik ar meteier hanahalek (Gl. *milieux anisotropes*), da skouer diwar o luniadur dibarek, evel ar *strinkennoù* (nemet ar re eus ar reizhiad diñsek), a ve Br. *Optik ar strinkennoù* pe — dre c’houbarelaat — *Optik strinkennel*.

Penaos ober evit Gl. *roche cristalline* a zo graet gant strinkennoù gweladus d’ar sell diglav ? Netra da welout gant un danvez strinkennek e-giz an holen enta. Evel ma’z eo mentaouek an egor dezhañ lies ment ha ne ve ket kevazas *strinkennaouek* evit ur roc’h amparet gant strinkennoù, pe neuze gwell marteze *strinkaouek*, mar degemerer strink evel pennanv gourel ? Ha da heul e ve mat ivez *strinkaoueg* pe *strinkennaoueg*, o daou pennanvoù gourel (sl. KIS-543, La-11 255-268).

CRITIQUE

MME 28 11 06 – Gl. *critique* a implijer e yezh ar vezeien ; ha Br. *eizik* a zegouezh amañ ivez ? (cf. *diarrhée, sueurs, accès critiques*).

Bepred db. Gl. *critique*, lennet em eus ar pezh ac'h eus skrivet e La-14 46-47. Treiñ a rez Gl. *porter un regard critique sur* gant Br. *teurel ur sell pervezh war*. Ez lizher da Paol KEINEG (La-10 339) ez poa graet gant an droienn c'hallek-se ; daoust hag an hevelep troidigezh a rofes dezhi ? E galleg e lavarer ivez : *examiner d'un œil critique*. Un draig all : ha ne ve ket gwell ober gant an araogenn *ouzh* ? Ur pennad hollek a ve mat sevel db. Gl. *critique* hag an treiñ anezhañ e brezhoneg.

GE 29 11 06 – Gl. *critique* zo lieskemeradek. Er c'hemeradur dec'heriet gant *eizik* (La-07 87-88) e chom war *critique* kemeradur kentañ *crise*. En e arver mezegel kentañ, e talvez Gl. *crise*, Br. *eizigenn* b. (er c'haozeeg : *c'hwezenn*), kement ha : "kemmañ trumm e stad ur c'hlañvour, hogos bepred an diougan eus ar pare". Evel just, kemeradurioù eilvet zo gant *barrad, kaouad, gwaskad...* pe, en Armerzhouriezh, gant *enkadenn*.

A du 'rall ez eus gant Gl. *critique* meur a gemeradur : en Arz, *dezvarn*, eleze gant ur ster nes da hini *dezrann*, selledoù priziañ (pe dibriziañ) ouzhpenn ; er Politikerezh hag en tachennoù eus ar gedvuhez ma rener stourmoù, ouzhpenn gant *dezrann, dezvarn* e reer gant *amzaelañ, arzaelañ, abegiñ, kareziñ* hervez derez ar stourmused (*arzaelañ* o vezañ rustoc'h eget *amzaelañ*).

Er bomm meneget gant GC (La-14 46) ez eo gwan (ha marteze abegadus) arver *critique* evel ma tislepigan, setu perak e 'm eus kinniget *pervezh*.

E La-10 339, e 'm lizher da Paol KEINEG e komzan eus ar *regard critique* hor boa bet war hon youlelouriezh ha war ar vroadelourion ; kavout a ra din e trofen dre *sell arzaelus*, (pe gant hon stummadur marksour eus ar mare : *dezrannus* !).

Sellout ouzh hag ivez *parañ ar selloù war*.

Ya, marteze e vo mat adwelout kement-se e ser ur pennad hollek.

CRYO-

MME 28 11 06 – E Lavar 10 (KIS-430) e rez gant Br. *yezalc'her* hag e GEFIZ e kaver Br. *yendalc'her*. Ha mat eo an daou dermen ?

E Lavar 10 (KIS-430) e pledez gant Et. *cryo-*. Er bajenn 96 e lakaez div wezh Gl. *cryobiologie*, troet an eil gwezh gant Br. *yevirerezh*. Kompren a ran kentoc'h Gl. *cryoconservation*... Hag ur vi-koukoug e ve ? Hag ur c'hevatal etrevroadel a roez ivez d'ar gerioù-se ?

GE 29 11 06 – E La-10 95 e kinnigan ober gant ar rakger *ye-* evit ar gwrezverkoù dindan -135°C . Br. *yendalc'her* a ve enta un dalc'her er gwrezverkoù uheloc'h eget -135°C .

Ya, ur beiad zo war La-10 96 +3 ; lenn : “2. Gl. *cryoconservation*”. E La-17 40 hh. e kaver termenoù all a-zivout ar yenañ er Geginouriezh, eleze evit ar gwrezverkoù etre 0°C ha -18°C , ha betek -50°C .

CRYPT-

MME 28 11 06 – Ha labouret ez eus bet war Gl. *crypt-*, *crypto-* ? N'on ket sur e talvez Br. *rineg-* war an holl dachennoù.

GE 29 11 06 – Ne gav ket din eo bet studiet holl gemeradurioù Et. *crypt-*. Diskoulmoù poentek zo bet kinniget : VALL. *kuzhhadek* ; GSTL *rineg-*. Chom a ra da labourat war an termenoù mezegel *crypte*, *cryptite*, *cryptogénétique*, *cryptorchidie*, an termenoù kravezel, politikel *crypto-calviniste*, *cryptocommuniste*... Ar c'hedrannoù en hon c'herz : *kuzh*, *kel*, *rin*, *golo*, hep kontañ an tunioù dareuladel (lelerc'hadoù, h.a.)

CULMIN-

MME 28 11 06 – Ober a rez gant Br. *pennlein-* evit Gl. *culmin-*. Pet. Rob. ne ro da *culmination* nemet e ster steredoniel, met TLF a ro ur bern sterioù all... Hag arveret eo bet hBr. *cun* war an dachenn-se ? GBAV a ro Br. *bog*, (adstumm diwar Br. *mog*). Ne ra ket an treuz, pa dalvez kement ha Gl. *apogée*, a zo, mar komprenan mat, disheñvel diouzh *culmination* ?

GE 29 11 06 – E GEVER e kaver : “Gl. *culmination d'un astre*, Br. *uhelboent un astr*”. Er Vezekniezh, ez eus ur c'heal nes gant *acmé* ; setu un termen eus GEVEZ.ms : “*acmé*, *période d'état* ♦ *acme*, *climax* ♦ *renn g.*,

bog b., *bogvezh* b. : "e dedro ur c'hleñved, prantad ma vez an azonoù en o c'hreñvañ".

CULTIVER

MME 28 11 06 – Gant peseurt verb e rez evit treiñ Gl. *cultiver* er Vevoniezh (cf. *cultiver un microbe*) ? Hag ivez Gl. *culture microbienne*, h.a...

GE 29 11 06 – Setu a gavan e GEVEZ.ms war ar fichenn *CULTURE* : "*milieu de culture* ◇ *metoù tiñvañ* ; *culture de tissus* ◇ *tiñverezh gwiadoù* ; *filtrat de culture* ◇ *silad tiñvadur* ; *cultiver en milieu de Sabouraud* ◇ *tiñvañ e metoù Sabouraud*". Tuet e ven da arverañ *tiñvañ* evel verb antrazeat koulz ha trazeat : *ar garvev-mañ garvev ne diñv ket war ar metoù-mañ metoù* ; *tiñvañ ur garvev*. Notennig : boas omp d'ober gant *tiñvañ* er Yezhouriezh e troiennoù evel : *an nevezc'her-se zo bet tiñvet diouzhtu pe ne zeuas ket a-benn da diñvañ...*, dre leterc'had diwar al liorzherezh.

CURETTE

MME 09 11 07 – Gwelout a ran e reer gant Gl. *curette* e domani ar surjianerezh... Gant peseurt ger e rez ?

GE 10 11 07 – E GEVEZ.ms e kinnigan : Gl. *curette*, Br. *loa garzhañ*, *karzhell* b. ; Gl. *curage (curetage au doigt)*, Br. *bizkarzhañ* ; Gl. *curetage (à la curette)*, Br. *karzhellañ*, *loagarzhañ* ; Gl. *curetage par aspiration*, *curage aspiratif*, Br. *sungarzhañ*.

CURVIMÈTRE

MME 28 11 06 – Ha bez' e c'heller ober Br. *krommventer* eus Gl. *curvimètre* ?

GE 29 11 06 – D'ar sell kentañ e tere *krommventer* ; dav avat kaout bennozh un arbennigour.

YBAN 01 12 06 – Gl. *curvimètre* : ar benveg-se a dalvez da vuzuliañ regad ar c'hrommennoù, war ur gartenn da skouer. Heuliañ a reer ar grommenn gant ar benveg diwar-bouez ur rodig hag un doare konter a were ar regad. E VALL e lenner *kroummlinennvuzulier* pe *kammellennvuzulier*. Ar

c'hinnig *krommventer* zo forc'hellek : ha ne soñjer ket e “muzuliañ ar c'hrommder” kenkoulz all ? E galleg n'eus kudenn ebet pa zeverer diwar *curvi-* ha *courb-*. Mechal ha *krommennventer* a ve gwell, rak ne ouzer ket petra a vuzulier war ar grommenn. Dav degas ar reg(ad) e kont : neuze e teu *krommregventer* ? Ar *c'hurvimetr* pe *krommregventer* a dalvez da vuzuliañ hed ul linenn grommregek.

GE 06 12 06 – Evit Br. *krommregventer* n'eo ket ken eeun ent sonel. Ma ne sav ket diaester e ve aesoc'h *krommennventer* d'an teod ha d'ar skouarn.

YBAN 06 12 06 – Ya, aesoc'h *krommennventer* e pep keñver.

CYAN(-)

MME 28 011 06 – E GEMED e tegemerez Br. *kian* a-dal da Gl. *cyan*. Hag an deveradoù (war tachenn ar Vezekniezh, h.a.) ?

GE 29 11 06 – E lavar ar Vezekniezh : Gl. *cyanose*, Br. *dulaz* g. (< hBr. *duglas*) ; Gl. *cyanogène*, Br. *dulazus*, *dulaseiat* ; Gl. *cyanopsie*, Br. *glaswel* g.

CYTOLOGIE

MME 28 11 06 – E BEVO 31 e reas A. EVEN gant Br. *kelligour*, moarvat a-dal da Gl. *cytologiste*. Moarvat e teverer Br. *kelligouriezh*, *kelligouriel*. Ha ne ve ket bet gwell ober gant Br. *kelloniezh*, *kelloniour*, *kelloniel*, h.a. ? Degemer ivez Et. *kitologiezh*, *kitologour*, *kitologek* ? Ha pledet ec'h eus gant deveradoù all diwar Gl. *cyto-* ?

GE 29 11 06 – Evel just eo gwell ober gant an termenoù berrañ gwellañ. En degouezh avat, liessteriegezh *kell-* a laka diaes e gemer da bennrann ; ha pa ve er Gorfadurezh ez eus daou ster gantañ endeo. D'ar sell kentañ e terefe un deverad dre *-oniezh* o vezañ ma 'z eus anv eus ur skiant. Hogen, evel ma c'hoarvez er Vezekniezh, e reer peurliesañ gant an un termen evit merkañ *a)* ar studi skiantel, *b)* an embreg mezegel, *c)* danvez ar studi hag an embreg ; da skouer, *Kalonouriezh* zo dezhañ ar c'hemeradurioù *a)* & *b)* ; *Bevoniezh a)* & *b)* ; Gl. *biologie* avat *a)*, *b)* & *c)* evel gwelet c'hoazh ; *Korfadurezh a)* & *c)*. Hogen *Bredoniezh* diskiblezh prederel, ha *Bredouriezh*, diskiblezh vezegel. Strobuz e ve, da 'm meno, degas daou dermen : *Kelligoniezh* evit studi

damkanel ar c'helligoù, *Kelligouriezh* evit ar studi embregel anezho — ouzhpenn ma ve hiroc'h an deveradoù diwar *Kelligoniezh* : *kelligoniour*, h.a. An eeunañ eo heuliañ Arzel EVEN.

Da verkañ e ra alies ar galleg gant *cytologie*, *cytologique* er c'hemeradur c) ha n'eus abeg ebet d'e heuliañ, sk. : Gl. *caractères cytologiques*, Br. *neuzioù ar c'helligoù* pe *neuzioù kelligel* ; Gl. *la cytologie d'un processus néoplasique*, Br. *luniadezh ar c'helligoù en un argerzh hanweel*.

Deveradoù all diwar *kellig-* : *kelligparus* aa. "o c'henel kelligoù" (Gl. *cytogène*) ; *Kellighiloniezh* b. "rann eus an Hiloniezh o plediñ gant arvez kelligel an hêrezh" (Gl. *cytogénétique*) ; *kellighilel* aa. "a-zivout arvez kelligel an Hiloniezh" (Gl. *cytogénétique*) ; *kelligloez* g. *an avu* "distruj kelligoù an avu" (Gl. *cytolyse hépatique*) ; *kelligadeiladezh* b. (pe *adeiladezh kelligel*) "(studi) luniadur diabarzh ar c'helligoù" (Gl. *cyto-architecture*) ; *kitoplasm* g. hag anvadoù an holl seurtadoù kelligoù : *leukokit*, *eritrokit*, *adipokit*, h.a.

MME 08 12 06 – Distreiñ a ran gant kudenn Br. *kelligour*, h.a. A-du e savan ganit, ar gwellañ hag an aesañ eo heuliañ A. EVEN. Sevel a rez kudenn an adanvioù stag... Torr-penn eo kudenn ar seurt adanvioù. Br. *kelligouriezhel* eo an adanv a dalvez : a sell ouzh ar gelligouriezh. Ober a rez ivez gant Br. *kelligel* ez lizher. Hogen, daoust hag adanvioù en *-ouriel* a zo ? (cf. *steredouriezh* / *steredouriel* / *steredouriezhel*). Lenn a ran war La-13 215 : *atalad mentawouriel*.

GE 09 12 06 – Dilezet hon eus an adanvioù dre *-oniezhel*, *-ouriezhel* hag e reomp gant *-oniel*, *-our(i)el* : *bevoniel*, *neuziadoniel*, *yezhoniel*, *prederouriel* (ha *prederel*), *yezhoürel* (steuz an *-i-* dre un arbenn sonel, pa 'z eus [je] endeo en ul lec'h all eus ar ger, evel *yezhoù* ha n'eo ket *yezhioù*).

D

DÉCALCIFIER

MME 08 12 06 – Gl. *décalcifier*, *-fication*, ha derc'hel a rez d'an dibabou a gaver war VALL, NDBF, DCFB ?...

GE 09 12 06 – Gl. *décalcification* a gaver bepred er geriadurioù mezegel gallek ha saoznek e diouer un termen a luniadur skiantel. Ne welan abeg ebet evit ar mare da zilezel ar stirann *-raz-* : Br. *dirazeka*at enta ; a-geñver, Br. *razeka*at a glot gant Gl. *calcifier*, Br. *razeka*enn gant Gl. *(une) calcification*.

DÉCAPITALISER

MME 16 12 06 – N'emañ ket Gl. *décapitaliser* & *défiscaliser* e GEAK.

YBAN 16 12 06 – Gl. *décapitaliser* en deus daou ster : 1. lemel diouzh un dalvoudenn he zalvoudegezh a gevala, he c'hampi. 2. lemel un darn pe an holl gevala postet en un embregerezh. Evit 1. e kinnigan *digevalaeka*at hag evit 2. *digevalaiñ* ≠ *askevalaiñ* (Gl. *recapitaliser*).

Evit a sell Gl. *défiscaliser* e lavar *Lex. term. jur.*, Dalloz, 1990 : “DÉFISCALISÉ. — DR. FIN. — Néologisme, synonyme d'exonéré d'impôts [...]”. O vezañ ma talvez Br. *ardellañ* kement ha “lakaat un dell war”, Gl. *fiscaliser*, e ve dereat neuze *diardellañ* evit ar Gl. *défiscaliser*. Soñjal a reer ivez e Br. *digemedela*at a c'hellfe talvezout evit kemeradurioù goubarekoc'h o tennañ d'an hanren gwiriel, da skouer. Ha perak ket *kemedeka*at ≠ *digemedeka*at ivez ?

DÉCENTRALISER

Sl. *DÉCONCENTRER*

DÉCLINAISONSl. *ASCENSION DROITE***DÉCONCENTRER,**

MME 16 12 06 – E GEAK e roez Br. *digreizennañ* a-dal da Gl. *déconcentrer* ha *décentraliser*. Evit *déconcentrer* e kav din e ve gwell ober gant *digengreizennañ* (cf. da notenn diwar-benn *excentricité* e La-17 389-390).

YBAN 16 12 06 – Lakaomp. Evit gwir ez eo an daou dermen-se plakadurioù glez. Betek gouzout e kav din ez eo Gl. *déconcentration* un termen o tennañ da leviadurezh ar Stad c’hall evit dileuriañ galloudoù d’an trobarzh ouzh o derc’hel dindan he beli evelkent (Br. *didolpañ* zo bet kinniget ivez). Neuze *digengreizennañ* ouzhpenn. Met n’emañ ket pell eus *digreizennañ*, ha moarvat ez eo gwall iskis seurt *casuistique* e riezoù all Europa. Setu perak e kav din n’eus ket ezhomm emderriñ betek re.

DÉCONDITIONNER

MME 08 12 06 – Gl. *déconditionner*; *-nement*; ha degouezhout a ra Br. *dizarblegañ* ? (cf. da bennad e La-10 256 diwar-benn *conditionner*).

GE 09 12 06 – Ya, ober a ran ivez gant Br. *dizarblegañ*, sk. : “*BEHAVIOREGEZH [...] Seurt damkaniezh, oc’h arzaelañ keal ar « bredkleñved », a laka e ranker intent strafuilhoù ar bersonelezh evel strafuilhoù an azasaat hag o frederiañ dre an dizarblegañ.*” (GEVEZ.ms).

DÉFAMILIARISATIONSl. *DÉPERSONNALISATION***DÉFECTION**

MME 08 12 06 – Ne welan netra dereat evit treiñ Gl. *défection*. Ha kinniget ec’h eus udb. ?

GE 09 12 06 – Anat n’eo ket gwall vastus ar c’hevatalioù brezhonek roet da Gl. *défection* gant ar geriadurioù, lakaet e-maez *desfailhañ* marteze. Er c’haozeeg e klevan : *diflipañ*, *diflipadenn*. E kembraeg e teverer diwar *cilio*

"kilañ, emdennañ war gil" : *gwrthgilio* "to backslide, defect", *gwrthgiliad* "defection, desertion, secession" ; *encilio* "to retreat, retire, withdraw" ; *enciliad* "retreat, flight, defection, desertion, secession". Ne gav ket din e c'haller degemer ur Br. *gourzhkil*-, rak disheñvel mat eo durc'hadurioù ster Br. *gourzh*- diouzh re Kb. *gwrth*- ; na Br. *enkil*- er ster-se, pa voe degemeret da heul Arzel EVEN *enkilus* evel kevatal da *récessif* er ster hiloniel. Padal, e terefe marteze deverañ diwar Br. *kilañ* gant ur rakger kreñvaat : *diskilad*, *diskilañ* ; nemet e teverfed diwar *skoev*- (hBr. *scoui*-, Kb. *osgoi* "to avoid, shirk") : *diskoev*, *diskoeviñ*, pe diwar *hep*- (evel e *hepkoriñ*, *heptreug*) : *heptec'h*, *heptec'hiñ*...

DÉFINI, INDÉFINI

YVT 23 12 07 – En ur dremen, sed aman an div frazenn gant Koulizh am boa komzet deoc'h ur c'hembennad zo breman. Petra a sonjit anezho :

"*Edo un* ezhomm stag outi re-bar d'ar gannou holen-koka." (p. 17)

"*Edo gwerzh un* harluad stag ouzh an alar." (p. 40)

Diwar *Konchennoù Mamm* anezho o div.

GE 26 12 07 – Gant *edo ... un* emañ e penn kont derez spisted an divoud. Bezet an teir frazenn :

1) *war an daol edo ar gontell* (danevellañ : eus ar gontell ez eus bet anv c'hoazh en destenn, divoud a zo bet spisaet endeo) ;

2) *war an daol e oa ur gontell* (deskrivañ : stadañ a reer bezañs ur gontell, hep mui, divoud n'eus ket abeg d'e spisaat) ;

3) *war an daol edo ur gontell* (danevellañ : stadañ a reer bezañs ur gontell ha, war un dro, tennañ an evezh warni, lakaat da intent emañ o vont da gaout perzh en darvezadur, divoud a roer da spis en a-raok).

Hevelep araez lennegel na gaver ket er yezhoù all, ha hebiou dezhañ e oa aet ar c'hramadegourion a lakae da reolenn strizh : *edo an / e oa un*.

DÉFINITION : PAR —

MME 15 12 06 – Treiñ a rez Gl. *par définition* gant Br. *dre zespizadur*. Ha ne ve ket trawalc'h gant Br. *dre zespiz* ? A-hend-all, mat e ve kaout ur pennad hollek db. *-défini-* : re skort an holl eo ar pezh a gaver e brezhoneg.

GE 15 12 06 – Evel just, berroc’h e ve *dre zespiz* ; ha deouezus e ve avat ? an arver en lavarfe. Emañ Br. *despizañ* en arver abaoe 20 vloaz da nebeutañ (e La-08 334 en en kaver evit ar wech kentañ ma ne fazian). A du ’rall, studiennoù war Gl. *défini-* zo bet embannet war La-11 131 hh., La-14 81 hh.

DÉFISCALISER

Sl. *DÉCAPITALISER*

DÉFLEXION

MME 08 12 06 – Pet. Rob. a ro ur c’hemeradur bredelfennel da Gl. *déflexion*. N’en kavan ket e GBLF.

GE 09 12 06 – E gwir, ne ’m eus morse klevet *déflexion* arveret gant bredelfenner pe bredvezeg ebet. Ne gavan ar ger nemet er Gwiliouderezh hag er Galonouriezh. Ur bern luskadoù zo avat e-touez ar vredelfennerion hag ar ger a c’hell bezañ en arver gant re anezho. “Détournement inconscient de l’attention”, eme Pet. Rob. Kemer neuze ar rakger *gous-* arveret evit merkañ ez eo gwariet ur real dre wered an arvousted : ur seurtad *goustaol* eo enta ; Br. *goustreñ* a zerefe.

DÉFOULEMENT

MME 15 12 06 – Pet. Rob., TLF a ro ur c’hemeradur bredelfennadel da Gl. *défolement* na gavan ket e GBLF.

GE 15 12 06 – Gl. *défolement* zo ur ger gallek en arver abaoe 1400. Geriadurioù hollek ’zo a ra anezhañ un termen a Vredelfennerezh (1950, eme *Lexis*) ; moarvat eo bet arveret gant un aozer bennak neuze, met ne ’m eus nepred e lennet nag e glevet. An despizadur a ro *Lexis* d’ar ger eo an hini a roer da Al.(FREUD) *Wiederkehr des Verdrängten, Rückkehr des Verdrängten*, Gl. *retour du refoulé*, Br. *distro an arvousted*. (Dav lavarout n’eo degouezhet ar Bredelfennerezh e-barzh preder ar braz eus ar vredvezeion c’hall nemet goude an eil Brezel bed.) Evit Gl. *défolement* zo ur ger kaozeek "emlezel da vont gant ar c’hoantoù a vousted warno, da c’hoari anezhi" ; hiziv, kentoc’h eget *se défouler* e klevet *s’éclater* (pa soñj an dud n’eus mui arvousted ebet enno). Ha klotañ a rafe ur valleege *divoustrañ* gant speredegezh ar mare-mañ ?

DÉGÉNÉRER

MME 15 12 06 – E La-16 388 e rez gant Br. *dic'henezhañ* a-dal da Gl. *dégénérer*. Ha talvezout a ra war an holl dachennoù ? Quid a-z. VALL *diligenezañ* (evit an dud hepken ?). GEFIZ a skriv : *dic'henezhiñ* ; pe skrivad zo mat ?

GE 15 12 06 – Kinniget 'm boa Br. *dic'henezhañ* e 1978 (La-07 90-91) e sigur un aters a-berzh RLN a oa o skrivañ a-zivout bourc'hizelezh c'hall an 19^t kantved, hogen ne gredfe den hiziv ober gant ar ger-se hervez speredegzh vourc'hiz an 19^t kantved ma embanned ne c'halle kerent diroll, ha proleter evel just, nemet genel bugale dic'henezhet. Abaoe e 'm eus arveret ar ger er Vezekniezh hag er Winoniezh (La-16 388). GEFIZ a ro *dic'henezhiñ* ; kenkoulz all e 'm bije graet gant ar skrivad-se ; rak ne heulier mui nemeur erbedadenn VALLÉE a-zivout ar c'hemm ster etre an dibennoù pennanor *-añ* hag *-iñ* (VALL XXIII-XXIV)...

DÉGORGER

MME 15 12 06 – Er c'heriaoueg diwar-benn ar gwin ne rez ket anv eus Gl. *dégorger*, *dégorgement*.

GE 15 12 06 – Gwir eo, ne 'm boa ket pledet gant gwinaozerezh ar champagne. Gl. *dégorger*, *dégorgement* a verk unan eus ar gwezhiadennoù diwezhañ war ar voutailhad kent he stouvañ da vat : distouvañ a reer ar voutailh hag ar gwask diabarzh a ezvount ar gouzed dastumet e-barzh ar gouzoug. Sz. *to disgorge, remove the sediment, disgorging* ; Al. *degorgieren, Enthefen* (< Al. *Hefe* "goell, gouelezenn") ; Br. *ezgouzediñ* (gwell *ez-* eget *di-* evit kennotañ an ezvountañ o c'hoarvezout ; gwell ivez moarvat eget ar plakadur *ezgouzougañ*).

DÉLIBÉR-

MME 15 12 06 – GEAK a ro Br. *lakaat dindan vreutadur*, Gl. *soumettre à la délibération*. Ha talvezout a rafe ivez e domani ar reizh ? Gl. *mettre en délibéré*, Br. *lakaat dindan vreutadur* (pe berroc'h : *lakaat dindan vreud* ?) Hogen Gl. *le secret du délibéré* ? A-hend-all ne veizan ket mat petra eo tachenn arver Br. *kevareizh-*.

YBAN 16 07 07 – “KEVAREIZHAÑ V., breutaat dre gomz war un disentez da gemer” (*Emsav* 31 228).

War-benn hepkoriñ ar gwered klañvdi hag an daremoug gant sterioù *breud* (diemglev etre meur a gevrenn), *breutaat* (klemm dirak ul lez varn), *breutadenn* (prezegenn ar breutaer) er yezh voutin e kinnigan ober gant *kevareizh*- e yezh kalvezel al lezioù barn hag ar bodadegoù. E-se : Br. *lakaat dindan gevareizh, rin ar c’hevareizhañ...*

DÉLIRE D’IMAGINATION

Sl. DÉPERSONNALISATION

DÉLIT

Sl. PÉNALITÉ

DÉMINER

GC & GE 20 08 07 –

“*Déminer*. Débarrasser (un terrain, une zone, une partie de la mer) des mines qui en interdisent l'accès” (Pet. Rob.).

“*Déminer* Débarrasser le sol, la mer des engins explosifs (mines, etc.) qui y sont déposés et généralement dissimulés” (Larousse).

Deveret eo ar verb diwar Gl. *mine* (er yezhoù all e kaver ar c’hevatalioù Sz. *mine*, Al. *Mine*, Br. *min* g. -où, Kb. *ffrwydryn* (a erdal ledanoc’h avat, pa vez despizet "defnydd ffrwydrol"), Iw. *mianach*.

Divastus e ve d’hon meno deverañ diwar Br. *min*. Klokoc’h eo despizadur Larousse, pa ra anv a “*engins explosifs*”. Keñveriañ ivez Gl. *démineur* ha Sz. *bomb disposal expert* (ent diarlenn : *kevarouezour arroutet war diemorsañ ar bombezennoù*), Gl. *équipe de déminage* ha Sz. *bomb disposal squad*. Ar galleg a ra dave da *mine*, ar saozneg da *bomb*. Kinnig a reomp daveiñ d’an termen hollek Gl. *explosifs*, *engins explosifs*. Er c’hêrioù bet tizhet gant dirfeud ar brezel diwezhañ (Brest da skouer), e vez kavet hevloskennoù hag ijinennoù tarzhet a bep seurt chomet er c’hondon hep bezañ tarzhet : obuzioù, bombezennoù, minoù, fuc’helloù, h.a. Ha bewech e vez galvet an *démineurs*...

Moarvat ez eo korvoadus ar stirann *-blosk-* nemet e kavomp diaes kemer da bennrann deveradoù evel *-hevlosk-*, *-bloskus-* pe *-hevloskus-* en askont da hirder an disoc'h. Un termen kalvezel da vezañ arveret gant arbennigourion hag o tec'heriañ kealioù resis a c'hell bezañ hir. Un termen tonket da vont er yezh pemdeziek, lakaomp e yezh ar mediaoù, a rank bezañ berr, ennañ teir leñvenn d'ar muiañ peurliesañ ; diskoulmoù boas : pe luniet e vez un termen en araez da vont en arver ken gant an arbennigourion, ken gant ar pep kevredig (sk. : Gl. *anémie*, *anévrisme*, *cancer*, *AVC*, *SIDA*, *CD*, *PC* ; Sz. *AIDS*, *livebox*, *CD*, *PC*), pe fardet e vez war ar pemdez un hanc'her berr diwar an termen kalvezel (sk. : *info(rmation)s*, *sono(risation)*, *ordi(nateur)*, *micro(-ordinateur)*, *kiné(sithérapeute)*, *Sécu(rité sociale)*, *radio(graphie)*, *séropo(sitif)*). En degouezh ez eo gwell goveliañ un termen berr o talvout er yezh resis hag er yezh voutin war un dro — ne c'hellomp ket kontañ c'hoazh war ur c'hevredig stank a-walc'h evit fardañ hanc'herioù berraet (Br. (*pellgomzer*) *hezoug* n'eo nemet un heklev da Gl. (*téléphone*) *portable* !).

Mar deveromp diwar *-blosk-* eo dav emzibab da dremen gant ur rakger hepken hep lostger (e-maez al lostgerioù o tegouezhout dre dreverbañ). An termen eeunañ a welomp eo *divloskañ* (gant an treverbadoù *divlosker*, *divloskerezh*). Evel just, kentañ diarbenn : dav gouzout ha n'eo ket forc'hellek ar verb. Betek gouzout, ne welomp nemet ur c'hevezer : *difloskiñ* (bet studiet e La-07 16 gant GP a chome war varteze a-fet gerdarzh : *de-*, *di-* ?) ne zegas ket forc'hellegezh, rak n'eus ket lec'h da "reizhañ" skrivadur an termen lennegel-se dre erlec'hiañ ur *v* ouzh an *f*. Kevezerezh ebet kennebeut a-berzh an daou zeverad *enbloskañ*, *ezvloskañ*. Betek gouzout ivez, *bloskañ* o vezañ un anadenn o c'hoarvezout gant un danvez pe un ijinenn, ne vez anadenn ebet a-c'hin a c'houlennfe ur verb *divloskañ*.

Despizadur eeun *divloskañ* a ve "lemel an dañjer bloskañ diouzh un ijinenn, an danvez blosk eus un dachenn".

DÉMIURGE

YIG 16 11 07 – Gwendal, ur c'heneil eus Karaez, zo o krouiñ gant un nebeut liseidi ur gelaouennig vrezhon. Setu pezh a skriv din :

“Evel ma ouzout emañ o klask un titl a zoare evit ar gelaouenn. C'hoant 'm eus labourat war ar gerioù tro dro d'ar preder, ar fed da grouiñ, ar spered, an arz, an dezevoud... Hag ar mennoz 'm eus bet (hag a 'm eus c'hoazh) da implij ar ger hag a zo e galleg *démiurge*. Talvezout a ra kalz a

draoù war un dro, arzel, barzhel, speredel ha memes relijiel (an *démiurge* krouer ar bed). C'hoant 'm boa implij troidigezh ar ger met evit ar pezh a 'm eus kavet e 'm eus merzhet ne oa ket a wir droidigezh eus ar ger-se. Prederiet 'm eus war un droidigezh met ur ger gregaj eo penn da benn. Neuze da 'm soñj e vefe ret ijinañ ar ger (ma n'eus ket a droidigezh, ar pezh vo ret gwiriañ) adalek gwrizioù brezhonek da vat."

GE 17 11 07 – Mennad da geneil Gwendal en deus va degaset da studiañ istor Gr. *dhmiourgov*". D'e ober ez eo prizius *Dict. Gr.-Fr.* A. BAILLY.

Ar c'hediad eus div gedrann eo Gr. *dhmiourgov*":

dh'mo" "A an egor bed annezet gant ur bobl, alese bro, broezenn, tiriad, douar || **B I** pobl, poblañs, kenel || **B II 1** gwerin || **B II 2** keodediz, tud rez || **B III** broiz, gouenn, gent || **B IV** keodedour, gast."

-ourgo" o tont eus Gr. *e[rgon]* "I ober, gwezh, gwerc'h, niñv || **II** oberenn, pezh labour || **II 1** labour, emell, trevell || **II 2** trokell, troidell || **II 3** afer, kefridi || **II 4** trabas, chastre, reuz || **III 1** labour kefleuniet, oberenn echu || **III 2** disoc'h, kenderc'h, kampi || **IV** tra, gread, afer."

NOTE – A un orin eo Gr. *e[rgon]* ha hBr. *guerg* ("« actif, agissant, énérgique »", DGVB 189), bet dezneuziet Br. *gwerc'h* a adkaver e lies termen eus ar yezh kempred (sl. La-09 439 hh. etre testennoù all).

Dija, a-dreuz da guchennad kemeradurioù an div gedrann e c'haller diawlout ar stregor o tflukañ eus o c'hediadur, daou ahel dezhañ : al labour, ur bobl ha, da greizer etre an daou ahel, an durc'hadur gwerc'helaet gant al labour krouiñ yezh-ha-kevredigezh — a seurt gant an hini a zo o ren e Breizh abaoe tri c'hantved. E gwir, ur barr awen oa gant da geneil pa zibabas korvoiñ an termen Gl. *démiurge*, Gr. *dhmiourgov*". Kent mont pelloc'h avat, tostaomp d'ar ger a-dreuz d'e gendeveradoù :

dhmiourgev" "I labourat evit ar c'hevredig || **I 1** ober ul labour dorn || **I 2** labourat, kenderc'hañ, krouiñ (PLATON, pa gomzer eus an doueelezh) || **II** embreger ur garg foran."

dhmiourghsasa (ARISTOTELES) "galloud krouiñ."

tevcnai dhmiou'rghsai (PLATON) "an arzoù krouiñ."

dhmiourgiva "I labour evit ar c'hevredig || **I 1** dornwezhelezh, micher || **I 2** embreg un arz || **I 3** kenderc'h, oberiadur, krouidigezh || **II** karg reizhaouer."

dhmiourgov" "I an hini a labour evit ar c'hevredig || **I 1** (HOMEROS) nep den a vicher || **I 2** micherour dorn, dornwezhour || **I 3** an hini a genderc'h, a

grou dre ar gomz, dre ar furnez, an anwal (sl. La-17 263), (Platoniz) Krouer an hollved || II demiurg (pennreizhaouer ar Stad)."

Eus Gr. *dhmiourgov* "n'o deus yezhoù Kornog dalc'het nemet ar ster roet gant PLATON hag e heulierion, eleze "Krouer an hollved" : Gl. *démiurge* "nom du dieu créateur de l'univers, dans la tradition platonicienne" (*Lexis*), "le dieu architecte de l'Univers, pour les Platoniciens" (Pet. Rob.); Al. *Demiurg* roet dezhañ da gensterioù Al. *Weltenschöpfer*, *Weltbaumeister* "krouer ar bed, adeiladour ar bed".

Atersin a c'hellomp : ha mont a raimp da heul platoniz ha kornogiz ha degemer ur Br. *demiurg* pe e vrezhonekadurioù *krouer ar bed*, *bed-* (pe *alvez-*) *-krouer*, *-aozer*, *-urzhier*, *-adeiladour* ? Hervez an doare ma tispieg e c'houlenn, ez a da geneil gant un hent all : an *dhmiourgov* evitañ n'eo ket an doue platonek adeiladour hag urzhier an hollved, met an arzour, ar prederour, eleze an *den krouer* — kemeradur nes da sterioù kentañ (arveret ivez gant PLATON) ar ger gresianek : "an den a labour evit ar c'hevredig, a grou gant e zaouarn, dre oberoù e gorf, dre ar gomz hag an devezout".

Lennerion *Emsav* a verzh penaos, er bloavezhioù c'hwegont-seikont, e teuas tamm ha tamm keal ar c'hrouin war rakleur preder an emsaverion, ha se dre gemer da bal erlec'hiañ ouzh ur vro diskaret hag ur yezh kouezhet ur vro hag ur yezh nevez. A-dreuz d'o zastornadurioù — d'o fazioù, evel an hini a raent o kemer da bal sevel ur Stad pa vanke ar gevredigezh — e teujont d'ur gwel spisoc'h eus ar saviad : mard eo bezañs ur gevredigezh amplegad ar Stad, ez eo bezañs ur wir yezh amplegad ar gevredigezh. Dre greizañ o strivoù war diorreadur ar yezh e teujont tre da vat en istor evel kendalc'herion leunberzh an diaraogerion o deus labourer da adsevel ar brezhoneg abaoe an 18th kantved ; moarvat ne ouie ket ar re-mañ e kendalc'hfe da ziskar pell amzer c'hoazh ar yezh hag ar gevredigezh e Breizh, ne ouient ket muioc'h edont int o stagañ da grouin yezh ha kevredigezh an 21st kantved, e oant *demiurged* kentañ ur bed n'o doa ket reizh anezhañ — hag an *demiurg* avat a oar petra a zisoc'ho eus e labour krouin ?

Ne ziwelan ket goulenn Gwendal : pe gevatal brezhonek du-mañ reiñ da Gr. *dhmiourgov* ? Met dav oa da gentañ adsavlec'hiañ ar ger gresianek en e istor ha stiañ hon imboure'h war ar ster a ro da geneil dezhañ, eleze ar ster denel. (Gouzout a oar moarvat en doa VALLÉE pledet gant an termen er bloavezhioù 1920 ; diaes eo koulskoude degemer ar c'hinnigadennoù a reas :

pennaouzour ar bed, forjer ar bed, gant ar plaket m'emaint war steriegezh c'hallek ar ger.)

Merkomp e voe arveret *dhmiourgov* en Testamant Nevez, gant sant Paol pergen, da venegiñ Doue evel krouer, en ur ster na c'halle ket bezañ hini PLATON avat, o vezañ ma tegas ar gristeniezh keal ar rezid e penn kont ouzhpenn ; evel ma not TANABE : “Doazhadur ar rezid ha prederouriezh an istor dec’hanet gant ar preder kristen a wezhias un dispac’h boniek en hengoun speredel gresian” (sl. La-14 307). Ar C’hrouer kristen a grou an dud evel krouerion dre fiziout en o rezid an emell da grouiñ ar bed evel bed o istor — ar prederour japanat ne rae nemet adkemer en ul lavar kempred ar bomm gant sant Aoustin a vourre Hannah ARENDT menegiñ : “Krouet e voe mab den evit ma ve un deroù” (sl. La-15 146).

Anat eo, mar darbennomp Br. *demiurg*, ne c’hellimp ober gantañ nemet pa zaveimp da arverioù hanezel Gr. *dhmiourgov*, eleze e ster Gl. *démiurge*, Al. *Demiurg*. Er ster denel, an hini a intent da geneil Gwendal mar komprenan mat, evit a sell an *dhmiourgiva* en hon buhez, en hon istor, ez eo gwell loc’hañ “adalek gwrizioù brezhonek”. E gwir, graet eo : abaoe 1971 ez arverer un termen na gouezh ket pell, a zo Br. *nidiad* (sl. La-04 28 hh.).

Istor an termen Br. *nidiad* a zeraou gant an ezhomm a save da gavout ur c’hevatal da Al. *Praxis*, termen diouzh ar c’hiz gant ar varksourion a aroueze drezañ an embregiezh renet evit treuzfurmiñ an natur hag ar bed e gouloù damkaniezh (Al. *Theorie*) an istor. Graet e voe da gentañ gant Br. *nid*, *niderez* (eus hBr. *gnid*, *gnit* “« action, combat »”, DGVB 177) ; a se, an den a embrege an *nid* a raed anezhañ un *nidiad* (eus hBr. *gnidiates* “« l’agissante, l’active »”, DGVB *ibid.*).

Er bloavezhioù da heul, dre berzh “an daelerezh etre embregiezh ha damkaniezh an Emsav” evel ma lavared neuze, e voe distaolet an damkaniezh varksour hag he arvennusted da rakverkañ ent soliadell finvez an istor en ur zianaout rezid mab den, nemet e voe kendalc’het da arverañ an termen *nidiad* evit aroueziñ an den a emro d’an *nid* (a ginnigan hiziv skrivañ *nit*, pennanor pennanvaet, evit gouverkañ ar pellaat diouzh ar soliadellezh), an den a intent e ober evel un deroù (sl. *Emsav* 74 48-68, 1973).

Anat eo, Br. *nidiad* ne glot ket gant meizad platonek an *dhmiourgov*, na gant ar ster o deus kemeret Gl. *démiurge*, Al. *Demiurg*. Ne glot ket kennebeut gant talvoudegezh rakplatonek ar ger gresianek, nemet, hep disteurel hini eus kemeradurioù hemañ (“an den a labour evit ar

c'hevredig, an hini a genderc'h, a grou dre ar gomz, dre an dezevout, dre ar galonegezh"), e kloka e ster dre ouzhpennañ keal ar rezid, eleze meizadur mab den evel krouer ar bed evel bed e istor.

Evel just, da 'z keneil da varn betek pe boent e klot Br. *nidiad* gant ar meizad a venn eñ dec'heriañ.

DÉMON-

MME 21 12 06 – E GBLF 65 e rez gant Br. *demonek* ha *demonegezh*. Kavout a reer e Gl. un dornadig deveradoù all diwar *démon* : *démonomanie*, *démonomane* (+ hv. *-pathie*, *-pathie*) ; *démonologie*, *-logue*, *démonographie*, *démonographe*, *démonolâtrie*, *démonial*, *démonialité*, *démonisme* h.a. Daoust ha kavout a ra dit e ve gwel deverañ diwar Br. *demon*- evel ac'h eus graet, pe tu zo ivez da loc'hañ diwar Br. *diaoul* evel e-barzh Br. *diaoulazeulerezh*, Gl. *démonolâtrie* ?

GE 21 12 06 – Gr. *diabol*hv "ent diarlenn : an teurel a-dreuz", alese "an dizunvaniñ, an tabutal, an ereziñ, ar bezañ galen, an drouktamall", a voe kemeret er gristeniezh da envel oberiezh an droug personelaet, tiern an ifern, an aerouant (da heul, Gr. *diavbolo*", La. *diabolus*, Gl. *diable*, Sz. *devil*, Al. *Teufel*, Br. *diaoul*) ; Gr. *daivmwn* "doue, arc'houere" zo bet lakaet da bersoneladur an droug, da aerouant da geñver an tremen eus ar sevenadurioù liesdoueat d'ar sevenadur undoueat. Alese arver an daou dermen hag o deveradoù evel heñvelsterioù, met dibabet e voe an eil pe egile hervez an domanioù. E galleg hiziv, an Deologiezh ha da heul ar Brederouriezh a gomz eus Gl. *le Démon*, ar Vredvezekniezh eus Gl. *démonomanie* (Al. *Dämonenwahn*), tra ma reer anv eus *diable* el lavar pemdeziek, peurliesañ dre zareulad pe e-barzh troiennoù kaozeek (*que diable...*). Hag e brezhoneg ? O vezañ ma ne chom ganimp roud ebet eus un deologiezh pe ur brederouriezh henvrezhon, e rankomp krouiñ pep tra. Er Vredvezekniezh e ran gant deveradoù *demon* ; er Brederouriezh hag el Lennegezh ez arveran *daimon* gant ar ster gresianek kentañ arnevesaet (# *genezh*). Ken n'on ket evit reiñ un ali a-zivout an termenoù teologek deveret e galleg diwar *démon* ⁵. Er Vredvezekniezh, e reer

⁵ Notomp evelkent ar mellad eus *Geriadur pleustrek* TURIW gouestlet d'ar c'heal : "AEROVANT [ger o treiñ Gr. *poneros*] : argel an droug nouezelaet. Diwezhañ goulenn ar Bater zo : « *sav diwarnomp an aerovant* ». Sl. *Satanaz*, *diaoul*, *enebour*" (GPAZ 5). An termenoù gresianek *diavbolo*", *daivmwn* eo a voe dibabet gant ar yuzev-kristeniezh evit treiñ an hebraeg *satanaz*.

c'hoazh gant Gl. *démonomanie* evit envel ambrenoù psikozel 'zo (Br. *demonvreadezh*) ; evit *démonopathie* zo sellet evel istorel ha diarver eo aet. Er Bredelfennerezh, o deus aozerion 'zo komzet eus *caractère démoniaque de la pulsion* (Br. *demonegezh al luzad*) en ur c'hemeradur o taveiñ d'ar ster gresianek kentañ.

DÉNATALITÉ

MME 21 12 06 – Gl. *dénatalité*. DCFB a ro Br. *bihan-gan* m. & GBAV *bihanded ar genel*... Tu zo d'ober gant un droienn evel Br. *ar bihan genel* (war skouer : *ar bihan bediñ*, cf. VALL 554b. "*le peu de prière nous perdra*", tr. "*ar bihan-bedi hor c'hollo*"). Kavout a ra din avat ez eus ezhomm eus un termen kevzasoc'h, paneveken evit an deverañ. GEAK a ro Br. *genelour* a-dal da Gl. *nataliste* (ouzhpennañ a ran Br. *genelouriezh* evit Gl. *natalisme*). Ha degouezhout a rafe Br. *dic'hanelezh* evit Gl. *dénatalité* ? Kavout a reer ivez e Gl. an adanv *dénataliste* (*mesures, politique, etc.*).

GE 21 12 06 – Gant niver an deveradoù diwar *gan-*, e voe kavet gwell deverañ diwar *genel* : *genelour*, h.a. Evel just e c'haller bepred arverañ *bihan genel* pe *bihanc'henel* ; splotusoc'h ha krennoc'h e ve *isgenel* "dénatalité", *usgenel* "surnatalité", *usgenelour* "nataliste", *isgenelour* "partisan de la dénatalité", h.a. Adanvioù a c'hallfed deverañ : *geneliek*, *isgeneliek*, *usgeneliek*, *genelel*, h.a. Sk. *Ar broioù diorreet a denn da vezañ isgeneliek, tra ma 'z eo usgeneliek an Trede Bed*...

MME 27 12 06 – Distreiñ a ran gant Gl. *dénatalité*, *dénataliste*. Ya, aesoc'h eo ober gant ur ger hepken a c'heller deverañ diwarnañ. Ur gudennig a welan evelkent gant Br. *isgenel*. Kavout a ra din e trofe kentoc'h Gl. *sous-natalité*, evel ma roez Br. *usgenel* evit Gl. *surnatalité*. Ne zle ket bezañ peurheñvelster an daou dermen *dénatalité* ha *sous-natalité* avat. Kavout a ra din e reer *dénatalité* eus niver ar ganedigezhioù o nebeutaat, o tigrskiñ en ur vro, ar pezh a zegas *une chute démographique*, un digresk poblañs, ha *sous-natalité* a reer eus an diouer a c'hanedigezhioù evit ma'z afe poblañs ur vro war-gresk, komz a reer ivez eus *déficit des naissances*. Mar komprenan mat enta emañ ar c'hemm etre digresk ha diouer. Mat e vefe gwelet petra lavar *Encycl. Univ.* : moarvat e kaver skouerioù eus arver an daou c'her. A-dra-sur, an droienn Br. *ar bihan genel* zo diresis, pa dro an daou vezad, ha n'eur ket evit ober ganti nemet en ur yezh laosk pe en un arver lennegel.

GE 27 12 06 – E gwir ez eo dre loc’hañ eus ar brezhoneg e ’m eus fardet Gl. *sous-natalité* ! rak ne gavan an termen e nep geriadur nag en *Enc. Univ. Pet. Rob.* a zespiz *surnatalité* (1966) evel un termen a Armerzhouriezh : pa gresk ar feur genel buanoc’h eget kenderc’h ar madoù beveziñ. Daoust ha kompren a rankfed **sous-natalité* evel ar gin, brasoc’h feur kreskiñ ar madoù beveziñ eget feur ar genel ? Diwallomp koulskoude a glask koustet a gousto gwiskañ termenoù brezhonek war dermenoù gallek, dispis dre berzh o arver diouzh meur a savboent. Brezhoneg hon eus da zezevout ha n’eus nemet un hent asur : digej mennozioù spis hag o dec’heriañ. Hag en degouezh-mañ e hañval deveradoù Gl. *natalité* bezañ sachet-disachet etre meur a arveriad, ar poblañsour, an armerzhour, ar politiker evel ma tiskouez an despizadurioù disheñvel hervez ar geriadurioù :

Lexis a ro “*surnatalité* (1960) natalité trop importante” hep resizañ e-keñver pe argemmenn all. Evit *dénatalité* e ro Pet. Rob. “(1918) diminution des naissances” ha *Lexis* : “(1939) diminution de la natalité”. War a hañval e tenn an termen-se e steriegezh eus lavar ar bolitikerion prederiet gant galloud o riez hag o keñveriañ ar feur genel enni gant ar feur genel er riezoù all. A se e vo diaes kavout ur c’hevatal dik d’un termen neuennus e ster.

Keal armerzhel ar *surnatalité* a c’hallfed dec’heriañ *dreistgenel* (un dreistad ganedigezhioù a laka ar barr bevañ da leiaat). Arveret e vez ar ger en ur ster hollek ivez : “natalité trop importante”, ha neuze ne veneger ket e pe geñver ez eo re vras : egor, kenderc’h, frammoù, savboent ar riezoù all, h.a. Evit Gl. *dénatalité* zo ken forc’hellek e ster : gantañ ne lakaer ket e penn kont parennoù ezien (evel an armerzh pe all), chom a reer en un diarsell enien dre geñveriañ ganedigezhioù ur bloavezh gant ganedigezhioù ar bloavezhioù kent, eleze diwar-bouez krommennoù jedoniel ; hervez ar geriadurioù avat e hañval e lakaer e kont gwech niver ar ganedigezhioù, gwech ar feur genel, pezh a ro krommennoù disheñvel.

Un alberz eus kemplezhded ar gudenn a gaver war *Emsav* 5 120 hh. gant ar c’healioù *feur genel kriz*, *feur gouennañ hollek pe dre stroll oadoù*, *feur emgreskiñ*, *feur amsaviñ*, h.a. Moarvat e vo ret luniañ gerioù arbennik o venegiñ argemmoù ar gwerzhioù-se ; evit an ampoent ez eo gwell tremen gant an daou dermen : *isgenel* “leiadur ar genel” hag *usgenel* “muiadur ar genel” evel anvadoù genad, dezho da spesadoù : *leiadur* (ha *muiadur*) *ar feur genel kriz*, *leiadur* (ha *muiadur*) *ar feur gouennañ hollek*, h.a. — an termenoù-mañ

diwezhañ o vezañ piaou ar boblañsourion ; an daou dermen *isgenel* hag *usgenel* o spiriñ d'ar yezh voutin ha d'ar bolitikerion.

Br. *isgenel* a ve damgevatal da Gl. *dénatalité* (notomp diwar vont kamm-luniadur an hanc'her-mañ p'en arverer er ster "décroissance de la natalité" ha n'eo ket en e ster diarlenn "suppression de la natalité"), *usgenel* n'en defe kevatal gallek ebet, ac'hoel e rezh ur ger diged.

DÉNOMINATIFS

Sl. *DÉVERBATIFS*

DÉPÉNALISER

Sl. *PÉNALISER*

DÉPENDANT

MME 08 12 06 – War ul lizher az poa kaset din d'ar 06 04 2005 ez poa respontet din e c'heller ober gant an adanv *kaezhiat* e-kichen ar pennanv *kaezhiad*. Daoust ha klotañ a ra Br. *kaezhiad* / *kaezhiat* gant Gl. *dépendant* ?

GE 09 12 06 – E La-08 260 hh. e kavi respont da 'z aters. An *estoue* zo un arvez eus ar *gaezhiadezh*.

Sl. *ADDICT-*

DÉPERSONNALISATION

GE 20 12 06 – Azoniad bred, anezhañ paouez a emanaout ent korfel pe ent vredel, a santout bezañ an unan, a biaouañ an un pivelezh.

Eus ar strafuilh-se anvet Gl. *dépersonnalisation*, Sz. *depersonalization*, *dispersionalisation*, Al. *Depersonalisierung*, *Entpersönlichung*, e reer ivez *Entfremdungerlebnis* "buhezed emestrenadur, emvuhezañ evel estren". Ar c'healioù a ya d'ober an ergraf a ranker despizañ. Daou ahel a ranker digej : an eil, a rafen ahel an anaout, o vont eus an anaout anemouez d'an anaout emouez, evel ma 'm eus e vrasluniet e La-09 280 dre verkañ dezhañ e zaou vlein, an erougañ hag ar merzhout ; egile, ahel an amzer, hini ar paderezh ampleget gant an hevelepted treadegel, an dreünded (sl. La-10 266).

E La-09 280 e venegen strafuilhoù nerval a laka da soñjal en **D** : al *ledkorfandenaoud* (pa sell ar c'hlañvour e ledkorf seizet evel estren dezhañ), an *nammandenaoud* (pa na verzh ket ez eo seizet) hag an *nammaneroug* (pa chom diseblant ouzh e seizi). En **D** n'eo ket hepken ul lod eus ar c'horf, met ar c'horf en e bezh a ya da estren ; dreist holl, n'eo ket hepken ar pezh a verzh ar gouzrec'h, met ar gouzrec'h eo a ya estren dezhañ e unan : kenderc'hel a ra da zec'havael ar bed, nemet e vez seurt dec'havael ur c'hantouezañ pur, ul lerc'hwezañ, hep un dakenn eus ar sabr kantaezel a rafe eus al lerc'hwezañ un emouezañ — blinaet eo an arc'hwel glenañ a ra d'ar gouzrec'h reol buhezañ heuliadoù ar predoù amzer evel undedoù : pezh a vez dec'havalet en ur pred a denn da chom distag, estren d'ar pezh a vez dec'havalet er predoù kent ha goude ; hevelep blinded a 'n arc'hwel glenañ, hevelep heskadur eus ar c'hantaezañ ne dizh ket hemañ en e live emouez, met en andon anemouez anezhañ, er c'hetaezañ ; gouzañvet e vez an **D** gant ar gouziviad evel un emsantout estren dezhañ e unan dre benn ar c'holl eus buhezadur e dreüinded.

Alese, kentoc'h eget daveiñ d'an termen lieskemeradek ha dispis *personnelezh*, e kavan gwell treiñ ouzh keal an *dreüinded*. Kinnig a ran krennañ ar bomm en e hir *koll buhezadur treüinded an unan* ha reiñ da Gl. *dépersonnalisation* ar c'hevatalioù Br. *distreüiniñ*, *distreünadur*.

Hervez furmoù an distreüiniñ e teskriver klañvourion oc'h anglevout evel estren dezho o c'horf (Gl. *désincarnation*, Br. *distreüiniñ korfel*), o me (Gl. *désanimation*, Br. *distreüiniñ pivel*) ; menegiñ a reer ivez steuz ar c'henson buhez etre ar gouzrec'h hag al lec'hioù ma vev (Gl. *déréalisation*, *défamiliarisation*, Br. *diskêrañ*, *diskennevinañ*, sl. La-07 16-17) ; furm all a 'n distreüiniñ eo dec'havael ar bed evel estren, hep gwerc'hegezh, ken espar ha taolennoù Yves TANGUY ! (Al. *Befremdlichkeit*, *Unheimlichkeit*, Gl. *impression* pe *sentiment d'étrangeté*, *inquiétante étrangeté*, Br. *estrenvan*, (*santad an*) *dirgended*, *dirgenvan* b., sl. La-14 97, 110).

GE 23 07 07 – Da heul un darvoud gwazhiedel en un hanterenn empenn e c'hoarvez alies, ouzhpenn ul ledseizi, direizhoù en emzalc'h ar c'hlañvour e-keñver e gorf hag e amved, direizhoù na hañvalont ket bezañ hep kerentiezh gant an distreüiniñ, komz a ran eus : an *nammandenaoud* (Gl. *anosognosie*), an *nammaneroug* (Gl. *anosodiaphorie*), al *ledkorfandenaoud* (Gl. *hémiasomatosognosie*). Nevez 'zo ez eus bet graet imbourc'hioù perveshoc'h war dizurzhioù

ar realezh dec'hanet gant anafoù en hanterenn dehou an empenn⁶ ha deskrivet strafuilhoù nevez. An azoniad pennañ eo pezh a ra an aozerion anezhañ Gl. *négligence spatiale unilatérale* p e *hémignégligence* (Br. *ledandeur*) : dic'houzvez ha diseblant e vez ar gouziviad n'eo ket hepken ouzh e du kleiz seizet, met ivez ouzh tu kleiz e amved, adalek hanterenn gleiz e gorf betek an traoù hag an dud loet a-gleiz dezhañ. Realoù digunvez a zeu gantañ : da skouer, ne liv pe ne aotenn nemet an tu dehou eus e zremm, ne zebr nemet ar boued a zo a-zehou en e asied, ne oar lenn nemet an hanterenn dehou eus ar pajennoù hag ez a droug ennañ pa “n'emañ ket raklenn pellwel an deiz war ar gazetenn”, ne ra van ebet ouzh pezh a c'hoarvez a-gleiz dezhañ, ha pa ve trouzioù, sonioù, komzoù pe ar vezañs eus tud, a-benn ez a ouzh bann kleiz stern an dorioù — ha kement-se hep ma paouezfe e empenn a lerc'hwezañ ar c'hentrigennoù o tont eus an tu kleiz. Dindan imboure'h emañ an direizh nervanaezel-se, ha frouezhus e vo hep mar studiañ donoc'h e geñverioù gant an distreüniñ bredanaezel, ivez gant ar *Verleugnung* (Br. *gourzhodiñ, ezkantvout*, sl. GBLF ¶ 308) lakaet gant FREUD da wikefre deroù ar psikoz.

Dres e teskriv Catherine MORIN strafuilhoù all a neuz psikozel gant al ledseizidi gleiz : dremmegañ a reont o dorn seizet, ober outañ evel pa vije ur boud estren ha kennevin war un dro, goulenn e skoazell, reiñ skandal dezhañ... An anvad Gl. *somatoparaphrénie* roet d'an azoniad gant C. MORIN avat ne hañval ket bezañ kevazas. E gwir, abaoe e grouidigezh e 1909 e tremenas an termen Al. *Paraphrenie* dre lies kemeradur lerc'h ouzh lerc'h, lakaet ma voe da skritellañ ambrenoù diseurt na oa boutin etrezo nemet bezañ na paranoiak, na skizofrenek, na melankolek, na... Er meteier bredvezegel ma labouris da skouer ez arvered evel kensterioù *paraphrénie* h a *délire d'imagination* (Br. *ambren dec'hmegadel*). Ken e ve meskus luniañ anvad un azoniad nevez diwar-bouez un termen ken liessteriek. Ar strafuilhoù bred a stader gant al ledseizidi gleiz a dennfe kentoc'h da ambren ar *stadoù oniroïdel* (al lederrizhañ, sl. *Emsav* 100 146, La-15 67) ma vez an trezerc'hioù e

⁶ C. MORIN, S. THIBIERGE, “L'image du corps en neurologie, de la cénesthésie à l'image spéculaire. Apports cliniques et théoriques de la psychanalyse” (*L'Évolution psychiatrique*, 69, 2004, 417-430). A. CAROLA, J.-M. ANNONI, L. PICCARDI, J. BOGOUSLAVSKY, “Syndromes majeurs de l'hémisphère mineur” (*EMC-17022 E 10*, 2005). C. MORIN, “Comportement et lésions cérébrales” (*Actes des 19es Entretiens de la fondation Garches*, 2006, 102-114). C. MORIN “Les troubles comportementaux des lésions de l'hémisphère droit” (*Le Quotidien du Médecin*, 23 février 2007, p. 8)

goustern ur realezh reol — gwell da 'm meno e terefe un anvad a seurt gant *ambren ledkorfel, ledkorfambren, lederrizhañ ar seizidi (gleiz)...*

DÉPISTER

MME 21 12 06 – Ober a rez gant Br. *diournat*, Gl. *dépister*. Diwar be elfennoù eo bet luniet ganit ? Ne gavan ket e akta ganedigezh e Lavar...

GE 21 12 06 – Luniet 'm eus *diournat* diwar *di-* (rakger kreñvaat ha disrannañ) + *gournat* — evel *didennañ, didroc'hañ, digemmañ*, h.a.

DÉPORTANCE

MME dd 01 07 – E La-12 e rez anv eus un dornad termenouñ nijerezh, en o zouez Gl. *portance* a droez gant Br. *kludiant*. Ha tro ac'h eus bet d'en em soñjal war Gl. *déportance* ? Pet. Rob. a ro *portance aérodynamique négative d'un avion*. Ha Br. *digludiant* a spirfe ?

YBAN dd 01 07 – Gwir eo : an *déportance* a c'hell talvezout da-geñver destaladur an nijerez, pe evit ma chomfe ur c'harr hep dibradañ diouzh an hent. An termen *digludiant* a ginnigez a dalvez ez eo bet lamet ar c'hludiant. Amañ ez eus kel eus *kludiant leiel*, eleze eus un nerzh a-enep d'ar c'hludiant. Un nebeud termenouñ a c'haller kinnig diouzhtu, mar heulier ar galleg da vihanañ : *enepkludiant, gourzhkludiant, gingludiant, diskludiant*. Arbenn an *déportance* zo an hevelep hini hag ar c'hludiant, eleze an diforc'h a wask devoudet gant tizh amgement an aer a-us ha dindan an ardivink bennozh d'un aelad jedet mat. A-wechoù e klasker hepkoriñ an *déportance* ha gwechoù all e klasker korvoiñ an nerzh-se. E Sz. (e SzAm. kentoc'h) e lavarer *negative lift* pe *down force, download, positive down force*. Neuze e c'haller soñjal ivez en un hanc'her a dalvezfe *nerzh o sachañ war-du an traoñ, war-du al leur, o “pegañ” ouzh al leur*. Ar gerioù a soñjer enno zo : *leuriañ, stlafañ* ($\approx$ stlap- ?).

Pour les véhicules terrestres : l'exemple de la F1

Bien que peu commun, le modèle d'une Formule 1 est très intéressant à étudier du fait qu'il illustre très bien les phénomènes de portance et de déportance grâce notamment à ses ailerons hypersustentateurs.

La portance Fz+

Contrairement aux mobiles précédemment énoncés, la portance est absolument à proscrire pour un véhicule terrestre. En effet il s'agit d'une force qui tend à soulever ce dernier, phénomène tout à fait incompatible avec ce qu'on attend d'une voiture ! Ainsi pour la réduire, il est nécessaire de produire une force opposée : *la déportance*.

La déportance Fz-

Cette force tend à maintenir un véhicule plaqué au sol. En effet l'air rencontré par la progression d'une voiture provoque naturellement une sustentation qu'il convient de contrôler et de maîtriser. Afin d'y parvenir, les aérodynamiciens ont conçu des éléments additionnels.

L'aileron avant : Pourquoi des nez hauts en F1? Ce nez spécifique envoie beaucoup plus d'air sous la voiture, ce qui a pour effet de mieux coller à la piste. (<http://etudiant.univ-mlv.fr/~arajao01/portance.html>)

Neuze ? Da'm meno e rank an termen na ober dave d'al leur, d'ar pegañ, rak n'eus aze nemet degouezhioù dibarek. Betek gouzout e rafen gant Br. *kludiant leiel, diskludiant*.

DÉRÉEL

MME 21 12 06 – E GBLF e rez gant Br. *antraek*, Gl. *déréel*. Ha deverañ a rez diwar Br. *antraek* evit treiñ Gl. *déréalisant, déréaliser, déréistique* ?

GE 21 12 06 – Gl. *déréalisation* ha *pensée déréelle, déréistique* zo daou geal disheñvel. An *déréalisation* (termen krouet, a gav din, gant ar bredvezeg alaman KRAFT : *Derealisation*) zo un direizh eus sell ar gouziviad ouzh an traoù : estren e hañval bezañ dezhañ pezh a oa kennevin, an *diskennevinañ* eo. Alies e vez kemeret Gl. *déréalisation* evel heñvelster da *dépersonnalisation*.

Gl. *pensée déréelle, déréistique* (Al. *dereistisches Denken*, termen krouet gant BLEULER evit doareañ dezeverezh ar skizofrened pa nad int ket evit lakaat kemm etre traoù ar bed ha derc'hadoù o bred) — da skouer, an aters digant ar paotr a geje ganin e trepas ar glinikenn : “Emaoc’h o tont eus va c’hambr ; hag e-barzh edon ?” — an *dezeverezh antraek* eo. Astennet eo bet an anvad *antraegezh* da stadoù bonan ’zo evel ar rambre ha da stadoù angerzhel ’zo pa ziank ar c’hantaezañ diouzh ar skiant varn.

Sl. DÉPERSONNALISATION

DÉRIVÉS (MOTS —)**Sl. PRÉFIXES****DERME**

MME 18 10 06 – E BEVO 94 ez eus anv eus Br. *mezoderm* (Gl. *mésoderme*). Ha dalc’het ec’h eus ivez d’ar gerioù all arveret gant A. EVEN war ar bajenn-se ?

GE – 20 10 06 – Gl. *mésoderme* zo un termen a Rizhelloniezh, Br. *mezoderm*. Evit a sell deveradoù *-derm-* er Groc’henouriezh, e ran evit an ampoent gant termenoù an div steudad : *ezkroc’hen* hag *epiderm*, *tonenn* ha *derm*, *goudonenn* hag *hipoderm*.

MME 21 12 06 – E GEGO e roez Br. *ezkroc’hen*, Gl. *épiderme*. Petra rez eus Gl. *derme*, *hypoderme* ? Br. *kroc’hen*, *iskroc’hen* ?

GE 21 12 06 – Ober a ran gant *ezkroc’hen*, met ne gilán ket rak *epiderm*, gant *tonenn* hep kilañ rak *derm*, gant *goudonenn* hep disteurel *hipoderm*.

DÉSACTIVER

MME 20 05 07 – Gl. *activer*, Br. *blivaat*. E galleg e kaver ivez *désactiver* & *inactiver*. Br. *divlivaat* a zle degouezhout gant unan eus an daou... Met petra zo evit egile : Br. *anblivaat* ? Gl. *désactiver* (+ *-ation*) zo dezhañ ur ster all c’hoazh : *désactiver un site (nucléaire)* ; moarvat e tle spiriñ Br. *diskinoberiekaat* ?

YBAN 26 05 07 – E GEVEZ.ms. e lennan :

Gl. *activation*, Br. *blivaat*

1. Amparañ un izotop skinoberiek dre un dazgwered derc’hanel. Er ster-mañ e c’haller ober gant oberiekaat.
2. Muiaat gremm ur volekulenn pe un atomenn (gremm blivaat).
3. Kresk hedreuzded ar gennenn a-geñver gant an divleinekaat.
4. Ent ledanoc’h, divleinekaat ur wienn galongaher da-geñver treled ar broudad a-gentez pe a-gofig.

Kavout a reer ar skouerioù-mañ :

Gl. *énergie d'activation*, Br. gremm *blivaat*
 Gl. *charbon activé*, Br. glaou *blivaet*
 Gl. *inactiver*, Br. *ezniñvañ*
 Gl. *réactivation*, Br. *azniñv*
 Gl. *activateur*, Br. *blivaer*
 Gl. *activation*, Br. *blivaerezh*
 Gl. *activité* ≠ *inertie*, Br. *niñv* ≠ *anniñv*

Er Stlenneg e keveneber Gl. *activer* ha *désactiver*, Br. *gweredekaet* ha *diweredekaet*. E GSTL ez eo despizet *gweredekaet* : “deluskañ goulev erounit un argerzh [...]”.

Er Gimiezh hag er Vevoniezh e reer gant *désactiver* hag *inactiver*, bihan ar c’hemm ster etrezo :

désactiver : 1. Supprimer l’activité de (une substance) ; 2. Faire cesser le fonctionnement de.
inactiver : Rendre inactif, supprimer l’activité spécifique de (une substance, un organisme vivant) par l’effet de causes diverses (chaleur, substances).

Betek gouzout e welan :

Er Gimiezh, er Vevgimiezh pergen, hag er Vevoniezh : Br. *blivaat*, Gl. *activer* ; Br. *divlivaat*, Gl. *inactiver*.

Er Stlenneg hag, e degouezhioù ’zo, er Fizik hag er Gimiezh : Br. *gweredekaet*, Gl. *activer* ; Br. *diweredekaet*, Gl. *désactiver* "lakaat un trevnad da vezañ gweredek pe diweredek" ; pa vez anv eus an dazgweredoù dere’hanel : Br. *dizoberiekaet*, Gl. *désactiver* "naetaat ul load eus an danvezioù (skin)oberiek".

Er Vevoniezh volekulel dreist holl : Br. *enniñvañ*, Gl. *activer* ; Br. *ezniñvañ*, Gl. *inactiver* ; Br. *azniñvañ*, Gl. *réactiver*.

Sl. *INACTIVER*

DÉSANIMATION

Sl. *DÉPERSONNALISATION*

DÉSARMANT

JMM 31 01 07 – Sz. *a disarming smile*, Gl. *un sourire désarmant*, Br. *ur minc'hoarzh teneraus* ?

GE 01 02 07 – Sz. *disarming smile*, Br. *minc'hoarzh teneraus*, ya, pe *habaskaus, didanus, gounezus...*

DESIGN

Sl. *ESTHÉTICIEN(NE)*

DÉSINCARNATION

Sl. *DÉPERSONNALISATION*

DÉSINENCE

Sl. *FORMANT*

DÉSINFORMER

MME 27 12 06 – Gl. *désinformer, désinformation*. Ha degouezhout a ra Br. *distlennañ* ?

GE 27 12 06 – Gl. *désinformer* n'eo ket lemel met faosañ ar c'heleier, ar stlenn ; da zibab etre *falskelaouiñ, kammstlennañ, gaoustlennañ, gwarstlennañ, gwallstlennañ, treuzstlennañ, treuzkelaouiñ...* An arver a zilavo.

DÉSINTERMÉDIATION

MME dd 01 07 – Pet. Rob. a ro Gl. *désintermédiation*, e domani ar bankerezh. Ne welan netra e GEAK.

YBAN dd 01 07 – Gwall arbennik ar ger-se. “*Fait (pour une banque) de n’être plus un intermédiaire technique entre les épargnants, dont l’emploi direct des placements lui échappe, et les emprunteurs.*” Ne ouzon ket muioc’h diwar-benn an dra-se. Soñjal a ran e gerioù evel *dilakez, divanac’h, diveleg, diwaz-*, h.a. Neuze : *dihanterouriñ, dihanteradiñ > dihanterouriezh, dihanterourerezh, dihantererezh...*

DÉSORIENTATION

MME 27 12 06 – Da c’houlenñ diwar-benn Br. *ezaouiñ*.

Setu amañ ar pezh am eus dastumet db. BrT. *ezaouiñ*. VALL a ra meneg anezhañ ivez er mellad ÉGARER, evel verb trazeat. Evel a weli ne ’m eus-me dastumet nemet skouerioù antrazeat. DCFB en deus dastumet an hevelep skouerioù ha me (cf. melladoù DISPERSER, S’ÉGAILLER, ÉGARÉ, S’ÉGARER, ÉPARPILLER, PERDRE). Ur skouer all en deus kavet e-barzh OTEL p. 37 (cf. ÉGARÉ) hag ur skouer all e-barzh AVKA 226 (moarvat ez oan aet hebiou dezhi). Ne savan ket a-du gantañ bep tro en doare m’en deus troet, da skouer er mellad DISPERSER.

Lakaat a ran dit ivez skouerioù eus gerioù all a zle bezañ kenorin, da’ m meno (BrE. *ezeved*, *ezeviñ*). War a hañval en deus bet LE GLÉAU damdost an hevelep soñj ganin db. BrE. *ezeviñ*, skoueriekaet gantañ *ezaouiñ* (cf. melladoù PLEURER, REGRETTER). N’ on ket sur avat e tleer skrivañ heñvel an daou verb, ha pa vent kenorin... Da soñj a garfen kaout.

Moarvat en doa VALLÉE dastumet skouerioù kostez Treger. Bez’ e c’hellfes goulenn digant Herve SEUBIL-KERNAUDOUR (emañ o labourat war fichennoù F. VALLÉE).

ezaouet adj. Égaré.

•(1907) *AVKA* 205. ar pez-arc’hant **ezaouet** (égaré). •207. **ezaouet** a oa hag ec’h eo kavet ! •290. Me a skoo ar maesaër hag oll ar vanden denved a vo **ezaouet**.

ezaouiñ v. intr. S’égarer. (?) cf. **ezeviñ** (?)

•(1907) *AVKA* 155. Un den hag an eus kant danvad, mar deu unan da **ezaoui** (...) an naonteg ha pevar-ugent-all n’int ket bet **ezaouet**.

ezeved m.

(1) Manque, besoin.

•(1744) *L’Arm* 112a. Disette, tr. «Ézeuêtt.» •229a. Manque, besoin, disette, tr. «Ézehuætt.» •329b. Regret (...) De n’avoir plus une chose, tr. «Dianæsstétt : Ézeuætt : Dïovêre : Amortætt.»

•(1903) *EGBV* 126. **ezeüed**, m., tr. «privation.» •(1904) *DBFV* 76b. **ézeüed**, tr. «m. privation, disette, manque, besoin, misère.» •(1914) *RNDL* 116. pléget É Zrem ken kaer ar **ézeüed** en douar-man, tr. «...la misère de cette terre-ci.»

(2) Bout en ezeved : être dans le besoin.

•(1844) *LZBg* 21 *blezad-21 lodenn* 11. bout-zou ul lod caër **én izeuet** hag ér beuranté.

(3) Gouzout ezeved da udb. : ressentir le manque de qqch.

•(1979) *LIMO 21 juillet*. **Ne vè ket gouiet ézeùed d'er fetan**, ken nen da de hesk.

(4) (en plt. d'un mort) Regret.

•(1904) *DBFV 76b. ézeùed*, tr. «m. regret.» •(1927) *DIHU p. 309*. **izeuet** : regretter un mort. **Ne vo ket izeuet dehon** (Mourieg). •(1931) *VALL 637b*. il ne laissera pas de regret, tr. «**ne vo ket ézewed anezañ**.»

ezeviñ v. tr. i. Ezeviñ da : regretter (un mort).

•(1934) *BRUS 80*. Regretter (un mort), tr. «**izeuein de ; izeuet**.» •(1942) *VALLsup 148a*. Regretter par suite du manque, tr. «**ezevein de**.»

(?) **ezevezh / ezevec'h** s. Manque.

•(1844) *LZBg 21 blezad-21 lodenn 98*. ne vezé **iseuéh** a dra erbet. •100. De zougein-é ne zehé en **iseuéh** a vèlean d'hobér dehai turel termen d'ou honversion.

GE 12 06 – Evel just ez eur techet da eren Br. *ezaouiñ* hag *ezeved*, seul gent ma kaver stummoù verb dre *ezev-*. Daou c'houlakadur a rafen avat : pe an un gerdarzh zo d'an daou dermen, pe kemmesket e voe daou hanc'her nes. Evit *ezeved* zo hep mar keveleb Kb. *eisiwed* (< La. *exiguitas* evel ma teu Kb. *eisiau* eus La. *exiguus*), *eisiwed* hag *eisiau* o vezañ heñvelster : "want, lack, deficiency, need" (hervez GPC 1199). GMB 230 diouzh e du a c'houlaka ur gerdarzh *ex bu* a c'hallfe talvout da intent *ezeved* koulz hag *ezaouiñ* hag ul liamm a ra gant *dissiuout* (*disivoud* ha *dezevout*) oc'h anataat ster an tri ger : *ezeved* (e-maez a voud, diouer, ha da heul keuz), *dissiuoud* (bezañ e-maez an Iliz), *dezevout* (diouer a voud — an *dezevout* o tiwan diouzh an olbout, keal arnevez a'm boe plijadur ouzh e adkavout er gerdarzh roet gant ERNAULT, gerdarzh doare LACAN moarvat ! GP avat a vane douetus bras en e geñver). Eveldout e soñjan e rankomp mirout ar skrivad *ezaouiñ*, dre zaou abeg : 1) gwell derc'hel ar skrivadoù degemeret na pa ve abegoù gerdarzhel d'o "reizhañ", 2) en degouezh-mañ ez eo arvarus an kez abegoù.

Dont a ra va deur ouzh *ezaouiñ* eus ar c'hevatal a glaskan d'an termen bredvezegel Gl. *désorientation temporo-spatiale* (stad ar glañvourion n'int ket evit anaout ken al lec'hioù nag ar predoù m'emaint) : *ezaouet emaint*.

DÉSORPTION

MME dd 01 07 – E GEFIZ e roez Br. *amsunañ*, Gl. *adsorption*. Pet. Rob. a ro an enepster Gl. *désorption*. Ha dereout a rafe ober gant ar rakger *di-* en degouezh-mañ ?

YBAN dd 01 07 – An *désorption* zo an argerzh kontrol d'an amsunañ. Ar rakger *di-* a verk alies argerzh kontrol ar bennrann : *diaesaat*, *diahelañ*, *diannezañ*, *disoñjal*, h.a. Neuze *diamsunañ* zo an argerzh kontrol d'an amsunañ. OK enta evit da ginnig.

DÉTENDRE

MME dd 01 07 – Ha reizh eo Br. *delediñ* un aezhenn, cf. Pet. Rob. *détendre un gaz* ? ha Br. *deled adiabatek*, Gl. *détente adiabatique* ?

YBAN dd 01 07 – GEFIZ Br. *delediñ*, Gl. *expansion*, *détente*. Ur verb trazeat hag antrazeat eo : *delediñ un aezhenn* hag *un aezhenn o telediñ*.

Sl. *VASE D'EXPANSION*

DÉTERGENT

MME 08 01 07 – Hag ur ger bennak zo bet dozvet a-dal da Gl. *détergent*, *déterger*, *détersif*. Figus on marteze met skort e kavan VALL, DCFB *skarzh-*. Ouzhpenn ma kav ganin ez eo hemañ sammet mat endeo war an dachenn-se.

GE 08 01 07 – Er Vezekniezh e ran gant *diziblañ* (< *di-* + hBr. *dibl-* "souiller" DGVB 137, Kb. *diblo* "to daggle, draggle" GPC 955), Gl. *déterger*, *détersion* (La-08 232), Gl. *détergent*, *détersif*, Br. *diziblus* aa., *dizibler* g. ; e lavar ar Vezekniezh e kaver un deverad nes : *abstersion* "naetaat ar goulioù diwar-bouez ul lia", Br. *glanaat* (GEVEZ-1 17).

DÉTERMIN-

MME 08 01 07 – Gl. *détermin-*. Lies a wezh e kaver anv eus ar gerioù-se e niverennoù Lavar !... Peurvuañ gant Br. *savel-* & *devoud-*. Anzav a ran n'on ket evit kaout na krog na kraf warno (estreget e domani ar c'hramadeg). Tamm stummadur n'en deus bet ar c'heginer zo ac'hanon war ar Brederouriezh na kennebeut all war ar skiantoù, ha n'on ket evit digejañ va

hent er strouezh ha gwelet ar pezh a glot gant ar pezh a gaver er Pet. Rob. paneveken ! Milrikouret e vin eta mar gellez lakaat splann din ar pep retañ (hep mont e milendall ar munudoù kuit dit da goll re amzer).

GE 08 01 07 – A-zivout *détermin-*, ha sellet 'c'h eus La-06 86-95 ha La-17 301-303 ? Evel just, mar chom traoù da sklaeraat, e tistroin warno...

DÉTRIT-

MME 27 12 06 – Petra rez eus Gl. *détritique* ? Ha mat e ve Br. *atredek* ?

GE 27 12 06 – A-zivout Gl. *détritique*, n'on ket evit respont, ne 'm eus ket pleustret a-walc'h war an Douarouriezh. Dav e vo kaout ur sell bloc'hel war an holl seurtoù gouelezennoù evit reiñ pep a anvad dezho. Goulenn ali YBAN marteze...

MME dd 01 07 – VALL a ro Gl. *alluvions détritiques*, Br. *atredadurioù* ; Gl. *phénomènes de sédimentation détritique*, Br. *atredadennoù* ; Gl. *sédiment détritique*, Br. *atred* m. -où. Heuliet eo bet gant an Ofis a ro Br. *atredek* evit treiñ Gl. *détritique*. Daoust ha bastus eo war da veno ?

YBAN dd 01 07 – E kentelioù Douaroniezh SADED e komzer eus *atredoù* e meur a lec'h ivez. Da skouer 8.Don-16 / 1 : “riblennad ledenez an Dekkan, riblennad kompezennoù an Indus hag ar c'hGanga stummet diwar atredoù ar gouriz meneziek he gronn war dri zu”. Pelloc'h e lennan p. 3 eus ar gentel-se : “atredet gant ec'honnennoù ramzel a zanveziadoù diframmet diouzh an Himalaya [...]” Sed skouerioù all : Don-13 / 2 “ur gompezenn a yoc'hadur skornatredel”, Don-6 / 4 “runioù skornatredel”.

Ar gudenn zo neuze kendec'heriañ Gl. *détritique*, diwar *détrit* “débris de roches”, hanc'her Douarouriezh. War a hañval ez eo degemeret gant an holl ar ger *atredoù* evit Gl. *détrit*. E kentelioù SADED e kaver an termen Br. *skornatredel*, Gl. *morainique*. Anat an durc'hadur dre an erdal : *atredel*. Neuze e ve dereat : Gl. *alluvions détritiques* = Br. *dichaladurioù atredel* = *atredadurioù*, termen hollek : Br. *atrediñ*, Gl. *phénomènes de sédimentation détritique* (*dépôt d'alluvions, de sédiments détritiques, ...*). Evit an termen *atredek* a zo enlenat e zurc'hadur, a se o toareañ ur roc'h, da skouer : *ur garregad atredel* Gl. *une roche détritique*. *Atredel* eo ar roc'h, met *atredel* eo he furmidigezh, evel ma c'hell ur roc'h bezañ *strinkennek*, amparet dre un anadenn *strinkennel*.

DÉVERBATIFS

MME 18 10 06 – Ez lizher diwezhañ db. Et. *-thérap-*, e lakaez Br. *-kur-* ; daoust hag an adanvioù deveret zo *-kurel* p e *-kuradel* ? (cf. Gl. *soins hydrothérapiques* = Br. *prederioù dourgurel, dourguradel* ?). Tu zo moarvat da lavaret : *dourgurañ ub.* : soigner qqn. par hydrothérapie & *kas ub. da zourgurañ da Vichy...*

GE 01 11 06 – Evit kaout adanvioù dre *-el, -ek* keñverek d'ur verb oberel (Gl. *verbe d'action*) e teverer diwar an treverbad pennanvel (Gl. *déverbatif substantival*, sl. La-08 23), anezhañ :

pe ar pennanor pennanvaet (Gl. *infinitif substantivé*), sk. : *klevout* → *kleved* → *klevedel, oberata* → *oberata* → *oberatael* ;

pe ar pennanv oberel (Gl. *nom d'action, La. nomen actionis*, sl. La-03 68) dre *-ad*, sk. : *kurañ* → *kurad* → *kuradel, oberata* → *oberatâd* → *oberatadel, analañ* → *analad* → *analadel* — met, diwar ar pennanv solwezel (Gl. *nom substantival*) *anal* ha gant ur ster disheñvel : *anal* → *analel* .

A du 'rall, reiñ da Br. *kurañ, dourgurañ* un arver antrazeat, perak ket ? Hebleg kenan eo ar brezhoneg er c'heñver-se.

MME 09 11 07 – GEAK a ro Br. *dedro* gourel. Perak ned eo ket benel ? Me gave din ez eo, en doare kozh da sevel gerioù, an eil elfenn a roe ar reizh... Disheñvel eo amañ ?

GE 10 11 07 – F. KERVELLA, a gav din, a verkas ar c'hemm a oa d'ober etre an trebennanvadoù (Gl. *dénominatifs substantivaux*) : *gwerennad, troiad*, o virout reizh ar pennanv a zeveont anezhañ, hag an treverbadoù : *barn, distro, emdro, dedro, dedroad, gwerzh* (sl. EGRH 105), *kendro*, o tont eus pennrann ur verb, gourel.

MME 23 11 07 – Anavezout a ran savboent F. KERVELLA war Br. *gwerzh* gourel pe venel diouzh an dro, ha kavout a ra din hor boa eskemmet war an divoud un nebeud bloavezhioù zo. Taolet em boa evezh, da geñver un eskemm hor boa bet diwar-benn Br. *barn* (cf. La-17 190) e oa bet lakaet gourel ganit, pa ne gaver nemet *ar varn* e pep lec'h... Hogen daoust ha distreiñ a ranker war Br. *komz* ha *rann*, da skouer, pa reer ganto evel pennrann ar verb ? Me gav din bezañ gwelet atav Br. *ar gomz*, pa zleje bezañ hervez reolenn F. KERVELLA, **ar c'homz...* Ez lizher e rez anv eus Br. *distro* ; e GIBR ez eo lakaet g. pe b. Ur skouer hepken a gaver gant un niver : *div zistro*

(an hevelep skouer am boa dastumet en un embannadur disheñvel eus HB). Skouer ebet eus **daou zistro* (nag e GIBR nag em fichennoù...). Daoust da se ez eo mat din asantiñ d'ar reolenn roet gant F. KERVELLA : plaenaat a ra an traoù... Anavezout a ra ar galleg ar gerioù div reizh dezho cf. *mode, manche, pendule, voile, mémoire*, h.a. (Gwelout *Le sexe des mots*, Marina YAGUELLO, Point Virgule, 1989).

GE 23 11 07 – Kemm zo etre tro ar pennanvioù Gl. *mode, pendule*, h.a. hervez an arver a roas dezho div reizh hervez o ster, ha tro Br. *barn* pennanv benel ha *barn* pennanor pennanvaet, alese gourel — bezañs an div reizh amañ n'eo ket un afer a c'heriadur, met a yezhadur : *barn* pennanv n'eo ket muioc'h an un ger ha *barn* pennanor pennanvaet eget ma 'z eo *barnet* adanor ha *barnet* douor. *Barn* pennanor pennanvaet ne gaver ket er skridoù kent dre an arbenn eeun ma n'eus ket a skridoù brezhonek a Brederouriezh betek agentaou ; VALLÉE, lent aze, a veneg *an evañ, an ober, ar c'housed* met a dremen gant *ar barnerezh*. FLEURIOT avat a rebeche d'ar skrivagnerion lennegel (ha da re *Emsav* pergen ! gouez da GC a heulie e gentelioù e Roazhon) kilañ rak arver ar pennanor pennanvaet (Gl. *nom verbal*, an titl eo d'ur rannbennad e VBEG 310 hh.). Lavar an dezevout ne c'hell ket dioueriñ hevelep rummenn c'hramadegel ha n'hon eus ket d'he c'hrouiñ pa 'z eus anezhi a-viskoazh e brezhoneg.

E 'm respont eus an 10 11 07 e 'm eus renket ar *pennanor pennanvaet* en treverbadoù (Gl. *déverbatifs*), eleze ar pennanvioù o tont eus ur verb, en ur zegemer da reolenn ez int gourel, ken ar re o tont eus ar pennanor (*an debriñ, an evañ, ar barn*), ken ar re o tont eus ar bennrann (*ar buhezad, an distro, an emdro, ar gwerzh*) — reolenn a heulie VALLÉE a-wechoù, da skouer pa roe *distro* gourel ; e gwir, ne grede ket forc'hiñ diouzh boaz skrivagnerion na oant na gramadegourion na prederourion. Hiziv avat, pa vez lavar an dezevout oc'h emzispakañ e rankomp dezrannañ ar boazioù ha digej reolennoù a zeuy gwech d'o c'hantreizhañ, gwech d'o disteurel.

Un dezenn skol veur — p'hor bo gwir skolioù meur — e vo studiañ penaos eo bet digejet tamm ha tamm gramadeg ar brezhoneg diouzh ar yezhadurioù boazel adalek GREGOR betek ennomp, hag an enkadennoù koustiañs e voe d'ar c'hramadegourion (VALLÉE ha KERVELLA da skouer) ober an dibab etre ar boazel hag an dezrannel.

MME 04 12 07 – E galleg e kaver daou c'her : *déverbatif & déverbal*, ha kenster rik ez int ? Hañvalout a ra, mar heulier TLF. Penn-da-benn e savan

a-du ganit diwar-benn gourelder an treverbadoù, hogen chom a ra va goulenn a-istribilh, pa lavarez da-unan e rankimp katreizhañ pe disteurel ar boazioù : petra ober gant *komz*, a gaver benel ingal, ha heñveldra gant *rann* ? (moarvat ez eus gerioù all a-seurt gant an daou-mañ ; o lakaat a rin a-gostez diouzh m' o c'havin em lennadennou).

GE 06 12 07 – Gl. *dénominal, déverbal* zo kensterioù na hañvalont ket bezañ arveret ken da Gl. *dénomitatif, déverbatif*. An div furm a gaver en alamaneg : *Denominativum, Denominal* (hag un trede zoken : *Nominal-verbum*) ; *Deverbativum, Deverbal* (hag un trede zoken : *Verbalabstraktum*) ; unan hepken avat e saozneg : *denominative* hag en italianeg : *denominale*.

Na rez ket biloù gant Br. *komz* g. evel pennanor pennanvaet. Ar galleg ne ro termen dibarek ebet a-dal d'ar ster-se : LACAN a ra gant : *la parole, le langage*, re all a ra gant *le parler, le parlé*. Digudenn avat ar galleg pa vez anv eus Br. *an devezout* : Gl. *la pensée*. Fraeshoc'h an alamaneg :

Br. *komz* b., Al. *Sprache* b. ;
 Br. *komz* (verb), Al. *sprechen* ;
 Br. *komz* g. (pennanor pennanvaet), *Sprechen* n.
 Br. *dezev* g., Al. *Gedanke* g. ;
 Br. *dezevout* (verb), Al. *denken* ;
 Br. *dezevout* g. (pennanor pennanvaet), Al. *Denken* n.

Kenskrivet hon eus c'hoazh a-zivout ur gudenn heñvel e sigur Br. *barn*, (sl. La-17 190). Br. *rann* zo benel pa ouzon, ar pennanor diwarnañ zo *rannañ*, a c'haller bepred pennanvaet : *ar rannañ*. An deverad *an dezrann* zo gourel avat, pa zeu eus ar pennanor *dezrannañ*.

DÉVIA NT

MME 22 01 07 – Pet. Rob. a ro Gl. *déviant, déviance*, e domani ar Vredoniezh. Petra rez anezho ?

GE 22 01 07 – A - z *déviant, déviance* er Vredoniezh, sl. La-16 211 : *forc'hat, forc'hadezh*.

DIABLE, DIABOL-

Sl. DÉMON-

DIALECTALIS-

MME 08 01 07 – Br. *rannyezhekaat* zo bet arveret teir gwezh (cf. Gerva Preder), moarvat evit Gl. *(se) dialectaliser, dialectalisation*. Br. *rannyezhek* zo bet arveret ur wezh gant K. KEDEZ (*Emsav* 125 45). Peurvuiañ ez eo Br. *rannyezhel* an hini a lenner... Ha disparti mat eo an daou ster amañ ? VALL a ro Br. *rannyezhek* ivez, hogen n'en kaver nag e GIBR, nag e GEBR nag e NDBF... Gwelout a ran ez eo bet arveret ivez Br. *rannyezhegadur* e Preder 130-131/3 (n'emañ ket ganin). N'ouzon ket gant peseurt ster eo bet arveret hemañ diwezhañ, evidon ne oufe talvezout nemet Gl. *dialectalisme*, disheñvel eta diouzh *rannyezhekadur*, Gl. *dialectalisation*.

GE 08 01 07 – A-du gant pezh a skrivez ; *rannyezhek* "a zo gantañ neuz rannyezhezh", sk. : *e-kichen lavar glanyezhek Vallée e chome gwall rannyezhek hini Taldir* ; *rannyezhel* "a-zave d'ar rannyezhezh(où)", sk. : *e skol veur Brest e studier al lizheradur rannyezhel* ; *rannyezhekaat* "mont e stumm rannyezhezh(où)", sk. *er Grennamzer e stagas ar brezhoneg da rannyezhekaat* ; *rannyezhañ* "komz rannyezhezh", sk. : *pa 'z an da Vreizh-Uhel ne zispilij ket din rannyezhañ* ; *rannyezhegadur* "stumm rannyezhek", sk. "koazhet eo bet d'ar muiañ an henstummoù hag ar rannyezhegadurioù" (Preder 130-131 3). E-pad pell e read gant *rannyezhel* er bommoù ma teree *rannyezhek* (evel ma klevet c'hoazh *bugelel* e-lec'h *bugelek*, pe *tidel* e-lec'h *tidek*, *nac'hel*, *yael* e-lec'h *nac'hek*, *yaek*) keit ma n'o deus ket an dud sternet ouzh o spered ar reolenn spisaet gant VALLÉE evit a sell arver *-el* hag *-ek*.

DIAPASON

MME dd 01 07 – E La-17 363 e rez gant Br. *sonreizher* ("Gl. *diapason*, betek gouzout" — lakaet ganit). Ha derc'hel a rez gant an dibab-se ? VALL a ginnige Br. *tonreizher*. GBAS a ro Br. *bondon* g., Gl. *hauteur de référence*, ha *bondoner* (instrument).

YBAN dd 01 07 – Betek gouzout e oa. E GEFIZ e ran gant *tonreizher* ivez. Evidon a zo un azen war ar sonerezh.

DIARRHÉE

MME 08 01 07 – Peseurt termen a rez gantañ evit Gl. *diarrhée* ? (evel a ouzout ez eus ur c'hastad termenou brezhonek a ya da envel se !), ha da heul, an adanv *diarrhéique*.

GE 08 01 07 – E GEVEZ.ms e ran gant *darc'hoal* g., nevezc'her a 'm eus kredet luniañ pa na zeree ouzh an arver mezegel hini eus an termenou rannyezhezhel, ganto kennotadurioù a fent, pe lennegel, bridet gant an damant d'an elevez ; soñjet 'm boa e Br. *skid* hag e zilezet pa na zeuen ket a-benn da zizoleiñ orin ar ger ; alese *darc'hoalel*, *darc'hoalek*, *darc'hoalus*, *darc'hoaleiat*, *enepdarc'hoal*, *enepdarc'hoaleg* g.-eier, h.a.

DIFFÉRENTIATION

MME dd 01 07 – Daoust ha tu zo d'ober gant Br. *orgemmadur* e domani ar Jedoniezh ? cf. *différentiation*, Pet. Rob.

YBAN dd 01 07 – Ya. Sl. GEJED Br. *orgemmañ*, Gl. *différentier*.

DIFFLUENT

MME 22 01 07 – TLF a ro da Gl. *diffluent* sterioù ha skouerioù na gaver ket e Pet. Rob. (Mezekniezh ha Bredoniezh) : *foie, tumeur diffluente* & (hep skouer) : “PSYCHOL. [en plt de la pensée] Qui se développe dans des directions divergentes et caractérisant fréquemment les états dépressifs et schizo-phréniques (d'après Piéron, 1963)”. Da heul e kaver ivez ar pa. *difffluence* hag ar v. *difffluer*. Arveret e vez ivez e domani an Douaroniezh, ha klotañ a ra Br. *gaoliek*, *gaoliegezh* ?

GE 22 01 07 – Er Vezekniezh hollek e lavarer *diffluents* gwiadoù aet ken bouk ma hañvalont bezañ liñvel. Anzav a ran ne 'm eus nepred klevet pe lennet ar ger, e-maez *Dictionnaire des termes de médecine* Garnier Delamare (2006) a ro alies gerioù aet diarver war zigarez bezañ klok. Kinnig a rafenn *liñvennek* (al lostger -ek o tegas ar c'hemeradur "gantañ doare ul liñvenn").

Er Vredvezekniezh a zure'hadur anadennoniel e vez arveret bemdez Gl. *diffluent*, *difffluence* (Al. *z erfahren*, *Z erfahrenheit*) er ster a roe dezho PIÉRON e 1951. Kentoc'h eget *pensée diffluente* evel ma lavare PIÉRON, e ve dikoc'h komz eus *discours diffluent* : prepozioù a zo warno liv un emziviz boutin ha ganto zoken ur gevazasted diouzh ar werc'helezh, hogen pa glasker heuliañ drezo mennozioù ha mennadoù an den, ne gaver poell ebet a gement a

rofe unded d'ar redad anezho (dav lavarout n'eo ket atav gant klañvourion e klever seurt prepozioù : bemdez e kaver tud a vez ken fuilh o frezeg ma ne ouzer ket a betra e fell dezho komz, na da belec'h int mennet da vont). Un derez muioc'h hag e kouezher er *prezeg dislenadek* (*discours incohérent*) ma vez, ouzhpenn an troc'hoù er prezeg, un troc'h etre an den hag ar bed : ar c'hlañvour ne zalc'h kont ebet nag eus an emzivizer, nag eus ar werc'helezh. Da gevatal da Gl. *diffluent* e roan Br. *amberus*, ar rakger *am-* o talvout dre e zure'hadur "tro-dro" : berañ a ra ar c'homzoù tro-dro a-strew hep pal na poell.

En Douaroniezh, e hañval dereout da ginnigadenn *gaoliek*, *gaoliegezh*.

DIGRAPHIE

MME 23 02 07 – Petra ober eus Gl. *digraphie*, cf. Pet. Rob. *comptabilité en partie double* ? (n'emañ ket e GEAK).

YBAN 23 02 07 – *Comptabilité en partie double* zo e GEAK : *jederezh daoustaël* pe *diazaou* pe *daoubenn*. Un doare eus ar *jederezh liesstaël* (*liespenn*) eo (Gl. *comptabilité en partie multiple* ou *n-uple*). Pep darvoud a skriver el levrioù hervez daou savboent, eleze e touger div wech an hevelep sammad war zaou staël, dindan daou benn kont, mar karez. E-se e c'hounezer un deskivadur klokoc'h eget gant un enskrivadur *unstaël* (*eeun*, *unpenn*, Gl. *en partie simple*).

DILEMME

MME 22 01 07 – Petra rez eus Gl. *dilemme* e domani ar Brederouriezh ? Gwall zibourvez e kavan ar brezhoneg evit treiñ sterioù ar ger-se... Gwelet ivez skouer Pet. Rob. : “*Le dilemme est un syllogisme disjonctif.*”

GE 22 01 07 – Gl. *dilemme* a roan da gevatal dezhañ Br. *aremvac'h* b. (<war *emvac'hañ*) : “*Ha c'hwerv eo Michel DEGUY. An armvac'h m'emañ — hag emañ enni, ouzh e anvav pe get, ar gefredourion organek gall...*” (La-15 388). Troet e ve skouer Pet. Rob. : “*Un tribarr disglennat eo an armvac'h.*”

DILUER

MME 23 02 07 – E GEFIZ e rez gant Br. *tanaviñ*, Gl. *diluer*, hogen ivez gant : *elfennerezh dre zianaviñ izotopek*. Ne gomprenan ket perak (digarez, met evel ma 'm eus e lavaret dit c'hoazh, n'on tamm skiantour ebet). Gant peseurt pennanv e rez evit Gl. *dilution*, Br. *tanavadur*, *tanaverezh* ? (ouzhpenn ar pennanor) ? Moarvat e tere Br. *tanaver* evit Gl. *diluant*...

YBAN 23 02 07 – Anat eo ez eo ret lenn *elfennerezh dre danaviñ izotopek*. Iskisat vi koukoug, a chom dizispleg evidon. Adarre an diouer a goskor. E kentelioù Kimiezh SADED e kaver *tanav*, *tanavet*, *tanavaet*, pezh a gas d'ar pennanorioù *tanaviñ* ha *tanavaat*. E galleg e lavarer *diluer* hag *étendre*. A du 'rall e tegasan soñj dit eus KIS-854 (MME ha GE), La-17 p.185 : “Diwar vont e venegan an trestummañ a 'm eus kredet ober e GEVE.ms dre loc'hañ diwar BrW. *dizolhein*, gant *dizolc'hiñ* (Gl. *diluer* er ster resis) ha gant an deverad *amolc'hiñ* (Gl. *éluer*) e-kichen *tanaviñ* er ster ledan.” Neuze e teu da heul ar pennanvioù reol da arverañ hervez ar ster (ar brezhoneg n'eo ket ar galleg !) : *tanavadenn*, *-adur*, *-erezh* ha *tanaver*, Gl. *diluant*, hag ivez *dizolc'hadenn*, *-adur*, *-erezh* ha *dizolc'her*.

DIRECTIF

MME 04 12 07 – Estreget e GEFIZ ne welan ket e ve bet pledet gant Gl. *directif*.

GE 06 12 07 – Gl. *directif*, ouzhpenn hag a-raok ur ster fizikel (sl. GSTL & GEFIZ), en deus un dalvoudegezh vuhezel dezhi arsterioù hervez daou zure'hadur dreist holl : 1) er ster klasel "o reiñ alioù, ditouroù, o verkañ dure'hadurioù, hep destrizhañ" ; meur a gevatalioù brezhonek a c'haller empentiñ : *gwehentus*, *heforzhus*, *durc'haus*,... 2) er ster arnevez "o ren, o reiñ urzhioù hep lezel frankiz divizout gant kenlabourerion direet da isurzhidi" ; kevatalioù a c'hallfed arverañ : *sturius*, *sturiataus*...

DIRECTORAT

MME 04 12 07 – Kinnig a ran Br. *reneriezh*, Gl. *directorat*. Ha degouezhout a ra ?

GE 06 12 07 – Ya, Br. *reneriezh* evel *mestriezh*, *eskobiezh*, *doktoriezh*. Deveradoù dre *-elezh* a lakaer e-kichen ar re dre *-iezh* ; **renerelezh* avat ne

hañval ket dereout amañ. Se lavaret, da spisaat e chom ar c’hemm ster etre an daou lostger.

DISCONTACTEUR

Sl. *DISJONCTER*

DISCORDANCE

MME 23 02 07 – Amañ dindan ar pezh a gavan e TLF db. Gl. *discordance* e domani ar Fizik ; ne ’m eus eñ ket gwelet e GEFIZ.

“PHYS. [À propos de vibrations sinusoïdales] Fait de ne pas être en relation de concordance. *Lois déduites de la théorie des accords et des discordances des vibrations lumineuses* (FRESNEL, *Diffraction lumière*, 1816, p. 260). *Les rayons qui ont été obscurcis par la discordance de leurs vibrations redeviennent lumineux ensuite dans la partie du trajet où les ondulations sont d'accord* (Id, *ibid.*, p. 268).”

YBAN 23 02 07 – E GEFIZ e kaver Gl. *concordance de phase*, Br. *arunkoulz* ha Gl. *opposition de phase*, Br. *enepkoulz*. Lavarout a reer ivez *en phase* e-lec’h *en concordance de phase*. Moarvat ez eo kenster *opposition de phase* ha *discordance*. Dav din lavarout ne ’m eus morse klevet pe lennet an eil.

Sl. *DISSOCIATION*

DISJONCTER

MME 23 02 07 – Petra rez eus Gl. *disjoncter* ? Pet. Rob. a ro un arver trazeat, war ul live yezh poblek, kaozeek, da ’m soñj ez eo sufiz eno ober gant Br. *troc’hañ al linenn*, Gl. *disjoncter la ligne*. Aliesoc’h e kaver an arver antrazeat ; ne welan nemet *disjoncteur* e GEFIZ.

YBAN 23 02 07 – An termenou *disreder* ha *disgaoler* zo bet kinniget gant GE e GEMED, kevatalioù Gl. *coupe-circuit* ha *disjoncteur*. E-kichen eo mat ouzhpennañ ivez *distokañ*, Gl. *ouvrir (circuit)*. Ha moarvat e c’haller degas ivez Br. *distoker*, Gl. *discontacteur* ≠ Br. *enstoker*, Gl. *contacteur* (*distokañ* ≠ *enstokañ*, Gl. *mettre, établir le contact électrique*).

Er par ma emamp eo ret dimp kinnig lies termen hag an arver a ray an disparti kenetrezo. Anat ez eo trazeat hag antrazeat *disgaoliñ* ha *disredañ*.

An arver kaozeek ? Gl. *disjoncter* = *péter les plombs* a glever bremañ. Kavout a ran un tammig goular *troc'hañ al linenn* ! A c'hell bezañ treuzkomprenet. E galleg e kaver ivez *exploser*, *craquer*, *s'emporter*, h.a. E brezhoneg ez eus ivez a bep seurt troiennoù evit unan bennak o vroeziñ, ha moarvat e c'haller sevel leterc'hadoù liesseurt diwar anadennoù feuls.

DISSIMILATION

MME 20 12 07 – Ha kinniget ez eus bet termennoù evit Gl. *dissimilation* / *assimilation* e domani ar yezhoniezh ?

GE 22 12 07 – Er Yezhoniezh hon eus bet tro d'ober gant Br. *deheñvelaat*, *disheñvelaat* a-dal da Gl. *assimilation*, *dissimilation*.

DISSOCIATION

MME 20 12 07 – Gl. *dissociation du moi*, *dissociation mentale*, Br. *distroll ar me*, *distroll brede* ?

GE 22 12 07 – An termen Gl. *dissociation du moi* zo bet savet da dreiñ Al. *Spaltung*, *Ich-Spaltung* arveret gant BLEULER evit aroueziñ freuzadur liammoù diabarzh ar bred ; neoazh, gwell e kavas aozerion c'hallek amprestañ *Spaltung* hag aozerion alamanek ober gant Al. *Dissoziation* — avantur boutin gant ar gerioù skiantel ! Aozerion c'hallek all a arguze en doa CHASLIN ken abred ha 1912 deskrivet an azoniad dindan an anvad Gl. *discordance*. Ken e vez hiziv an holl dermenoù-se bezant e-barzh prezeg an darn vuiañ eus ar vredvezeion c'hallek hag arveret ganto evel damheñvelster da Gl. *schizophrénie*. Betek gouzout, e ran gant *distroll (ar me)*, *disfaout*, *disklot* ha gant *skizofreniezh* evel just (sl. GBLF ¶¶ 347, 358).

DISTINCTIF

MME 20 12 07 – Gl. *trait distinctif* (yezhoniezh) ?

GE 22 12 07 – Gl. *distinctif* a arverer er Vouezhiadoniezh da spizañ an tresoù a laka an intenterezh da ziforc'hiñ an unvezioù e steuñvenn ar prezeg ; da skouer ar mouezhiadoù /t/, /d/, /m/, /l/, /g/ zo tresoù o kevenebañ an

unvezioù *tor, dor, mor, lor, gor* ; amañ ez arverfen a-walc'h unan eus an tri danvez diskoulm a ginnigen a-dal da Gl. *contrastif*, eleze *gwehan-*. Komz a rafen eus Br. *arc'hwel gwehaniñ*, Gl. *fonction distinctive*, eus Br. *regoù gwehanus*, Gl. *traits distinctifs* (roet evel kenster da Gl. *traits pertinents*, Br. *regoù perzhak* ha Gl. *traits oppositionnels*, Br. *regoù kevenebadel*).

Sl. *CONTRASTIF*

DISTRIBUTIONNEL

MME 20 12 07 – Gl. *distributionnel, distributionnalisme, distributionnaliste* ? (er yezhoniezh) cf. Br. *dasparzh-* ?

GE 22 12 07 – Gl. *distributionnel*. Emañ aze dedalvezadur ur c'heal jedoniell d'ar Yezhoniezh : an dasparzh (Gl. *distribution*) eo teskad kemperzhioù (Gl. *contextes*) gallus un unvez yezh. Da skouer, e brezhoneg GIBR, e tegemer an unvez **bi** ar c'hemperzhioù {bo, on}, {di, lh}, {ene, ezh}, {ra, n}, h.a. (anezho an dasparzh kemperzhioù gallus anezhi), met n'eo ket {bo, d}, {di, tet}, {an, z}, h.a. Alese Br. *dasparzhel, dasparzhelezh, dasparzhelour*, h.a.

DIVERGENCE

Sl. *CONVERGENCE ; MOUVEMENTS DES YEUX*

DIVERSION

MME 20 12 07 – Treut ar peuriñ e brezhoneg a-dal da Gl. *diversion...* Marteze en doa GP soñjet er ger-se pa oa gant geriaoueg al lu ?

GE 22 12 07 – Ya, gwir, lakaet er-maez Br. *tun-distrei* kinniget gant VALLÉE hag *argad-distreiñ* kinniget gant Roparz HEMON, n'eus bet arveret, pa ouzon, kevatal ebet da Gl. *diversion*.

En degouezh, n'eo ket diezhomm anaout an termenou kevatal : Al. *Ablenkungsmanöver* "darleviad diheñchañ, argad diroudiñ", *Ablenkungsangriff* "argad diheñchañ, argad diroudiñ", *Scheinangriff* "asvan argad".

Br. *distreiñ, diheñchañ, diroudiñ* a vank dezho dec'heriañ keal an "ober van" (Al. *Schein* "man, asvan").

Elfennoù brezhonek zo ganto ar c'heal-se :

Br. *brizh(-)*, *man(-)*, *derc'h(-)*, ganto avat re a gemeradurioù all.

Br. *gaou-* hon eus arveret diwar skouer ar c'hembraeg evel kevatal da Et. *pseudo-* : *gaouDaliesin*, *gaousac'h* ; netra ne vir ouzhimp a ober gantañ en e gemeradur brezhonek diazez, eleze "faos roet da wir". Br. *gaouleviad* a ve kevatal Al. *Ablenkungsmanöver*, Br. *gaouargad* pe *gaougerc'had* kevatal da Al. *Ablenkungsangriff* (abaoe *Emsav* e vez arveret Br. *kerc'had*, *kerc'hadenn* evel Kb. *cyrchiad* gant ar ster "taol argad, arsailh", sk. : Br. *kerc'hvell*). En hevelep steregor, e c'hallfed komz eus *gaoudalbenn* da aroueziñ ar van a ra un arme da zigeriñ un talbenn all evit touellañ an arme enebour a-zivout al lec'h ma venn digeriñ an talbenn gwir (pezh a reas ar Saozon-Amerikaned a-raok o dilestradeg e Normandi). Evel just, taolenn arver an termenou a ginnigan n'eo ket plakadus war arver Gl. *diversion*. Da skouer, damgevatal da Gl. *faire diversion dans une discussion* e ve Br. *gaouleviañ ar breutadur* ; en hevelep degouezh e rafe an alamanegerion gant *ablenken* "diheñchañ", *zerstreuen* "distrewiñ", *abwechseln* "ober kemmañ". Ur riskl eus ar geriadurioù divyezhek pa saver gerioù eo chom re dost d'ar yezh kein ha korvo n'eus ken da c'hounit dre ober gant meur a yezh kein.

Br. *finch(-)* a verk ivez, ouzhpenn ar c'heal "man, asvan", an amboaz touellañ ; reiñ a rafe tu da sevel Br. *finchargad*.

Un hent all a ve c'hoazh, dre soñjal en ur c'halvezder mezegel hiziv dilezet a anved Gl. *abcès de fixation* "hentenn gurañ, anezhi ensinklañ eoul tourmantin war-benn dec'han ur gor ha daspugn ar bakteri war amred dre ar bevedeg" a 'm boa troet Br. *pugnez delenañ*. Br. *lenañ* "pegañ, chom stag ouzh" (sl. krBr. "try azroant... so oll ouzh lenn ez querchen flour", meneget e DGVb 239, v° (*len*)). Degas an enebour da glask peg war ur poent dibabet, *delenañ* an enebour ; *un delenad*, *un arleviad delenañ*, *ur argad delenañ*.

DOMINANT

MME 02 03 07 – Ober a ra LM gant Br. *yezh trec'h ha yezh suj*, Gl. *langue dominante et langue dominée*, en e droidigezh (La-14 338). Gl. *dominant* a arverer ivez pa reer anv eus ul loen zo e penn ur bagad, ar bleizi da skouer (lavarout a reer ivez *alfa* eus al loen-se e galleg). Komz a reer eus *mâle dominant*, *femelle dominante* ; n'on ket sur e tegouezhfe klok Br. *trec'h* amañ. Ober a rafent kentoc'h gant Br. *rener(ez)* ; petra soñjez ?

GE 03 03 07 – Berr va skiant eus realezh al loened. En Hiloniezh e keveneb Gl. *dominant* ha *récessif*, en doa Arzel EVEN troet dre Br *trec'hel* hag *enkilus*, a ve kentoc'h *trec'hek* hag *enkilek* mar heuliomp reizhiad Vallée : ur *c'henenn drec'hek* eo an hini a vez erzerc'het er fenotip (sl. La-17 231) ; ur *c'henenn enkilek* ne vez ket, barrennet m'emañ he erzerc'hadur gant hol ar *c'henenn drec'hek* ; alese e komzer eus treuzkasadur er mod *trec'h* pe *enkil* eus un doareenn ; en Nervouriezh e komzer eus *trec'hegezh* un hanterenn empenn war eben. E Realoniezh al loened (hag an dud ! piv vo *mâle dominant* pe *femelle dominante* eus SARKOZY ha ROYAL ?), n'ouzon ket re. Marteze e ve gwell na gouezhañ en denervannañ — komz eus al loened evel pa vijent denion (an dañjer-se a glevan gant *rener*, *levier*) ; kantratoc'h e ve mont a-c'hin ha milervannañ pa gomzer eus an dud politikel ! Hag ur ger evel *holiek* a ve arveradus ken en domani denel, ken en domani loenel (e arverañ a reer endeo e domani ar riezou — a zo war o ziriegezh ken ogn hag al loened war o ziriad) ? En *Emsav* 26 50-51 ma taoler ur sell ouzh an *urzhaz* er strolloù loened, e reer anv eus ar *penngilhog*. Marteze *penner* ? (sl. ar c'heveleb Kb. *pennor* "head, chief, head of a family" — keñvereg denel ar *penner* loenel o vezañ ar *pennour*, sl. La-03 84).

Sl. ZOOMORPHISME

DORSAL

MME 06 11 06 – E La-10 334-335 e rez anv eus Gl. *langue « dorsale »* (cf. moarvat Br. *yezh kein*). Ne gavan neblec'h an arver-se eus *dorsal* e galleg.

GE 06 11 06 – Br. *yezh kein*, *yezh tal* hon eus bepred arveret hep klask gouzout ha kevatalioù oa d'an termenou-se er yezhoù all. Kredet 'm eus yezhouriañ ar galleg ha troet 'm eus an daou dermen brezhonek dre Gl. *langue d'adossement* (pe *langue dorsale*), *langue frontale* (sl. La-11 130, La-12 *passim*). MOUNIN e *Dict. Ling.* a veneg *langue emprunteuse* ha, gant sterioù disheñvel, e keveneb *langue source* ha *langue cible* (pe *langue seconde*) e tachenn ar c'helennerezh, *langue de départ* (pe *langue source*) ha *langue d'arrivée* (pe *langue cible*, *langue d'accueil*) e tachenn an troerezh. Hogen kelennerezh ha troerezh n'int nemet degouezhioù arlezat eus ar c'heinañ-talañ. Kalz donoc'h ez a hemañ, lodek ma 'z eo en aoz mab den, anezhañ keinañ ouzh ar pezh a zo evit talañ ouzh ar pezh a zeu.

Etre “pezh a zo” ha “pezh a zeu” emañ ar roll pennañ gant al lavar, pe gentoc’h gant ar c’horfoù anezhañ, ar yezhoù. Yezh kein ha yezh tal a c’hell bezañ yezhoù kevarall, evel ma ’z eo an dro ganimp en hon labour da ziorren ar brezhoneg, met er plegennoù boutin hag er blegenn c’henidik e vezont an un yezh. Keinadur ar brezhoneg ouzh ar galleg ne zle ket ober diwelout keinadur ar brezhoneg outañ e unan : emañ pep den o keinañ ouzh ar yezh a oar (*ar yezh dierouez*, Gl. *la langue inente*, sl. *Emsav* 126 10, Lavar-08 159, 201) pa vez o talañ ouzh ar bed dre ar yezh a gomz (*ar yezh erouez*, Gl. *la langue présente*).

An dedro eus arver Br. *karr* e dibenn an 20t kantved a zisoc’h a geinañ ouzh arver Br. *karr* en 19t hag, en ur ser, ouzh dedro arver Gl. *voiture* disoc’h eus un hevelep keinañ–talañ. Yezhoù kein ar brezhoneg kempred zo moarvat ar galleg (ha mui ouzh mui ar saozneg, an alamaneg), met da gentañ penn ar brezhoneg e unan. A bouez eo e stadañ, rak mar bije keinet ar brezhoneg ouzh yezhoù all hepken, ne vije anezhañ nemet ur marmouzadur ; keinañ outañ e unan zo kement ha krouiñ, lavarout pezh na voe lavaret c’hoazh na gantañ na gant yezh all ebet.

DOUBLE NATIONALITÉ

MME 05 05 07 – GEAK a ro Br. *divvroadelezh*, Gl. *double nationalité* (a anver ivez : *binationalité*). E Gl. e kaver ivez *binational* (aa. & pa.) ; kinnig a ran *divvroat* aa. ha *divvroadour* pa. Klevet em eus ivez ober gant Gl. *binationalisme* hep gwelet ervat a betra zo kel...

GE 06 05 07 – Ent resis, ha GEAK a ro ar ger, e tleer komz eus *divriezadelezh*. Un den o piaouañ an dezvad-se a ve un *divriezad*. Evit *binationalisme* n’ouzon ket muioc’h egedout — broadelouriezh Breizhiz pa haeront : “Je suis deux fois français” ?

DUCTION

Sl. *MOUVEMENTS DES YEUX*

DYNAMISME

MME 08 12 06 – Gwelet a ran e reer gant Gl. *dynamisme dynamiste* er Brederouriezh. Moarvat ec’h eus pledet tu bennak gant ar gerioù-se. A-hend-all, e pelec’h eo bet luniet Br. *dialusk*- ?

GE 09 12 06 – A-fet yezh ez eo bet luniet Br. *dialusk* hervez patrom ar steudad *diavaez*, *diabarzh*, *diac'hinad*, *diagent*, *diaraok*, *diasav*, h.a.

A-fet preder, liessteriek bras eo Et. *dynam-* ha deveradoù. Ha pa ve er Brederouriezh hepken ez eus ur vostad doazhadurioù skritellet *dynamisme* : da bennaenn voutin etrezo eo lakaat n'eo ket displegatus an traoù dre ar saveleannoù pe dre bennaennoù ar Jedoniezh, met dre “nerzhoù” diouto o unan (adalek ar Stoeion betek LEIBNIZ, HEGEL, BERGSON, FREUD) ; un istorour a 'r Brederouriezh a rafe moarvat gant *nerzhelouriezh*, hag e degouezhioù 'zo gant *dinamegezh* (ken liesseurt eo an doazhadurioù ha ken dispis eo aet ar skritell) ; Gl. *énergétisme* (Br. *gremlouriezh*) eo ar skritell lakaet war doazhadurioù nerzhelour 'zo (OSTWALD, BACHELARD) a zire ar werc'helezh a-bezh d'ar gremm. Anat avat, adalek ma fell d'ur prederour ober eus an *nerzh* pe eus ar *gremm* un *dra en-un* ez a o ster skiantel diwar an termenoù :

“*Er stil boudoniel, pa blij d'ar prederour lavarout : ar boud a vez, e ranker lavarout : ar gremm a vez [...] ; n'eus mui netra a-dreñv ar gremm [...] ; gant ar gremm hiviziken emañ roll an dra en-un*” (BACHELARD, *Le matérialisme rationnel*, 177, in FOULQUIÉ, *Dict. lang. phil.*, 210).

Enebet ouzh an *nerzhelouriezh*, ur vostad doazhadurioù all bodet dindan ar skritell Gl. *mécanisme*, *mécanicisme*, Br. *mekanegezh* a zegemer ar saveleannoù da spirus evit ober meiz war gement tra 'zo, alvez, beved ha buhez ; nes int d'an *danvezelouriezh* (Gl. *matérialisme*), skritell ken dispis all...

Sl. **MOBILISME**

DYS-

MME 08 12 06 – E La- 05 89 e roer un toulladig gerioù gant *mi-*. Daoust ha klotañ a ra Br. *miglev* gant Gl. *dysacousie* h a *migoun* gant *dysmnésie* ? Daoust ha tu zo da forjañ Br. *migerzh*, Gl. *dysbasie* ? (moarvat ec'h eus bet tro da studiañ an holl c'herioù-se e GEVEZ.ms...). Ne welan ket gant petore ger gallek e klot Br. *migehent* roet p. 89. A-hend-all e roez an adanv *milennek* hag ar pennanv *milenneg* g. *milenneion*. Daoust ha reizh eo neuze Br. *miskrivek*, -eg, *migomzek*, -eg, h.a. ?

GE 09 12 06 – Evel a welez ez eo bet dibabet Br. *mi-* evel kevatal da Et. *dys-* "strafuilh, direizh, diaez". Ya, e lunier *migerzh*, *miskriv*, *migomz*, *mizarlez* (Gl. *dysprosodie*), *miwe* (Gl. *dysplasie*), *migehent* a glot gantañ ur

Gl. *dyscommunication* mard eus eus ar ger-mañ. Merkomp ne glot ket bepred un deverad diwar *mi-* gant un deverad diwar *dys-* : *trec'hwezh*, *trealañ* zo e-kichen *mic'hwezh* (Gl. *dyspnée*), d'an arver d'o degemer evel kensterioù pe get ; *ec'houluniañ* (La-09 322) a glotfe moarvat gant *dysrégulation* ; *tenndroazh* a gavan aesoc'h ent sonel eget *mizezioul* (*dysurie*)...

MME 15 12 06 – Distreiñ a ran gant Br. *mi-*, Et. *dys-*. OK evit luniadoù anvioù ar c'hleñvedoù. Ar goulenn a savenn ivez diwar-benn an adanvioù hag ar pennanvioù deveret. Daoust ha reizh eo neuze Br. *miskrivek* -eg, *migomzek*, -eg, h.a. ?

MME 21 12 06 – Distreiñ a ran gant Et. *dys-*. OK evit an deverañ. Ar gudenn eo ne gaver ket an deveradoù gallek war ar geriadurioù... Da skouer, neblec'h ne gavan Gl. *dysacousique* (m. & adj.). Marteze ned eus ket anezho ? Hag anavezout a rez ur geriadur enlinenn arbennik ha mat ? Kavet em eus war *Google* unan anvet *Bio top terminologie médicale* a ziskouez bezañ ur geriadur sirius, met ne roont ket a adanv.

GE 21 12 06 – An termennoù mezegel rakgeriet *a(n)-*, *dys-*, *hyper-*, *hypo-*, *para-* zo dezho ur ster reizhiadek (peurliesañ ! arabat goulenn re). Kinniget 'm eus ur reizhiad termennoù brezhonek kevatal, da rakgerioù dezho a-getep *an-*, *mi-*, *us-*, *is-*, *kamm-* ha da stirann pennrann ar verb o verkañ an arc'hwel, ar pennanv o verkañ an danvezenn pe an adanv o verkañ ar perzh (gant nemedennoù ivez diouzh ret, dre ober e troioù 'zo gant *gou-*, *gour-*). An adanvioù deveret zo dre al lostgerioù *-ek*, *-eg*, *-el*, *-us* : *anskriv*, *anskrivek*, *anskriveg*, *anskrivel*. Deveradoù heñvel zo diwar *komz*, *fiñval*, h.a. : *ankomz*, *migomz*, *anfiñv*, *mifiñv*, h.a. hag o adanvioù.

Evit a sell ar c'hlevout, ne vez ket arveret an holl zeveradoù diwar Et. *ac(o)us-* : Gl. *anacousie* n'eus ket anezhañ un deverad diwar *an-* *acous-*, met diwar *ana-* (*a*)*cous-* ha talvout a ra "azgouestaat ar c'hleved" [aozerion 'zo neoazh a intent al luniadur *an-* *acous-* hag ar ster "koll ar c'hleved"]. Kenkoulz all e reer gant Gl. *surdité*, Br. *bouzarder* (er ster "gwanaat pe steuz bloc'hel ar c'hleved"). Br. *anklev* avat a ve arveret da aroueziñ furmoù dibarekoc'h : lakaomp hor befe da gomz eus ar bouzarder ouzh ar stenioù skiltr, e c'hallfed luniañ *skiltranklev* (n'ouzon ket avat hag eñ zo un hanc'her allyezh kevatal). Gl. *dysacousie* zo nevez ha ne hañval ket bezañ ledet e arver ; ent klasel e reer gant *paracousie* "strafuilh ar c'hleved a ra kammverzhout ton ha / pe read ar stenioù" ; ezhomm oa eus un termen

hollek evit aroueziñ kement strafuilh 'vez er c'hleved, hag er ster-se emañ Gl. *dysacousie* diouzh ar reizhiad degemeret. A-dal d'an daou dermen e ve a-getep Br. *kammglev*, *miglev*. An deveradoù all zo diouzh ar reizhiad : Gl. *hypoacousie*, *hyperacousie*, Br. *isklev*, *usklev*.

Sl. *A(N)-* ; *GLYCÉMIE* ; *HYPER-*, *HYPO-*

DYSGÉNIQUE

Sl. *EUGÉNISME*

DYSRYTHMIE

Sl. *ARYTHMIE*

E

ÉCHOGRAPHIE

MME 04 09 07 – Ober a rez gant Br. *dassonwezañ* h a *stenerluniñ*, Gl. *échographie*. Ha kenster eo an daou dermen ?

GE 05 09 07 – Reñver n'eo ket euver. Br. *dassonwezañ* "lerc'hwezañ an dasson" a c'haller arverañ evit an imboure'hioù ken dre zasson gwarellec'h, ken dre zasson stenelec'h (ar *stenerluniñ* pe *stenwereañ* enta), ken evit imboure'hioù all mar ijiner modoù all diwar-bouez seurtadoù dasson a natur all.

ÉCHOLALIE

YVT 14 11 06 – Gl. *écholalie* “(diwar Gr. *hýcōwv* h a *lalia* ;) (Nervouriezh) arreadur diarzoug komzoù (pe koazhadurioù (gourfenn ?) frazennoù) ar c'henbrezeger, diournet e degouezh ankomzoù zo” (troidigezh war arnod diwar *Le Nouveau Petit Robert*, 1993).

Hervez *Wikipedia* e vefe un azon eus strafuilhoù bredoniel ha nervel evel an aotegezh, an darfell, ar skizofreniezh...

Ha klotañ a ra amañ Br. *advant*, meneget e KIS-872, da bennrann ?

GE 15 11 06 – Gl. *écholalie* ; Sz. *echolalia*, *echophrasia*, *echospeech* ; Al. *Echolalie*, *Echophrasie*, *Echosprache* a verk un azon nervvredel, anezhañ arreadur diarzoug deluzadoù ar c'henbrezeger ; a rumm emañ gant un azon all skritellet Gl. *échomimie*, *échopraxie*, *échocinésie* hervez an aozerion ; aozerion all a renk hevelep “*échosymptômes*” e stern ar *stéréotypies*. N'ouzon ket ha LACAN en deus roet e veno warno, moarvat en defe lakaet ur c'heñver etrezo ha pazenn an drec'h. Bezet pe vezet, e c'haller lakaat warno an anvad

Br. *drec'heilañ* (sl. La-09 355) — en ur ziforc'hiñ diouzh ret *drec'heilañ diarzoug* ha *drec'heilañ diarvenn*. Da envel an arreadurioù lavarel, e rafen gant *drec'hluzañ*, *drec'hluz* g., hag an daou vod anezhañ a ve an *drec'hdeodiñ*, *drec'hdeod* g. hag an *drec'hveidiñ*, *drec'hveid* g. Pa lunias an nervourion an termenou etrevroadel-se, ne oa ket c'hoazh eus ar Vredoniezh ; e se ne welent er jestroù nemet fiñvoù, alese ar c'hensterioù a raent eus *échomimie*, *échopraxie*, *échocinésie*. Hiziv e seller ar jestroù evel lodek el lavar hag an *drec'hveid* (*échomimie*) evel ur spesad eus an *drec'hluz*, rummadur hemañ na c'haller ket merkañ diwar-bouez an termenou etrevroadel. Mar fellfe dimp reiñ kevatalioù da *échopraxie* hag *échocinésie* (hep klask gouzout ha kevazas eo an daou dermen-se) e rafemp gant *drec'hwezhiñ*, *drec'hwezh* g. ha *drec'hfiñval*, *drec'hfiñv* g.

Sl. *PALI(N)*-

ÉCLAIREUR

GC 15 08 07 – E GIBR e kaver :

Br. *anaoudadenn*, *anavezadenn*, Gl. *reconnaissance (militaire)*

Br. *anaouderezh*, Gl. *art, pratique des reconnaissances (militaires)*

Br. *anaouder*, Gl. *éclairateur (d'une armée)*.

Degemeret eo ar ger e brezhoneg arnevez dre m'en kaver e *Preder* hag en *Emsav* :

“An Emsav a dleer meizañ evel *anaouder* pobl Vreizh war an hent he c'has eus ar stad anistorek d'ar stad istorek” (Gi ÉTIENNE in *Preder* 84-85 59).

“Dont a reas ivez [da emezelañ er C'hevre Gouezelek] *anaouderion* eus *Na Fianna Eireann* (skaouted vroadel)” (*Emsav* 16 102).

ÉCLECTISME

MME 17 09 07 – Ha heuliet ec'h eus VALL, DCFB... a ra gant Br. *dibabouriezh*, Gl. *éclectisme*... Eus un tu all e ra LE GLÉAU gant Br. *diuzelour*, Gl. *éclectique* ; klotañ a ra an dibenn *-elour* gant an diskibl-ezhioù. Met perak ned eas ket betek *diuzelouriezh* ?! Marteze ec'h eus-te graet un dibab all...

GE 17 09 07 – Gl. *éclectisme* zo a un gerdarzh gant Gl. *électif, sélectif, élite* dre Gr. *εἰκλεῖστος*, La. *εἰλητικός* ; treugoù istorel pep hini eus an

termenoù-se a roas dezho o c'hemeradur. A se, ent steradurel rik, e terefe loc'hañ diwar n'eus forzh pehini eus ar verboù brezhonek *dibab*, *dilenn*, *diuz*, *dibarzh* evit reiñ ur c'hevatal da forzh pehini anezho. War an dachenn ez eo treug istorel ar verboù brezhonek ivez a roy an disentez. VALLÉE en doa deveret diwar *dibab* ; LE GLÉAU a zever diwar *diuz* hep reiñ abeg an dilez a ra eus *dibab*. Evidon me a chomfe a-walc'h gant kinnig VALLÉE, seul gent ma 'z eus bet deveret kalzik diwar *diuz* (a-dal da Gl. *sélect*-, sl. La-16 201). Bremañ : *dibabouriezh* pe *dibabelouriezh* ? Hennezh a verk an embreg, hemañ an emzalc'h, an doazhadur. Ar prederour a zo e veno e tleer kutuilh pezh a gaver ar gwellañ eus pep prederouriezh zo un *dibabelour* ; ar politiker a denn digant ar strolladoù all ar pezh a dalvez d'e leviadurezh zo un *dibabour* ; ouzhpennañ a rafen : un emzalc'h *dibabek* zo gantañ.

ECTOPIQUE

Sl. *ERRATIQUE*

EFFLEURAGE

Sl. *MASSAGE*

ÉGOÏSME

MME 17 09 07 – E GBLF e rez gant Br. *meañs*, Gl. *égoïsme*. Anavezout a ran an termen roet gant VALLÉE (kemeret gantañ moarvat VINV 17). Peseurt termen a arverez evit treiñ Gl. *égocentrisme*, *égotisme* ? Hag ar pennanvioù / adanvioù : *égoïste*, *égocentrique*, *égocentrisme*, *égotiste* ?

GE 17 09 07 – Deveradoù gallek diwar *égo*-, dezho o istor e lavar ar brederourion, a gav sklerijenn pa zegaser an termenoù allyez en o c'heñver :

- A. (Trabedoniezh) "furm derc'helouriezh na zegemer ket da wir bezoud ar boudoù all" : Gl. *égoïsme*, *égoïsme métaphysique*, termenoù dilezet hiziv e gounid *solipsisme* ; Al. *Egoismus*, *Solipsismus* ; Sz. *egoism*, *egotism*, *solipsism*.
- B. (Bredoniezh) "karantez an unan" : Gl. *égoïsme*, *amour-propre* (er ster kentañ) ; Al. *Selbstliebe*, *Selbstgefühl* ; Sz. *egoism*, *egotism*.
- C. (Divezouriezh) "karantez reñverek, kondaonadus, an unan", Gl. *égoïsme* ; Al. *Selbstsucht*, Sz. *selfishness*.

- D.** (Divezoniezh) "ar lakadenn a ra eus an deus ouz an unan pennaenn ar realezh hag an divezouriezh" : Gl. *égoïsme* ; Al. *Egoismus*, *Ichinteresse* ; Sz. *egoism*, *egotism*.
- E.** (Bredoniezh) "tuadur da zezevout pep tra evel kreizet war an unan" : Gl. *égocentrisme*, Al. *Egozentrismus*, *Selbstbezogenheit*, *Ichbezogenheit*, Sz. *egocentrism*, *self-centeredness*.
- F.** (bredoniezh PIAGET) "pazenn eus diorreadur bred ar vugale, anezhi klozded an dezevout warnañ e unan, nes d'an aotegezh, reol avat" : Gl. *égocentrisme*.
- G.** (Lennegezh) "doug ar skrivagner da emzeskrivañ, da zanevellañ e vuhez-adurioù nemetken" : Gl. *égotisme*, Al. *Egotismus*, *Selbstgefühl*, Sz. *egotism*, *self-feeling*.
- H.** (bredoniezh DEBESSE) "tuadur gant ar grennarded da varn pep tra a-zave dezho o unan, sellet evel un dedroadur eus ar stad despizet en F" : Gl. *égotisme*.
- I.** "damant an den da bledañ hepken gant e ziorreadur hiniennel, e stuziadur personel, tech o vont betek kehelerezh ar me" : Gl. *égotisme*, Al. *Egotismus*, Sz. *egotism*.

Evel a welez, ez eus peadra da yezhouriañ.

A-dal d'ar c'hedrannoù *ego-*, *Ich-*, *Selbst-*, *self-*, emañ ganimp *anun-*, *em-*, *me-*, *unan-* ; hervez ar sterioù :

A. Evit ar gouzrec'h, n'eus a werc'hel nemetañ e unan, ar pep all eus ar bed o vezañ derc'hel ; tro 'm eus bet d'ober gant Br. *emunanegezh* a-dal da Gl. *solipsisme* (termen nemetañ arveret hiziv) ; klotañ a ra Br. *emunanegezh* enta (sl. La-12 87).

B. Amañ e vez en arver ar c'hevatal brezhonek : *emgarantez* ; deveradoù a c'haller tennañ eus *emgar-*, evel *emgariadezh* ; e-kichen *emgar* ober gant an adanv *emgariat* hag ar pennanv *emgariad*.

C. Amañ e tere deveradoù Br. *emgar-* ; plas zo ivez evit Br. *meañs* ; en ur yezh resisoc'h e rafed gant kevatalioù Al. *Selbstsucht* "karantez kleñvedek, ambreek ouzh an unan" a ve *anunvreadezh*, *anunvariadezh* (sl. La-07 89-90) [Br. *em-* o kennotañ amañ un emzalc'h emouez, *anun-* o vezañ hollekoc'h hep dave dre ret d'an emouezañ].

D. Anv a rafed eus pennaenn an *anundeur*, mab den o vezañ intentet evel *anundeuriat* dre anien ; ar prederour o tifenn an ar lakadenn-se a ve un *anundeuriadour* hag an ar lakadenn he unan an *anundeuriadouriezh*, termenoù gwall hir avat ha pa ve evit genaouioù prederourion. Betek gouzout, evidon

me a dremenfe gant Br. *anundeur* pe *anundeuriadezh* hepken. An *Ichinteresse* freudek, a 'm eus troet Br. *mezeur* (sl. GBLF ¶ 386), a renkan amañ evitañ da vezañ a-c'haoliad war ar melladoù **C** ha **D**.

E. Dre soliañ war an termenoù allyez, e c'hallfed soñjal e Br. *emgreizadezh*, *megreizegezh* (pe *mekreizegezh*, diwar ar c'hurzhadur eus “*me zo kreiz ar bed*” ?), *emzaveadezh* [kemer *me-* da gedrann a verkfe resisoc'h emañ an den kreizet war e *ego* e kement ma emzesell evel *me* unel ha n'eo ket evel *beziad* etre beziadoù all].

F. Hervez PIAGET, e ve tuet ar bugel da gantañ e vred ennañ e unan, *emgantat* e ve enta ; ar bazenn-se a ve pazenn an *emgantadezh*.

G. Troet e vez ar skrivagner ouzh e askre e unan, da *emaskreañ* (sl. La-10 416), un *emaskread* eo, hag e duadur an *emaskreadezh*.

H. Amañ e rafen gant Br. *emzaveadezh* (ar *grennarded*).

I. Ober a rafen amañ gant *emgolezadezh* dre adkemer Br. *koleziñ* [bet arveret c'hoazh en *Emsav* hag e *Preder*, amprest Kb. *coleddu* "to cultivate, cherish", elfenn a gaver ivez e hBr. *coletoc*, *coledoc* hag e krBr. *Colezoc*, *Colezeuc* "cher, chéri"], tech o vont betek emzalc'h an *emgeheladezh*, nes d'an *anunvreadezh*, a rafed neuze kentoc'h *mevreadezh* anezhañ.

N'ouzon ket pezh a c'helli tennañ eus an aridennad kinnigoù-mañ. Strivet 'm eus da rastellañ an holl dermenoù allyez eus ar steregor, na pa ve evit lakaat war wel al loazioù bras a zo gant ar brezhoneg e lavar ar preder.

ÉLECTROCHOC

MME 17 09 07 – Gl. *électrochoc*, Br. *tredanskog* ?

GE 17 09 07 – Gl. *électrochoc* pe *sismothérapie*, *électroconvulsion*, *convulsivothérapie*, termenoù arveret en testennoù ; er c'haozeeg e reer gant *choc*, *sismo*. E GEVEZ e ran gant *tredangrid* g.

ÉLIMINER

Sl. *EXPULSER*

ÉLONGATION

MME 27 09 07 – Hag un dra bennak a ginnigez a-dal da Gl. *élongation* ?

GE 27 09 07 – Gl. *élong-* zo bet studiet war La-09 291 evit a sell ar c'hemeradurioù bevedourel (*arhedañ*), leuñvourel (*dehirañ*), kleñvedourel (*darhedañ*). A-zivout ar c'hemeradurioù fizikel e kaver un Notenn gant YBAN war La-12 20.

ÉLUER

Sl. *DILUER*

ÉMASCULATION

Sl. *STÉRILISATION*

EMBROCATION

Sl. *POMMADE*

ÉMULER

MME 27 09 07 – E GSTL e roez Br. *kendarvaner*, *kendarvanerezh*, Gl. *émulateur*, *émulation*. Ha dereout a ra ar verb *kendarvaniñ*, Gl. *émuler* ?

GE 27 09 07 – Ya, a gav din : er ster stlennegel e tere Br. *kendarvanañ* a-dal da Sz. *to emulate* ha d'an amprest Gl. *émuler*.

ÉMULSION

Sl. *POMMADE*

ENCLITIQUE : FORME — DES PRONOMS

Sl. *PRONOMS INFIXES*

ENCRE

MME 18 10 07 – Petra eo istor Br. *huz*, Gl. *encre* ? Hag ur verb *huziñ* zo bet deveret ?

GE 20 10 07 – Stanket eo bet an toull a-dal da Gl. *encre*, Sz. *ink*, Al. *Tinte*, *Schwärze* dre zegas Br. *huz* g., bezant endeo e hBr. *cohuditioc*, Br. *huzil* marteze, anBr. *kehuzañ*, Kb. *hudd* "dark, dusky" — n'eo ket sklaer ar gerdarzh, fraezh avat an durc'hadur ster : *kehuzañ* ub. zo "duañ" e vrud. Kenstur eo an deveradur alamanek : Al. *schwarz* "du, teñval", *Schwärze* "huz moulerezh", *schwärzen* "duañ, teñvalaat ; lakaat huz war an arouezennoù moulañ, *huzañ* enta ; duañ, dispenn brud". Un astenn hollekaat a vez graet pa lavarer *huz glas, ruz, melen...*, hollekaat c'hoarvezet ivez gant Gl. *encre* a zo en e orin ur ger gresianek o talvoud "leskiñ", hag a voe lakaet e latin da aroueziñ al liv mouk.

ENDÉMICITÉ

MME 18 10 07 – Lakaet hor boa ar gaoz war Gl. *endémie*, Br. *broreuziad*. Ha dereout a ra Br. *broreuziadezh*, Gl. *endémicité* ? (hag er vevoniezh Br. *brosezadezh*, Gl. *endémisme* ?)

Gl. *enzootie* ?

GE 20 10 07 – Ya, ar bezañ broreuziat, brosezat eo ar *vroreuziadezh*, ar *vrosezadezh*.

An termen Gl. *enzootie*, savet e 1832 hervez Pet. Rob., ne hañval ket bezañ arveret kalz. N'en kaver ket e *Dictionary of Agriculture* (Elsevier, 1966, pederyezhek) ennañ ouzhpenn 10 000 termen ; n'hon eus ket da gilañ evit kelo evel just.

A-dal da Gl. *épizootie* emañ Sz. *murrain, pest, epizootic disease, epizooty* hag Al. *Tierseuche, Viehseuche, Epizootie* [Al. *Tier* "loen", *Vieh* "chatal", *Seuche* "kleñved tredizhus, darreuziad"]. Lies diskoulm dirazomp : Br. *milzarreuziad, darreuziad loenel, mildredizh(ad), epizootiezh*.

A-dal da Gl. *enzootie*, tri diskoulm : Br. *milvroreuziad, broreuziad loenel, enzootiezh*.

ENJEU

JMM 31 01 07 – Sz. *there is much at stake*, Gl. *l'enjeu est de taille (l'affaire est d'importance)*. N'em eus ket kavet gwelloc'h eget Br. *holl bouezus eo an afer-mañ*.

GE 01 02 07 – Sz. *here is much at stake*. Marteze : *kalz zo en taol*, “bez’ ez eus kalz en taol, kalz a lakaer war ar c’hoari ; pe, mard eus anv a voneiz : *arc’hant bras zo en taol*, *arc’hant bras zo lakaet war ar c’hoari* ; pe c’hoazh : *bras ar skod*, *lakaet ez eus ur skod bras*, *skod bras a lakaer*.

ENTITÉ

MME 18 10 07 – Un toulladig termenou a arverez evit treiñ Gl. *entité*, Br. *hennad*, *beziadelezh*, h.a. Ne welan ket gwall sklaer (ret eo din lavarout n’emaon tamm ebet em feuriñ eno !). Mar gellez reiñ ur banne sklerijenn din, gant skouerioù gallek mard eus...

GE 20 10 07 – Gant Gl. *entité*, Br. *hennad* ha gant Al. *Seiendes*, Gl. *étant*, Br. *beziad* ez eer war dachennoù skoemp kenan en askont d’al lies arver a reas hag a ra ar brederourion anezho. Klasket ’m eus diboubañ ar bloue en dro da Br. *hennad* e La-03, 92 hh., pennad na savfen ket heñvel hiziv moarvat. Adfeilhet ’m eus un tregont vloaz goude en notenn La. *ens*, *essentia*, *entitas* (La-11 179 hh.), o klask teurel ur banne sklerijenn war avanturioù an termenou-se a-hed ar c’hantvedoù.

E berr, ur *beziad* eo kement tra a zo er bed : ur maen, ur wezenn, un den, ar Republik c’hall, ur gevranc rugbi. HEIDEGGER eo en deus dispartiet keal ar *beziad* (*Seiendes*) diouzh keal ar *bout* (*Sein*) — araozañ e komzed eus *l’être*, *les êtres* hep mui ; cheuc’h dreist oa e Saint-Germain-des-Prés er bloavezhioù pemont komz eus *l’être de l’étant* da heul Jean-Paul SARTRE ; HEIDEGGER avat ne brizie ket kalz seurt perokederezh — e vuhez a-bezh a ouestlas da argraf ar *bout*, hep gallout mont pelloc’h avat eget an despizadur : “ar bout zo piaou boutin kement *beziad* ’zo”, na pelloc’h eget an aters : “Perak ez eus un dra bennak kentoc’h eget netra ?” Drama Kornogiz, evit HEIDEGGER, eo bezañ troet ouzh ar *beziadoù* hepken ha na dreiñ ouzh ar *bout*, bezañ ankouaet ar *bout*. Ur pikol studienn gant KELKEL war HEIDEGGER zo he zalbenn : *La Légende de l’être*. E gwir e rae HEIDEGGER Boudoniezh evel ma ra tud all Doueoniezh... Da standilhon eus e skridoù :

“*Beziad e-kreiz ar beziadoù eo an den, ken ez eo erzerc’h dezhañ bepred-
endeo ar beziad ned eo ket eñ hag ar beziad ez eo eñ endeo. Hevelep mod
bezañ a anvomp hanvoud. An hanvoud n’eo gallus nement e kement ma ’z eo
soliet war veizidigezh ar bout*” (*Kant und das Problem der Metaphysik*, 284).

An *hennad* eo kement tra a sell ar spered outañ, a ra ar spered “an dramañ, *henn*” anezhañ ; eleze, un hennad eo nep beziad, met ivez kement mennoz a c’haller ober eus ar beziadoù, da skouer “ar maen-mañ e ’m dorn”, met ivez “ar vein dre vras” pe “ar seurtad mein-mañ seurtad”, “an daou hennad meinel eo ar greunit hag ar c’hailhastr” ; pe c’hoazh : “an droug a ’m eus e ’m divesker”, “an daou hennad kleñvedel eo an artroz hag an artrit”, h.a.

ENVIRONNEMENTAL(-)

MME 02 03 07 – Da heul Br. *trevva* e kinnigan ober *trevvaouriezh* b. / *trevvaour* aa. & pa. eus Gl. *environnementalisme* / *environnementaliste*. War Wikipedia avat, e lennan : “*un psychologue environnementaliste est un spécialiste des relations entre l’homme et son environnement, considérées du point de vue psychologique*”. Petra a rez eus Gl. *psychologue environnementaliste* ? Goulenn all : ha lec’h zo tu bennak d’un adanv *trevvael* ?

GE 03 03 07 – Ya, an *trevvaour* eo an arbennigour war an *trevva*. Kevatal Br. *trevvael* eo Gl. *environnemental*. An arbennigour war an darempredoù etre an den hag an *trevva* diouzh savboent ar Vredoniezh a rafen anezhañ ur *bredtrevvaour*, kuites da adeiladiñ un aridennad jamezennek diwar skouer Gl. *psychologue environnementaliste* ; emc’houlenn a ran zoken ha *trevvredour* ne spirfe ket...

ENZOOTIE

Sl. *ENDÉMICITÉ*

ÉOLIEN

Sl. *HOULOMOTEUR ; HYDROLIEN ; MARÉMOTEUR*

ÉPICÈNE

MME 18 10 07 – Gl. *épicène* ? (tra fentus : e TLF e roont istor ar ger o venegiñ ar C’hatolikon !)

GE 20 10 07 – Gl. *épicène*, Sz. *epicene* a arverer er Yezhoniezh a-zivout an anvadoù a c’hell bezañ gourel ha benel hep kemmañ furm, sk. : *pried* (kudenn a sav e brezhoneg, hini ar c’hemmadur : ha sellet e vo evel ur

c'hemm furm ?) ; dre astenn ster, e reer *épïcène* eus anvadoù loened 'zo, dezho ur reizh hepken hep derc'hel kont eus ar rev, sk. *moualc'h*, *krokodil*... ha *den*. [Diwar vont, notomp ez eo bet koazhet niver an termenoù eus ar seurt e galleg da heul an arc'hadurioù benevelour : *auteur*, *auteure* (*autrice* o chom diarver), *docteur* (va c'henc'hoarezed ne raent ket *doctoresses* anezho o unan, ne zegemerent ar ger nemet e kaozeeg o arvalion) — giz hounnezh o tisoc'h eus ur c'hemmesk etre *rev* *vevoniel* ha *reizh* *c'hramadegel*.]

Kembreiz a rafe gant *deuryw*, nemet e talvez ar ger kenkoulz all "div rev kevret, divrev, amrev, amreviat, daouseurtek, h.a." E brezhoneg, e ranker devedañ diwar an termen gramadegel *reizh* ; gant pe rakger avat ? *divreizh*- a ve forc'hellek : lakaomp e talvezfe evit *pried*, ne zerefe ket ouzh *moualc'h*, hag en arvar e ve da vezañ intentet a-zivout pennanvioù evel *barzhoneg* a zo gourel pe benel hervez ar yezherion ; *amreizh*- neuze, mar soñjer en *amrev*(-) (tud eus an div rev a-gevret), met *amreizh*- ned eo ket e-keñver *reizh* pezh ez eo *amrev* e-keñver *rev*, ouzhpenn ma arverer *amreizh* gant ur ster all ; ne chom nemet un ode : *uereizh*-, ar rakger *ue*- (sl. La-10 374, 375 : *uezelvadur*, La-11 21, 192 : *uevir*) o talvout "an daou war un dro" a hañval bezañ an termen kevazasañ : *uereizh(ek)* eo Br. *pried* pa arouez war un dro ar gwaz hag ar wreg.

ÉPISE

MME 18 10 07 – Pledet ez poa gant Gl. *épisode* (La-16 162-163) diwar ur goulenn gant Pierrette KERMOAL. Sterioù dibar en deus e domani al lennegezh (cf. TLF), ha ne welan ket re penaos mont hebiou d'an amprest Br. *epizod* g. -où... hep kontañ an deveradoù a zeu diwar ar sterioù-se... E tachenn ar vezekniezh e kav din e rez gant Br. *resmiad*.

GE 20 10 07 – Gl. *épisode*, ouzhpenn ar ster orin, zo dezhañ arverioù e-leizh er yezh voutin. Setu perak e vez kevatalioù brezhonek niverus dezhañ : er Vezekniezh e ran gant Br. *resmiad* evel damheñvelster da Br. *kaouad*, *barrad*, *strapad*, *skoulad*, h.a. E GEVEZ-1 69 e ran gant ar bomm : Br. *skoulad gouvid* (Gl. *épisode dépressif*) ; e GEVEZ-2 gant : Br. *resmiad bredkleñvedel* (Gl. *épisode psychopathologique*). [Diwar vont, ha ned eo ket orin Br. *resmiad* en un amload diwar Br. *remziad* ?] Amprestañ Gl. *epizod* ? Perak ket, mar kaver un arver dibarek da reiñ d'an amprest...

ÉPIZOOTIE

Sl. *ENDÉMICITÉ*

ERRATIQUE

MME 09 11 07 – Gl. *erratique*. VALL a ro Br. *dilec'hiet*, *a-strew*. DCFB : *strewidik*, *kantreidik*. Ha gerioù all zo bet kinniget ?

GE 10 11 07 – Gl. *erratique* zo dezhañ lies kemeradur :

En Douarouriezh e talvez da spizañ ar rec'hell bet dilec'hiet gant ar skornredennoù ; VALL a ginnig Br. *dilec'hiet*, o verkañ an argerzh met n'eo ket ar stad disoc'h, ha Br. *a-strew*, a verk stad an disoc'h met n'eo ket an argerzh ; gwell e ve Br. *distrewat* (gant *di-* kreñvaat hag argerzhañ).

Er Vezekniezh ez eo heñvelster da *a*) "direoliek" : *fièvre erratique* "terzhienn o kemmañ-digemman en he c'hreñvder, en aliested hag e padelezh he barradoù" ; ober a rafen gant *valigant* ; *b*) "o kemmañ-digemman lec'h" : *douleurs erratiques* ; aze e terefe da ginnigadenn *kantreidik* ; *c*) "en ul lec'h divoas" : *goitre erratique*, Br. *pennsac'h allec'hiat* ; *d*) "kaset pell diouzh ar bennsez" : *cellules cancéreuses erratiques* ; aze ez adkaver ster an Douarouriezh, ha Br. *distrewat* a zerefe moarvat.

Notomp e reer gant Gl. *ectopique* pa vez anv a elfennoù korfadurel pe vevedourel : *rein ectopique* "reol, met loet er-maez eus he lec'hiadur" ; kinnig a ran ober gant Br. *ezlec'hiat* ; Gl. *position ectopique*, Br. *ezlec'hiad* g. ; Gl. *ectopie*, Br. *ezlec'h* g.

ESCARRE

MME 09 11 07 – Gl. *escarre*, *escarrifier*, *escarrification* ?

GE 10 11 07 – Gl. *escarre*, (stummoù dispredet : *escharre*, *eschare*) ; digunvez treug ar ger : Gr. *ejscavra* "**I** aoter, oaled an aoter. **II** nep oaled, fornigell, regez. **III** keuneud, ijinenn da c'hwezhañ tan. **IV** faout ar c'hourzh. **V** truskenn. **VI** sol, diazez". E lavar ar Vezekniezh e voe degemeret an termen er ster ledan : "nep lavnenn galet gell pe du e gorre ar c'hroc'hen, truskenn" ; hiziv ez eo bet dalc'het ar c'hemeradur strizh : "truskenn diwar heskwad, marvenn ar gwiadoù gorre o treiñ e breinged sec'h pe poreet". War a hañval e c'hoarvezas an un strishadur ster en alamaneg : hag int kenster da gentañ, e

voe digemmet *Schorf* hag *Eschara* : digemmet e voe *Blutschorf* "trouskenn wad kaouledet" diouzh *Brandschorf* "trouskenn varvennet ha poreet" ha dalc'het hemañ diwezhañ da genster gant *Eschara*. E se, e ven a-du da ober gant Br. *trouskenn* er ster ledan, da skouer er ster "trouskenn wad kaouledet (war ur gouli)" ha degemer Br. *eskar* er ster "trouskenn varvennet sec'h pe poreet" ; deveradoù : *eskarek*, *eskarel*, *eskaraat* (Gl. (s')*escarrifier*, *escarrification*).

ESSAYER

MME 02 04 07 – War ar pemdez e reer gant Gl. *essayer* evit ur c'harr, ur botoù, h.a. Ha Br. *amprouiñ* pe *arnodiñ* a ve ar gwellañ da'z meno.

GE 04 04 07 – Moarvat e c'haller arverañ troiennoù diseurt : Gl. *essayer une robe, des chaussures*, Br. *esaeañ ur sae, botoù* ; Gl. *essayer une voiture*, Br. *esaeañ ur c'harr, amprouiñ ur c'harr* ; Gl. *période d'essai*, Br. *prantad amprouiñ, prantad prouata*... Lavarout a ran se evel ma teu e teu, evel ma lavarfen hep prederiañ, evel ma klevan... Ha troiennoù arbennikoc'h zo ezhomm ?

ESTHÉTICIEN(NE)

MME 09 11 07 – E Lavar 09 ez poa pledet gant Gl. *cosmét-*. Ha tu bennak all gant ar gened er brederouriezh. Met petra ober eus Gl. *esthéticien* er yezh pemdeziek, an hini a ra war-dro kened an dud ?

GE 10 11 07 – Graet hon eus gant *Kenedoniezh* er ster damkanel evel kevatal da Al. *Ästhetik, Schönheitslehre*, Gl. *esthétique* (rann eus ar Brederouriezh, sl. La-12 212) ; er sterioù embregel, gant Br. *Ermegouriezh*, Gl. *esthétique industrielle, design* (sl. La-10 63-64), gant Br. *Kenedouriezh, Gwezelouriezh*, Al. *Kosmetik, Schönheitspflege*, Gl. *esthétique, soins de beauté*. Evit ar wezhourion : Br. *ermegour*, Gl. *designer* ; Br. *kenedour(ez)*, Gl. *esthéticien(ne)*, Al. *Kosmetiker(in)* [ar vicher-se zo bet hini va gwreg e-doug ur prantad, ha *kenedourez* a raemp anezhi, met *gwezelourez* a ve kevazas ivez, kenfurm e ve gant ar c'hevatal alamanek (sl. La-09 307-309)].

Un termen nes eo Gl. *esthète*, Al. *Kunstfreund* [ent diarlenn : "mignon an arz"], *Kunstschwärmer* [ent diarlenn : "stultenner an arz"], *Ästhet*. Meur a gevatal brezhonek : *arzkarour, arzelour, kenedkarour, kenedelour, estet*, h.a.

ETHNOPSICOLOGIE

MME 09 11 07 – Gl. *ethnopsychologie, ethnopsychiatrie*. Kevatalioù brezhonek diwar Br. *kenel*- ?

GE 10 11 07 – Gl. *ethnopsychologie, ethnopsychiatrie*, ya : *Kenelvredoniezh* (sl. *Emsav* 18 174 +19, 1968), *Kenelvredvezekniezh*. Saoznec eo an darn vuiañ eus an aozerion a bled ganti. Gwall verr eo al levlennadur anezhi e galleg ; notomp an *Essais d'ethnopsychiatrie générale* gant G. DEVEREUX ⁷ (1908-1985), labourioù *Centre d'études africaines* en *École des hautes études* evel ar studienn : *Psychiatrie culturelle en Afrique* hag, e Breizh, labourioù Philippe CARRER ⁸, krouer *Société bretonne d'ethnopsychiatrie*. Eno avat ne wel ar vredvezeion c'hallek nemet ur skourrig arlezat eus o diskiblezh. [Un hanezenn : pa oan diabarzhia, e c'hoarveze da 'm fatrom TRILLAT lavarout din gant fent : “E-touez ar glañvourion entiet hiziv ez eus ur Brezhon, deoc'h c'hwil d'ober war e dro, me ne gomprenan netra er Vrezhoned.”]

ÉTIOPATHIE

Sl. *CHIROPRACTIE ; MASSAGE*

ÉTRANGÉTÉ : INQUIÉTANTE —

Sl. *DÉPERSONNALISATION*

EUGÉNISME

MME 09 11 07 – Gl. *eugénisme, -iste, -ique* ?

GE 10 11 07 – Gl. *eugénisme*. Daou hent a welan da sevel kevatal(ioù) brezhonek an termen skoemp-se, pe a) dre zaveiñ da hengounioù istorel ha da

⁷ Georges DEVEREUX (1908-1985), Gyo !rgy DOBÓ eus e anv hungariek, Yuzev bet ganet er Banat, rannvro eus Roumania hiziv, a dremenas e vuhez etre Alamagn, ar Stadoù-Unanet hag Indez-Sina ma renas imbours'hioù Denoniezh, Frañs ma voe anvet en *École pratique des hautes études* e 1963, zo diazezer ar C'henelvredelfennerezh, an un tra evitañ hag ar Genelvredvezekniezh.

⁸ Aozer meur a levr, adalek *Le matriarcat psychologique des Bretons* (1983), *Cedipe en Bretagne : essai d'ethnopsychiatrie* (1986), *L'enfant breton et ses images parentales* (1987) betek *L'envers du décor. Essais d'ethnopsychiatrie en Bretagne et autres terres celtiques* (1999) hag *Ethnopsychiatrie en Bretagne, nouvelles études* (2007).

zevoudoù kempred : berzidigezh ar gwadserc'h hag an dimezioù kenwad, sioc'haniñ ar c'hrouelloù nammek, glanaat ar ouenn en Alamagn nazi, pe b) dre sellout an diskiblezh-se evel dedalvezadur an Hiloniezh :

a) Diouzh an diarsell istorel, e c'haller ren ar gerluniañ diwar ar stirannoù -gouenn-, -hil-, -kenel-, -gan-. Gwell moarvat dibab -gouenn- bet arveret c'hoazh en hevelep durc'hadur pa voe savet *diuzouennañ*, h.a., ha deverañ diwar *heouenn-* : *heouennouriezh*, *heouennour*, *heouennañ*, *heouennerezh*, *heouennek*, *heouennel*, h.a. Dre an hent-mañ, kevatal Gl. *dysgénique* "kontrol d'an heouennañ" a ve : *miouennek*, h.a.

b) Diouzh an diarsell skiantel rik, dre ober eus an *E* an diskiblezh embregel a-dal d'an diskiblezh damkanel ez eo an *Hiloniezh*, kinnig *Hilouriezh* ha deverañ : *hilour*, *hilourel*, *hilouriek*, h.a. Kevatal Gl. *dysgénique* dre an hent-mañ a ve moarvat *anhilouriek*.

EUPHORIE

MME 09 11 07 – Hervez Pet. Rob. en deus Gl. *euphorie* ur ster arbennik er vezekniezh. Moarvat ec'h eus kinniget gerioù (+ deveradoù).

GE 10 11 07 – A-dal da Gl. *euphorie* e'm eus bet tro d'ober gant Br. *hevoz* g. en ur ster hollek ; er ster mezegel e ran gant *hevred* g. ; e'm respont da IK e 1993 a-zivout Gl. *stupéfiant*, e raen gant Br. *hevredus* a-dal da Gl. *euphorisant* (La-10 163). Da verkañ e ra Kembreiz ivez gant *hyfodd* hag *hyfryd* evel adanvioù, nemet gant ar ster "plijus, bourrus" hepken.

EUTHANASIE

MME 30 01 07 – En *Aber* diwezhañ e lennan Br. *helazhañ*, Gl. *euthanasie*. Chomet e oan gant *deandizh*, La-12 232. Ha mat eo an daou ?

GE 31 01 07 – Gwir eo, n'eo ket trevell dister fuketal dre strouezh Lavar ! Ha ne c'haller ket kondaoniñ ur skrivagner na oar ket ez eus bet pleustret endeo war ar gudenn Yezhouriezh a glask diskoulmañ. Bezet pe vezet, *helazhañ* ne zere ket : an *deandizh* n'eo ket erlec'hiañ ur mezeg lazher mat ouzh ur mezeg lazher fall, un *helazher* ouzh un drouklazher n'eo ket 'ta, met, e spered an deandizhourion, distav poanioù tremenvan (*andizh*) ar c'hlañvour, kuites da lemel digantañ eurvezhioù pe devezhioù hoali.

Un embreg kemparzhek d'an *deandizh* eo an *ec'handizh* pe *arloup yac'hadel* (Gl. *dysthanasie* p e *acharnement thérapeutique*), anezhañ an aheurtterezh da zerc'hel ent kalvezadel an arc'hwelioù bevedel gant ar glañvourion war o zremenvan.

ÉVACUER

Sl. *EXPULSER*

EXALTATION

MME 09 11 07 – Hervez Pet. Rob. ez eus implijoù eus Gl. *exalter*, *exaltation* e domani ar bred hag ar vezekniezh (evit an termenou-se, zoken en dachenn lennegel, ez eo berrik ar peuriñ ganimp).

GE 10 11 07 – Gl. *exaltation* a vez lakaet er c'hlinik bredvezegel klasel da aroueziñ unan eus div elfenn ar *broud* (Gl. *excitation*), eben o vezañ ar *c'hefroù* (Gl. *agitation*).

Notañ da gentañ arver Gl. *exaltation*, *exalté* er yezh voutin hag el lennegezh. Pet. Rob. dres a ro ur skalfad damheñvelsterioù : *agitation*, *animation*, *ardeur*, *effervescence*, *emballement*, *emportement*, *enthousiasme*, *exultation*, h.a. Fazi eus hon perzh e ve klask lakaat kevatalioù dik a-dal da bep hini eus an termenou allyez. A-dal da skalfad an hanc'herioù gallek e c'hellomp dispakañ ar skalfad hanc'herioù brezhonek : *alfo*, *berv*, *bervidanted*, *birvidigezh*, *birvilh*, *bevder*, *bouilhded*, *entan*, *ernez*, *fo*, *gourberv*, *taerded*, *taerijenn*, *taerizion*, h.a., en ur c'houzout ne c'hell ket ar glotidigezh bezañ a hanc'her da hanc'her met a skalfad da skalfad hep m'hor be da soursial betek re gant bevenn ar stervaoù. E pep yezh e vez ar re-mañ war fiñv dibaouez, ereet ma 'z int ouzh turmud ar gedvuhez hag ouzh awen ar skrivagnerion (da skouer, er galleg kempred, ouzhpenn an termenou usveneget e reer gant un heñvelster : *up*, a glever bemdez er meteier psi : “*il est up*”).

Er c'hlinik bredvezegel, ez anver Gl. *exaltation* (*mentale pathologique*) un dizurzh eus ar realezh (lavar, meid) a denn d'an *exaltation* (*mentale normale*) dre ar stenn bred uhel, ar berv, an daerded. E lankad kentañ o despizadur ez eneb an aozerion an *E M kleñvedel* ouzh an *E M bonan*, eleze ouzh ar vagolded, ar jourdoul, an deltu, an nerzhaouegezh, ar startijenn a stader gant tud yac'h e piaou d'ur spered blim hag oberiant. Diskleriañ a reont kleñvedel an *E M* pa vez ganti furm un direizh eus an noa (Gl. *humeur*,

thymie), da skouer er mania pe en ambrenoù (paranoia h.a.), eleze bewech ma paouez ar gouziviad a reoliñ e realezh hag e zarempredoù gant an dud all.

E brezhoneg, kentoc’h eget amprestañ un termen eus ar yezh voutin (ne lavaran ket eus ur yezh lennegel skort evit c’hoazh), e kav din e tleer krouiñ an termen kalvezel da aroueziñ an *E M kleñvedel*, rak an hanc’herioù eus ar skalfad brastreset a-zioc’h a c’houlenne ur strishadur pe ur rikladur ster re vras. Soñjal a ran en ur ger dibaot kaer pa n’en kaver er geriadurioù nemet e rezh e zeverad Br. *grizias* : Br. *grez* g., bezant e hBr. *baranres*, marteze e krBr. *digryziadur* hag e BrE. ‘gers, gres’, ivez e Kb. *anghyngres*, *baranres*, *cyngres*⁹; outañ e stagfen *an-*, rakger kreñvaat dre ar badelezh, ar stad, an ental (sl. KIS-164, La-07 38-39). Kinnig a ran enta Br. *anc’hrez* da envel an azon bredvezegel arouezet e Gl.Sz. *exaltation*, Al. *Überspanntheit*, hag an deveradoù : Br. *anc’hreziñ*, *anc’hrezek*, h.a.

Notañ ivez : e degouezhioù ’zo e c’hallfed amprestañ ar gerluniañ alamanek hag arverañ Br. *gourstennded*.

EXALTER

MME 18 10 06 – E Lavar 14 86 ez embannez kement-mañ :

“Br. *derc’haviñ*. An hanc’her-mañ, a ve bezant e teodyezhoù 'zo, o klotañ gant Kb. *dyrchafu* "to raise, ascend, exalt, rise" ha Kn. *drehevel* "to raise, build, lift up, rise, rear up", zo bet arveret er yezh kempred gant ar sterioù : "uhelaat (ent kevredigezhel, ent vuhezel, ent divezel) ; kreskiñ perzhioù, gweredusted un organ, un danvez .⁰ " ”

⁹ DGVB 180, v° (GRES) ; J. LOTH, “Irl. GRIS ; bret. moy. GRIZIAS”, RC 38 310-311, studienn a lennor arroudoù anezhi e La-18 62.

¹⁰ “Rak, evit bezañ gwirion, e rank [an diorreadur] bezañ klok, eleze *derc’haviñ* pep den ha bloc’h an den” (PAOL VI, *Populorum progressio — Diorreadur ar pobloù*, tr. Jil EWAN, Preder 19-120, 1969, p. 11). “An natur ne vez diraezet evel goueled nemet mar gra ar goursav (*e[kstasi]*) dezhañ dazgorren. N’eo ket an « darboellañ » a zeu a-benn, met an *treüc’h*, a zo *derc’haviñ*.” [“*La nature n’est atteinte comme fond que si le soulèvement (ekstasis) le fait remonter. La « persuasion » n’y parvient pas, mais le sublime, qui est un enlèvement*” (Michel DEGUY “Le grand-dire”, in *Du Sublime*, L’extrême contemporain, 1988, p. 25)], La-10 428. “Daskemmañ pe *derc’haviñ* perzhioù ’zo eus un aozad.” [“*Modifier ou exalter certaines propriétés d’un produit*”] (GSTL ¶ 1589).

GE 20 10 06 – A-zivout reveziadennoù teodyezhel *derc'haviñ*, e fazien moarvat. Ur c'heneil, TURIW ?, a lavaras din en doa klevet an hanc'her-se e tregerieg ha, ma ne fazian, e gavet e *Bilzig*. Ned is ket da wiriañ — evit ur wech moarvat ne oa ket a bouez bras evidon gouzout e pe du eus Mor Breizh e vez(e) arveret ar ger !

Sl. *VERTICAL*

EXCITATION

Sl. *EXALTATION*

EXCRÉTER

MME 23 11 07 – Eskemmet hor boa a-zivout Gl. *excréter*, Br. *degorzhañ*, h.a. (cf. va lizher eus an 02 05 06 & La-17 341-342). Evit Gl. *l'excrétion du sébum*, daoust hag ober a reer gant Br. *an degorzhañ sebom*, *an dioulañ sebom* pe *an ezvorc'hañ sebom* ? Ha daoust ha *dioulañ* zo verb trazeat pe antrazeat ?

Daoust ha Gl. *excréteur & excrétoire* zo kenster rik ? (n'eo ket splann er geriadurioù zo ganin) cf. Gl. *troubles excrétoires*, *azoospermie excrétoire*, *fonction excrétrice / excrétoire*...

GE 23 11 07 – Br. *ezvorc'hañ* "gant gwagrennoù 'zo, genel un danvezenn nad ay ket er metoù diabarzh" ;

Br. *degorzhañ* "kas an danvezennoù ganet gant ur wagrenn er-maez anezhi" ;

Br. *dioulañ*, *disvevelañ* "gant ar bevedeg, ezvevennañ dilerc'hiadoù ar c'hoazhañ pe ar c'hennevidoù, ken an ezvorc'hadoù (c'hwez, troazh), ken an oulennoù (kaoc'h)".

Br. *ezvorc'het e vez ar sebom gant gwagrennoù 'zo eus ar c'hroc'hen ha degorzhet war c'horre an ezkroc'hen*, Gl. *le sébum est sécrété par certaines glandes de la peau et excrété à la surface de l'épiderme*.

Mesk zo en hanc'herieg c'hallek : *excrétion* zo dezhañ tri ster :

- a) "sécrétion externe" (*ezvorc'hañ*),
- b) "acheminement des produits de sécrétion externe" (*degorzhañ*),
- c) "rejet des déchets du métabolisme, soit par voie digestive, soit par voie sécrétoire" (*dioulañ*).

Evit tec'hout diouzh ar mesk, e vez graet
pe gant Gl. *excreta* er ster c),
pe gant Gl. *egesta* dezhañ daou ster : pe c), pe "rejets digestifs seulement"
(*oulennoù*).

Graet e vez ivez gant Gl. *excréments*, en daou ster en deus Gl. *egesta* (met
peurliesañ e ster *oulennoù*). Evit Gl. *excrémentiel* ne vir nemet ar ster-mañ
diwezhañ (*oulennek, oulennel*).

Perak ne ve ket arverioù trazeat da Br. *dioulañ* ? da skouer, e troiennoù
evel ar *c'hementad dre eilenn eus un danvezenn dioulet* (= "ezvevennet dre an
troazh hag ar c'haoc'h war un dro").

P'emaomp ganti, setu an termenoù a ginnigan evit aroueziñ modoù al
leuskel troazh :

- a) Br. *dezioulañ* (< hBr. *didioulam*), Gl. *miction*, real bonan, kemplezh,
anezhañ kedrannoù diarzoug ha diarvenn, anezhañ an troazhañ boutin ;
- b) Br. *troazhverañ*, Gl. *urination, perte des urines*, dilaoskiñ troazh en ezvezañs
ar genskiant, evel ma c'hoarvez da skouer e-kerz ar barrad droukfell ;
- c) Br. *ardroazhañ*, Gl. *énurésie*, troazhañ andiarvenn, e-kerz ar c'houk da
skouer ;
- d) Br. *troazhandalc'h*, Gl. *incontinence d'urine*, dilaoskiñ troazh diwar ur
strafuilh bredel pe navel pe un anaf en organoù an troazhañ [a-gevenep da
Br. *troazhazalc'h*, Gl. *réention d'urine*, dic'halloud da zezioulañ an troazh
bezant er c'hwezhiell] ;
- e) Br. *ec'hodiñ troazh, troazhodiñ*, Gl. *émission d'urine*, termen hollek evit pep
hini eus ar modoù usveneget.

Evit a sell an diforc'h etre Gl. *excréteur* hag *excrétoire*, dre reolenn e
tlefe talvout Gl. *excréteur* kement hag "o tegorzhañ" ha Gl. *excrétoire* kement
hag "a-zave d'an degorzhañ", met mesket e vez alies ster an daou adanv ; alese
*arc'hwel degorzhañ pe degorzherezh, strafuilhoù an degorzhañ pe strafuilhoù
degorzhandel*. E seurt degouezh e vez diek ar brezhoneg da vont dre adanvioù,
gwell gantañ arver ar pennanor adanvaet pe hentoù deverañ all, sl. Gl. *anurie
excrétoire*, Br. *troazhandegorz, gaouantroazh* (GEVEZ-1 117). En dro-mañ,
evel bepred, ez eo gwell mont d'an traoù o unan kentoc'h eget d'o anvadoù er
yezhoù all.

EXÉGÈSE

MME 23 11 07 – E La-10 e kinnigez ober gant Br. *ezlizhañ*, Gl. *exé-
gèse*. Tennet en doa TURIW : Br. *ezlizhour*, Gl. *exégète*. Hag an adanv ?

GE 23 11 07 – Setu ar mellad eus *Geriadur pleustrek a Zoueoniezh — Feizoniezh, Biblouriezh, Lidouriezh hag Ilizouriezh* TURI AW (GPAZ 46) :

“EZLIZHOUR g. -ION : den a studi hag a zispleg ar gerioù hag ar pennadoù, eus a r *Skritur santel* pergen. *Ezlihadoù* hanezel, yezhel, gramadegel, reizhel, kravezel, divezel, hag all, a c’heller da gaout, o teurel goulou diseurt war an teulioù deuet betek ennomp ; dre vras ez eo an *ezlizhañ kevellet* ur *viblouriezh* o loc’hañ diwar an *diouvegañ*. [...]” (p. 46).

An adanv zo Br. *ezlizhadel*, o klotañ gant Gl. *exégétique* (gant ar strishadurioù displeget e 4.). Gant Gl. *exégèse*, e klot hervez ar ster : Br. *ezlizhañ, ezlizhad, ezlizherezh, Ezlizhouriezh*.

EXHAUSTIF

MME 23 11 07 – Ne welan ket e ve bet arveret ur bern Br. *dizilerc’h*, Gl. *exhaustif*... (La-10 399 & GEAK). E GSTL ¶ 808 e rez gant Br. *klok*. Ha pledet ez eus bet gant ar mennozh-se tu bennak ? (Gl. *exhaustivité*...)

GE 23 11 07 – Soñjal a ran, evel ma hañvalez te soñjal ivez, ma n’eo ket disklot, ned eo deouezus bras Br. *dizilerc’h*, *klok* a-dal da Gl. *exhaustif*, Sz. *exhaustive*, Al. *erschöpfend* "(sell, studi, ezrevell) na lez er-maez kraf ebet, arvez ebet eus un danvez". Diaes e ve avat sevel ur c’hevatal dre amprestañ al leterc’had a zo er gerioù allyez : "diviañ, heskiñ" (*ur studi divius*, evit an danvez studiet pe evit ar studier ?). Gwell marteze klask un termen o talvout kement hag "oc’h ober an dro klok eus". Soñjal a ran en un nebeut verboù : *amgevrediñ* "kaout reiz bloc’hel eus udb." (sl. La-10 115), *gavaelañ* "tapout (gant ar reiz)", *edrec’hiñ* < Kb. *edrych* (ennañ keveleb hBr. *dreh*, Br. *drec’h*) "to look, observe, examine, consider". Br. *peuramgevredus* a zerefe, met daoust ha ne ve ket re hir ? Br. *peurc’havaelus* zo berroc’h, met dispisoc’h e ster. Marteze e klotfe gwelloc’h Br. *peuredrec’hus*, *peuredrec’h* ; merkomp e ve ar verb *peuredrec’hiñ* hep verb allyezhevatal, pezh na ve ket ur si ! ; Gl. *exhaustivité*, Br. *peuredrec’husted*, *peuredrec’h g.*, *peuredrec’hiñ*, h.a.

EXO-, EXTRA-

MME 06 11 06 – Er mare-mañ e reer kalzik anv er Steredouriezh eus Gl. *exoplanète*, anvet ivez *planète extrasolaire*. Nemet ha faziañ a rafen, ne c’heller ket da’m meno ober gant ar rakger Br. *ez-* amañ ha luniañ Br. *ezplanedenn*, a c’hellfe bezañ komprenet evel Gl. *ex-planète* (d’an hirañ e

c'hellfe enta Br. *ezplanedenn* mont da envel Ploudon, na gonter mui nevez zo e koskoriad an Heol). War an hevelep tachenn, ez eus anv eus ar skiantourien a zo war glask ha beved ez eus estreget war an Douar ; e Gl. e reer *exobiologie* eus o skiant. Penaos kendec'heriañ Gl. *exo-* amañ ?

GE 06 11 06 – Anat ne c'haller ket degas Br. *ez-* bep taol a-dal da Et. *exo-*. War se hor boa pleustret c'hoazh, sl. La-17 48-49. Ur rakger all a ranker kaout evit kendec'heriañ *exo-* er c'hemeradur "e-maez aozioù du-mañ", an du-mañ o vezañ hon planedenn, koskor an Heol, e berr, an tamm alvez a zo danvez boas hon skiantoù. Greomp tro al loazioù yezhel en hon c'herz :

Br. *all*, *arall* ne zere ket rak intentet e ve kenkoulz evel o verkañ un diforc'h e-barzh an tamm alvez (*allblanedennel* a ve intentet kenkoulz evel "eus ur blanedenn all (e koskor an Heol)" (sl. La-14 372).

hBr. *ethr* « hors de » (DGVB 168) zo bet dezneuziet Br. *e(i)r* gant GP hag ent sonel n'eo ket gwall vastus (evel just e c'hallfed bepred imbroudiñ un dezneuziadur all, "goet" nebeutoc'h, evel *ezher-*, met dav e ve bezañ enket bras evit mont dezhañ !)

Kb.Br. *amgen* a rafed outañ an hevelep arbennadenn hag ouzh *all*, *arall*.

Br. *emaez* bet arveret gant VALLÉE-MORDIERN n'eo ket divastus ent sterel, lakaet er-maez ez eo re steriet : *planedenn emaezheolel* a ve en arvar da vezañ intentet evel kevenep da *blanedenn e-barzh an Heol...*

hBr.Kb.Br. *han-* n'eus ket gantañ eus ar riskl-se, hag eñ o tec'heriañ ar c'heal "hors de" (DGVB 206) hep kaout keveneb ebet ; ouzhpenn se, didro eo ent sonel ; un arbennadenn a zeufe avat diwar an arver paot a zo anezhañ e brezhoneg kempred : *hanbarzh*, *handaol*, *handelv*, *handerc'h*, *handizh*, *hanvout*, h.a. ; arbennadenn a ve distaolet dre verkañ ez eo bet goubarel betek henn arverioù *han-* ha levezon n'o defe ket war un arver louerele evel an hini o tec'heriañ ar c'heal "e-maez aozioù du-mañ". Evel just e ve aze un arbennikadur eus *han-* — na ve ket brasoc'h avat eget an arbennikadur graet da *exo-*. Krediñ a ran e talvez ar boan arnodiñ *han-* ha luniañ *hanblanedennel*, *planedenn hanheolel*, *hanvevoniezh* hag (*un*) *hanvev* (evel just e ve distaget an *h-* — soñj 'm eus an dael a 'm boa bet gant Maodez GLANNDOUR a zistaole *hanvoud* pa vije mesket, emezañ, gant *anvoud*).

EXPANSION

Sl. *VASE D'EXPANSION*

EXPECTATION

MME 04 12 07 – Gl. *expectation* e domani ar vezekniezh ?

GE 06 12 07 – Gl. *expectation*, *médecine expectante* zo bet troet gant VALLÉE : *medisinerezh diwar c'hortoz*. Perak ket, met hirik eo ar c'herienn, ha diaes eo he astenn da arverioù all eus Gl. *expectant*, da skouer : *attitude expectante*. Un hanc'her berroc'h a c'haller tennañ eus Br. *diwar c'hed(al)* : *diarc'hed* arveret evel adanv ha pennanv, *diarc'hediñ* evel verb : *mezekniezh diarc'hed(iñ)* ; sk. : *dirak ar sifern e vez gwell diarc'hediñ / tremen gant an diarc'hed* ; deveradoù *diarc'hediñ* : *ur mezeg diarc'heder, dirak ar c'homaoù ne spir ket an diarc'hederezh...*

EXPECTORER

MME 04 12 07 – GIBR a ro Br. *kraostañ*, Gl. *expectorer* (diwar GReg). Ha miret ec'h eus an termenou-se ? (Gwelout ivez VALL & DCFB).

GE 06 12 07 – Ya, miret 'm eus Br. *kraostañ* a-dal da Gl. *expectorer, expectoration*. Ar ger-mañ diwezhañ zo dezhañ un eil kemeradur : "pezh a vez kraostet", eleze Br. *kraost* (alese, Br. *teurel kraost* hervez VALL). Evit ar c'hevatalioù all roet gant GReg da Br. *kraost* : Gl. *flegme* ne vez ket arveret ken, Gl. *pituite* zo er geriadurioù gallek a Vezekniezh gant ar meneg : (*kevatal saoznek ebet*) [e gwir, e saozneg hag en alamaneg e kaver *v/Vomitus matutinus*, gerienn latin degemeret gant ar yezhoù all, gant ar galleg zoken : *vomissement matinal (des alcooliques)*]. Mar degemerer an termen e brezhoneg, e c'hallfed reiñ dezhañ ar c'hevatalioù *c'hwedadenn veure, flumm*.

EXPLORATION FONCTIONNELLE

MME 04 12 07 – E Lavar 09 335 e rez gant Br. *imbourc'h arc'hwelel*, Gl. *exploration fonctionnelle*. E Lavar 10 e kinnigez Br. *erc'hwiliañ* e domani ar surjianerezh. Peseurt kemm ez eus etre an daou dermen ?

GE 06 12 07 – Br. *imbourc'h* zo dezhañ ur ster hollek, klotañ a ra gant Gl. *examen, recherche*. Evit Br. *erc'hwiliañ* a dalvez *imbourc'hiñ* ur parzh korf (Gl. *exploration*), un organ, peurliesañ diwar-bouez binvioù pe ijinennoù : *pa imbourc'her ar benvegad analañ e ranker a-wechoù erc'hwiliañ ar bronkez diwar-bouez un endoskop*.

EXPLOSIFS

Sl. *DÉMINER*

EXPRIMER

MME 04 12 07 – Lennet em eus e Lavar ar pezh a gaver diwar-benn Gl. *exprimer*... Evel ma lavarez ez eo ledan sterva ar ger... Ne welan ket spis ar c’hemm zo etre : Br. *geriañ*, *dec’heriañ*, *ezgeriañ*. Br. *dezgeriañ*, war a gomprenan, a virer evit ar jedoniezh. Trugarez da sklerijennañ an dachenn evit a sell ar c’hramadeg, a-dal da skouerioù gallek, mard eus anezho...

GE 06 12 07 – Kemplezh kenan eo steriegezh Gl. *exprimer*. A se ez eus kevatalioù niverus :

eztaoliñ zo dezhañ ar ster hollek ;
ezgeriañ zo eztaoliñ dre c’herioù ;
deluzañ zo leuskel gant ar vouezh (sonioù, bommoù prezeg) ;
geriañ zo reiñ furm ur ger pe gerioù da ; er C’hramadeg, aroueziañ dre ur ger (sk. : *geriet* eo merk ar gour en “*ha c’hwiz zo o vont ?*”, *amc’heriet* en “*hag emaoc’h o vont ?*”, *angeriet* en “*o vont ?*”) ;
dec’heriañ zo derc’hennañ dre c’her(ioù) (ur c’heal, ur santad, h.a.), sk. : “*ne zeuen ket a-benn da zec’heriañ ar pezh a vuhezen*” ;
kendec’heriañ zo reiñ an droidigezh hervez an treug “distreiñ d’ar c’heal dec’heriet en ur yezh hag e zec’heriañ en ur yezh all” ;
dezgeriañ zo reiñ dre c’herioù ur furm resis d’ur meizad, d’un erganad, h.a. (Gl. *énoncer*), sk. : “*Freud a strivas e vuhez pad da zezgeriañ saveleannoù an diemouez.*”

N’eus ket bevennoù spis etre sterioù an termennoù-se ; ar c’hemm etrezo a denn dreist-holl d’an degouezh m’o arverer : war ar pemdez, pe en diskiblezh-mañ diskiblezh.

EXPULSER

MME 04 12 07 – E GBLF e rez gant Br. *ezvountañ*, Gl. *évacuer*. Ha gantañ eo e rez ivez evit Gl. *expulser*, *expulsif*, h.a. ?

GE 06 12 07 – Er Vezekniezh e klot Br. *ezvountañ* gant Gl. *expulser* (er gwilioudiñ da skouer). Er Bredelfennerezh e vez graet dizehan gant leterc’h-adoù (ar *babig ezvountet evel ur c’haoc’had*, ar *paranoiak oc’h ezvountañ e*

ve, h.a.). N'emañ ket ganin testenn orin FREUD ha n'on ket evit gouzout pe verboù a arvere en degouezh, met moarvat eo eñ aozer al leterc'hadoù-se.

Setu bommoù eus GEVEZ.ms a vez arveret enno Gl. *expulser, évacuer, éliminer* :

- Gl. *expulsion du fœtus*, Br. *ezvountad ar grouell*
- Gl. *cellule favorisant par sa contraction l'expulsion du produit de sécrétion*,
Br. *kellig o kendaoliñ dre argrezañ da argas ar vorc'hadenn*
- Gl. *les substances évacuées par le tube digestif*, Br. *an danvezioù distaolet gant ar ganol vezhur*
- Gl. *évacuer des calculs*, Br. *karzhañ grouan*
- Gl. *la contraction et l'évacuation de la vésicule biliaire*, Br. *argrezad ha karzhadur ar gellenn vestl*
- Gl. *l'urine, liquide sécrété par les reins, recueillie dans la vessie avant son évacuation au dehors*, Br. *an troazh, liñvenn borc'het gant al lounezhi, dastumet gant ar c'hwezhiell kent bezañ karzhet er-maez*
- Gl. *élimination urinaire d'ammoniaque*, Br. *ezvevennadur amoniak dre an troazh*
- Gl. *élimination urinaire excessive d'arginine*, Br. *troazhuskarzh arginin*
- Gl. *caduque décidual, partie de la muqueuse utérine éliminée avec le placenta après l'accouchement*, Br. *lodenn eus glaourgenn ar grozh a vez karzhet a-ser gant an dorzhienn goude ar gwilioud*
- Gl. *les clones réagissant aux auto-antigènes sont éliminés ou inactivés*,
Br. *ezvevennet pe ezniñvet e vez ar c'hlonoù erwezhius ouzh an unanantigenoù*

EXTRAVERSION

MME 04 12 07 – Ober a rez gant Br. *eztreiñ*, Gl. *extraversion*. Ha deverañ a reer evit ar pennanv Br. *eztroed, eztroidi* ? Hag an eneb ? Br. *entreiñ*...

GE 06 12 07 – Ya, deveradoù *eztreiñ* zo (*un den*) *eztroet*, (*un*) *eztroed*, *eztroidi*, (*un den*) *eztroidik*, (*an*) *eztroadur*, (*un emzalc'h*) *eztroat*, (*kudennoù*) *eztroadel*. A-gevenep : Gl. *introversion*, Br. *entroadur* h.a. (sl. GBLF ¶ 666).

F

FABRICATION EN CONTINU

MME 15 02 06 – E GEAK e roez Br. *oberiañ kendalc'hek*, Gl. *fabrication en continu*, (cf. enmoned Gl. CONTINU) hag *oberiañ ent didroc'h* (cf. enmoned FABRICATION). Hag implijet e vezont heñvel ?

YBAN 15 02 06 – An troiennoù-se n'int ket bet arveret paot evit c'hoazh, an armerzhourion vrezhoneger o vezañ rouez a-walc'h. Lod ar geriadurioù eo : kinnig danvez geriennoù d'an arveriadeg, dezho d'ober ganto. Met evidon ez eo kevatal an div droienn-se.

FACIÈS

MME 03 08 06 – Distreiñ a ran da Gl. *faciès* (sl. La-17 360). Br. *enebrezh* zo bet studiet e HYZH 56-57/79 (Geriaoueg 01). MC a lavar dit e voe arveret gant Youenn DREZEN. Evit gwir, e reas YD gant un adstumm : *enebañs*, da gentañ diwar-benn an dud, ha, dre astenn-ster, diwar-benn ur savadur. Amañ dindan ar skouerioù am eus dastumet :

- (1972) *SKVT I 115*. tra ma frote kalonek **enebañs** ar paotr.
- (1973) *SKVT II 20*. ken digatolik e **enebañs**.
- (1973) *SKVT II 99*. un ti uhel, dezhañ **enebañs** louet manerioù an amzer gozh.

E Geriaoueg 02 (HYZH 60-61/85) ez adlakaer ar gaoz war Br. **enebrezh** hag ivez war Br. **everiezh**, ger (dam)heñvelster.

GE 04 08 06 – Ankouaet 'm boa pennad Gwennole AR MENN war HYZH 56-57 80 a-zivout *enebrezh*. An un dezrann a reomp eus ar ger ¹¹ : daveiñ a ra ivez da studienn GP war Br. *rezh* (HYZH 39 7-9) ha derc'hel a ran da (zam)gevataliezh ar ger gant Gl. *faciès*.

FACTEUR

MME 22 06 07 – Gl. *facteur*, Br. *period*, *parenn*. Pehini eus an daou a dro : “un gain d’une magnitude correspond à une perte de luminosité d’un *facteur* voisin de 2,5. Autrement dit, un écart de 5 magnitudes correspond à une variation de luminosité d’un *facteur 100*” ; brezhoneg : “*eus ur period 100*” ?

YBAN 24 06 07 – Br. *period* a sell ouzh ar Jedoniezh hag ar Fizik ha *parenn* evit an degouezhioù all. Evit a sell da frazenn ez eo *period* an termen azas.

FACTICE

MME 11 08 07 – E Lavar 11 e rez gant Br. *devoudek*, Gl. *factice*. Ha klotañ a ra gant ar pezh a lennan e TLF ? :

« PHILOS. *Idées factices*. Idées qui résultent du travail de l'intelligence. Anton. *idées adventices, innées*. Il [Descartes] donne encore le nom d'*idées non-seulement aux prétendues représentations des objets extérieurs, mais encore aux jugements, car ce sont ses idées factices* (BROUSSAIS, *Phrénol.*, Leçon 1, 1836, p. 19). »

GE 12 08 07 – Gl. *factice* a gaver e skridoù DESCARTES hag e skridoù SARTRE gant sterioù kevarall.

DESCARTES a denne ar ger eus La. *factitius* "kalvezadel, danzeadel" evit spizañ ar mennozioù imbroudet, o tont enta dre an dec'hmegañ (*idées factices, factitiae*) ; o enebiñ a rae ouzh an *idées adventices, adventitiae* o tont eus an diavaez, dre ar skiantoù, hag ouzh an *idées innées, innatae* bet ganet “war un dro ganin” ; e brezhoneg, an eeunañ evit dec'heriañ ar meizadoù istorel-se eo

¹¹ Tra ma kinnig Gw. AR MENN ober ur benel eus Br. *rezh*, e tue GP gant ar gourel dre un abeg a Yezhouriezh : “En iwerzhoneg ez eo *recht* nepreizh ; a se e c'hellomp dibab etre gourel ha benel. O vezañ ma 'z eo benel Br. *rez* ha *reizh*, gwell dibab ar gourel” (pellgomzadenn eus an 13 04 92).

ober gant *mennozioù danzeet, avaeziet, enganet* ; hag evit an treadanoradoù Gl.*facticité, adventicité, innéité*, a-getep : Br.*danzeeted, avaezieted, enganeted* (tro hon eus bet c'hoazh da dreadanoriñ : *saveleted, ansaveleted*, La-14 110, 111).

SARTRE a zevere Gl.*factice* eus Gl.*fait* hag en despize : nad eo nemet un devoud, er-maez a-grenn eus “pennaenn ar poell spirus” (“N’eus respont ebet d’an aters : *Perak ez eus ac’hanon, perak on henn ha n’eo ket un dra all ? Un devoud ez eus ac’hanon, netra ken*”). Alese Br.*devoudek, devoudegezh* (Gl.*factice, facticité* — goveliadennoù SARTRE abeget gant aozerion a ginnige erlec’hiañ outo *factuel, factualité* pe *factité*).

FALQUES, FARGUES

Sl. *PLAT-BORD*

FIDÈLE

MME 03 08 06 – Petra eo reveziadenn gentañ *feleun, feizleun*. Kavout a rae din e oa unan henvrezhonek.

Gl.*fidéliser, fidélisation (client)* ; ha tu zo da ginnig Br.*fealaat, fealadur* ?

GE 04 08 06 – Br.*felan* ’m boa arveret e kentelioù Fizik SADED a-zivout an nerzhventerioù (1/6), ar mentelioù (9/1 hh.), an aerbouezerioù (18/8 hh.), ar gwaskventerioù (19/3 hh.). Ar ger gwenedek-se ’m boa kavet e YBRB § 863. Dilezet e voe e gounid ar stumm *feleun* da heul evezhiadenn GP (evit Roparz HEMON a gavas gwell azneuziañ an hanc’her *feizleun*, er ster relijiel moarvat). Meneget ez eo hBr. *Fidlon* (anvenn den) gant DEBM 289 ha GPC 1332 (v° FYDDLON, FYDDLAWN).

Hag endalc’het omp da heuliañ an diruzadur ster c’hoarvezet gant Gl.*fidèle* e lavar ar genwerzhourion ? Un ersav personel eo moarvat, met rukun ’m eus o kemmeskañ ar feiz gant ar marc’hadoù. Ha ne ve kenkoulz gounit korvo gant ar c’hemm a lakaer etre *ostiz* "prener boas" hag *arval* "prener er ster ledan" ha komz eus *ostizekaat* ? (La-17 223-224, v° HABITUËS).

FINALITÉ

MME 03 08 06 – Treiñ a rez Gl. *téléologie* / *finalité* gant Br. *davedelezh*. Padal, lenn a ran war Petit Robert : « *Téléologie n'est pas finalité* (RICŒUR) ». A-hend-all, ne welan ket resis ar c'hemm zo etre *davedelezh* ha *finvezelezh*.

GE 04 08 06 – Ur pikol domani eo ar steregor stignet gant an termenou o tec'heriañ ar c'healioù "amkan, pal, finvez, davedenn". Boulc'het eo bet an darvest gant ARISTOTELES ha degouezhet eo hiziv gant ar Vevoniezh goude bezañ bet e kalon preder KANT hag e-kreiz tabutoù skiantourion an 19t hag an 20t kantved. Roudoù eus istor ar mennozioù a gavi e La-11 61 hh., 220, 225, 269 hh., 375. En *Emsav* 34 295-301 e voe kinniget despizadurioù eus *amkan*, *pal*, *finvez*. Dav lavarout e vez arveret an termenou-se gant sterioù kevarall eus ur prederour d'unan all, eus ur c'hantved d'unan all, eus ur yezh d'unan all (e saozneg da skouer, *finality* zo dezhañ da eil ster "stad diwezhel, degemeret da vat, eus un erbar", alese *to finalize* "degas d'ar stad diwezhel, kevrikaat" ; aleno an amprest gallek kempred *finaliser*). E lavar ar preder, e vez arveret peurliesañ *téléologie* ha *finalité* evel heñvelsterioù daoust ma trespizer ent strizh *téléologie* evel studi pe skiant ar *finalité* ; prederourion 'zo avat a ro arverioù kevarall d'an daou dermen : dre vras e kemeront *téléologie* en ur ster hollek, da skouer "*la téléologie de la vie*" intentet "dre an davedennoù eo displegadus kement a ra ar beved" ; evit *finalité* a savlec'hiont dreist holl en amgant ar vuhez emouez, alese keñverioù strizh pe strishoc'h ar *finalité* gant an divezelezh hag an deologiezh (*les fins dernières*) [Menegiñ a rez RICŒUR ; dres e keveneb hemañ an *telos* hag ar *fin* (an *eschaton*), eleze an *daved* hag ar *finvez*, sl. an notenn a-zivout e ziskibl KEARNEY (La-14 345 hh., 360-362 pergen)]. Hogen peurliesañ, dav eo e adlavarout, ne vez troc'h fraezh ebet etre steriegezhioù nag etre arverioù an daou dermen. Da skouer, e reer *finalisme* eus an doazhadur a venn ober reiz war ar beved diwar-bouez an davedelezh ; ar ger *finalisme* avat a gaver e genoù eneberion an kez doazhadur ; endra laka warnañ an dalc'hiaded an anvad *téléologie* pe *finalité* (sl. La-11 269 hh. & La-13 415, 425, 460, 478). Evel ma welez er gervaoù e lakaan *davedelezh* ha *finvezelezh* peurliesañ kichen ha kichen a-dal da *téléologie* ha *finalité*. Un doare da verkañ durc'hadurioù ketep an daou dermen e ve skridaozañ : "*téléologie davedelezh, finvezelezh*" ha "*finalité finvezelezh, davedelezh*".

FINITUDE

MME 03 08 06 – Gl. *finitude* ; ne gavan netra e GEJED (reiñ a ra Br. *bevennek*, evit Gl. *fini*). DCFB a ro *bevennegezh*, *harzegezh*, evit treiñ *finitude* ; klotañ a ra ar c’hentañ gant *bevennek*. Ha reizh eo war tachenn ar jedoniezh ? Quid a-zivout *harzegezh* ?

GE 04 08 06 – Gl. *finitude* zo un nevezc’her (1900) eus lavar ar Brederouriezh (Al. *Endlichkeit*), o verkañ ez eus, dre anien, bevennoù d’udb ; termen pouezus evit an hanvoudelourion, arloet ganto ouzh aoz mab den evel merk anatañ an deberzhegezh (*contingence*) — “deberzhegezh voniek an hanvoud” oa evito ar *finitude*. Astennet eo bet arver ar ger da ergorennoù all, ar bed da skouer ; ar Boelloniezh ha, da heul, ar Jedoniezh war a hañval a ra gantañ (YBAN a rofe dimp sklerijenn, met moarvat ne vez ket arveret paot en e ziskiblezh pa n’emañ ket ar ger e GEJED). Evel ma welez e Lavar ez eo bet roet Br. *harzegezh* & *bevennegezh* da gevatal da Gl. *finitude*. Hogen ober a rafen gant *harzegezh* hepken e lavar ar Brederouriezh.

FIXATION

Sl. *MOUVEMENTS DES YEUX*

FIXISME

MME 11 08 07 – Ha tro ac’h eus bet da blediñ gant Gl. *fixisme*, *fixiste* ?

GE 12 08 07 – Gl. *fixisme*, doazhadur dilezet — nemet marteze gant al luskadoù *krouedour* (Sz. *creationist*) a ra trouz en USA hiziv — oc’h enebiñ ouzh an *emdroadouriezh*, o kelenn ez eo chomet digemm, fest, ar spesadoù bevion a-dreuz d’an amzer. A-du e ven evit deverañ diwar Br. *fest* ; arveret eo ar ger evel adverb e krennvrezhoneg (kevatal da Gl. *fixement*, *fermement*, sl. GIBR) ; evel adanv er Jedoniezh (sl. GEJED) ; evel pennrann verb er Fizik : *feñst* (Gl. *fixer*, sl. GEFIZ). Penaos deverañ diwarnañ ar c’hevatal da Gl. *fixisme*, *fixiste* ? E Br. *krouedouriezh* (VALL 168) e verk *-ed-* gouzañvadezh ar bevion (Doue hepken zo oberiat, perzh ar boudoù eo bezañ *krouet* hepken). E Br. *emdroadouriezh* (VALL), emañ an ober e piaou ar bevion o unan, e verk *-ad-* an ober (aze ez anaveze VALLÉE ster oberour al lostger *-ad*, sl. La-03 66-69). Gant Gl. *fixisme* ez intenter ez eo bet *festet* ur wech da vat furm ar bevion ha n’eus ganto perzh ebet en afer, ned int ket *emdroat*. An diskoulm a hanval din bezañ *festedouriezh*, *festedour*.

MME 04 09 07 – Mar komprenan mat e kemerez Br. *krouedouriezh* VALLÉE evit treiñ Gl. *créationnisme*, pa rez gant Br. *luskadoù krouedour* evit ar pezh a gomprenan e Gl. *mouvements créationnistes*. Me gav din bezañ lennet tu bennak Br. *krouadelour*, *-ouriezh*, met ne adkavan mui pelec’h...

GE 05 09 07 – Displeget ’m eus dit perak ez a *krouedouriezh* nesoc’h d’ar meizad da eztaoliñ. Ne c’haller nepred dec’heriañ an holl gealioù a ya d’ober ur meizad, gwell avat dec’heriañ ar muiañ anezho. En degouezh, ez eus anv eus an doazhadur a laka ez eo bet krouet ar spesadoù bev war eeun evel m’emaint : *-ouriezh* ar verk ar c’heal "doazhadur", *-ed-* gouzañvadezh ar spesadoù e-keñver ar c’hrouiñ. Br. *krouadelouriezh*, ma verk *-ouriezh* an doazhadur, *-krouad-* arvez oberiat ar c’hrouiñ, *-el-* an dave (d’ar c’hrouiñ), a heñch etrezek meno ar c’hrouiñ evel ober (evel nit !); da skouer etrezek savboent ar re a laka e krouer al lavar (pezh a reomp amañ, na petra ’ta !), a-gevenep da savboent ar re a laka en en degemerer digant an natur (seul zizeskoc’h ar yezher, seul zilesoc’h e yezh), pe diouzh un orin gwengelek (yezh nevet Oad Aour ar Gelted, kredenn Meven MORDIERN — evitañ, ne veze ket krouet gerioù met distroet etrezek ar C’heltieg meur).

FLAGELLE

MME 11 08 07 – Gant peseurt ger e rez evit Gl. *flagelle* ?

GE 12 08 07 – Da heul Arzel EVEN e reomp gant *skourjezig*. Evit envel ar Protozod avat (Gl. *Flagellés*, Sz. *Flagellata*, Al. *Geißeltierchen*) e reomp gant Br. *Flagelleged*.

FLANC-GARDE

MME 05 05 07 – E yezh al lu e reer gant ar gerioù gallek-mañ : *avant-garde*, *arrière-garde* ha *flanc-garde*. Evit an daou gentañ e kaver Br. *guard-araog*, *guard-adreñv* (evit an hini kentañ e kaver ivez Br. *rakward*). Ne gaver netra evit *flanc-garde* (nemet e DCFB a ginnig Br. *tu-guard* na gavan ket mat). War skouer *guard-araog*, *guard-adreñv* e c’heller kinnig Br. *guard-kostez*. Mar dibaber sevel termenou war skouer *rakward*, e kav din e c’heller kinnig *drekward* ivez evit *arrière-garde*. Hogen daoust ha mat e vefe Br. amward, Gl. *flanc-garde* ? (evel e-barzh Br. *amleur*, Gl. *coulisse*).

GE 06 05 07 – Ya, perak ket *amward*. Da zoujañ evelkent na ve intentet *am-* gant e gemeradurioù *damnac'h* pe "tro-dro" ; d'an arver da amprouiñ. Ober gant *lezward* a zegasfe un arvar heñvel : *lez* er ster "kostez" pe er ster "faos" ? Mont da gerc'hat *stlez-* a ve gwall goustus avat. Pe *kostezward* ?

FLEXIONNEL

Sl. *FORMANT*

FLORE

MME 11 08 07 – Gl. *flore* (*intestinale, bactérienne, etc.*).

GE 12 08 07 – Gant Gl. *flore* e sav kudenn. Er ster kentañ, pa vez anv eus plant, e tere Br. *struzh* (e SADED e voe graet da gentañ gant *bleuñvelezh*, termen a zilezad e gounid *struzh*). Hogen ar bakteri n'int na *struzh* na loened, ur riezad diouti ez eus anezho. Ha graet e vo evel er yezhoù all, komz eus ar garvevion evel pa vijen plant ha komz eus *struzh a 'r pervez* ? Pe klask un anvad all, evel *garveveg* b. (hent boulc'het gant ar galleg pa ra anv eus *microflore* < *flore microbienne*) ? Pe darbenn un hent etre : *garstruzh* ? Evit an ampoent, n'ouzon ket pe zibab ober.

FLUIDIFIANT

MME 06 09 06 – Gl. *fluidifiant*, Pet. Rob. a ro : "*remède fluidifiant*" & pa. "*un fluidifiant*". Ha mat e ve Br. *beruzenn* amañ ? Roet eo e GEAK evit *fluide* ; marteze e c'hellfed dispartiañ Br. *heverenn*, *fluide* & *beruzenn*, *fluidifiant* ? Hag evit an aa. ? Br. *berus* ? Pe neuze : *heverus* / *heveruzenn* ?

Kavout a reer ivez *fluidification* & *fluidifier* ; Br. *berusaat*, *heverusaat*, pao & pa ?

GE 12 09 06 – An termen *fluidifiant* ne vez mui arveret nemeur er Vezekniezh ; koulskoude, e-barzh ar VIDAL ez eus bepred ur rumm aozadoù dindan an titl : FLUIDIFIANTS BRONCHIQUES, anezho liaoù (sirosoù, h.a.) diounezet evit kraostañ borc'hadoù ar bronkez. Evit ar greanterezh n'ouzon ket pe arver zo d'an termen. Bezet pe vezet, ne welan nemet deveradoù diwar *berus* : *beruzañ*, *beruzer* ; *berusaat*, *berusaer*, *berusaenn*. Nemet e ve pleustret hentoù

all e diskiblezhioù arbennik (mar bije arveret c'hoazh al liaoù a ran anv anezho amañ diaraok e c'halljed deverañ diwar *kraost*-...)

FOCAL-

MME 11 08 07 – E Lavar 07 ez arverez Br. *sti*, Gl. *focal*. Ha tu zo da zeverañ Br. *stier*, Gl. *focaliseur* ; Br. *stiadur*, Gl. *focalisation* ? (Eus pelec'h e teu Br. *sti* ?) Anavezout a ran un termen *sti*, hogen e domani ar sonerezh...

GE 12 08 07 – Kel eus Br. *sti* zo bet evit ar wech kentañ e La-06 71, gant dave da LOTH, RC 43 157. An termen kentañ kinniget diwar *sti* eo *stirann* (La-07 12 gant dave da GP HY 43 21). Da heul e voe kinniget sevel termenoù all evit an Optik hag al Lagadouriezh e La-08 183-185. E GEME e kavez Gl. *focaliser*, Br. *stiañ*, *destiañ*. Dit da welout pehini eus an daou verb-mañ a zere evit ar ster o deus *focalisation*, *focaliseur*.

Sl. FORMANT

FÆTAL

MME 30 01 07 – Gl. *état fœtal*, *position fœtale*, *médecine fœtale* ?

GE 31 01 07 – Gl. *état fœtal du poumon*, Br. *stad krouellek eus ar skevent* (pa n'eus ket aer el logigoù) ; Gl. *position fœtale*, Br. *lakadur krouellek*, *emstumm krouellek* ; Gl. *médecine fœtale*, Br. *mezekniezh krouellek*, *mezekniezh ar c'hrouelloù*, *krouellouriezh*.

FONCTION

MME 11 08 07 – Hag ober a rez gant Br. *arc'hwel*, Gl. *fonction*, e domani ar C'hramadeg hag ar Yezhoniezh ? War beseurt tachenn e rez gant Br. *kefridi*, ent resis ?

GE 12 08 07 – Dre vras, Br. *kefridi*, *roll* zo dezho ur ster ledan ; Br. *arc'hwel* zo dezhañ ur ster resisoc'h, arbennikoc'h. Er C'hramadeg, *kefridi* a verk un arver dibarek, degouezhel (fiziet e vez ur gefridi), *arc'hwel* un arver reoliek (piaouet e vez un arc'hwel). E La-17 266 : “[*pa vez arveret eus evel skorverb*] e fat e *arc'hwel merkañ ar bezoud e gounid ar gefridi gevreadurel*” ; an arc'hwel anavezet da eus eo merkañ ar bezoud ; pa vez

arveret evel skorverb (darvoud a c'hoarvez gantañ abaoe ar 15^t kantved) e samm ur gefridi all dre berzh ar c'hevreadur.

FOND PARANOÏAQUE

MME 06 09 06 – TLF a ra anv eus : *fond paranoïaque, schizophrénique*. Ne gavan netra heñvel e GBLF.

GE 12 09 06 – Gl. *fond* a veze arveret er Vredkleñvedouriezh rak- hag anfreudek da verkañ al luniadur bred goulakaet evel o vezañ dindan ar strafuilh-mañ strafuilh, ar c'hleñved-mañ kleñved. Leterc'hadek oa ar geriennoù a venegez hag an hini voazetañ, *fond mental* — hemañ a veze keñveriet gant aozerion 'zo ouzh diazez un ti, gant re all ouzh goueled un daolenn (MINKOWSKI), ouzh aergelc'h ur senenn pe ouzh un dremmvro). Ne weler mui ar ger er geriadurioù arbennik abaoe 1950. Mar bije bet roet ur c'hevatal brezhonek dezhañ, e vije bet da zibab etre *goueled* ("goueled ar galon", meneget gant GREg), *sol, bon* (a zo unan eus e sterioù "traoù keñ ur wezenn")... Evel ma vez arveret ent kaozeek, e terefe marteze reiñ ur c'hevatal d'ar geriennoù *fond paranoïaque*, h.a. Br. *goueled paranoiak, skizofrenek* ? Hiziv e komz an arbennigourion eus *structure, structure de base, structure du caractère, formation du caractère, structure du moi, personnalité basique*, h.a. Dav anzav ez eo *structure* ken leterc'hadek ha *fond*, met diouzh ar c'hiz ez eo (bet ?). E gevatalioù brezhonek a saver diwar *lun-* : *luniad, luniadur*, h.a.

FONDAMENTALISTE

MME 06 09 06 – Youenn OLIER a ro (e GAGB) Br. *diazezelour* a-dal da *fondamentaliste (religieux)*. Daoust ha klotañ a c'hall war tachenn an imboure'h ? Hag udb. zo e Lavar db. *fond(s)* estreget pezh zo e GEAK ?

GE 12 09 06 – Evit *fondamentaliste* 'm eus graet meneg anezhañ e La-10 384. Br. *bonelour* a ginnigen evit ul luskad amerikan a c'hallfe bezañ astennet da luskadoù kristen all, muslim, yuzev...

FONDANT

MME 06 02 07 – Da-63 29 ha Preder 172 29 a ro Br. *deliñv*. Diwarnañ, war a hañval, eo bet deveret Br. *deliñvus, deliñvusted, deliñvenn* (Gl. *déliques-*

cent, déliquescence, déliquium, DCFB). Ne zegouezh ket gant GEFIZ *arleizhiñ, arleizhidik*. Petra eo Br. *deliñv* eta ?

GE 06 02 07 – Br. *deliñv*, a gaver e hanc’herieg SADED savet gant GC (dave : Don-110 / 817), a glot gant Gl. *fondant*, termen metalouriezh. Aozer DCFB n’en deus ket dalc’het kont eus an arver anezhañ.

FORCER DES PRIMEURS

MME 06 09 06 – Lakaet ez eus bet deveradoù Br. *kentrat* war arver : *kentradiñ*, h.a. C’hoant ’m eus da lakaat hemañ da dalvezout war tachenn al liorzhaouiñ, cf. Gl. *forcer des primeurs*. Reiñ a ra VALL.sup (80a) *kentrat* gant ar ster (*légumes*) *forcés*. Pa soñjan, marteze e ve gwell ober gant *hastizañ*, diwar *hastiz* ? (cf. GIBR, GReg 488). Ne gav ket din e ve ezhomm amañ da vont da furchal loazioù an henbrezhoneg.

GE 12 09 06 – Br. *kentradiñ* a arverer evel kevatal da Gl. *inaugurer, lancer, instaurer*. Evit al legumaj e terefe kentoc’h ar ger a ginnigez, *hastizañ*.

FORMANT

MME 06 09 06 – Ober a rez gant Br. *stirann*. Daoust ha kenster eo gant Gl. *formant, élément formatif* ?

GE 06 09 06 – Kinniget ’m eus Br. *stirann* e La-07 12 (sl. ivez La-18 162-163) hag e zespizet evel termen a c’herlunieriezh : “pennbarzh geriadell bihanañ”. Damglotañ a ra gant Gl. *radical, base, thème* — termenoù o tougen pep a guchennad sterioù hervez ar yezhoniourion ; aozerion da skouer a ra kensterioù eus *radical* ha *thème* ; evit *base* e ra CHOMSKY gantañ e degouezhioù disheñvel bras... Dav arbouezañ ar poent-mañ avat : gant yezhoniourion ha gramadegourion e vez arveret an termenoù gallek ha saoznek-se ; hogen, *stirann* a ran gantañ er Yezhouriezh — e-keñver luniañ enta, n’eo ket hepken e-keñver studiañ — ha ne welan ket pe gevatal dik zo dezhañ er yezhoù all (hevelep amzivin a-zivout kevatalioù allyezh ar gerioù a rankomp krouiñ en hon labour diorren ar yezh zo unan eus an abegoù a ’m laka da zilezel embann ur Gerva liesyezhek e La-17 ; er Gervaoù kent e ranken krouiñ mui ouzh mui a gevatalioù gallek d’an termenoù gramadeg ; re sammus avat yezhouriañ ar galleg ouzhpenn ar brezhoneg !)

GE 26 07 07 – Gl. *formant, formatif* ivez zo bet dezho lies kemeradur hervez ar skolioù. Al *Formans, Formativ, Sz. morpheme, Gl. morphème* a voe arveret da aroueziñ an unvezioù yezh dezho da arc'hwel gramadeg spizañ ar spesad (verb, anv), ar rummenn (reizh, niver, gour), ar c'heñver kevreadurel (hogozenn, klokaenn). Ar *morfem* (er ster-se) a c'hell bezañ un unvez diged (ger mell, araogenn) pe un unvez kediat (amc'her, dibenn) pe nep daskemm er gwerc'heladur : soniadel (*maen* → *mein*), darlezel (*mat eo* → *mat eo* ?), h.a. VENDRYES a gevenebe *morphème (élément grammatical, mot vide)* ha *sémantème (mot plein)*. MARTINET a zalc'has Gl. *morphème* gant ur c'hemeradur gramadeg hag en despizas evel *monème grammatical* ; ouzh *sémantème* avat ez erlec'hias *lexème* despizet *monème lexical*. [Diwar vont, merkomp e ra ar yezhoniourion amerikan gant *morpheme* el lec'h ma ra MARTINET gant *monème*, pa gomzont da skouer eus *grammatical morpheme, lexical morpheme*.]

Gramadegourion a ra Gl. *formant thématique*, re all Gl. *suffixe thématique*, eus an elfenn o kediañ gant ur *wrizienn (racine)* da amparañ ur *bonad (thème)*. En degouezh, hon eus bet d'ober gant Br. *lostger bonad, lostger bonadel* (La-15 233 hh.). Mar elfennomp ur verb a vez o hentiñ hon geriadurioù abaoe TROUDE, Br. **kaoc'hkezeke**, e vo graet *lostger bonadel* eus **-^ha-**, h a *bonad* eus **kaoc'hkezeke-** ; eus **kaoc'hkezeg-** avat e ve diaes ober ur *wrizienn* — ha dereout ne rafe ket en degouezh ober anezhañ ur *bennrann* ?

Un darn vras eus ar yezhoniourion a ra kensterioù eus *thème* ha *radical* : “Le radical, qui se dit aussi thème, est analysable en racine et suffixe de thème” (MOUNIN, *Dict. ling.*, 280) ; “La linguistique indo-européenne définit le thème comme l'ensemble de la racine et du suffixe thématique. Le terme de thème est parfois remplacé par celui de radical” (*ibid.*, 323).

Evel ma ouzer, e kinnige VALLÉE evit Gl. *radical* ar c'hevatalioù : Br. *derc'h(-ger), korf(-ger), kef(-ger)* ; *rann-didro, -dizispleg* hag evit Gl. *thème* : Br. *penzanvez, pengef(-verb)* ; diouzh e du, e roe Roparz HEMON e DFBH : Gl. *radical*, Br. *pennges* ; Gl. *thème*, Br. *pennrann* ; e NDBF : Br. *pennrann*, Gl. *thème, radical* ; Br. *pennges*, Gl. *radical (d'un verbe)* ; e GIBR : Br. *pennrann* hepken, Gl. *partie principale, thème radical d'un mot*. E Da-64 e keveneber Br. *bonad*, “rann ar ger ma vez staget outi an dibennoù troadennel [plegadel]” ha Br. *pennrann* “rann ar gerioù ma vez staget outi ar rakgerioù hag al lostgerioù” — er skouer roet a-zioc'h e ve kempoell enta ober *pennrann* e u s **kaoc'hkezeg-**, *lostger bonad(el)* e u s **-^ha-**, *bonad* eus **kaoc'hkezeke-**.

Gl. *formant* zo ivez un termen a Soniadoniezh, despizet evel "unan eus dazuc'hadoù oc'h amparañ ur son kemplezh". "*Gwerso e tarbenner ez a daou F da nebeutañ d'ober ar sonennoù e lavar mab den.*"¹² E se, ar sonenn [i] a ve enni ur *F* kentañ etre 250 ha 300 hertz (dazuc'hadoù amplaet gant ar c'hargadenn) hag un eil *F* e tro 2 500 hertz (dazuc'hadoù amplaet gant ar genoù). Kevatal brezhonek Gl. *formant* er ster-mañ a c'hallfed luniañ diwarbouez ar rakger *ked-* (evel e *kedrann*, *kedelfenn*) hag ar stirann *talm* (o vezañ ma vez pep *F* o naouiñ dre e dalm), eleze Br. *ketalm*.

Gl. *formatif* a gaver arveret ivez e rummadur ar yezhoù evel kenster da Gl. *flexionnel* : Al. *flektierende Sprachen, Formsprachen* ; Sz. *(in)flexional languages, formal languages* ; Gl. *langues flexionnelles, langues formatives* (enebet ouzh *langues non-formatives*, anezho *langues isolantes* evel ar sinaeg ha *langues agglutinantes* evel an hungareg). Betek gouzout, e ve kenkoulz tremen gant Br. *yezhoù plegadel*.

FORMATIF

Sl. *FORMANT*

FORMULE FLORALE

MME 11 08 07 – O vezañ m'emañ al Louzawouriezh e domani ar Vevoniezh, e kinnigan ober gant Br. *delun* en droienn Br. *delun bleuñvel*, Gl. *formule florale*.

GE 12 08 07 – Ya, *delun* a zere er c'herienn a ginnigez : *delun bleuñvel*.

FRACTIONNAIRE : LIVRE –

MME 06 09 06 – E Pet. Rob. e reer anv eus Gl. *livre fractionnaire*, ne welan netra e GEAK.

YBAN 16 07 07 – Gl. *livre fractionnaire* zo ul levr kenwerzh ma ne zouger nemet ur seurt, ur rumm gwezhiadoù. Lavarout a rafen Br. *levr kevrennel* ? Pe *levr rumm(el)* ?

¹² "On est depuis longtemps d'accord pour attribuer aux voyelles du langage humain au moins deux formants" (B. MALMBERG, *La Phonétique*, Paris, 1871, 14).

FRACTURE OUVERTE

MME 06 09 06 – Petra zo ganit e GEVEZ.ms diwar-benn Gl.*fracture (ouverte, h.a.)* ?

GE 12 09 06 – Setu a gaver en *Elsevier's Medical Dictionary*, 1964 :

Sz. *compound fracture, open fracture.*
 Gl. *fracture compliquée, fracture ouverte.*
 Al. *komplizierter Bruch, offener Bruch.*

Ouzhpennañ a rafen :

Br. *torr rouestlet, torr digor.*

FRATRIE

MME 04 09 07 – Me gav din bezañ lennet gant GP udb. diwar-benn Gl.*fratrie*...

GE 05 09 07 – A-zivout Gl.*fratrie*, sl. La-08 24-25. GP en dije komzet hir a-zivout orin an termen, adalek Sk. *bhrata*, Kt. **bhrater*, Gr. *fravthr*, La. *fra#ter*, betek Kb. *brawd* ha Br. *breur*. E pep amzer en deus talvezet ar ger da verkañ, ouzhpenn al liamm bevedel, liammoù kevredadel pe kravezel. E gresianeg e talvez e da envel ur rann eus ar meuriad : ar *fratriva* en Aten oa ur gevarzhe gravezel ha politikel a geodedourion ; 30 familh a yae d'ober ur *fratriva* ha 3 *fratriva* ur meuriad. Evel a welez, emañ ar ster mezegel pell a-walc'h diouzh ar ster gresianek, nemet e chom tost da ster bevedel ar ger. Ober a rafen gant Br. *gwelegorzh* b. ; met ivez gant *breuriad* g., termen eeunoc'h, deouezus, ha na ve ket gwallgasusoc'h eget e geveleboù indezeuropek d'o steriegezh voutin. Marteze e kemerfen *gwelegorzh* er ster strizh "bugale a 'n un koublad" ha *breuriad* er ster ledanoc'h "breudeur, c'hoarezed, kendirvi, kenitervezed" hag ivez, perak ket ? bugale ar familhoù di-, ad-, addi-, adad-...aozet, paotoc'h hiziv eget familhoù ar c'houbladoù stabil.

FREUDISME

MME 06 09 06 – TLF-8 a ro Gl.*freudisme & freudiste* ; ne gavan tra e GBLF. Daoust ha mat eo Br. *freudouriezh & freudour* ?

GE 12 09 06 – Ya, Br. *freudour*, *freudouriezh*, ivez *freudek*, *freudegezh* hervez ar c'hemeradur.

En ur yezh peurreis ez emvatafemp eus kinnigadenn VALLÉE : Br. *freudad* "diskibl FREUD" ; Br. *freudek* "a-zave da vennozioù FREUD" ; Br. *freudadek* "a-zave da vennozioù diskibion FREUD" (VALL 356, v° HÉGÉLIANISME).

FRICTION

Sl. *MASSAGE*

FRILOSITÉ

Sl. *-ITÉ*

FROTTIS VAGINAL

MME 04 09 07 – Gl. *frottis vaginal* ?

GE 05 09 07 – Gl. *frottis vaginal*, Br. *lifrad g. gouin*. Erlemel a reer ul lomm eus gleborenn ar gouin hag e lifrer gantañ ul lavnenn wer evit e arseliñ dre ar c'horrgresker.

FULGURATION

MME 04 09 07 – Gl. *fulguration*, e domani ar Vezekniezh ?

GE 05 09 07 – Gl. *fulguration* "arver yac'hadel an elieniñ uheldalm hag uhelvarr da brederiañ ar yoc'hennoù yud, strafuilhoù 'zo a 'r gorvez kalon, h.a." : *elieniñ*, *elienerezh*, h.a.

G

GANGLION

MME 05 10 06 – Gl. *ganglion*. Ne ra ket anv Pet. Rob. eus ar c'hemeradurioù korfadurel, a gavan souezhus... Gwelet 'm eus ar pezh 'c'h eus lakaet e GEGO. War an dachenn gleñvedel avat, ha dalc'het 'c'h eus da Br. *nozelenn* ? cf. VALL, DCFB ; GBAV a ro *gwerblenn* ; hag an deverad *ganglionnaire* ? Br. *nozelennek* ?

GE 27 10 06 – Gl. *ganglion* oa dezhañ daou ster er Gorfadurezh hag un trede er c'haozeeg henvoazel. Er galleg kempred e tenner da zerc'hel ar ster PNA hepken.

1. Gl. *ganglion nerveux* ; PNA *ganglion* ; Sz. *ganglion* ; Br. *kangrenn* "tolpad nervgelligoù loet war dreug un nervenn, e-maez an nervreizhiad kreiz enta".

..... Diforc'hiñ a reer ar *c'hangrennoù* diouzh ar *gronnoù* (Gl. *noyaux*), anezho
..... tolpadoù steuñvenn louet e-barzh an nervreizhiad kreiz.

2. Gl. *ganglion lymphatique* (anvad kozh), *nœud lymphatique* ; PNA *nodus lymphaticus* ; Sz. *lymph node*, *lymph gland*, Br. *klom limfel*, *gwerblenn* "organ loet war rouedad ar gwazhied limf, favennheñvel, etre un nebeut milimetroù ha 2 cm hed, dezhañ luniad ur c'hodell karget a limfokit, e arc'hwel silañ al limf ha distrujañ ar bakteri hag ar viruzoù".

..... Dilezet eo ivez an anvadoù Gl. *glande lymphatique*, Sz. *lymph gland*, rak ar
..... gwerblennoù ne vorc'hont netra : n'eus ket gwagrennoù anezho.

3. Gl. *ganglion* a veze arveret er c'haozeeg henvoazel da envel koeñv ar gwerblennoù :

Gl. 'ganglion', 'glande'; Sz. 'enlarged gland', 'swollen gland', Br. 'gwagrenn', 'holosenn', h.a., kevatalioù amouiziel da Gl. *adénopathie*, Sz. *lymphadenopathy*, Br. *c'hwarrenn* (amprest Kb. *chwarren*).

Diwar vont, notomp un disklot a zo e-touez an aozerion c'hallek. Re anezho a laka an anvad *adénopathie* war an tanijennoù henek hepken hag *adénite*, *lymphadénite* (Sz. *lymphadenitis*) war nep tanijenn lemm pe henek eus ar gwerblennoù; re all a ro an hevelep ster da *adénite*, nemet e reont gant *adénopathie* en un erdal ledanoc'h evit aroueziñ nep koeñvadur, ha pa ve tanijennel, yoc'hennel pe all, eus ar gwerblennoù. Kinnig a ran ober gant Br. *c'hwarrenn* er c'hemeradur-mañ diwezhañ eus Gl. *adénopathie*, ha derc'hel gwerblennfo gant ar ster "nep tanijenn eus ar gwerblennoù", evel kevatal enta da Gl. *adénite*, *lymphadénite*; Sz. *lymphadenitis*.

Sl. *BOURGEON*; *NOD-*; *NŒUD*; *TUBERCULE*

GANGRÈNE

MME 05 10 06 – Gl. *gangrène* ha deveradoù *gangréner*, *gangréneux* ?

GE 05 10 06 – Gl. *gangrène*. E GEVE.ms e ran gant Br. *breinged g.* (dezn. hBr. *brinced*). Deveradoù boas : *breingedek*, *breingedel*, *brein gedañ*, h.a.

GE 04 11 06 –Termen Kleñvedouriezh.

Gl. *gangrène*; Sz. *gangrene*, *thanatosis*; Al. *Nekrose*, *Gangrän*, *Brand*; Br. *breinged g.* : marvennad ha breinadur ar gwiadoù. Hervez pouezder ar breinadur ha natur ar garvevion, e tigemmer :

Gl. *gangrène blanche*; Sz. *white gangrene*; Al. *Gangrän anämischer Bezirke*; Br. *breinged gwenn*, *breinged heskwadien*.

Gl. *gangrène froide*; Sz. *cold gangrene*; Al. *Kältebrand*; Br. *breinged yen*.

Gl. *gangrène gazeuse*, *gangrène foudroyante*, *œdème malin*; Sz. *emphysematous gangrene*, *gas gangrene*, *gaseous gangrene*, *mephitic gangrene*, *clostridial myonecrosis*, *emphysematous phlegmon*, *gas phlegmon*, *malignant edema*, *progressive emphysematous necrosis*; Al. *Gasbrand*, *Gasgangrän*, *Gasödem*; Br. *breinged goüs*, *breinged mouezhus*, *breinged klogorus*, *gouliñv yud*, *morfer goüs*, *morfer klogorus*.

Gl. *gangrène humide*; Sz. *humid gangrene*, *moist gangrene*, *moist necrosis*; Al. *feuchter Brand*, *nasser Brand*, *Faulbrand*; Br. *breinged linkr*.

Gl. *gangrène infectée* ; Sz. *hot gangrene* ; Al. *heisser Brand* ; Br. *breinged gor*; *breinged poreet*.

Gl. *gangrène sèche*, *momification* ; Sz. *dry gangrene*, *dry necrosis*, *mummification necrosis*, *mummification* ; Al. *trockener Brand*, *trockene Gangrän*, *Mumifikation*, *Einbalsamieren* ; Br. *breinged sec'h*, *breinged balzamus*, *balzamadur*.

GARDE-CORPS

Sl. *PLAT-BORD*

GAZEUX

Sl. *GANGRÈNE* ; *TELLURIQUE*

GÉMELL-, GÉMIN-

MME 30 01 07 – Moarvat ec'h eus bet tro da blediñ gant deveradoù Br. *gevell-*, e domani ar vezekniezh, cf. Gl. *gémellipare*, *gémellaire*, *gémellité*, h.a. hag e domani ar yezhoniezh, cf. Gl. *gémination*, *géminé*, h.a.

GE 31 01 07

Er Vezekniezh : Gl. *gémellipare*, Br. *gevellc'hanerez* ; Gl. *gémellaire*, Br. *gevellek* (*brazedded c'hevellek*), *gevellel* (*azoniad gevellel*), *gevelled* (*gwilioudiñ gevelled*) ; Gl. *gémellité*, Br. *gevellded*.

Er Yezhoniezh : Al. *Doppelung*, *Gemination*, Gl. *gémination*, Br. *daouañ*, *daouadur* ; Al. *dopple*, Gl. *géminé*, *double*, Br. *daouat*.

GÉOTHERM-

MME 03 08 06 – P'edon o treiñ ul levr diwar-benn ar menezioù-tan ez poa kinniget din ober gant an daou c'her : Br. *douarwrez* ha *douarwrezel* (Gl. *géotherm-*).

GE 04 08 06 – Kentañ reveziadenn Br. *douarwrezel* a gaver e kentelioù Douaroniezh SADED (Don 110 / 829), ademb. *Preder* 172 48.

GÉR-, GÉRONTO-

MME 05 10 06 – Peseurt dibab 'c'h eus graet evit Gl. *gériatrie*, *gériatre*, *gérontologie*, *-logue* ?

GE 05 10 06 – Deveradoù Et. *ger-*, *geront-* : Gl. *gériatrie*, Br. *henadouriezh* ; Gl. *gérontologie*, Br. *henadoniezh* ; Gl. *gérontophilie*, Br. *henadoriadezh* (sl. La-15 275).

Evit a sell ar re gozh, ez eus div ziskiblezh o plediñ ganto : Gl. *gérontologie* "studi ar re gozh, en aozioù reol ha kleñvedel o buhez", Br. *henadoniezh* ; Gl. *gériatrie*, *gérontologie médicale* "skourr ar Vezekniezh o plediñ gant kleñvedoù ar re gozh", Br. *henadouriezh* (kinnig a ran gounit korvo gant ar c'hemm a lakaas VALLÉE etre *-oniezh* hag *-ouriezh*).

Termenoù all a vez arveret er Vezekniezh a-geñver gant ar gozhni :

Gl. *sénile* "1) a-zave d'ar gozhni, sk. Gl. *cataracte sénile*, *démence sénile*, Br. *ferennlug kozhiadel*, *envedi gozhiadel*, 2) tizhet gant an disleberadur kreud pe / ha bred diwar ar gozhni", Br. *henizil* (kv. Kb. *eiddilwch meddwl* "laban") ; Br. *sénilité* "ar bezañ henizil", Br. *henizilded* ;

Gl. *sénilisme*, *gérontisme* "stad ur bugel pe un oadour a zo warnañ neuzioù 'zo eus ar gozhni", Br. *kozhiadegezh*.

Gwell lezel *kabac'h*, *kripon*, *luo*... evit an arver kaozeek en askont d'o c'hennotadur disprizus.

Sl. **SÉNILE**

GLACIATION

MME 23 11 07 – Gl. *glaciation* (Douarouriezh) ; kinnig a ran Br. *skornvezh*, ne welan ket e ve bet arveret c'hoazh... Marteze ez eus bet graet gant ur ger all. Marteze ez eus trawalc'h gant Br. *hoalad ar skorn (bras)* ? War un dachenn all, Gl. *glaciologue*, *-logie*, Br. *skornegour*, *-ouriezh* ? Marteze e ve a-walc'h gant Br. *skornour*, *-ouriezh* ?

GE 23 11 07 – D'an Douarourion da varn dre an arver, met Br. *skornvezh* zo berroc'h hag aesoc'h da arverañ eget *hoalad* pe *oadvezh ar skorn (bras)*. Forzh penaos, an daou a c'hell bezañ arveret. Berroc'h eo Br. *skornour* eget *skornegour*. YBAN a lavarfe dimp avat hag ezhomm 'zo eus *Skornouriezh* er Fizik.

GC 07 12 07 – E GEHIN.ms e'm eus kinniget : Br. *skornvezh pevarhoalat* da gevatal da Gl. *phase glaciaire quaternaire* (v° CLIMAT QUATERNAIRE).

GLYCÉMIE

MME 03 10 06 – Gl. *glycémie* ?

GE 05 10 06

Gl. *glycémie*, Br. *glukozwadvec'h*, *gwadvec'h glukoz* ;
 Gl. *hyperglycémie*, Br. *glukozwadusvec'h*, *gwadusvec'h glukoz* ;
 Gl. *hypoglycémie*, Br. *glukozwadisvec'h*, *gwadisvec'h glukoz* ;
 Gl. *glycorachie*, Br. *glukozkeinvec'h*, *keinvec'h glukoz* ;
 Gl. *glycosurie*, Br. *glukoztroazhvec'h*, *troazhvec'h glukoz*.

Sl. *ANTICOAGULANT* ; *DYS-* ; *HYPER-*, *HYPO-*

GRAPHISME, GRAPHISTE

MME 03 10 06 – E GSTL e rez Br. *kevregenn* eus Gl. *graphisme*. Daoust ha Br. *kevre gour* a rafes eus Gl. *graphiste* ha Br. *stlennegevre gour* eus *infographiste* ?

GE 05 10 06 – Gl. *infographie*, h.a., Br. *stlennegevegañ*, h.a.

GRAPHOLOGIE

MME 03 10 06 – DCFB a ginnig ober gant Br. *skriturour* a-dal da *graphologue*. N'eus nemetañ, din da c'houzout, o kinnig udb. Petra 'soñjez ? Evidon e hañval ober an treuz... Ne ro ket a zeveadoù... Neuze : Br. *skriturouriezh* (Gl. *graphologie*) ha Br. *skriturouriel* (Gl. *graphologique*) ?

GE 05 10 06 – A-z Gl. *graphologue*, h.a., ne welan abeg ebet da zilezel an termenoù roet gant Roparz HEMON : *skriturour*, h.a.

GREFFE

MME 09 10 06 – Graet ec'h eus, ma'm eus soñj mat, gant Br. *imboud* (Gl. *greffe*). Daoust ha pledet 'c'h eus gant Gl. *autogreffe*, *hétérogreffe*,

homogreff ? Ha mat e ve : Br. *emimboud*, *arallimboud*, *kenimboud* ?
Gl. *hétéro-* = Br. *arall-*, *all-* ?

GE 09 10 06 – Mesk zo e termeneg etrevroadel an imboudoù dre berzh m'o deus kreizennoù imboure'h distag dibabet bep a deskad termenoù henc'hresianek. Gwell loc'hañ diwar an despizadurioù, da gentañ evit a sell keñver an danvezzennoù ouzh ar bevedegoù :

~ un danvezenn erlamet diouzh an hinienn he unan a lavarer Gl. *autologue*, Br. *unanien* (Br. *-ien* < *gen* "o tont eus", La-11 81-82) ;

~ un danvezenn erlamet diouzh un hinienn a un spesad a lavarer Gl. *homologue*, *allogénique*, Br. *unspesadien* ;

~ un danvezenn erlamet diouzh un hinienn a spesad all, Gl. *hétérologue*, *xénogénique*, Br. *allspesadien*.

D'an eil evit a sell an imboudoù hag an treuzplantadurioù :

~ imboud ouzh ur bevedeg eus ur parzh anezhañ e unan, Gl. *greffe autologue*, *autogreff*, Br. *imboud unanien*, *unanimboud* ;

~ imboud ouzh ur bevedeg eus ur parzh o tont eus ur bevedeg all a spesad gentañ, Gl. *greffe homologue*, *greffe allogénique*, *homogreff*, *homotransplantation*, Br. *imboud unspesadien*, *unspesadimboud*, *treuzplantadur unspesadien* ;

~ imboud ouzh ur bevedeg eus ur parzh o tont eus ur bevedeg a spesad all, Gl. *greffe hétérologue*, *greffe xénogénique*, *hétérogreff*, *hétérotransplantation*, Br. *imboud allspesadien*, *allspesadimboud*, *treuzplantadur allspesadien*.

GUÉRILLA

MME 03 10 06 – ABKE a reas gant Br. *gouvrezel* evit treiñ Gl. *guérilla* ha gant Br. *gouvrezeliad* evit treiñ Gl. *guérillero*. Ha dalc'het ho poa d'ar c'hinnig ? Ne gavan ket ar ger e gervaoù Preder hag Emsav. Ha mat e ve degas Br. *gerilha* & *gerilhaour* ?

GE 05 10 06 – Gl. *guérilla*, Br. *kerc'hvell* ha deveradoù, arveret adalek 1968 en *Emsav* ha *Preder*, sl. GEAK.

GYNÉCOLOGUE

MME 03 10 06 – Ne adkavan mui va lizher ha da respont diwar-benn *gynécologue, obstétricien, accoucheur*... Hag e viret 'c'h eus ? Degemeret en deus an Ofis an deveradoù diwar Et. *gineko*-.

GE 05 10 06 – A-zivout Gl. *obstétricien, accoucheur*, sl. La-08 17, La-09 206, 416. E GEVEZ.ms : Gl. *gynécologue*, Br. *benevour* ; Gl. *gynécologie*, Br. *Benevouriezh* ; Gl. *andrologie*, Br. *Gourevouriezh*, h.a.

H

HACHURE

Sl. *MASSAGE*

HANDICAP

MME 09 10 06 – Gl. *handicap*, -é, -er, -ant.

A-dal da Gl. *handicap* e ro GEAK Br. *namm*, *dilañs*, *naoued* hag an deveradoù. Lennet 'm eus ar pezh zo war La-09 141 hh. & -12 87 diwar-benn Br. *naoued*- ; ne welan neblec'h anv ganit eus ster Gl. *handicap*... Petra ober eus Gl. *les handicapés moteurs, physiques, mentaux*. Eus pelec'h e teu *naoued* ?

GE 09 10 06 – Da gevatal da Gl. *handicap*, *handicapé* e ran kentoc'h gant Br. *namm*, *nammet*, *nammed*. Evit ar verb hag e zeveradoù, e rafen kentoc'h gant *dilañs*-, sk. : *Emaon o paouez bezañ oberataet ha dilañset on evit redek*. Dav lavarout ez eo *handicap*, *incapacité*, *inaptitude*, *invalidité* termenou lezennel arveret dreist-holl gant ar c'hretadurioù hag ar c'hedskor (La-09 202 hh.). Br. *naoued* (< hBr. *nouid*) a roan dezhañ ar ster a gavez e La-09 141 (Gl. *affection organique*). Gl. *handicapé moteur, physique, mental*, Br. *nammed loc'hadel, korfel, bredel*.

Sl. *MALVOYANT*

HARMONICA

YVT 17 10 07 – Dalc’het on gant Gl. *harmonica*. Lakaet ’m boa Br. *gwerenneg*, da heul VALLÉE. Ne gavan roud eus hevelep poz neblec’h avat. Etre daou emañ : *gwerenneg* (*gwervveneg* ?) pe *harmonika* ?

GE 21 10 07 – Tro ’c’h eus pourchaset din da c’houzout ez eus daou venveg anvet Gl. *harmonica*. Setu ar mellad eus Pet. Rob. a ro kentel din :

“HARMONICA. 1773; angl. (1762); fém. du lat. *harmonicus* « harmonieux »
 1 [M] [M] Mus. Ancien instrument composé de récipients de verre plus ou moins remplis d'eau, que l'on faisait résonner par frottement ou en frappant avec des maillets. 2 (fin XIXe; all. *Harmonika* [1829]) Instrument de musique composé de petits tuyaux à anche métallique juxtaposés que l'on fait vibrer par le souffle.”

Kinnigadennoù VALL n’int ket gwall zeouezus. En alamaneg e kaver :
 1. *Harmonika*. 2. *Mundharmonika*. E saozneg : 1. *harmonica*, *musical glasses*.
 2. *mouth-organ*. E brezhoneg e ve ar pep eeunañ : 1. *harmonika* g.
 2. *harmonika*, *gweuzorglez* g. Amjestr e vez deverañ diwar Br. *gwer & benveg*, gant al liessteriek ez eo an daou c’her-se.

YVT 21 10 07 – Ar poz sinaek zo *kou qin* "krouzh genoù" ; setu m' emañ tuet da ober gant Br. *gweuzorglez* a roit din.

HÉDONISME

MME 09 10 06 – Pet. Rob. a ro ur ster bredelfennadel da Gl. *hédonisme*. Ne welan ket ez pefe eñ lakaet e GBLF. Ur ster all en deus war tachenn an armerzh, netra e GEAK. DCFB a ro *hetoniez*, krennet moarvat diwar kinnig VALL *hetvuhezonziez*.

GE 09 10 06 – Gl. *hédonisme*, h.a., zo ar skouer eus gerioù ar Brederouriezh riklet da yezh diskiblezhioù all ha da brezeg ar pemdez, o ledanaat dre se o steriegezh (alese ar fazi eo plakañ ger ha ger e-lec’h dezrannañ ar ster da gentañ — unan eo eus an abegoù a ’m eus bet da baouez a sevel Gervaoù e Lavar). Orin ar ger eo Gr. *hJdonhv* "plijadur, bliz" hag *oiJ hJdonikoiv* "ar vlizourion", anv roet da brederourion eus skol Kirene (5^t kantved kent hon oadvezh) a lakae ar blijadur d’ar mad uhelañ.

E prederouriezh Kornog ez eo Al. *Hedonismus*, Gl. *hédonisme* anvad an doazhadur divezel a ra eus ar bliz ar finvez nemeti. Br. *blizelouriezh* moarvat, nemet e rafen a-walc’h gant Br. *hedonegezh* e troioù ’zo e dave da Gireneiz.

En ur ster bredoniell, e lakaer an un skritell war an iziunadoù, an emzalc'hioù, ar realoù a zo dezho da bal diraez ar bliz ha hepkoriñ an divliz, kemeradur a zo tremenet er yezh voutin. Br. *blizoni*, *bliziegezh*, *blizouriezh* hervez an durc'hadur ster (sl. La-10 415).

Er Bredelfennerezh, e vez(e) arveret Al. *Hedonismus*, Sz. *hedonism*, Gl. *hédonisme*, n'eo ket gant FREUD pa ouzon, met gant bredoniourion dindan e levezon a rae eus ar ger un damheñvelster da Al. *Libido*, Br. *libido* pe da Al. *Organlust*, Br. *bliz organ*, pe c'hoazh un dec'heriad eus ar c'heal "klask kaout bliz", eleze Br. *blisa*, *blisaerezh*, *blisaouriezh*...

HÉLIOCENTRIQUE

MME 09 10 06 – E-touez an deveradoù diwar *hélio-* e ro VALL *heolgreizel*, Gl. *héliocentrique*. Ne ro ket ar pennanv *héliocentrisme*... Br. *heolgreiz* (*heolgreizelezh*, *heolgreizerezh*, *heolgreizouriezh*) ?

GE 09 10 06 – Evit Gl. *héliocentrisme* "arladenn COPERNIC a rae eus an Heol kreiz an alvez" *heolgreizelouriezh*.

HÉLIODERMITE

GE 10 12 07 – Gl. *héliodermite*, Sz. *dermatitis solaris* a reer eus an anaezioù diwar skinoù an heol, Br. *dermatit g. heolel*, *heolzermatit g.* Kemm a lakaer etre Gl. *héliodermite aiguë* pe *coup de soleil*, Br. *heolzermatit lemm* pe *taol heol* ha Gl. *héliodermite chronique*, Br. *heolzermatit henek*, dermatit ar parzhioù dizolo, o reiñ d'ar re-mañ un neuz kozhiadel. An heolzermatitoù a renker e-touez an *heolanaezioù* (Gl. *héliopathies*).

A-geñver gant an heol ivez eo dav menegiñ un azon breidel, an *heolarur* (Gl. *héliophobie*), anezhañ an aon kleñvedel rak gouloù an heol.

HÉLIOTHÉRAPIE

MME 09 10 06 – Gl. *héliothérapie* = Br. *heolvezekniezh* ?

GE 09 10 06 – Kevatalioù ar gedrann *-thérap-* zo *-mezeg-*, *-yac'ha-*, *-kur-*. Tennañ a ran eus GEVEZ.ms ar bommoù-mañ :

Gl. *thérapeutique par les antibiotiques*, Br. *mezegadur dre ar bevastalerioù*
Gl. *une thérapeutique*, Br. *ur yac'hâd*

Gl. *hydrothérapie*, Br. *dourgur*, *dourgurañ*

hag ivez :

Gl. *héliothérapie*, Br. *heolgur*, *heolgurañ*

Gl. *héliothérapie*, Br. *heolguradel*.

Sl. **-THÉRAP- ; TRAITEMENT**

HÉMIANOPSIE

GE 20 10 06 – Setu an arroud eus GEVEZ.ms ma 'z eus anv eus furmoù 'zo a *hémianopsie* :

HÉMIANOPSIE. *Ledangwel*. Dallder, eleze gwanadur pe koll ar gweled en un hanter eus gwelvaez ul lagad pe, peurliesañ, an daou lagad, e dalc'h un anaf er forzhioù gweled : nervennoù ar gweled, gweltre pe forzhioù gweled drek-gweltre. Hervez an hanterenn tizhet (kleiz pe dehou, krec'h pe traoñ) e tiforc'her lies seurtad ledangwel :

HÉMIANOPSIE ALTITUDINALE. *Ledangwel diarez*. Ledangwel a zo a-zremm gantañ ar vevenn etre ar gwelvaezioù hewekek hag angwekek ; daou seurtad anezhañ : al *ledangwel diarez krec'h*, al *ledangwel diarez traoñ*.

HÉMIANOPSIE BITEMPORALE. *Ledangwel ezsko*. Ledangwel diavann, anezhañ koll ar gweled e hanterennoù diavaez an daou welvaez (hanterennoù a-ividig), divigad naouus d'un anaf e rannbarzh ar gweltre ma kroazigell ar gwiennnoù gweled.

HÉMIANOPSIE BINASALE. *Ledangwel ensko*. Ledangwel diavann, anezhañ dallder hanterennoù diabarzh (a-fri) ar gwelvaezioù.

HÉMIANOPSIE HÉTÉRONYME. *Ledangwel diunsko*. Anvad genadel evit al *ledangwelioù ensko hag ezsko*.

HÉMIANOPSIE HOMONYME. *Ledangwel unsko*. Ledangwel o tougen war hanterenn diabarzh an eil lagad ha hanterenn diavaez egile ; deskrivañ a reer an *ledangwel unsko dehou* hag al *ledangwel unsko kleiz* ; azonus eo d'un anaf er forzhioù gweled drek-gweltre.

HÉMIANOPSIE LATÉRALE. *Ledangwel diavann*. Ledangwel a zo a-zerc'h gantañ ar vevenn etre ar gwelvaezioù hewekek hag angwekek ; daou seurtad anezhañ : al *ledangwel unsko* hag al *ledangwel diunsko*, daou seurtad hemañ diwezhañ o vezañ al *ledangwel ensko* hag al *ledangwel ezsko*.

HÉMIASOMATOGNOSIE, HÉMINÉGLIGENCE, HÉMIPLÉGIE

Sl. *DÉPERSONNALISATION***HERMÉNEUTIQUE**

MME 09 10 06 – Gl. Ha pledet ez eus bet gant Gl. *herméneutique* ?

GE 09 10 06 – Gl. *herméneutique* ’m eus studiet e La-10 388-390 (Br. *diouvegañ* ha devedoù).

HERNIE DISCALE

MME 22 01 07 – Ober a rez gant Br. *disk etre-melloù*, Gl. *disque inter-vertébral*. Petra rez eus Gl. *hernie discale* ?

GE 22 01 07 – Evel anvad hollek kevatal da Gl. *hernie* e ran gant *ogad* g. (*ogañ* "faire hernie"), sl. hBr. *oc-*, DGVB 273. Alese, *ogad an disk etre-melloù*, *diskogad*.

Sl. *-CÈLE*

HÉTÉROGREFFE

Sl. *GREFFE*

HÉTÉROZYGOTE

Sl. *-ZYGOTE*

HEURES COMPLÉMENTAIRES

MME dd 01 07 – E GEAK e rez Br. *eurvezhioù ouzhpenn* eus Gl. *heures supplémentaires*. Un anvadur anavezet mat hag arveret gant an holl... Evel ma ouzout e reer e Gl. *heures supplémentaires* eus an *eurvezhioù ouzhpenn* graet gant an dud o deus un implij leunamzer. An *eurvezhioù ouzhpenn* graet gant ar re o deus un implij darnamzer a anver e Gl. *heures complémentaires* ; petra rez anezho ? Ha dereout a rafe Br. *eurvezhioù dreist* ?

YBAN dd 01 07 – Ha ne ve ket a-walc’h gant *eurvezhioù klokaat* ? Eleze an *eurvezhioù* a dalvez da glokaat ar gopr.

HISTORIOGRAPHIE

MME 09 10 06 – Ne welan netra evit Gl. *historiographie* estreget VALL *istorskrivagner*... deskrivus kenan. Jil EWAN en doa kinniget Br. *bonhanezour*, a gavan lu evel ar braz eus e ginnigoù, siwazh, daoust m'en doa graet kavadennoù eürus ivez. Daoust ha tu a vefe amañ da arbennikaat Br. *istorian* ? GReg a roas dezhañ ar ster-se ivez. Quid neuze a-zivout *historiographie* ? Br. *istorian* (-erezh, -ouriezh ?)

GE 09 10 06 – Gl. *historiographie* (n'ouzon ket ha tud 'zo c'hoazh gant ar garg-se) a raed eus ul lenneg a gemere da gefridi notañ an devoudoù a yae d'ober hanez e amzer (notomp mat : an *hanez* ha n'eo ket an *istor* ; hervez ar spisadur arnevez, an *hanez* zo danevell an darvoudoù evel ma ra ar c'hroniker pe ar c'hazetenner, an *istor* a ampleg ur sell bloc'hel ha dezrannus warno, o dedroadur, o devouderezh, e berr : o *ster*) ; Br. *hanezskriver*, emc'houlenn a ran avat ha ne ve ket koulz *hanezour* pe, dikoc'h, *hanesaour* ("an hini a vez war glask da hanez e amzer").

HOLOPHYTE

MME 31 10 06 – Bepred war tachenn ar Vevoniezh, e ra BEVO gant Br. *saprophyte*, *holofyte* ; kavet 'm eus Gl. *saprophyte*, *-tique*, *-tisme* ; met neblec'h ne gavan Gl. *holophyte*, ha dilezet eo bet an termen(où)-se ? Ha dalc'het 'c'h eus da zibaboù BEVO ?

GE 01 11 06 – E kentelioù Bevoniezh SADED (Bon-5 / 2-6) e vez diforc'het daou benndoare emvoueta gant ar bevion :

- 1°. An *emvoueta kevandeñvek* (*aototrofik*), hini ar bevion o teñvañ dre gevanaozañ danvezennoù o beved diwar danvezennoù anvevel.
- 2°. An *emvoueta diandeñvek* (*heterotrofik*), hini ar bevion na c'hellont teñvañ nemet war-lerc'h bevion all a dennont o boued diouto.

Tri doare a ziforc'hed d'an emvoueta diandeñvek :

- a) an doare *milvevadek* (*holozoek*) gant al Loened a zebr hag a goazh o boued,
- b) an doare *arvevadek* (*parazitek*) gant al Loened pe ar Plant a "laer" o boued digant bevion all,
- c) an doare *kelanadek* (*saprophyte*) gant bevion a denn o boued eus danvezioù bevel o vreinañ.

Er gentel e kinniged ur c’henster da *kevandeñvek* a oa *lozvevadek* (GC a veneg ar ger gant ur ? e *Gervaoù SADED*). Da adwelout e ve moarvat luniadur an termen-se. Klask a raemp ur c’hevatal brezhonek d’ar gedrann Et. *phyt-* ha goveliañ *loz-* diwar hIw. *lus-*, Kb. *lys-*, hKn. *les*, krKn. *los-*, Br. *louz-*, BrW. *lez-*, kuit a vennozh GP, ’m eus aon ! Diwezhatoc’h e kinnigjomp *luv-* (diwar hBr. *lub*, sl. La-09 163). En degouezh, e tisoc’hfed gant *luvvevadek*...

HOMOGRAPHIE

Sl. *HOMONYMIE*

HOMOGREFFE

Sl. *GREFFE*

HOMONYMIE

MME 09 10 06 – Petra eo an dibaboù graet evit Gl. *homonyme* / -mie, *homophone* / -nie & *homographe* / -phie ? Hag ur c’hemm a lakaez etre Br. *heñvelson*(iezh) ha *kenson*(iezh) ?

GE 11 10 06 – Setu hervez *Dict. ling.* MOUNIN despizadur Gl. *homonyme*, *homophone*, *homographe* :

homonymes eo div pe lies furm yezh dezho an un kanteul hag arganteulioù kevarall ;

ent dibarek :

homophones eo ar furmoù dezho an un son ha sterioù kevarall,

homographes furmoù dezho an un skriv ha sterioù kevarall (ha pa ve kevarall o son, skouer glasel : *les poules du couvent couvent*).

Kudenn ebet evit an daou ziwezhañ : *heñvelson*, *heñvelskriv*.

Evel kevatal da *homonyme* e kinnig VALLÉE *heñvelanv*, a zo ur plakadur, ankevas na pa ve dre ma ne c’hoari ket an **H** etre anvioù hepken, ha HEMON *heñvelson*, nad eo ket kevazas kennebeut, a erdal re strizh.

A n *heñvelsonioù* zo heñvel dre o stumm sonel, an *heñvelskrivoù* zo heñvel dre o stumm skrivel ; ha ne spirfe ket ober *heñvelstumm* eus ar genad anezho, a n *heñvelson* o vezañ un *heñvelstumm sonel*, a n *heñvelskriv* un *heñvelstumm skrivel* ?

MME 18 10 06 – Distreiñ a ran war Gl. *homonyme*. GBAV a ginnig evel dout ober gant Br. *heñvelstumm*. Mat eo din ivez. Ned eo ket alies e weler GBAV ha Preder o sankañ an hevelep tach ! *heñvelstumm* aa. a ra an treuz ivez evit *homonymie*, Pet. Rob. a ro *homonymique*, ivez TLF ; Br. = (?).

Da ginnigoù *heñvelstumm sonel, skrivet*, a glot, mar ne fazian ket, gant Gl. *homonyme homophone & homonyme homographe* ?

TLF a ra anv ivez eus *homonymie syntaxique*... Br. *heñvelstumm steroniel* ?...

TLF bepred a veneg ouzhpenn : “*se dit en pathologie de troubles ou lésions localisés symétriquement par rapport à la ligne médiane du corps*”.

MME 31 10 06 – Gl. *homonymie* bepred... Ober a ra Br. *heñvelstumm* an treuz evel adanv ha pennanv. Hogen daoust ha ne ve ket mat kaout ivez Br. *heñvelstummiezh* a-geñver gant Br. *heñvelsteriezh*, Br. *heñvelsoniezh* ? (+ Br. *damheñvelstummiezh*, Gl. *homonymie approximative*).

Amañ dindan pennad TLF db. *homonymie* :

HOMONYMIE, subst. Fém

A. — LING. Relation entre plusieurs formes linguistiques ayant le même signifiant graphique et/ou phonique et des signifiés totalement différents; formes linguistiques qui ont entre elles cette relation. *En dépit de leur homonymie approximative, l'astrologie et l'astronomie sont choses fort différentes* (M. BOLL, *Qq. sciences captivantes*, 1941, p. 190). *Il est souvent délicat de distinguer entre les cas d'homonymie et de polysémie* (D.D.L. 1976). *Vx.* Jeux de mots, calembours, qui utilisent la similitude graphique ou phonique des mots (d'apr. LITTRÉ).

— *Homonymie syntaxique.* Ambiguïté d'une phrase qui hors contexte peut avoir des interprétations différentes :

Un paradoxe analogue apparaît avec les phénomènes d'ambiguïté ou d'**homonymie** : à une même réalité phonique peuvent correspondre des significations radicalement différentes (« cousins » peut désigner des parents ou des insectes, « j'ai fait lire Pierre » peut signifier qu'on a contraint Pierre à lire, ou qu'on a contraint quelqu'un à le lire, etc.). Pour dégager ce qui peut faire problème dans l'**homonymie**, il faut la distinguer de phénomènes semblables, mais d'une autre nature (DUCROT-TOD. 1972, p. 303).

B. — Fait, pour une/des personne(s) de porter le même nom qu'une / des autre(s) en dehors de tout lien de parenté. *Ainsi, quoique de petite noblesse, ils étaient parvenus, sans qu'ils y aidassent, à bénéficier de leur homonymie avec les Orgel dès longtemps éteints, dont le nom se retrouve souvent dans Villehardouin, à côté de celui de Montmorency* (RADIGUET, *Bal*, 1923, p. 67)

Prononc. et Orth. : [çmçnimi]. Att. ds *Ac. dep.* 1835. **Étymol. et Hist.** 1. 1534 « équivoque, calembour » (RABELAIS, *Gargantua*, éd. M. A. Screech, p. 67, 50); 2. 1582 gramm. (E. DU MONIN, *Nouvelles Œuvres*, 8 ds *Fr. mod. t.* 6, (1938), p. 62). Empr. au lat. de l'époque impér. *homonymia* « similitude de nom », lui-même empr. au gr. οἰμωνυμία « similitude de nom; sens ou mot équivoque ». **Bbg.** MULLER (Ch.). *Polysémie et homonymie* dans l'élaboration du lex. contemp. *Ét. Ling. appl.* 1962, t. 1, pp. 49-54.

DÉR. Homonymique, adj. Relatif à l'homonymie; qui repose sur l'homonymie. *Si vous pensez trompette, vous ne sortez pas du langage, vous avez pris une autre porte, et bien plus prosaïque encore, qui donne cette fois sur le bruit entendu comme un « langage des choses », frère jumeau quoique défavorisé, langue homonymique quoique déponente, du langage des mots* (SCHAEFFER, *Rech. mus. concr.*, 1952, p. 160). — [çmçnimik]. — 1re attest. 1952 *id.*; de *homonymie*, suff. -ique*.

GE 01 11 06 – Diouzh ret evel just e c'haller ober gant Br. *heñvelstummiezh* e kement ma ne anglever ket rukun ouzh ar re lostgerioù dre -ezh. Kevatal eo *damheñvelstumm* da Gl. *paronyme* ; war a hañval e vez arveret Gl. *paronyme* ken ha ken gant sterioù Br. *damheñvelson*, *damheñvelskriv* pe *damheñvelstumm* ; e La-09 80, TA1c e 'm eus heuliet ar boaz en laka kevatal da Br. *damheñvelson*. Arveret e vez an *damheñvelsoniezh* (*damheñvelstummiezh*) en dareulerezh e rezh an neuzenn anvet Gl. *paronomase*, Br. *damarresoniezh* (*damarrestummiezh* !)

An *homonymie syntaxique* (Br. *heñvelstumm kevreadurel*) zo en orin an neuzenn dareuladel Gl. *équivoque*, Br. *amster* (La-09 82 TA3d).

Ar c'hemeradur eus Gl. *homonymie* meneget dindan **B** gant TLF (an nesañ d'ar ster diarlenn), piaou an hevelep anvenn gant daou pe lies den, div pe lies kêr, h.a. a c'houlfe moarvat Br. *heñvelanvenn*, *heñvelanvenniezh*.

LM 13 12 06 – Er frazenn : *Ar paotr a echu ar gwin* → *Echuiñ a ra ar gwin* ez eo trazeat ar verb *echuiñ*. Er frazenn : *Echuiñ a ra ar gwin* = "Mont a ra ar gwin da hesk" ez eo *echuiñ* antrazeat.

Petra a c'haller lavarout a-zivout an div frazenn *Echuiñ a ra ar gwin* (an eil gant *echuiñ* trazeat, eben gant *echuiñ* antrazeat) ? Hag astenn a c'haller d'ar frazennoù ar pezh a lavarar a-zivout ar gerioù (*heñvelson*, *heñvelskriv*) ?

GE 14 12 06 – An div frazenn a roez zo etrezo an neuzenn anvet *amster* (La-09 82 TA3d). Gwir eo o deus aozerion 'zo komzet a *homonymie syntaxique* (*heñvelstumm kevreadurel*) diwar o fenn (sl. va eskemm gant MME 31 10–01 11 06), pezh a redi da gevenebiñ *heñvelstumm kevreadurel* ha

heñvelstumm neuziadurel (*laouen – laouenn, diloer (di- loer) – (dilo- -er)*), hemañ diwezhañ o vezañ e gwrizienn an *dargemer* (La-09 95 µA3a). Tremen a rafen hep meskañ gramadeg ha dareulerezh (hemañ o vezañ loet el live *ambredadurel*) hag e lavarfen ez eo an *amster* an dedalvezadur dareuladel eus an *heñvelstumm kevreadurel* (rummenn c'hramadegel, sk. : arver trazeat–arver antrazeat ur verb) hag an *dargemer* an dedalvezadur dareuladel eus an *heñvelstumm neuziadurel* (rummennoù gramadegel : *heñvelson, heñvelskriv*).

Sl. *HÉMIANOPSIE*

HOMOPHONE

Sl. *HOMONYMIE*

HOMOZYGOTE

Sl. *-ZYGOTE*

HOULOMOTEUR

MME 27 09 07 – Korvoet ec'h eus Br. *luz* en *aerluz-*, *dourluz-*, h.a. Da heul e kinnigan sevel Br. *houlluzell* b., *houlluzel*, Gl. *houlomoteur* (aa. & pa.), *hydrogénérateur houlomoteur*; *parc houlomoteur*; *énergie houlomotrice* (& *houlluzañ, houlluzerezh, houlluzour*).

E Lavar 16 e kinnigez ivez Br. *mareluzell* ; war an dachenn hor boa dija Br. *stankell vordredan ar Renk*, Gl. *usine marémotrice, barrage marémoteur de la Rance*. Petore arver a welez evit Br. *mareluzell* ? Lenn a ran : « *le potentiel marémoteur de la baie de Fundy ; le Canada pourrait devenir un des plus grands producteurs mondiaux d'énergie marémotrice* ». Arveret e vez ivez evel pennanv : « *l'éolien, l'hydrolien, le solaire et le marémoteur* ».

GE 27 09 07 – Ne welan kudenn ebet gant Br. *houlluz-* ha deveradoù.

Br. *stankell vordredan, morluzell* — pe ziaester a welez ? Ur *stankell vordredan* zo un aveadur *morluzel* ; ur *vareluzell* eo. A du 'rall ne welan kudenn ebet o pennanvaat an andanvioù : an *aerluzel*, an *dourluzel*, an *heolel*, ar *mareluzel* evel kurzhadur diwar ar *gremm aerluzel, dourluzel*, h.a.

Sl. *HYDROLIEN*

HYDRATER

MME 18 10 06 – Reiñ a ra GEFIZ un nebeut traoù evit Gl. *hydrater* war tachenn ar fizik, evel-just. Met war tachennoù all n'hon eus ket kalz a dra ; penaos lavaret da skouer : *hydrater une peau sèche* ? Br. *dourañ, dourenniñ* ? & *hydrater un nouveau-né atteint de toxicose* (skouerioù tennet eus Dict. Acad. 9e). Ha *s'hydrater (passer à l'état d'hydrate)* ?

GE 20 10 06 – Evel ma verkez, e roer sterioù kevarall da Gl. *hydrater* er Fizik, er Gimiezh, er Vezekniezh hag er Wezeladouriezh (La-09 309).

Er Vezekniezh, emañ an termen lodek er rouedad *hydrater, déshydrater, réhydrater, hypohydraté, hyperhydraté*, h.a. (ganto e saozneg e klot deveradoù diwar *-hydr-* : *dehydration*, h.a.) ; setu an termenoù a'm eus bet tro da arverañ :

Gl. *hydrater, hydratation*, Br. *dourvec'hiañ*
 Gl. *déshydraté*, Br. *dourisvec'hiek, dourisvec'hiet*
 Gl. *réhydrater*, Br. *douradvec'hiañ*
 Gl. *hypohydratation, déshydratation*, Br. *dourisvec'h*
 Gl. *hypohydrater*, Br. *dourisvec'hiañ*
 Gl. *hypohydraté, déshydraté*, Br. *dourisvec'hiek, dourisvec'hiet*.

Kemm a lakaer etre meur a seurt *dourisvec'h* :

Gl. *désydratation (intra)cellulaire*, Br. *dourisvec'h enkelligel*
 Gl. *déshydratation extracellulaire*, Br. *dourisvec'h ezkelligel*
 Gl. *déshydratation globale*, Br. *dourisvec'h hollel*
 Gl. *hyperhydratation*, Br. *dourusvec'h* (ha verb, adanor, adanv da zeverañ heñvel).

Evit ar Wezeladouriezh, ne gredan ket kinnig un termen. Re vras eo levezon an daranverion war hanc'herieg an diskiblezh-se ; moarvat, kentoc'h eget diwar *dour* e teverfent diwar *sev, jol, sasun* pe me oar ; *asseviñ, azjoliñ an derm*, evel ma prometont “*protéger votre intimité*”...

HYDROCÉPHALIE

MME 18 10 06 – Daoust ha tu zo d'ober gant Br. *dourbennek, dourbennegiezh* a-dal da Gl. *hydrocéphale, -lie* ?

GE 20 10 06 – Da gevatal da Gl. *hydrocéphalie*, e ran gant *pennliñv* g. hag *empennfoeñv* g. hep bezañ dibabet evit c’hoazh. Keñveriañ gant an anvadoù allyezhañ : Sz. *hydrocephalus*, *dropsy of head*, *dropsy of brain* ; Al. *Wasserkopf*, *Hydrozephalus*, *Gehirnwasser*.

HYDROLIEN

MME 17 09 07 – Kalzik anv a vez er mare-mañ eus an ijinennoù anvet Gl. *hydroliennes*, ger savet evel ma welez war skouer *éolienne*. Arveret e vez ivez da adanv : *énergie hydrolienne*. Hag un dra bennak az pefe da ginnig ?

GE 17 09 07 – Tro hon eus bet da studiañ Gl. *éolien* (La-16 161-162). Kinniget ’m eus deverañ diwar *aerluz-* : *aerluzell* evit an ijinenn, *aerluzañ* evit an anadenn, *aerluzour* evit an arbennigour (ijinour pe all). Da heul e savfed termenoù all diwar *dourluz-*, *morluz-*, *mareluz-*, *froudruz-*, h.a. Gl. *hydrolienne*, *énergie hydrolienne* a rofen da gevatal dezho Br. *dourluzell*, *gremm dourluzel*.

Sl. *HOULOMOTEUR*

HYDROMÈTRE

MME 18 10 06 – Ne welan netra e GEFIZ a-dal da *hydromètre*, *-métrie* (roet war tachenn ar Fizik gant Pet. Rob.). Br. *dourventer*, *dourventerezh* ?

GE 20 10 06 – *Lexis* a ro tri isvellad evit *hydromètre* : 1) Ardivink da vuzuliañ korzh ha liveoù ar mareoù. 2) Ardivink da vuzuliañ live ul liñvenn en un endalc’her. 3) Ardivink da reoliñ diver an dour er c’hanouc’hellou (GC ha YBAN o defe o ger da lavarout amañ). Br. *mareventer*, *liveventer*, *dourventer*, *liñvventer*, *liñvreoler*, *berreoler*, *kasreoler* (sl. La-10 286) ?

YBAN 16 07 07 – Hopala ’vat ! Betek gouzout e lavarfen Br. *hidrometr* ! A dalvez ivez da vuzuliañ “tizh” red ul liñvenn.

HYPER-

MME 18 10 06 – Gwelet a ran ez eus fonn a dermenoù mezegel e galleg e *hyper-* & *hypo-*. Hag ur pennad zo e Lavar diwar o fenn ? Lod eus an termenoù-se a implijer alies e Gl. (cf. *hypertension* / *hypotension*, h.a.).

GE 20 10 06 – Et. *hyper-*, *hypo-* a gaver e gwir diouzh an druilh er yezhoù arnevez, ha gant sterioù diseurt. Ganto e klot Br. *gour-*, *dreist-*, *us-* (*uc'h-*) ha *gou-*, *dan-*, *is-*, ... Er geriadurioù arbennik hag e Menegvaoù Lavar e kavi skouerioù e-leizh.

Sl. *ANTICOAGULANT* ; *DYS-* ; *GLYCÉMIE* ; *-PÉNIE*

HYPERTROPHIE

MME 17 11 06 – E Lavar 09 e rez gant Br. *usvent* a-dal da Gl. *hypertrophie*, pa ra GEAK gant Br. *koeñvegezh*. Ha kenster int ? Petra eo an deveradoù ?

GE 19 11 06 – Daou gemeradur zo da *hypertrophie* : *a)* ar ster orin, "kresk ment anreol ur parzh korf diwar gresk *teñvañ* (*nutrition*) ar c'helligoù a ya d'ober ar gwiad anezhañ", Br. *usteñv* ; *b)* ar ster ledan, deskrivadurel hepken, "kresk anreol *ment* ur parzh korf — hep lakaat e penn kont na penaos na perak", Br. *usvent*.

HYPO-

Sl. *DERME* ; *HYPER-* ; *-PÉNIE*

I – K

-IQUE

MME 31 10 06 – Soñjal a ran en notenn KIS-773, La-15 263-265 (Gl. *aérologie*, *aéronomie*). Eveldout e soñjan e ve gwell degemer an termenou etrevroadel. An adanv a ve Gl. *aerologel*, *aerologek* ?

Tu bennak e Lavar ez poa lakaet ar gaoz war al lostgerioù adanvel -*ek* / -*el* o tigejañ ar reolenn-mañ : er gerioù brezhonek ez arverer an daou zibenn hervez ar ster (cf. VALLÉE) hag er gerioù etrevroadel al lostger -*ek* hepken... Ne adkavan mui ar pennad ha n'on ket sur ez eo ken reut-se ar pezh az poa skrivet ! (da sk. : *douarouriel* / *geologek*) ? Padal on sur da vezañ lennet ar stumm *geologel* meur a wezh.

GE 01 11 06 – E meur a lec'h ez eo bet diskleriet reolennoù dibenn -*el* pe -*ek* an adanvioù ; evit ar gerioù du-mañ : reolenn VALLÉE ; evit an amprestoù : reolenn Roparz HEMON (*Gerioù etrevroadel*) : Gl. -*ique* > Br. -*ek* (sl. *PARAPHRÉNIE*). N'ouzon ket ha war Preder eo e 'c'h eus lennet *geologel*, met un torr eo forzh penaos d'ar reolenn eeun degemeret.

MME 17 11 06 – Distreiñ a ran c'hoazh gant kudenn al lostgerioù Br. -*ek* / -*el*. Lavaret a rez eo un torr d'ar reolenn ober gant ar ger Et. + -*el* (cf. *geologel*). Perak neuze Br. *pod atomel* (cf. gerva KIS-372) ? Hag e GEFIZ Gl. *structure ionique*, *atomique*, Br. *luniad ionel*, *luniad atomel* ?

GE 19 11 06 – Br. *atomel* ? Daou hent zo d'an deveradoù a-dal d'an amprestañ. Pe ez amprester un termen war un dro gant e zeveradoù allyezh : Gl. *éros* > Br. *eroz*, Gl. *érotique* > Br. *erotek* pe ez amprester un termen hepken hag e teverer diwarnañ hervez reolennoù ar brezhoneg : Sz. *neurosis* > Br. *neuroz* (deveradoù : *neurozel*, *neurozek*) ; Gl. *organe* > Br. *organ* (dever-

adoù : *organel*, *organek*). Ne gav ket din e ve tu da sevel ur reolenn o ren war an dibab etre an eil mod amprestañ hag egile : lies seurt luskedoù, furmel, sonel, h.a. a c’hoari moarvat. Soñj ’m eus pa saven GBLF e vrallis etre *erozek* hag *errotek* a-raok dibab hemañ. Evit Gl. *géologie*, Br. *geologiezh*, unan a zaou : pe e teverer Br. *geologiezhel*, *geologiezh*, h.a., pe ez amprester Gl. *géologique* ivez hag e skriver Br. *geologek*. Evit skrivañ Br. **geologel* e rankfed amprestañ ur Gl. **géolog* n’eus ket anezhañ.

-ITÉ

MME 04 09 07 – N’eus ket keit-se ez poa skrivet din e oa bet dilezet al lostger *-idikted*, diwar c’houlenñ M. GLANNDOUR. Hag un eskemm lizheroù bennak a oa bet evit lakaat an abegoù war wel ? Ne welan ket petra zo fall ennañ... Ober a rafen a-walc’h gant Br. *rividikted* evit treiñ Gl. *frilosité*...

GE 05 09 07 – Br. *rividikted* evel just ! Evit Maodez GLANNDOUR, goude ezañsiñ SADED, a stagas da bismigañ an termenou nevez a arveremp ha n’eo ket bepred dre abegoù yezhel. Chigardet oa gant ar menegoù paot a raemp en *Emsav* eus MARX, LENIN, an hanvoudelourion, h.a. Ouzhpenn se e veze gloazus ha gwarzhus dezhañ prepozioù atahinus bugel fall hon bandenn, GP — un heklev eus “displijadur beleion ’zo” a lenne dindan bluenn Roparz HEMON e La-08 428. Dre gomz e reas din Maodez GLANNDOUR e evezhiadenn a-zivout *-idikted*. Evezhiadennoù all a rae ivez a-zivout *gourzhergor* (teir gwech *-r-* en ur ger oa re — dreist-holl en un termen o tont eus prederouriezh a r *Y u z e v* HUSSERL) , *devoudañ* (ger krouet “hervez spered ar brotestanted” — rebech na ’m eus morse komprenet e denor), *hanvoud* (a ve mesket e zistagadur, hervezañ, gant hini *anvoud* — a zavee kent pep tra da breder an andoueaded HEIDEGGER ha SARTRE). Dav lavarout ne viras ket an dizemglevioù-se ouzhip a chom keneiled, ne virjont ket outañ a fiziout ennon brouilhed e zanvez geriadur ar Brederouriezh — a zo nebeut a draoù da dennañ anezhañ, lakaet er-maez un dornadig notennoù yezhourel evel an hini a-zivout *menoz*, a ginnige skrivañ *mennozh*, skrivadur a zegemerjomp betek ma tiskouezas GP dimp ne oa abeg ebet da lakaat ur *-zh* aze.

Sl. *TRANSSEXUEL*

IDÉAL

MME 18 10 06 – E GBLF e roez Br. *eorizh ar me*, Gl. *idéal du moi*. War Pet. Rob. ha TLF-9 e lennan : Gl. *le moi idéal*, a zo : Br. *ar me eorizhel pe eorizhek* ?

GE 20 10 06 – Gl. *moi idéal* hag *idéal du moi* a gavez o daou e GBLF war un dro gant un alberz eus ar breutadurioù a zo bet etre an aozerion en dro d'an daou dermen : Br. *me eorizhek* hag *eorizh ar me*.

IDENTIFIER

MME 18 10 06 – GEAK a ro Br. *hennadiñ*, Gl. *identifier*, *identification* ; ha talvezout a ra ivez evit troiennoù evel : *l'identification du cadavre* ? Ha neuze : Br. *hennader*, Gl. *identificateur* ?

GE 20 10 06 – Meur a gemeradur zo gant Gl. *identifier* : Br. *hevelebiñ*, *deznaouiñ*, *naouaat*, *hennadiñ*, *pivadiñ*. A-gostez e lezan ster bredelfennadel Gl. *(s')identifier*, *identification*, Br. *(em)hevelebiñ*, *(em)hevelebadur* (sl. GBLF ¶¶ 561-565). Diwar vont e venegan ivez an termen stlennegel Sz. *identifier*, Gl. *identificateur*, a 'm eus kinniget evitañ ar c'hevatal Br. *naoudi* (sl. GSTL ¶ 1927).

En arver a veneged, Gl. *identification du cadavre*, e c'haller ober gant Br. *hennadiñ* ha, gwell c'hoazh, gant *pivadiñ ar c'helan* (sl. La-12 300).

IGNIFUG-

MME 21 04 07 – C'hoazh hor boa graet anv eus Gl. *roches ignées* (cf. Lavar 16) ; ne gaver nemet nemeur a dra a-dal da Gl. *ignifug-*. VALL a ginnig loc'hañ diwar *distan-*, met evel ma lavar e-unan, *dis-* n'eus ket anezhañ ur rakger nac'h kreñv... Ha ne ve ket gwell ober gant *didan-* ? (nemet gwelloc'h az pefe da ginnig).

GE 22 04 07 – E pep rikted damkanel, e kinnigas VALLÉE deverañ diwar *distan-* (*dis-* o talvout kement hag "o wareziñ diouzh", evel *disglav-*, *disglebor-*, *diskurun-*, h.a.), nemet, en degouezh, rakvezañs *distan-* gwriennet mat er yezh gant ar ster a ouzomp a redi da glask un diskoulm all ; pe dre erlec'hiañ ouzh *-tan-* ur gedrann all : *flamm* ha luniañ *disflamm-* (*un danvez disflammus*, *disflammusaat*, h.a.) ; pe dre erlec'hiañ ouzh *dis-* un amrann all : *-kae-* — o terc'hel kont e vez arveret *kaeañ* e-barzh termennoù all, *hangaeañ* (Gl. *immuniser*) da skouer, gant ar c'hemeradur "enebiñ ouzh,

gwareziñ diouzh" (evel Kb. *caef*) — (un danvez *tangaeüs*, *tangaeüzenn*, *tangaeer*, *tangaeüsaat*, h.a.).

Sl. RÉFRACTAIRE

ÎLES BRITANNIQUES (LES —)

RU 08 06 07 – Diwar-benn *Inizi Predenek*. N'on ket gwall entanet gant an droienn-se kennebeut ! Hounnezh 'm eus kavet e kentelioù *Douaroniezh SADED* (Don-12 / 4 : "*Inizi Preden*" ha Don-18 / 2 & 18 : "*Inizi Predenek* ").

N'eo ket re an dibenn *-ek* a 'm nec'h. Gwir eo ez eo arveret dreist-holl evit pezh a sell ar yezhoù. Kavout a reer avat "*breizhek*" a zo hollekoc'h e ster.

Ha gallout a reer ober *predenek* eus broioù n'eo ket predenek o yezh (Iwerzhon, Skos ha Bro-Saoz) ? Kompren a ran e c'heller bezañ nec'het gant kement-se. Met perak ober e saozneg *Irish Sea* eus ur mor a sell kement ouzh Bro-Saoz, Kembre hag Enez-Vanav hag ouzh Iwerzhon ? Skouerioù e-leizh e c'heller kavout.

Fentus eo gwelout ivez penaos e c'hell gerioù 'zo kemm o ster hervez an degouezh m'o arverer. An anv-gwan *British* a dalvez hiziv an deiz kement ha "pezh a sell ouzh Breizh-Veur" (pe ar Rouantelezh-Unanet zoken), eleze un devoud politikel stummet en dro da Vro-Saoz a-raok pep tra. Padal e talvez, e levrioù Istor a sell ouzh an Uhelgrennamzer, *British* kement ha "pezh a sell ouzh ar Vrezhoned". Splann eo an diforc'h etre "the British kings" ha "the English kings". Morse ne vez anvet *British king* ur roue angl pe sakson.

Gwelloc'h eo ganin skrivañ *sakson*, daoust d'ar ger *Saoz* dont war-eeun, dres, eus ar re a reer anezho *the Saxons* e saozneg a vremañ. Fentus eo ivez gwelout ez eo ar Saksoned o deus roet o anv da Vro-Saoz er yezhoù keltiek, pa 'z eo kentoc'h an Angled a zo miret o anv e *England* (= Bro an Angled).

Sellout ivez ouzh *die Teutonischen*, kemmet o anv da vezañ *die Deutschen* en alamaneg, pa 'z eo kentoc'h ar bobl stalet en Elzas he deus roet he anv d'an Alamaned er yezhoù latin. Pezh a anver *der Deutsche Orden* en alamaneg zo troet e galleg *l'Ordre teutonique*. E saozneg, *Dutch* a dalvez Izelvroad...

Inizi Predenek neuze ? Ur stumm siek moarvat. Petra kinnig da welloc'h avat ?

IMBÉCILE

MME 05 05 07 – Ne ouien ket en doa ar Gl. *imbécile* ur ster ken resis e lavar ar vredvezeien !... Ne welan ket ez pefe lakaet ur ger e GBLF.

GE 06 05 07 – Ya, Gl. *imbécile*, *imbécillité* a voe arveret adalek an 18th kantved gant ar vezeion da venegiñ al liveoù reiz kevatal da re ar vugale etre 2 ha 7 vloaz. Dindan 2 vloaz e komzed a *idiot*, *idiotie*. Dreist 7 vloaz (hep diraez al live sellet evel reol) e raed anv a *débile*, *débilité mentale*. Hiziv e komzer eus *arriéré*, *retardé*, *arriération*, *retard* (Br. *dilerc'hegezh*, sl. La-16 192) ; pe eus *oligophrénie* ; peurliesañ e kementader ar veizegezh dre lavarout da skouer : *un QI à 100* (Gl. *QI* = *quotient intellectuel*, Br. *rannad reiz*). Gl. *idiot*, *imbécile*, *débile* zo bet trec'h o c'hemeradur boutin d'o ster skiantel.

IMPLANT

MME 05 05 07 – Daoust ha kenster eo Gl. *implant* ha *greffon* ? N'eo ket splann din... GIBR a ro Br. *enplantañ* hep daveenn na skouer ebet (moarvat diwar VALL). Hag ober a c'heller gant Br. *imboud(enn)* ha *enplant* ? (war da lizher eus an 09 10 06 e rez gant Br. *treuzplantadur*, Gl. *transplantation* ; hag ober a c'heller da heul gant Br. *treuzplant*, Gl. *transplant* ?)

GE 06 05 07 – Gl. *greffon* zo un tamm distaget diouzh ur c'horf bev, o chom bev, a stager ouzh ur c'horf bev all ma kendalc'h da vevañ (sl. *GREFFE*). Gl. *implant* zo un elfenn anev a ebarzher en ur c'horf bev (ul lia, un tamm gwiad bet bev, un dantosod, ur ferennosod). Alese an termenou a ginnigan : Br. *imboudenn* a-dal da henneg, Br. *ensteud* a-dal da hemañ (soliañ a ran war ur ster eus *steud*- damsklaer er geriadurioù, diskleriet gant LOTH en e bennad RC 43 154 : “*Le breton steudenn a deux sens fort différents (ERNAULT, Gloss.) : I° tenon de mortaise [...] ; steut, au sens métaphorique dérivé de l'idée de fixer, planter, a le sens d'attention [...]*”)

IMPOSER

MME 05 05 07 – Ne gav ket din hor befe ger ebet evit Gl. *imposer* e yezh ar voullerien... Petra soñjez eus Br. *kenlakaat* ? Gwir eo ez eo bet kinniget gant VALLÉE a-dal da Gl. *synthétiser*, met n'emaomp ket war an hevelep tachenn ha kinniget ez eus verboù all evit klotañ gant an ezhomm-se.

GE 06 05 07 – Gl. *imposer*, ger kalvezel eus an oberiañ levrioù, a ve da studiañ e stern hanc'herieg ar vicher-se. TURIW en doa prestet din ar

fichennaoueg en doa bodet war an danvez. He daskoret 'm boa dezhañ ha n'ouzon ket da belec'h eo aet. An termenou kevatal zo Sz. *to impose*, Al. *umbrechen*. Dre amprestañ ha keltiekaat an termen-mañ, sevel Br. *ambresañ* ? Gwell avat kas donoc'h studi eus ar c'halvezerezh e kaoz...

IMPULSIONNEL

MME 05 05 07 – Ha degouezhout a rafe Br. *darluskel* a-dal da Gl. *impulsionnel* ? (cf. “*À peine décelée une image impulsionnelle, à peine mis à jour un souvenir traumatisant, la psychanalyse pose le problème de l'interprétation sociale*”, BACHELARD, *La Terre et les rêveries de la volonté*, Paris, Corti, 1948, p. 20). Skrivañ a ran ivez da YBAN db. Gl. *impulsionnel* e domani ar Fizik, marteze e ve mat Br. *skogel*.

A-hend-all, petra eo ar c'hemm resis etre Br. *darluskek* (La-11 98) ha *darluskidik* (GEAK 106) ? Diouer a skouerioù !...

GE 06 05 07 – N'ouzon ket resis pezh a intende BACHELARD dre *impulsionnel*. Dav lavarout ne gile ket rak an nevezc'heriañ evit gwiskañ sterioù a oa e re dezhañ, lavarout ivez ne veze ket a-du alies gant FREUD. Er ster boas (daoust ma ne vez ket boaziet kalz ar ger, 'm eus aon), e tere Br. *darluskel*.

Br. *darluskek* "(ober) graet dre zarlusk" ; Br. *darluskidik* "(den) douget d'an oberoù darluskek" (gant an daou c'her e klot Gl. *impulsif*).

INACTIVER

MME 20 05 07 – Gl. *activer*, Br. *blivaat*. E galleg e kaver ivez *désactiver* & *inactiver*.

GE 23 05 07 – Gl. *activer*, *désactiver*, *inactiver* a vez arveret e meur a ziskiblezh. Er Vezekniezh, e reer gant Gl. *inactiver* (hag an heñvelster *neutraliser*), Br. *ezniñvañ*.

Sl. *ACT-* ; *DÉSACTIVER*

INARTICULÉ

LM 02 10 06 (JMM) – Gl. *cri inarticulé*.

GE 03 10 06 – Amjestr eo treiñ gerioù distaget diouzh un destenn lennegel. Sklaer ha diforc'hell eo an termenoù en arver en un diskiblezh skiantel pe brederel. Pa vezont arveret el Lennegezh avat e wiskont ur bern kemeradurioù o fella diouzh o unster orin, ouzhpenn ma kemmont eus un arroud d'unan all.

Da skouer, Gl. *articuler un son* a glot gant Br. *kevaotañ ur son*. Hogen *un cri inarticulé* zo ur garm difraezh, nes d'an derhebiñ (La-08 171). VALL.Sup 96 a ro *hanterdaget*. Marteze eo hemañ ar gwellañ.

INCESTER

MME 22 06 07 – Tro am eus bet da glevout ober (en un abadenn db. ar Vezekniezh) gant ar verb Gl. *incester*. Ne gavan ket roud anezhañ er geriadurioù ; e gavet am eus war Internet, implijet da verb trazeat ha trazeat ameeun. Hag en arver emañ e meteier ar vredvezeien ? Ha Br. *gwadserc'hiñ* a zegouezh gantañ ? DCFB a ro *gwadorged* e-lec'h *gwadserc'h*. Pehini eus an daou a gavez gwellañ ?

GE 22 06 07 – Ne 'm eus kavet reveziadenn ebet eus Gl. *incester* e genoù pe dindan bluenn ar vredvezeion. Met ne 'm eus ket darempredet ribitailh an holl luskadoù bredvezegel ha dreist holl bredelfennadel, ken paoterek ha steuzidik hag al luskadoù breizhek ! Moarvat ez eo bet arveret *incester* tu bennak er strouezh-se — ha reizhistorek ar ger pa gaver La. *incesto* "saotrañ, dic'hланаат; dizenoriñ, saotrañ dre ur *gwadserc'h*" [La. *incestus* < *in-* *castus*, kedrann ouzh kedrann : Br. **ankast*]. Kinnig Br. *gwadserc'h* zo kement ha gervel ar yezherion d'un divellekaat : "serc'h etre tud eus an hevelep gwad" — setu perak ez eo gwell na zegas *gwadorged* a c'houlenne hep ezhomm un divellekaat brasoc'h c'hoazh, na pa ve evit parraat ouzh an intentadur "orged renet er gwad, furm a sadegezh" ! Tremena a rafen gant Br. *gwadserc'hiñ* enta.

INCLINAISON MAGNÉTIQUE

MME 26 05 07 – Pet. Rob. a ro Gl. *inclinaison magnétique*. Ha degouezhout a rafe Br. *stou gwarellet* ?

YBAN 26 05 07 – Ar c'horn-se zo an hini etre ar sturiadell gwarellvaez douar (douarwarellvaez) hag ar bannadur a-zremm anezhi. Neuze e lavarfen :

(*korn*) *stou an douarwarellvaez*. Moarvat e c’haller berraat ar c’hefebad-se dre *stou douarwarellec pe stou gwarellec* zoken.

INCLUSION

MME 20 05 07 – Mar greer gant Br. *enklozenn* (a ginnigan) evit Gl. *inclusion*, ha talvezout a rafe war an holl dachennoù (nemet er Jedoniezh, ma ra YBAN gant Br. *gannadur*) ?

GE 23 05 07 – Un niver a gemeradurioù zo gant Gl. *inclusion*. Da ginnigadenn Br. *enklozenn* a dle kaout he lec’h tu bennak. E GEVEZ.ms :

Gl. *le liquide à analyser, inclus dans un gel*, Br. *al liñvenn da elfennañ, entoueziet en ur gel*
 Gl. *prothèse faciale incluse*, Br. *dremmosod engronnet*
 Gl. *description incluant les traits somatiques*, Br. *deskrivad oc’h enlakaat an tresoù kreudel*
 Gl. *projectile demeurant inclus dans le corps*, Br. *saezhell ebarzhat*
 Gl. *cellule comportant une inclusion cytoplasmique*, Br. *kellig a zo un ebarzhenn en he c’hitoplasma*
 Gl. *conjonctivite à inclusions*, Br. *kevresaefo ebarzhennec*.

INCOHÉRENT

Sl. *DIFFLUENT*

INDÉ-

MME 08 06 07 – Gl. *indé-* a gaver gant VALLÉE Br. *dizi-* ha gant Preder Br. *andi- & dizi-* ivez. Hag anv ez eus eus ar gudenn tu bennak ?

GE 09 06 07 – E meur a lec’h ez eus bet pleustret war ar c’hemm etre *an-* ha *di-* (da skouer e La-08 326). Merkomp diouzhtu n’eo ket ur pleustr piaouel d’ar brezhoneg ; e kembraeg e kaver war un dro *anniben* ha *diddiben*, *anniwedd* ha *diddiwedd*, *annerth* ha *dinerth* (hep ma ve fraezh na reizhiad-ekadus durc’hadurioù ster *di-* hag *an-* goude kantvedadoù arver) ; en termenoù etrevroadel : Gl. *anhydratation*, Sz. *anhydration* ha Gl. *déshydratation*, Sz. *dehydration* debarzhet dezho ar sterioù a gaver a-getep gant Br. *douranvec’h* [ezvezañs dour (en ur metoù, h.a.)] ha *dourisvec’h* [feur dour izeloc’h eget reol (en ur gwiad bev)]. E DGVB e teskriv FLEURIOT ar c’hemm

etre hBr. *an(n)*- “préfixe négatif [...] n’est plus productif” (sell ’ta !) ha *di*- “préfixe séparatif et privatif” [e-kichen *an(n)*- nac’hañ, ez eus un *an(n)*- kreñvaat, a c’herdarzh all hag o tec’han kemmadurioù all ; e-kichen *di*- lemel, dioueriñ, enebiñ, ez eus un *di*- kreñvaat a un gerdarzh]. Gant an hirarver e brezhoneg ivez ez eus bet berniet an durc’hadurioù ster war *di*-, sl. kuchennad kemmadurioù *dizourañ*. Eno ez eus moarvat unan eus an abegoù a zougas ar yezhourion arnevez da “adkenderc’husaat” *an*- pa fellas dezho kaout termenoù resis ha diforc’hell ; fraezh eo ar c’hemm etre *digomz* hag *ankomz* da skouer ; etre *diziles* hag *andiles* avat, bet arveret o daou, ez eo skoempoc’h lakaat ur c’hemm — dre un abeg a sonelezh marteze e vez graet gant *andiles* (Kb. *annily*s a gaver, met ne hañval ket bezañ bet arveret **diddily*s). Moarvat e ve da ren un ensell ger ha ger evit an termenoù rakgeriet *andi*- ha *dizi*- war-benn diskoachañ bep taol abeg (sterel, sonel pe all) an diuz a vez graet eus an eil rakger pe eus egile.

INDÉFINI

Sl. *DÉFINI*, *INDÉFINI*

INDÉNOMBRABLE

Sl. *MASSIF*

INDICE, INDICIEL

MME 08 06 07 – Hag ober a c’heller gant Br. *arverkel*, Gl. *indiciel* e domani ar Yezhoniezh ?

GE 09 06 07 – Daou zure’hadur hollek zo gant ster *indice* :

a) un durc’hadur doareadel pa arouez un naouuster, un azon : an *I* eo e ster ar bolis a zo ivez hini PEIRCE (roud ar boled er voger, ar moged diwar un oaled, sl. La-08 334, La-16 207) ; er c’hemeradur-mañ e ’m eus kinniget ober gant Br. *arverk*, *ol* ; alese Gl. *indiciel*, Br. *arverkel*,

b) un durc’hadur kementadel pa arouez ur feur, un dregantad : an *I* eo e ster an armerzhourion (*l’indice des prix*, sl. GEAK 108) ; er c’hemeradur-mañ e reer gant Br. *feuriader*. YBAN a lavarfe ha Br. *feuriaderel* a zere amañ a-dal da Gl. *indiciel* (e-kichen Br. *feuriadel*, Gl. *indiciaire*).

Arverañ a reer Gl. *indice* er Soniadoniezh gant ar ster : "naouuster ar stenlun (Gl. *sonagramme*) oc'h azonañ lec'h ha derez strishadur naoz ar genoù (serradur klok an divweuz da geñver ec'hodiñ [p], damserradur pa ec'hoder [f])" ; tuet e ven da intent aze ur ster doareadel ha d'ober gant *arverk* ivez.

INDICE D'ÉCOUTE

MME 08 06 07 – Gl. *indice d'écoute* ?

GE 09 06 07 – Gl. *indice d'écoute*, Br. *feuriader andav* (anat aze ar gementadelezh).

INDIGNATION

GE 22 10 06 – Skort dre ar ster pe dre ar furm eo ar c'hevatalioù bet roet gant ar c'heriadurourion da Gl. *indignation* :

L'Arm : "*dresspét ; malagresse*" [adkemeret gant DBFV : "*drespét, despét dépit, mépris*" ; "*malagres, malgres* m. disgrâce ; fâcherie, mécontentement, indignation"].

GReg : "*droucqc'hraçz, despéd, faë*.— Une juste indignation *ur guir despéd, un displijadur leun a résoun, ur vuhanéguez just*".

GON.FB : "Colère que donne une chose injuste et indigne. Aversion contre ceux qui font le mal. *Buanégez evit eunn drâ disgwir ou disleal. Érez evid ar ré a ra drouk. Drouk m.*"

TDE.FB : "*fae*. Avec indignation *diwar fae, fae gant*."

VALL : "*droug, kas (dleet)* m., *buanegéz, broez (wirion)* f., (contre *ouez*)".

DFBH : "*brouez*".

Dav eo merkañ ne hañval ket ar c'hembraeg kempred piaouañ termenoù bastusoc'h :

Y Geriadur Mawr : "indignation *dig, llid*".

An daou geal pennañ o c'houstennañ steriegezh Gl. *indignation* zo : 1) "brouez", 2) "ouzh udb. a seller evel direizh". Gant an darn vuiañ eus ar c'heriadurourion e kaver dec'heriet an eil keal, met bepred diwar-bouez un azdod.

Mar troer avat ouzh ar c'hrenngembraeg, e tiskoacher ur blokad gerioù a veze kevatal dre gemeradurioù 'zo da Sz. *indignant, indignation* :

Hervez GPC :

blwng indignant, angry, fierce, [...] ; indignation, wrath, [...] ;
blyngaf: *blyngu* to grow angry, be indignant [...] ;
blyngawd angry, indignant, fierce [...] ;
blyngder anger, indignation [...] ;
blyngderus indignant, angry [...] ;
blyngar angry, indignant [...] ;
blynghaf: *blynghau* to grow angry.

Hervez ERNAULT, a hevelep orin eo BrW. ‘*blouhi*’ :

“*Blouhi un den eüs e vöet blâmer un homme de ce qu’il mange, lui reprocher sa nourriture* Pel. ; peut venir de **bloeff*= gall. *blyngu* irriter, de *blwng* revêche, de mauvaise humeur, adj. ; affront, subst.” (GMB 72).

LOTH a zervaas goulakadenn ERNAULT :

“Phonétiquement, le rapprochement est très plausible : cf. *stoui*, baisser, se baisser : gall. *ystwng* ; *toui* = gall. *twng*, *tyngy*, jurer” (RC 41 231).

Kinnig a ran korvoiñ Kb. *blwng* ha deveradoù en ur argrennañ o steriegezh dre he c’hreizañ war ar c’hemeradur a ra anezho kevatalioù da Sz. *indignant*, *indignation*. Ar reveziadenn unel eus Br. *blou(-)*, ha hi loaz skort met n’eo ket kontrolius a-fet ster, a dalvezfe da wehent furmel dreist holl. Alese blokad an danvez termenoù :

Br. *blou* aa., Gl. *indigné*, Sz. *indignant* (Kb. *blwng*) ;
 Br. *blou* g., Gl. *indignation*, Sz. *indignation* (Kb. *blwng*) ;
 Br. *blouder* g., Gl. *indignation*, Sz. *indignation* (Kb. *blwngder*) ;
 Br. *blouderus* aa. Gl. *indigné*, Sz. *indignant* (Kb. *blwngderus*) ;
 Br. *blouiñ* (*ouzh*, *rak udb.*, *ouzh ub.*), *kaout blou* (*ouzh*, *rak udb.*, *ouzh ub.*), Gl. *être indigné*, *s’indigner* (*de qqc.*, *contre qqn.*), Sz. *to be indignant* (*at sth.*, *with s.o.*) (Kb. *blyngu*) ;
 Br. *blouaat* (*ub.*), *lakaat blou* (*en ub.*), Gl. *indigner* (*qqn.*), Sz. *to make (s.o.) indignant*, *to rouse (s.o.) to indignation* (Kb. *blynghau*).

INDUSTRIALISME

MME 22 06 07 – Kinnig a ran Br. *greantelouriezh*, Gl. *industrialisme* ha Br. *greantelour* (aa. & pa.), *industrialiste*. Ne welan ket e ve bet graet gant an deveradoù-mañ...

GE 22 06 07 – Br. *greantelour*, *greantelouriezh*, OK.

INFIBULER

MME 06 07 07 – Ha pleustret ec'h eus gant Gl. *infibulation*, *infibuler* ? GBAV a ginnig Br. *fibliñ*, moarvat dre ma'z eo kenorin gant Gl. *fibule*.

GE 07 07 07 – Ya, *fibliñ* a lavarfen ivez ; dont a ra ar ger eus La. *f"bu(la* "spilhenn, bac'hig (a dalveze ivez da sparlañ ar c'hourzhioù)", hemañ deveret eus *f"vo*, stumm eus *f"go* "sankañ, sikañ, plantañ".

..... Diwar vont, notomp martezeadenn DEBM adkemeret gant GPC :
 La. *f"bu(la* , **fu#bula* > hIw. *sibal(l)*, hKb. *fual*, Kb. *hual*, Br. *hual*.

INFINITIF

Sl. *DÉVERBATIFS, DÉNOMINATIFS*

INFIXE

Sl. *PRONOMS INFIXES*

INFLUENCER

MME 18 10 07 – Ha gouzout a rez peur eo bet implijet evit ar wezh kentañ ar verb *levezonañ* ? (n'emañ ket e GIBR, ha ne'm eus diskoachet skouer ebet er skridoù klasel). E gavout a reer gant VALL, cf. mellad *prédominer*, evel verb antrazeat.

GE 20 10 07 – Br. *levezon* a zeufe a-walc'h eus ur krGl. **levaison*. En e arverioù kentañ e talvez, mar daveer da GReg., kement ha "dreisted, trec'hded, hol" ; er yezh lennegel, e deroù an 20e kantved (gant VALLÉE ?) e voe deveret *levezonañ*, intentet da gentañ evel ur verb antrazeat evel ma verkez ; ar gwezh trazeat a zec'heried : *kaout levezon war*. Dindan *levezon* (end-eeun !) Gl. *influencer*, goude 1950, e voe graet eus *levezonañ* ur verb trazeat. Ober a reer gant *levezon*, *levezonañ* en domani buhezel hepken, ha gant *delanvad*, *delanvadiñ* (amprest Kb. *dylanwad*, *dylanwadu*) en domanioù alvezel ha bevedel, sk. : *delanvad ar mor war an hin*, *delanvad an hin war an imor*, *levezon ur mestr war e ziskibion*.

INFOGRAPHIE

MME 03 10 06 – E GSTL e rez Br. *kevregenn* eus Gl. *graphisme*. Daoust ha Br. *kevregour* a rafes eus Gl. *graphiste* ha neuze *stlenngevregour* eus *infographiste* ?

GE 05 10 06 – Gl. *infographie*, h.a., Br. *stlenngevregañ*, h.a.

INHIBITION

Sl. *POTENTIALISATION*

INJECTÉ DE SANG

JMM 16 10 06 – Gl. *les yeux injectés de sang* ?

LM 23 10 06 – Daoust ha ned eo ket a-walc'h Br. *daoulagad ruz-gwad gant ar gonnar* (pe *aet ruz-gwad* evit reiñ gwelloc'h da gompren ned eo o liv boas) ? A hent all e chom ganit troiennoù evel *ken a fuc'h(e)* met aze eo diaes din hep ur frazenn glok.

GE 24 10 06 – Bastus e kavan da ginnigadenn Br. *daoulagad ruz-gwad gant ar gonnar* a-dal da Gl. *yeux injectés de sang*.

INNERVATION

MME 21 04 07 – E Lavar 09 364 e rez gant Br. *nervaouiñ* ; mar komprenan mat e talvez kement ha Gl. *innerver*. E GBLF e rez gant Br. *ennervadur*, Gl. *innervation*. Dianav krenn eo an tachennoù-se din ! Sklerijenn mar plij...

GE 22 04 07 – Er Gorfadurezh hag er Vevedouriezh e ran gant *nervaouiñ* a-dal da Gl. *innervation* (Gl. *être innervé* evit ur parzh korf zo "bezañ e dalc'h an nerved-mañ nerved", sk. : *nervaouet emañ an dorn gant barroù eus an nervedoù a-helmo hag a-werzhid*) evel ma ran gant Br. *gwazhiediñ* a-dal da Gl. *vascularisation* (sk. : *gwazhiedet emañ al luc'hsae gant ur barr eus talmerenn al lagad*). Gwell 'm eus kavet lakaat *ennervadur* a-dal da Al. *Innervation* er ster arbennik roet d'ar ger gant FREUD e 1895 (ha dilezet gantañ da c'houde).

INTRIGUÉ

LM 02 10 06 (JMM) – Gl. *intrigué*

GE 03 10 06 – Gl. *intrigué* a dalvez "lakaet en amzivin", "broudet ar ranellder gant udb. digunvez, ul lavared na intenter ket mat, un darvoud n'eur ket evit displegañ". Arveret 'm eus Br. *drezet (gant)* e La-12 90.

INTROVERSION

Sl. *EXTRAVERSION*

INVALIDITÉ

MME 04 09 07 – E Lavar 09 e rez gant Br. *divarregezh*, Gl. *invalidité*. Tu ez eus neuze d'ober gant pa. *divarreg*, ls. *divarreion* ?

GE 05 09 07 – Ya, Br. *divarrek*, *divarreg*, *divarreion*..., hep derc'hel kont eus ar boaz da lavarout : *il est en invalidité* ha n'eo ket : *il est invalide* — en abeg da ster istorel ar ger (*les Invalides*).

IRRIGATION

MME 04 09 07 – E GEVEZ-1 e rez gant Br. *eroueriadur*, Gl. *irrigation*. GEAK a ro ar verb *eroueriañ* tennet eus Br. *gouer*, war a welan. Ha talvezout a reont o-daou en holl sterioù a gaver er Vezekniezh ?

GE 05 09 07 – Br. *eroueriañ* er Vezekniezh "a-zivout ar gwazhied, degas ar gwad e-barzh ur parzh korf", sk. : *Gant ar garotidenn diavaez e vez eroueriet ar gouzoug hag an dremm* ; er ster all meneget gant Pet. Rob. : "lakaat dour da redek war ur parzh korf", ne vez ket arveret ken Gl. *irrigation*, met Gl. *affusion*, Br. *arskuilh*.

ISOLAT

MME 04 09 07 – Gl. *isolat*, Br. *digenvezad* ?

GE 05 09 07 – A-zivout Gl. *isolat* er Gevredadouriezh : "strollenn o vevañ hep darempred gant nep strollenn all" hag er Vakterouriezh : "tiñvadenn vakteri pe viruzoù diuzet ha dalc'het e-maez kemmesk gant garvevion all", n'on ket evit respont kent bezañ studiet donoc'h ar

c'HUDENNOÙ. Paot al loazioù : ouzhpenn *digenvez-*, emañ *goubar-*, *dred-*, *gwehan-*, hep kontañ luniadurioù rakgeriet *ez-* pe *han-*...

GE 12 12 07 – Deverañ diwar *digenvez-* a zisoc'hfe gant un termen re hir ha deskrius ; ne ve ket gwell, da 'm meno, amprestañ al leterc'had *enezenn-*, bet korvoet endeo gant VALLÉE evit sevel Br. *enezennañ* ha roet evel gevatal da Gl. *enclaver*. A-gostez e lezfen ivez *goubar-* ha *gwehan-*, engwezhet e lavar ar Boelloniezh hag ar Jedoniezh.

Bezañs *kant-* e Kb. *amgant* "circle, compass, bounds", e Br. *amgant* "cadre, sphère, domaine, limites" hag e Br. *kantañ* "circonscrire, cantonner, limiter, borner" en diskouez evel danvez dec'herius en degouezh. Rekis avat e ve ur rakger da arbouezañ an troc'h diouzh an diavaez. Diaes ober gant *ez-* pa arverer endeo *ez-* + *kant-* bet dezneuniet Br. *eskant-* gant an diaraogerion en degemerar er yezh lennegel. Diskoulm bastus da 'm meno e ve degemer ar rakger *han-* "disrann, kevarall" : *hangant*, *hangantad*.

Un diskoulm all, marteze bastusoc'h, e ve deverañ diwar Br. *dred-* (< hBr. *-drit* "séparé, mis de côté", DGVB 158 v° *emdrit*, La-15 119-120, 186) : Br. *dredad* g.

An arver a rofe da c'houzout hag an un termen a ve da zegemer er Vevoniezh hag er Gevredadouriezh evel ma c'hoarvez e yezhoù all ?

ISOGLOSSE

MME 04 09 07 – Gl. *isoglosse* ?

GE 05 09 07 – Ne gavan en embannadurioù roud ebet eus ur c'hevatal brezhonek da Et. *isoglosse* "tachenn vro ma vez an un distagadur d'ur soniad (pe evit kemer termenou arbennik GP : an un distilh d'ur vouezhiad)". O vezañ ma reer gant *teodyezh* (da heul Kb. *tafodiaith*), omp aotreet moarvat da astenn da *isoglosse* ar gevatalded Et. *gloss-* → Br. *teod-* ; kenkoulz all, da ober gant ar rakger arveret boas evel kevatal da Et. *iso-*, eleze *keit-* ha pa na ve ket keal a "hed" (sl. deveradoù *keit-* e GEAK hag e GEFIZ) evit luniañ *keitteodenn*, na vo ket chimikoc'h eget an termen etrevroadel e unan... Evit arver an termen evel adanv : *keitteodel*.

KINÉSITHÉRAPIE

Sl. *MASSAGE*

L

-LOGIE

MME 27 09 07 – Er Vezekniezh, Gl. *urologie, urologue, urologique* ; ha deveret ec'h eus diwar Br. *troazh-* ?

GE 27 09 07 – Da envel an arbennigiezhoù mezegel e kinnigan ober gant anvad an organ, ar benvegad, an arc'hwel pe ar rumm kleñvedoù a bledont ganto, ha stagañ outañ peurliesañ al lostger *-ouriezh* : *kalonouriezh, nervouriezh, revouriezh, remmouriezh* ; e degouezhioù dibarek, e ran gant al lostger *-oniezh* pa vez anv eus un diskiblezh studi ha n'eo ket dre ret eus un embreg : ar *Vredoniezh*, ar *Revoniezh* zo studi skiantel ar bred, ar rev e-maez ar Vezekniezh, ar *bredour*, ar *revour* avat a bled gant kudennoù bredel, revel an dud (hep bezañ mezeg dre ret, ac'hoel e Frañs evit ar *bredour*) ; alese, en arbennigiezhoù mezegel 'zo, ar ret ober gant al lostger *-mezeg, -mezekniezh* : *bredvezeg, bredvezekniezh* (ha *revvezeg, revvezekniezh* diouzh ret, mar be *revourion* anvezeg). Erfin, pa vez savet anvad ar benvegad diwar-bouez ur verb : *benvegad analañ, benvegad troazhañ*, e ran gant al lostger *-adouriezh* ; e se *analadour* (Gl. *pneumologue*), *troazhadour* (Gl. *urologue*) — a-stur, a-dal da Gl. *(-)pnéique* ("a-zave d'an anal") emañ Br. *(-)analel* (sk. : Gl. *apnéique*, Br. *harzanalel*) ha Br. *analadel* ("a-zave d'ar benvegad analañ") ; a-dal da Gl. *urinaire* emañ Br. *troazhel* ("a-zave d'an troazh") ha *troazhadel* ("a-zave d'ar benvegad troazhañ"). Eus an diforc'hioù-se e talc'h kont GEKBB.

E galleg, saozneg, h.a. e teverer an adanv hogos bepred diwar anvad an arbennigiezh : *cardiologique, neurologique, urologique, psychologique*, h.a., ha pa ved o taveiñ d'an arbennigiezh pe d'an danvez anezhi ; e brezhoneg ez eo gwell ober gant *kalonourel, nervourel, analadourel, troazhadourel, bredoniel, bredourel, bredvezegel* a-zave d'an diskiblezh ha gant *kalonel, nervel, analadel, troazhadel, bredel* a-zave da zanvez an diskiblezh — notomp

evelkent e reer alies gant Gl. *psychique* e-kichen *psychologique*. A se hon eus bet tro da emzivizout c'hoazh (La-17 367-368).

LABIAL

MME 30 01 07 – DCFB a ro Br. *gweuzeka*, Gl. *labialiser* (diwar : Br. *kensonennou* *gweuz*). Me a gav din bezañ lennet kentoc'h : *kensonennou* *diweuz* e Lavar ; peseurt verb neuze : *diweuzeka* / *diweuzela* ?

GE 31 01 07 – Da heul GP e reomp gant *gweuzenn* pa. (*labiale*), *gweuzel* aa. (*labial*), *gweuzela* (*labialiser*), sl. La-05 6 hh., La-11 83. (Ur ster all zo gant *gweuzek*, sl. GIBR).

Sl. *APICAL* ; *LATÉRAL*

LATENT

MME 30 01 07 – Gl. *maladie latente*, Br. *kleñved enketat* pe *kleñved enket* ?

GE 31 01 07 – E GEVEZ.ms : Gl. *diabète latent*, Br. *diabet enketat* ; Gl. *latent, sans symptôme clinique*, Br. *enketat, hep azon klinikel* ; Br. *tétanie latente*, Br. *tetaniezh enketat* ; Gl. *micro-organismes existant à l'état latent*, Br. *garvevion anniñvek*. Er Bredelfennerezh e tenn ar c'heal dec'heriet gant Al. *Latenz, Aufschub*, Gl. *latence*, Br. *enkelez, enkelvezh* da ziorreadur bonan ar revelezh ha n'eo ket d'ur c'hleñved.

LATÉRAL

MME 30 01 07 – Petra rez eus Gl. *consonne latérale* ? Marteze en doa GP dozet udb. ?

GE 31 01 07 – E La-05 6 e ra GP gant *tuegenn* pa. (*latérale*). Ne gomprenan ket re perak ne dremenas ket gant *tuenn* ha *tuel* ; daoust ha peogwir e veze arveret *tuenn* endeo gant ar ster "riblenn an hent terket evit ar c'hirri en arsav" ? Ha pa ve bet, n'eo ket divoas kaout an un furm arveret e domanioù disrann mat hep ma ve mesk etre o sterioù (forzh penaos, *tueg* ivez a vez arveret endeo gant ur ster all !). E kembraeg e reer gant *ochrol* aa. & pa. - *ion* ; ne gav ket din koulskoude e ve mat ober gant Br. *oc'hrel, oc'hrenn* na pa

gavfed ar c’heveleb hBr. *occr*. Moarvat ne vije ket GP savet enep va c’hinnig ober kentoc’h gant *tuel* ha *tuenn*.

Sl. *APICAL* ; *LABIAL*

LE : FRÉDÉRIC – GRAND

GE da LM 13 09 06 – Al. *Friedrich der Große*, Gl. *Frédéric le Grand*. Ne welan kudenn ebet, nemet houmañ : skrivet ’z poa *Friedrich II ar Braz*. AAB a ginnig *Friedrich II ar Meur*. Kement-se ne ziskoulm ket ar gudenn-mañ : e brezhoneg boazel eo bet degemeret an daou savadur *Friedrich an Eil* (evel se e lenner *Friedrich II*, daoust ma lavarer abaoe SADED Loeiz *Pevarzek* kentoc’h eget *Loeiz ar Pevarzekvet*) ha *Friedrich Veur*. Hogen, penaos lavarout : *Friedrich an Eil ar Meur*, *Friedrich an Eil Veur*, *Friedrich Daou ar Meur*, *Friedrich Daou Veur* ? Pa ouzon, n’eus bet roet diskoulm ebet e brezhoneg boazel, ha n’eo ket bet studiet ar gudenn er yezh kempred. Te hag AAB a zibab : *Friedrich Daou ar Braz / ar Meur*. Me ne ’m eus tra enep, met petra ober eus an diskoulmoù all ?

LÉGAL

MME 30 01 07 – GEAK a ro Br. *mezekniezh lezennel*, Gl. *médecine légale*. Ha dereout a ra neuze Br. *mezeg lezennel* ?

GE 31 01 07 – Gl. *médecine légale*, Br. *mezekniezh lezennel* ; Gl. *médecin légiste*, Br. *mezeg lezennel* — ac’hoel, setu pezh hon eus kinniget YBAN ha me. Koulskoude, Sz. *forensic medicine*, *forensic scientist*, Al. *Gerichtsmedizin*, *Gerichtsarzt* a laka ar barnerezh kentoc’h e penn kont. Moarvat e vo dav adwelout an termenoù-se gant un anaoudegezh klokoc’h eus traoù ar gwir...

LÉGENDE

MME 06 02 07 – E La-10 e kinnigez Br. *leadell*, Gl. *légende (d’une photo, etc.)* Daoust ha tu zo da ginnig Br. *leadelliñ* pe *leadinñ*, cf. Gl. *légender (un dessin)*.

GE 06 02 07 – Mar loc’her diwar *leadell*, ez eo *leadellañ* ar verb. [Da reizhañ e La-10 110 +14 : “(TAM – 02 10 92) E yezh an Iliz [...]”]

LÉGISTE**Sl. LÉGAL****LÉSION**

MME 06 02 07 – Ober a rez Br. *anaf* eus Gl. *lésion* war tachenn ar Vezekniezh. Ha tro ac’h eus bet d’en em soñjal war tachenn ar gwir ?

GE 06 07 02 – War dachenn ar gwir a-dal da Gl. *léser* emañ Br. *ober gaou ouzh*, *gaouiñ* (GEAK) ; da Gl. *lésion*, Br. *gaouad* moarvat.

LEVÉE

MME 06 02 07 – Pet. Rob. a ro Gl. *levée des défenses, des résistances*, e domani ar Bredelfennerezh ; netra ne welan ez keriadur war an divout. Ha da gozh eo aet ar meizadoù-se ?

GE 06 02 07 – Gl. *lever* er ster-se a arverer en holl ziskiblezhioù mezegel. Tremen a ran gant *lemel* : *lemel an heudadur* (*lever l’inhibition*), h.a. Br. *lemel* a gaver arveret gant ar ster-se e GReg, GON, GEAK.

LEXIC-

MME 06 02 07 – Ha tu bennak e Lavar ez eus bet pledet gant holl deveradoù Gl. *lexic-* ?

GE – 06 02 07 – Ne gav ket din e ve bet graet ur studi hollek ha reizhiadek war gevatalioù brezhonek an deveradoù diwar *lex-*. Pep aozer a sav e c’herioù, diouzh an ezhomm en degouezh-mañ degouezh. Dav lavarout ouzhpenn e c’hoarvez an hevelep dizurzh er yezhoù all hervez al luskadoù yezhoniourion. MARTINET, da skouer, a ra gant *lexémique* ha GP a ginnig a-dal d’ar ger-se *leksemik* ha *geriadoniezh* (La-07 6). MOUNIN avat, e *Dict. Ling.*, a ro *lexème* met n’eo ket *lexémique*. Evit ar mare, e kavan furoc’h na heuliañ an aozerion dre rouedad o gwenodennoù kenetrekontrolious. Tremen a ran gant *geriadurezh* (*lexicographie*) , *geriadurour* (*lexicographe*), *geriadurel* (*lexicographique* ha *lexical*) , *geriadoniezh* (*lexicologie*) ; hogen *quid* eus *geriad*, *unité lexicale* hervez CHOMSKY, *lexème* hervez MARTINET pe c’hoazh *lexie* ? E La-09 118 e ran gant *unvez c’heriadurel* hag e La-12 339 gant *unvez*

c'heriad (*unité lexicale*) ; e La-14 53, e ra YBAN anv eus *kelc'h bac'h gerel* (*cercle vicieux lexical*) ; e La-15 19, e ran gant *gerioù ergeñverin* (*mots lexicographiques*)... Gant ar spi e teuy ur yezhoniour brezhoneger da lakaat urzh hag eeunded en hon hanc'heriegoù.

GE 13 07 07 – Na damallomp d'ar yezhoniourion dizurzh o diskiblezh. Emañ an hevelep dizurzh o reuziañ e pep hini eus skiantoù an den, pa 'z eus kement a vredoniezhoù, a gevredadouriezhoù, h.a. ha ma 'z eus a vredoniourion, a gevredadourion... Kampion eo avat ar Yezhoniezh evit a sell bruzunadur an dermeneg. Bruzunadur avat na vir ket ouzh ar yezhourion a venel sart hag azezet mat en o c'hadorioù skol veur. Roparz HEMON ne gredas ket adembann e 1972 ar pennad “Studi ar yezhoniezh” en doa savet e 1928 evit *Gwalarn* hag adkemeret e 1931 e-barzh *Ur Breizhad oc'h adkavout Breizh*. Re flemmus en en kave, marteze direizh e-keñverioù 'zo, hervez a skrive din. Koulskoude, ken yac'hus e chom ar savlec'h a oa e hini pa ziwarege ar saezhoù-mañ :

“Petra eo ar yezhoniezh ? Studi ar yezhoù hep mar ebet. Ar respont-se, avat, ne dalv netra war an douar-mañ. Marteze e vo mat er baradoz.

“Petra eo ar yezhoniezh ? Labour ar yezhoniourion. Setu aze respont dereat evidomp Bediz war hon bern pri.

[...]

“Me a gav din n'eus nemedon betek henn he dije graet ar yezhoniezh vad dezhañ, dre bellaat ac'hanon da viken diouti. Ar yezhoniezh giz ar skolioù meur, a lavaran. M'em bije karet, e-lec'h sevel *Gwalarn* ha skrivañ e brezhoneg e vijen chomet o sunañ Zeuss ha Thurneysen ha Loth evel chewing-gum betek kouezhañ e bugaleaj.

“Savet em bije ur pikol tezenn e galleg, a vije bet degemeret gant ar meneg « enorus ». Komzet e vije bet diwar va fenn en holl gelaouennoù Breizh gant doujañs vras. [...]

“Hogen gwell ganin bezañ graet ar pezh am eus graet. E-touez meur a dra all, e savin va yezhoniezh em doare-me, va unan. Talvoudusoc'h e vo kalz eget ar yezhoniezh all : o c'hortoz ne 'm eus nemet un ali da reiñ d'an holl. Mar fell deoc'h studiañ ha deskiñ, lennit *Gwalarn* : e pep linenn anezhi ez eus muioc'h a skiant hag a ouiziegezh eget en holl levrioù ar yezhoniourion gwitibunan.”

Ne lavaromp netra all hiziv. Studiañ ar yezhoù a reomp a dra sur ha gounit korvo gant “labour ar yezhoniourion”. Eno avat n'emañ ket hon pal. Hon afer eo ar c'hrouiñ yezh. Un araez n'eo ken ar Yezhoniezh en arempred hon Yezhouriezh.

D'ar marc'had ez eomp dre straedad voutikloù ar yezhoniourion. Met n'emaomp ket e soñj degas war hon chanter o boutikladoù en o fezh, peurgetket stramm o hanc'heriegoù. Na gollomp ket re amzer o keñveriañ ar skritelloù *monème* ha *morphème* a lakaer war an un elfenn hervez ar skolioù ; dibabomp, ent tidek, hep foranañ loazioù ; alies e spiro an termen etrevroadel, rak an talbenn n'emañ ket aze, emañ en hon yezhouriezh. Hag evit mad hon yezhouriezh “e savimp hon yezhoniezh” a vo dimp benveg gouzout hep mar, met da gentañ benveg ober.

En degouezh, merzhomp an diuz a reas GP eus hanc'herieg MARTINET er pennadoù a embannas war La-01 7-46 ha La-07 8 hh. Evidon avat a zilezfe lod eus an nevezc'herioù a ginnige GP a-dal da dermenoù ar yezhoniour gall evit tremen gant amprestoù. Ne zistaolfen ket Br. *neuziad*, *geriad*, nemet ne strishafen ket o steriegezh betek o lakaat da dalvout kement ha Gl. *monème* ha *lexème* — a-dal d'ar re-mañ e rafen gant Br. *monem*, *leksem*.

Sl. *FORMANT ; PRÉFIXES*

LIANT

LM 25 11 07 – “Br. *morter* g. "meskad traezh, kaot (Gl. *liant*) (raz pe simant) ha dour [...]”. Gl. *liant* "composé minéral (chaux, plâtre) qui provoque le durcissement d'un mortier" (Pet. Rob.).

GE 27 11 07 – Ur ger 'm eus kredet kinnig a-dal da Gl. *liant*, Sz. *binder*, Al. *Bindemittel* : Br. *klomer*. Ne bella ket re diouzh arverioù all an deveradoù all diwar Br. *klom-*, na diouzh Kb. *clymu*.

LM 28 11 07 – Br. *klomer*, Gl. *liant* ? daoust ha ne ve ket gwell deverañ eus ur bonad a verk ar pegañ kentoc'h eget ar skoulmañ. Ar vañsonerion, dre fent e galleg, a arver alies tre an droienn “*passe moi la colle !*” Ha *startaer* pe *sonnaer* ? Nemet hag arveret e ve bet *klomer* e lec'h all endeo.

GE 29 11 07 – Ma ne zere ket ouzhit Br. *klomer* e c'haller klask hon hent dre un termen o tec'heriañ keal ar pegañ. Soñjal a ran e Br. *englenañ*, *glenañ*, *glenell*, Kb. *glynaf* "to adhere, cleave, cling, stick ; keep close, attach oneself ; cause to adhere, bind or attach firmly". Petra a soñjez eus Br. *glener* ?

Sl. *ARGILE ; MORTIER ; OCRE*

LIBÉRATION CONDITIONNELLE**Sl. *CONDITIONNEL*****LIGATURE**

MME 06 02 07 – Hag un termen resis a arverez er surjianerezh evit Gl. *ligature*, *ligaturer* ? Ne gavan nemet deveradoù diwar Br. *eren* er geriadurioù boas... Ha spiriñ a ra ?

GE 06 02 07 – Er Surjianerezh, e ran (GEVEZ.ms) gant Br. *argoulm-* : “*pa vez argoulmet ha skejet ar gwazhied bras*” (Gl. *la ligature et la section des gros vaisseaux*) ; “*stardañ un argoulm en dro d’ar gouzoug*” (Gl. *enserrer le col dans une ligature circulaire*) ; *argoulmañ* (Gl. *ligaturer*). En Dentouriezh e kinnigan ober gant *liamm-* hepken : “*liammoù metal etredentel*” (Gl. *ligatures métalliques interdentes*).

LIGNIFIER

MME 06 02 07 – Ha dereout a ra kinnig Br. *prennekaat* a-dal da Gl. *lignifier*, *lignification* ? P’emaon ganti e kinnigan ivez Br. *prenndrigat*, Gl. *lignicole*.

GE 06 02 07 – Ya, *prennekaat* ha *prenndrigat*, a-du.

LINIMENT**Sl. *POMMADE*****LIQUIDER**

MME 23 02 07 – E GEFIZ e rez gant Br. *liñvennañ*, Gl. *liquéfier*, hag e GEAK gant *liñvelaat* ; ha kenster int ? (ne gavan implij ebet em geriadurioù eus Gl. *liquéfier* e domani an arc’hant ; marteze ec’h eus-te ur skouer bennak...).

YBAN 23 02 07 – Er Fizik hag er Gimiezh ez eo damheñvelster *liñvennañ* ha *liñvelaat*, dres evel *aezhennañ* [GEFIZ (*s*’) *évaporer*] hag *aezhelaat* [GEFIZ *vaporiser* ha *se vaporiser* ivez], an eil o verkañ muioc’h an

tremen eus ar stad liñvel d'ar stad aezhel, hag an hini kentañ o pouezañ war an disoc'h, eleze an aezhenn.

E GEAK, ez eo LIQUÉFIER *liñvelaat* un termen o tennañ d'ar Fizik. Ne 'm eus me ivez morse gwelet Gl. *liquéfier* arveret e domani an arc'hant, *liquider* ha *rendre liquide* ne lavaran ket (GEAK v° LIQUIDER, MOBILISER *liñvelaat* ha RÉALISER *liñvelañ*). Evel ar brezhoneg, an alamaneg ne gil ket evit ober gant an un termen : *verflüssigen* 1. (*Kohle*), Gl. *liquéfier* (*du charbon*) 2. Gl. *réaliser* (*un capital*), daoust ma lavar ivez *flüssig machen* (*Dictionnaire économique, commercial et financier*, Allemand-français, Français-Allemand, Presses Pocket, 1989 hag a zo unan eus dornlevrioù dave GEAK).

LISSE

Sl. *PLAT-BORD*

LISTON

Sl. *PLAT-BORD*

LOCAL-

MME 06 02 07 – Kinnig a ran ober gant Br. *lec'helour*, Gl. *localier* (kazetennerezh). E GEAK e ra YBAN gant Br. *lec'hiadelouriezh*, Gl. *localisme* ; e-kichen e kinnig Br. *lec'helouriezh*. Kavout a ra din e c'heller ober gant *lec'hiadelouriezh* (hag ivez *lec'hiadelour* aa. & pa.) ha mirout *lec'helour* evit an arver a ginnigan, pa n'eus bet kinniget mann evit ar mare, a gement a ouzon...

GE 06 02 07 – Br. *lec'helour(iezh)* a arveris evit ar wech kentañ e La-08 188 pa ziskulien an tech o ren gant aozerion vrezhonek da zerc'hel kont betek re eus stummoù *lec'hel* ar yezh hag ar stuzegezh ; p. 195, e venegen an hevelep *localisme* e 'm lizher da Jean-Pierre LE DANTEC ; e La-10 238 e raen anv eus kravez *lec'helour* HEIDEGGER. En *Emsav* 42 189, 193, 204 e komzer eus *lec'hiadelouriezh* an Amerikaned, eleze eus o “zrivliad rannvrogar [...] disheñvel bras koulskoude diouzh ar rannvroelouriezh europat” (189). Bezet pe vezet, an dibenn *-elour(iezh)* a verk un tuadur spered, ur c'healiadur ha n'eo ket ur vicher. Ul *localier* zo doareour ur gazetenn evit ur bastell vro ; evel ma lunier Br. *hollegour*, e c'hallfed moarvat ober gant Br. *lec'hiegour* ;

sl. GSTL 2357 ∇ hag ivez : “*alopécie — diwaoutad, kouezh ar blev, trumm pe bazennek, ganedigel pe arzeuat, lec’hiek pe strewek*”, “*anesthésie générale, locale — dieraeziñ hollek, lec’hiek*” (GEVEZ).

LOI

MME 15 11 06 – Daoust ha Br. *savelenn kevandalc’h ar gremm* a dro Gl. *loi de conservation, principe de conservation* ? (cf. KIS-617). Sed a gavan gant TLFi :

SC. Capacité de conserver, force conservatrice inhérente à une chose. *Conservation de la quantité de mouvement, de la force, etc. On peut dire qu'on n'a fait, depuis Descartes, que changer ce qui ne change pas : conservation de la quantité de mouvement, conservation de la force vive, conservation de la masse et celle de l'énergie; il faut convenir que les transformations de la conservation sont assez rapides* (VALÉRY, *Variété V*, 1944, p. 246). **Loi, principe de conservation** : *Les équations de Hertz pour l'électrodynamique des corps en mouvement sont-elles conformes au principe de la conservation de l'énergie ?* (H. POINCARÉ, *Électr. et opt.*, 1901, p. 394).

YBAN 15 11 06 – Me gav din ez eo kevatal *loi* ha *principe* e galleg, en degouezh-se da vihanañ. E brezhoneg e c’haller ivez lavarout *pennaenn* pe *savelenn kevandalc’h ar gremm*.

LUCIMÈTRE

MME 23 02 07 – Ha degemer a rafes Br. *luc’hventer* a-dal da Gl. *lucimètre* ?

YBAN 23 02 07 – *luc’hventer* z o *photomètre*, benveg arveret evit muzuliañ brasterioù *luc’hventerezh*, evel al lanvad, ar read, ar goulouder, al lugadur.

LUCIMÈTRE n.m. XVIII siècle. Composé de *luci-*, tiré du latin *lux*, *lucis* « lumière » et de *-mètre*, du grec *metron*, « mesure ».

PHYS. Appareil mesurant le rayonnement lumineux total reçu en un point pendant une durée déterminée. (Définitions de la 9ème édition du *Dictionnaire de l'Académie*, travail en cours).

LUCIMÈTRE. Instrument de mesure de l'intensité moyenne du rayonnement solaire global (direct et diffus) au voisinage de la surface terrestre pendant un intervalle de temps donné. (Centre de Physique du Globe de l'IRM).

LUCIMETER. Instrument for measuring the mean intensity of global solar radiation (direct and diffuse) near the earth's surface in a specified time interval. (Glossary of Meteorological Terms, nova@novalynx.com).

LUCIMETER n. [L. *lux*, *lucis* , light + *-meter*.] An instrument for measuring the intensity of light; a photometer. (Answers.com).

War a hañval ez eus kemm etre an despizadurioù : pe ez eo un doare konter gremm luc'hel evit ur pad roet, pe ez eo keitad ar read evit ur pad roet. Neuze e kinnigan ober gant *lukimetr*.

LYMPH-

Sl. *GANGLION*

M

Sl. *ARGILE ; LIANT ; MORTIER*

MACULE

GE 14 11 06 – Anv zo amañ eus tri anaf elfennel deskrivet gant ar Groc'henouriezh :

Gl. *macule* ; Sz. *macula* ; Al. *Macula* ; Br. *maelenn* b. "brizhenn arruz bras pe vrasoc'h, anvalirek, o koll he liv pa bouezer warni".

..... Sl. hBr. *ma(cl)*, Kb. *magl* ha notenn FLEURIOT en *ÉC* 11 440 o c'houlakaat
pe un orin keltiek adkavet e hIw. *mélæ* pe amprest La. *ma(cu)la*.

Gl. *papule* ; Sz. *papula, papule* ; Al. *Papel, Flachknötchen* ; Br. *krugenn* b. "tosenn galet, etre 1 ha 3 mm led, hep liñvenn enni, anezhi un ensiladur e gwelead gorre an donenn".

..... Sl. hBr. *cruc*, Kb. *crug*, Kn. *cruc*, hIw. *críach* (DGVb 124, GPC 613).

Gl. *pustule* ; Sz. *pustula, pustule* ; Al. *Pustel, Eiterbeule, Eiterbläschen* ; Br. *burbuenn* b. -où & *burbuad* "klogorennad lin dindan an ezkroc'hen".

MÂLE

MME 22 02 07 – Petra rez eus Gl. *mâle* en troiennoù evel : Gl. *hormone mâle, gonade mâle* ? (Br. *gour, gourel* ?).

GE 23 02 07 – Er Vevoniezh hag er Vezekniezh ez eo gwell ober gant *gourev-* ha *benev-* (sl. va eskemm gant IK, La-14 16) ; *hormon gourevel, gonad gourevel* enta.

Br. *gourev* g. -ed, *benev* b. -ed en testennoù mezegel zo kevatal da Gl. *homme* pe *sujet mâle, femme* "gouziviad gourevel, gouziviad benevel".

MALENTENDANT

MME 05 05 07 – Lakaet hon eus ar gaoz c'hoazh war ar gerioù a denn da gudennoù ar c'hleved (cf. Br. *miglev*...). Ober a reer ivez gant ar gerioù gallek : *entendant* ha *voyant*, arveret da bennanv. Evel ma reer ivez gant *malentendant* ha *malvoyant*. Ne gaver ket er geriadurioù ar gerioù *klever* ha *gweler* arveret en o-unan ; n'o c'haver nemet e kenstrolladoù. Koulskoude e kav din e tegouezhfent mat. Mar o degemerer, daoust ha mat e vefe neuze Br. *amglever* ha *amweler* ? Evel ma lavar geriadur an Akademiezh, e roer e gaou alies ar ster *bouzar* ha *dall* d'an termennoù-se, pa ne anvont nemet an dud o deus ur c'holl darnel eus ar c'hleved pe ar gweled. Chom a ray ganimp ouzhpenn, war ul live yezh all, an troiennoù hengounel : *teñval e weled, e gleved, pounner e gleved ; teñvalaat da welet*... (Geo, DCFB a ro skouerioù eus arver Br. *gweler*, cf. pennadoù : GUETTEUR, SURVEILLANT, VOYANT -E).

GE 06 05 07 – Ar stourm ouzh an ezperzhiañ en eil hanterenn an 20^t kantved a zegasas ar c'hallegion da erlec'hiañ termennoù goudaoladek ouzh un niver a c'herioù boas : *malentendant, malvoyant, handicapé auditif, visuel, mental*. [Da verkañ ez ae an ezperzhidi o unan diouzh an tu kontrol dre zerc'hel d'an termen boas en ur stagañ lorc'h outañ : al luskad *Deaf Pride* en USA pe, tostoc'h dimp, e-kichen al lugan : *Je suis deux fois français*, ar gourzhlugan : *Je suis breton et j'en suis fier*. Prestañ a reer zoken da zispac'herion Mae 68 bommoù a seurt gant : "*Camarade schizophrène !*"]. Bezet pe vezet, e lavar ar Vezekniezh e talvez an termennoù resis : *anacousie* (pe *cophose*) hag *hypo-acousie* da verkañ derezioù ar vouzarded, an termen *surdité* o vezañ dalc'het evel anvad rumm evit pep derez eus digresk al lemmmed kleved. Gl. *malentendant* a vez arveret evel kenster pe da *hypo-acousique* pe da *sourd* (anvad rumm). E brezhoneg, emañ an hevelep termennoù : *anklev* (pe *peurvouzarded*, Sz. *total deafness*), *isklev* ha *bouzarded* (anvad rumm) ; e yezh ar pemdez hag el lennegezh : *bouzarik, bouzaregennek* (ha *bouzaran* mar dezneuzier hBr. *bodaran*), *ponnerglev, kaletklev*, h.a. Mar karfemp sevel kevatalioù da *malentendant, malvoyant*, ne vemp ket diloaz : al lostgerioù -at, -ad a zerefe (kentoc'h eget -er, pe -our, -ek, -eg) ; da rakger ne welan nemet *fall-* (*drouk-*, *gwall-* zo re garget a zivezelezh, *di(s)-* re ziresis) :

fallglevat, fallwelat. Nemet e talc’han da emc’houlenn hag arver e ve da hevelep nevezc’herioù...

Sl. *DYS-*

MALIN

Sl. *BÉNIN*

MALVOYANT

Sl. *MALENTENDANT*

MANCHON

MME 22 02 07 – Gwelout a ran e Pet. Rob. ha TLF e reer gant Gl. *manchon*, *manchonner* e domani ar Gorfadurezh hag ar Vezekniezh (e-touez kalzik a sterioù all...). Hag ur ger resis a arverez eno ?

GE 23 02 07 – Gl. *manchon* a vez arveret e ser leterc’hadoù deskrivañ ; ned eo ket un termen kalvezel er Vezekniezh, nemet marteze evit aroueziñ ar meni boned lakaet etre ar vorzhed voñs hag an osod (Sz. *coupling sleeve*) ; evit hemañ, hep prederiañ re : Br. *moñskenn* g. A du ’rall, en deskrivadurioù e c’haller ober gant *feur*; *envez*, *kaen*, *munged* evel ma ra aozerion GEVER (gwell lezel *gouin* gant e ster korfadurel) ; GEVER a laka Br. *mungediañ* a-dal da *manchonner*.

MANIABLE

MME 22 02 07 – Krediñ a ran kinnig Br. *hevlein* a-dal da Gl. *maniable* (pa reer anv eus ur c’harbed). Ha deverañ a c’heller Br. *hevleinded* en hevelep sterva ? Marteze ez eus bet kinniget gerioù all c’hoazh ?

GE 23 02 07 – Ya, *hevlein* a hañval din bezañ kevazas e kement ma tegemerer ar stumm *bleinañ*. Dav anzav n’eo ket gwall unvan kinnigoù GIBR : *marc’h blein*, *bleniañ*, *bleinienn*... Anat eo ez eo kevanlenoc’h *bleiner* roet gant GBAHE — pe c’hounid avat ez eus o terriñ aze stabilded ar yezh ?

MANIÉRISME

MME 22 02 07 – Pet. Rob. a ro Gl. *maniérisme*, *maniériste* e domani ar Vredvezekniezh hag an Arz ; ha termenoù a ginnigez a-dal dezho ?

GE 23 02 07 – Gl. *maniérisme* zo a arver boutin er Vredvezekniezh ; deskrivet e vez evel an diouer a eeunded en emstummoù, er meidoù, el lavar : ar c’hlask aner d’ar gemplezhded, d’ar furmoù iskriv, d’ar gerioù dibaot, ar stambouc’h, an doniusted hag ar c’hoarivaegzh. Un arvez a neuzid e c’hell bezañ, ar pep all eus ar realezh o vezañ reol, met ivez un azon a vredanaez : mania, paranoia, skizofreniezh, aotegezh... N’eo ket al loazioù a vank d’ar brezhoneg evit pourchas ur c’hevatal kalvezel : *ard-*, *ismod-*, *orbid-*, *kamambre-*. Ober a ran gant *orbidegezh*, un tammig a-did eo bet va dibab. Da c’houzout avat hag an un termen a ve da zegemer e hanc’herieg an arzvarnerezh ; *ardaouegezh* marteze a ve gwell (ar c’hevatal alamanek *Künstelei* zo un deverad diwar *Kunst* "arz" : an ardaouegezh en arz).

MANIPULATION

Sl. *MASSAGE*

MANŒUVRES DE MASSAGE

Sl. *MASSAGE*

MANUCURE

MME 22 02 07 – Hag udb. a ginnigez evit Gl. *manucure* ?

GE 23 02 07 – Merkomp diouzhtu ar c’hemm ster a zo etre *-cure* e Gl. *manucure* ha *pédicure* : diouzh un tu ober war dro kened an daouarn (Kenedouriezh), diouzh an tu all war dro yec’hed an treid, (diskiblezh vezegel) — kempoelloc’h eo Sz. *manicurist*, *chiropodist*. Perak na reiñ d’al lostger *-cure* kentañ ur c’hevatal o taveiñ d’ar gened ? E La-09 307-309 e ’m eus boulc’het ur renabl eus al loazioù en dachenn. Gwell na adkemer *kened-pe ken-* evit mirout a adkavout an un stirann hag e *kenedouriezh* ; heñvel dra evit *gwezel-* mar degemerer va c’hinnigadennoù *gwezelad* h.a. Evit *brav*, *kaer*, *berzh* zo deveradoù c’hoazh diwarno gant durc’hadurioù ster dibarek (*ober berzh*). Da zibab e ve etre an div stirann *teg-* ha *pred-*. Splet *teg-* eo n’eus ket a zeverad diwarnañ, pa ouzon, estreget *tekenn*. Evit *pred-*, daoust d’an deveradoù puilh diwar e heñvelstumm, e c’haller diawelout un divellekaat

ouzh e ziforc'hekaat evel ma c'hoarvez e *hebred*, *hebreter* (hBr. *hepritter*). Evel kevatal da *manu-* e sav un diaester all, a zistagadur : an divgenonenn dibenn *dorn*, *daouarn* (evit gerioù ar pemdez ez eo bepred pouezus an aested distagañ). Un heñvelster zo bet korvoet, *leuñv-*, en e stumm klok : *leuñvour*, *leuñverc'h* (La-07 22 hh.) pe en e stumm koazh *lo-* : *dorloiñ*, *boloiñ* (La-07 52). Da zibab hor befe etre an div steudad *a)* *lodegour*, *lodegourez*, *lodegouriezh*, *lodegañ*, *b)* *lobredour*, *lobredourez*, *lobredouriezh*, *lobredañ...* (diaezet on un disterig gant an techet e ved da intent *lodeg-* evel deveret diwar *lodek*, alese e tufen a-walc'h gant *lobred-*, endra n'eus ket gouglev eus *pred* "amzer" da 'm meno gant *lobred-* ; da soñj ?)

Kudennoù all a savo gant kevatalioù *pédicure*, *podologue*, met evit ur wech all e vo !

MAPPER

MME 02 03 07 – Pet. Rob. a ro Gl. *mapper*, *mappage* e domani ar Stlenneg. Netra war GSTL.

GE 03 03 07 – Sz. *map*, *mapping* zo meneget e GSTL 1940, 2539, 4228 : Br. *glennañ* +

MME 10 03 07 – Mar komprenan mat, e reer e Br. *glennañ* eus Gl. *mapper*, ha Br. *glennad* = Gl. *mappe*, Br. *glennañ* = Gl. *mappage* ?

GE 12 03 07 – Ya. E kentelioù Douaroniezh SADED e voe divizet ober *glenn* eus neuz egorel an Douar (Gl. *géographie physique*) ; dre leterc'had e 'm eus dedalvezet an termen da neuz ar memorioù stlennegel.

MARASME

MME 02 03 07 – Petra rez eus Gl. *marasme* war tachenn ar Vezekniezh ?

GE 03 03 07 – Emañ Gl. *marasme* c'hoazh e geriadurioù ar Vezekniezh, daoust ma n'en klever na n'en lenner ket nemeur (da 'm meno e treistbev ar ger bennozh d'e arver leterc'hadek en armerzh). Daou dermen o deus kemeret e lec'h e lavar ar vezeion : Gl. *cachexie* (furm eizhañ a 'n *dénutrition*) evel

termen hollek, Gl. *athrepsie* pa 'z eus anv eus an nevezc'hanidi (a reer anezhi ur c'hleñved dibarek).

Gl. *dénutrition* 'm eus bet tro da studiañ e La-16 164-165 ; Br. *isvezhur*, *disvezhur* 'm eus kinniget.

Gl. *cachexie* a ginnigan da gevatal dezhañ Br. *fallezh* b. (< BrE. *falleh*) ; diaes ent sonel e ve amprestañ an termen etrevroadel : **kakeksiezh* !

Evit Gl. *athrepsie*, en eneb, e ve diaes hepkoriñ an amprest *atrepsiezh* (daoust ma klot Sz. *hypothrepsia*, Al. *Hypothrepsie* gant Br. *isvezhur*, ne glot ket Et. *athrepsi-* gant ur Br. *anvezhur* — en *atrepsiezh* ned eo strafuilh ar mezhur nemet un elfenn etre re all).

Evit Et. *marasm-* ez eus daou ziskoulm, pe degemer Br. *marasm* g., pe ober gant un damheñvelster, evel *dizeriadur*, *lazeriadur*.

MARÉGRAPHE

MME 02 03 07 – Ha degouezhout a ra ober Br. *mareventer* (pe : *mare-verker*) eus Gl. *marégraphie* ?

GE 03 03 07 – Emaon o paouez pellgomz ouzh GC. Br. *mareventer*, emezañ : ur braster astennadel eo live ar mare.

MARGE

MME 02 03 07 – Hag ur ger zo en implij evit Gl. *marge*, *marginal* e domani an Douaroniezh ?

GE 03 03 07 – Moarvat e fell dit komz eus *marge continentale*, ar wrimenn en dro d'ur c'hevandir ma 'z eo bas ar mor. Ne 'm eus ket soñj a vezañ lennet anv anezhi e brezhoneg. Dav e ve angerc'hañ e kentelioù Douaroniezh SADED... Ma n'eus bet kinniget ger ebet, e rankor dibab unan a-douez ar vostad hanc'herioù a ster nes en ur devetañ an termen aesañ ent sonel ha diengwezh en Douaroniezh ; neuze, pe amprestañ al leterc'had gallek : *riblenn*, *marz*, pe leterc'hañ dre dermenoù gounezel : *gwrимenn*, *goulienn*, *glizenn*, *krizenn*, *lezenn*, pe c'hoazh dre dermenoù a vicherioù all : *gourem* (hemañ a un orin gant *gwrимenn* ha Kb. *gwrym*), *gouribl(enn)* ; gant hemañ diwezhañ e ve un derez brasoc'h a gevazasted, mar en distroer diouzh an toerezh : *gou-* + *ribl* "*gwrимenn* ar c'hevandir loet *dindan* ar mor"...

MASSAGE

Evit aesaat studi ar mellad-mañ, a ve anezhañ diverrad un dornlevr kenkoulz all, hon eus e rannet etre dek isvellad.

1. MASSER

MME 02 03 07 – Petra rez eus Gl. *masseur* ? Bez' hon eus Br. *leuñvour* a-dal da Gl. *kinésithérapeute*, met ned eo ket aet *masseur* diwar implij, e metou ar sport paneveken, ha Gl. *massage* zo bev mat.

GE 03 03 07 – GC a lavar din ne vez mui arveret *masseur* en e vicher (a wechall), met bepred *kinésithérapeute*, *kiné* er c'haozeeg. Alese ez eus a-walc'h gant Br. *leuñvour* pe, en ul lavar kalvezekoc'h, *bevfiñvour* (ARDN 13 ; La-09 344). Hervezañ, *leuñvour* a zere kenkoulz all ouzh an aroulerion sportel (a reer *kinés* anezho ivez, ent digewer rak n'int ket *-thérapeutes*, alese moarvat dreistbevadur Gl. *masseur* d'o envel — digewerded na gaver ket gant *leuñvour*).

Kevatal da Gl. *masser*, emañ Br. *merata* ha *leuñviñ*. GC a ra gant *leuñviñ* hepken evel termen genadel, dezhañ da reiñ dimp kevatalioù brezhonek ar spesadoù ez eo Gl. *ébranlement*, *effleurage*, *foulage*, *friction*, *hachure*, h.a.

Chom a ra an arverioù eus Gl. *massage* nad int ket dre ret lodek e domani al leuñvouriezh : Gl. *massage cardiaque*, *massage de drainage*, *pressothérapie*, *massage chinois*... Br. *leuñviñ*, *merata* pe... ? Dav vo studiañ ar c'hudennoù-se en ur c'houlenn alioù GC.

2. MASSEUR, KINÉSITHÉRAPEUTE

GC 25 09 07 – Betek un nebeud dekvloaziadoù 'zo e oa eeun an traoù : ar verataerion a veratae, ar joentrerion a skarve, h.a.

E Frañs e voe krouet e 1947 an diplom a *masseur-kinésithérapeute*, oc'h ober eus hevelep aroueler un eiler mezegel (Gl. *auxiliaire médical*). An anvad a dremenas buan, ac'hoel er c'haozeeg, eus an titl klok *masseur-kinésithérapeute* da *kinésithérapeute*, da *kinési* ha da *kiné*. Ret eo anzav eo reñver 23 lizherenn (hag ur gedell !) evit un titl hepken. Ha n'emañ ket avat gant hevelep koazhadur an arvar a zisteraat lec'h ar *merata*, lodenn gevan ar

pleustr micherel pemdeziek, sellet adal neuze evel dispredet ma n'eo ket dismeget ?

Ken abred ha 1968 e revez evit ar wech kentañ ar gerioù Br. *leuñvour*, *leuñvouriezh*, *bevfñvour*, *bevfñvouriezh* e *Preder* 112-113 3, gant ur ster disheñvel un disterañ diouzh ar c'hemeradur a vremañ.

Kinnig a ran :

Br. *leuñvour* g. -ion a-dal da Gl. *masseur-kinésithérapeute*, ha mar bez ezhomm :

Br. *merataer* g. -ion a-dal da Gl. *masseur* (anvad o vont war steuziañ ac'hoel e tachenn ar yac'haat)

Br. *bevfñvour* g. -ion a-dal da Gl. *kinésithérapeute*.

Da notañ, ez eus gant an holl leuñvourion, na pa vefent dall pe get, an hevelep diplom hag an hevelep titl a *masseur-kinésithérapeute* daoust d'an dalled embreger nebeut ar vevfñvouriezh oberiat.

Br. *leuñviñ* (antrazeat), Gl. *pratiquer, exercer la masso-kinésithérapie* ; (trazeat) Br. *leuñviñ ub.*, Gl. *traiter qqu. par masso-kinésithérapie ; appliquer à qqu. un traitement masso-kinésithérapique ; faire bénéficier qqu. d'un traitement masso-kinésithérapique ; etc.*

GE 13 10 07 – A dra sur ez eo mat hizivaat hon hanc'herieg diouzh an destladur o ren. Un evezhiadenn a rin evelkent, o tennañ d'ar gerluniañ en e geñver gant ar steradur.

Un devoud hollek en holl yezhoù eo ar c'hemm erdal etre ur verb hag e zeveradoù. Laka e kemm, da skouer, ar verb Br. *ren* en e holl gemeradurioù hag an deverad diwarnañ ez eo *rener*. Pe, mar *kanan* e dibenn ur pred eured, ha lavarout a ri ez eus ac'hanon ur *c'haner*, ur *c'hanour* pe ur *c'hiniad* evit kelo. Un divellegezh ez eus aze, a rafen anezhi un *divellegezh strishaat*. Heñvel dra, neb a c'hoarvez dezhañ *leuñviñ* pe *merata* ne vez ket *leuñvour* pe *merataer* dre ret, dreist holl pa endalc'h an titloù-mañ debaradur un diplom ! Ar brouenn a gement-se a roez da unan pa lakaez a-dal da Br. *leuñviñ* kevatalioù gallek, an holl anezho o vezañ bommoù o teraouiñ gant ur verb hollek : Gl. *pratiquer, exercer, traiter*, h.a. War lizhad arver an traetoù e lenner alies : “*appliquez en massant légèrement*”. Br. *merata*, hag ivez *leuñviñ* a zle da 'm meno mirout un erdal ledan hep ma ve kilarloet outo gwered an divellegezh strishaat c'hoarvezet gant o deveradoù. Kemm erdal zo hag a zle chom etre *leuñviñ* hag *embreger al leuñvouriezh* !

3. MASSAGE

GC 25 09 07 – A-dal da Gl. *masser*, Br. *merata* ; a-dal da Gl. *massage*, Br. *merataerezh* g., *meratad* g. -où, *meratadenn* b. -où (war batrom Br. *oberata*, *oberatadenn*), *meratadur* g. -ioù.

En ur ster hollek, *merata* zo anezhañ arloañ embregoù liesseurt ouzh gorre ar c'horf war-benn gwellaat stad ar gouziviad.

Kuzul meur al Leuñvouriezh (Conseil Supérieur de la Kinésithérapie), e 1947, a lakaas kemm etre *merata yac'hadel* diouzh un tu ha *merata sportel*, *kenedourel*, *yec'hedel* diouzh an tu all, an hini kentañ o vezañ aotreet hepken d'ar *merataer-bevfiñvour* (anvad all : *leuñvour*) diplomet.

Lavarout a reer eo yac'hadel ar *merataerezh* pa vez amkanet da wellaat stad kleñvedel ar gouziviad ; sportel, kenedourel, yec'hedel pa vez amkanet da greskiñ hevoud ar gouziviad hep mui.

GE 13 10 07 – Kemer a rafen *leuñviñ* en un erdal ledan : "arloañ embregoù diastok ouzh ar c'horf" (dre *diastok* ez intentan evel just "diwarbouez an daouarn", met ivez "diwarbouez nep araez en astenn da pe en erlec'h ouzh an daouarn" — soñjal a ran e Br. *froumleuñviñ*, *froumleuñver*, Gl. *vibromassage*, *vibromasseur*) — hag ardaoliñ un talvoud spesadel da Br. *merata*, evel ma rez a du 'rall. Alese, Br. *merataer-bevfiñvour*, plakadur diwar ar charbañ gallek, zo diezhomm. Spiriñ a ra Br. *leuñvour*.

Diwar vont e venegan an termen all kinniget gant *Ofis ar brezhoneg* evit ar *merata sportel* : *dorloiñ*. Pell a-walc'h emañ diouzh ster lennegel pe henvoazel ar verb, nes avat d'ar gerdarzh : **do-ro-lom-* (DGVB 147), ennañ enta dave d'an dorn, evel *leuñviñ*, *deleuñviñ* (GEAK 133), *leuñverc'h* (La-07 22-25), *boloiñ* (La-07 52)... Da venegiñ ivez ur bomm arveret gant CHAN e 1977 : "He gwelout a reomp o flourañ ur babig ha leuñviñ ha dorloiñ hir amzer gant eoul" (*Emsav* 122 41).

Evit kenderc'hel gant va evezhiadenn a-zioc'h, e lezfen gant Br. *leuñviñ* un erdal ledan, ur ster hollek, genadel, kuites da intent Br. *merata* gant ur c'hemeradur kalvezekoc'h, lakaomp evel unan eus ar modoù *leuñviñ*.

4. MASSAGE CARDIAQUE

GC 25 09 07 – Evit ma ve bastus un amredad gwad kalvezadel, e rank ar gwad amredeket gant ur gwask 7 pe 8 cm bevargant. E-pad pell, ne c'halle ar surjianed tizhout hevelep gwask nemet dre verata ar galon etre o daouarn. Anv

ez eus enta a Br. *merata kalonel surjaniel, merata kalonel brusk digor*, Gl. *massage cardiaque à thorax ouvert*.

E-tro 1960, imbourc'herion Baltimore a ziskouezas e oa tu da seveniñ un amredad gwad bastus hep oberatadenn, dre arloañ embregoù gwask-diwask ouzh brusk ar gouziviad. Anv ez eus enta a Gl. *massage cardiaque externe (M.C.E.) pe à thorax fermé*.

Penaos dezgeriañ hevelep ober aotreet da forzh pe zeborzher ?

A-benn kavout un termen brezhonek azas e ranker deskrivañ an embreg :

Gouziviad en e c'hourvez keinel war al leur, an deborzher daoulinet e live an divskoaz anezhañ. Gant palvoù e zaouarn lakaet an eil war egile, hemañ a arlo a-nerzh gwaskoù (e-tro 60 pe 70 dre vunud) ouzh gorre an div drederenn grenn eus ar glerenn.

Kealioù da zec'heriañ :

- 1) embreg renet gant daouarn an deborzher (ha n'eo ket gant ur benvegad tredanel pe all)
- 2) amkanet da azreiñ lañs d'ar galon
- 3) dre waskañ-diwaskañ ar glerenn.

Kinnig a ran Br. *dornazlañs g.-où kalonel, dornazlañs ar galon*, Gl. *massage cardiaque externe (M.C.E.), massage à thorax fermé*.

GE 13 10 07 – Anzav a ran ne ven ket tuet da arverañ Br. *dornazlañs*, da gentañ en abeg da gemplezhded sonel ur ger a arver boutin, gant an daou genstok kensonennoù ([rn], [zl]) a zo ennañ ; d'an eil, pa gavan diaes deren *dorn* goude m'hor boa divizet e lezel a-gostez er steregor-mañ en askont d'e lieskemeradegezh ; d'an trede dre ma 'z eo Br. *dornazlañs* arouezus dre an daved, pezh nad eo ket ur si moarvat, met gwell el lavar skiantel chom kantet, pa c'haller, en aroueziñ ergorel (me oar ez eer aliezik hebiou d'an erbed-adenn — da skouer, pa reer gant Gl. *hygiène* pe Br. *yac'hadurezh* — plac'hed mat eo ar yezhoù, met arabat mont re bell ganto !)

Tro 'm eus bet d'ober anv eus ar pleustr-se e GEVEZ-2 :

bouche-à-bouche : méthode du — ♦ mouth-to-mouth respiration ♦
deanalañ genoù-ouzh-genoù

hentenn wenterezh kalvezadel, an deborzher o keflor'hañ analerezh ar gouziviad diwar-bouez aer e analerezh dezhañ ; stouet war dreñv e vez penn ar

gouziviad, piñset e zivfron, enc'hwezhet aer en un talm a 15 gwech bep munud ; war un dro, diouzh ret, e vez embreget ul leuñvad kalon

Evel just, prest e ven da zilezel ar geriennoù *leuñviñ kalon*, *leuñvad kalon* mar be prouet din ned int kevazas, da skouer dre ziskouez ar vezañs ganto eus ur forc'hellegezh.

5. MASSOTHÉRAPIE

GC 25 09 07 – Gl. *massothérapie* "emploi thérapeutique du massage", "arver yac'hadel ar merata".

Kinnig a ran Br. *dorngurañ*. Arver ar rakrann *dorn* a c'hallfe degas forc'hellegezh (Br. *dorn*-, Et. *chiro*- [kv. *kiropter* in La-09, pp. 162, 177]) ha Br. *dorngurañ* lakaat da soñjal e Sz.Gl. *chiropractor*. Met kinnig a ran ur ger brezhonek dioutañ e unan da gevatal da Sz.Gl. *chiropractor*. A hent all, na pa vefe graet ar merata diwar-bouez binvioù tredan, e c'haller merkañ e vez ar re-se dornreet forzh penaos.

GE 13 10 07 – Anv zo amañ, na mui na lei, eus a anvez Br. *merata yac'hadel*, a rafen me anezhañ Br. *leuñviñ yac'hadel*. A-zioc'h e lavaran an arbennadenn a savan ouzh arver *dorn*- en degouezh. Hag ezhomm zo eus un termen all untamm ? Bezet pe vezet, ha rekis eo dec'heriañ bep taol keal ar c'hurañ pa veneger un embreg yac'hadel ? Tremen a reer digudenn gant Gl. *acupuncture*, Br. *nadozwanañ*, hep mont da glask Gl. **acupuncturothérapie* ha Br. **nadozwangurañ*. Da welout ha ne spir ket Br. *merata* hep mui, pe *merataerezh*, dres pezh a rez gant ar c'hevatal a roez da Gl. *masso-kinésithérapie*, kurzhad diwar *massothérapie associée à la kinésithérapie* : *merataerezh-bevfññouriezh* ?

6. KINÉSITHÉRAPIE

GC 25 09 07 – Gl. *kinésithérapie*.

“Traitement de certaines affections par des mouvements imposés au tronc ou aux différents segments des membres. La kinésithérapie est passive quand le praticien effectue lui-même le mouvement sur le patient dont les muscles sont relâchés. Elle est active quand le patient parvient à effectuer seul le mouvement prescrit. La kinésithérapie est le plus souvent associée au massage ; on parle alors de masso-kinésithérapie.”

“Yac'haat anaezioù 'zo dre fiñvoù arloet ouzh ar c'hef pe ouzh rannoù an izili. Gouzañvat eo ar vevfiñvouriezh pa arlo ar c'hurer ar fiñvoù ouzh ar gouziviad distenn e gigennoù. Oberiat e vez pa zeu ar gouziviad a-benn d'ober e unan ar fiñvoù erverket. Peurvuiañ e vez ar vevfiñvouriezh a-ser gant ar merata; anv ez eus neuze a verataerezh-bevfiñvouriezh, pe berroc'h a leuñvouriezh.”

Br. bevfiñvouriezh

GE 13 10 07 – Teir evezhiadenn :

I. Un disterig disheñvel eo an despizadur roet gant GARNIER DELAMARE, *Dictionnaire illustré des termes de médecine* (29e édition, Maloine, 2006, teskanv arveret amañ : G&D) : “Nep mod yac'haat o wezhiañ war ar bevedeg dre c'houlankañ outañ fiñvoù pe oberiat, pe gouzañvat : meratadoù, gimnastik, addiorren arc'hwelel” — pezh a glot gant an arver boutin, e kement ma 'z eus unan, eus ar yezhoù kempred : atav e reer ac'hanout ul leuñvour pe un kiné(sithérapeute) ha n'eo ket ur bevfiñvour pe un masso-kinésithérapeute !

II. Hervez ar ginnigadenn a ran pelloc'h a-dal da Gl. *mouvement* (imposé pe prescrit), eleze Br. *defiñval*, e c'hallfed sevel termennoù heñvelster : *defiñverezh*, *defiñvgurañ*, h.a.

III. Diegi 'm bez oc'h arverañ ar c'hevatalioù da Gl. *gymnastique* kinniget gant VALL : *gourenerezh*, *embleustrerezh*, gant DFBH : *korfembregerezh*, re strizh pe re ledan o erdal, pe gant GBAHE : *jiminas* — mar bez deuet mat ar bec'hiad fent a chom stag ouzh amprestoù gogeüs evel *oristal*, *termaji*, ne zere ket *jiminas* ouzh un diskiblezh ha n'eus enni netra c'hoarzhus. Betek gouzout, e ran gant Br. *gimnastik*.

7. MASSO-KINÉSITHÉRAPIE

GC 25 09 07 – Gl. *masso-kinésithérapie*

“Association du massage et de la kinésithérapie.”

“Kevredadur ar merata hag ar bevfiñval.”

Br. *leuñvouriezh b. (merataerezh-bevfiñvouriezh)*.

GE 13 10 07 – A-zioc'h e 'm eus bet tro da lavarout dit va soñj a-zivout Br. *merataer-bevfiñvour*. Diwar vont, kevatalioù Gl. *masso(-)kinésithérapie* zo SzGB. *physiotherapy*, SzUSA. *physical therapy*.

8. MANIPULATION, MOBILISATION, MANŒUVRES DE MASSAGE

GC 25 09 07 –

“MANIPULATION. Action d'effectuer certaines manœuvres manuelles [...] pour remédier à certains déplacements osseux (vertébraux, p. ex.)” (GARNIER DELAMARE, *Dictionnaire des termes médicaux*, a deskanvin : G&D)

“MANIPULATION. Manœuvre manuelle consistant à mobiliser certaines articulations par pression ou étirement modérés. *Manipulations vertébrales*” (Pet. Rob.).

“MANIPULATION VERTÉBRALE. Mobilisation forcée, brève et mesurée, des articulations d'un segment de la colonne vertébrale dans un dessein thérapeutique (V. chiropractie)” (Larousse).

Bez' ez eus tri ger gallek : *manœuvre*, *manipulation*, *mobilisation* ha mar sav kudenn da lakaat kemm etrezo, n'eo ket un afer a yezhouriezh hepken, met un afer... a lezvarnerezh. Berzet groñs eo ouzh al leuñvour, dindan boan a geisiadur, ac'hoel e Frañs, embreger ur *manipulation* endra vez e labour pemdeziek ober *mobilisations* ha *manœuvres* a bep seurt.

Sed un displegadennoù.

Desellomp un degouezh louereel eeun.

Ar gouziviad azezet. Al leuñvour, dre stardañ gant unan eus e zaouarn talbenn diadrefñ ar vrec'h, a zalc'h houmañ diloc'h. Gant an dorn all e vount traoñ an arvrec'h palvasavet a ziavaez da ziabarzh hag a ziabarzh da ziavaez o c'houlankañ eno ur fiñv bihan e-tro 1 cm pe 2 cm heled. Embreget en deus ur *mobilisation* gouzañvat, un ober standur hemañ e tachenn e vicher. Mar merzh al leuñvour, dre geñveriañ an div arvrec'h, eo bevennet an heled en unan anezho, e klasko frankaat ar c'henvell paler-helmo ha / pe ar c'henvell paler-gwerzhid. Penaos ? Derc'hel a ray start traoñ an arvrec'h gant unan eus e zaouarn ha gant egile e ray ur *mobilisation forcée*, *brève* ha *mesurée* — Sz.Gl. *thrust* — dre vountañ an ilin war ziabarzh ha / pe war ziavaez.

Pezh a laka kemm etre an daou ober eo an doare ma vez renet ar fiñv : er c'hentañ degouezh — a r *mobilisation* gouzañvat — en deus al leuñvour kaset ar fiñv o terc'hel kont eus an heled reol ; en eil degouezh — ar *manipulation* — en deus kaset ar fiñv en tu all d'an heled reol — hep mont betek devoudañ ur *gouzisvellad* (Gl. *subluxation*), anat, dre ma rank an embreg bezañ *mesurée* ! — pezh n'en deus ket gwir d'ober hervez lezenn, e Frañs da nebeutañ. A-ratozh ez eus bet dibabet ur skouer eeun hogos amoet, met ret eo anzav e c'hell ur *manipulation* bezañ arvarus mar bez renet fall (war ar mellkein gouzoug, da skouer). Unwir ar vezeion arbennikaet eo (e oa) embreger ar *manipulations*. Tamm ha tamm e hañval al lezennoù kuñvaat e

Frañs hag e tifret ar giopraktored, osteopated, etiopated... evit bezañ aotreet da embreger o c'halvezerezh hep bezañ keisiet, met un afer all eo.

Dezrann an despizadurioù usveneget.

Ouzhpenn an *déplacements osseux* meneget gant G&D e vefe mat ouzhpennañ *et blocages articulaires*. Gant gwir abeg e ra anv G&D a *déplacements vertébraux*, *p. ex.* rak *manipulations* ez eus estreget ar re renet war ar mellkein evel diskouezet dre ar skouer amañ a-zioc'h. E se e laka an etiopated kemm etre *manipulation du tronc* (brusk, lestr) ha *manipulation périphérique* (izili). G&D avat ne bouez ket war doareoù ar *manipulation : forcée, brève, mesurée* hag an despizadur a gaver ennañ a c'hallfe klotañ gant forzh peseurt fiñvad gouzañvat ar vevfiñvouriezh. Heñvel rebech da zespizadur Petit Robert. Hini Larousse, e gin, a laka a wel perzhioù resis ur *manipulation : forcée, brève, mesurée*. Kinnig a rafen ar c'hevatal Br. *darfiñv*, ar rakger *dar-* o tec'heriañ ar c'healioù "trumm" ha "dre nerzh", hag an despizadur :

“MANIPULATION. Mobilisation forcée, brève et mesurée, des articulations dans un dessein thérapeutique.”

“DARFIÑV g. -où. Fiñv dreistreol, berr ha bevennet, arloet ouzh an arzoù war un amkan yac'hadel.”

9. MOBILISATION

GC 25 09 07 – N'eus diforc'h ebet ent kalvezel etre Gl. *mobilisation* (anvet dre dreuzarver *manipulation*) ha *mouvement*. Alese :

Gl. *mobilisation*, Br. *fiñv* g., *fiñvad* g., *fiñvadenn* b., *fiñvadur* g.

GE 14 10 07 – Ur gudenn a steradurezh a lakaez da sevel amañ ha na sell ket ouzh domani ar beved hepken : penaos dibab etre Br. *fiñv-* ha *loc'h-*. En Alvezoniez e reer Br. *Loc'honiezh*, Gl. *mécanique* eus studi dilec'hiadur ar c'horfoù dindan wered an nerzhoù, ha Br. *Fiñvoniezh*, Gl. *cinématique* eus rann al Loc'honiezh o studiañ an dilec'hiadoù ent dizalc'h diouzh an nerzhoù o dec'han. E domani ar beved e ranker lakaat e penn kont ur gemez ouzhpenn : mar kempleg nep dilec'hiad da savelennoù al Loc'honiezh, ar re-mañ a ro tro d'ober meiz war an dilec'hiadoù evel devoùoù alvezel ; da beurgompren an dilec'hiadoù en amgant bevedel avat e ranker daveiñ d'ar bev ez int darvoudoù evitañ, eleze o devez evitañ “ster” pe, resisoc'h : *eul*. E se, e brezhoneg, evit an dilec'hiadoù gant ar bevion, eur tuet d'ober gant *loc'h-* en

un diarsell alvezel, gant *fiñv*- pa zaveer d'ar bev ez int darvoudoù evitañ, eleze pa lakaer e penn kont an *eul* anezho. Da skouer e komzor eus *ur c'henvell heloc'h ent vonan* (Gl. *une articulation normalement mobile*) evel ma rafed a-zivout mudurun ur prenestr, met diwar-benn un den seizet e lavaror : *ned eo ket evit fiñval e vizied*.

Er Vezekniezh ez a ar prezeg eus un diarsell d'egile. Gwech e komzer evel un treloc'her (bommoù tennet eus GEVEZ.ms) :

Br. *lemel loc'husted / adloc'husaat ur c'henvell*, Gl. *supprimer / rétablir la mobilité d'une articulation*

Br. *diloc'hekaat dent aet distrantell*, Gl. *stabiliser des dents devenues trop mobiles*

Br. *heloc'hded re vras ar sac'henn*, Gl. *la trop grande mobilité du cæcum*

Br. *ec'honad analadel deloc'hadus*, Gl. *volume pulmonaire mobilisable*

Gwech e lakaer e penn kont ar c'hentod,

a) kentod ar gouziviad (diarvenn pe diarzoug) pe e arc'hwelioù bevedel :

Br. *dic'houestad da nep fiñval emdarzh*, Gl. *incapacité de toute mobilité spontanée*

Br. *steuz ar fiñval emdarzh*, Gl. *abolition de la motricité spontanée*

Br. *fiñverezh andiarvenn*, Gl. *activité motrice involontaire*

Br. *istead hag ispad fiñval ar spergelligoù*, Gl. *diminution de la motilité et de la durée de motilité des spermatozoïdes*

Br. *strafuilh e durc'haat diarzoug ar sell o tiraez ar fiñval erlenañ*, Gl. *trouble de l'orientation du regard portant sur la motilité de poursuite*

b) kentod an aroueler — kent reiñ bommoù arver koulskoude e rin div evezhiadenn.

I. Notomp kemeradurioù neuennus an termenoù gallek, an tri zermen *mobilité*, *motilité*, *motricité* o vezañ graet outo alies evel heñvelsterioù — pezh nad eo ket hon afer goude holl e kement ma 'z eomp ni d'an traoù ha n'eo ket d'ar gerioù !

II. A-du ganit evit ober gant deveradoù diwar *fiñv* a-dal da Gl. *manipulation* ha da Gl. *mobilisation*. A-du ivez evit ober Br. *darfiñval* eus Gl. *manipulation* intentet evel “*mobilisation forcée*”. Skort e kavan avat ar c'hevatal Br. *fiñval* a ginnigez da Gl. *mobilisation*, rak ar *fiñval* a c'hell dont a-berzh ar gouziviad koulz hag a-berzh al leuñvour ; evit hepkoriñ ar forc'hellegezh e kav din e tere ar rakger *de-* o verkañ aze ar c'hentod a-ziavaez. Ober a rafen gant Br. *defiñval* zoken e degouezh ar *mobilisation active*, rak mar fiñv ar gouziviad ez eo diwar gentod an aroueler.

Br. *defiñval gouzañvat*, Gl. *mobilisation passive*

Br. *defiñval oberiat*, Gl. *mobilisation active*

Br. *defiñval oberiat rik, defiñval peuroberiat*, Gl. *mobilisation active pure*
 Br. *defiñval oberiat ameilet, defiñval damoberiat*, Gl. *mobilisation active soutenue, mobilisation activo-passive*

Un notennig c'hoazh a-zivout Gl. *forcer*, a dalvez amañ "mont a-nerzh en tu all (d'ar bevennoù boas pe reol, h.a.)" — ober a rez gant Br. *dreistreol* a zo kevazas a dra sur ; e lec'h all e ran gant Br. *helic'hiñ*, a zerefe ervat a-dal da Gl. *forcer* (*un gibier*) : *helic'hiñ* (*ur jiboez hag... un arc'hwel bevedel*) : sk. : *ec'hanalad helic'het*, Gl. *expiration forcée* ; el Leuñvouriezh e c'hallfed marteze despizañ an *darfiñval* evel un *defiñval helic'hat* ?

GC 24 10 07 – Gwell eget Gl. *mobilisation activo-passive* e reer gant *mobilisation auto-passive*, ar gouziviad oc'h arverañ unan eus e izili yac'h da zefiñval an ezel anaezet.

GE 25 10 07 – Gl. *mobilisation auto-passive*, ar gouziviad o sammañ e unan roll an ameiler : Br. *defiñval unanameilet* ?

10. MANŒUVRES

GC 25 09 07 –

“MASSOTHÉRAPIE : Ensemble de techniques regroupées en sept grands types de gestes : les *effleurages* aussi appelés *pressions glissées superficielles* (P.G.S.), les *pressions glissées profondes* (P.G.P.), les *pressions statiques*, les *pétrissages*, les *frictions*, les *percussions* (variantes : *pianotements*, *hachures*) et les *vibrations*.”

Effleurage (pe pression glissée superficielle)

“Mode de massage qui consiste à passer légèrement la main entière ou l'extrémité des doigts, ou bien la face dorsale des phalanges, main fermée, sur les parties à masser. Son action sédative s'exerce sur la peau et les tissus superficiels.”

“Doare merata, anezhañ tremen skañv an dorn a-bezh pe penn ar bizied, pe talbenn kein an oeñsoù, dorn serr, war ar parzhioù korf a leuñver en amboaz hezañ ar c'hroc'hen hag ar gwiadoù gorre.”

Greomp tro al loazioù en hon c'herz :

VALL : “EFFLEURER. *Spinañ, klisiañ, rifiñ, graspiñ*.”

GIBR : “SPINAÑ. 1) *effleur*. GReg. : « effleur, enlever un peu de la peau » ; 2) *sucer* (*une plaie*). GReg. : « sucer une plaie, guérir une plaie par un pacte en la suçant (ce qui est fort commun) ».”

GBAHE : “SPINAÑ. [...] stekiñ ouzh udb. skañv ha diwar-c'horre. [...]. Pareañ o tremen an daouarn war-c'horre.”

GIBR : “KLISIAÑ. *Effleurer, écorcher superficiellement*. GReg. : « effleurer, enlever un peu la peau ».” Bevennetoc'h eo erdal *klisiañ* eget erdal *spinañ*.

GIBR : “RIFIÑ. 1) *égrener (le lin, le chanvre)* ; 2) *effleurer*.”

GBAHE : “RIFAL. [...] spinañ. *Rifet en deus ar boled skoaz un ofiser*.”

GIBR : “GRASPIÑ. *érafler*. L'Arm. : « effleurer, enlever très-peu la peau. [...] froisser, écorcher un peu en froissant ».

GBAHE : “GRASPIÑ. Kignat an disterañ gorre ar c'hroc'hen dre spinañ anezhañ.”

GEVEZ : “GRASPAD. *Abrasion, érosion*.” Pell emamp diouzh « tremen skañv an dorn war ar parzhioù a leuñver » !

Kinnig a ran enta : Br. *spinañ*, *spinad*, *spinadenn* a-dal da Gl. *effleurer*, *effleurage*.

Hag ar c'henster Gl. *pression glissée superficielle* ?

GE 16 10 07 – A-du ganit evit kinnig Br. *spinañ* a-dal da Gl. *effleurage* (n'eo ket dav menegiñ ar pennanvioù deveret : e brezhoneg ez eo hogos reizhiadek steradur an deveradoù ; en eneb, e galleg eo bet kaset donoc'h an diforc'hekaat : da skouer, tra ma veizer ar c'hemm ster etre Gl. *effleurage* hag *effleurement* n'eo ket dre berzh reolennoù ar yezh, met diwar-bouez perzhiadur an daou c'her en istor ur gevredigezh, ez eo a-walc'h dezren hervez reolennoù ar steradurezh vrezhonek ster Br. *spinad*, *spinadenn*, *spinidigezh*, h.a. diouzh ster *spinañ* — ac'hoel evit an ampoent !).

Kent mont pelloc'h, un evezhiadenn a-zivout Gl. *pression glissée*.

Ar c'herienn Gl. *pression glissée* zo disoc'h un dareulad paot e galleg, ac'hoel e galleg dec'h, anezhañ reiñ ur c'heveldodiñ e rezh ur c'hevandodiñ, eleze ur penndod + penndod e rezh ur penndod + ketod, en degouezh : *pression* + *glissement* e rezh *pression* + *glissée* — dareulad henneth a denner da zilezel e galleg hiziv pa lavarer da skouer : *copier-coller* ha n'eo ket **copie collée*.

Ne gav ket din hor be da besketa “eus poubellennoù ar galleg” evel ma lavare GP. A dra sur ez eo gwell lavarout Br. *pouezañ-linkañ* — intentet “pouezañ en ur linkañ” (VALLÉE en dije lavaret *pouezañ-ha-linkañ*).

Gl. *superficielle* amañ a zeu da spizañ *pression* ; an dareulad usveneget ne lez nemet ur pennanv er c'herienn hag an eil ketod (an adanv *superficielle*)

a zegouezh dre ret da hgozenn dezhañ. Merkomp avat ne dalvez ket *superficielle* amañ kement ha Br. *a-c'horre*, met *bas* : ar gwask, ha kreñv pe gwan e ve, a chom arloet ouzh ar *gorre* ; *superficielle* a dalvez ne dizh nemet gwiskadoù *bas* ar gwiadoù. A se e kinnigfen : *pouezañ-linkañ a-vas* — en ur fiziout en un divellekaat a-berzh ar yezherion evit intent *a-vas* evel o spizañ *pouezañ* ; diouzh ret e ve arveradus, ha hi strobosoc'h, ur c'herienn evel *pouezañ a-vas ha linkañ*...

Pression glissée profonde

GC 25 09 07 – Ar jestr micherel zo heñvel ouzh an hini arveret er spinañ, met al leuñvour a rikl e zaouarn war c'horre ar c'hroc'hen en ur arloañ ur gwask outañ, gant an amkan prederiañ dreist-holl ar c'higennoù hag ar faskiennoù.

GE 16 10 07 – Kinnig a rafen : Br. *pouezañ-linkañ a-zon* pe *pouezañ a-zon ha linkañ*.

Pression statique

GC 25 09 07 – Doare merata, anezhañ gwaskoù berr arreet, arloet kreñv pe greñvoc'h gant an dorn pe ur biz ouzh ar parzh korf a leuñver war an amkan prederiañ ar c'higennoù hag ar gwazhied.

GE 16 10 07 – Amañ e heuilhfen a-walc'h ar galleg. Kentoc'h eget mont dre an nac'hañ : *dilink*, *diloc'h*, h.a., e kemerfen an termen fizikel Br. *diasav* : Br. *pouezañ diasav*.

Pétrissage

GC 25 09 07 – An embreg arveretañ er merata, anezhañ gwaskañ ar gwiadoù etre meud an dorn dehou ha pevar biz diwezhañ an dorn kleiz hag a-geveskemm o riklañ gorrek an daou balv war ar parzh korf a leuñver evit prederiañ an amwiskad hag ar c'higennoù gorre mar bez moan ar pleg etre bizied al leuñvour ; pe ar c'higennoù don hag ar faskiennoù mar bez tevoc'h.

A-douez an holl gevatalioù roet gant ar c'heriadurourion da Gl. *pétrir* : Br. *mezañ*, *merat*, *mezellañ*, *mezeta*, *dorloiñ*, *trapañ*, e hañval *mezañ* bezañ ar c'hevazasañ.

GE 16 10 07 – A-du ganit. Dre eurvad, diwar hini eus ar stirannoù - *mez-* o paotaat e brezhoneg n'eus bet deveret ur verb *mezañ*. A du 'rall ned eo ket anavezet mat orin Br. *mezañ*, Kb. *maeddu* "to beat, strike, smite", met o steriegezh a zere ouzh ar c'heal a glaskez dec'heriañ.

Friction

GC 25 09 07 – Er merataerezh e vez gant ar ger-mañ daou gemeradur :

1) Kemeradur hollek :

“**FRICION**. Frottement effectué sur quelque partie du corps avec la main sèche ou enduite d'un liquide ou d'une pommade. (La friction sèche s'apparente au massage, elle facilite la circulation, calme la douleur, rétablit l'équilibre neurovégétatif. Effectuée avec un produit pharmaceutique, elle peut être révulsive [alcool camphré ; histamine, etc.] ou viser à introduire localement un médicament à travers la peau [salicylate de méthyle, hydrocortisone, anticoagulants ou anti-inflammatoires, etc.]” (Larousse).

“**FRICION**. Manœuvre de massage consistant à frotter vigoureusement une partie du corps pour provoquer une révulsion ou faire absorber un médicament par la peau” (Petit Robert).

A-dal da Gl. *friction*, *frictionner* er c'hemeradur hollek, damheñvelster da Gl. *frottement*, *frotter*, e kinnigan Br. *rimiañ*.

2) Kemeradur kalvezel :

“**FRICION** Mode de massage consistant dans des mouvements de va-et-vient de la main assez appuyés pour entraîner les téguments et les déplacer sur les plans profonds” (G&D).

Diglok eo an despizadur-se rak an embreg a c'hell bezañ renet gant un pe lies biz kenkoulz all. Reishoc'h e ve an despizadur-mañ :

Doare merata, anezhañ monedoneoù an dorn a-bezh pe un pe lies biz arloet start a-walc'h ouzh ar parzh korf evit dilec'hiañ an amwiskad o riklañ war an tachadoù don. An dorn pe ar bizied ne zilec'hiont e nep doare war ar c'hroc'hen, chom a reont peg outañ ken ma 'z eo bevennet heled ar fiñvoù gant gwevnded vras pe vrasoc'h an amwiskad. Gwered : prederiañ an tachadoù danlec'hiet, kigennoù ha stagelloù pergen.

A-dal da Gl. *frictionner*, *friction* er c'hemeradur kalvezel, e kinnigan Br. *donrimiañ*.

Percussion (pe tapotage, tapotement)

“Mode de massage qui consiste en une suite de chocs superficiels ou profonds exercés soit avec les doigts (pianotage), soit avec le bord cubital des mains (hachure), soit avec le poing sur la partie du corps à masser.”

1) *Pianotage*

Pell emaomp diouzh ar c’hoari piano, nesoc’h d’ar skeiñ war glavier ur skriverez. E se e kinnigan Br. *biziata*.

2) *Hachure*

“Mode de massage qui consiste à percuter une partie du corps avec le bord cubital de la main” (G&D).

An diskoulm eeunañ a vefe leterc’hañ, evel ma ra ar galleg, jestr an den o trailhañ, o viñsañ boued (ognon, kig, h.a.). Hag e tisoc'hfemp gant Br. *miñsañ* a-dal da Gl. *hacher*.

Hevelep despizadur avat a c’hallfe bezañ hini ur *shuto*, ger japanek (Jp. *shu*, Br. *dorn* ha Jp. *to*, Br. *sabrenn*), da aroueziñ ur c’halvezder arveret gant ar sportourion emganner (judokaed, karatekaed, h.a.). Dres heñvel eo ar jestr en daou zegouezh ; dre an nerzh (hag ar pal !) avat e vez lakaet kemm. Ha ne vefe ket tu da c’hounit korvo gant ar c’heal-se ? Br. **shutoiñ* a vefe Gl. **porter un shuto*, hag un displeit e vefe kavout an un ger e div ziskiblezh ken pell an eil diouzh eben ? Perak ket Br. *chutoiñ*, Gl. *exercer, pratiquer des hachures* ; ha deveradoù : Br. *chutoad*, Gl. *hachure*, h.a. ?

3) *Percussion*

Doare merata anezhañ ul lerc’hiad tosoù gorre pe zon graet gant ar bizied (biziata) pe gant ribl a-helmo an daouarn, pe gant ar meilh-dorn hag arloet ouzh ar parzh korf a venner leuñviñ. Gwerediñ a ra war ar c’hroc’hen pa vez an embreg renet skañv, war ar c’higennoù pa vez renet don.

Ne c’haller ket dec’heriañ an holl gealioù : 1) tosoù, skoadoù, 2) arreat, 3) amkanet da brederiañ ur gouziviad.

Br. *hedosata, hedosiñ* ?

GE 16 10 07 – Arverañ a rafen laouen Br. *rimiañ, donrimiañ, bijiata, miñsañ* ha, perak ket, *chutoiñ* ; *hedosiñ* avat ne rafen ket : perak a-greiz holl ar rakger *he-* ? ha perak ne rez ket gant *herimiañ, heviziata, heviñsañ*, h.a. ? Diforc’hiñ a fell dit ar mod-se merata diouzh ar *c’hiziata* embreget en imboure’h klinikel. Hogen ha ne zerefe ket kentoc’h Br. *tosata* ? Pe *stokata*, na pa ve e koun eus barzhoneg Maodez GLANNDOUR “Glav goañv” : “*Vit va*

gervel e-maez / Da c'hoari, da c'hoari, / E stokata prestik / Da vizied arc'hant'' ?

Vibration

GC 25 09 07

Doare merata anezhañ stroñsadoù herrek hag arreet, arloet gant ar bizied ouzh ar parzh korf a leuñver gant an amkan gwerediñ war ar gwiadoù don.

Skuizhus eo d'al leuñvour ren hevelep embreg ouzhpenn un nebeut munutennoù. Rak se e vez arveret binvioù tredan : froumleuñverioù, ganerioù ussten, h.a.

Gl. *vibrer*; *vibration*, Br. *froumañ*.

Sl. **CHIROPRACTIE ; PHYSIOTHÉRAPIE ; POMMADE**

MASSIF

MME 02 03 07 – Ha dereout a rafe ober gant Br. *anniveradus*, Gl. *indénombrable* e domani ar Yezhoniezh ? Lavarout a reer ivez eus hevelep gerioù : *massif*, *massique* ; KERVELLA a rae gant Br. *gerioù hollek*.

GE 03 03 07 – Ne anavezen ket Sz. *mass terms*. Forzh penaos, ankev-azas eo ober gant *terms* pa 'z eus anv eus *uses*. Hag ezhomm 'zo eus termenoù estreget ar re degaset gant KERVELLA (YBRB 215), eleze *hollder* hag *hollek* ? Adkemeret int bet ganeoc'h e GBAHE ; ha diskouez a rit, pezh na ra ket KERVELLA, e vez arveret an un termen ken en hollder (*ar paper*, danvez intentet ent hollek, *mass use* !), ken en unander (*ur paper*), pe c'hoazh ken er strollder (*ar frouezh*, *pa vezont darev*), ken en hollder (*teurel frouezh*), ken en unander (*an aval zo ur frouezh mat*). Diouzh va zu e 'm eus klasket gounit korvo gant an daou arver, stroll hag unan, eus termenoù skiantel 'zo (*molekul*, *ion*) evit skañvaat ar prezeg (La-16 361 hh.) ha kement-se dre zezrannañ an argraf etre an tri live neuziadurel, kevreadurel hag ambredadurel. Un dezrann heñvel o lakaat e penn kont hollder hag unander a c'hallfed ren. Ne gav ket din e ve da zilezel ar ger *hollder* er ster a ro KERVELLA dezhañ ; *hollek* avat zo amsteriek, rak sterioù all en deus er Boelloniezh hag e lavar ar pemdez ; evel just e oa diaes derc'hel ar gensturbed : *unander*—*anv unan*, *strollder*—*anv stroll*, *hollder*—*anv *holl*. Padal eo gwell na droc'holiañ pep tra. Evidon a

lavarfe *ur pennanv (arveret) en hollder*, met perak ket *pennanv hollek (e ster Kervella)* [= *pennanv ma tec'herier drezañ ur selled hollek*].

N'eo ket souezhus na gavout meneg eus an hollder e goulun an niver savet gant GP (La-16 362). Ober a rae renabl ar furmoù neuziadurel, hep daveiñ d'al live kevreadurel, na dreist holl d'al live ambredadurel (ma pleder gant an arverioù hervez pezh a venn ar yezher lavarout). Er par neuziadurel ned eo ket an hollder disheñvel diouzh an unander (*paper; paper*) ; er par kevreadurel kennebeut : *ar paper n'eo ket houarn, ar paper-mañ n'eo ket sinet* (ganto *bec'h skañv* evit ober gant an termen a ginnigan evit aroueziñ an “*unander kevreadurel*”) ; ar c'hemm etre *unander* hag *hollder* ne zeu war wel nemet en derez ambredadurel, hervez ma vuker d'ar paper evel danvez, ent hollek, pe d'ar paper-mañ paper ent dibarek.

Anat ned eo nemet boulc'het hanc'herieg ar c'hramadeg, rak mar 'm eus klasket lakaat kemm etre unander, h.a. neuziadurel (rummenn an *niver*) hag unander, h.a. kevreadurel (rummenn ar *bec'h*), e chom da savelañ rummenn an unander, h.a. ambredadurel.

GE 06 03 07 – Merzhout a ran ne 'm eus ket peurrepontet da 'z aters a-zivout *massif, mass terms*, pa ginnigez *anniveradus* ; yezhonourion 'zo a geveneb diouzh un tu *mass terms, termes massifs, termes non comptables* gant o *référénts non comptables* ha, diouzh an tu all, *termes comptables* gant o *référénts comptables*.

Hogen ar c'hemm etre *comptable* ha *non comptable* zo er sell ouzh an traoù ; n'emañ ket en traoù (en *ergeñverennoù*). Ar mod ma seller ouzh an traoù a ra an diforc'h : sellout a reer outo gant an amboaz anaout o niver, pe gant an amboaz anaout o doare (en ur yezh resisoc'h : e troer outo un *ambredañ pegementiñ* pe un *ambredañ pezoareañ*) ha, da c'houde, eztaoliñ dre al lavar an eil anaout pe egile. Binvioù al lavar er c'heñver-se zo pe neuziadurel (merk al liester da skouer a dalvez peurliesañ da eztaoliñ an anaout pegementiñ), pe gevreadurel (merk al liester da skouer pa c'hoarvez dezhañ azlammat er verboù hag er raganvioù). Merkomp diouzhtu ar skort e vez binvioù al lavar evit eztaoliñ an anaout hor bez eus an traoù. Kemeromp da skouer ar pennanv **koad** [daveiñ a ran da rannoù ar mellad **koad** e GBAHE] ; ent neuziadurel n'eus warnañ merk ebet eus al liester. **I.** Aroueziñ a ra un unanenn, troet outi enta an ambredañ pegementiñ (met n'eo ket forzh petore unanenn evel ma raje ar Jedoniezh, pezh a ampleg ez eus ivez troet outi an ambredañ pezoareañ). **II.** Aroueziñ a ra un danvezenn (lavaromp un

hollenn dre intent *holl-* e ster KERVELLA), troet outi an ambredañ pezoareañ nemetken. **III.** Aroueziñ a ra ul liesenn (hep kemer merk neuziadurel al liester, met gant merk kevreadurel al liester azlammet er verboù hag er raganvioù), troet outi an ambredañ pegementiñ ha pezoareañ evel en **I.** **IV.** Aroueziñ a ra ur strollenn (ur stroll unanennoù), ha piaouañ an hevelep staelad neuziadurel, kevreadurel hag ambredadurel hag e **III.** Anat eo ne zoug ket ar pennanv **koad** drezañ e unan merk ar modoù arver o tont warnañ eus ar sell ouzh an traoù. Eno hon eus un alberz eus ar c'henniñv a vez etre ar yezherion hag o yezh : ar yezherion a stourm da lakaat o yezh da lavarout muioc'h eget ma 'z eo bet prientet da lavarout. Evel se e vez lakaet ar furm **koad** da aroueziñ tro ha tro un unanenn, un hollenn, ul liesenn, ur strollenn : da heul e ra ar gramadegour anezhi tro ha tro un unander, un hollder, ul liester, ur strollder hep ma c'hoarvezfe kemm ebet en he neuziadur, he staelad niverel o vezañ pourchaset dezhi dre gemperzh he arver, eleze dre genarroud ar prezeg. Merkomp koulskoude ne chom ket ken anniñv an holl bennanvioù eus ar yezh evit a sell o staelad niverel. Furmoù 'zo zo “arbennikaet” evel strollder, evel **gwez**, re all evel unander evel **bleudenn**. Ha da gentañ, **koad** e unan, e modoù ambredañ kempleshoc'h, a gemer merk neuziadurel al liester, **koadoù**, hag an adliester zoken, **koadeier**.

Ober anv a *référénts comptables, référénts non comptables* zo ober eus an traoù rummennoù eus al lavar, kouezhañ en “touell ergeñverel” (La-08 332) : an un ergeñverenn a c'haller pegementiñ pe na begementiñ hervez ar sell a daoler outi. Heñvel arzaeladenn ouzh *mass terms, termes massifs, termes comptables* : an un termen, e welet hon eus gant skouer **koad**, a c'hell eztaoliñ ur pegementiñ hag ur pezoareañ. E pep rikted ne c'haller komz nemet eus an *arver pegementiñ* hag an *arver pezoareañ* a reer eus termennoù al lavar e ser ambredañ an traoù.

MASSIQUE

Sl. *MASSIF*

MASSO-KINÉSITHÉRAPIE, MASSOTHÉRAPIE

Sl. *MASSAGE*

MAST-

GE 01 08 07 – E lavar ar Vezekniezh e lunier an termenou a-zave d'ar vronn diwar Et. *mast-*. Dilezet eo bet an termenou deveret diwar ar stirannoù *sen-* ha *mamm-*, sellet evel ankevreal an darn vuiañ anezho (evel Gl. *mammographie, sénologie*). Setu ur roll eus deveradoù *mast-* hag eus ar c'hevatalioù brezhonek a ginnigan evito :

- Gl. *mastalgie, mastodynie*, Br. *bronnost* b. — "nervost er vronn"
- Gl. *mastectomie*, Br. *bronnezvenañ* — "dilemel surjaniel ar vronn"
- Gl. *mastite, mammitte*, Br. *bronnfo* g. — "tanijenn ar vronn"
- Gl. *mastographie, †mammographie*, Br. *bronnluniñ* — "skinluniñ ar vronn"
- Gl. *mastologie, †sénologie*, Br. *bronnouriezh* b. — "diskiblezh vezegel o plediñ gant ar vronn"
- Gl. *mastopathie*, Br. *bronnanaez* g. — "anvad rumm klañvadurioù ar vronn"
- Gl. *mastopexie*, Br. *bronnalenañ* — "adsevel surjaniel ar vronn"
- Gl. *mastoplastie, plastie mammaire, †mammoplastie*, Br. *bronnatelviñ* — "adneuziañ surjaniel ar vronn"
- Gl. *mastoptose*, Br. *bronnislink* g. — "kouezh ar vronn"
- Gl. *mastose, mambose*, Br. *mastoz* g. — "anvad rumm klañvadurioù kuñv anfoel ar vronn"

MÈCHE

MME 04 03 07 – Hag ur ger hengounel (pe un trestumm) ac'h eus dibabet evit Gl. *mèche* (Surjianerezh & Gwinoniezh) ?

GE 04 03 07 – A-zivout Gl. *mèche* ne welan abeg ebet da glask estreget *poulc'henn* ken evit ar Vezekniezh, ken evit ar Winoniezh. Ar ster mezegel oa gant ar ger e grez PELLETIER endeo : "*pourc'henn* tente dans une plaie", in GMB 509.

MÉDECINES PARALLÈLES

MME 08 01 07 – Petra rez eus Gl. *médecines parallèles* ? Br. *mezek-niezhoù kevelat* ?

GE 08 01 07 – Evit a sell Gl. *médecines parallèles* e vo ideologek an anvad lakaet warno hervez ar savlec'hiadur en o c'heñver, evel ma 'z eo e galleg ivez. An *Dictionnaire Garnier-Delamare des termes de Médecine* (2006) a ro da heñvelster : *médecines alternatives, médecines parallèles*,

médecines non conventionnelles, médecines complémentaires gant an despizadur : “Médecines de remplacement (*sous-entendu* de la médecine officielle, classique). Synonyme en fait de *médecines douces*.” Dereout a ra enta da ginnigadenn *mezekniezhoù kevelat* (hag ivez *dazeilat, ankendivizat, klokaat, ersezat* ; pe, diwar ur savlec’hiadur tagusoc’h, *arlezat*).

MÉDIC-

MME 15 12 06 – Petra rez eus Gl. *médicaliser, démedicaliser* ?

GE 15 12 06 – Ne welan nemet Br. *mezegelaat, divezegelaat*, gerioù hir ha heut, met kevazas.

MME 10 02 07 – Ha savet ec’h eus ur roll brezhonek eus deveradoù Gl. *médico-* ? (cf. *-légal, -social, etc.*)

GE 12 03 07 – Amjestr e vez bepred klask kevatalioù d’al luc’hach amaezhel gallek. Er miz tremen e lennen war dalbenn ur stavell gevredik e Treboull : *sokiosevenadurel*. An diaester pennañ eo direstet ar c’hedrannoù gallek : *soci-* a zave tro ha tro d’ar gevredadelezh, d’ar gevredigezh, d’ur c’hevredad, d’ur gevarzhe, d’al labour, d’an darempredoù etre an dud, d’ar gedvuhez, d’ar c’hengred, d’ar c’hedskor, d’al luskadoù ha strolladoù sokialour, h.a. Teuskat diskoulm plakañ *sokio-* bewech — *la France vue en breton*, na petra ’ta ! N’emañ ket en hon galloud diazezañ amaezhiezh ur Stad vrezhon, en hon galloud leun avat emañ dezrannañ an amaezhiezh a zo warnomp, ha da gentañ en e dermenoù. Aze e tle ren muioc’h eget e nep lec’h all ar bennaenn : mont d’an traoù o unan, dreist teogerezh ar gerioù. Ha n’eo ket ul labour aes, rak an traoù a glasker mont dezho a vez alies nivlennek pa na vezont ket ur goullou mik ma tegas pep hini e vennozig ; ar bennskouer eo an termen *socioculturel* a c’hallfed moarvat lakaat dirazañ un dek ger brezhonek disheñvel hervez a gompren drezañ — setu perak e ve gwell mont pelloc’h en degouezh eget yezhourion Treboull (pe Karaez ?) ha tremen gant *sokiokulturel*. Dre eurvad, n’eo ket bepred ken koumoulek an domani amaezhel ma reer gant termenoù a-c’haoliad war meur a ziskiblezh.

Solutoc’h an deveradoù diwar *médico-*. Dav da gentañ dispartiañ an termenoù savet dre geveldodiñ, sk. : Gl. *médicochirurgical* (= *médical* et *chirurgical*) diouzh an termenoù savet dre gevandodiñ, sk. : *médicolégal* (= a-zivout ar *médecine* au service de la *loi*). Tro ’m eus bet da studiañ ar

gudenn e La-17 315 hh. Gl. *médicochirurgical* a rofen da gevatal dezhañ Br. *mezegel-surjaniel*. Evit Gl. *médicolégal* e rofen Br. *lezennvezegel*. Gl. *médicosocial* (= a-zivout ar Vezekniezh embreget er gwarederezh kevredik) a drofen Br. *gwaredvezegel*.

MÉLANISME

MME 11 08 07 – E GEVEZ e rez gant Br. *albinegezh*, Gl. *albinisme*. Hag evit Gl. *mélanisme*, Br. *melanegezh* (+ *melanek*, *melaneg*) ?

GE 12 08 07 – Ya, gwell deverañ diwar *melan-*, rak un niver termenou etrevroadel a gaver eno : Sz. *melanin*, *melanocyte*, *melanoderma*, *melanodermatitis*, *melanoma*, *melanosis*, *melanosome*, *melanotic*... A du 'rall, pell a vezañ unvan a-fet ster eo an arver eus *melan-*. Diouzh un tu emañ an termenou dre *melan-* o taveiñ da *melanin* pe *livegenn velanek*, eleze d'un danvezenn vonan eus ar c'hroc'hen, diouzh an tu all an termenou ma verk *melan-* al liv gell pe du a stader gant un anaf ha pa ve dre benn ar melanin pe get. Ouzhpenn se, ne hañval ket an aozerion reiñ bepred an un ster d'an termen-mañ termen : reoù a ra gant *melanism* evit kement livrezh gell eus ar c'hroc'hen ha *melanoderma* evit al livrezh diwar an usvec'h melanin ; re all ne reont ket gant *melanism* hag a ra gant *melanoderma* dirak kement livrezh gell ezreol (ha melanin pe get e ve al livegenn ensilet ennañ). Br. *melanegezh* enta, h.a.

MÉMORIEL

MME 10 03 07 – Petra rez eus Gl. *mémoriel* war tachenn ar stlenneg ? Ha mat e vefe Br. *kadavel*, *memorel* ? (cf. Pet. Rob. Gl. *capacité mémorielle*).

GE 12 03 07 – Gant *memorel* e c'haller ober evel just, nemet alies e ve gwell tremen gant *memor* : *endalc'h ar vemor* (GSTL 536) ; heñvel dra evit *kadav-* : *barr kadaviñ*.

MÉSODERME

Sl. *DERME*

MESSAGE

Sl. *CARENCE*

MÉTABOLITE

Sl. *ANABOLITE*

MÉTAPHOR-

MME 15 12 06 – E La-09 75 hh. e pledez gant an neuzioù prezeg, en o zouez al leterc'hañ. Ne gaver ket e Pet. Rob. an deveradoù Gl. *métaphoriser*, *métaphorisation*, *métaphorisme* ; ha reizh e ve ober anezho : Br. *leterc'had-eka*, *leterc'hadekadur*, *leterc'hadegezh* ? Daoust hag ur c'hevatal verbel en deus Br. *leterc'hañ* e galleg ? Ha petra rez eus Gl. *métaphore filée*, *suivie* ?

GE 15 12 06 – Br. *leterc'hañ* ha Gl. *métaphore* a ra anv eus an hevelep tra ; an eil avat zo ur verb, egile ur pennanv, pezh a zegas kemm en o arver : *derc'hañ* un dra zo treiñ ar spered outañ ; *leterc'hañ* un dra zo treiñ ar spered outañ ent ameeun (*led-*), dre hantererezh un dra all ; e barzhoneg Roparz HEMON meneget e La-09 83 TA3h, e vez *derc'het* ar stivell ha, dre he hantererezh, *derc'het ameeun*, *leterc'het* an daoulagad. An diaester evit lavarout kement-se e galleg eo n'eus verb gallek ebet o klotañ gant *derc'hañ* er c'hemeradur-se ; an hini nesañ en degouezh e ve *viser* : *viser indirectement les yeux en visant la fontaine* ; hag oc'h adskrivañ an despizadur : *métaphore* "procédé qui consiste à *viser* indirectement une chose en en *visant* directement une autre" ha *leterc'hañ* "viser indirectement [...]" ; alese an diforc'hioù ster etre an deveradoù : mar klot *leterc'hañ*, *leterc'had* well-wazh gant *métaphore*, ne glot ket *leterc'hañ* gant *métaphoriser* — ar verb-mañ a zespizer : "employer en un sens métaphorique" ; e galleg, n'eus verb ebet o klotañ gant *leterc'hañ* — ha n'eo ket *métaphoriser* pergen, rak diouzh un tu e *leterc'her an daoulagad*, diouzh an tu all *on métaphorise la fontaine*. Pe verb brezhonek neuze lakaat da gevatal da *métaphoriser* ? Dav deverañ diwar *leterc'had* : *métaphoriser la fontaine* zo "arverañ "ar stivell" ent leterc'hadek", a c'haller lavarout *leterc'hadekaat* "ar stivell", pezh a ginnigez a du 'rall.

Diwar vont, e venegin an nevezc'her a reas MERLEAU-PONTY gantañ : *métaphoricité* (sl. La-11 76) ; pa gomz eus *métaphoricité générale* (a 'm eus troet : *holleterc'hadur*), e laka war wel an devoud-mañ : merzhout un dra zo war un dro merzhout an dra end-eeun ha, dre e hantererezh, gant pe hep menn, spurmantiñ traoù all a c'hell an dra bezañ al leterc'had anezho ; *derc'hañ* un dra zo war un dro bezañ tuet da leterc'hañ an traoù hon laka an dra da soñjal enno : pel ur frouezhenn a laka da soñjal en un epiderm, resisoc'h : *derc'hañ*

pel ur frouezhenn zo war un dro bezañ degaset da *lelerc'hañ* un epiderm ; devoud hon eus bet tro da studiañ e La-17 361-362 gant Gl. *suggérer*, Br. *dambredañ*. Damheñvelster eo *derc'hañ* hag *ambredañ*, *lelerc'hañ* ha *dambredañ* (a c'hallfed kenkoulz all intent *ledambredañ*) — an diforc'h eo ez eo an *dambredañ* ar wikefre vredel dedalvezet da sevel dareulad al *lelerc'hañ*. Notomp ivez : gant keal an *amzerc'hañ* (Gl. *diaphore*, sl. La-09 310) e tigoras DERRIDA un diraez all d'an argraf.

MME 21 12 06 – Distreiñ a ran gant ar Gl. *métaphore*. Em lizher e c'houlennenn ivez hag ur c'hevatal brezhonek zo da Gl. *métaphore filée*, *suivie* ; *métaphore heurtée*, *brisée*. Ha reizh eo Br. *lelerc'hadegezh*, Gl. *métaphorisme* ?

GE 21 12 06 – Ya, merzhet 'm boa goude taol va ankouadenn a-zivout *métaphore filée* (pe *continué*, pe *suivie* moarvat), a zo ul *lelerc'hañ* askemeret a-hed un destenn (da skouer, eil lodenn eus barzhoneg Roparz HEMON, *Skeudenn*, meneget e La-09 83 : daveiñ a reer d'an dremm poltredet dre un heuliad *lelerc'hadoù*) ; da zibab etre *lelerc'hañ askemeret*, *astennet*, *kendalc'het*, *hedet* (hemañ o reiñ tro da gorvoiñ steriegezh *hed*¹ ha² en ur ser, al *lelerc'hadoù* o vont lerc'h ouzh lerc'h evel gwenan en un hed)... Al *lelerc'hañ hedet* zo war hent an *adammeg* (pa gemer al *lelerc'hañ* neuz un taolenniñ pe un danevellañ).

Evit a sell *métaphore heurtée*, *brisée*, ne 'm eus kavet anv anezhi e nep lec'h ha n'on evit kinnig diskoulm ebet ; hag un despizadur a anavezvez ?

Leterc'hadegezh, OK.

MME 27 12 06 – A-zivout Gl. *métaphore heurtée*, *brisée*, sed a lennan e *Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage*, Larousse, 1994, gant J. DUBOIS, M. GIACOMO, L. GUESPIN, Ch. & J.-B. MARCELLESI, J.-P. MÉVEL :

“Quand elle introduit plusieurs rapprochements successifs, la métaphore est *filée* ou *suivie*, comme dans *cette femme tend les filets de ses charmes pour chasser le gibier des naïfs* ; au contraire, elle est *heurtée* ou *brisée* quand elle rapproche des notions incompatibles, comme dans *Le char de l'État navigue sur un volcan*.”

GE 27 12 06 – Ar *métaphore brisée*, *heurtée* zo enni enta un torr kemezel etre al lankadoù anezhi. Soñjal a ran er stirann *len-* arveret c'hoazh evit merkañ an ereoù poell : *raklen-*, *dianlen-*, h.a., sl. La-05 57 hh. ; graet 'm eus gant *kevanlen* er Boelloniezh evit merkañ ar c'henglott etre an

erganadoù ha gant *dislen(-)* er Vredvezekniezh evit merkañ an diouer a ere etre hag e-barzh ar prepozioù. Er skouer a veneged a *métaphore brisée* ez eus dislen etre lankadoù al leterc'had *le char >< navigue, navigue >< sur un volcan*. Setu perak e kinnigfen leterc'had *dislen* (dre ober un adanv eus *dislen*).

MÉTAPSYCHOLOGIQUE

MME 09 02 04 – Ober a rez gant Br. *trabredoniezh* a-dal da Gl. *métapsychologique*. Perak an adanv Br. *trabredel* e-lec'h *trabedoniel* ?

GE 12 02 04 – Kentañ poent : e galleg e reer alies gant anv ur skiant da venegiñ danvez ar skiant, sk. : Gl. *comportement pathologique* (Br. *realezh kleñvedel*), Gl. *inquiétude métaphysique* (Br. *nec'h trabedel*) (Sl. **-LOGIE**). Eil poent : evit a sell devedadoù *métapsych-* ez eo kempleshoc'h ar gudenn : a) Gl. *métapsych(ologie), métapsych(olog)ique* (nebeut arveret hiziv, sl. La-12 284-285) a denn d'an devoudoù evel ar pellsanterezh, h.a., b) Gl. *Métapsychologie* (Al. *Metapsychologie*, Br. *trabredoniezh*), termen bet kinniget gant FREUD evel un anv all d'ar Bredelfennerezh, met arveret ivez en ur ster c) da verkañ par hollekañ ar Vredoniezh, eleze an diskiblezh oc'h imboure'hiñ war bennaennoù diazez ar bred.

E brezhoneg, e striver da ziforc'hiñ an adanv o tennañ d'an diskiblezh diouzh an adanv o tennañ da zanvez an diskiblezh — gant an tech, kontrol d'ar pezh a reer e galleg, da ober gant an adanv berrañ, eleze an hini a denn da zanvez an diskiblezh — e se, er skridoù Bredelfennerezh, e ran gant *trabredel* kentoc'h eget gant *trabredoniel*, adanv hemañ a arverfen kentoc'h pa ve kel eus kemeradur c) an adanv. Evel a welez, pep degouezh a ranker studiañ a-ziforc'h, hep heuliañ dall ar galleg, yezh a zo ivez war dalbenn an istor hag a ya war-raok a-dastorn evel pep yezh vev.

MIGR-

MME 10 03 07 – Pet. Rob. a ro sterioù arbennik da Gl. *migration* (Bevedouriezh, Mezekniezh, Rizhelloniezh). Ha pleustret ec'h eus ganto ?

GE 12 03 07 – Gl. *migration* a arverer e meur a zomani, evel ma verkez.

En Drevoniezh e 'm eus kinniget *emdizh, emdizhañ* (La-09 157 9.).

Er Fizik e ran gant *amgenk*, *amgenkañ*, *nizhañ* (La-09 380 v° IMMUNO-ÉLECTROPHORÈSE : Br. *tizh amgenk tredannizhadel ar proteinoù*, Gl. *la vitesse de migration électrophorétique des protéines* ; Br. *un hangaewadvez skuilhet en ur sazil a-stur da roud an nizhañ*, Gl. *un immunsérum déposé dans une rainure parallèle au sens de la migration*).

Er Rizhelloniezh, gant *dehentañ* (GEVEZ : Br. *dehentadur ar glidenn*, Gl. *migration testiculaire*).

En Hangaeniezh, gant *emdizh* (GEVEZ : Br. *emdizh ar granulokit*, Gl. *la migration des granulocytes*).

Er Gleñvedouriezh, gant *dehentañ* (GEVEZ : Br. *gwerblenn dehentet en oaled ar vronkezenn*, Gl. *un ganglion qui a migré dans la lumière bronchique*).

E berr, ober gant *emdizh*- pa vez anv eus un unvez a zo dezhi un derez emrended : loened, garvevion, kelligoù ; gant *dehent*- pa vez anv eus un organ.

MIME

MME 10 03 07 – GBAV 1128b a gorvo hBr. *guann*, da dennañ dioutañ ur c'hevatal da Gl. *mime*. Gwelloc'h eo, a gav din, eget ar c'hinnigoù all a sko damdost (cf. VALL, DCFB : *jestr*-). Petra eo da soñj ? Hag arveradus eo evit an deveradoù ?

GE 12 03 07 – hBr. *guaan* zo aet da Br. *gweenn* "maskl (c'hoariva)", hBr. *guan* "jongleur, bouffon", *guanor* "histrion, bouffon" a yafe (GP) da Br. *gwan*, *gwaner*. Pell a-walc'h emamp aze diouzh Gl. *mime*, *pantomime*, *mimodrame*. A-du ganit, deverañ diwar *jestr* n'eo ket gwall vastus. Da studiañ e chom ar gudenn. Ne ven ket a-du da heuliañ Kb. *mudchwarae* en ur Br. *mutc'hoari*, re zisplegusoc'h. Tuet e ven da dreiñ kentoc'h ouzh hBr. *enmetiam*. Diwarnañ e 'm eus deveret *meidiñ*, *meidel*, *anveid*, h.a. (La-17 229 hh.). Soñjal e *meider*, *meidour*, *meidiad*... ?

MME 20 03 07 – Evel a lavarez e c'heller loc'hañ diwar hBr. *enmetiam* evit goveliañ Br. *meid*-. Setu a zeufe neuze : Br. *meider*, Gl. *mime* (dremmour) ; Br. *meidañ*, Gl. *mime* (c'hoari) ; Br. *meidañ*, Gl. *mimer* ; Br. *meiderezh*, Gl. *mimique* (pa.) ; Br. *meidek*, Gl. *mimique* (aa.) ; Br. *meidouriezh*, Gl. *mimologie*. Ha tu zo da ginnig Br. *meidrama*, Gl. *mimodrame*, pe sevel Br. *mimodrama* ? Kavout a ra din e c'heller mirout ar valleeg Br. *jestr* c'hoari a-dal da Gl. *pantomime*.

Chom a ra deveradoù rouesoc'h : Gl. *mimiquer, mimiquerie, mimo-plastique & mimographe, mimographie, mimographique*. E saozneg e reont gant *mim-*. Ha ne vefe ket pleustrekoc'h ha resisoc'h hent an amprestañ ? Ar pezh en deus graet DCFB.

GE 20 03 07 – Anat eo, evel ma lavarez, n'o deus ket deveradoù Br. *meid-* da zistroadañ an amprest eus deveradoù Et. *mim-*. Hogen ne gav ket din e ve bastus ar c'henstroll Br. *meid-* + *drama*. E troioù 'zo e vez kenstrollet termenou diwar ur gedrann vrezhonek hag ur gedrann allyezh : Br. *minibrozh, antikorf*, met nemedennoù ez eus anezho. Gwell Br. *mimodrama, pantomim* (pezh na zistroad ket *jestr* 'hoari — ne goust netra ar metrad karrez en egor ar yezh ! Kinnigoù ne reomp ken : divizet kevredigezh vrezhonek an dazont !) Evit a sell an deveradoù all diwar *mim-* e rankor o studiañ donoc'h. A-du ganit, n'hon eus ket da gilañ dirak an amprestañ evel dirak ar vosenn !

MINE

Sl. *DÉMINER*

MINIMALISME

MME 20 03 07 – Gl. *minimalisme* ; ha kinnig a c'heller Br. *izegour-iez* ? (cf. GEAK Gl. *maximaliste*, Br. *uc'hegour*). Ha talvezout a ra ivez e domani an arz ?

GE 20 03 07 – Br. *izegour, izegouriezh* a hañval din dereout ivez ouzh ar c'hemeradurioù arzel.

MISÉRABILISME

MME 10 03 07 – E La-13 356-357 ez poa lakaet ar gaoz gant ALMO diwar-benn Gl. *misérable*. Petra ober eus Gl. *misérabilisme, misérabiliste* e domani an arz (Livouriezh, Lennegezh) ? Ha tu zo da zozviñ udb. diwar Br. *tru* ? (*truelouriezh, truelour* ?)

GE 10 03 07 – Ya, deverañ diwar *tru* : *truelouriezh, truelour*.

MITIGÉ

MME 10 03 07 – DCFB a ginnig Br. *mingl*, Gl. *mitigé*. Ne gav ket din e c’hall talvezout evit an holl sterioù, marteze... Petra soñjez ? Bez’ hon eus : *kuñv*-, *c’hwek*-, *dous*-... Met me gav din ne vefe ket fall kinnig Br. *mingler* evit Gl. *mitigreur* (*robinet*).

GE 12 03 07 – A-zivout *mingl*, sl. La-16 69 n. 3 gant YBAN. Se lavaret, ne ’m eus mennoz ebet war an taol, kement a c’hallusterioù all ez eus : *kuñv*-, *c’hwek*-, *dous*-, met ivez *klouar*-, *gouyen*-, *lerien*- (hBr. *lerian*), ha re all emichañs. Dav e ve bezañ barrekoc’h war ar plomerezh...

MOBILISATION

Sl. *MASSAGE*

MOBILISME

MME 10 03 07 – Daoust hag anv ac’h eus graet c’hoazh eus Gl. *mobilisme*, *mobiliste* e domani ar Brederouriezh ? Ha dereat e vefe ober gant Br. *heloc’houriezh*, *heloc’hour* ? E domani an Douaroniezh e kredan e c’heller ober gant Br. *diruzouriezh*, *diruzour*.

GE 12 03 07 – Er Brederouriezh, o vezañ ma ’z eus kel eus un doazhadur, eleze eus ur savlec’hiadur a zifenner, e ranker sevel un termen dre al lostgerioù *-elour*, *-elouriezh*. Br. *loc’helour*, *loc’helouriezh* a zle spiriñ. Gwechall (1970) e ’m boa kinniget *loc’helour* a-dal d’an termen all a Brederouriezh *mécani(ci)ste*, met dilezet ’m eus an termen abaoe e gounid *mekanegour* (La-11 57). En Douaroniezh, hag eñ zo un diskiblezh pe un doazhadur a zifenner ? *diruzoniezh* pe *diruzelouriezh* ? Ali GC hag YBAN.

Sl. *DYNAMISME*

MODAL-

MME 10 03 07 – Ha diwar Br. *moz* ac’h eus deveret e domani ar c’hramadeg ? (cf. Gl. *forme modale*, *adverbe de modalité*). Br. *mozel*, *mozelezh* ?

GE 12 03 07 – Ya, deveradoù reol diwar *moz* eo *mozel*, *mozelezh*.

MODERNE

MME 20 03 07 – Oc’h enklask e niv. Lavar (eus 09 da 17) e kavan troiennoù evel *an oadvezh arnevez*, *an oadvezh modern*, *Japaniz arnevez*, *amzerioù modern*, *prederouriezh arnevez*, *preder frankizour modern*... Valigant a-walc’h e hañval din bezañ an ober gant an daou adanv... Marteze on faziet, met kavout a rae din e raed gant Br. *arnevez* kentoc’h war an tachennoù kalvezel... Sklerijenn ! Ha Gl. *modernisme*, *moderniste* = Br. *modernouriezh*, *modernour* ? Gant Youenn OLIER e kavan Br. *Henvediz ha Bremaniz*, Gl. *les Anciens et les Modernes*.

GE 20 03 07 – Ya, kavout a reer an daou gerentiad *arnevez*- ha *modern*- e Preder. Dre bennaenn eo bet dibabet arverañ *modern* er ster istorel, a-zivout ar prantad o vont ent klasel eus kouezh Kêrgustentin, 1453, d’an Dispac’h gall, 1789, eleze an *Amzerioù modern* etre fin ar *Grennamzer* ha deroù an *Oadvezh kempred* ha, diwar se, lezel gant *arnevez* ar c’hemeradurioù all. Anzav a ran n’eo ket bet miret rik ar c’hendivizad gant holl skrivagnerion Preder (hep lakaat e penn kont aozerion evel Arzel EVEN a rae gant *modern* bepred — dav lavarout e oa Arzel EVEN nevezandroet d’ar gatoligiezh ha hengounelour touet, hag e tisklerie bezañ enebour d’an *arnevezouriezh kristen* ; ur skandaladenn feuls ’m boa tapet gantañ un deiz ma taveen da “dourioù tan hon amzer evel Jean-Paul SARTRE”). Evit *Henvediz ha Bremaniz* a voe arveret er bloavezhioù c’hwegont (sl. DGYA A-1 3, 43) ; termenoù a ra dave da istor al lennegezh c’hallek, istorel o unan hiziv ; eno e talvez Br. *bremanad*, *kempredad* a-getep kement ha Gl. *moderne*, *contemporain* ha moarvat n’eus tra da gemmañ enno.

MODUL-

MME 20 03 07 – Hag ober a rafes Br. *mollad annezañ* eus Gl. *module d’habitation* ? Ne gavan ket an implij gallek eus *modulation* a roez dezhañ da gevatal Br. *mollegezh* ; ha tu zo dit da gas skouerioù din ?

Ober a reer ivez gant Gl. *module* e domani ar Steredoniezh, cf. TLF : “*Module de distance (d’un astre)*. "Différence entre la magnitude absolue M et la magnitude apparente m d’un autre" (MULLER 1980). *Le module de distance de la nébuleuse d’Andromède [...] est de 22 et il correspond à une distance de [...] 750 mille années de lumière* (DANJON, *Cosmogr.*, 1948, p.297).”

GE 20 03 07 – Dav merkañ mat ar c’hemm etre *moll* ha *mollad* : ar *moll* eo an unanenn vuzul (goubar) bet dibabet, ar *mollad* an elfenn war an dachenn (louer) graet diouzh an unanenn-se (sl. GSTL ¶ 2686). *Mollek* eo enta an elfennoù, an adeilad, graet en ur zerc’hel kont eus an unanenn dibabet. Alese *mollegezh* un adeilad eo ar bezañ *mollek*. [Evezhiadenn diwar vont : kanteizh ur ger brezhonek eo ar ster a zegouezh gantañ dre ar brezhoneg, n’eo ket ar vezañs en e geñver eus ur c’hevatal gallek — alese an amjestr eo sevel ur geriadur divyezhek (ouzhpenn an aters : pe gevatal brezhonek zo d’ar germañ ger gallek, e sav alies ouzh alies an aters : pe gevatal gallek zo d’ar germañ ger brezhonek ; unan eus an abegoù a ’m eus bet evit paouez a sevel gervaoù divyezhek e dibenn Lavar : hon afer n’eo ket an nevezc’heriañ gallek !)]. Se lavaret, ne ’m eus ket soñj ha roet ’m boa un nevezster da Gl. *modulation* e La-09 455 **D1** pe ha kavet ’m boa ar ster-se en arver tu bennak...

Evit arverioù all Gl. *module*, er Steredoniezh pergen, e tle dereout *moll*. YBAN pe GC a rofe o ali.

GE 22 03 07 – Br. *mollek* a glot gant Gl. *modulaire* ha Br. *mollegezh* gant *modularité*...

MONGOL-

MME 09 10 06 – Petra a rez eus Gl. *mongolien*, *mongolisme*. Mar greer gant Br. *mongoleg*, *-leien*, *mongolek*, *mongolegezh*, ez eus marteze arvar a vesk gant deveradoù eus Gl. *mongol*... (cf. *mongolique*...).

GIBR a ro Br. *mongolheñvel*, Gl. *de type mongol*. Ha Gl. *mongoloïde* neuze ?

GE 09 10 06 – Dilezet eo bet an deveradoù diwar *mongol-*, *negro-*, ac’hoel el lavar mezegel, abaoe un tregont vloaz. Dre un abeg skiantel, pa denne d’ar meizadur dispredet eus an dilerc’hegezh vred a wele en azonoù kleñvedel ’zo doareoù kenelioù ’zo (n’ouzon ket hag arveret eo bet ar c’herienn met, er spered-se, e vije bet komzet eus *syndrome de Bécassine* ; e saozneg e oa *Kalmuk idiocy* kenster da *mongolism*) ; d’an eil, dre un abeg politikel, pa zeree diverkañ merkoù ar ouennelouriezh ; *Aozadur Bed ar Yec’hed* a ginnigas an anvad *Down’s syndrom*. Hiziv e reer kentoc’h gant Sz. *trisomy 21*, Gl. *trisomie 21* ; war ar pemdez hag er mediaoù e klever Gl. *trisomie* hepken. Br. *trīsomiezh 21*, *trīsomek 21*, *trīsomeg 21* (pe *trizom-* ?)

Distagadur an -s- zo [s] e saozneg, [z] en alamaneg, [z] pe [s] e galleg, lenn a reer [trisomi] e *Lexis*, [tʃizmi] war Pet. Rob. ; er mediaoù alies e klever [s] (sl. ivez La-17 379-380, 382-384).

MORPHÈME

Sl. *FORMANT* ; *LEXIC-*

MORPHO-

MME 02 04 07 – P'hor boa lakaet ar gaoz war ar c'hammneuziadoù ez poa lakaet ez lizher edomp aze e domani an *neuziadurezh* (cf. La-17 – KIS 841), Gl. *morphologie*. Meur a wezh e kaver anv eus Br. *neuziadurezh* e niverennoù Lavar, met ivez eus *stummadurezh*, h.a. N'eo ket splann din atav peseurt ger implijout war peseurt tachenn... Krediñ a ran kompren e talvez Br. *neuziadurezh* db. ar yezh hag ar c'horf. Neuze, Gl. *morphologiste*, Br. *neuziadurour* ?

Gl. *morphosyntaxe* ; ha tu zo da gaout un termen hepken evel e galleg pe tremen a ranker gant *neuziadurezh* ha *kevreadurezh* (-*adur* / -*adurezh*) ?

GE 04 04 07 – Ya, ur prantadig valigañs zo bet etre deveradoù *stumm-* ha *neuz-*. Dilezet e voe *stumm-* a-dal da *morpho-* (ac'hoel gant an durc'hadur a gaver e-barzh *morphologie*) dre ma oa *stumm-* engwezhiet betek re, na pa ve er Yezhoniezh dre ar c'hemm a lakae Roparz HEMON etre *stumm* ha *furm*. Ya, talvout a ra *neuziadur(ezh)* er Vezekniezh hag er Yezhoniezh.

Er Vezekniezh (sl. GEVEZ 1 78-79) :

Gl. *anatomie pathologique*, *anatomopathologie*, Br. *kleñvedouriezh neuziadurel*, *neuzkleñvedouriezh* ;
Gl. *anatomopathologiste*, Br. *neuzkleñvedour* ;
Gl. *méthode anatomoclinique*, Br. *hentenn neuzklinikel* ;
Gl. *anatomie* "(étude de la) morphologie des êtres vivants", Br. *korfadur(ezh)* "(studi) neuziadur korf ar bevion", ken e c'haller alies erlec'hiañ digudenn *neuz(iadurezh)* ouzh *korf(adurezh)*.

Er Yezhoniezh :

Br. *neuziadurezh*, *neuziadurour*, Gl. *morphologie*, *morphologiste* ;
Br. *dezneuziañ* (sk. : hBr. *ergunit* > Br. *erounit*), Gl. ?

Br. *kevneuziad* "nep krennenn eus ar prezeg a zo ganti a bep hent monedigezh un neuziad (La-11 156)", Gl. *synthème* [dav lavarout ne vez ket emglev etre ar yezhoniourion, pa glot *neuziad* gant *morpheme* an Amerikaned ha gant *monème* MARTINET].

Betek gouzout e tave Et. *morpho-* ha Br. *neuz-* da furm korfoù ar bevion ha da furmoù al lavar. Taolomp evezh koulskoude : Gl. *géomorphologie* zo studi furmoù ar glenn ; Br. *douarneuziadur(ezh)* pe *glenneuziadurezh* ? — d'un arbennigour war an diskiblezh da varn va c'hinnigadennoù.

Gl. *morphosyntaxe* "studi kevreadur an neuziadoù", Br. *neuzkevreadurezh* [e *morphosyntaxe* emañ gant *morpho-* kemeradur amerikan *morpheme*].

MORTIER

LM 26 04 07 – Br. *pri* (*melen, ruz*) a gaver e geriadurioù zo ; *pri* a gavan diazas a-grenn pa c'hell talvezout Gl. *mortier* (Br. *pri raz, pri simant, pri raz ha simant*). Lakaat *okr* a c'haller er *pri raz*, Br. *lakaat pri er pri* a ve re marteze ! Met kudennek eo Br. *pri* pa 'z eo kevatal da Gl. *argile* ivez.

GE 27 04 07 – Br. *pri* evel e geveleb Kb. *pridd* zo lieskemeradek (sl. La-11 25-26). Diaes e ve degemer er yezh resis kement arver a zo gant Br. *pri, pri-raz* da skouer. Tu bennak e 'm eus gwelet, pe klevet Br. *mortar* (a glot forzh penaos gant orin Gl. *mortier*, Sz. *mortar*, Al. *Mörtel*, a zo La. *mortarium*).

Hervez *Lexis*, ez eo Gl. *marne* un distresadur eus *marle* o tont eus iLa. *margila*, ger galianek. Orin heñvel moarvat da Br. *marg(-), merl*. [*Lexis* : "MAËRL OU MERL (mot breton, de l'anc. fr. *marle*)"].

Sl. *ARGILE ; LIANT ; OCRE*

MOT PLEIN, MOT VIDE

Sl. *FORMANT*

MOURRE

YVT 14 11 06 – Gl. *mourre* (diwar La. *mora*) : c'hoari dargouezh ma tiskouez daou zen ur bizied bennak an eil d'egile war un dro en ur youc'hal un niver a c'hellfe klotañ gant an niver a vizied savet. (Ur c'hoari brudet-kaer eo e

Sina, ur c'hoari da evañ eo.) Savet 'm eus ar ger “c'hoari *biz-e-bant*”. Marteze n'eo ket dav klask ur ger e brezhoneg kempred evit ur c'hoari henvoazel, mes hoc'h ali a felle din kaout.

GE 15 11 06 – N'ouzon ket hag ur c'hevatal da c'hoari ar *mourre* zo bet er brezhonegva. Bezet pe vezet, deouezus e kavan da ginnigadenn *biz-e-bant*.

YVT 29 09 07 – Evit Gl. *mourre* e tilezan va Br. *biz-e-bant* hag ober gant It. *morra* b. (lizherennoù stouet) ; boas eo ar c'hoari-se en Italia c'hoazh.

MOUVEMENTS DES YEUX

GE 28 03 07 – Emañ ar boullou lagad en araez da dreiñ war bep tu. Kemm a lakaer etre fiñvoù ul lagad hep derc'hel kont eus egile, ha fiñvoù an daoulagad hervez ar sellout.

1. Fiñvoù ul lagad a lakaer dindan an anvad rumm *c'hwelañ* (Gl. *rotation*) p e *tuañ* (Gl. *duction*). Hervez mod ar c'hwelañ e tiforc'her tri *c'hwelاهل* (Gl. *axe de rotation*) pennañ :

a) ar *c'hwelاهل a-zremm* (Gl. *axe de rotation horizontal*) a c'hoarvez en dro dezhañ ar fiñvoù *gorren ha gouzizañ* p e fiñvoù *krec'hduañ ha traoñduañ* (Gl. *mouvements d'élévation et d'abaissement*) ;

b) ar *c'hwelاهل a-saezh* (Gl. *axe antéropostérieur*) a c'hoarvez en dro dezhañ ar fiñvoù *enrodañ hag ezrodañ* (Gl. *mouvements d'intorsion et d'extorsion*) ;

c) ar *c'hwelاهل a-zerc'h* (Gl. *axe vertical*) a c'hoarvez en dro dezhañ ar fiñvoù *nesaat ha pellaat* pe, gwell, *fiñvoù entuañ hag eztuañ* (Gl. *mouvements d'adduction et d'abduction*).

Deskrivañ a reer fiñvoù kempleshoc'h oc'h angorzhañ meur a c'hwelاهل en ur ser, da skouer ar fiñvoù *kelc'haat* pe fiñvoù *kelc'htuañ* (Gl. *mouvements de circumduction*).

2. Fiñvoù an daou lagad hervez ar sellout. Er sellout e vez *kevreet* fiñvoù an daoulagad. Ent reol e vez an daou lagad o *kensteudañ*, *kensteud* e chomont, eleze emañ buket an daou welاهل war an ergorenn sellet. Hervez loadur an ergorenn e-keñver an daoulagad, e tro ar re-mañ pe war grec'h (*fiñvoù krec'hdreñ*), pe war draoñ (*fiñvoù traoñdreñ*), pe war zehou (*fiñvoù dehoudreñ*), pe war gleiz (*fiñvoù kleiztreñ*).

Pa na vez ket an daou welahel evit steudañ diouzh an un poent, eleze pa vezont *ankensteud*, e komzer a *loakrerezh* ; anvad all al *loakrerezh* eo an *ankensteud*. El *loakrerezh*, pa vuk an eil gwelahel war un ergorenn, e vuk egile hebiou, *gwariañ* a ra — pe war ziavaez : *ezwariañ* ; pe war ziabarzh : *engwariañ* ; pe war grec'h : *uswariañ* ; pe war draoñ : *iswariañ*.

Ar gerva da heul a laka war wel kemplezhded hanc'herieg al Lagadour-iez, war un dro ivez ar mesk a ren e teskad an termenou gallek.

- Br. *ankensteud*, Gl. *disjoint, vergent ; strabisme, vergence*
- Br. *c'hwelahel*, Gl. *axe de rotation*
- Br. *c'hwelahel a-saezh*, Gl. *axe de rotation antéropostérieure*
- Br. *c'hwelahel a-serzh*, Gl. *axe de rotation vertical*
- Br. *c'hwelahel a-zremm*, Gl. *axe de rotation horizontal*
- Br. *c'hwelañ*, Gl. *rotation*
- Br. *engwariañ*, Gl. *strabisme convergent*
- Br. *ezwariañ*, Gl. *strabisme divergent*
- Br. *fiñvoù dehoudeñ*, Gl. *mouvements de dextroversion*
- Br. *fiñvoù enrodañ hag ezrodañ*, Gl. *mouvements d'intorsion et d'extorsion*
- Br. *fiñvoù entuañ hag eztuañ*, Gl. *mouvements d'adduction et d'abduction*
- Br. *fiñvoù gorren ha gouzizañ*, Gl. *mouvements d'élévation et d'abaissement*
- Br. *fiñvoù kelc'haat*, Gl. *mouvements de circumduction*
- Br. *fiñvoù kelc'htuañ*, Gl. *mouvements de circumduction*
- Br. *fiñvoù kevreet*, Gl. *mouvements conjugués, versions*
- Br. *fiñvoù kleiztreñ*, Gl. *mouvements de lévoversion*
- Br. *fiñvoù krec'hdreñ*, Gl. *mouvements conjugués vers le haut*
- Br. *fiñvoù krec'hduañ ha traoñduañ*, Gl. *mouvements d'élévation et d'abaissement*
- Br. *fiñvoù nesaat ha pellaat*, Gl. *mouvements d'adduction et d'abduction*
- Br. *fiñvoù traoñdreñ*, Gl. *mouvements conjugués vers le bas*
- Br. *gwelahel*, Gl. *axe visuel*
- Br. *gwariañ*, Gl. *vergence*
- Br. *iswariañ*, Gl. *strabisme deorsumvergent*
- Br. *kensteud*, Gl. *convergent, conjugué*
- Br. *kensteudañ*, Gl. *convergence, mouvement conjugué, version*
- Br. *loakrerezh*, Gl. *strabisme*
- Br. *steudañ (diouzh)*, Gl. *fixer (l'œil) sur, s'aligner sur ; fixation oculaire*
- Br. *treñ*, Gl. *version*
- Br. *tuañ*, Gl. *duction*

Br. *uswariañ*, Gl. *strabisme sursumvergent*.

MME 20 12 07 – En hon eskemm eus an 20-23 05 07 hor boa lakaet ar gaoz war Gl. *convergent / divergent* el lagadouriezh. Klokaet ez poa da respont e-ser prientiñ Lavar 18... E Geriadur an Akademiezh e kavan Gl. *divergence oculaire* (na gaver ket e Pet. Rob.) En TLF e lennan : « *la divergence et la convergence des yeux* (MERLEAU-PONTY, *Phénoménol. perception* 1945, p. 267) ». Ha Br. *ezwarded lagadel* a zegouezh amañ pe *ezwarded al lagad* pe c’hoazh *loakrerezh ezwar* hepmui ? Gwelout a ran ivez e reer gant Gl. *convergence oculaire* el lagadouriezh (*engwarded lagadel* ?), met ivez e domani al luc’hskeudenniñ...

GE 22 12 07 – An arroud gant MERLEAU-PONTY a zaveez dezhañ zo :

“Disons-nous donc que la diplopie se produit *parce que* nos yeux ne convergent pas vers l’objet et qu’il forme sur nos deux rétines des images non-symétriques ? Que les deux images se fondent en une parce que la fixation les ramène sur des points homologues des deux rétines ? Mais la divergence et la convergence des yeux sont-elles la cause ou l’effet de la diplopie et de la vision normale ?”

“Ha lavarout a raimp enta e c’hoarvez an daouweled dre ma ne gensteud ket hon daoulagad diouzh an un ergorenn ha ma teu skeudennoù ankemparrh anezhi war hon div luc’hsae ? Ez arun an div skeudenn dre m’o deren ar steudañ war boentoù kevelep eus an div luc’hsae ? Hogen hag eñ zo ar c’hensteudañ hag an ankensteudañ devouder pe devouded an daouweled hag ar gweled reol ?

En destenn-mañ ned eo ket *ankensteudañ* kenster gant *loakrerezh* ; kenkoulz all ned eo ket *divergence* kenster da *strabisme divergent* ; anv a ra MERLEAU-PONTY eus an anadenn reol a c’hoarvez pa welomp div skeudenn eus un dra na steudomp ket diouti, da skouer pa lakaomp hon biz etre hon daoulagad hag an dra a seller.

Sl. *CONVERGENCE ; HÉMIANOPSIE*

MUSCLE

MME 17 11 06 – Peseurt kemm a lakaez etre arver Br. *kigenn* ha *kaher* ? Gwelout a ran e rez gant Br. *kaherel* (Gl. *musculaire*) ha gant Br. *kaherad* (Gl. ?)

GE 19 11 06 – Dre vras e ran gant Br. *kigenn* da verkañ ur gignenn dibarek, sk. : Br. *kigenn daoubennek*, gant *kaher* da verkañ gwiad ar c'higennoù, sk. : Br. *kaherfo* "tanijenn ar c'hahe" (Et. *myosit*-). El lavar etrevroadel, e klot a-walc'h Br. *kaher* gant Et. *myo*- — alese moarvat an div nemedenn a gaver e GEGO : *kaher kalon* "kigenn ar galon" (Gl. *myocarde*), *kaher krozh* "kigenn ar grozh" (Gl. *myomètre*) ; dav anzav ivez ned eo ket gwall heñvel an div gignenn-se ouzh ar re all pa n'int stag ouzh askorn ebet... Br. *kaherad* g., anvad rumm anaezioù ar c'hahezioù (Gl. *myopathie*).

MUSCLES DENTELÉS

MME 21 12 06 – Pet. Rob. a ro Gl. *muscle dentelé & le grand dentelé*. Ne welan netra e GEGO. Ur cheñchamant anv zo bet marteze ?

GE 21 12 06 – Gl. *muscle grand dentelé*, Br. *kigenn heskennek araok* (GEGO 126). Evit *muscles dentelés* zo anvad rumm an teir c'higenn Gl.PNA *muscle grand dentelé*, *muscle petit dentelé postérieur et inférieur*, *muscle petit dentelé postérieur et supérieur* (GEGO 130).

MUTATIONS

MME 27 12 06 – Kudenn ar c'hemmadurioù goude Br. *bihan*. Skouer VALL a ro : "*ar bihan bediñ*". Kavout a reer ivez Br. *bihan gonsideret* (Greg 793b) ha *bihan dra*, e forzhik a skridoù gwenedek. Sklaer eo enta e kemm an tarzhennoù K/T/P goude *bihan*. Ne 'm eus ket a skouerioù all o tiskouez kensonennoù all o kemm... Deuet on da soñjal er gudenn-se diwar da respont pa 'z poa skrivet : *ar bihanc'henel* ha pa 'm boa-me skrivet : *ar bihan genel* (skrivet evel-se ganin hep bezañ en em soñjet — sl. *DÉNATALITÉ*). Disheñvel e tle bezañ ar c'henstrolladoù strizh...

GE 27 12 06 – A-zivout ar c'hemmadurioù, hon eus da zerc'hel kont kent pep tra eus ar reizhiad kevanlen diazezet gant VALLÉE–HEMON. Mar krogomp da zistreiñ da luziatez ar c'hemmadurioù lec'hel ez adkouezhimp er meskailhez. Klevout a ran *dour zomm* e teodyezh tud ar c'horn-mañ ; hervez GP ez eo reizhistorek seurt kemmadur. Derc'hel a ran da *dour tomm* avat ! Ar c'herienn *bihan genel* a c'haller intent marteze (*ar*) *bihan* (*ez eo ar*) *genel*.

GE da GC 29 06 07 [a-zivout al labour a zo war ar stern gant GC da renabliñ ar rakgerioù hag ar c'hemmadurioù war o lerc'h] – Ya d'an taol

skubellenn roet d'ar stummoù dizunvan (evel da skouer ar c'hemmadurioù goude *dreist-*) ; ya ivez avat d'an nemedennoù gwriziennet (evel da skouer *etrevroadel, eilgevor*) daoust ma rankor plediñ gant pep degouezh ha kevareizhañ a-wechoù ; ya dreist-holl da zerc'hel kont eus ar ster evit kemmañ pe ankemmañ (da skouer *dourgurañ* h a *dourkevionel, penndir* ha *penntir*, sl. La-17 315 hh.).

Mar 'm befe un ali da reiñ dit, e ve da gentañ dispartiañ *a)* an deveradoù luniet diwar-bouez rakgerioù (eleze unvezioù n'o deus ket pe o deus kollet o ferzh arbez, eleze evel pennanv pe adanv : da skouer e *penntir* e chom gant *penn-* arbez ar pennanv diged *penn* ; e *penndir* e koll *penn-* e berzh arbez hag e samm arc'hwel ur rakger) diouzh *b)* ar c'henstrolladoù a-geveldod hag a-gevandod. Ar rakgerioù eo a zegas ar skalfad kemmadurioù (pe ankemmadurioù) ledanañ, ar c'henstrollañ a-gevandod a zegas peurliesañ kemmadurioù gwanaat klok pe get (evel ma lavar Roparz HEMON), ar c'henstrollañ a-geveldod ne zegas peurliesañ kemmadur ebet.

MME 17 09 07 – Peseurt rummad kemmadurioù a c'hoarvez goude *az-* ? A-wezhioù ne welan hini ebet, gwezhioù all e welan blotadurioù. GIBR a ro *azverenn, azvelen* hag *azblev*, h.a. Eus va zu, an holl skouerioù am eus dastumet (kalz) a zo holl gant blotadurioù.

GE 17 09 07 – Emañ GC oc'h ober ur renabl eus ar c'hemmadurioù goude ar rakgerioù ; merkañ a reomp ez eus neuennadurioù er c'hemmadurioù goude *am-* er yezh lennegel : *ambleudiñ, ambren, amblijus, amc'her, amgin, ampar, amprevan, amvlizidigezh, amvoud*, hag er yezh kempred : *ambec'h, ambidañ, ambredañ, amc'hraus, amva, amved, amveziad...* Goude *az-* avat, ne gemm ket *b-* nag er yezh lennegel : *azblev*, nag er yezh kempred : *azbarner, azbevaat, azblivaat, azbremanaat*, tra ma kemm *m-* : *azverañ, azvelen, azverenn...* Bezet pe vezet, da studiañ e chom arbenn hevelep neuennadurioù : orinoù kevarall hervez prantadoù ar yezh pe hervez ar rannyezhoù, levezon ar c'hemeradurioù...

Sl. *TRANSGÉNIQUE*

MUTITÉ, MUTISME

MME 21 04 07 – Petra rez eus Gl. *mutité, mutisme* ?

GE 22 04 07 – Gl. *mutité* "ezvezañs ar gomz da heul un direizh kreudel e kreizennoù empennel ar gomz", Br. *muderezh* ; kevret e vez pe get gant ar vouzarded (sl. La-17 236 : *klevmuderezh*, h.a.). Gl. *mutisme* "ezvezañs ar gomz na vez ket e dalc'h un direizh kreudel" ; kinniget 'm eus adkemer amañ Br. *simud* en ur strishaat e erdal ; *simudoù* diseurt a zeskriver : ar *simud a-youl*, ankleñvedel, emzalc'h divizet e plegennoù 'zo ; *simud ar fincherion* ; *simud an darfelleion* ; ar *simud fromel* ; *simud ar velankoleion*, an *envedion*, h.a. Evit envel ar c'houziviaded : Gl. *muet*, Br. *mut*, *mud* (l. -ed) ; Gl. *mutique*, Br. *simudek*, *simudeg* g. -eion.

MYTHIFIER

MME 21 04 07 – Kinnig a ran Br. *gwengelañ*, a-dal da Gl. *mythifier* ; nemet ha gwell e vefe *gwengelaat* ?

GE 22 04 07 – Gl. *mythifier* a vez arveret dibaot ; luniet eo bet ar ger war an amboaz "reizhañ" *mystifier*. Forzh penaos, er ster "ober ur gwengel eus" e tere Br. *gwengelaat*, er ster "reiñ un neuz wengelek da" e tere *gwengelekaat*.

MYTHOMANE

MME 21 04 07 – Ha kinniget ec'h eus udb. a-dal da Gl. *mythomane*, *mythomanie* ?

GE 22 04 07 – A-dal da Gl. *mythomanie* e 'm eus kinniget Br. *gaouvar* ; da Gl. *mythomane*, Br. *gaouvariat*, *gaouvariad* -ed, -ez, -ezed (La-17 359, n. 7).

N

-NATAL(-)

MME 03 08 06 – Gl. *périnatal*. Ha degouezhout a ra ober gant Br. *troc'henel* (tro + genel)? Ha, Gl. *périnatalité*, Br. *troc'henelvezh*; Gl. *périnatalogie*, Br. *troc'henelouriezh*?

GE 04 08 06 – Deveradoù Gl. *-natal-* : *néonatal-*, *périnatal* a lakaan a-dal dezho deveradoù diwar Br. *-ganed-* : *nevezc'hanedel*, *nevezc'hanedour*, h.a. ; *troc'hanedel*, *troc'hanedvezh*, *troc'hanedour*, h.a. Da ziforc'h diouzh deveradoù *ganad-* (Gl. *-génit-*, Sz.Al. *-genit-*) e lavar ar Bredelfennerezh : Br. *karantez c'hanadel*, *rakganadel* (sl. GBLF ¶ 517, 518, 956).

NARCO-

MME 21 04 07 – Petra eo an dibaboù ac'h eus graet da dreiñ Et. *narco-*?

GE 22 04 07 – Gl. *narco-*, sl. La-07 44-45, La-10 163-164, La-17 369. E meur a zomani e kouezh an deveradoù diwar Gl. *narco-*. E gwir, mesk zo e galleg hag etre galleg ha saozneg ma arverer en hevelep degouezhioù deveradoù diwar *narco-*, *stupef-*, *toxic-*. E brezhoneg, n'eo ket bet kaset an arver pell a-walc'h evit ma ve soliet start an dibaboù. Evit an ampoent e teveran diwar Br. *bad-* ha *morz-*.

NÉGLIGENCE SPATIALE

Sl. *DÉPERSONNALISATION*

NEUROPSYCH-

MME 09 10 06 – E La- 09 163 ez poa eeunaet skrivadur Br. *hañvoriñ* en *hañvoriñ* ; pezh a gavan aes kenan ; ha kalz aesoc'h e vefe ober heñvel pa vez -vv- (cf. *nervvredoniez* ha nouspet ger all). Ar yezh voutin a ra gant *divrec'h*, *navet*... Gwir eo n'eo ket an dibab a oa bet graet e GBAH(E) ; ali JYL an hini a voe heuliet, ket va hini...

GE 09 10 06 – Ar skrivad -vv- ne goazhomp ket bep taol da -v-, pell diouzh eno. Skrivañ a reomp *divvrec'h* ha distagañ [diwvrex] (*divrec'h* a dalvez "hep brec'h" kenkoulz all) ; Br. *nervvredoniez* a zistagomp [nerovredonies]. Gant paotidigezh an deveradoù, ne ray nemet kreskiñ an dañjer da veskañ ar gedrann losttroc'hek gant ur gedrann all, da intent *ber-*, *di-*, *mar-*, *ner-*, h.a. e-lec'h *berv-*, *div-*, *marv-*, *nerv-*...

NOD-

GE da MME 06 10 06 – Un nebeut klokadurioù a fell din degas a-zivout Br. *nozelenn*, h.a. Moarvat n'o devo ket an holl dermenoù a venegin da vont e 'z keriadur, gant ar re arbennik ez int, nemet e vo mat dit o anaout evit kaout ur mennoz eus kemplezhded ar c'heriadurezh en dachenn-se. Buan e verki an neuennadurioù a zo etre ar yezhoù hag e-barzh termeneg pep yezh.

A. Gl. *nodosité*, Sz. *nodosity*, *node*, Al. *Knotigkeit*, *Nodosität*, Br. *bosig*, *hogennad* g., "furmadur kalet pe galetoc'h, e vent etre hini ur ferenn hag ur graoñenn, loet dindan ar c'hroc'hen" ; termen arveret en un deskrivadur pe, klokaet gant ur spizer, o verkañ un anaf dibarek : Gl. *nodosités rhumatismales*, Sz. *rheumatic nodules* ; Gl. *nodosités des trayeurs*, *nodules des trayeurs*, *tubercules des trayeurs*, Sz. *milkers' nodules*, Br. *hogennadoù ar c'horoerion*, *torzhelloù ar c'horoerion*.

B. Gl. *nodule*, Sz. *nodule*, *nodulus*, Al. *Knötchen*, *Nodulus*, Br. *nozelenn* (s. *nozel*) zo deskrivadurel er Gorfadurezh (sl. *nozelenn ar sac'helloù kornloarek*) ; arveret e vez ivez er Gleñvedouriezh evel termen hollek kenster d a A, peurliesañ avat en en kaver gant ur spizer hag o skritellañ un anaf dibarek : Gl. *nodule chaude* pe *adénome thyroïdien toxique*, Br. *nozelenn domm* pe *adenom pistriek ar wagrenn skoed*. Ivez : Gl. *micronodulaire*, Sz. *micro-nodular*, Br. *nozelanek*.

C. Gl. *nœud*, Sz. *node*, Al. *Knoten*, Br. *kloam*. Termen a Gorfadurezh, "tolpad kelligoù dezhañ arc'hwelioù dibarek" : Gl. *nœud de Keith et Flack*, *nœud sinu-atrial*, Sz. *sinu-atrial node*, Br. *kloam god-kentez* "furmadur nervel e-barzh ar

c'haher kalon". Termen deskrivadurel er Groc'henouriezh : Gl. *cheveu en bambou*, Sz. *bamboo hair*, Br. *blevenn goumbantek* "blevenn voan, warni koumbantoù (Gl. *næuds*) a entremezioù reoliek".

D. Gl. *tubercule*, *tubérosité*, *protubérance*, *bosse*, Sz. *tuber*, *tubercle*, *tuberculum*, *tuberositas*, Al. *Tuber*, *Tuberculum*, *Tuberositas*, *Knötchen*, *Höcker*, *Vorbuchtung*, *Promontorium*, Br. *torzhell*, *bos*, *gronn*, *torosenn*, *baleg*, *begenn*, *turumell*, h.a. Ur c'hemmesk zo etre ar yezhoù, an hevelep ger o vezañ arveret e meur a ziskiblezh hag o kaout heñvelsterioù e pep diskiblezh. Re hir e ve ober amañ ar roll eus an termenoù gronnet en dro d'ar c'healioù-se. Dav gouzout hepken en o arverer er Gorfadurezh (sl. GEGO), er Gleñvedouriezh : a n *torzhelloù*, anaf pennañ an dorzhellegezh [termen hemañ krouet gant Per DENEZ yaouank] ; Gl. *tubercule cutané*, *nodule cutané*, Sz. *tubercle*, *nodule of the skin*, Al. *Tuberkel*, *Hautknötchen*, Br. *torzhell ar c'hroc'hen*, *nozelenn ar c'hroc'hen* "anaf oc'h azonañ kleñvedoù diseurt, evel an naplez, al lovrezh, al lupuz".

E 1. Gl. *noyau*, Sz. *nucleus*, Al. *Zellkern*, *Kern*, Br. *kraoñell* "rann greiz ar gellig".

E 2. Gl. *noyau*, Sz. *nucleus*, Al. *Nucleus*, Br. *gronn* "tolpad steuñvenn louet en nerved" ; spizet e vez bepred ar pennanv gant un adanv : Gl. *noyau caudé*, Sz. *caudate nucleus*, Al. *Nucleus caudatus*, Br. *gronn lostek*, h.a.

NODOSITÉ

GE 13 10 06 – Gl. *nodosité*, Sz. *nodosity*, *node*, Al. *Knotigkeit*, *Nodosität* a reer, en Neuzkleñvedouriezh, eus nep furmadur hevonnn kalet pe galletoc'h, e vent etre hini ur ferenn ha hini ur graoñenn, loet dindan ar c'hroc'hen peurliesañ.

Daou gemeradur zo d'an termen :

~ arveret hep spizer, e chom deskrivadurel ;

~ klokaet gant ur spizer, e verk un anaf dibarek hag arveret e vez neuze alies evel kenster da dermenoù all. Sk. :

Gl. *nodosités rhumatismales*, Sz. *rheumatic nodules*.

Gl. *nodosités des trayeurs*, *nodules des trayeurs*, *tubercules des trayeurs*, Sz. *milkers' nodules*.

VALL : "NODOSITÉ koulmadur, skoulmadur m. ; aux membres, aux doigts (s)koulm, skod m.". NDBF avat : "SKOULMADUR m. -ioù action de nouer ; ankylose". GEVEZ.ms : NODOSITÉ klomegenn, bosig, hogennad.

Lieskemeradek betek re eo *koulm*, *skoulm* hag o deveradoù. Heñvel dra, e ve re dost *klomegenn* da *klom*, termen a Gorfadurezh. Arveradus eo *bosig* er c’haozeeg. Evit *hogennad* a vez arveret en un domani ledanoc’h eget ar Gleñvedouriezh, er Gorfadurezh hag er Rizhelloniezh da skouer, ha klotañ a ra kentoc’h gant Gl. *massif* e geriennoù evel Gl. *massif cellulaire*, Br. *hogennad kelligoù*.

Kinnig a ran amprestañ Kb. “*oddf* [H. Wydd. *odb*. Gwydd. Diw. *fadhb*; ?cf. Gr. *οἰσφύς*” ‘morddwyd’, Sans. *ásthi* ‘asgwrn’] eg. (bach. -*yn* ll. -*nau*, (prin) -*nod*) [...] hard swelling or growth (in flesh, e.g. pimple, boil, corn), hump; knob (on horn of deer, &c.); hard excrescence on tree, &c.), gall, burl, knot (in wood); tuber, bulb; knob, lump; node (in astron.)” GPC 2618.

Reiñ a rafen Br. *ozvenn* b. da gevatal da Gl. *nodosité* hag ober gantañ en daou gemeradur eus Gl. *nodosité*, eleze diouzh un tu, ent hollek, evit deskrivañ anafoù, diouzh un tu all, evit spizañ azonoù dibarek ha komz da skouer eus Br. *ozvennoù remmel*, *ozvennoù ar c’horoerion*.

Ur c’hleñved o naouiñ dre un dispuilhad ozvennoù eritematus war an divc’har hag an treid a anver Gl. *érythème noueux*, *dermatite contusiforme*, *maladie de Trousseau*, *urticaire tubéreuse*, Sz. *erythema nodosum*, *dermatitis contusiformis*, *nodal fever*, *nodular fever*, Al. *Erythema nodosum*, *Erythema contusiforme*, *Knotenrose*, Br. *eritem ozvennek*.

NODULE

GE 14 10 06 – Gl. *nodule*, Sz. *nodule*, *nodulus*, Al. *Knötchen*, *Nodulus*; Br. *nozelenn* b. (s. *nozel*) a vez arveret e div ziskiblezh :

A. Er Gorfadurezh :

Gl. *nodule*; PNA *nodulus*, Sz. *nodulus*, Al. *Nodulus*, Br. *nozelenn*.

Gl. *nodule d’Arantius*, *nodule des valvules semi-lunaires*, PNA *nodulus valvularum semilunarium*, Sz. *body of Arantius*, *nodule of Arantius*, *nodulus valvularum semilunarium*, Al. *Nodulus valvularum semilunarium (aortae)*, Br. *nozelenn ar sac’helloù kornloarek*.

B. En Neuzkleñvedouriezh, evel termen hollek klokaet gant ur spizer :

Gl. *nodule douloureux de l’oreille*, *nodule kératosique de l’hélix*, Sz. *Winkler’s disease*, *chondrodermatitis nodularis chronica helcis*, Al. *Ohr-knötchen*, Br. *nozelenn gondrodermatit ar gourem*.

Gl. nodule chaud, nodule actif, adénome thyroïdien toxique, adénome thyrotoxique, Sz. struma nodosa, Plummer's disease, Al. Struma nodosa, Knotenkropf, Br. nozelenn domm, pennsac'h nozelek, adenom pistriek ar skoedenn.

Deveradoù : *Gl. multinodulaire, Br. liesnozelek.*

Gl. micronodulaire, Br. nozelanek aa. "o naouiñ e rezh nozelennoù bihan pe nozelanoù l. (g.) (Gl. micronodules)".

Gl. tuberculose micronodulaire, tuberculose miliaire, miliaire, granulie, ganulie aiguë généralisée d'Empis, maladie d'Empis, Sz. acute miliaris tuberculosis, miliary tuberculosis, granulitis, Al. Miliartuberkulose, Br. torzhellegezh nozelanek, torzhellegezh vilier, milierenn.

Sl. **BOURGEON ; GANGLION ; NŒUD ; NOYAU ; TUBERCULE**

NŒUD

GE 14 10 06 – *Gl. nœud, Sz. node, Al. Knoten, Br. klom g. a arverer er Gorfadurezh, "tolpad kelligoù nerved e-barzh ar c'haher kalon" ; sk. :*

Gl. nœud de Keith et Flack, nœud sinusal, nœud sino-auriculaire, nœud sinu-atrial, PNA nodus sinu-atrialis, Sz. node of Keith and Flack, atrionector, sinoauricular node, pacemaker of the heart, cardiac sinus, heart sinus, sinoatrial node, Al. Keith-Flack-Knoten, Sinusknoten, Nodus sinu-auricularis, Schrittmacher, Br. klom god-kentez.

Gl. nœud d'Aschoff-Tawara, nœud auriculo-ventriculaire, PNA nodus atrioventricularis, Sz. Koch's node, atrioventricular node, auriculoventricular node, node of Tawara, Aschoff's node, cardiomotor center, Al. Aschoff-Tawara-Knoten, Atrioventricularknoten, Br. klom kentez-kofig.

Deverad : *klomel aa. "a-zivout ar c'hloer kentez-kofig", sk. :*

Gl. rythme nodal, rythme jonctionnel, Sz. nodal rhythm, nodal arrhythmia, auriculoventricular rhythm, Al. Knotenrhythmus, nodaler Rhythmus, Atrioventricularrhythmus, Br. korvez b. kentez-kofig, korvez klomel.

Arver er Groc'henouriezh : *Gl. cheveu en bambou ; Sz. bamboo hair ; Br. blevenn goubantek "blevenn voan, warni koumbantoù l. (g.) (Gl. nœuds) a entremezioù reoliek".*

Sl. **NOD-**

NOÉTIQUE

MME 21 04 07 – Ober a rez gant Br. *ergorad*, Gl. *noème*, met neblec'h ne roez reizh ar ger... Petra a rez eus Gl. *noétique* (pa. & aa.) ? Ha reizh Br. *noumen* ?

GE 22 04 07 – Al. *Noema*, *noematisch*, *Noesis*, *noetisch* zo termenoù diazez, unkemeradek, e prederouriezh HUSSERL ; da gevatal dezho e 'm eus kinniget Br. *ergorad* g., *ergoradel*, *ergorañ*, *ergorañvel* (sl. La-01 63 hh., La-16 316) ; Al. *Noetik*, Gl. *noétique* b. zo un termen nebeut arveret ; bezet pe vezet, ez eus dezhañ ur bern kemeradurioù (unan dre brederour !) ; gant an neveztomazourion : "studi an dezevout", "studi an anaout", "damkaniezh an dezevout", "damkaniezh an anaout" ; gant HUSSERL : "*die Phänomenologie der Vernunft, die Noetik in einem prägnanten Sinne*" ("anadennoiezh ar poell, an *noetik* er ster leun") *Ideen* I § 145. Bez' e c'hellomp reiñ pep a gevatal d'an termen hervez ar c'hemeradurioù niverus-se : *dezevoniezh*, *anaoudoniezh*, *ergoroniezh*, h.a. ; nemet, e kement ma vez graet dave da arver an termen gant ar prederour-mañ prederour gallek pe alamanek e vo an hent eeunañ ober gant Br. *noetik* g.

Br. *noumen* g. a gaver evit ar wech kentañ e 1971, er stumm *noumenon* :

"Seurt diforc'h anadennoiel etre *ergorad* ha *gourzhergor* zo e orin hanezel en diforc'h savelet gant an idealourion (KANT pergen) etre keal an traoù evidomp ha keal an traoù enno o unan, etre fenomenon ha noumenon" (La 04 43).

An holl reveziadennoù abaoe zo bet er stumm *noumen* :

"Alese keal ar *veizenn* (pe noumen) o vezañ e damkaniezh KANT ergorenn an *nou* ' ' ' , gwerc'henn *veizel* ha dre se tralenat, Tra en-un kevenep d'an *haezenn* pe werc'henn haezel" (La-10 442).

"Eus damkaniezh KANT he deus ar Ouezoniezh dilezet keal an noumen, ar werc'helezh dreist diraez, ha dalc'het keal ar fenomen, oc'h ober anezhañ an nor o skeiñ war ar werc'helezh — houmañ o vezañ diraezadus enta dre ur c'hantouezhañ hentennek" (La-12 248).

Diwar vont, merkomp ez eus kinniget daou gevatal brezhonek da Al. *Noumenon* : *noumen*, *meizenn*, ha tri da Al. *Phänomen* (*Phainomenon*) : *fenomen*, *haezenn*, *anadenn*. Kennotañ a ra pep kevatal ur c'herzhed dibarek : e diarsell hollek ar Brederouriezh e tere ober gant *meizenn-haezenn*, nemet, evit chom peg ouzh roudoù KANT, e kavfed gwell ober gant an daouad *noumen-fenomen* ; evit ar Skiant avat ne anavez nemet *anadenn*.

NOM D’ACTION

Sl. DÉVERBATIFS

NOM VERBAL

Sl. DÉVERBATIFS

NOMADE

MME 21 12 06 – Gl. *nomade* en deus roet un nebeud deveradoù : *nomadisme*, *nomadiser*, *nomadisation*, *nomadisant*, *nomadique*. Da heul Preder hor boa graet e GBAHE gant Br. *kantread* pa. ha *kantreat* aa. o lezel gant *kantreer* ar c’hemeradur "reder-bro". N’hor boa ket pledet gant an deveradoù. VALL a reas gant Br. *kantreer* (ivez *Emsav* 25 p. 20) *kantren* / *kantreal* evit ar verb ha gant *kantreerezh* a-dal da Gl. *nomadisme*. Ne gav ket din e terefe gant hon dibaboù. Ha kavout a ra dit e c’hellfemp deverañ diwar *kantread*- ? Bez’ hor befe Br. *kantreadeka*, Gl. *nomadisation* ; Br. *kantreadegezh*, Gl. *nomadisme* ; Br. *kantreadiñ*, Gl. *nomadiser* ; Br. *kantreadek*, Gl. *nomadisant*, *nomadique*. Lod eus ar gerioù-se zo dezho kemeradurioù muipe-vui skeudennek ivez.

N’ouzon ket hag etrevroadel eo *nomad*-. Geriaouegoù Diwan a ra gant Br. *nomad*, *nomadegezh*. Ha degemeradus eo an termenou-se e-kichen reoù du-mañ ?

GE 21 12 06 – E kentelioù Don SADED e raed gant *kantreat*, *kantread* a-dal da *nomade*, gant *annezek* a-dal da *sédentaire*. En alamaneg, a-dal da Gl. *nomade* e kaver *unstet* (# anstabil, andiazezet), *Nomade*, *nomadisch*, *nomadenhaft*, *umherziehend* (# o vont tro war dro), *umherschweifend* (# o kantren tro war dro), *Nomade* g., *Nomadenvolk*, *Wandervolk* (pobl gantreat). Tro ’m eus bet ivez d’ober gant Br. *amdeat* ≠ *arsezat* ("nomade ≠ sédentaire"), *amdeiñ* ("nomadiser"), *amdeadezh* b. ("nomadisme"), en ur ster ledanoc’h, da skouer a-zivout an tech bred da gemmañ dizehan lec’h bevañ, pezh na vir ket ouzh an termenou-se a dalvout er Gevredadouriezh ivez. En *Emsav* 25 20, *meuriad kantreer* a glotfe kenkoulz gant Gl. *tribu errante*. Ar skoilh a zo gant *kantreat*, *kantread* eo ar ret deverañ ar verb diouzh ur pennanv deveret e unan diouzh ur verb, rak distreiñ d’ar verb orin *kantren* a ziverkfe ar c’hemm lakaet etre *kantreer* ha *kantreat* ; lavarout a c’haller *kantreadiñ*, *kantreadeka* a zo,

ouzhpenn hir, nebeut deouezus ha stambouc'hus (ur *c'hantreader* zo ur *c'hantread* hep mui).

Degemer Br. *nomad* e-kichen an termenoù du-mañ, perak ket ? Mar sant un aozer an ezhomm d'e ober, gant na ve ket dre lezhiregezh pe dre ur belbi etrefoedelek, met gant ar mennoz yac'h da binvidikaat ar yezh dre ebarzhiñ kemeradurioù nevez...

NOMBRE IDÉAL

MME 15 11 06 – War TLF-9 e lennan Gl. *nombre idéal*. Ne welan tra e GEJED war ar c'hraf-mañ, nemet Gl. *idéal*, eorizh g. –où. Daoust ha *nombre idéal* a ve niver eorizhek, eorizhel ?

YBAN ~ 15 11 06 – Ne 'm eus kavet anv eus Gl. *nombre idéal* nemet en ul levr istor a 'r Jedoniezh : A. DAHAN-DALMEDICO / J. PEIFFER, *Une histoire des mathématiques, Routes et dédales*, Éditions du Seuil, mars 1986, p. 292 :

“Détaillons le cas de l’anneau $\mathbb{Z}[\sqrt{-5}]$ identique en son principe à un anneau cyclotomique, mais plus simple à exposer. Ses éléments s’écrivent $a + b\sqrt{-5}$ avec a et b entiers relatifs. On a dans cet anneau l’égalité :

$$6 = 2 \times 3 = (1 - \sqrt{-5})(1 + \sqrt{-5})$$

et on peut vérifier que les quatres facteurs $2, 3, 1 + \sqrt{-5}, 1 - \sqrt{-5}$ sont bien des éléments « premiers » de $\mathbb{Z}[\sqrt{-5}]$. Le nombre 6 admet donc deux décompositions distinctes en facteurs premiers dans cet anneau.

“La démarche de Kummer est alors d’introduire dans ce domaine les « nombres idéaux » :

$$\alpha = \sqrt{2}, \quad \beta_1 = \frac{1 + \sqrt{-5}}{\sqrt{2}}, \quad \beta_2 = \frac{1 - \sqrt{-5}}{\sqrt{2}}$$

alors $6 = \alpha^2 \beta_1 \beta_2$ s’exprime comme le produit de quatre facteurs, tous « nombres idéaux » de $\mathbb{Z}[\sqrt{-5}]$. Si l’on inclut dans la factorisation les nombres idéaux en sus des autres nombres premiers, la factorisation devient unique. [...]

“Avec sa théorie des « facteurs idéaux », Kummer réussissait rapidement à démontrer le grand théorème de Fermat pour les nombres premiers inférieurs à 100. Mais sa définition des nombres idéaux n’était pas assez générale.

Subsistant aujourd'hui sous le nom de « *diviseurs* », les nombres idéaux de Kummer ont été supplantés par une théorie beaucoup plus puissante de Dedekind, qui s'en est inspiré. [...]

“Ayant généralisé la notion de nombre algébrique, Dedekind veut lui aussi récupérer l'unicité de la factorisation dans les corps de nombres algébriques. À la place des nombres idéaux de Kummer, R. Dedekind introduit des classes de nombres algébriques qu'il appelle des *idéaux* en hommage à son inspirateur. [...]”

Souezh ebet enta ma ne gaver ket kel eus *nombre idéal* e GEFIZ, rak distroadet eo bet gant degasadenn DEDEKIND. Anat eo e c'haller bepred ober anv a Br. *niver eorizhel*, pe, o pennanvaat : Br. *eorizhel g. -ion*.

Kompren a reer bremañ ez eo damkaniezh an eorizhoù krouet gant DEDEKIND un hollekadur eus damkaniezh an niveroù kevan ordinal, e sell da zegas meizadoù ha perzhioù araezus da deurel gouloù war gudenn unelezh an digenaozadur e periadoù kentañ er gwalennoù kevanion aljebrek.

NOMENCLATEUR

MME 21 04 07 – Daoust ha klotañ a ra Br. *destler* gant Gl. *nomenclateur* ? pe neuze *destlader* ?

GE 22 04 07 – Amprest Kb. *destl* "rule, order" ha *destlu* "to trim, tidy up" zo en orin Br. *destl* b. "reolenn gevazas", arveret er Genedoniezh (Gl. *canon*, La-09 86), *destlel* arveret er Jedoniezh (Gl. *canonique*, JEDO I 124, 197), er Fizik hag e diskiblezhioù all, ha Br. *destladur* "rummadur hentennek strizh" (Gl. *nomenclature*, La-09 268), ent dibarek : "geriadur reizhiadek un diskiblezh" ; en degouezh-mañ diwezhañ e teverfen a-walc'h *destladur* evel *geriadur* : *destladurour*, *destladurezh*, *destladurel*, h.a.

NOOLOGIQUE

MME 21 04 07 – Ne gavan ket anv eus Gl. *noologique* e Lavar...

GE 22 04 07 – Gl. *sciences noologiques* zo un termen krouet gant AMPÈRE da aroueziñ an holl skiantoù "*qui concernent l'esprit*" a-gevenep d'ar skiantoù "*cosmologiques*"; adarveret eo bet devedadoù *noolog-* gant kemeradurioù a bep seurt ; war a hañval ez eo diarver an termen hiziv, lakaet er-maez istor ar Brederouriezh, evel ma 'z eo diarver Gl. *sciences morales*, e

heñvelster. Setu perak mar be meneget e brezhoneg, e ve gwell ober gant *noologiezh*, *noologek*, h.a.

NORMO-

Sl. -*PÉNIE*

NORROIS

MME 21 04 07 – Petra reer eus Gl. *norrois* (yezh) ? Daoust ha deveret hoc’h eus diwar *Lec’hlenn* ? (hag a-hend-all, eus pelec’h e teu Br. *Lec’hlenn* ? N’emañ ket e GIBR).

GE 22 04 07 – Gl. *norrois* ? GP hepken a ve evit respont, met diaes eo e dizhout evit an ampoent... Br. *norzheg*, *lec’hlenneg* ? Br. *Lec’hlenn* zo amprest Kb. *Llychlyn*.

GC 01 05 07 – “*LLYCHLYN*₁ [e. lle *Llychlyn* (H. Wydd. *Lothlind*, Gwydd. Diw. *Lochlainn*) fel e.c.] eg. Ll. Culfor : *gulf*. **1803** *P*, *llychlyn*, a *gulf*, the Baltic Sea ” (GPC 2250). Lec’hanvioù Br. *Loc’h-*, *Loutehel* (35).

NOSOCOMIAL

MME 21 04 07 – Gl. *nosocomial*. Ha dereout ha rafe Br. *klañvdiel* ? Moarvat ec’h eus pledet gant se... Gwelet a ran ivez deveradoù diwar *noso-*.

GE 22 04 07 – Gl. *nosocomial* (eus Gr. *nosokomiva* "prederiadur ar re glañv") ne vez arveret nemet er c’herienn *maladie nosocomiale* "kleñved dastumet en ur c’hurdi (ospital, klinikenn, diangurdioù, tiez diskuizh, h.a.)". Resisoc’h : "kleñved a zastumer dre berzh ma’z eur klañvdiet" (a vez dastumet gant ar re glañv hepken ha n’eo ket gant ar vezeion pe ar glañv-diourion a ra war o zro). Deverañ a zleer enta diwar un termen o verkañ ez eur klañvdiet. Diaes e ve deverañ diwar *klañvdiañ* avat, en askont da riskl “trap ar c’hlañvdiour” end-eeun : **kleñvedoù klañvdi-*. Dibab a rafen an termen hollekañ, *kurdi* ha deverañ : *kleñvedoù kurdiat* (-at er ster "lec’hiet e").

NOYAU

GE 30 10 06 – Daou ster zo en diskiblezhioù bevedel gant Gl. *noyau* :

A. Er Gelligoniezh, rann greiz ar gellig. Sz. *nucleus*, Al. *Zellkern*, *Kern*, Br. *kraoñell* b.

B. Er Gorfadurezh, tolpad steuñvenn louet e-barzh an nervreizhiad kreiz. Sz. *nucleus*, Al. *Nucleus*, *Kern*, Br. *gronn* g., klokaet bepred gant ur spizer :

Gl. *noyau de Bechterew*, *noyau vestibulaire supérieur*, PNA *nucleus vestibularis superior*, Sz. *nucleus angularis*, *Bechterew's nucleus*, *nucleus vestibuli superioris*, Al. *Bechterew'scher Kern*, *Nucleus vestibularis superior*, Br. *gronn uhelañ ar rakkambr*.

Gl. *noyau caudé*, *noyau interventriculaire*, PNA *nucleus caudatus* ; Sz. *caudate nucleus*, *nucleus caudatus*, *interventricular nucleus*, Al. *Nucleus caudatus*, Br. *gronn lostek*.

A-douez an arverioù skiantel all eus Gl. *noyau*, menegomp an daou-mañ :

C. Er Fizik, lodenn greiz an atomenn : Sz. *nucleus*, Al. *Kern* , Br. *derc'han* g.

D. Er Gimiezh, e delun ur volekulenn, heuliad atom karbon ereet e stumm ur walenn gloz : Br. *korvell* g.

Sl. *NOD-* ; *NÆUD*

NUCLÉOLE

MME 31 10 06 – GEFIZ a ro Br. *nukleon*, *nukleid*. Daoust ha dalc'het ez eus ivez da zibab BEVO Br. *nukleolenn* ?

GE 01 11 06 – Kudenn *nukleid* / *nukleolenn* hon eus kavet dirazomp a-hed ar wech. Techet e voe VALLÉE da stagañ *-enn* ouzh ar pennanvioù gallek benel amprestet, hep reiñ talvoud sterel d'al lostgeriañ-se (evit livañ un neuz vrezhonek war an amprestoù, hep mui !). Diwar se e veze ponneraet ar gerioù hep gounid ebet. Roparz HEMON a washaas c'hoazh ar pleg euver-se en e “Gerioù etrevroadel” (*Hor Yezh*, 1956-1957) dre ginnig e reizhiaddekaat, o reiñ da skouer *idolenn* pa gaver *idol* ingal e brezhoneg abaoe ar Grennamzer. Strivet hon eus da spoueañ al liñvadenn, er gerioù nevez da nebeutañ, dre skrivañ *nukleid*, *elektrod*, *diastol*, h.a. Hervez “pennaenn an doujañs” (d'ar yezherezh o ren, d'ar yezhouriezh kent kentoc'h !) hon eus klasket touch an nebeutañ gwellañ ouzh ar furmoù boaziet endeo ; e se, hon eus miret *parabolenn* (daoust ma kaver *parabol* e C !) ha, da heul, an deveradoù all, *hiperbolenn*, h.a. Evit *nukleol(enn)* avat a vez arveret nebeut kaer hag ar stumm *nukleol* a c'haller degemer direndael.

MME 06 11 06 – Distreiñ a ran da Gl. *nucléole*. Mat eo din Br. *nukleol* evel-just... Hogen pe reizh a roer d'ar ger ? (Peseurt reolenn a reer ganti evit reiñ reizh pe reizh d'an amprestadennoù ?)

GE 06 11 06 – Br. *nukleol* a ran ur gourel anezhañ. Gourel ivez Gl. *nucléole*. Koulskoude, ar brezhoneg zo pell a adkemer reizh an amprestoù bep tro, test al lammoù b. > g. (*espern, fulor, kantina, kustum, person*), ha g. > b. (sk. : *paner, pater*). N'ouzon ket hag ur studienn zo bet graet war donkad ar reizh en amprestoù. Forzh penaos, n'eo ket a bouez bras : an hevelep gerioù a gaver benel e galleg, nepreizh e saozneg, benel pe nepreizh en alamaneg. Ur fazi e ve soliañ reizhiadek war ar galleg bepred pe war nep yezh all.

O

-OÏDE

MME 16 12 06 – Distreiñ a ran gant Gl. *conoïde*. Kinnig a rez Br. *konoid* gant ur pik goulenn. Me zo mat din da zibab (n'on tamm jedoniour evel ma lavaran dit uheloc'h, ha n'on ket evit barn...) Ar gudenn a zistro gant Gl. *cycloïde*, *cycloïdal*. Neuze Br. *kikloid*, *kikloidel* ?

GE 19 12 06 – Gant Gl. *conoïde* emamp dirak kraf yezhourel an termenou lostgeriet gant *-oïde*. Al lostger-se, ent diarlenn "a zo heñvel e mod pe vod" a vez arveret en holl ziskiblezhioù, e diouer anvadoù o vukañ rageeun da natur an dra anvet, da sevel anvadoù beskellek o tec'heriañ ar c'heal "a laka da soñjal e", sk. : *adénoïde*, *anthropoïde*, *deltoïde*, *fécaloïde*... Seurt staelad distabil zo an nor digor da neridigezh an durc'hadurioù ster. An diskoulmoù evidomp : pe kaout anvadoù o vukañ rageeun d'an traoù da envel (Gl. *cavité glénoïde du temporal*, Br. *poull a-c'haved an askorn ividig*), diskoulm dibaot ; pe amprestañ tun an aroueziañ beskellek gant loazioù ar brezhoneg (Gl. *apophyse clinoïde*, Br. *baleg gweleek* ; Gl. *muscle deltoïde*, Br. *kigenn delta* ; Gl. *os hyoïde*, Br. *askorn uheñvel*) ; pe amprestañ ar geriad allyezh (Gl. *épithélioma colloïde*, Br. *epiteliom kolloidel*).

Evit a sell *conoïde*, *cycloïde* ha termenou all a Jedoniezh gant al lostger *-oïde*, n'on ket arroutet a-walc'h evit reiñ un ali. Mard eus gant *-oïde* ur c'heal resis, bepred an hevelep hini en holl dermenoù lostgeriet gantañ, e ve bastus kaout ur c'hevatal brezhonek, *-(g)wez* da skouer. Ne hañval ket bezañ an dro avat, mar keñverian an daou dermen usveneget ma 'z eus gant *-oïde* kemeradurioù kevarall. Neuze, ha ne ve ket bastusoc'h amprestañ ar geriadoù allyezh : *konoid*, *kikloid*, *kikloidel* ?

GE 31 12 06 – A-zivout Et. *-oïde*, e 'm eus bet tro da reiñ ur c'hevatal dezhañ er c'hemeradur "heñvel". Setu an daou vellad eus GEVEZ ma ran gant al lostger *-man-* :

amiboïde ◇ **amoeboid** ◇ **amoebvanek** aa.

heñvel ouzh an amoeb

amiboïsme, **amœbisme** ◇ **amoeboidism** ◇ **amoebvanegzh** b.

perzh a zo gant kelligoù 'zo er bevedeg (al leukokit) da astenn mardreid ha da zilec'hiañ evel an amoeb

asthme cardiaque ◇ **cardiac asthma** ◇ **astmavan** g. **kalonien**

trec'hwezh grezvarrek diwar gouliñv ar bronkez devoudet gant skorted dehou ar galon [= azoniad analadel *heñvel ouzh* an astma]

anaphylatoxine, **anaphylotoxine** ◇ **anaphylatoxin** ◇ **anafilatoksin** g.,
danvezenn darwallvanel

danvezenn en araez da ziaskañ un erwezh heñvel ent klinikel ouzh an erwezh darwalladel (erwezh darwallvanel, darwallvan) ; ensinklet dre ar wazhienn e tevoud ur bleuz marvus

Sl. **CONOÏDE**

OBJET : COMPLÉMENTS D'—

Sl. **PRONOMS INFIXES**

OBSTÉTRICIEN

Sl. **GYNÉCOLOGUE**

OCRE

LM 26 04 07 – Emaon e soñj arverañ Br. *okr* daoust da Br. *bouliermini* (VALL.), *boulyermini* (GReg.) na gomprenan ket ha da Br. *pri* (*melen*, *ruz*) a gaver e geriadurioù zo. Br. *pri* a gavan diazas a-grenn pa c'hell talvezout kement ha Gl. *mortier* (Br. *pri raz*, *pri simant*, *pri raz ha simant*). Lakaat *okr* a c'haller er *pri raz*, lakaat *pri* er *pri* a ve re marteze ! Met kudennek eo ar ger *pri* pa dalvez Gl. *argile* ivez.

Neuze :

Gl. *ocre*, Br. *okr* (*pri* + oksidennoù houarn pe manganez, disec'het ha malet)

Gl. *argile*, Br. *pri*

Gl. *mortier*, Br. *margenn* (VALL., gwenedeg) [hemañ gwall dost da Br. *marg*, Gl. *marne*] ?

GE 27 04 07 – GReg. a zispleg Br. *bouliermini* evel henn : “*ocre, minéral, boulyerminy*, id est, *bol d’Arménie*”. An diaes gant ar ger n’eo ket e orin, met e hirder. Gwell emichañs Br. *okr* a orin gresianek.

LM 14 07 07– Ma ne sav kudenn ebet gant Br. *pri* e unan p’en lakaer a-dal da Gl. *argile*, e sav kudenn avat gant ar c’henstrollad *pri-raz* a gaver er geriadurioù gant ster ar galleg *mortier de chaux*. Kudenn a sav peogwir e teu an droienn henvoazel e kenstok gant Gl. *les argiles calcaires* ha (*sol*) *argilo-calcaire*, Br. *ar prioù razek*, (-) *pri-razek* (*prirazek* ?) Gwell dilezel da ’m meno an anvad kozh ha reiñ korvo da La. *mortarium* a gaver e kembraeg (*morter, mortar*) hag en iwerzhoneg (*moirtéar* ha *moirtéal*). Kinnig a raes Br. *mortar*, mechal ha ne ve ket gwell mont da heul ar c’heltiegoù all ha dibab ar furm *morter*. Tu ve da vont pelloc’h ha kinnig trestummañ evit lakaat kemm etre ar meskad arveret gant ar vañsonerion, Br. *mortel*, kv. Gl. *mortelier* “artisan qui fait le mortier” (Larousse Ancien Français, p. 426) ha Br. *morter* evit ar benveg brezel evel ma vez graet en iwerzhoneg.

Sl. *ARGILE ; LIANT ; MORTIER ; OCRE*

ŒSTRUS

GE 19 01 07 – Orin an termen eo Gr. *oi\stro* “mouienn ; flemm ; flemmad ; barr ernez ; c’hoant feuls”. Adkemeret e voe an termen e La. *oestrus* gant an eil ster “ambren ar barzh, ambren an diouganer” hag e Gl. *æstrus* en 20^t kantvet da aroueziñ rud ar bronneged. Treugoù steradurel heñvel zo bet er yezhoù keltiek : diwar an **dar* bezant e hBr. *cunnaret*, e Br. *konnar*, e Kb. *cynddaredd* “konnar, ernez”, e tispakas ur skourrad all gant krBr. *dirigaez*, Br. *dirik*, *dirigezh*, Kb. *terig* “taer, feuls ; dirik”, Iw. *dair* “sailhañ ur vuoc’h” (sl. DGVB 125, 129).

Arveret e vez Gl. *æstrus*, Sz. *oestrus*, Al. *Östrus* er Vezekniezh da verkañ al lankad eus kor ganadel ar beneved ma tozvont ar vi ha ma c’hellont bec’hiegañ. Kinnig a ran menel en treugoù steradurel boutin d’ar yezhoù keltiek ha da yezhoù arnevez Kornog, ha korvoiñ Kt. **dar* evit luniañ kevatalioù Gl. *æstrus* hag e zevedadoù, eleze :

Gl. *æstrus*, Br. *dar* g., *darvezh* g.
 Gl. *cycle æstral*, Br. *dargor* g.
 Gl. *præstrus*, Br. *rakdarvezh* g.
 Gl. *postæstrus*, *métæstrus*, Br. *diandarvezh* g.
 Gl. *diæstrus*, *interæstrus*, Br. *etredarvezh* g.
 Gl. *anæstrus*, Br. *andar* g.

OINDRE, ONCTION, ONGUENT

Sl. *POMMADE*

OPPOSITION

Sl. *CORRÉLAT-, CONTRASTIF*

OPTIQUE

Sl. *CRISTALLIN*

ORCHIDECTOMIE

Sl. *STÉRILISATION*

ORTHOPÉD-

Sl. *CORSET ORTHOPÉDIQUE*

OSTÉOPATHIE

Sl. *CHIROPRACTIE ; MASSAGE*

P

-PATHIE

MME 09 10 06 – Tu bennak ec’h eus skrivet e c’heller ober gant *-ad* evit envel kleñvedoù zo, evel Br. *lounezhad* ; hag ul listenn bennak ac’h eus savet anezho ? Ezhomm am befe gouzout pere. Da skouer : Br. *hépatite*, Br. *avuad* ?

GE 09 10 06 – Da gevatal d’ar gedrann Et. *-pathie* e kinnigan ober gant Br. *(-)anaez*, *(-)naoued*, *klañvadur*, *-ad*. Dre vras, lakaet er-maez ar Vred-vezekniezh, e verk *-pathie* ar c’heal hollekañ, eleze nep argerzh kleñvedel o tizhout an organ arouezet gant ar gedrann gentañ : *néphropathie* "strafuilh kleñvedel al lounezh". Ar Vezekniezh klasel a laka(e) kemm etre *affection organique*, *affection lésionnelle*, a-geñver gant un anaf anat en organ, hag *affection fonctionnelle*, pa na zeued ket a-benn da anataat bezañs un anaf en organ ; hevelep kemm n’eo ket dilezet hiziv, nemet e tenner da rannañ an *affections fonctionnelles* etre daou seurt : ar re n’eur ket deuet a-benn evit c’hoazh da zizoleiñ un arbenn anafel dezho, ar re a zo a-geñver gant ar bred ; eus ar re-mañ diwezhañ e ra mezeion *affections fonctionnelles*, mezeion all *affections psychosomatiques* — oc’h advenel *somatiques* an *affections organiques* kent. Kinniget ’m eus ober Br. *naoued* eus an anaezioù “organek” pe “sodatek” (“kreudel”), ha Br. *anaezioù arc’hwelel*, *bredekreudel* eus ar re all.

Ur c’hemm all a lakaer ent klasel etre Gl. *affection*, *trouble*, *processus morbide*, Br. *(-)anaez*, *klañvadur*, *-ad*, o verkañ nep argerzh kleñvedel hep ober stad eus e arbennelezh, ha Gl. *maladie*, Br. *kleñved*, o verkañ un hennad kleñvedel dibarek a lakaer e penn kont e arbennelezh. Da skouer, *anaezioù ar skevent* (*ar skeventanaezioù*, *ar skeventadoù*) zo ur c’heal hollek na zalc’h ket

kont eus an arbennoù dibarek ; en eneb, *torzhellegezh ar skevent* zo ur *c'hleñved* a anavezher evel devoudet gant bazhell Koch (La-09 147-148).

A-zivout *-ad*, e kavan mat ober gantañ evit skañvaat ar prezeg, pa na vez ket arvar a gemmesk. Fraezh eo Br. *lounezhad*, Gl. *affection rénale*, *néphropathie* met gwell eo na ober *kalonad* eus un *anaez kalon* dre ma 'z eus sterioù all gant ar ger e lavar ar pemdez.

Gl. *hépatite* "tanijenn an avu", Br. *avufo* (Roparz HEMON eo a ginnigas din arverañ *-fo* er ster-se, La-08 375-376). Br. *avuad* a glotfe gant *hépatopathie*.

-PÉNIE

GE 04 10 07 – Er Vezekniezh e talc'her kont eus ar gementadelezh pa bleder gant danvezennou, elfennoù luniek, arc'hwelioù, gweredoù, mentennoù, arventennoù ha, da verkañ ar reñver, an diouer pe ar reolded kementadel e ra ar yezhoù gant araezioù diseurt. E saozneg, e galleg hag en un niver yezhoù all, peurliesañ e verker ar reñver hag an diouer a-getep dre ar rakgerioù *hyper-*, *hypo-*, sk. :

- 1) reñver / diouer ar feur glukoz er gwad : Gl. *hyperglycémie* / *hypoglycémie*
- 2) reñver / diouer ar feur gwenngelligoù er gwad : Gl. *hyperleucocytose* / Sz. *hypoleucocytosis*
- 3) reñver / diouer ar borc'hañ gant ur wagrenn : Gl. *hypercrinie* / *hypocrinie*
- 4) reñver / diouer ar fiñvoù : Gl. *hyperkinésie* / *hypokinésie*
- 5) reñver / diouer ar gwask : Gl. *hypertension* / *hypotension*
- 6) reñver / diouer livrezh ur gwiad : Gl. *hyperchromie* / *hypochromie*.

Ar reolded a verker e degouezhioù 'zo dre ar rakger *normo-*, sk. :

- 7) reolded feur an oksigen er gwad : Gl. *normoxémie*
- 8) reolded arc'hwelerezh ar skoedenn : Gl. *normothyroïdie*
- 9) reolded livrezh ur gwiad : Gl. *normochromie*
- 10) reolded ment ar ruzkelligoù : Gl. *normocytose*

E brezhoneg e 'm eus kinniget arverañ ar rakgerioù *us-* (*uc'h-*), *is-* he-evit merkañ a-getep ar reñver, an diouer, ar reolded kementadel (sl. La-08 178-181, La-09 246-252), hep plakañ koulskoude war an termennoù allyezher evel m'en diskouez kevatalioù ar skouerioù a-zioc'h :

- 1) Br. *usvec'h* ar glukoz gwad, *gwadusvec'h* glukoz, *glukozwadusvec'h* / *isvec'h* ar glukoz gwad, *gwadisvec'h* glukoz, *glukozwadisvec'h*

- 2) Br. *usniver leukokit* / *isniver leukokit*
- 3) Br. *usvorc'h* / *isvorc'h*
- 4) Br. *usfiñv* / *isfiñv*
- 5) Br. *uswask* / *iswask*
- 6) Br. *usliv* / *isliv*
- 7) Br. *hevec'h an oksigen gwad, gwadhevec'h oksigen, oksigenwadhevec'h*
- 8) Br. *hearc'hwel ar skoedenn*
- 9) Br. *heliv*
- 10) Br. *ruzhevent*.

Pell a vezañ peurreizhiadek eo avat an doare da verkañ reñver ha diouer. Hervez ar yezhoù e reer gant gerluniadoù estreget ar re emañ o paouez menegiñ, eleze e saozneg, galleg, h.a., *hyper-*, *hypo-*, *normo-*.

Kevatal Sz. *hypoleucocytosis* "diouer gwenngelligoù" eo Sz. *leucopenia* (< Gr. *peniav* "paourentez"), *hypoleukemia*, *hypoleukia*, *leucocytopenia* tra ma vez arveret ivez a-genster Gl. *leucopénie*, *hypoleucie*. Reñver al leukokit a lavarer Sz. *hyperleucocytosis*, Gl. *leucocytose* (pa chom leiek reñver ar feur), *hyperleucocytose* (pa sav dreist 10 000 / ml).

Evit a sell an diouer houarn er gwiadoù, e kaver Sz. *sideropenia*, Gl. *sidéropénie* hag an adanvioù keñverek : Sz. *sideropenic*, Gl. *ferriprive*, *sidéropénique* ; ha pa reer anv eus an diouer houarn er gwad : Sz. *hypoferraemia*, Gl. *hyposidérémie*, hag eus ar reñver houarn er gwad : Sz. *hypersideraemia*, Gl. *hypersidérémie*.

Kevatal da Sz. *hypercythemia* "reñver ruzkelligoù" eo, a-douez ur 15 termen kenster, Sz. *polycythaemia*, *polyhaemia*, *polyglobulia*, *erythrocytosis*, *erythremia*, h.a., Gl. *polycytémie*, *polyglobulie*, *érythrocytose*, *érythrémie*, h.a.

Kevatal da Sz. *hypermenorrhoea* "reñver diwadañ ar mizioù" eo Sz. *menorrhagia*, Gl. *hyperménorrhée*, *ménorragie*.

Kevatal da Sz. *pleocytosis* "paotaat ar c'helligoù" (< Gr. *pleiivwn* "niverusoc'h, ouzhpenn") eo Gl. *hypercytose*, *plé(i)ocytose*.

Kevatal da Sz. *hyperreflexia* "damoug(où) re greñv" / *hyporeflexia* "damoug(où) re wan" eo Gl. *hyperréflexie*, *surréflexivité* / Gl. *hyporéflexie*, *subréflexivité*.

Unan eus arbennoù liested ar c'hensterioù, e-maez an damant da brientiñ danvez termenoù evit kealioù nevez (hag ivez abegoù personel, deberzhed, an aozerion), eo ar c'hask d'ar gurzhegezh : skañvoc'h eo ober gant gerioù berr evel Sz. *hypoleukia* pe Gl. *leucopénie* eget gant Sz. *hypoleucocytosis* ha Gl. *hypoleucocytose*.

Dav eo rakwelout e c'hoario an hevelep luskedoù gant an aozerion vrezhonek ha prientiñ loazioù. E lavar ar Vezekniezh, ouzhpenn *us-*, *is-*, e vez arveret a-wechoù daou goublad rakgerioù o verkañ ar reñver hag an diouer : *gour-*, *gou-* ha *dreist-*, *dan-* :

A-dal da Gl. *hypersensibilité*, emañ Sz. *hypersensitivity*, Br. *gourc'hizidigezh* (keal nervourel), Sz. *hypersensitivity*, Br. *dreistkizidigezh* (keal hangaeoniel). Notomp e reer alies e galleg gant *sensibilité élevée* e-lec'h *hypersensibilité* ha *sensibilité faible*, *moindre sensibilité* e-lec'h *hyposensibilité* (Br. *gougizidigezh* er ster nervourel, *dangizidigezh* er ster hangaeoniel).

Lec'h zo amañ da venegiñ daou rakger all o tereout da verkañ kealioù ar reñver hag an diouer :

Br. *el-*.

GMB 205 : “*Elanvet* [...] « souvent invoqué », litt. « beaucoup nommé », de **elu-amn-*, quasi *polu* ; *ojvnomatov*”. Cf. v. irl. *hua ilanmmanaib*, a multis nominibus Z2 858.”

GMB 334 : “*Illur* brillant, glorieux, est peut-être composé de **il-* *poluv*”.

GPC 1203 : “*el-* [cf. H. Wydd. *il* ‘lawer, amryfal’ Gr. *poluv*] *rhgdd.* yn enw. mewn e.p., e.e. *Elfedd, Elgi, Elhaearn, Elnu, Elwydd*.”

La-11 138 : “[...] heñvelster da *lies-* ez eo *el-* (kevatal da hGr. *poluv*” a gaver e Br. *elanvet*, Kb. *Elgi*, arveret gant GP er Yezhoniezh : *elsonenn* [anvad rumm evit *divsonenn, teirsonenn*, h.a.]).”

Br. *ol-*

VALL xxxvj : “*ol-* manque V : *olboud, oldeur, oldilhad, olargand, oldud* manque de nourriture, d’eau, de vêtement, d’argent, de gens.”

Ar *Stourmer* 139 : “*ol-* dindan ar stumm *il-* e BrLTK, (gwell ober evel BrE evit diforc’hiñ d. *il-*) diouer : *olboud, oldour, oldilhad, olarc’hant*. *Lavaret e vez ivez *oldud* (SDV 53) met gwell skoueriekaat gant (0) [hep kemmadur].”

Tro ’m eus bet da arverañ Br. *olgwenn* evel kenster da Br. *isniver leukokit*, Sz. *hypoleucocytosis*, *leucopenia*, Gl. *hypoleucocytose*, *leucopénie* (sl. GEVEZ-1 53).

Mar adkemeromp ar skouerioù kent, e klokafen pep mellad gant kevatalioù brezhonek :

Sz. *hypoleucocytosis*, *leucopenia*, h.a., Gl. *hypoleucocytose*, *leucopénie*, h.a., Br. *isniver leukokit*, *olgwenn*

Sz. *hyperleucocytosis*, Gl. *leucocytose*, *hyperleucocytose*, Br. *usniver leukokit*, *elwenn*

Sz. *sideropenia*, *asiderosis*, Gl. *sidéropénie*, *déficiencia de l'organisme en fer*,
 Br. *houarnisvec 'h*, *olhouarn*
 Sz. *hypoferraemia*, Gl. *hyposidérémie*, Br. *houarnwadisvec 'h*, *gwadolhouarn*
 Sz. *hypersideraemia*, Gl. *hypersidérémie*, Br. *houarnwadusvec 'h*,
gwadelhouarn
 Sz. *hypercythemia*, *erythrocytosis*, h.a., Gl. *polyglobulie*, *érythrocytose*, h.a.,
 Br. *usniver hemati*, *elruz*
 Sz. *hypermenorrhoea*, h.a., Gl. *hyperménorrhée*, h.a., Br. *mizusliñv*
 Sz. *pleocytosis*, Gl. *hypercytose*, h.a., Br. *usniver kelligoù*, *elgellig*
 Sz. *hyperreflexia* / *hyporeflexia*, Gl. *surréflexivité*, *hyperreflexie* /
subréflexivité, Br. *usdamoug* / *isdamoug*

Sl. **-HYPER-, HYPO-**

PAIRE

Sl. **CONTRASTIF ; CORRÉLAT-**

PALI(N)-

GE 28 08 07 – E lavar ar Vezekniezh e reer gant ar rakger Et. *pali(n)-* da verkañ azonoù o c'hoarvezout eus ur realañ arreget andiarvenn hag a-zisklot diouzh ar blegenn, da skouer ober an un jestr, distagañ an un ger lies gwech lerc'h ouzh lerc'h kuit a nep mennad eztaoliñ. E se e reer anv eus Sz. *palikinesia*, Gl. *palicinésie* pa vez ar realañ ur fiñval, eus Sz. *palilalia*, Gl. *palilalie* pa vez anv eus an deluzañ gerioù.

Et. *pali(n)-* zo amprest Gr. *palivn* "a-rekin, war giz, a-c'hin ; en eneb, er c'hontrol ; a-nevez, adarre". Merzhout a reer ar strishadur erdal lakaet war ar rakger da geñver an amprest ha war un dro ambid skrivadel ar gensonenn dibenn (hepkoret gwechoù 'zo, da skouer e Sz. *palingraphia* — e-kichen Gl. *paligraphie*) ; notomp ivez an arver e diskiblezhioù all eus Et. *pali(n)-* gant ar c'hemeradur "a-rekin", sk. : Sz.Gl. *palindrome* ; Sz. *palinode*, Gl. *palinodie*.

Pe loazioù korvoiñ evit reiñ e gevatal brezhonek da Et. *pali(n)-* ?

Al lostgerioù : *-eta*, *-ata* a zec'her ar c'heal "arren lies gwech", "arreata" na petra 'ta :

VALL xxv : "*eta*, *ata* (répétition) *troieta*, *leoiet* faire des tours et des détours, des lieues et des lieues".

Nemet, ouzhpenn ma chom andec'her gant al lostgerioù *-eta*, *-ata* un darn vat eus ar c'healioù a ya d'ober ster mezegel ar rakger *pali(n)-*, e c'hoarvez dezho dec'heriañ ivez kealioù all :

VALL xxiv-xxv : “Il y a lieu d'appuyer sur [...] les formations de verbes en *a* pour (*h*)*a* à partir de substantifs pour exprimer l'idée de recueillir (*kistina*, *meskleta* recueillir des châtaignes, des moules) [...], de mesurer, d'apprécier, de percevoir par les sens (*pozellata* mesurer au boisseau, *marc'hata* marchander, *talmeta*, *blaseta*, *c'houesa*, *c'houeseta* tâter, goûter, flairer, etc.)”

Lakaat al lostgerioù Br. *-eta*, *-ata* da gevatal skiantel Et. *pali(n)-* a vije enta ambidañ un darn vras eus o erdal, ouzhpenn se imboudañ outo an daou geal bredvevedel "andiarvenn" hag "a-zisklot diouzh ar blegenn" ; ambid hag imboud a voe gougermet diboañ gant ur ger evel Gr. *pali*vn tennet eus ur yezh varv aet da vengleuz c'heriadet, met a vije dreistgouzañv evit furmoù bev.

Heñvel dra, rakgerioù evel *ad-*, *az-*, *daz-*, hag int o verkañ an arren, zo engouestlet ivez da zec'heriañ kealioù all ha daraezus e vije d'ar yezh strishaat o erdal ha pa ve e gounid ur ster arbennik eus al lavar skiantel.

Emgrennañ a ranker enta da grouiñ an amc'her brezhonek kevatal d'ar rakger mezegel Et. *pali(n)-*. Kemer a rafen ar rakger Br. *ad-* ha kediañ outañ an eilrakger *dar-* (kreñvaer diouzh ar c'hemeradurioù "trumm", "feuls", "destrizhus", sl. La-09 154) ha luniañ ar rakger kemplezh *darad-* ; lennadus eo war hemañ an durc'hadurioù o tisoc'h eus arverioù boas ar c'hedrannoù *dar-* hag *ad-*, eleze "destrizh" hag "arren" ; gant *darad-* e kinnigan sevel kevatalioù d'an termennoù mezegel rakgeriet Et. *pali(n)-*. Bihan e ve al lamm adalek an durc'hadurioù kent betek ar ster ardaolet : nes kenetrezo emañ ar c'healioù "destrizh" hag "andiarvenn" diouzh un tu, "arren" hag "arren lies gwech lerc'h ouzh lerc'h" diouzh an tu all — an arvez "lerc'h ouzh lerc'h" o vezañ a-benn ar fin an elfenn ster perzhek nemeti ouzhpennet, gantañ ar roll a bouez digemmañ an hennadoù klinikel arouezet dre ar rakger *darad-* diouzh daou hennad all : ar *skruzioù* (Sz.Gl. *tics*), ar *vac'henn arreata* (Al. *Wiederholungs-zwang*, Gl. *compulsion de répétition*, sl. GBLF ¶ 221).

Ar pennañ deveradoù diwar Br. *darad-* a ve :

Br. *daradfiñval*, *daradfiñv* g., Sz. *palikinesia*, Gl. *palicinésie*, *palikinésie* "arreata emdarzh hag andiarvenn an un jestr".

Br. *daradluzañ*, *daradluz* g., Sz. *palilalia*, Gl. *palilalie* "arreata emdarzh andiarvenn an un kemalenn gomzoù" ; hervez stumm ar gemalenn gomzoù e reer anv eus :

Br. *daradluz leñvennel*, *daradleñv*, Gl. *palisyllabie* "arreata andiarvenn, a-strak, a-stroñs kentañ leñvenn ar gerioù, naouus d'ar gagerezh" ;

Br. *daradluz geriennel*, Sz. *palinphrasia*, Gl. *paliphrasie* "arreata dizehan an un bomm, an un klotenn, an un gwerzenn, an un frazenn".

Br. *daradskrivañ*, *daradskriv* g., Sz. *palingraphia*, Gl. *paligraphie* "arreata er skridoù an un bomm, an un gerienn, an un lavarenn".

Sl. *ÉCHOLALIE*

PALUDISME

MME 06 11 06 – Evit treiñ Gl. *paludisme* e kaver e Br. *terzhienn ar paludoù*, *terzhienn baludek*, *kleñved ar paludoù* ha marteze traoù all. Daoust ha, kement ha bezañ eeunoc'h ha gallout sevel deveradoù, ne ve ket mat kinnig Br. *paludegezh* ? (evit an dibenn *-egezh*, cf. *torzhellegezh*).

En em gavout a rafemp neuze gant :

Br. *paludegezh* b., Gl. *paludisme*.

Br. *paludek* aa., Gl. *paludéen*, *paludique* ; Br. *barrad paludek*, Gl. *accès paludéen*, (galleg poblek : *crise de palu*).

Br. *paludeg* pa., Gl. *paludéen*.

Br. *paludegouriezh* b., Gl. *paludologie*.

Br. *paludegour* pa., Gl. *paludologue*.

GE 06 11 06 – OK evit Br. *paludegezh* h.a. Eus an holl dermenoù bet arveret da envel ar c'hleñved-se n'eus chomet e yezhoù Kornog nemet ar re deveret diwar *palud-* ha *malaria*.

PANOPTIQUE

MME 20 03 07 – Ha dalc'het ec'h eus da VALL *kenwel*, Gl. *synoptique* ? DCFB a ginnig Br. *kendaolenn*, Gl. *tableau synoptique*. N'en doa VALL kinniget netra a-dal da Gl. *panoptique* (aa. & pa.), *panoptisme*.

GE 20 03 07 – Berrik eo ar valleege *kenwel*, met eñ kennebeut n'eo ket da zisteurel. Lec'h zo avat da dermenoù all en e gichen : Br. *keñversell*, *kevansell*, *krennwel*, *krennsell*, *bloc'hwel* hervez an arster ; hep mont koulskoude betek an deveradoù diwar *edrec'h* (met piv oar pe zure'hadur ster a c'hell diglorañ dindan bizied un aozer ?)

Gl. *panoptique* a verkfe, hervez Pet. Rob., un evezhiañ war eeun pe dre bellwel hep bezañ gwelet. Dereout a rafe a-walc'h enta ar rakger *tra-* (sellout eus "an tu-hont da" anaoudegezh ar re evezhiet) ; Br. *trasell-* ?

PAPULE

Sl. *MACULE*

PARANOÏAQUE

Sl. *FOND PARANOÏAQUE*

PARAPHRÉNIE

MME 30 01 07 – E GBLF e rez gant Br. *parafreniezh*, Gl. *paraphrénie*. Kavout a ran ivez an adanv *paraphrénique* (*psychose, délire* —) ; ha treiñ a c'heller : *psikoz*, *ambren barafrenel* ? Ha evit komz db. un den : *parafrenek* ? (gwelet a ran ec'h eus graet gant Br. *skizofrenek*, met ket gant *skizofrenel*, ha diezhomm eo ?) Kavout a ran ivez *paraphrénique* implijet ivez da bennanv (? e-kichen *paraphrène* ?), neuze Br. *parafren* g. -ed / *parafreneg* g. -ed ?

GE 31 01 07 – C'hoazh kudenn an amprestañ hag an deverañ, hervez an daou dreug : a) amprestañ ur ger allyezh ha war un dro e zeveradoù allyezh, b) amprestañ ur ger allyezh ha diwar an amprest sevel deveradoù hervez reolennoù ar brezhoneg. Da skouer : a) Al. *Schizophrenie, schizophren, Schizophrenie, schizophrenisch* → Br. *skizofreniezh, skizofren* (aa. & g. -ed), *skizofrenek* (aa., "a-zave d'ar skizofreniezh") ; b) Al. *Schizophrenie* → Br. *skizofreniezh, *skizofreniezh, *skizofreniezh, *skizofreniezhel* [en degouezh, al lostrann -iezh n'he deus ket talvoud gramadeg : dibabet eo bet ent tidek evit dezneuziañ al lostrannoù allyezh -ie, -ia ; kenkoulz all e vez dibabet -ia evel ma 'm eus kavet mat ober o skrivañ *mania*, ha meskus e ve ober ouzh -iezh allyezhek evel ma reer ouzh -iezh du-mañ, da skouer evit luniañ **skizofreni, *skizofreniek, *skizofrenieg, *skizofreniel, *skizofreniour*

diwar *skizofreniezh* evel ma lunier *yezhoni*, *yezhoniek*, *yezhonieg*, *yezhoniel*, *yezhoniour* diwar *yezhoniezh*]. A-hed ar wech e voe pledet gant ar gudenn-se, e sigur dezneuziañ Et. *kosmos* hag e zevedadoù (daveoù e-barzh renabl GP, La-08 228, La-10 45, La-12 225 pergen). A dal da Al. *Paraphrenie*, enta : *parafréniezh*, *parafrén* (aa. & g. -ed), *parafrének*, *ambren parafrének* (lec'h ebet d'un adanv **parafrénel*). [E sigur *parafréniezh*, pa oan diabarzhiañ, e veze barnet va labour war ar yezh evel ur “*paraphrénie bretonne*” gant ur c'henvreur komunour. N'ouzon ket ha heuliet en deus eñ ar gomunouriezh betek he bez, met evit ar parafrén ac'hanon a zalc'h da vont gant e hent !]

Sl. DÉPERSONNALISATION ; -IQUE

PARASIT-

MME 02 12 04 – E gerva Preder e kaver *arvevadezh* hag *arvevadegezh*. Daoust ha kemm zo etre an daou ? (Sl. La-17 48).

GE 12 12 04 – VALLÉE, evitañ da vezañ astennet a-vras reizhiad an amc'herioù, a chomas lent e lec'hiennoù 'zo. Te oar, da skouer, ar c'hemm a lakae etre pezh a denn da vennozioù HEGEL : *hegeliek*, *hegeliegezh* ha pezh a denn da vennozioù e ziskibion : *hegeliadek*, *hegeliadegezh* (kemm nad eo ket bet distaolet, daoust ma n'en arverer ket kalz ; tro ez eus bet da arverañ ivez en *Emsav* ha *Preder* : *marksek*, *marksegezh*, *marksat*, *marksadek*, *marksadegezh* h a *marksadelezh* zoken !) War a hañval, VALLÉE, mar deveras ingal diwar -ek, -el, -er, -ik, -our dre stagañ -(i)ezh outo, ne santas ket an ezhomm da sevel diwar -at lostgerioù -adezh ; unanig anezho a gaver koulskoude er yezh lennegel, evel *oriadezh* roet gant GReg. — padal ez eo al luniadur-se tre diouzh istor ar yezh, p'en kaver ingal e Kb. -adaeth ; evel a ouzout, -ezh, -aeth a zeu eus Kt. *akta, kevatal da La. act-. E-pad pell, e *Preder* hon eus heuliet ar gerluniañ valleeek, betek ma voe kejet gant an ezhomm da ziforc'hiñ arvezioù un devoud, da skouer : *gouzañvadezh* a verk ent strizh keñver ub. pe udb. gouzañvat ouzh ub. pe udb. oberiat, ha *gouzañvadegezh* a verk ent ledan doareoù bezañ ha realañ ub. gouzañvat. Heñvel dra, *arvevadezh* (hag *arvevañ*, *arvevadur*) a verk keñver an arvevad ouzh an danvevad (Gl. *parasitisme*), *arvevadegezh* a verk heuliadoù an arvevadezh, ur c'hleñved diwar arvevaded (Gl. *parasitose*).

..... Roet e voe Gl. *parasitisme* da gevatal da Br. *arvevadegezh* en ur mare ma ne
 oa ket bet adwelet reizhiad valleeek al lostgerioù. A du 'rall ne beurglot ket

steriegezh Br. *arvevadegezh* gant hini Gl. *parasitose* ; ne glot an daou dermen nemet er Vezekniezh ; arveret eo bet ar ger er Gevredadouriezh da skouer gant ar ster resis "heuliadoù breidel, kevredadel, h.a. an arvevadezh", tra ma reer gant Gl. *parasitisme* er ster-se.

PARTICULES VERBALES

Sl. *PRONOMS INFIXES*

PAVOIS

Sl. *PLAT-BORD*

PÉNALITÉ

MME 06 07 07 – Pa ra GEAK gant Br. *kospiñ*, *kospidigezh*, Gl. *pénaliser -sation*, e kinnigan Br. *digospiñ -pidigezh*, Gl. *dépénaliser -sation*. Petra ober eus Gl. *la pénalité d'un acte* ?

GE 07 07 07 – Gl. *dépénaliser* n'eo ket "lemel ur gosp", met "lemel (un ober) eus dalc'h ar gwir kastizel", eleze paouez a sellout un ober evel un dorridigezh ; da 'm meno eo *digastizelañ* a zere, sk. "*Digastizelet eo bet ar sioc'haniñ en un darn vras eus ar riezoù.*"

Gl. *la pénalité d'un acte* eo ar perzh a zo gant un ober da derriñ al lezenn, eleze da vezañ e dalc'h ar gwir kastizel, Br. *kastizelezh un ober* ; da heul, e tle bezañ un eil ster da Gl. *pénaliser* : "deraouiñ sellout un ober evel un dorridigezh" (kontrol da Gl. *dépénaliser*), Br. *kastizelañ*, sk. : "*Gouarnamantoù 'zo o deus kastizelet ar preizherezh stlennegel.*"

GE da YBAN 11 07 07 – Da aters MME a-zivout kevatal Gl. *dépénaliser* e 'm eus kredet respont Br. *digastizelañ* "lemel (un ober) eus dalc'h ar gwir kastizel". Hogen, merzhout a ran e 'c'h eus graet gant Br. *kastizel* evel kevatal da Gl. *pénal* en termen Gl. *droit pénal*, Br. *gwir kastizel*, ha da Gl. *correctionnel* en termen Gl. *peine correctionnelle*, Br. *kosp kastizel*. An doare da zont er-maez eus ar c'hemmesk e ve kavout ur c'hevatal all da Gl. *correctionnel*. Kement ha ma ouzon, ez eus tri derez en *terriñ lezenn* (Gl. *infraction*) : ar *c'houl* (Gl. *crime*), ar *felladenn* (Gl. *délit*), ar *gourzhmoned* (Gl. *contravention*). An tri derez zo e dalc'h ar gwir kastizel ; ar felladennoù hepken avat zo e kembeli al lez varn *correctionnel*. Ur c'hevatal brezhonek a chom enta da

gavout da Gl. *correctionnel*. O vezañ ma kinnigez Br. *kosp koulel* a-dal da Gl. *peine criminelle*, ha ne c'haller ket soñjal e Br. *kosp felladennel* a-dal da Gl. *peine correctionnelle* ? Ha Br. *felladennelañ* a-dal da Gl. *correctionnaliser* (eleze adrummañ ur c'houl evel felladenn) ? Ouzhpenn, kosp ur gourzhmoned, pa sell ouzh ar gêreizh hepken, a ve anvet Br. *kosp kêrreizhel* (Gl. *peine de simple police*) ?

Un draig all : kinnig a ran *digastizelañ*, *kastizelañ*, *felladennelañ* kentoc'h eget *digastizelaat*, *kastizelaat*, *felladennelaat* pa 'z eus aze treuz-furmader doareadel ha n'eo ket kementadel. Nebeut boaziet eo seurt deveradur (ne anavezan nemet *broelañ*, *santelañ*).

YBAN 16 07 07 – “Nebeut boaziet eo seurt deveradur (ne anavezan nemet *broelañ*, *santelañ*)”, emezout. NDBF a ro ivez *divroadelañ*, da heul VALL morvat, a ginnig ivez *danvezelañ*, *danvezegañ* ha *danvezennañ*, tra ma ro NDBF *danvezekaat*. E GEFIZ ez adkemeran *danvezelañ* ha *dizanvezelañ*.

Kement ha ken bihan ma hañval din bezañ soliet kement a skrivez war ar c'hraf.

PERCUSSION

Sl. *MASSAGE*

PÉRINATAL(-)

Sl. *-NATAL(-)*

PÉTRISSAGE

Sl. *MASSAGE*

PHASE

MME 23 11 07 – E GEVEZ-1 e rez gant Br. *pazenn* & *lankad*, Gl. *phase*. Gant pehini e troez Gl. *phase terminale*, Br. *pazenn* pe *lankad dibenn*, *diwezhañ* (ar c'hankr) ?

GE 23 11 07 – Ne gav ket din e ve un troc'h krenn etre stervaoù an termenoù Gl. *phase*, *stade*, *degré*, *période*, *durée* nag etre re Br. *pazenn*, *lankad*, *prantad*, *stad*, *derez*, *hoal*, ac'hoel el lavar mezegel — durc'hadurioù

ster hepken a c'haller digej evit pep hini ha dreist-holl boazioù. E saozneg hag en alamaneg ez eo heñvel : Sz. *phase, stage, period*, Al. *Grad, Stufe, Phase, Zeit, Periode, Stadium*. Ne glot ket bepred, pell diouzh eno, bevenn ar stervaoù a yezh da yezh. Evit envel lankadoù emrannañ ar gellig e reer gant Gl. *phase*, Sz. *phase*, Al. *Phase*, met er Bredelfennerezh, da verkañ pazennoù frammadur al libido e reer gant Gl. *stade*, Sz. *stage* ha *phase*, Al. *Stufe* ha *Phase*. Setu bommoù tennet eus GEVEZ :

Gl. *ultime phase de transition entre la vie et la mort*, Br. *lankad diwezhañ a 'n tremen eus ar vuhez d'ar marv* ;

Gl. *phase de croissance du cheveu*, Br. *lankad kreskiñ ar blev* ;

Gl. *durée pendant laquelle les symptômes ont leur maximum d'intensité*, Br. *prantad ma vez an azonoù en o c'hreñvañ* ;

Gl. *alternance de phases fébriles et apyrétiques*, Br. *pebeiladur prantadoù terzhienn ha diderzhienn* ;

Gl. *phase aiguë*, Br. *pazenn lemmded* ;

Gl. *phase terminale, période terminale, évolution terminale*, Br. *prantad diwezhañ, dibennvezh* ;

Gl. *période d'activité génitale*, Br. *hoal ganadel*.

Ne guzhan ket e vez bep taol ur parzh a didegezh e dibab an termennoù.

PHLYCTÈNE

Sl. *VÉSICULE*

PHRÉATIQUE

YBAN 01 12 06 – Gl. *nappe phréatique* : an dour-se zo da lec'hiañ e-touez an *douzeier kondon* (Gl. *eaux profondes*) hag ar re *danzouar* (Gl. *nappes souterraines*). Evit an douzeier freatek a zo o c'houeriañ ar puñsou hag an eienennoù. Neuze, ha spiriñ a rafe *douzeier eienus* ?

GE 06 12 06 – Br. *eienus*, ouzhpenn bezañ eeun ha resis, a glot gant VALL. VALLÉE, na anaveze ket an hanc'her *phréatique*, a ro an despizadur anezhañ : “SOURCE [...] d'où peuvent jaillir des —s *eienus, andonius*” ; gwell dibab *eien-*, na pa ve en abeg da astenn erdal *andon* da gemeradurioù leterc'hadel.

MME 08 12 06 – Bet em eus da gasadenn en deiz all. A-zivout Gl. *phrétique*, em boa bet tro da lakaat an hevelep goulenn ouzhit un toulladig bloavezhioù zo ; da respont a oa bet Br. *freatek* (n'emañ mui al lizher ganin) ha diwar da ali e oa bet lakaet evel-se e GBAHE (cf. *gwelead freatek*).

GE 09 12 06 – A-zivout Gl. *phrétique*, ne 'm boa ket merzhet en doa VALLÉE roet ur c'hevatal du-mañ ha, dre leziregezh emichañs, ne glaskis ket unan. Strivantoc'h egedon eo bet YBAN, kement-se ne vir ket outañ avat a ober gant *freatek* ivez e-kichen *eienus* ; kensterioù eus ar seurt ne noazont ket, gant na nerfent ket ; dres, dec'h, e 'm labour war ar Vezekniezh e kejen gant an duilhadoù kensterioù : Gl. *hématies*, *érythrocytes*, *globules rouges*, Sz. *erythrocytes*, *red cells*, *red blood corpuscles*, *red corpuscles*, Br. *hemati*, *eritrokit*, *kelligoù ruz*, *ruzkelligoù* .

PHYSIOTHÉRAPIE

GC 25 09 07 –

“Dans plusieurs pays (Liban, Québec, Suisse, Tunisie, p. ex.), ce terme désigne la masso-kinésithérapie. En France, utilisation dans un but thérapeutique des agents physiques (chaleur, froid, électricité, lumière, etc.) et chimiques (boue, pommade, paraffine, etc.)”

“E broioù 'zo (*Lebanon, Kebek, Helvetia, Tunizia, da skouer*), ez arouez an anvad-mañ al leuñvouriezh. E Frañs e verk an arver, e sell d'ar yac'haat, eus ar gwezherioù fizikel (*tommder, yender, tredan, luc'h, h.a.*) pe gimiek (*fank, traet, parafin, h.a.*).”

Br. *leuñvouriezh* b. pe *fizikkurerezh* g. enta hervez ar broioù.

Heñvel dra : Br. *leuñvour* p e *fizikkurer*, Gl. *physiothérapeute*, Sz. *physiotherapist*.

GE 18 10 07 – Ne oufen kinnig gwelloc'h. Dav eo merkañ neuennadurioù ar galleg hag ar saozneg. Diouzh da du er geriadurioù saoznek klasel e kavez Sz. *physiotherapist*, Gl. *kinésithérapeute*. Mar troer ouzh ar geriadurioù mezegel avat : Gl. *physiothérapie*, Sz. *physiotherapy*, *physiatrics* (*Dict. méd. Flammarion* 1991). Gl. *physiothérapie*, *physiothérapie*, Sz. *physical therapy* (G&D 1992 & 2006).

Hervez G&D : “Arver yac'hadel ar gwezherioù fizikel naturel pe galvezadel : dour, aer, tredan, luc'hskinadoù, skinou X, korfoù skinoberiek, yender,

..... tommder ; ivez perzhioù an hin, an uhelder, ar paouez, ar fiñval evel ar
 c'herzhed, ar gimnastik, ar stroñsañ.”

Notomp o deus klasket aozerion 'zo reizhañ kammluniadur Gl. *physiothérapie* (kevatal e vez Et. *physio-* da Br. *beved-* en holl zeveradoù all, sk. : Gl. *physiologie*, Br. *Bevedouriezh*) dre erlec'hiañ outañ Gl. *physiothérapie*, Sz. *physical therapy*.

PIANOTAGE

Sl. *MASSAGE*

PITUITE

Sl. *EXPECTORER*

PIÈCE À CONVICTION

MME 17 11 06 – Petra a rafes e Br. eus Gl. *pièce à conviction* ? (Br. *pezh kendrec'hus* ?)

GE 19 11 06 – Gl. *pièce à conviction*. Gl. *conviction*, Br. *kendrec'hiñ* zo dezho un durc'hadur dangorek, seniñ a reont evel *conviction intime*, *meno askreek*, *angred* (La-12 336). Ar *pièce à conviction* a denn kentoc'h d'ar prouiñ ergorel. Br. *pezh prouiñ*, *pezh prouek*, *pezh prouekaat* (La-17 87).

PLOSIVE

MME 05 05 07 – Kavout a ran Br. *enblosk-*, Gl. *implos-*. DCFB a ginnig Br. *entarzhenn*, e domani ar Yezhoniezh, cf. Gl. *consonne implosive*. Moarvat e tle degouezhout, pa rae GP gant Br. *tarzhenn* a-dal da Gl. *plosive*.

GE 06 05 07 – Bezañ deveret diwar Br. *-blosk-* er Gimiezh a-gevatal da Gl. *-plos-* n'hon endalc'h ket da zerc'hel *-blosk-* a-dal da Gl. *-plos-* er Soniadoniezh. Aze avat e vank din gouiziegezh. Mar lennez La-11 83-84 (1996), e welez e tisklerie GP ez eo dic'hizet SzGl. *explosive* e gounid SzGl. *occlusive* ha, dre se, e kinnige dilezel *tarzhenn* evit ober gant *stankenn*. MOUNIN, e *Dict. Ling.* (1974) a ro eus ar stankennoù un deskrivadur hag ur rummadur na oufen lavarout hag arveret e vezont bepred :

Deskrivañ a ra tri lankad e kevaotadur ar *stankennoù* (Gl. *occlusives*, *plosives*, Sz. *plosives*) :

- a) an *entarzh* (Gl. *implosion*, *catastase*), kresk stennder en organoù kevaotañ ;
- b) an *dalc'h* (Gl. *tenue*), arstal stennder en organoù kevaotañ ;
- c) an *eztarzh* (Gl. *explosion*, *métastase*), digresk stennder en organoù kevaotañ hag ezvount trumm an aer.

Gant an hevelep pennrannoù e ra evit reiñ ur rummadur eus ar c'hensonennoù en ur glask unvaniñ an termennoù en arver en e amzer :

1) Gl. *explosive* :

- a) kenster da Gl. *occlusive* (Br. *stankenn*) ;
- b) *stankenn* a vez merzhet fraezh an trede lankad anezhi ;
- c) kensonenn loet e hanterenn gentañ al leñvenn, eleze da vare kresk ar stennder en organoù kevaotañ (hs. Gl. *croissante*) ;

2) Gl. *implosive* :

- a) soniad dedaolet dre sachañ an aer war gil dre berzh gouzizadur ar c'harloc'henn (hs. Gl. *injective*) ;
- b) *stankenn* na vez ket merzhet fraezh an trede lankad anezhi ;
- c) kensonenn loet en eil hanterenn ul leñvenn, eleze da vare digresk ar stennder en organoù kevaotañ (hs. *décroissante*).

O vont dre ginnigadennoù GP, e c'hallfemp kevenebañ *1b) ezstankenn* ha *2b) enstankenn* ha lezel gant soniadoniourion all an emell da beursevel o hanc'herieg.

PLAT-BORD

GC 11 08 07

“PLAT-BORD. Planche placée à plat faisant le tour du pont et recouvrant la tête de toutes les membrures” (*La Mer* 2431).

“PLABOURZH. Planken stalet a-blaen en dro d'ar pont hag o c'holeiñ pep penn azen.” (GEVER 347).

(Sl. ivez *Le Nouveau Cours des Glenans*, 1995, pp. 55, 371, 507, 1102.)

Ur c'hemmesk bras ez eus e galleg etre *plat-bord*, *lisse de plat-bord*, *plat-bord de lisse* (sic), *liston* hag e brezhoneg etre *portol*, *portolo*, *bardell-lestr*, *listenn*, *portelof*, h.a.

Un displegadennou a ginnigan amañ bennozh da PAASCH (*Dictionnaire de marine anglais-français-allemand-espagnol-italien*, Paris, 1908, skeudennoù 7 ha 13 pergen) :

War al listri gwechall, a-us d'ar plabourzh e save ur “voger” a-zerc'h graet a blenk lakaet kefin dre o c'hant (Gl. *chant*) anvet Br. *daez* (Gl. *pavois*). Stag ouzh kant planken uhelañ an daez edo al *lisse de pavois* anvet ivez *lisse de garde-corps* graet (evel ar plabourzh ha kensturik dezhañ) gant ur planken a-blaen oc'h ober tro an daez. War al listri bras, a-us d'al *lisse de pavois*, e save ur “voger” all a-zerc'h ivez, bihanoc'h he led eget hini an daez, met graet evelti a blenk lakaet kefin dre o c'hant anvet Gl. *bastingage*. Stag ouzh kant planken uhelañ ar *bastingage* edo al *lisse de bastingage* graet (evel ar plabourzh hag al *lisse de pavois* ha kensturik dezho) gant ur planken a-blaen oc'h ober tro ar *bastingage*. War al listri bihanoc'h ne veze a-us d'ar plabourzh nemet an daez gant e *lisse de pavois* (*lisse de garde-corps*) — kuit a *bastingage* hag a *lisse de bastingage*.

Gounit a ran korvo gant seurt displegadenn evit klask kendec'heriañ pep hini eus an termennoù en arver hiziv.

Gl. *pavois*, Br. *daez* g.-ioù

Gl. *plat-bord*, Br. *plabourzh* g.-ioù

Loazioù all :

Br. *bardell-lestr*, Gl. *plat-bord* (NDBF)

Br. *farkaj*, Gl. *bastingage* (NDBF)

Gl. *plat-bord*, Br. *plabourzh*, *portelof* (DFBH) ; *bardell-lestr*, *portelof* (VALL) ; *bardell-lestr*, *portolo*, *taked* (BAMO)

Gl. *bastingage*, Br. *farkaj*, *listenn* (DFBH) ; *speur*, *speurenn*, *farkaj* (VALL)

Gl. *lisse*, Br. *listenn*, *portolo*, *kloued* (BAMO).

A-zivout Br. *farkaj* :

“FARGUES n. f. pl. (altér. de *falque*, dérivé de l'esp. *falca*)” (Larousse).

“FARGUES. Sur les grands navires, le pont est protégé des lames par les bastingages et les pavois, tandis que, sur les petits bâtiments qui chargent à plat pont, on utilise plutôt, pour éviter une protection lourde et encombrante, des *fargues*, c'est-à-dire des planches minces ou des petits panneaux que l'on dispose tout le long du bord lorsque la mer commence à clapoter.

“Sur les embarcations, les fargues sont fixes et prolongent le bordé au-dessus du plat-bord” (*La Mer* 1467)

E GWAL 163 157 e vez lennet an notenn-mañ : “An drikenn a zo plenk lem-laka a ra tro ar bourzh” (KERLANN).

Er Valeantiz ne revez ket nemeur ar ger e-maez an droienn *rail de fargues*

Kinnig a ran :

Br. *lisenn* b.-où a-dal da Gl. *lisse*. Ar yezh henvoazel a ra a bep eil gant Br. *lisenn* (GON II ; HYZH 177 52) ha gant Br. *listenn* (BAMO 68 73). Gwell e kavan *lisenn* (pennaenn an dreuzvegenn, rak kinniget 'm eus Br. *listell* b. -où da gevatal da Gl. *liston*).

Br. *falk* g.-où a-dal da Gl. *fargues*, *bastingage*.

NOTENN. Perak kinnig *falk* kentoc'h eget *fark* ? Dre zaou abeg :

~ Sp. *falca* eo ar ger a voe amprestet gant ar galleg, an italianeg hag ar brezhoneg (Sz. *wash-boards* ; Al. *Setzborde*, *Wasserborde*, Sp. *falcas*, It. *falche*).

~ GRUSS a ro da gevatal an daou stumm : Gl. *fargues* ha *falques*.

Kenkoulz dezneuziañ ar spagneg (pe ar c'hrenn'halleg) war-eeun kentoc'h eget tremen dre ar galleg.

PLÉ(I)O-

Sl. -*PÉNIE*

PNEUMOLOGUE

MME 18 10 07 – Ez lizher kent e roez Br. *analadour*, Gl. *pneumologue*. Me gav din bezañ gwelet Br. *skeventour* ; ha da zisteurel eo ?

GE 20 10 07 – Ne 'm eus ket soñj a vezañ lennet (pe arveret) Br. *skeventour*. A n *analadour* a ra war dro kleñvedoù ar benvegad analañ — ez eo ar skevent parzh ennañ. Anvet da gentañ Gl. *phtisiologie* (1715) — Gl. *phtisie* oa anv an dorzhelegezh a-raok an 19^t kantved — neuze *pneumophtisiologie* (1950), e reer hiziv Gl. *pneumologie* (termen bet krouet e 1803) eus an arbennigiezh-se.

PÔLE, POLAIRESl. *CIRCUMPOLAIRE***POLICE : SIMPLE —**Sl. *PÉNALITÉ***POLY-**Sl. *-PÉNIE***POMMADE**

GE 21 08 07 – Gl. *pommade* (< It. *pomata* "gwezelad roet dezhañ frond an avaloù"), angevezh apotikel toazek evit an arver diavaez, oberiet dre veskañ liaoù dileizhet pe arluget hag un ambrougenn druz a orin meinel (vazelin) pe bevel (lanolin). En hevelep steregor e kaver e brezhoneg :

DGVB : "ELILUB [...] est composé de *lub* « plante » [...] et de *eli* analogue au gall. *eli* « emplâtre, onguent »"

L'Arm : "POMADE *sein huêk, de zerhél peêlloh er peudre doh er bleau, m.*" ;
"ONGAN *antrætte, ogan*"

GON.FB : "ONGUENT, médicament onctueux et mou qu'on applique extérieurement, *tréat* ou *tret, louzou*"

GReg : "POMMADE composition, *pommadés*" ; "ONGUENT pour les plaies, *træt, treat, lousou*"

TDE.FB : "ONGUENT *louzou m., tret, treat m.*"

TDE.BF : "TRET *onguent*"

VALL : "POMMADE *sain(ell) c'houek* d'après V ; *traet-bleo m.*"

DFBH : "POMMADE *traet*"

NDBF : "TRAET *onguent*"

GIBR : "OGAN *onguent*" ; "SEIN, SENELL *saindoux*" ; "TRAET *onguent*"

GBAHE : "TRAET 1 danvezenn zruz, frondus alies, a lakaer war ar c'hroc'hen evit e wareziñ || 2 louzoù graet diwar zanvezennoù druz a lakaer war ar c'hroc'hen"

GEGO : "IRUZENN *synovie*"

GPAZ ¹³ : “ELI g. pe OLEV b. meskad kenaozet diwar eoul olivez ha balzamoù”
 YBAN, “Not. Kegin., La-16 239, 242 : “ELI g. *pommade*”, “ELIEK *onctueux*”,
 “ELIEGEZH *onctuosité*” ; 232, 239, 241 : “IRAD danvezenn frondek devec’hiet
 arveret evit frondiñ ur prientad boued, *essence*”
 GEVEZ-2 : OINDRE *eliañ* ; ONCTION *eliad* g., *eliadur* g.
 GEVEZ-X : GEL *gel* g.

Ha da gevatalioù allyez (hervez *Elsevier’s Med. Dict.* ha GPC) :

Sz. 1 *balm, balsam, bals* ; 2 *embrocation* ; 3 *liniment, linimentum* ; 4 *ointment, pomade, pomatum, salve, unguent, unguentum* ; 5 *cream, cremor* ; 6 *emulsion* ; 7 *gel*
 Gl. 1 *baume* ; 2 *liniment, embrocation, fomentation* ; 3 *liniment* ; 4 *onguent, pomade* ; 5 *crème* ; 6 *émulsion* ; 7 *gel*
 Al. 1 *Balsam* ; 2 *Einreibung, Übergießung* ; 3 *Linimentum, Liniment, Einreibung* ; 4 *Salbe, Pomade, Unguentum* ; 5 *Krem, Salbe, Rahm, Sahne* ; 6 *Emulsion* ; 7 *Gel*
 Kb. 1 *balm, balsam, ennaint* ; 2 — ; 3 *ennaint, eli, oel, eneinlyn* ; 4 *eli, ennaint, iraid, balm, olew, wylment* ; 5 *hufen* ; 6 *emwlswn* ; 7 *gel*

Tri c’hraf a studiin : **a)** dasparzh ar stervaoù e lavar ar Vezekniezh, **b)** al loazioù brezhonek en hon c’herz, **c)** dasparzh an termennoù brezhonek a-geñver gant ar stervaoù :

a)

- 1 "angevezh apotikel da von ennañ un danvezenn vevel frondek a arloer ouzh ar c’hroc’hen dre rimiañ" ;
- 2 "liñvenn a arloer ouzh ur parzh korf dre skuilhañ ha rimiañ" ;
- 3 "angevezh apotikel melein a arloer ouzh ar c’hroc’hen, tevoc’h eget 1, tanavoc’h eget 2" ;
- 4 "angevezh apotikel da von ennañ un danvezenn druz a arloer ouzh ar c’hroc’hen — an aozerion c’hallek a sell *onguent* evel un heñvelster dispredet da *pommade*, lakaet er-maez un nebeut anezho a zespiz *onguent* evel angevezh toazek “tevoc’h eget ar *pommade*, nemet o liñvennañ ouzh gwrez ar c’hroc’hen” (*Dict. term. méd. Garnier-Delamare*, 2006)" ;
- 5 "angevezh apotikel damheñvel ouzh 4, nemet tanavoc’h dre benn ar vezañs ennañ eus ur feur dour brasoc’h" ;
- 6 "liñvenn a zo en arlug enni rannigoù ur c’horf druz" ;

¹³ *Geriadur pleustrek a Zoueoniezh – Feizoniezh, Biblouriezh, Lidouriezh hag Ilizouriezh*, gant TURIW (e-maez kenwerzh), 1997.

7 "sonnenn o tisoc'h eus kaouledadur un dileizhenn golloidel pe *sol*".

Ne vez arveret 1 e lavar ar Vezekniezh nemet e-barzh geriennoù sonnet : Sz. *Tolu balsam*, Gl. *baume de Tolu*, h.a.

Evit 2, 3, 4, 5 zo damheñvelsterioù ; dre an arver dreist holl e lakaer kemm etre an angevezhioù a arouezont : 2 ha 3 zo termenou a Leuñvouriezh hag a Sportouriezh ; 4 ha 5 zo termenou a Groc'henouriezh hag a Remmouriezh ;

6 zo anvad rumm angevezhioù danvezet da ebarzhiñ liaoù a-dreuz d'ar c'hroc'hen ;

7 zo anvad ar rumm angevezhioù, an dour da von enno, a denn da zistroadañ ar rumm 4.

b)

Br. *balzam*, diwar La. *balsam(m)*, zo bezant er yezh abaoe ar Grennamzer.

hBr. *eli* (< La. *oliuum*, GPC 1206) oa gantañ ar ster a adkaver hiziv e 4 ; kont a ranker derc'hel avat eus arver *eli(-)* en Deologiezh hag er Geginouriezh ; e GEVEZ e ran gant Br. *eliañ* er ster "ledañ un danvezenn druz war ar c'hroc'hen".

Kb. *ennain*, *ennaint* (GPC 1218) "ointment, unguent, oil ; medicinal bath, washing-place" zo bet studiet gant LOTH : "*Eneint* est régulièrement écrit *enneint* et a le sens de *bain* ; [...] en moyen-gallois, il a fini par prendre le sens de *potion, breuvage médicinal*, par un rapprochement faux avec *anoint* [...]. *Enneint* me paraît remonter à un vieux brittonique *an-n"@ga#nt i9o*. En partant de *nig-*, je n'arrivais qu'à *ennyeint*. Mon collègue, J. Vendryes, m'a suggéré un moyen de lever la difficulté : c'est de supposer, à côté de l'irlandais *nigim* (*nig-*, *nige-*) un thème *niga#-* qui aboutit en vieux-gallois à *neg-* : *enneint* = **an-nega#nt i9o*, précédé *an-niga#nt i9o*" (R C 43 132-133) ; gant GP (lizher diembann) eo bet dezneuziet Kb. *ennaint* e Br. *anniant*.

Kb. *ir* (GPC 2025-2026) "verdant, green, juicy, sappy, succulent, fresh" ha Kb. *iraid* (GPC 2026) "grease, fat, lubricant, ointment, unguent, oil" ; dezneuziet eo bet Kb. *ir-* e Br. *ir-* hag arveret en deveradoù *irgenn*, *irus*, *iruzenn* er Gorfadurezh, *irad* er Geginouriezh.

Br. *ogan*, amprest Gl. *onguent*.

Br. *sein*, amprest hGl. *sain* "graisse, suif ; onguent", eus iLa. **sagimen*, diwar La. *sa(g)#na* "lartadur, kuilhded, boued druz, druzoni".

Br. *senell* "bloneg", deveret eus Br. *sein*.

Br. *traet*, amprest hGl. *entrait* "cataplasme, baume, emplâtre", (alese BrW. '*antrætte*'), kv. hGl. *entraire* "enfermer, couvrir".

Br. *gel*, amprest Sz.Gl. *gel*.

c)

1. Br. *balzam* g. : *balzam Perou*, *balzam Tolu*, h.a.
2. An daou geal "skuilhañ" ha "rimiañ" douget gant Sz.Gl. *embrocation*, Al. *Einreibung*, *Übergiessung* n'int ket hep klotadur gant Kb. *ennaint* en e zaou gemeradur "ointment", "bath"; kinnig a rafen Br. *anniant* g.
3. An termen liesyezh *liniment(um)* (< La. *l'*(*n*"#*mentum* "lifr, lindrenn") zo re dost dre e ster mezegel da 2 evit na ve ket lakaet Br. *anniant* da gevatal dezhañ, hep ma lezfed diarver deveradoù diwar Br. *lifr* diouzh ezhomm.
4. A-dal d'an termen liesyezh *pom(m)ade* ha d'e gensterioù e kinnigan ar c'hevatal Br. *ogan* g. — mirout a rafen Br. *traet* g. da anvad rumm an angevezhioù apotikel toazek arloet ouzh ar c'hroc'hen.
5. Goude ma 'z eo an termen-mañ heñvelster da 4, e laka al liaerezh kemm etre an div furm angevezhioù, ar furm 5 o vezañ aesoc'h da lifrañ ha da walc'hiñ kuit ; kemm hennezh a ve merket dre ober gant Br. *koavon* g.
6. En arver emañ Br. *livrizhenn* b. evit aroueziñ an angevezh-mañ.
7. Emañ Br. *gel* hag e zeveradoù abaoe 1961 (Arzel EVEN, *Bevoniezh*, Preder 29 29).

POSTURE

GE dd 01 07 – Er studi a ran war Gl. *attitude* (La-09 409-411), e riklan adalek an termenou oc'h aroueziñ an neuzioù korf (*loadur ar gourvez*, *lakadur an divvrec'h war bleg*) "etrezek amgant ar bred", dre "zibourc'hañ diouzh Gl. *attitude* nep dave da amgant ar c'horf" hag ober dezhañ denotañ "ur real kentoc'h eget e lakadur". Kinnig a raen ober gant *emzalc'h*, *emstumm*, *tuedigezh*. Er rann notenn da heul e raen ur rikladur heñvel e-barzh steriegezh Gl. *posture*, dre loc'hañ adalek arverioù ar ger en Nervouriezh hag el Leunvouriezh (*pozad oberiat*, *pozad gouzañvat*, *damoug diabloz*) betek an arver anezhañ da verkañ an emzalc'h kemeret evit pe e ser eztaoliñ (*pozadoù orbidas*), eleze evel meid (sl. La-17 229-230, GEVEZ-1 157)

Skort e kavan Br. *pozad* e-skoaz an durc'hadurioù ster a zigejer e domani emzalc'hioù ar gedvuhez. Kemeromp skouer daou zen o vreutaat. Pep hini a c'hell gwiskañ un emzalc'h taer, feuls, habask, gounidus, argilus, h.a. ; an emzalc'hioù-se a c'hell bezañ a-geñver gant saviad gwerc'hel ar breutaer,

ac'hoel bezañ eztaol diarzoug e askreadoù ; bez' e c'hellont bezañ ivez tunioù kaderezh diarvenn heñvel ouzh ar re arveret gant ar c'hoarierion poker. Boutin eo en darempredoù pemdeziek hevelep emzalc'hioù nad int ket eztaol kwer un askread, met tunioù jedet gant pe hep rat e sell d'un amkan : emzalc'hioù loavus, anc'havaelus, emziogelus an orged, ar c'henwerzh, ar politikerezh.

Kinnig a rafen ur bennrann oc'h aroueziñ hevelep emzalc'hioù, emstummoù, pozadoù o devez er gedvuhez ur roll heñvel ouzh roll an darlezadoù er gomz. Ouzh ar stirann *-delv-* — a gaver en *emzelviñ*, *allzelviñ* (GBLF § 135), *gouzelviñ*, *kentelv* (La-17 117 hh.) — o kennotañ ar stumm an neuz roet pe gemeret, e stagfen ar rakger *de-* o kennotañ ar mont etrezek, an argerzh e sell da — evel e *dezerc'hañ*, *deveizañ* — , evit luniañ an termenoù *dezelv* (*gwiskañ un dezelv a gonnar*) , *dezelvad* (*n'eus gantañ nemet dezelvadoù*), *dezelviñ* (*dezelviñ ar sujidigezh*).

POSTURAL

MME 02 04 07 – Hag ober a rez gant Br. *emstumm*, Gl. *posture* ? Ha deverañ a c'heller udb. kevatal d'an adanv Gl. *postural*, arveret e domani ar Vezekniezh ?

GE 04 04 07 – E La-09 409 e klaskan ober renabl an termenoù o verkañ lakadurioù ar c'horf hervez m'o seller enno o unan pe evel meidoù hag eztaolioù (notañ ar reizhadenn d'ober en notenn-se : *loadur* e-lec'h *load*). En Nervouriezh e c'haller ober gant *emstumm* en ur ster hollek, nemet er ster resis “emstumm a-boz” e kavan gwell ober gant *pozad*, *diaboz*. Er Vezekniezh hollek e komzer eus Gl. *drainage de posture*, *drainage postural* “lakaat ar c'horf e seurt loadur ma tivero al liñvenn a zo en un organ, da skouer, al lin a zo er bronkez”, Br. *gwehenniñ loadurel* ; Gl. *sensibilité posturale* meneget gant Pet. Rob. zo un arvez eus Gl. *sensibilité proprioceptive* : Br. *eraeziñ an emstummoù*, *eraeziñ emstummel* zo un arvez eus an *eraeziñ anunfraouadel* (sl. La-09 58-59).

POTENTIALISATION

GE 04 07 07 – Daskemmet e c'hell bezañ perzhioù un danvezenn bezant er bevedeg (lia, hormon, h.a.) dre vezañs un danvezenn all o kenwerediñ ganti. Meur a zegouezh a ziforc'her :

1. An div zanvezenn zo dezho perzhioù heñvel (sk. : daou vevastaler, daou enebuswaskeg) ; arouezomp int dre A_1, A_2 ha gwerzh o gwered dre g .

Mar bez gwered daou lia diounezet a-gevret par da sammad o daou wered pa vezont diounezet a-zistag, eleze mar bez

$$g(A_1 + A_2) = g A_1 + g A_2,$$

e vo komzet eus *kedal g. sammañ, kedalañ sammadel* (Gl. *synergie additive*).

Mar bez brasoc'h gwered an daou lia kevret eget sammad o gweredoù distag, eleze mar bez

$$g(A_1 + A_2) > g A_1 + g A_2,$$

e vo komzet eus *kedal muiaat, kedalañ muiadel* (Gl. *synergie renforcatrice, synergisme*) pe *derial g., derialañ* (Gl. *potentialisation*) pe, resisoc'h, eus *kenderial g., kenderialañ* (Gl. *potentialisation mutuelle*).

Mar bez bihanoc'h gwered an daou lia kevret eget sammad o gweredoù distag, eleze mar bez

$$g(A_1 + A_2) < g A_1 + g A_2,$$

e vo komzet eus *kedal leiaat, kedalañ leiadel* (Gl. *synergie inhibitrice*).

2. An div zanvezenn zo dezho perzhioù kevarall (sk. : ul lia B diwered drezañ e unan pe allwered ouzhpennet d'ul lia A hag o taskemmañ e wered ; ul lia B diounezet evit daskemmañ gwered un hormon A eus ar bevedeg) ; arouezomp g gwerzh gwered A, b bezañs B.

Mar bez gwered A kevret gant B er bevedeg brasoc'h eget e wered distag, eleze mar bez

$$g(A + b B) > g A,$$

e vo komzet c'hoazh eus *derial g., derialañ* (Gl. *potentialisation*) pe, resisoc'h, eus *derial eeun, derialañ eeun* (Gl. *potentialisation simple*).

Mar bez gwered A kevret gant B er bevedeg bihanoc'h eget e wered distag, eleze mar bez

$$g(A + b B) < g A,$$

e vo komzet eus *disgal g., disgalañ* (Gl. *inhibition*).

3. Mar bez gwered un danvezenn B oc'h enebañ ent spesadel ouzh gwered un danvezenn A, eleze mar bez

$$g A + g B \text{ o tennañ etrezek } \emptyset,$$

e vo komzet eus *gourzhal g., gourzhalañ* (Gl. *antagonisme*).

Pep termen brezhonek a ginnigan amañ ¹⁴ zo da gompren dre an despizadur a roan anezhañ ha n'eo ket a-dreuz d'e gevatal gallek pa glot alies hemañ gantañ dre unan eus e gemeradurioù hepken.

Sl. *AGONISTE ; VIRULENCE*

POULARDE

MME 15 12 06 – Ar geriadurioù ne roont nemet Br. *enez lart, polez lart* evit treiñ Gl. *poularde*. Faos ned eo ket, met un termenadur eo kentoc'h eget un anv... Kavout a ra din ne vefe ket ur fall (p'emaomp gant lost ar bloaz !) badeziñ dereat al loen-se. Kinnig a ran Br. *kabonell* (cf. Br. *labousell*). Ar yer a vez spazhet ivez dezho da vezañ teneroc'h ar c'hig anezho. Ar spazhañ yer (kilheien ha yarezed) a vez lavaret *chaponner* e galleg evit an div reizh. E brezhoneg ne'm eus kavet *kabonañ* nemet evit ar c'hilheien, met astenn ar ster a c'heller da'm meno. Petra soñjez ? *Kabonell hantergañv* n'eo ket divalav da lenn war ur roll-meuzioù !

GE 15 12 06 – N'on ket arroutet war draoù ar c'heginerezh, met *kabonell* a hañval din bezañ kevazas kaer.

PRATICIEN

GC 25 09 10 – A-zivout Br. *embregour*, e kavan diaezus arverañ an un stirann *embreg* (muioc'h 'zo, an un lostger) da aroueziñ div vicher ken pell an eil diouzh eben :

Br. *embregour*, Gl. *praticien* (La-09 208, GEAK)
 Br. *embregour*, Gl. *entrepreneur* (DFBH)
 Br. *embreger, embregour*, Gl. *entrepreneur* (NDBF, GIBR)
 Br. *embreger*, Gl. *entrepreneur* (VALL, GEAK, GEKBB)

GE 17 10 07 – Gl. *entrepreneur* zo dezhañ un erdal ledan :

1. Neb a stag da seveniñ udb. (ster klasel, dispredet)
2. Oberer armerzhel a gemer warnañ ar garg da gas da benn ul labour raktreset (en tisaverezh, en dezougerezh, en dilhaderezh, h.a.)
3. Penn ur stal armerzhel war un dro raktreset ha rener war seveniñ ar raktres

Heñvel dra, ez eus gant Gl. *praticien* meur a gemeradur :

¹⁴ A-zivout luniadur an deveradoù diwar Br. *-gal-*, sl. La-08 35-36.

1. Neb a gas da benn un ober, a-gevenep d'an hini en ergraf
2. Neb a ra war-dro ar re glañv a-gevenep d'an imbourc'her, d'an damkaner.

Gant an daou dermen gallek eo kennotet fraezh pe fraeshoc'h an daouad "kentoder-eiloder", "ergrafer-erounezer", "damkaner-embreger".

Gant ar verb Br. *embreger* emañ an daou zurc'hadur ster "kas da benn", "labourat war an dachenn"; o stadañ a reer a-hed istor ar yezh, adalek hBr. *imrurur* "agir, entreprendre, accomplir, manier, exercer" (*ÉC* 11 448) betek ar brezhoneg lennegel pa laka Br. *embreger*, *embregour* da gevatal da Gl. *entrepreneur*; gant ar yezh kempred e voe degaset ur c'hemeradur spisoc'h dre gevenebiñ *embreg-* ha *damkan-* e lavar ar preder hag an ober politikel-kevedad, keveneped bezant pell 'zo e Kornog, ha pa ve etre Gl. *entrepreneur* hag *architecte*, *praticien* ha *chercheur*, *pratique* ha *théorie*. Dre se, n'eo ket a yezhouriezh fall arverañ an un pennrann *embreg-* da luniañ Br. *embreger* "an hini a gas da benn ul labour raktreset, er sevel tiez pergen" ha Br. *embregour* "an hini a zedavez d'e obererezh, mezegel pergen, frouezh labour an imbourc'herion".

PRÉDOMINER

Sl. *INFLUENCER*

PRÉFIXES

GE da GC 09 07 07 – Kudenn ar rakgerioù a ziskouez bezañ amjestr-oc'h eget ma soñjed.

Ar rummadur klasel, a anve deverad ur bennrann + ul lostger ha kenstrolladoù an holl luniadoù all, zo bet dilezet e gounid ur rummadur a zespiz an deverad evel pennrann + amc'her (rakger pe lostger) hag ar c'henstrollad evel an disoc'h eus kediadur daou c'her ergeñveriñ (Gl. *mots-forts*) (La-15 19).

Daou hent zo da arverañ an unvezioù yezh evit a sell an ergeñveriñ : pe e taveont war eeun da draoù ar bed (ur roll ergeñveriñ eeun o deus neuze, sk. : *a n hent*), pe e taveont da draoù ar bed a-dreuz d'ur ger en deus ur roll ergeñveriñ eeun (dezho neuze ur roll ergeñveriñ ameeun, sk. : *ar gourhent*). Unvezioù 'zo a vez arveret ken en ergeñveriñ eeun, ken en ergeñveriñ ameeun — da skouer, *penn*, o kaout ur roll ergeñveriñ eeun pa arouez ur parzh korf, ur roll ergeñveriñ ameeun pa 'z a da rakger e *pennrener*, oc'h adkavout

ur roll ergeñverin eeun p'en arverer da arouezin un den pe parzh un dra, evel e-barzh *penn ar strollad*, *penn an daol*. Unvezioù all, dezho ur roll ergeñverin ameeun hepken e-doug kantvedoù, a gav un deiz ur roll ergeñverin eeun, evel ar rakger Gl. *super* aet da bennanv hag adanv ivez abaoe ar bloavezhioù 1950.

Alese al luziet eo rummañ ar modoù kediañ (deverañ ha kenstrollañ). Aes eo peurliesañ elfennañ an deveradoù, pa vez enno da gedrann gentañ, da rakger, un unvez arveret boas en ergeñverin ameeun (*gour-* lakaomp) ha da eil kedrann un unvez arveret boas en ergeñverin eeun (*hent* lakaomp). Skoempoc'h eo elfennañ ar c'henstrolladoù, pa ged enno unvezioù arveret boas en ergeñverin eeun. Evit skoueraat diaested hevelep elfennañ, menegomp an disparti a glaskas ober FLEURIOT e VBEG 355 hh etre *les composés directs* (ma kemm ster pep kedrann, divellek enta) diouzh *les composés indirects* (ma chom he ster gant unan da nebeutañ eus an div gedrann, mellek enta) ; hogen *mor-lu*, *idol-ti* renket gantañ er rumm kentañ n'int ket divellekoc'h eget *mab-cauuelou*, *duur-ti* a lakae en eil rumm.

En holl skouerioù roet gant FLEURIOT, anezho kenstrolladoù luniet ketod + penndod : *morlu*, *idoldi*, h.a., ez eo kemplezh roll ergeñverin ar gedrann gentañ [*mor*, *dour*, h.a.] ; talvout a ra a-dreuz d'an eil kedrann, anat, hep paouez avat a zavein d'he ergeñverenn [*"lu ar mor"*, *"ti an dour"*, h.a.] ; gant gerioù all, strishaat a ra ergeñverin an eil kedrann [*lu*, *ti*, h.a.] diwarbouez he hini, hep koll he eoriadur en he hini. Despizañ a rin enta ergeñverin ar gedrann kentañ evel ergeñverin ameeun ezien.

Un elfennadur heñvel a rafed eus ar c'henstrolladoù luniet penndod + ketod, evel *pennkêr*, *kêrbenn*, *kilpenn*, *rannvloaz* ; enno, an eil kedrann a strisha ergeñverin ar gedrann gentañ en ur chom eoriet en he hini [*"ar penn eus kêr"*, *"ar gêr a zo penn ar vro"*, *"ar c'hil eus ar penn"*, *"ur rann eus ar bloaz"*]. Kemm nemetañ : gant an eil kedrann eo emañ an ergeñverin ameeun ezien.

E termenoù evel *arvor*, *rakkêr*, *penngêr*, ar gedrann gentañ a strisha ergeñverin an eil kedrann hep davein da ergerc'henn all ebet — devoud anat evit *ar-* ha *rak-*, ken anat all evit *penn-* e *penngêr*, dizeoriet ma 'z eo eno diouzh nep ergeñverin piaouel, ha dre se rakger. E tro an deveradoù enta e rafen anv eus an ergeñverin ameeun enien evel o vezañ hini ar rakger.

Notenn – An termen *rannvloaz* 'm eus elfennet a-zioc'h evel kenstrollad luniet penndod + ketod ; kantrat e ve e elfennañ ivez evel deverad dre intent *rann-* evel rakger, eleze evel kedrann dizeoriet diouzh nep ergeñverin piaouel, staelad ez eo hini *penn-* e-barzh *penngêr*, e welet hon eus.

Ar rakgerioù o unan a rafen daou isrumm anezho : *a)* ar rakgerioù pur, aneoriat (hep eoriadur en un ergeñverin piaouel, ac'hoel er yezh kempred : *an-*, *di-*, *ez-*, *gour-*, h.a.); *b)* ar rakgerioù eildorn, dizeoriat (o tisoc'h eus dizeoriadur ur gedrann diouzh an ergeñverin a vez ganti en arverioù all : *drouk-*, *eeun-*, *fall-*, *frank-*, h.a.). Dispartiañ an daou rumm ne ve ket didalvoud, rak ar rakgerioù pur zo dezho un hanren kemmadurioù liesseurtekoc'h eget hini ar rakgerioù eildorn (ar re-mañ o tegas war-bouez nebeut an hevelep kemmadurioù hag ar c'henstrolladoù a-gevandod).

Sl. *LEXIC-*

PRÉSOCRATIQUES

MME 08 06 07 – Petra rez eus Gl. *les Présocratiques* ?

GE 09 06 07 – Br. *Raksokrateg*, *-eion* a vez arveret abaoe Tonkad 65. Meneget eo en *Hor Yezh* 181-183 (niverennoù savet gant Gab CHEREL).

PRESSIION (GLISSÉE, STATIQUE)

Sl. *MASSAGE*

PRIMATIE

JMM 16 10 06 – Gl. *primatie* (da lavarout eo briegezh pe sez un eskob meur)

LM 23 10 06 – Meur a ster zo gant ar ger gallek-mañ :

1) dignité de primat, 2) étendue de la juridiction du primat, 3) siège de cette juridiction, 4) palais d' un primat.

Reiñ a ra an holl c'heriadurioù e 'm c'herz pe Br. *primad* (adalek GREGOR Rostrenenn) pe ar ger goveliet gant VALLÉE “eskob meur”. N'ouzon ket ha tu a ve da sevel unan all diwar unan eus ar rakgerioù *bri-*, *kent-*, *mar-* “meur”. Gl. *primat*, Br. *brieskob*, *kenteskob*, *mareskob* ? Aes e ve deverañ diouzh unan anezho : *brieskobiezh*, *brieskobelevh*, *brieskobva*, *brieskopti*...

GE 24 10 06 – A-zivout Gl. *primat*, evit kaout un diskoulm bastus e rankfed sevel roll klok ar briegezhioù relijiel. TURIW a vije bet “den ar blegenn” (ne gavan ket an termen avat en e *C'heriadur pleustrek a*

Zoueoniezh...). Marteze en devo GC ur mennoz. Ar c'hembraeg ne hañval ket kaout un diskoulm stabil e kement ma fizian er GPC hag er *Geiriadur Mawr*. En ul lec'h e kavan Kb. *archesgob*, en ul lec'h all Kb. *prifesgob*. Betek gouzout e c'hallfe JMM ober gant Br. *priñveskob*, rak *arc'heskob* zo gantañ ur ster all e brezhoneg. Un abeg ouzhpenn evit ober gant *priñveskob* eo e teu *priñv-* eus La. *primus* (elfenn a gaver endeo e Br. *priñvel* arveret er Jedoniezh). E kembraeg emañ *prif* lakaet gant GPC a-dal da Sz. *principal*, *prime*, *main*, *major*, *chief*, *head*, *foremost*, *supreme*, *best*, *(most) excellent*, *fine*, *great...* Nemet e teufe ar yezhour a bleto a-zevri gant urzhaz ar gloer da ginnig un termen kevazasoc'h, e hañval *priñveskob* bezañ ar gwellañ.

PRINCIPE

Sl. *LOI*

PROJECT-

MME 02 04 07 – En TLF e lennan Gl. *stade projectif*, *test projectif* e domani ar Bredelfennerezh ; ha degouezhout a rafe Br. *pazenn ervannadel*, *prouad ervannadel* ? Ha talvezout a rafe Br. *raktresour* a-dal da Gl. *projectiviste* pa. & aa., a glevan bep an amzer ?... Moarvat ez eus kemeradurioù all d'an termen (cf. *projectivisme*).

GE 04 04 07 – Gl. *projectif* er Bredelfennerezh, Br. *ervannadel* OK.

Sz. *projectivism* zo an doazhadur a laka e vez ervannet ganimp lod eus ar perzhioù a verzomp en traoù, lizh d'ar c'hrennlavar “*Beauty is in the eye of the beholder*”, Br. *ervannadouriezh*. Sz. *projectivist*, Br. *ervannadour*.

PRONOMS INFIXES

YIG 14 07 07 – Un dra na gomprenan ket eo reizhiad ar skorelloù. Ne 'm eus soñj ebet eus penaos e kerzh 'm, 'c'h, a 'c'h, e 'c'h, a 'm, e 'm. Da lavaret eo, perak ne vez lakaet netra dirak 'c'h hag a-wechoù e vez : a 'c'h, e 'c'h ?

GE 15 07 07 – Gant furmoù enharpel (Gl. *enclitiques*) ar raganvioù, pe raganvioù enger (Gl. *infixes*), 'm, 'z ez eus ur c'hraf skoemp. E La-16 17-19 e kavez un diverrañ eus o istor adalek an henvrezhoneg. Teir elfenn o deus

c'hoariet ha roet trubuilh d'ar yezhourion : 1) o orin en ur genitiv, 2) o arver genitiv evel perc'hennelloù (*da 'm zi* = "d'an ti ac'hanon") ha dativ evel raganvioù (*un ti 'm eus* = "un ti zo din"), 3) heñvelekdur ar furmoù *'m eus*, *'c'h eus* ouzh ur verb ordinal hag an arver dirazañ eus *a* perzhenell ha skorell, eus *e* skorell, kewazell ha perzhenell (sl. La-13 301-307).

E se, e krennvrezhoneg e kaver skrivet alies : *té a-m car* ; *Doe, a-m croeas* ; *hac ez guelaff spes e-m leset* (GIBR 1836), pezh a ziskouez e veze c'hoazh anglevet ar furm enharpel *-m* evel hennad gramadeg ¹⁵.

Gant diazezerion ar yezh lennegel e voe lamet ar gedell ha skrivet "*me am eus*, j'ai", "*m e am boa* j'avais" (GREGOR, *Gramm. franç. celt.*, p. 93). GREGOR ne roe ket un arc'hwel kevreadurel da *a* en degouezh, pa skrive ivez p. 93 : "*te az eus* ou *te ez eus* ou *te ac'h eus* ou *te ec'h eus*, tu as".

VALLÉE a stagas da lakaat kemm etre *a* hag *e* dre verkañ roll *a* evel perzhenell : "*a* est un véritable relatif. Des phrases comme [...] *Doue a garan* signifient littéralement "(c'est) Dieu que j'aime"" (*La Langue Bretonne en 40 leçons*, p. 165, n.3). Nemet ne astennas ket an diforc'h etrezo d'ar furmoù enharpel : "Au lieu de *am*, *ac'h* (ou *az*) on dit aussi *em*, *ec'h* (ou *ez*)" (*ibid.*, p. 94, n.1).

Gant *Gwalarn* e voe spisaet, e gramadeg ar mare, reolenn arver *a* hag *e* : "*a* pa vez ar rener pe ur renadenn-dra eeun dirak ar verb : *me a vale* ; *an dour a ever* [...] *e* e pep degouezh all : *evidon e kasas ar pakad-se* [...], *brav e kavan ar pezh c'hoari-se*" (KERVELLA, *Yezhadur bras ar brezhoneg*, p. 161). Met ne greded ket touch ouzh ar mesk a rene abaoe GREGOR er furmoù enharpel : "Lamet e vez ar rannoùigoù dirak holl stummoù ar verb *endevout* peogwir e kaver ar raganvioù-gour dalc'hmat dirazo. Kemmesket e c'hell bezañ koulskoude ar rannig gant an daou c'hour kentañ evit reiñ : *em*, *ez* (*ec'h*). Kement-se a c'hoarvez bep gwech ma n'emañ ket ar rener pe ar renadenn eeun dirak ar verb : *n'ec'h eus ket amzer* ? N'eo ket ret-ret heuliañ al lezenn-se ha skrivañ a c'heller : *n'ac'h eus ket amzer* ?" (*ibid.*, p. 163).

Gant *Preder* e voe divizet daskor da furmoù enharpel ar raganvioù o neuz diged *'m*, *'c'h*, *'z* bepred. E gwir e oa bet boulc'het an argerzh gant Roparz HEMON e unan : "Ar raganv-gour renet : kentañ gour unan *va*, *'m*, eil gour *da*, *'z* [...]. Dirak an anv-verb, goude an araogenn *da* ez implijer *'m* :

¹⁵ FLEURIOT a ro ur skouer eus ur raganv enharpel (enger) gant hBr. *nimdio*..., elfennet gantañ *ni-m-dio*(?cas)... [= Br. *ne 'm diegas*] (*Ét. Celt.* 11 425). En hevelep pennad e veneg hKb. *namercit*, elfennet *na-m ercit* [= Br. *na 'm arc'hit*].

da 'm gwelout [...]. Skrivañ a reer *am* hag *em* en ur ger ; alies e skriver *d'am*, *n'em*, *n'am*, *r'am* e-lec'h *da'm*, *ne'm*, *na'm*, *ra'm*” (*Yezhadur berr ar brezhoneg*, p. 66). Skrivagnerion *Preder* avat a zivizas peurzigej ar furmoù enharpel ha skrivañ *'m*, 'z bep tro, eleze : *a 'm*, *e 'z*, *a 'c'h*, *e 'c'h*, h.a.

Bremañ ar gudenn a chom dit da zibunañ : pegoulz skrivañ *a 'm eus* ha pegoulz *'m eus* hep mui ? Ar margediel *eus* n'en deus na rener na klokaenn amkan, met ur glokaenn beziad (sl. SADED Yad-3/8 [ma arvered c'hoazh *renadenn* e-lec'h *klokaenn*]). Ar skorell *a* avat ne c'hell kevreañ ar verb nemet ouzh ar rener pe ouzh ar glokaenn amkan. Ne c'hell ket dont enta dirak *eus*. Mennoz ar c'hramadegourion a chome forc'hellek : er furm “lennegel” *am eus*, na pa anglevent *a-* evel skorell, e raent peurliesañ outañ evel ouzh un aotad hep talvoud gramadegel lakaet aze evit aesaat an distagadur ; setu perak e venegent holl *em eus* kenkoulz all e-kichen *am eus*, setu perak ivez ne grede ket Roparz HEMON dilezel ar skrivadoù *am*, *em* petra bennak ma erbede skrivañ *da'm*, *ne'm*, h.a. Kas an unvanidigezh da benn e voe erlec'hiañ *'m eus*, *'c'h eus* ouzh *am eus*, *em eus*, *ac'h eus*, *ec'h eus* : unvan ez ae argenad ar verb *devout* hervez ar goulun eeun {raganv klokaenn + (d)eus} : *bara 'm eus*, *bara 'c'h eus*, *bara en deus*, *bara he deus*, *bara hon eus*, *bara hoc'h eus*, *bara o deus*.

Perak avat, a lavari, degemerout savadurioù evel ar *bara a 'm eus debret oa devet* ? Aze ez emgaver dirak un darvoud eus istor ar brezhoneg : dindan levezon ar yezhoù roman, goude ar 15^t kantved e tiwanas furmoù skorek (*'m eus debret* er frazenn a-zioc'h). Ken e voe stignet evit ar c'hramadegourion gempred ar gudenn-mañ : hag *'m eus* e seurt degouezh a intantor c'hoazh evel verb hep rener nag amkan ? Setu an diskoulmoù heboellañ gwellañ a zisoc'had a-nebeudoù ganto :

er frazenn *bara 'm eus* emaomp dirak ar verb *bout* hag ar furm *eus* anezhañ, neuze *a* ebet, pezh a arouezan dre (–) ;

er frazenn *bara 'm eus debret* emaomp dirak ar verb *debriñ* hag abeg zo da zerc'hel an *a* (+) ; koulskoude emaomp ent furmel dirak ar verb *bout* ivez hag abeg zo da lemel an *a* (–) ; trec'h eo bet an abeg-mañ diwezhañ ; an dro oa da lakaat kemm etre *a* skorell hag *a* perzhenell ;

er frazenn *ar bara a 'm eus debret oa devet* emaomp dirak ar verb *debriñ* (+), ivez dirak ar verb *bout* (–), hogen *a* zo perzhenell (+), hag an abeg-mañ diwezhañ zo bet trec'h ; e se, e vez graet ouzh *a* perzhenell dirak *'m*, *'c'h*, 'z evel ouzh *ne*, *na*, *pa*, h.a. : *ne 'm eus ket*, *na 'm eus ket*, *pa 'm eus*,

a 'm eus, a 'c'h eus, a 'z poa, h.a. Notomp e vez angeriet *a* perzhenell dirak ar raganvioù all : *ar bara hon eus debret...*

Evit a sell *e*, ne sav kudenn ebet : evel kewazell e vez arveret dirak ar margediel evel dirak ar verboù all : *gwelout a ran ez eus gwin c'hoazh e 'z kwerenn* ; *dec'h e 'm eus evet ur médoc dreist*, h.a. Evel skorell e vez lamet peurliesañ : *evet 'm eus ur médoc*, daoust ma ne ve ket torr reolenn ouzh e lakaat : *evet e 'm eus ur médoc* — ur roll ataerñ (sl. La-15 160) a sammfe neuze evel ma ra e : *glas ez eo an oabl* e-keñver an haeradenn eeun : *glas eo an oabl*.

Diskoulm heñvel : dirak *zo* ne lakaer *a* nemet pa vez perzhenell (sl. La-16 19). En notenn-se eus Lavar 16 e 'c'h eus un tañva eus ar breutadurioù a voe etrezomp (etre GP ha me pergen) kent disoc'h gant un diskoulm bastus — pe leiañ divastus ! E gwir, kemplezh a-walc'h oa endeo dedroadurioù ar verboù keltiek, ne oa ket ezhomm war ar marc'had eus levezon vrellus ar yezhoù roman ! Hogen ne adc'hreer ket an istor.

YIG 17 07 07 – Penaos lakaat diforc'h etre perzhenell ha skorell ?

GE 18 07 07 – Furm orek ar verboù a c'houlenn peurliesañ un derenell. Houmañ zo :

1) skorell, p'he c'haver dirak verb *a*) un unlavarenn : *dont a ran* ; *ez an* ; *b*) ur bennlavarenn : *mar karez, ez in* ; *c*) ur bennanvenn : *ne gredan ket e teuy* (klokaenn amkan), *gwir eo ez eo kaer* (rener divoud).

2) perzhenell, p'he c'haver dirak verb un adanvenn : *kemer an tamm a roan dit* (*a* perzhenell) ; *kemeret 'c'h eus an tamm a 'm eus roet dit* (met *kemeret 'm eus an tamm en deus roet din* : angeriet e vez *a* perzhenell dirak ar raganvioù *en, he, hon, ho, o*) ; *setu ar stal ma labouran, setu ar stal ma 'm eus labouret, setu ar stal m' en deus labouret* (geriet e vez *ma* perzhenell dirak an holl raganvioù : *'m, 'c'h, 'z, en, he, hon, ho, o*).

3) kewazell, p'he c'haver dirak verb un adverbenn : *mar karez, ez in* (adverbenn debiñ) ; *un deiz ma vo brav an amzer, ez in* (adverbenn amzeriañ), *un deiz ma* (kewazell) ; *er stal ma labouran ez eus dek micherour* (adverbenn lec'hiañ), *er stal ma* (kewazell) — merkañ a rez al lies doare a vez da elfennañ ur frazenn : an div frazenn diwezhañ a ve elfennet ivez : *un deiz ez in* (pennlavarenn), *ma vo brav an amzer* (adanvenn), *ma* perzhenell ; *er stal ez eus dek micherour* (pennlavarenn), *ma labouran* (adanvenn), *ma* (perzhenell).

N'eus netra sonnet ken er yezh, ken en doare d'he elfennañ. An un furm a c'hell sammañ ur bern arc'hwelioù. Setu perak e voe ken amjestr d'ar c'hramadegourion gent (bet skolieta holl e galleg) dedalvout d'ar brezhoneg *Grammaire de Port-Royal* n'he doa ket echu c'hoazh ren war ar galleg.

Un naouuster a 'r brezhoneg eo al lec'h bras dalc'het gant an ataerñ. Klevout a rez ar c'hemm a zo etre : *goulenn a ran e teufes*, ha : *goulenn a ran ma teui* (dre gemmañ skorell hag or).

Ar frazenn : *aon 'm eus ez oc'h pell a vezañ yac'h* a elfenner : *aon 'm eus*, pennlavarenn, "soñjal a ran, kavout ra din", *ez* skorell o teren an islavarenn *ez oc'h pell...* (pennanvenn klokaenn amkan) ; gant an ataerñ e teu ar frazenn : *aon 'm eus na vec'h pell a vezañ yac'h*, elfennet : *aon 'm eus*, pennlavarenn, "doujañ a ran", *na* skorell o teren an islavarenn *na vec'h pell...* (pennanvenn klokaenn amkan).

Gant *a* perzhenell, lakaomp ar frazenn : *an aon a 'm eus a vir ouzhin a gousket*, elfennet : *an aon a vir ouzhin a gousket*, pennlavarenn, *a 'm eus*, islavarenn (adanvenn), *an aon* (streilh), *a* (perzhenell).

PRONOSTIC VITAL

MME 27 09 07 – Alies gwezh e klever an droienn c'hallek *pronostic vital* (*en jeu, engagé, non engagé, mal engagé, réservé, sévère, etc.*) + *engager le pronostic vital, mettre en jeu le pronostic vital, menacer le pronostic vital, pronostic vital et pronostic fonctionnel, etc.* Klevet em eus zoken ober gant an droienn-se o komz eus un danvez lezenn !

GE 27 09 07 – *Erdebiñ* (Gl. *pronostiquer*) zo tebiñ dazont ar c'hlañvour, sevel ur skalfad tebegezhioù, da skouer, e tro ar *pronostic vital* end-eeun : dewerzhañ da 40 % an debegezh e treuzvevo, da 60 % enta an debegezh e varvo. Evit ar c'herienn Gl. *pronostic vital* zo disoc'h daou zareulad : 1) ur ginderc'had : e-lec'h komz eus tebegezh ar mervel, e reer anv eus tebegezh ar bevañ (ne reer koulskoude anv a *pronostic vital* nemet pa vez tebegezh ar mervel), 2) ul ledanvad : ar *pronostic vital* eo an hini a laka ar ~~mervel~~ bevañ en e skalfad tebegezhioù. Ar gudenn evidomp eo divizout hag amprestañ a raimp dareuladoù ar c'herienn c'hallek pe glask un diskoulm all. Ha deouezus e ve Br. *erdebad bevadel* ? Diverkañ ar ginderc'had a zegouezhfe gant dec'heriañ ur c'heal a daver peurliesañ warnañ : Br. *erdebad marvadel*. Da 'm meno, gwell klask un diskoulm all. Un droienn henvoazel ne gouezh ket pell : *tu pe*

du, nemet hag asantiñ a rafe genoù parfet ar vezeion deluzañ un *erdebad tu pe du* ? Ur verb a zegasfe marteze ar c'heal a glaskomp dec'heriañ, a briz un dareulad all, gwir eo, anezhañ ur goudaolad : *tonkañ*. Petra a soñjez eus Br. *erdebad tonkadel* (= a-geñver gant tonkadur ar c'hlañvour, pe rustoc'h : a-geñver gant an tu pe du m'emañ) ? Da heul, ar bomm *dougen un erdebad tonkadel* (Gl. *porter un pronostic vital*). Ar bommoù gallek a venegez zo stambouc'hek : *engager le pronostic vital* zo a-berzh ur stad kleñvedel kement hag *amener à porter un pronostic vital*, eleze *menacer la vie* ; *mettre en jeu le pronostic vital* zo, a-berzh ar mezeg kement ha *porter un p. v.*, a-berzh ar c'hleñved *menacer la vie* ; gant *menacer le pronostic vital* ez a maout an orbiderez. Ne gav ket din e tle ar brezhoneg mont da heul : *lakaat ar vuhez en arvar* pe, en ul lavar arbennikoc'h : *ar c'hleñved-mañ kleñved zo gantañ un erdebad tonkadel*, berroc'h : *a angerc'h an tonkad* (Br. *angerc'hañ*, Gl. *concerner, mettre en jeu*). Evit a sell arver hollek Gl. *pronostic*, alies e spirfe Gl. *prévision, perspective*, eleze Br. *diawel-*, *rakwel-* (sl. La-17 305-306).

Un evezhiadennig diwar vont : diwallomp a blakañ betek re war ar galleg, n'hon eus ket da lakaat ar brezhoneg da adober istor ar galleg, met da brientiñ e vuhez dezhañ. Keinañ ouzh ar yezhoù all, ar galleg da gentañ, ya, met hep harpañ war o skourroù gwan pe vreïn.

PROTO-

MME 21 12 06 – Et. *proto-* a droer gant Br. *kent-*, *bon-*, *proto-*. Pehini anezho a rafes gantañ evit treiñ Gl. *protolanguage, protolangage* ? Br. *kentyezh, kentlavar / bonyezh, bonlavar* ?

GE 21 12 06 – Pa vez kevenebet *proto-* ha *pré-*, e ran gant *kent-* ha *rak-*. A du 'rall, e klaskan mont hervez ar ster, da skouer *protosystole, protodiastole* lankadoù kentañ ar sistol, an diastol, a 'm eus graet *deroù sistol, deroù diastol*. Evit an anvadoù skritell e ran gant amprestoù : *protoplasm, protozoed*, h.a.

PSYCHOLOGIE

MME 08 12 06 – War La-04, p. 16 e lennan e ranker skrivañ Br. *ar psikologiezh*. Ha dalc'het ez eus d'ar reolenn-se ?

GE 09 12 06 – GP a lakaas da verzhout e verk *ps*, *ks*, *ts* pep a soniad ha n'o deus ket da c'houzañv ar c'hemmadurioù.

PUSTULE

Sl. *MACULE*

R

RACINE

Sl. *FORMANT*

RADIANT

MME 22 06 07 – E GEFIZ e roez an adanv Br. *skinek*, Gl. *radiant*.
Daoust ha tu ez eus d’e bennanvaat e *skineg*, evit treiñ Gl. *radiant*, cf. :

“Chaque nuit, on peut voir quelques étoiles filantes ; mais il est des périodes particulièrement favorables : celles notamment où la Terre traverse des régions de l’espace riches en poussières laissées par des comètes. Ces périodes portent des noms dérivant des constellations dans la direction desquelles les trajectoires semblent provenir (*radiant*).”

“The *radiant* or *apparent radiant* of a meteor shower is the point in the sky that (to a planetary observer) meteors appear to originate from. [...]

“An observer might see such a meteor anywhere in the sky but the direction of motion, when traced back, will point to the radiant. A meteor that does not point back to the known radiant for a given shower is known as a *sporadic* and is not considered part of that shower” (*Wikipedia*).

YBAN 24 06 07 – Amañ ez eo Gl. *point radiant*, *radiant* un hanc’her Steredoniezh a dalvez "poent an oabl a-lec’h ma hañval dont ar meteoritoù". E latin (*radius*), e kembraeg (*paladr*, *pelydr*-), e brezhoneg, ar gerioù o tennañ d’ar bannañ luc’h zo liammet gant ar re o tennañ d’ar bannañ goafioù, daredoù, saezhoù, spegoù, skinoù.

A-benn ar fin ez eo ret kaout un termen o talvezout "al lec’h ma tenner daredoù". Da ’m soñj, gwell tremen hep deverañ diouzh *skin*-, engwezhiet

endeo kalzik a-walc'h. Evit *saezh-*, e terman, rak bez' ez eus ar Saezhour endeo. Diwar *dared* neuze ? Ar steredennoù *dared* — an dredennoù — o tont eus ur *poent darediñ*, un *daredvan*, *daredva* ?

RADICAL

Sl. *FORMANT*

RÂLE

Gl. *râle*, Sz. *rale*, *rattling*, *rhoncus*, Al. *Rasseln*, *Röcheln*, *Rhonchus* "trouz ezreol an anal", spisaet gant LAENNEC : "dec'hanet gant tremen an aer dre ar bronkez en arbenn eus bezañs liñvennoù enno pe eus strishaennoù warno".

Gl. *râler* a ve a un orin gant Gl. *racler* o tont eus La. *Ra#do* dre iLa. **ras(i)culare* (evel Br. *razhañ* dre iLa. **rad(i)tare* aet da **rattare* hervez ERNAULT, GMB 562 — hervez LOTH *M. lat.* 201 & RC 20 349 avat e teu Br. *razhañ* eus Kt. **raz-d-*, kar da La. *Ra#do*).

Kevatalioù brezhonek Gl. *râle* (ha *ronflement*) : *roc'h*, *roc'hell*, *roc'hkenn*, *ronkell*, *ronkenn*, *ronkon*, *ronkonell* a zeufe eus Gr. *ῥοῦν* "dre La. *Rhonchus* — heñvel dra evit Kb. *rhoch* "grunt, roar, snore, groan, death rattle" ha Kb. *rhwn* "snore, grunt, wheeze, death rattle".

Evit an termen mezegel e kinnigan ober gant Br. *ronk* g. Hervez doare an trouz e tiforc'h an aozerion, dre heuliañ hentennoù deskrivañ LAENNEC :

Gl. *râle crépissant*, Sz. *crepissant rale*, *crepitation*, Al. *krepitierendes Rasseln*, *Krepitieren*, Br. *ronk straklus*.

LAENNEC a geñverie ar ronkoù straklus gant draskadenn an holen lakaet war ur blakenn domm, anezho trouzoù munut, paot ha reoliek klevet dre fourradoù e dibenn an enanalañ, stadet alies e deroù ar skeventfo.

Gl. *râle sous-crépissant*, *râle muqueux*, *râle bronchique humide*, Sz. *crackling rale*, *subcrepissant rale*, *mucous rale*, Al. *Knisterrasseln*, *Schleimrasseln*, Br. *ronk goustraklus*, *ronk gwrac'hennus*, *ronk glaourek*.

Seurtad ronkoù heñvel ouzh an trouz a reer dre c'hwezhañ aer gant ur blouzenn e-barzh dour soavonek ; bezant int e daou lankad an analañ ; o c'hlevout a reer e lies anaez ar bronkez hag ar skevent : bronkezfo, bronkezskeventfo, gouliñv skevent, bronkezusvoll, torzhellegezh, h.a.

Gl. *râle bulleux, râle humide*, Sz. *bubbling rale, bullous rale, moist rale*,
Al. *grossblässiges Rasseln, feuchtes Rasseln*, Br. *ronk bouilhek, ronk mouest*.

Seurtad ronkoù goustraklus, glaourek, a-gevenep d'ar ronkoù sec'h.

Gl. *râle métallique*, Sz. *consonating rale, metallic rale*, Al. *klingendes Rasseln*, Br. *ronk stirlinkus, ronk metalek*.

Trouzoù tregernus selaouennet er brusk, heñvel ouzh dason ul lestr metal, da skouer an *trouz arem*, azon eus ar bruskaezhad.

Gl. *gargouillement, bruit de flot*, Sz. *gurgling rale, succussion sound*,
Al. *Plätschergeräusch*, Br. *saflik g*.

Bourbouilh a glever pa hejer kef ur c'hlañvour a zo ennañ ur gavenn oc'h enderc'hel ul liñvenn hag un aezhenn (bruskdouraezhad, kreuzusvoll).

Gl. *râle sibilant, râle sonore aigu*, Sz. *sibilant rale, whistling rale, sibilus*,
Al. *Giemen, Pfeiffen*, Br. *ronk c'hwibanus, ronk sonus skiltr*.

Seurtad ronkoù a don uhel, ec'hanalat, azonus d'ur bronkezhad, d'an astma pergen.

Gl. *râle ronflant, râle sonore, râle sonore grave*, Sz. *sonorous rale*,
Al. *brummes Rasseln, "Taubengurren"*, Br. *ronk sonus boud, ronk roc'hus*.

Son a don izel oc'h eilañ sourr an anal, heñvel ouzh roc'h un den kousket.

GERVA

<i>bronkezhad g.</i>	bronchopathie, affection bronchique
<i>bronkezfo g.</i>	bronchite
<i>bronkezskeventfo g.</i>	bronchopneumonie
<i>bronkezusvoll g.</i>	bronchectasie, dilatation des bronches
<i>bruskaezhad g.</i>	pneumothorax
<i>bruskdouraezhad g.</i>	hydropneumothorax
<i>ec'hanalat aa.</i>	expiratoire
<i>gouliñv g.</i>	œdème
<i>kreuzusvoll g.</i>	dilatation d'estomac
<i>sourr g. an anal</i>	murmure respiratoire, murmure vésiculaire
<i>skeventfo g.</i>	pneumonie

RÉCEPTEUR

Sl. *ANTI-*

RÉCESSIFSl. *DOMINANT***RECETTE**

MME 28 11 06 – Mar ne fazian e kaver ar c’hentañ reveziadenn eus Br. *rekiye* en daou albom Asteriks ? Daoust ha savet eo bet ar ger diwar ar Sz. *recipe*, pe daoust hag un orin all en deus ?... Neblec’h all ne welan ar ger. Adkemeret e oa bet e GBAHE.

GE 29 11 06 – Mar ’m eus soñj mat, eo Arzel EVEN a arvere Br. *rekiye* (diwar Sz. *recipe*, hep ket a var), ha ni d’e heul... Evit Kembreiz, diouzh o zu, a ra gant *rysait*, *rysêt*, h.a. (diwar Sz. *receipt*).

RÉCHAUFFEMENT

MME 31 10 06 – Anv zo kalzik abaoe ur frapad eus Gl. *réchauffement climatique* ; daoust ha pledet en deus GC gant se ?

GE 01 11 06 – Amañ e roy GC an disentez. Betek gouzout e ran gant *ardommañ hinel*, *ardommañ an hin*, *hinardommañ* (gant an deverad *hinardommadel*).

RECYCLER

YBAN da LM 03 12 06 – A-zivout an arroud-mañ eus pennad J. P. LE BRETON a-zivout diskenn ar sont Huygens war al loar Titan eus ar blanedenn Sadorn : “le méthane *recyclé* dans l’atmosphère”. Moarvat ez eo un deverad eus Br. *kor* eo a zere. GEFIZ *le cycle de l’hydrogène*, Br. *kor an hidrogen* hag an termenou ivez e GSTL. Neuze : adlakaet eo ar metan en aergelc’h. Diwar vont : hag *aergelc’h* eo an termen mat en degouezh ? Ha ne ve ket gwell Br. *aezhkelc’h* evit forzh petore “aergelc’h” ? Un dra bennak evel : *ar metan adkoret en aezhkelc’h* ?

Sl. *TITAN***RÉFÉRENCER**

MME 20 05 07 – Abaoe pell e reer gant Br. *dave-*, Gl. *réfèrece*.
Neblec'h avat ne welan roud eus Gl. *réfèrece*. Ha degouezhout a rafe
Br. *daveenniñ* ?

GE 23 05 07 – Br. *daveenniñ*, OK

RÉFRACTAIRE

GE 23 06 07 – Emañ LM o paouez goulenn diganin dre bellgomz
(diwar borzh c'hoari e skol) ar c'hevatal da Gl. (*argile*) *réfractaire*. War an taol
on chomet boud. Goude daveiñ da Sz. *fireproof*, *waterproof*, Br. *dourgae*, e
soñjan e *tangae*... Ha studiet 'c'h eus ar ger ?

YBAN 26 06 07 – E DAGB.Stag (1971) e lennan :

AMDEUZ ag., (Kim) diaes da deuziñ.

AMDEUZDER g., (Kim) ar bezañ amdeuz, sk. : hevelep amdeuzder a laka dibab
ar raz kriz evit sevel ar forniou dre wareg tredan.

War *Encyclopédie des Sciences*, La Pochothèque, 1998 e lennan :

RÉFRACTAIRES, MATÉRIAUX corps solides ayant la propriété de supporter des
températures très élevées, sans subir de phénomènes de fusion ou de
déformation. [...].

Neuze ne glot ket kant dre gant Br. *amdeuz*, troet Gl. *réfractaire* gant
GC en e roll gerioù *Kimiezh* tennet eus kentelioù SADED. VALLÉE a ginnig
pri dideuzus. A zo dizegemeradus. En ur yezh resis e talvez Br. *amdeuz*
kement ha Gl. *difficilement* fusible.

Quid a-zivout Br. *tangae* avat ? An termen *dourgae* a dalvez da batrom
arveret e GEVER : Gl. *housse imperméable*, Br. *amgledenn dourgae*, ne c'hell
talvezout nemet "o kaeañ ouzh an dour $\approx$ (dour)hestank". Neuze Br. *tangae* a
dalv ivez "o kaeañ ouzh an tan", eleze udb. evel *coupe-feu*, *pare-feu*, à
l'épreuve du feu.

Er geriadurioù arbennikaet e lennan *Dictionnaire des techniques et
technologies modernes*, J.R. FORBES, Lavoisier, 1993 :

RÉFRACTAIRE : refractory, fire-, heat resisting.

Da 'm meno eo ret klask pelloc'h.

Soñjal a ran er verb Br. *spiriñ* a dalvez ivez "talañ, herzel, derc'hel
ouzh". Petra a soñjez a-z *tanspiriñ*, *tanspirus* ?

GE 27 06 07 – Ya, deouezus eo Br. *tanspir*-. Seul aesoc'h on ken-drec'het da zilezel Br. *tangae*- amañ ma'm eus kinniget e lec'h all Br. *tangaeüs* a-dal da Gl. *ignifuge* ! (sl. La-18 191).

Etretant, o taveiñ da Al. *feuerfest*, e'm boa soñjet e *tanfest*... Marteze derc'hel Br. *fest* evit dec'heriañ kealiou all eus ar steregor-se : "start ouzh, harzus, divrall dirak, h.a." Ne ve ket pellaat *fest* diouzh e orin ; lenn a ran e GMB 235 : "origine germanique : angl. *fast*, ferme, stable, et rapide, rapidement ; allem. *fest* solide ; goth. *fastan*, fixer, maintenir, etc."

RÉGIME ALIMENTAIRE

MME 20 05 07 – Gl. *suivre un régime, être au régime*, Br. *reoliñ e voued* ? Ha Gl. *se mettre au régime*, Br. *stagañ gant ur reol-voued* ?

GE 23 05 07 – Ne gav ket din e c'haller distagañ *reol* diouzh *boued* en degouezh hep koll ar ster : *reol voued* zo ur c'hevneuziad e ster MARTINET (Gl. *synthème*, La-11 156). Lavarout : *bezañ er reol voued, mirout ur reol voued, heuliañ ur reol voued, stagañ gant ur reol voued*. En ur ster resisoc'h, *hanren (emvevañ)*. An holl reoloù boued n'int ket hanrenoù !

RELATIF

MME 22 06 07 – E GEFIZ e roez daou dermen evit Gl. *relatif* : Br. *keñverel* ha *daveel*. N'ouzon ket ha heñvelster ez int o-daou ; ezhomm am eus da dreiñ : « *Pour les constellations du zodiaque sont indiquées les dates d'entrée, la taille relative, et la position de la constellation par rapport à l'équateur.* » Peseurt termen a zegouezh amañ ?

YBAN 24 06 07 – Studiet eo bet ar c'hraf-se e meur a lec'h, da skouer La-10 pp. 243-246 KIS-468 – Gl. *absolu*. E Da-63 e kaver endeo an enmonedoù :

KEÑVEREL, termenet dre gemm ouzh un dra all ; sk. : loc'h keñverel ar stergann ; (Jed) dewerzhed dre gemm ouzh ur c'hementad kemeret da vuzul ; er ster-mañ e lavarer kentoc'h : *daveel*.

DAVEEL, db. ur c'hementad, dewerzhed kevreizh d'un all ; sk. : mar lakaer l evel gwerzhad douester an dour, e vo 0,9 douester daveel an eoul.

Evel despizet amañ diaraok ez eo damgevatal *keñverel* ha *daveel*. Hag eñ zo durc'hadurioù ster evit an daou dermen ? Ar pezh zo heverk eo an dra-

mañ : *daveel* $\neq$ *dizave*, ha n'eus ger kontrol ebet da *keñverel*, diouzh a ouzon da nebeutañ. Anat e c'haller fardañ *ankeñverel*.

Kemeromp skouerioù :

Ar gwrezverkoù : pa lavarar e verv an dour da 100° C ez eo *daveel* an kez gwrezverk, pa ra *dave* da wrezverk ar meskad dour + skorn lakaet da 0° C. Padal, mar komzer eus ar mann derez *dizave*, 0° K e talvez ne gemerer gwrezverk ebet da zave, e gerioù all e tiazazer war arbenn ar gwrezverk a zo al lavig ha n'eus lavig ebet en ur metou e 0° K.

An douesterioù : douester un danvezenn liñvel pe sonnel zo keñver an tolzder ec'honel anezhi ouzh tolzder ec'honel an dour e 4° C. A se ez eo par da 1 douester an dour. Gourleizhat eo enta an droienn douester *daveel*.

Er Jedoniezh : a-wechoù e reer anv eus *gwerzh dizave* un niver *daveel*. An anvad *kevanion daveel* (Gl. *entiers relatifs*) zo dispredet un disterañ, evit *kevanion kemezel* (Gl. *entiers rationnels*).

Er Fizik : arlakadenn ar geñverelezh (arlakadenn Einstein) a gelenn ez e o *keñverel* an eil re ouzh ar re all muzulioù an amzer ha muzulioù an ec'honder (Da-63).

Neuze : strishoc'h eo erdal *daveel* eget hini *keñverel*, an hini kentañ arveret pa vez kel a zewerzhadur ur c'hementad kevreizh d'ur c'hementad all a un natur al liesañ. Evit an eil termen – *keñverel* – a arverer dreist holl pa reer anv eus ar c'heñver etre un anadenn hag unan all, en un doare ledan ha kuit a nep dewerzhadur, dreist holl pa na vezont ket a un natur (da skouer amzer hag egor).

Evit da frazenn enta : *la taille relative d'une constellation*, mechal ha n'eo ket un arver laosk eus *relatif*. Petra a dalvez : ez eo bras pe vrasoc'h ? *relative*, e-keñver petra ? Bezet a vezo, e rafen gant *keñverel*, pa gredan kompren "ment ur steredeg a-geñver gant mentoù ar re all".

GE 22 06 07 – Br. *keñverel* zo dezhañ an erdal ledanañ, o sammañ kemeradurioù eeun ha doareadel : “*Merkomp keñverelezh ar c'healioù enien hag ezien*” (La-11 80), koulz ha kemeradurioù kemplezh ha kementadel : *arlakadenn ar geñverelezh*. Br. *daveel* zo dezhañ arverioù arbennik, er Jedoniezh, er Fizik, er Stlenneg, oc'h emplegañ un daveadur. Er skouer a roez, digudenn : “*ment keñverel*...”

RELATIVES : PROPOSITIONS —

Sl. *PRONOMS INFIXES*

RÉPÉTITION

Sl. *ÉCHOLALIE, PALI(N)-*

ROTATION

Sl. *MOUVEMENTS DES YEUX*

ROTATION SYNODIQUE, SIDÉRALE

MME 26 05 07 – Gl. *rotation synodique* e t *rotation sidérale*,
Br. *c'hweladur sinodek* ha *c'hweladur steredel* ?

YBAN 26 05 07 –

“La période de rotation sidérale θ d’une planète est le temps séparant deux passages successifs d’une même étoile au méridien d’un même lieu situé à la surface de cette planète.”

(*Petite introduction à l’astronomie*, Résumé du cours d’option d’Astronomie des Deug SM1 et MIA1, L. Duriez, Université des Sciences et Technologies de Lille. 6 décembre 2003).

“Toutes les planètes tournant autour du Soleil sur des orbites quasi-circulaires et quasi coplanaires, sont à des distances variables de la Terre ; les extrema de distance d’une planète à la Terre se produisent quand le Soleil, la Terre et cette planète sont alignés. Pour une planète extérieure comme Mars ou Jupiter, la distance à la Terre est minimale lorsqu’elle est à l’opposition, c’est-à-dire vue de la Terre dans la direction opposée au Soleil ; elle est maximale à la conjonction (lorsqu’elle est dans la même direction que le Soleil) ; les situations intermédiaires où la planète est vue depuis la Terre dans une direction orthogonale à celle du Soleil sont les deux quadratures (voir Fig 9). Pour une planète intérieure comme Vénus, la distance à la Terre est minimale lorsqu’elle est à la conjonction inférieure, c’est-à-dire vue de la Terre devant le Soleil, dans la même direction que le Soleil ; elle est maximale à la conjonction supérieure (lorsqu’elle est derrière le Soleil, dans la même direction que le Soleil) ; les situations intermédiaires où la direction de la planète vue de la Terre s’écarte le plus du Soleil sont les deux plus grandes élongations (voir Fig 10).

“Pour toute planète, on appelle période synodique la durée qui sépare deux passages successifs de celle-ci dans un même alignement avec le Soleil (par exemple deux oppositions successives, ou deux conjonctions inférieures successives). En plaçant les planètes dans un repère centré au Soleil et tournant avec la Terre, on obtient leur vitesse angulaire dans ce repère (ou vitesse angulaire synodique) comme différence de leur vitesse angulaire sidérale avec celle de la Terre. On en déduit cette relation entre la période synodique P_{syn} d’une planète et sa période sidérale T , en

$$\text{fonction de la période sidérale } T_{\oplus} \text{ de la Terre : } \frac{1}{P_{syn}} = \left| \frac{1}{T} - \frac{1}{T_{\oplus}} \right|.$$

“L’intervalle séparant deux phases de Nouvelle Lune porte le nom de “mois synodique”. Cette durée est irrégulière, et diffère de la durée du “mois sidéral” définie plus haut. En effet, le mois sidéral concerne la rotation orbitale de la Lune, mesurée par rapport à la direction d’une étoile fixe, alors que le mois synodique concerne la succession des phases de la Lune, donc sa rotation orbitale mesurée par rapport à la direction Terre-Soleil. La durée du mois synodique fluctue largement. Sa valeur moyenne, le “mois synodique moyen” vaut 29.530589 j. Le mois synodique porte aussi le nom de “lunaison”. En plus de son mouvement orbital autour de la Terre, la Lune tourne sur elle-même. Cette rotation est synchronisée sur son mouvement de révolution orbital autour de la Terre, de telle sorte que la Lune nous montre toujours la même face (à peu de choses près). Les durées du jour solaire moyen (24 h), de l’année tropique (365, 24219 j) et du mois synodique moyen (29.530556 j) sont les échelles de temps de base de l’activité humaine et naturelle sur Terre. C’est la raison pour laquelle ils ont servi de base à la construction de la plupart des calendriers connus (voir Section 4.1.1).”

(Introduction à l’Astronomie, par Jean-Pierre Rivet CNRS, Observatoire de la Côte d’Azur, 15 septembre 2003 — En cours d’élaboration).

Kement-se holl da ziskouez e chom labour d’ober c’hoazh war ar Steredoniezh.

Sterniet ’m eus ur c’hevarad evit diskouez an diforc’h etre *synodique* ha *sidéral*. Gl. *synodique* a ra dave ken d’ar *conjonction* ha d’an *opposition*, daoust ma teu ar ger eus hGr. *sunodikos* "a-zivout kejadur an astroù". Neuze e kav din ez eo fur ober ivez gant Br. *sinodek*. A-dal da Gl. *sidéral* emañ Br. *steredel*.

RUPICOLE

MME 22 01 07 – E La-09 db. an drevoniezh ec'h eus graet gant Br. -*trigat*, evit ar Gl. -*cole*. Ha klotañ a ra Br. *roc'htrigat* gant Gl. *rupicole* ?

GE 22 01 07 – Br. *roc'hdrigat* (evit an d, sl. La-17 380-381) "o vevañ e-barzh pe e-kefin ar reier", ya, eno emañ ster diarlenn *rupicole*, nemet e ra ar geriadurioù d'ar ger-mañ aroueziñ un evn anvet ivez *coq de roche*. Ha ne ve ket kentoc'h Gl. *rupestre* ar c'hevatal da 'z kinnigadenn ? Marteze avat eo klokoc'h ar geriadurioù bras dre reiñ ivez un adanv *rupicole* ?

S

SAGITTAL

MME 31 10 06 – Ober a rez gant Br. *diasaezh* a-dal da Gl. *sagittal* e KIS-739 (war tachenn ar Yezhouriezh). Ne welan neblec'h implij Gl. *sagittal* war an dachenn-se... Ha talvezout a ra Br. *diasaezh* war an holl dachennoù ?

GE 01 11 06 – Tro 'm eus bet da gevenebiñ an *diasaezh* ez eo ar c'heñverioù arouez-bed hag an *diadreuz* ez eo ar c'heñverioù arouez-arouez pe bed-bed (*Emsav* 124 12-13) evel an daou zurc'hadur bezant el lavar — al lavar skiantel oc'h arc'hwelañ diouzh an ahel diasaezh ; en eneb, ar roll blein o vezañ roet d'ar c'heñverioù diadreuz e par an arouezioù gant an arz, e par ar bed gant an ober war an dachenn. An hevelep kevenebadur a ra JAKOBSON etre *fonction référentielle* ha *fonction poétique* du langage. A du 'rall, an adanv *a-saezh* a arveran er Gorfadurezh, sk. : Br. *tilhenn ar fri* : *tilhenn askorn-migorn a-saezh* ha *kreizer etre div gavenn ar fri*, Gl. *cloison des fosses nasales* : *cloison ostéo-cartilagineuse sagittale et médiane séparant les deux fosses nasales l'une de l'autre*.

SANCTION

MME 22 01 07 – E peseurt niv. eus Lavar eo bet kinniget Br. *handal* hag ar gerioù all a dro Gl. *sanction* ?

GE 22 01 07 – Daou dermen a vez arveret a-dal da Gl. *sanction* :

I. Br. *kantgadiñ* bet savelet e disoc'h an notenn KIS-015 (La-03 76-77 1969) ma kinnig GP d'ar ger :

e furm diwar studi Kb.*caniad*, hBr. (g)*atur*, *adau*, *dotietue*, *dieteguetic*, h.a.,

e ster a-geñver gant ster, gant naoz ster kentoc'h, La. *sanc*"(o, *sanct*"(o, *sanctus*, *sanct*"(ta#s, *sa*(ce(r, hag e gevatalded da Gl. *sanction*(ner) er c'hemeradur "diazezañ (un disentez) ent kefridiel, ent vriel" :

“Kantgadiñ ul lezenn zo reiñ dezhi bezoud dezvel” (*Emsav* 30 188).

“Ne ra ar Roue nemet kantgadiñ un dibab graet en a-raok” (*Emsav* 43 226).

“He roll [a 'n Dael saoz] eo mouezhiañ an dezvoù, — na vezont erounidek nemet kantgadet gant ar Roue” (*Emsav* 43 233).

“Grataet e vez ar c'hantgad roueel gant ar gerioù : « Le Roy le Veult » evit an dezvoù foran” (*Emsav* 43 233).

II. Br. *handalañ*, evel a welez, zo bet arveret evit ar wech kentañ e 1969 :

“Azon gwellañ an tremen war domani ar gwir devoudel eo an destrizh stag ouzh erounezadur ar reolenn hag ar c'hastiz o handalañ an dorridigezh anezhi” (*Emsav* 27 92).

Despizadur nemetañ an termen eo an notenn (4) e dibenn an Notenn bolitikel m'en arverer evit ar wech kentañ :

“*Handalañ* v., lakaat ur c'hastiz pe ur c'hopradenn d'ober sentiñ ouzh ul lezenn ; *handal* g., ar c'hastiz pe ar c'hopradenn lakaet en doare-se. Arver : handalañ ub. pe udb.” (*Emsav* 27 96).

Da intent luniadur Br. *handalañ* : a) *-talañ*, dave da DGVB 310 : hBr. *tal* « soluit », krBr. *taluo* « recompensation uel talio », Kb. *tal* « solutio, compensatio, pensio », Kb. *tal* « payer, mériter, valoir » ha da vezañs paoterek ar gedrann *-tal-* er yezh kempred, b) *han-*, dave da DGVB 206 ha da vezañs paoterek ar rakger *han-* er yezh kempred (adalek La-09 350, 401, 406 betek La-17 200-201).

SAPROPHYTE

Sl. *HOLOPHYTE*

SCHIZOPHRÉNIQUE

Sl. *FOND PARANOÏAQUE ; PARAPHRÉNIE*

SECTORISER

MME 08 01 07 – Gl. *sectoriser, déssectoriser*. Ha tu zo da zeverañ Br. *gennadiñ, dic'hennadiñ* ?

GE 08 01 07 – Ne welan ket gwell eget a ginnigez.

SÉNILE

GE 06 11 06 – Er mellad-mañ ez arwerc'hin a-gevret an holl dermenoù mezegel o taveiñ d'ar gozhni, e galleg an termenou diwar La. *se(nex* "kozh", *ue(tus* "oadet", Gr. *gevrrwn* "kozhiad" ha Gl. *âge*.

Gl. *vieillard, sujet âgé, âgé*, Sz. *old man, (the) aged* l., *(the) elderly* l., Al. *alter Mann, Greis, alte Leute* l., Br. *den kozh, kozhiad, henad, den oadet, oaded* (l. *oadidi*).

Gl. *sénéscent*, Br. *argozhat, aroadat* : gwanaet ent vonan gant an oad e arc'hwelioù kreudel ha bredel.

Gl. *sénescence* ; Sz. *aging, senescence* ; Al. *Seneszenz, Altern, Altwerden* ; Br. *argozhañ, arodañ* : gwanidigezh vonan gant an oad.

Gl. *sénile*, Sz. *senile, gerontal*, Al. *senil, greisenhaft*, Br. *a) kozhiadel* : (a-zivout an aozioù, an anaezioù, h.a.) a-geñver gant ar gozhni, *b) toc'hen* [*< toc'h + hen*] (aa. & g., l. : *toc'henion*), *kabac'h* : (a-zivout an dud) gwanaet ent kleñvedel gant an oad o arc'hwelioù kreudel ha bredel, sk. :

Gl. *démence sénile, psychose sénile, presbyophrénie*, Sz. *senile dementia, senile insanity, senile psychosis, geriopsychosis, Wernicke's syndrome, presbyophrenia*, Al. *Dementia senilis, Altersdemenz, Altersblödsinn, Alterspsychose, Altersirresein, Greisenblödsinn, Presbyophrenie*, Br. *envedi gozhiadel, psikoz kozhiadel, presbiofreniezh*.

Gl. *sénilité*, Sz. *senility*, Al. *Senilität*, Br. *toc'hended, kabac'hded* : gwanidigezh kleñvedel gant an oad.

Gl. *sénilisme, gérontisme*, Sz. *senilism*, Al. *Senilismus*, Br. *kozhiadegezh* : stad ur bugel pe un oadour dezhañ doareoù kreudel ur c'hozhiad.

Gl. *gérontologie*, Sz. *gerontology, gerontology*, Al. *Gerontologie* ; Br. *henadoniezh* : studi doareoù bonan ha kleñvedel an dud aet war an oad.

Gl. *gériatrie*, Sz. *geriatrics, geriatric medicine, presbyatry, presbyiatrics*, Al. *Geriatric*, Br. *henadouriezh* : skourr a'r Vezekniezh o plediñ gant kleñvedoù an dud oadet.

Gl. *gérontophile*, Sz. *gerontophile*, Al. *gerontophil*, *Gerontophile*, Br. *henadoriat*, *henadoriad* : douget ent revel d'ar gozhiaded.

Gl. *gérontophilie*, Sz. *gerontophilia*, Al. *Gerontophilie*, Br. *henadoriadezh* : doug revel d'ar gozhiaded.

Sl. **GÉR-, GÉRONTO-**

SÉNOLOGIE

MME 22 02 07 – Gl. *sénologue*, *sénologie* ?

GE 23 02 07 – Gl. *sénologie* zo un termen savet fall ha dilezet, erlec'hiet outañ Gl. *mastologie* "studi ar vronn hag he c'hleñvedoù", Br. *bronnouriezh*.

Sl. **MAST-**

SEX-

Sl. **ASEXUÉ**

SOCI-

Sl. **MÉDIC-**

SOI, NON-SOI

GE dd 02 07 – Anv zo amañ eus an daou geal degaset e 1949 gant ar viruzoniour aostralian Frank M. BURNET evit reiñ ur stern hollek da gudennoù an Hangaoniezh ha se dre o stigmañ en dro d'ar c'hemm etre an danvezennoù piaouel d'ar bevedeg (*self, soi*) hag an danvezennoù anpiaouel (*nonself, non-soi*) — kemm oc'h anadiñ er stourm renet gant ar bevedeg evit emziwall diouzh ar re-mañ ha gwarediñ ar re-se —, dre sellout an hinienn vev enta evel ur riez war he api, damantus d'he diogelroez ha prest da zizarmañ an estrenion a glask treuziñ he harzoù : “*Pep bev zo dleet dezhañ difenn e anterinded. En amboaz-se, e rank bezañ en araez da anaout ar pezh a zo estren dezhañ, eleze an non-soi, hag e rank an armoù a zispak enep an non-soi lezel anterin ar soi.*”

[...] *An Hangaeniez* zo skiant an difenn ouzh an non-soi e doujañs ar soi.¹⁶” Despizadenn fraezh en ur yezh pemdeziek, leterc’hadek, ha na venn e mod ebet bezañ un dezgeriad skiantel.

An evned a sav o neizh *en amboaz* dozviñ hag a c’hor o vioù *en amboaz* lakaat o floged da nodiñ — skouer all eus lavar ar pemdez, boutin d’an holl, ha d’ar skiantourion end-eeun pa vezont e-maez o imbours’hva : maoliet evel m’emaomp en denervannañ e tisplegomp realoù an evned diouzh ur gemez davedel¹⁷. Ar Skiant avat ne zispleg netra dre an davedelezh ; ne oar deskrivañ nemet devoudoù ergorel ha, mar c’hoarvez dezhi displegañ, ez eo bepred diwar-bouez savelennoù, hervez ur gemez stadegel : eviti e vez an hormonoù *e devoud* an neizhiañ, an embarañ, an dozviñ hag ar gwiriñ evel ma vez an argemmoù gwrezverk ha gouloù *e devoud* borc’hadur an hormonoù.

Dav notañ ez eo tennet an arroud a-zioc’h eus un diskleriadenn graet gant Jean DAUSSET dirak ur c’hevredig estren d’e ziskiblezh¹⁸ ; distro d’e imbours’hva ez adkave an hangaeniour lavar diles ar Skiant, en degouezh hini ar Vevoniezh volekulel, e pleustre en-dro war “stourm” ar bevedeg e termenoù a antigenoù hag a antikorfoù ; ar bomm kaozeek : “*anaout ar pezh a zo estren*” a adwiske ar ster : “naouaat an danvez antigenoù” (dre ober gant Gl. *reconnaître* en e generadur stlennegel). En hevelep diarsell, mar kred an hangaeniourion amprestañ termenoù digant ar Brederouriezh hag ebarzhiñ geriennoù evel *self*, *soi*, *nonself*, *non-soi* e hanc’herieg ar Vevoniezh arnevez, n’eo ket evit prederouriekaat o diskiblezh, met hepken evit kevraokaat hag aesaat o frezeg hep paouez a zec’heriañ meizadoù skiantel, a intent *self*, *soi* evel “hollad kelligoù ar bevedeg gant o antikorfoù”, evel “glad hangaeel” an hinienn”, ha *nonself*, *non-soi* evel “hollad an danvez antigenoù he devez an hinienn d’ober outo”¹⁹.

¹⁶ Hervez an hangaeniour Jean DAUSSET a roas e imbours’hioù an tu d’ober an treuzplantadurioù organ kentañ (in *Quotidien du médecin*, “Le soi et le non-soi en question”, 2 février 2006).

¹⁷ War argraf an davedelezh e skiantoù ar beved, sl. KIS-544 – An davedelezh, La-11 269-278.

¹⁸ En ur gendael aozet e deroù ar bloavezhioù 1990 e La Salpêtrière gant mezeion, bevonourion, prederourion ha teologourion.

¹⁹ GARNIER & DELAMARE, *Dictionnaire des termes de médecine*, Maloine 2006, pp. 605 & 803.

Koulskoude n'eo ket diamboaz e tilennas BURNET an daouad *self, nonself*. Rak, mard eus eus an hinienn ur reizhiad volekul evit ar Skiant, evit an dud war o femdez, skiantourion e-barzh, e talc'h an kez reizhiad volekul da vezañ ivez²⁰ un den er geoded hag en istor. E Mezheven 2005, da geñver ur gendael all aozet gant an *Académie des sciences* hag an *Académie des sciences morales et politiques* dindan an talbenn “L’identité ? Soi et non-soi, individu et personne”, e tisklerie Jean DAUSSET : “*Lies diskiblezh vevoniel, an Hangaoniezh pergen, o deus amprestet digant ar Brederouriezh hag ar Vredoniezh an termenou soi, identité, individualité. An diaester eo diazezañ an arver sklaerañ eus hevelep meizadoù [...] ; da gentañ eo dleet d’ar Vevoniezh bukañ d’ul live uhel a resister en he zermenou ; d’an eil, abaoe un nebeut bloavezhioù e teu an derc’huezourion bolitikel hag ar wiraourion da c’houlenn digant ar skiantourion sklerijenn war argrafoù a denn da ziazezoù hon c’hedvuhez evel : da be bazenn eus diorreadur ar grouell e revez ur “person” denel ? daoust hag unel eo da vat pep hinienn ha dre se spiritus an oladoù DNA evit savelañ ar bivelezh ? Goulenn a reer digant skiantoù ar beved pourchas un diazez meizadel d’ar Vevzivezouriezh, d’ar Politikerezh ha d’ar Gwir. Ha gallus — ha kanteizh — eo debarzh ur gefridi eus ar seurt d’ar gumuniezh skiantel ?*”²¹

Forzh pehini e ve hon respont d’an aters-mañ diwezhañ — ha ni keodedourion, yezhourion omp ivez ! — ez eo sklaer a-walc’h moarvat an dachenn a-benn bremañ evit ma klaskfemp reiñ o c’hevatal brezhonek da Sz. *self, nonself*, Gl. *soi, non-soi*. Er Brederouriezh, hon eus bet tro da gevenebiñ un hag all ha peurgetket *anunded* hag *allded*, da skouer en ur dreñ arroudoù eus an arnodskridoù²² ma tigeje Hans JONAS tresoù bras ur “Vevoniezh prederel” : “*Without the universal counterpart of « other », there would be no « self »*” [“*Anez ar seurt gourzhtu hollveziadel a « allded » ne vije ket a « anunded »*”²³]. E welet hon eus a-zioc’h : en daouad *self-other*

²⁰ Dindan an adverb ivez emañ an araogenn *a-gesout gant* a ’m eus graet ganti a-dal da *in conjunction with* arveret gant Hans JONAS da verkañ an “*highly intriguing fact of ontology*” ez eo hevelepted an hennad a zo war un dro tra bev ha trevnad fizikel-kimiek, sl. La-11 216, 231, 235.

²¹ *Quot. du méd., ibid.*

²² *Philosophical Essays — From ancient Creed To Technological Man*, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1974, sl. La-11 233-241.

²³ La-11 223.

ergrafet gant Hans JONAS ne adkaver ket an daouad *self-nonself* eus ar Vevoniezh volekul; gouez da houmañ ez eo ar *self* kement ha “glad hangaeel an hinienn”, luoz an antikorfoù o tifenn kreñvlec’h ar bevedeg gronnet gant luoz an danvezennou estren; evit Bevoniezh prederel JONAS emañ *anunded* ar bev e dalc’h an *treüniñ*: “*ar pezh a hañval bezañ, en e zisoc’h hollel, an trezalc’h hepken eus ar saviad a vez kefleuniet diwar-bouez ul lusk didorr davit un tu-hont d’ar saviad* ²⁴”; lodek eo ar bevedeg en ur froud, un trelanvad molekul, o c’hoarvezout, en argrec’h, eus ar molekul a zo o vont da vezañ eñ, en ardraoñ, eus ar molekul a zo bet eñ, etre an daou, anezhañ e unan o stourm da vezañ eñ, da dreüniñ, eleze da assevel diastal e *anunded* en e vrouer da drebabout war enep da dec’h ar froud. Ar Vevoniezh prederel a laka da gejañ ar Skiant hag ar Brederouriezh en ur zerc’hel pep hini war he zachenn, gant he hentennoù hag he finvezioù. E se, evit mirout na ve prederouriekaet ar Skiant hag ergorekaet ar Brederouriezh, e tere na ve ket lakaet an un anvad war ar meizad prederel hag ar meizad skiantel, daoust d’ar c’hengerc’h kefredel a zo etrezo (dreist-holl en abeg d’ar c’hengerc’h kefredel-se) ha daoust ma vez dezho an un dec’her er yezhoù all (ha dres en abeg d’ar mesk a c’hoarvez er yezhoù all etre ar *self* prederel hag ar *self* skiantel). Er Brederouriezh ez eo *self* hag *other*, *soi* hag *autre*, *un* hag *all* “*daou vezad diazez kevenep hag andespizadus na c’hell ar Brederouriezh nemet adtremen dibenndermen warno o tispakañ arvezioù nevez anezho* ²⁵”. E kemm, mar o deus *self* ha *nonself*, *soi* ha *non-soi* an Hangaeoniezh un dra bennak da welout gant an daouad termenou prederel, e piaouont ur staelad devezout disheñvel bras diouzh o hini: ar staelad skiantel oc’h enderc’hel na vent arveret nemet ur wech despizet. Evel kevatal d’an termenou skiantel *self*, *nonself* e kinnigan enta kevatalioù brezhonek diforc’h, a un orin evelkent hag an termenou prederel, luniet diwar ar stirannoù *un-* hag *all-* lostgeriet gant an ereenn *eo* (trede gour unan spiskediel *bout*) a dalvezas c’hoazh da luniañ *pezh* (ar *pezh eo* an dra-mañ tra — ar *quidditas* ²⁶), *gwirevek* (*gwir eo* an dra-mañ tra — *assertorisches Urteil* ²⁷), h.a. evit degouezhout gant *unev* (ar bevedeg e *un(an) eo* e c’hlad hangaeel) hag *allev* (un *all eo* an danvez antigenoù).

²⁴ *Ibid.* 225.

²⁵ *Ibid.*

²⁶ Sl. La-11 181.

²⁷ Sl. La-11 325.

Perzh dibarek an termenou kinniget eo o deveradusted. Bezet an arroud : “*Le « soi » immunitaire ne répond pas à la question « qui suis-je ? » (dans mon unicité d’être vivant), mais « comment suis-je protégé ? » (c’est-à-dire : à l’abri de quelles entités étrangères dois-je rester pour continuer à être moi-même) et en ce sens il n’est pas synonyme de l’identité biologique qu’il prétend être.*”²⁸ Treiñ a reomp : “*An unevded ne respont ket d’an aters « piv on ? » (e ’m unelezh a dra bev), met « penaos e vezan gwarezet ? », eleze ouzh pe allevennoù bezañ diwallet evit chom me va unan) ; hag e se, unevded n’eo ket kenster da hevelepted vevoniel evel ma venner e ve.*”]

SOIGNEUR

GC da GE 19 09 07 – E ’z lizher eus an 03 03 07 da MME ez arverez an droienn *arouelerion sportel*. Mechal ha dibabet mat eo ar ger *aroueler*. E La-06 69 e kaver ar resisadur-mañ : en ur c’hlañvdi e tiforc’her ar c’hoskor-amaezhiadur, ar c’hoskor-maverezh hag ar c’hoskor-arouelañ, hemañ diwezhañ — an *arouelerion* — o c’hoarvezout eus ar vezeion hag an eilerion vezegel : *klañvdiourion*, *adklañvdiourion*, *bredourion*, *leuñvourion*, h.a. Ar *soigneur* ne gav ket e lec’h e-touez ar galvezourion-se.

..... SOIGNEUR. Celui qui s’occupe des soins à donner à un sportif (Larousse).

..... SOIGNEUR. Celui qui est chargé de soigner un athlète, un sportif (boxeur,
..... catcheur) (Petit Robert).

Merzhomp ez eus anv a *celui qui* e kemm ouzh despizadur ar *kinési-thérapeute* a zo ur *praticien* hervez an daou c’heriadur usveneget.

Pe e kavomp ur ger all, pe ez asantomp d’ur rummata brezhonek disheñvel diouzh ar rummata gallek. Betek pelec’h mont avat ? Lakaat ivez e-touez an *arouelerion* kement joentrer, skarver, triakler, h.a. ?

GE da GC 21 09 07 – Ar gwir ganit. An un a raen eus Gl. *soignant* ha *soigneur*, fazi na ’m bije ket graet mar bijen aet d’ar yezhoù all : Gl. *soigneur*, Sz. *second*, Al. *Betreuer* "an hini a ra war-dro". Emichañs n’eo ket al loazioù a ra diouer dimp evit kavout ur c’hevatal brezhonek. Ar gudenn a vo en dibab d’ober etrezo :

..... Br. *eiler*, *ameiler*, arveret endeo en un niver domaniou all

²⁸ T. PRADEU & E.D. CAROSELLA, *Quot. du méd.*, *ibid.*

Br. *gwazer*, *gwaziad* ; koulskoude ha dereout a ra digeriñ brasoc'h skalfad ar c'hemeradurioù d'an deveradoù diwar *gwaz*- ?

Br. *arempreder*, gwell, lakaet er-maez e hirder

Br. *maver* zo en arver endeo, evel ma verkez, er c'hlañvdioù ; petra soñjal eus *maviad* ?

Br. *floc'h*, anvad ar paotr en doa er Grennamzer e-kichen ar marc'heg ur roll damheñvel ouzh hini ar *soigneur* hiziv e-kichen ar bokser, ar gourener, h.a. Nebeut arveret ar ger hiziv : ABEOZEN a rae gantañ da aroueziñ ar soudard oc'h aremprediñ un ofiser (sl. BMAR 12)

GC da GE 28 09 07 – Trugarez evit da ginnigoù.

Betek gouzout, e tispellan :

Br. *eiler* enfredet endeo en anvad Br. *eiler mezegel*, Gl. *auxiliaire médical*

Br. *maver* en arbenn eus Br. *koskor-maverezh*. Na pa vefe degemeret Br. *maviad* e chomfe forc'hellegezh, dre arver ar verb "maviñ" (La-06, p. 67) : "maviñ" a ra ar maver, "maviñ" a ra ar maviad, "maviñ" a ra ivez ar c'hoskor-maviñ

Br. *gwazer*, *gwazad* re ledan o erdal hag en arver e meur a zomani all.

Br. *floc'h* zo dedennus ha tu vo d'e ginnig evel elfenn eus ar c'haozeeg.

Br. *arempreder* a hañval din bezañ an azasañ. Ur c'henvreur din, eñ ivez diwaziad (sell 'ta, ar stirann *gwaz*- ur wech ouzhpenn !) zo bet *soigneur* pare klezeiata Roazhon hag e kement ha henn, enfredet er c'hevrankoù lec'hel ha kevreadel. Pa veze uhellive ar c'hevezadegoù, enno perzhiaded niverus ha brudet, e c'hoarveze ar bare aremprediñ eus va c'heneil — anvet bepred *soigneur* — hag eus ur mezeg (arbennikaet peurvuiañ). Ur c'henvreur dimp, *soigneur du Stade rennais*, a aremprede war an dachenn ar c'hoarierion vell droad. Me ivez, a voe enfredet evel arempreder : ur wech oc'h ambroug ur redadeg marc'houarnierion (ur "redadeg pardon" lec'hel en ardrioù Komborn !) gant ur c'heneil, mezeg e Dingad hag ur wech all — ar c'hlod ! — oc'h ober war-dro marc'htanerion Suzuki e *24 Heures du Mans*, na petra 'ta ! En tri degouezh usveneg e oa an arempreder ul leuñvour. Ne vir ket e vez er c'hevrankoù bihan ur goubed gouest d'ober estreget spinañ tal ar sportour gant ur spoueennad dour pe rimiañ gant un anniant rann ur c'horf daraezet.

An anvad *arempreder* deouezus hervezon a c'haller arverañ a-gevatal da Gl. *soigneur*. Arabat mont re vuan avat. Fraeshoc'h e vo an traoù p'hor bo kinniget un anvadur klok evit pep rumm a "bareourion".

AAB 11 10 07 (dre bellgomz) – Un diskoulm all e ve deverañ diwar Br. *aked-* : *akeder*, *akedour*.

GE 12 10 07 – D'an dud a vicher an disentez. Diwar vont, merkomp gant ar skrivad *aked-* ur gudenn dezneuziañ hegasus.

Amprestet e voe krGl. *aguet*, *agait* er stummoù krBr. *aquet*, *acquet* hag en deverad *aquetus*.

An aozer kentañ o skrivañ *aked-* e voe LE GONIDEC pa ouzon : “**AKET** ou **AKED**”, “**AKÉTUZ** ou **AKÉDUZ**”, “**AKÉTI**” hepken koulskoude (GON.II 114) ; e GON.FB avat e lenner en enmonedoù **ASSIDU**, **ASSIDUITÉ** : “*akétuz*, *akéti*, *aket* ou *aked*”, hag en enmonedoù **SOIGNEUX**, **SOIN** : “*akéduz*, *aket*”.

VALLÉE, ha Roparz HEMON d’e heul, o soliañ war skrivagnerion eus an 19^t kantved, a zegemeras ar skrivadoù *aked*, *aketus*, hag a zeveras *akediñ* diwar *aked*. Notomp e rae A. DURAND en FVR (1847) gant ar skrivadoù *aked*, *aketin* (pennanor).

GBAHE a ro : “**AKET** (en ur venegiñ **AKED**), **AKETIÑ**, **AKETUS**”.

An unvanañ eo an dezneuziadur kinniget gant *An Here*, anat. Hag emsavus eo avat daskemmañ ar skrivadur lennegel en degouezh ?

AAB 29 11 07 – A-zivout Gl. *soigneur* hag ar c’hemeradurioù anezhañ e ranker menegiñ ivez, dre leteñveliezh :

- 1) an den karget d’ober war dro, da brederiañ al loened kevezañ, a-fet
 - a) tizh : “Gris souris, noirs, fauves, blancs, (bien que les lévriers blancs passent pour être malchanceux) [...], les champions frileusement enveloppés dans des couvertures de couleurs différentes, tenus en laisse par des soigneurs vêtus de blanc, font un tour de piste préalable” (MORAND, *Londres*, 1933, p. 143) ;
 - b) pouez : ar skouer eo ar chatal lakaet da wellaat evit bezañ trec’h er foarioù diskouez gounezal. En degouezh-mañ : Gl. *soigneur de bestiaux* = *éleveur de bestiaux* (TLF v^o SOIGNEUR). Amañ n’eus ket da glask p’hon eus endeo Br. *mager chatal* ;
- 2) en ijinerezh gwiadiñ : “den karget da drezerc’hel, da gas un ijinenn en dro” : Gl. *soigneur aux cardes, de lissage, de métier à filer* (Mét. 1955). Gl. *soigneuse* a gaver ivez : “gwezhourez arbennikaet da voueta, evezhiañ ha trezerc’hel ar stern nezañ kendalc’hek” (*Termes nouv. Sc. Techn.* 1983) (sl. TLF-15, pp. 595-596).

Oc'h emgantañ er sportoù hag o klask ur c'hevatal da Gl. *soigneur*, ne renabler evel deveradoù diwar Br. *arempred-* (rev. gentañ war *Emsav* 14 47) nemet *aremprediñ*, *arempreddek*, *arempredus*. Hogen arverañ a reomp kement ar bommoù *mont*, *bezañ*, *lakaat en arempred X* er yezh kempred ma hañval din *arempreder* bezañ en arvar da gaout ur sterva re ledan. Ha ne ve ket spisoc'h ar stiadur dre ar c'herienn savet heñvel *en aked ub*. (GEAK v° *soin*), nad eo ket avat ken boaziet, hag arnodiñ Br. *akeder* da welout ha feal e chomomp d'an durc'hadur ster ? (Da verkañ diwar vont : mard emañ A en arempred B, emañ B en aked A.)

A du 'rall emañ re nes ent soniadel *arempreder*, *darempreder*, *reder* evit ma tremenfemp hep kenstokoù diaes da hepkoriñ, da skouer en un arroud kazetenn evel hemañ, ma vo gwell arverañ *akeder* :

..... Ar brouenn en deus ar barner enklasker edo an akeder e darempred gant
..... metou an dramm

hag er skouer diwezhañ eus an teir-mañ troet diwar TLF :

..... “Merataer eo ivez an akeder en ur bare. Rederion 'zo o deus o akeder entitlet.
..... Ar reder a rank kaout fiziañs leun en e akeder” (diwar SUDRES *Cycl.* 1984).

E testenn MORAND a-zioc'h ez a en ur ser yezh lennegel ha yezh kalvezel, pezh na vir ket ouzh resister houmañ en un droidigezh :

..... “Louet argantek, du, gell rouz, gwenn (daoust ma tremen al levrini gwenn
..... evit bezañ gwallchañsus) e teu ar c'hampioned rividik, gronnet e pallennoù
..... dezho livioù kevarall ha dalc'het en o roll gant akederion gwisket e gwenn,
..... d'ober da gentañ tro al loabr.”

E domani ar greanterezh ma reer war dro traoù (an ijinennoù en degouezh) ha ma empleg Gl. *soigneur*, *soigneuse* meur a geal war un dro hep ma ve un urzhaz sklaer etrezo : "boueta, darbariñ, ren, trezerc'hel", eo boulc'het mat endeo ar c'heriaoueg (sl. *Emsav* 110, 111, 114, 116 ; La-08 5-7 [v° *DARBARIÑ, TREZALC'HER, GWAZOUR*] ; DGYA B-6 20 [v° *PRÉPOSÉ*] ; GEAK).

E lavar ar sportoù e kinnigan enta Br. *akeder* evit ar ster ambredet. Evit al luniad, un teirleñvenneg e ve e-kichen *amsaver*, *c'hoarier*, *deborzher* (en deus d'ober pa sav kann grevus etre arvesterion ur gevrank), *gourdoner*, *gourener*, *tredeog*.

SOMATOPARAPHRÉNE

Sl. *DÉPERSONNALISATION*

SONORITÉ

Sl. *CORRÉLAT-*

SPÉCULATIF

LM 02 10 06 (JMM) – Gl. *spéculatif, spéculations* (kavet en deus Br. *tebouezek* e Lavar 11 411, +21).

GE 03 10 06 – Gl. *spéculatif, spéculation*. E lavar ar preder : deveradoù diwar *tebouez-*. Er yezh voutin ha lennegel avat ez eo gwell tremen gant termenou amresisoc'h : *imbroudad, amsellad, prederiad, damkanad,...*

STATISME

MME 23 02 07 – Ha degemer a raves Br. *diasavezh* a-dal da Gl. *statisme* ?

YBAN 23 02 07 – “État de ce qui est statique ≠ dynamisme”, eme Pet. Rob. E brezhoneg e c'haller ober — hervez an durc'hadur ster — gant *diasavek* ≠ *dialuskek* ha *diasavel* ≠ *dialuskel*, ha da heul an deveradoù en -egezh hag -elezh.

STÉRILISATION

MME 23 11 07 – Gl. *stérilisation*. Bez' emañ ar Br. *disperiañ* a sell ouzh ar pared hepken... Br. *difrouezhiñ* a implijer evit ar parezed, met n'emañ ket marteze war an hevelep live yezh... Br. *gaonac'h-* zo ivez, nemet e talvez evit ar parezed ivez...

GE 23 11 07 – Gl. *stérilisation* "lemel ar ouennusted" ; kemez ar gerluniañ a c'houlennfe Br. *disgouennusaat* ; padal, ne welan ket forc'hell-egezh o tremen gant ar furm skañvoc'h Br. *disgouennañ* "lemel an dro da ouennañ", evel ma talvez Br. *disverglañ* "lemel an dro da verglañ" [Br. *disgouennañ* a voe arveret da gentañ (sl. *Emsav* 5 124) gant ar ster en deus bremañ *hilastaliñ* : e se, an *disgouennañ* a ve un *hilastaliñ dieiltro*]. Araez klasel an *disgouennañ* eo ar *spazhañ* en unan eus kemeradurioù ar ger :

distrujañ organoù ar genel (gourevel pe venevel) dre o ezvenañ (*spazhañ surjaniel*), pe dre araezioù all (*spazhañ kimiek*, *spazhañ skinadel*) — da venegiñ ivez, e-maez Mezekniezh, ar *spazhañ darwantadel* —, gwezhioù *disgouennus* an holl anezho ; ar *spazhañ diglok* (*rangouilhiñ* ar c'hilheier), pa zistrujer unan eus an div gell pe eus an div vierez, ned eo ket disgouennus. Heñvel dra, ar mod spazhañ a c'hoarvez a ambidañ ar c'halc'h en ur warediñ an divgell ned eo ket peurziskouennus, pa c'haller bepred erlemel ar sper borc'het gant an ambideg. Dav notañ koulskoude, en arver mezegel boas e reer alies kensterioù eus Gl. *castration* ha *stérilisation*, gant Al. *Kastration* ha *Sterilisierung*.

Er Surjianerezh e reer ivez gant Sz.Gl. *castration*, Al. *Kastration*, *Kastrierung* evel kensterioù da Sz. *orchietomy*, *orchidectomy*, *testectomy*, Gl. *orchidectomie*, *émasculation*, Al. *Hodenextirpation*, *Hodenentfernung*, *Entmannung*, Br. *kellezvenañ*, *klidennezvenañ* gant ar ster "ezvenañ ur gell, a-wechoù an div". Ne ran ket anv eus ar Bredelfennerezh, ma arverer Gl. *castration*, Br. *spazhadur* (*kemplezh ar spazhadur*) bepred en ur ster argelel. El lavar politikel, e reer anv eus Gl. *stérilisation* hepken, an *disgouennañ* o vezañ hent "dous" an *diouennañ* !

MME 04 12 07 – Ez lizher diwezhañ e rez anv eus ar spazhañ diglok (Br. *rangouilhiñ*) ; hag anavezout a rez an termen gallek dik ?

GE 06 12 07 – A-zivout *rangouilhiñ* e kavan ar bomm-mañ er Garnier Delamare : "CASTRATION. Opération ayant pour but de priver un individu de la faculté de se reproduire. Ce terme est souvent employé dans le sens plus restreint d'ablation des deux testicules ou des deux ovaires, ou même d'un seul de ces organes (*castration incomplète*)", Br. *ledspazhañ*. En degouezh-mañ diwezhañ e komzer kentoc'h eus Gl. *orchidectomie*, *ovariectomie* (*simples* ou *doubles*).

STOÏC-

MME 15 12 06 – Ez lizher diwezhañ e rez anv eus ar Stoeion. Ha klotañ a ra Br. *stoek*, *stoegezh* ? Gerva *Emsav* a ro ivez Br. *stoikian*, evel DCFB hag a ro Br. *stoikian*, *stoikegezh*. VALL a roe Br. *stoaad*, l. *stoaiz*, *stoaeegez*.

GE 15 12 06 – E gwir, ne 'm eus ket prederiet a-raok skrivañ *stoek*, *stoegezh* ; aet on da heul LM en doa arveret an termenou-se. Ankouaet 'm boa an arver eus *stoikian* war *Emsav*... Evel just, e vo ret adstudiañ an afer. Splet

stoek eo e verrded hag e aested sonel, perzhioù na gaver ket gant kinnigoù VALL. Keñveriañ ivez Kb. *Stoïc(i)ad* (l. *Stoïc(i)aid*) hag Al. *Stoiker*.

GE dd 12 07 – “*Stoïkourion*” a skriv Fañch KERRAIN (*Aber* 29 310) ; nes da Al. *Stoiker* hag outañ al lostger *-our*, "dalc'hiad un doazhadur", degemeradus moarvat (war-bouez an trema).

STRABISME

Sl. *MOUVEMENTS DES YEUX*

SUB-

Sl. *-PÉNIE*

SUBSTANTIF

Sl. *DÉVERBATIFS*

SUCS DIGESTIFS

MME 04 12 07 – Gl. *sucs digestifs*, Br. *sunoù koazhañ* ?

GE 06 12 07 – Gl. *sucs digestifs*, Br. *sugoù koazhañ* e GEVEZ.ms. Kredet 'm boa dideodyezhañ (pe tregeriekaat) *chug*. War a hañval ez eo aet e-maez arver ar c'herienn *sucs digestifs* : e 1991 e welan c'hoazh meneg eus *suc gastrique* e geriadur Flammarion, met meneg ebet e Garnier Delamare 1992 ha, seul gent a se, 2006. Anv zo hepken a *sécrétion gastrique*.

SUFFIXE

Sl. *FORMANT*

SULFIT-

MME 27 12 06 – Gl. *sulfitage*, *désulfitage*, *désulfiter* ne rez ket anv anezho ez pennad db. ar gwin. Ha dereout a ra Br. *sulfidenniñ*, *disulfidenniñ* ?

GE 27 12 06 – Diwall : *sulfit* ha *sulfidenn* zo daou gediad disheñvel ; ar *sulfidenn* (Gl. *sulfure*, Sz. *sulphide*, Al. *Sulfid*) zo hal an drenkenn sulfhidrek,

a r *sulfit* (Gl. *sulfite*, Sz. *sulphite*, Al. *Sulfit*) zo hal an drenkenn sulfuruz (sl. Da-64 112, La-08 322 & 422-425) ; Br. *sulfitañ*, *disulfitañ* enta.

SUR-

Sl. **-PÉNIE**

SYNERGIE

Sl. *AGONISTE* ; *POTENTIALISATION*

SYNESTHÉSIE

GE 1981–2007 – Gl. *synesthésie* a reer eus ur strafuilh navel a laka da zec'havaelañ ur fraouad arloet ouzh ul lec'h eus ar c'horf el lec'h-se end-eeun ha, war un dro, en ul lec'h all, alies eiltu, kemparzhek d'al lec'h fraouaet ; nes eo da *eiltuegezh ar merzhout* pe *eiltuverzh* (GEVEZ-1 59, v° *ALLOESTHÉSIE*) ma verzhher ar fraouâd en eil tu ivez, hep ma ve merzhnet avat en tu ma vez arloet ; tennañ a ra ivez d'ar *brizheraez* (Gl. *pseudesthésie*), strafuilh navel ma vez engwezhet div skiantenn e merzhadur an un fraouâd, da skouer a ra gwelout livioù da geñver klevout stenioù (GEVEZ-1 159, v° *AUDITION COLORÉE*). A-dal da Gl. *synesthésie* e kinnigfen Br. *dazverzh* (dre gorvoiñ an durc'hadur ster deuet war *das-* gant *dasson*, *dassez*, *dazlamm*), en ur ober gant an termen Br. *aderaez* a-zivout ar verzhadenn gammzerc'hek.

Un azoniad nes ivez eo an *dazverzh laurek*, (Gl. *synestalgie*, Sz. *synaesthesiagia*) a c'hoarvez eus an *dazverzh* a-ser gant laur grizias el lec'h aderaezek ; ur furm eus ar gorvaz a reer anezhañ.

Sl. **CAUSALGIE**

SYNONYME

GE 09 10 06 – An termen arveret boas zo *heñvelster*. Dav din anzav e ran a-wechoù gant *kenster*, a gredan intent strishoc'h evel "a un ster" ; ober a ran ivez gant *damheñvelster*, met ne gav ket din e c'hallfed ober gant **damgenster*. Ar pennanvioù deveret zo dre *-iezh* evel ma verkez.

MME 18 10 06 – Bepred db. Gl. *synonyme*. Lavaret a raes ez lizher ne rafes ket gant Br. *damgenster*. Koulskoude ec'h eus graet gantañ e KIS 752.

GE 20 10 06 – Ya, graet 'm eus gant Br. *damgenster* war La-15 123-124 hag ankewer e oa hep mar. *Div eur hanter* ha *div eur tregont* zo kenster ; *hir amzer* ha *pell amzer* zo heñvelster, *gwechall* ha *gwerso* zo damheñvelster ; lavarout *damgenster* a ve koulz ha lavarout *damunan*.

An termenou savet gant ULLMANN, Gl. *homéonymes* pe *quasi-synonymes*, evit aroueziñ an daouadoù evel Gl. *frêle* ha *fragile*, *froid* ha *frigide*, ne hañvalont ket bezañ tiñvet, moarvat pa voe kavet e spire ober *doublets* (Br. *doubladoù*) eus ar furmoù-se. C'hoarvezout a ra d'ar brezhoneg ivez degemer *doubladoù* dre hent an trestummañ (sl. La-08 269).

Diwar vont, e KIS-752 e oa anv eus kevatalioù kembraek ha brezhonek da droiennoù latin. Etre yezhoù avat, ha komz a c'haller eus termenou *kenster*, *heñvelster* ? Ne gav ket din. Pep ger en deus *ster* en e yezh, lodek ma 'z eo en *istor* e yezh. Etre div yezh e c'haller komz eus *kevatalded* (kevatal eo Br. *bara* ha Gl. *pain*), eus *kevelepted* (kevelep eo Br. *dour* ha Kb. *dwfr*). Daou c'her kevatal a c'hell bezañ kevelep (evel Br. *bara* ha Kb. *bara*), daou c'her kevelep n'int ket kevatal dre ret (evel Br. *glad* ha Kb. *gwlad*). Marteze e vo ezhomm termenou estreget *kevatalded* ha *kevelepted* evit aroueziñ ar c'heñverioù ster etre ar yezhoù.

SYNOPTIQUE

Sl. *PANOPTIQUE*

T

-THÉRAP-

GE 09 10 06 – Kevatalioù ar gedrann *-thérap-* zo *-mezeg-*, *-yac'ha-*, *-kur-*. Tennañ a ran eus GEVEZ.ms ar bommoù-mañ :

- Gl. *thérapeutique par les antibiotiques*, Br. *mezegadur dre ar bevastalerioù*
- Gl. *méthode thérapeutique*, Br. *hentenn yac'hadel*
- Gl. *branche de la thérapeutique*, Br. *skourr eus ar yac'hadouriezh*
- Gl. *une thérapeutique*, Br. *ur yac'hâd*
- Gl. *utilisation thérapeutique des bains*, Br. *arver yac'haat ar c'houronkerezh*
- Gl. *BCGthérapie*, Br. *kurad BCG*
- Gl. *utilisation à des fins thérapeutiques*, Br. *arver kuradel*
- Gl. *valeur thérapeutique*, Br. *yac'hausted*
- Gl. *séjour thérapeutique*, Br. *chomadenn yac'hadel*
- Gl. *calcithérapie : emploi thérapeutique des sels de calcium*, Br. *kalkiomgurañ :*
dedalvout an halioù kalkiom d'ar yac'hadurezh
- Gl. *corticothérapie*, Br. *kaengur b., kaengurañ*
- Gl. *héliothérapie*, Br. *heolgur, heolgurañ.*
- Gl. *hydrothérapie*, Br. *dourgur, dourgurañ*
- Gl. *psychothérapie*, Br. *bredkur, bredkurañ*
- Gl. *curiethérapie*, Br. *kurigur, kurigurañ*
- Gl. *chimiothérapie*, Br. *kimigur, kimigurañ*
- Gl. *pharmacothérapie*, Br. *liagur, liagurañ*
- Gl. *coefficient thérapeutique*, Br. *gwezhiader kimiguradel*
- Gl. *à doses thérapeutiques*, Br. *a zoenoù yac'hadel*

MME 18 10 06 – Ez lizher diwezhañ diwar-benn *-thérap-*, e lakaez *-kur-* ; daoust hag an adanvioù deveret zo *-kurel* pe *-kuradel* ? (cf. Gl. *soins hydrothérapiques*, Br. *prederioù dourgurel*, *dourguradel* ?) Tu zo moarvat da lavaret : Br. *dourgurañ ub.*, Gl. *soigner qqn. par hydrothérapie* ; *kas ub. da zourgurañ da Vichy* ; Gl. *envoyer qqn. en cure à Vichy*.

E PRED 39 568 e oa bet graet gant Br. *dourvezegiezh*. Daoust ha dilezet eo ar gerioù e *-vezegiezh* e gounid *-gurañ* ? Da skouer e VALL, DCFB, GBAHE, *Ofis ar Brezhoneg* ha moarvat en un toullad lec'hioù all e kaver Br. *morvezeg*, *morvezegiezh*... Hag o distalolet ec'h eus e gounid Br. *morgur*, *morgurañ*, *morgurour* ?... Me gav din e c'hall an daou stumm kenvevañ ; aes e kavan ober gant *-vezeg* da sevel anv an den a vicher (cf. Gl. *radiothérapeute*, *hydrothérapeute*, h.a.).

GE 20 10 06 – Eveldout e soñjan e c'hell kenvevañ an deveradoù diwar *(-)kurad-* ha diwar *(-)yac'had-* pe *(-)mezegad-*.

An adanv a-geñver gant ur verb ober a vez graet diwar ar pennanv ober (*nomen actionis*, sl. La-03 68-69) deveret, hag eñ peurliesañ en *-ad*, sk. :

Gl. *thalassothérapie* :

- Br. a) *morgur* b. (mezegiezh dre ar mor, pennanv hollek),
- b) *morgurañ* (mezegañ dre ar mor, verb ober),
- c) *morgurad* g. (mezegadenn dre ar mor, pennanv ober) ;

Gl. *thalassothérapie* :

Br. *morguradel* (a-zave d'ar morgurañ, adanv deveret diwar ar pennanv ober).

Sl. **TRAITEMENT**

TACHYCARDIE

Sl. **BRADYCARDIE**

TÉLÉOLOGIE

Sl. **FINALITÉ**

THÈME

Sl. **FORMANT**

TIC

Sl. *PALI(N)*-

TITAN

LM dd mm 2007 – Troidigezh pennad J. P. LE BRETON a-zivout diskenn ar sont Huygens war al loar Titan eus ar blanedenn Sadorn.

14 Genver 2005. Tremena a ra an Douar etre an Heol ha Sadorn, peurlvat eo ar ragenebiezh na c'hoarvez nemet div wech marteze en ur milved. E-keit an amzer-se, goustadik, ez a tre ar sont Huygens e reizhiad Sadorn e diwezh un hir a egordeadenn 7 vloaz. Tra ma tosta Huygens da Sadorn e teu ar planedennoù diabarzh war wel, bodet en dro d' an Heol.

Hañvalout a ra Sadorn bezañ ken bras hag Orion. Hewel eo un nebeud eus he loarioù evel pikoù gwenn stignet war ar gwalennoù anezhi endra ma splann Titan, he brasañ loar. Huygens en deus Titan da vuk, ur bed kevrinek, brasoc'h eget Merc'her ha gronnet gant un aezhkelc'h orañjez tev. Biskoazh ne voe gwelet munudoù he gorre. Tizh Huygens a gresk betek 6 km dre eilenn hogos ha kant Titan a vouch Sadorn hag al loarioù tostañ.

Pa 'z a ar sont tre en aezhkelc'h Titan, ar skoed a rann an tizh dre 15 en ur ober un nebeud munutennoù. An harzlamm pennañ a leia an tizh c'hoazh. Pemzek munutenn diwezhatoc'h, an harzlamm stabilaer bihan a gevaraez da gentañ un diskenn herrekoc'h ha da c'houde e c'horreka Huygens a-feur ma sank e gwiskadoù izelañ ha douesañ an aezhkelc'h.

Tostaat a ra Huygens d'un draoñienn deñval etre tareadoù torgennek skedusoc'h.

En tu hont d' an torgennoù a gleiz e teu war wel div linenn genstur teñval a ziskouezo bezañ lodek en ur reizhiad ec'hon a devinier strewet war gorre al loar a-bezh. En 21 km a uhelder e treuz ar sont ur gwiskad latar moan evel a weler en dremmwel. Skleur brumenn Titan sklerijennet gant an Heol eo an taread skedus en nec'h e kreiz. Damwelout a reer ur rouedad kemplezh a garioù deoueriañ dezho un nebeud hektometroù led hag a lies kilometr hed a reg tor an dorgenn. Bez' eo disoc'h ar riolenadurioù war lerc'h ar glaveier metan emichañs. Bennozh d' ar skeudennoù stereo e stader e sav an torgennoù a-gleiz d' un nebeud hektometroù tra ma hañval munudoù torosennadur an draoñienn sevel d' un nebeud dekametroù. E-doug ul lodenn vras eus an diskenn e tiruz ar sont war-du ar Reter a-uc'h gorre Titan tra ma tugin al loc'h dindan 7 km uhelder, en ul loc'h war-du ar C'hornôg kent d' ar sont loc'hañ a-

nevez, war-dro 1 km uhelder, war-du ar Gevred. Tapit krog... Destalañ a ra Huygens war gorre Titan e-kichen resedadoù skorn dour.

Ur gwel all, war-du Kornôg an diskenn adalek 31 km a uhelder, a ziskouez an dachenn eus Titan m'eo bet ar sont o c'hournijal a-uc'h dezhi. Ur sell mat eus ar c'hanioù deoueriañ hag eus ar pezh a hañval bezañ un aod hon eus. Kompezennoù teñval all a zeu war wel ha, war an tu kleiz, kernioù diskolpet ha toull-didoull ivez. Naouusteroù skalfadel eus ar gorre a laka da soñjal ez eus skorn dour eus an takadoù sklaer ; an takadoù teñvaloc'h zo ur meskad hidrokarbidennoù diseurt nad int ket bet aozet e nep imboure'hva. Diskouez a ra ar pik bihan gwenn e traoñ ar skeudenn louc'had an erolad a-uc'h gorre Titan. Gwelout a c'haller ar c'hemm roud e 7 km a uhelder ha gournijal a reer a-uc'h kern torgennoù m'emaomp o vont da zestalañ en e gichen. Dre ma tostaomp d'ar gorre e weler spisoc'h ar glennadur. Daoust ma 'z eus stêrioù hag un aod e spurmanter splann un diazad disec'h. Izeloc'h ez anad merkoù fraezh eus ar c'hrignerezh a volumas ar steudad kernioù diskolpet. Sankañ a ra Huygens en unan eus an diazadoù-se.

Sioul eo an destaladur war gorre Titan. Estlammus eo ar gwel eus an kez gorre, ken heñvel ouzh ar pezh a anavezer war an Douar eo naoz dizour ar stêr gronnet gant torgennoù izel. Un nebeud eilennoù goude ar stokadenn e treuz skeud an harzlamm maez lenañ ar c'hamera. Ar wrez dilaosket gant al lamp amkanet evit goulaouiñ ar gorre ha hini krogen domm ar sont a aezhela metan eus gorre Titan a zo e -180 derez. Nepell diouzh ar sont ez eus strewet war al leur meni reierigoù skorn hag ivez grouan bihan, a zo pe skorn dour, pe hidrokarbidennoù, pe an daou kemmesket.

Daoust ma anavezomp kalz muioc'h bremañ a-zivout ar bed kevrinus-se e chom direspont un niver bras a c'houlennoù. Pelec'h emañ an ec'hon a virlec'h metan liñvel a bourvez an aezhkerc'h ? Pelec'h e c'hoarvez ar glaveier ha pe aliested a zo dezho ? Penaos e vez adkoret ar metan en aezhkerc'h ? Petra a ya d' ober danvezioù ar gorre ? Dre be argerzhioù e voe krouet ha molumet an torgennoù hag an traoñiennoù ?

TÉLÉPHÉRIQUE

YBAN 24 06 07 – Ha degemer a rafes Br. *teleferik* ? Klasket 'm eus e Geriadurioù an Here ha ne 'm eus kavet netra, e-barzh DCFB ne lavaran ket. Bez' ez eus ivez Gl. *télébenne*, *télécabine*, *télesiège*, an holl vodoù dezoug-erezh-se o vezañ doareoù eus an *téléphérage*. Ne ve ket fall kavout un dra bennak er yezh du-mañ, petra bennak ma n'eo ket gwall uhel hon menezioù. Koun 'm eus en doa meneget TURIW ur ger ijinet gant e vugale war ar prim :

fungador. Ar ger-se a glotfe gant Gl. *télésiège*. Ober a rafen a-walc'h gant Br. *fungludañ*, ha neuze e teufe *funglud* a-dal da *téléphérique* ha *fungludenn* a-dal da *télécabine*. Diouzh ret e ve *funvenn* kevatal da *télébenne*.

GE 25 06 07 – Nann evel just da *teleferik*, *teleferaj*, h.a., dreist-holl pa 'z eus danvez termenoù du-mañ aes ha fraezh en hon c'herz : *fungador*, *fungludañ*, *fungluderezh*, *funglud* (pe *fungluder* ?), *fungludenn* (pe *fun-gludell* ?), *funvenn*, *funskaf* (Gl. *téléscaphe*), h.a.

TELLURIQUE

MME 15 11 06 – E GEFIZ e roez *stad aezhennel*, Gl. *état gazeux* ha lec'h all *meskad aezhel*. Diwar vont, petra 'rez eus Gl. *planète gazeuse* ? Br. *planedenn aezhel* ?

YBAN 15 11 06 – Br. *stad aezhenn(el)* pe gwell sur a-walc'h *stad aezhel*, evel a skrivan e pep lec'h a du 'rall. Kudenn an diouer a goskor evit azgwelout ar skridoù.

Gl. *planète gazeuse* ≠ *planète tellurique*, sed ar gudenn. A-wechoù e komzer ivez eus Gl. *planètes joviennes* evit ar re graet gant aezhenn, hag ar re all, dezho doareoù an Douar, a anver Gl. *planètes telluriques*.

Ur blanedenn ned eo *gazeuse* evel ul limonadez. Amparet eo ar blanedenn gant aezhenn — evit an darn vrasañ anezhi da nebeutañ (marteze ez eus ur galonenn galet en he c'hreiz). Da skouer, ar blanedenn Yaou ned eo ket kalet ar gorre anezhi, ur pikol boull aezhenn eo, hidrogen dreist holl. Marteze ez eus en he c'hreiz ur graoñellig roc'h.

Un douar meinek, roc'hek zo mein, reier ennañ. Heñvel dra, ul limonadez aezhennek zo aezhenn enni. Aze ez eus kel a enlenadelezh, eleze e c'haller lavarout ez eo an douar-mañ douar « meinekoc'h » eget unan all. Evit a sell ar planedennoù, ne glasker ket gouzout ha muioc'h a aezhenn ez eus er blanedenn-mañ planedenn eget en unan all, hogen o rummañ ne lavaran ket. A se, hañval ganin e ranker lavarout Br. *planedenn aezhel*. Chom a ra bremañ da gavout penaos kendec'heriañ Gl. *tellurique*. Netra da dennañ eus *douar*, *tir* ha *roc'h* da 'm meno. Soñjal a ran ez eo mat kavout un termen o taveiñ d'ar planedennoù dezho ur gorre kalet, evel plusk an Douar. Karout a rafen loc'hañ diwar hIw. *talam*, e kerentiezh La. *tellus* ha Br. *tal*, Kb. *tâl*. Sl. ivez hBr. *talar*. Penaos dezneuziañ Iw. *talamh* avat ? Evel Iw. *damh* / Br. *dañv*- (dañvad), Iw. *clamh* / Br. *klañv*, Iw. *samh*- (evel en Iw. *samhradh*) / Br. *hañv* ? Neuze hor

befe Br. *talañv* g. -où, o talvezout “tal” kalet ur blanedenn. Betek gouzout hiroc’h e ve Gl. *planète tellurique* kevatal da Br. *planedenn dalañvel*.

THÉMATIQUE

Sl. *FORMANT*

THINK TANK

YBAN 17 03 07 – Ha kavet ’c’h eus udb. evit *think tank* ? Kinnig MC — *bodad kevarouezourion* — a gavan degemeradus.

GE 17 03 07 – Sz. *think tank*, kentañ tro din da gejañ gant an termen ; a intentan bennozh d'ar c'hevatal kinniget gant MC. Gwall hir eo hevelep kinnigadenn avat, anezhi un despizadur kentoc’h eget ur c'hevatal. Tuet e ven evidon da ginnig un termen ken krenn hag ar saozneg, un dra bennak evel *meizvod*...

TORSION

Sl. *MOUVEMENTS DES YEUX*

TRAIT DISTINCTIF

Sl. *DISTINCTIF*

TRAITEMENT

GC 25 09 07 – Ha ne ve ket mesk o kinnig Br. *yac'haat* gwech da gevatal da "pareañ" gwech da gevatal da "mezegañ" ? N'int ket heñvelster, siwazh.

Br. *yac'haat*, Gl. *traiter, traitement thérapeutique, (-)thérapie* (GEVEZ-1)

Br. *prederiañ*, Gl. *traiter, traitement* (GEVEZ-1)

Br. *kurañ*, Gl. *soigner, guérir* (GIBR)

Br. *yac'haat, pareañ*, Gl. *guérir* (GEKBB 54)

Br. *ober war-dro*, Gl. *soigner, s'occuper de* (id. 65)

Br. *mezegañ*, Gl. *traiter (médicalement)* (id., *ibid.*)

Br. *prederiañ*, Gl. *traiter, soigner* (*id., ibid.*)

Br. *arouelañ*, Gl. *soigner* (*id., ibid.*).

GE 17 10 07 – Ya, amañ e tro enep din an damrebech (a drede renk) a raen dit pa ginniges Br. *dornazlañs* a-dal da Gl. *massage cardiaque* : arouezañ dre an daved. Evit difenn va c'hinnig, setu va arguzennoù :

1. Un obererezh ken kozh hag an denelezh eo klask pareañ ar re glañv pe c'hloazet hag e meur a yezh e vez arouezet dre an daved : Al. *heilen* "pareañ", *Heilkunde* "mezekniezh, terapeutik", *Heilmittel* "remed, lia", h.a. ; Kb. *iachaol* "medicinal, therapeutic, health-giving" e-kichen "healed, cured, curable, saved" ; Gl. *cure* "prederiadur" e-kichen "pareadur" (evit d'ar ger dont eus La. *cu#ro* "arouelañ, prederiañ", tra ma talvez *sa#no* kement ha "pareañ" — e-kichen *me(de(or, a oa deveret me#dicu(s* diwarnañ, hag a dalveze "mezegañ", ha "pareañ" war un dro) ; Gr. *iJatreuvw* "bezañ mezeg ; prederiañ, pareañ".

2. Br. *yac'haat* zo unan a-douez verboù all heñvelster : *prederiañ, kurañ, arouelañ, mezegañ, ober war-dro, intent ouzh*. E gwir, ezhomm oa eus ur bennrann evit deverañ diwarni ar c'hevatalioù da zeveradoù Et. *therap-* ; kent ober gant Br. *yac'haat* e voe arveret Br. *yac'hadur, yac'hadurezh, yac'hadouriezh, yac'hadour, yac'hadel*. Ar yezherion a gavfe diaes astenn ster ar verb a c'hallfe bepred treiñ ouzh e heñvelsterioù.

Sl. **-THÉRAP-**

TRAITS PERTINENTS

Sl. **CORRÉLAT-**

TRANSGÉNIQUE

MME 30 01 07 – Ha pledet ec'h gant eus Gl. *transgénique* zo kement a glev anezhañ abaoe ur frapad db. ar maiz, h.a., Br. *treuzgenek* ? (Peseurt kemmadurioù a vez graet er c'henstrolladoù goude *treuz-* ? VALL a ro Br. *treuzc'houlou*, Gl. *faux-jour*, adkemeret gant DCFB).

GE 31 01 07 – A-dal da Gl. *transgénique*, e rafen gant Br. *treuzhilek, treuzhilel*. Gwell goulenn digant YBAN e ali, rak pledet en deus gant an domani-se (ha ne adkavan ket e notennoù).

Goude *treuz-* ne gemm nemet *gw-*, *b-* ha *m-* (pevare rummad enta, sl. *Stourmer* 131) ; GIBR : *treuzgeot*, *treuzvarc'had*, *treuzvevañ*, *treuzwiskañ*.

TRANSPLANTATION

Sl. *GREFFE*

TRANSSEXUEL

MME 09 12 04 – Diwar skouer Br. *heñvelreviat*, *-ad*, *-adezh* hag *arallreviat*, *-ad*, *-adezh*, daoust ha tu zo d'ober gant *treuzreviat*, *treuzreviad*, *-ed*, *treuzreviadezh* ? Gl. *transsexuel*...

GE 10 12 04 – Ya, *treuzreviat*, *treuzreviad*, *treuzreviadezh* a hañval bezañ kevazas.

MME 06 07 07 – Distreiñ a ran war ar c'hinnigoù am boa graet hag az poa kavet mat : Br. *treuzreviat* aa., *treuzreviad* g. *-ed*, *treuzreviadezh* b. Ned eo ket klok ar reizhiad. Gl. *transsexuel* a arverer ivez db. an traoù, cf. TLF : “[En parlant d'une chose] Relatif à un trouble de l'identification sexuelle, à un changement de sexe. *Les hommes qui (...) refusaient mon nouveau genre (...) démontraient l'existence de leur complexe de castration (...). Le mystère de l'évolution dite transsexuelle semblait constituer pour eux une menace de dévirilisation* (S. DULLAK, *Je serai... elle*, 1983, p. 129).” Ha Br. *treuzrevel* a glotfe amañ ?

Ha klotañ a ra Br. *treuzreviadezh* gant Gl. *transsexualité* pe gant Gl. *transsexualisme* ?

GE 07 07 07 – Amjestr eo kudenn skiantel an dreuzreviadezh, a-c'haoliad m'emañ war Vredoniezh ha Bevoniezh. Deskrivet e vez evel ar meno start, an angred bezañ eus ar rev all. Ar vredvezeion eus hanterenn gentañ an 20^t kantved a renke hevelep angred e-touez an ambrenoù, bredelfennerion 'zo ne vankjont ket a ober anezhañ un erzerc'had eus kemplezh ar spazhadur, ar vevoniourion gempred a c'houlaka un displegadur dre an Hiloniezh hag an Hangaoniezh... Un dezrann eus an angred e unan (hep klask d'an arbennoù) en diskouez evel ul lusk eus an emanglevoud (La-09 280-281) o tougen d'un anated kreizon kontrol ha trec'h d'an anated korfadurel, eleze evel un *erougañ* (Gl. *diaphorie*) — alese an anvad all lakaet war an dreuzreviadezh : Gl. *dysphorie sexuelle*, Br. *mieroug revel*.

Bremañ ar c’hemm ster etre Gl. *transsexualisme* ha *transsexualité*. Pet. Rob. a ro an despizadurioù :

TRANSEXUALISME (1956) ; Psychiatr. Sentiment d'appartenir au sexe opposé, le plus souvent associé au désir de changer de sexe.

TRANSEXUALITÉ (v. 1960) ; de *transsexuel*. Didact. Situation d'une personne qui passe d'un sexe à l'autre.

An termen kentañ hepken, Gl. *transsexualisme* (Sz. *transsexualism*, Al. *Transsexualität*, Br. *treuzreviadezh*), a glot gant ar c’hemeradur breidel, eleze an emanglevoud bezañ eus ar rev all, ar *mieroug revel*.

An eil termen, Gl. *transsexualité*, evel m’emañ termenet — gwall amspis, ha “*passer*” a ve da gompren a) p e “*bezañ oberataet war-benn gwiskañ doareoù ar rev all*”, b) p e “*kemer neuz ar rev all dre an emwiskañ hag ar realezh*” ? N’ouzon ket ha kevatalioù zo er yezhoù all (evel a welez, er c’hemeradur kentañ e tisklot an termenoù alamanek ha saoznek). E brezhoneg, dre vont d’an traoù o unan hep tremen dre o anvadoù, e c’haller sevel an termenoù-mañ :

a) Br. *treuzreviañ*, *treuzreviadur*, gwezh mezegel pe surjaniel e amkan reiñ da gorfadur ur gouziviad doareoù ar rev all ; *treuzrevied*, l. *treuzrevidi*, gouziviad bet kemmet e rev dre ar vezegerezh pe ar surjianerezh ;

b) Br. *treuzrevidik*, (den) a zo gantañ an tued da emziskouez dindan neuzioù ar rev all, tued a gaver gant an dreuzreviaded ha gant heñvelreviaded ’zo (diaester yezhel : ar “*bezañ treuzrevidik*” a rafed anezhañ an *dreuzrevidiked*, ennañ al lostger *-idiked* — a voaziemp e grez SADED hag hor boa lezet a-gostez da heul un arbennadenn a-berzh Maodez GLANNDOUR — hag eñ deverad direbech ent yezhourel koulskoude, lakaet er-maez e hirder). Se lavaret, gant an nebeud a ouzer ent skiantel eus an dreuzreviadezh, klask digemmañ un *treuzreviad* diouzh un *treuzrevidig* zo moarvat kement ha breutaat war revelezh an aeled...

Sl. *-ITÉ*

TROIENN WAR-GRESK

MME 20 03 07 – Savet en doa GP e Lavar 05 ur studienn diwar-benn an droienn war-gresk (cf. YBRB 329 : “Ar stumm war-greskiñ”). Petra vez graet e galleg eus an droienn-se ? Gouezet em eus met ne zistro ket em spered !

GE 20 03 07 – A n “*droienn war-gresk*”, pe “*stumm kreñvaat*” a glot gant an arvez a anver Gl. *aspect progressif*, dibaot e galleg (ha dispredet un disterig : *le mal va croissant*). Pledet ’m eus gant an argraf e La-15 304, ha kinniget ober anv a ’n arvez *diraezel* (*edo war vont kuit*) hag a ’n arvez *argammedel* (*mont war washaat*) dec’heriet e brezhoneg diwar-bouez an *droadell arvez* : war + pennanor.

GE 22 03 07 – Diwar skañv e ’m eus respontet ; ne oan ket aet da welout pennad GP war La-04 5-10 ha mesket ’m eus an troiennoù anvet gantañ *troienn war-gresk* gant an *droadell arvez argammedel*. Kement-se lavaret, ne ’m eus kavet e nep lec’h anvad gallek an *droienn war gresk* brezhonek na meneg eus ar c’hevatal gallek anezhi (*de plus en plus, de mal en pis*), ac’hoel netra dibarekoc’h eget “*locution adjectivale, locution adverbiale indiquant une augmentation graduelle, un accroissement progressif*”. Mar kavez te...

TROUBLES

MME 02 04 07 – Gant Br. *strafuilhoù loc’hadel* pe gant Br. *direizhoù loc’hadel* e rafes a-gevatal da Gl. *troubles moteurs* ?

GE 04 04 07 – En degouezh ez eo heñvelster *strafuilhoù loc’hadel* ha *direizhoù loc’hadel* ; kenkoulz all e ran gant un trede heñvelster, dre ar rakger *mi-* : *mirealoù* (*strafuilhoù ar realezh*, Gl. *troubles du comportement*), *mieraезioù* (*strafuilhoù an eraезиñ*, Gl. *troubles de la sensibilité*) ha *miloc’hioù* (*strafuilhoù loc’hadel*, Gl. *troubles moteurs*).

TUBERCULE

GE 28 10 06 – Arveret e vez an termen e div ziskiblezh :

A. Er Gorfadurezh : koagenn grenn vihan war c’horre un organ. Reveziadennoù eus ar ger zo :

A 1. E Korfadurezh an eskern. En destladurioù kent e oa niverus an anvadoù savet diwar ar penndod Gl. *tubercule*. Gant an destladur PNA e voe peurliesañ adkemeret an termennoù kent diwar *tuberculum* (Br. *torzhell*) ; e degouezhioù ’zo avat e voe dibabet da benndod termennoù all : *crista* (Br. *kribenn*) , *processus* (Br. *baleg*) , *trochlea* (Br. *poleenn*) , *tuberositas* (Br. *torosenn*). Sk. :

Gl. *tubercule antérieur de l'atlas*, PNA *tuberculum anterius (atlas)*, Br. *torzhell araok ar vellenn varc'h*.

Gl. *tubercules conjugués*, PNA *crista sacralis lateralis*, Br. *kribenn gostezel ar groazell*.

Gl. *tubercule externe de l'astragale*, PNA *processus lateralis tali*, Br. *baleg kostezel an askorn fer*.

Gl. *tubercule externe du premier métatarsien*, PNA *tuberositas ossis metatarsalis I*, Br. *torosenn ar c'hentañ askorn kreiztroad*.

A-gevenep, e PNA evit anvadoù 'zo e vez erlec'hiet *tuberculum* ouzh penndodoù all :

Gl. *tubérosité des côtes*, PNA *tuberculum costae*, Br. *torzhell ar gostezenn*.

A 2. E Korfadurezh ar parzhioù meizh. Er rann-mañ eus ar Gorfadurezh eo dibaotoc'h e voe miret gant PNA ar penndod *tubercule*. Sk. :

Gl. *tubercule acoustique latéral*, PNA *nucleus cochlearis dorsalis*, Br. *gronn a-gein ar velc'h ouedenn*.

Gl. *tubercule antérieur de la couche optique*, PNA *tuberculum anterius thalami*, Br. *torzhell araok an derc'hvel*.

Gl. *tubercule épiploïque du pancréas*, PNA *tuber omentale*, Br. *bos a-zanter an ilgreiz*.

Gl. *tubercule lacrymal*, PNA *papilla lacrymalis*, Br. *begenn a-zaeroù*.

Gl. *tubercule quadrijumeau antérieur*, PNA *colliculus superior*, Br. *turumell grec'h*.

Notomp ivez an arver e Korfadurezh eus La. *tuber*, Gl. *tuber*, *tubercule*, *tubérosité*, PNA *tuber*, Br. *bos*, *torzhell*. Sk. :

Gl. *tuber du vermis*, *tubercule postérieur du vermis*, PNA *tuber vermis*, Sz. *dorsal tuber*, *tuber posticum*, Al. *Tuber posticum*, Br. *bos ar preñv*.

Gl. *tubercule omental du foie*, *tubercule épiploïque du foie*, PNA *tuber omentale*, Sz. *omental tuber of liver*, *tuber omentale hepatitis*, Al. *Tuber omentale hepatitis*, Br. *bos a-zanter an avu*.

Gl. *tubérosité de l'ischion*, PNA *tuber ischiadicum*, Br. *torzhell an askorn koazez*.

B. En Neuzkleñvedouriezh.

B 1. Anaf devoudet gant bazhell Koch, loet e gorre pe e don ar gwiadoù, anezhañ un hogenn arvelen, etre 5 hag 20 mm treuzkiz :

Gl. *tubercule élémentaire*, *follicule tuberculeux*, *tubercule miliaire*, Sz. *gray tubercle*, *miliary tubercle*, *yellow tubercle*, Al. *Tuberkelknötchen*, *Miliartuberkel*, Br. *bolc'henn dorzhellek*, *torzhell vilier*.

Alese an anvadoù Gl. *tuberculose*, Sz. *tuberculosis*, Al. *Tuberkulose*, Br. *torzhellegezh* roet d'ar poreoù diwar vazhell Koch.

Gant garvevion all e vez devoudet torzhelloù heñvel ouzh re an dorzhellegezh. Komz a reer neuze eus Gl. *pseudotuberculos*, Sz. *pseudo-tuberculosis*, Al. *Pseudotuberkulose*, Br. *gaoudorzhellegezh*.

B 2. Er Groc'henouriezh, e reer Gl. *tubercules cutanés*, Br. *torzhelloù kroc'hen* eus ozvennoù oc'h ensilañ gorrek gwiskadoù don an donenn ; azonañ a reont kleñvedoù diseurt, evel an naplez, al lovrezh, al lupuz.

Sl. *NOD-* ; *NÆUD* ; *NOYAU*

TUMESCENCE

MME 22 01 07 – Me gav din ez poa respontet ur wezh d'ur goulenn bet savet ouzhit gant IK db. Gl. *tumescence*, *tumescient* ; met ne adkavan ket pelec'h...

GE 22 01 07 – Gl. *tumescence*, *tumescient* ne vezont ket arveret ken e lavar ar Vezekniezh. Outo eo bet erlec'hiet *intumescence* nebeut arveret e unan (*intumescient* ne hañval ket bezañ en arver) ; lavaret e vez kentoc'h : 1) *tuméfaction*, *gonflement*, *enflure* er Gleñvedouriezh, da skouer ar bos goude un taol, 2) *turgescence* er Vevdouriezh, da skouer pa sav d'ar c'halc'h. Er ster 1) e ran gant Br. *koeñv*, *koeñvadur*, *koeñvenn* — e GEVEZ e ran gant *koeñvenn ar c'hroc'hen* (*tuméfaction de la peau*), *koeñvenniñ* (*tuméfier*). Er ster 2) e ran gant *lanviñ*, *lanvidigezh* (Kb. *llenwi* a zo unan eus e sterioù "become full, swell, increase", Kn. *lenwel* "to fill, replenish" — Br. *lanv*, Kb. *lanw*, Kn. *lanow* zo a un orin gant Br. *leun*, Kb. *llawn*, krKn. *luen*, *leun*). A-zivout va respont da IK, sl. La-12 259-260.

U

UNIVERSITAIRE

MME 31 10 06 – GEAK a ro *skolveuriad* g. -ed, Gl. *universitaire*. Ober a rez-te gant Br. *skolveurieg* (cf. La-12 342) petra eo ar furm lies : *skolveurieged*, *skolveurieien* ? Ha kemm zo etre an daou (*skolveuriad* : an hini a zarempred ar skol-veur – *skolveurieg* : ar c'helenner, an den tiolet) ?

GE 01 11 06 – N'ouzon ket ha sklaer e vez bepred ar c'hemm etre *skolveuriad* (l. *skolveuriaded*) h a *skolveurieg* (l. *skolveurieion*, nemet e tegemerfed ar stumm hesonoc'h *skolveurieged*). Kinniget eo bet an termen-mañ diwezhañ evel kevatal da Gl. *agrégé*. GEAK a ro *skolveuriekadur* a-dal da Gl. *agrégation*. Evidon a ra alies gant an amprest andezneuz *agrégé*. Marteze en defe YBAN ur mennoz war ar gudenn.

YBAN ~ 15 11 06 – Betek henn e ran gant Br. *skolveurieg*, Gl. *agrégé*, pa ra NDBF gant Br. *skolveuriekadur*, Gl. *agrégation (titre universitaire)*. VALL a ro eñ *skolveuriegadur*, met *skolveuriekaet* e VALL.Sup. Evit liester *skolveurieg* : *skolveurieion*, ned eo diaesoc'h da zistagañ eget *gouizieion*. Met gwelout a ran ivez NDBF. *mezeg*, l. *mezeged*, tra ma lavaromp *mezeion*. Neuze *skolveurieged* ivez ? Evit Br. *skolveuriad* g. -ed a zo kevatal da Gl. *universitaire*.

UROLOGIE

Sl. -*LOGIE*

V – Z

-VORE

LM 16 11 06 – Evit ur gentel 'm eus bet ezhomm kevatalioù brezhonek an adanvioù Gl. *frugivore, granivore, insectivore, herbivore, piscivore* hag all. Aet on davit La-09 ha kavet 'm eus Br. *hollezat, luvezat, mon- ha kaoc'hezat, lec'hidezat, prenn-* ha *koadezat* met ket ar re usveneget. Kredet 'm eus ober gant Br. *frouezhezat, greunezat, amprevanezat, geotezat, peskezat*. Padal, lakaet on diaes gant o luniadur : lod zo savet diwar ur pennanv stroll (*frouezh, greun, geot*), lod all diwar ur pennanv unan (*amprevan, pesk*). Ar re a 'm eus kavet e-barzh La-09 zo savet diwar ur pennanv hollek (*luv, kaoc'h, mon, lec'hid, prenn, koad*) mar lezer *holl* a-gostez. Sklerijenn mar plij.

GE 17 11 06 – Hanrenoù disheñvel zo d'ar ger diged e-barzh ar frazennoù ha d'ar gedrann e-barzh an deveradoù pe ar c'henstrolladoù : ur ger diged o vont da gedrann a gas gantañ e dalvoud kealel (pe ul lod anezhañ), nemet peurvuiañ e lez war e lerc'h ar spizadurioù a samme e-barzh ar frazenn : reizh, niver, moz, h.a., sk. : e *dengar* e steuz an damant d'ar spizadurioù a zo war *den* e bommoù evel *setu an den, un den ez out, an den zo ur bronneg, an denion* ; muioc'h : ar binvioù neuziadurel a dalveze da spizañ ar ger diged er frazenn a ya d'e heul a-wechoù e-barzh an deverad pe ar c'henstrollad evit c'hoari ur roll kealel, sk. : *denoniezh ha tudoniezh, pesker ha pesketaer*;

kanenn ha *kanaouenn*, *dareviñ*, *darbout* ha *darvezout*. Chal ebet da gaout enta rak lakaat kichen ha kichen *greunezat*, *peskezat*, *koadezat*, h.a.

VASE D'EXPANSION

MME 04 12 07 – E Lavar 10 ez poa pledet gant Gl. *expans-* ; hag ober a rafes gant Br. *lestr delediñ*, Gl. *vase d'expansion* ?

GE 06 12 07 – Ya, Br. *lestr delediñ* a lavarfen ivez. Kinnig a ris *delediñ* a-zivout an aezhennoù, da verkañ kresk an ec'honad pa zigresk ar gwask. Evit a sell al liñvennoù, e talvez al *lestr delediñ* da virout na savfe ar gwask pa gresk an ec'honad.

Sl. *DÉTENDRE*

VERBE D'ACTION

Sl. *DÉVERBATIFS ; -THÉRAP-*

VERGENCE

Sl. *CONVERGENCE ; MOUVEMENTS DES YEUX*

VERSION

Sl. *CONVERGENCE ; MOUVEMENTS DES YEUX*

VERTICAL

MME 20 05 07 – GIBR a ro Br. *a-zerc'h*, Gl. *vertical*, hep dave na skouer. Heuliet eo bet gant ar yezh arnevez. Ha gouzout a rez pelec'h en doa RH diskoachet se ? Moarvat e tle dont eus Br. *derc'h*, met ne welan ket penaos ez eo emdroet ar ster...

GE 23 05 07 – Va goulakadenn a-zivout Br. *a-zerc'h* : a un orin eo Br. *derc'h* amañ gant Kb. *dyrchu* (stumm kurzhet eus *dyrchafu*) "to lift up, raise ; rise" (a-benn ar fin, Br. *derc'haviñ* ne ve ket kement-se un amprest !)

Sl. *EXALTER*

VÉSICULE

GE 08 11 07 – Arveret e vez Gl. *vésicule* er Gorfadurezh hag er Groc'h-enouriezh.

Er Gorfadurezh ez arouez organoù dezho stumm ur sac'h bihan :

Gl. *vésicule biliaire*, PNA *vesica fellea*, Sz. *gall()**bladder*, *cholecyst*, Al. *Gallenblase*, Br. *kellenn vestl* ;

Gl. *vésicule séminale*, PNA *vesicula seminalis*, Sz. *seminal vesicle*, *spermatozyst*, Al. *Samenblase*, *Spermatozyste*, Br. *kellenn sper*.

Er Groc'h-enouriezh, dindan an anvad Gl. *vésicule*, Sz. *blister*, Al. *Bläschen*, Br. *c'hwezigenn* e teskriver nep anaf o c'hoarvezout eus ur valirenn hevon eus an ezkroc'hen, enni ul levruzenn dreuzwelus.

Ouzhpenn an termenou-mañ diwezhañ koulskoude e ra an aozerion c'hallek ha saoznek gant un niver bras a dermenou heñvelster pe damheñvelster, en ur glask a-wechoù, hep kenglev alies, reiñ dezho bep a ster arbennik :

Gl. *cloque*, *ampoule*, gerioù kaozeek, hep arbennikadur betek henn pa ouzon ; da notañ evelkent e reer Gl. *ampoule* eus ar c'hwezigenn o tont en daouarn pe en treid da heul gwaskañ pe rimiañ ;

Gl. *bulle* zo dezhañ kemeradurioù mezegel : a) "c'hwezigenn vras", arveret pergen da verkañ anafoù kleñvedoù dibarek (pemfiguz, kleñved Dühring, h.a.), b) er c'herienn Gl. *bulle pulmonaire* un hogennad aezhel e-barzh parenkim ar skevent ;

Gl. *phlyctène*, termen savet er 16^t kantved da zec'heriañ ar ster en deus Gl. *vésicule* hiziv, a arverer a) evel anvad genadel, ar spesadoù anezhi o vezañ *vésicule* ha *bulle*, b) e troioù dibarek 'zo, da skouer, en devadoù eil derez, e reer *phlyctènes* eus klogorennoù ar c'hroc'hen ;

Sz. *blister* zo bet dezhañ un treug steradurel a-stur gant hini Gl. *ampoule*, nemet e hañval bezañ arveret bepred evel termen kalvezel a Groc'h-enouriezh ;

Sz. *bleb*, damheñvelster da Sz. *blister*, en deus gounezet daou gemeradur arbennik : a) evel anvad genadel kevatal da Gl. *phlyctène*, b) evit arouezñ kistoù aezhel 'zo ;

Gl. *bleb*, amprest saoznek, dezhañ an daou gemeradur a) ha b).

A du 'rall, an aozerion saoznek ha gallek a ra ingal ha hep merkañ kemmoù ster eus ur yezh d'eben gant *vesicle*–*vésicule*, *bulla*–*bulle*, *phlyctena*–*phlyctène*.

Br. *c'hwezigen* b., furm vilvedel (hBr. *huisicou*, krBr. *huysiguenn*) hag hollbredenek (Kb. *chwysigen*, *gwysigen*, Kn. *güsygen*), a glot dre an neuz hag ar ster gant Gl. *vésicule*, Sz. *vesicle*. Lezel a ran gant ar c'herdarzhourion an emell da briziañ ar c'hengroazadurioù a zo en orin an termen-mañ etre La. *ue#s"#ca*, Br. *c'hwezañ* "koeñviñ", *c'hwezhañ* "kas aer", h.a. (sl. DGVB 215).

En tu all da Br. *c'hwezigen* avat e paota an termenou e steregor an anafoù kroc'hen o c'hoarvezout eus ur glogorenn :

Br. *klogorenn* b. end-eeun, kevatal en arver da Gl. *ampoule*, *cloque* ;

Br. *gloevenn* b., gantañ daou gemeradur hervez L'Arm ha GReg : a) "balirenn vihan o tont en treid dre vale, en daouarn dre vezañ devet", b) "yoc'henn dindan deod ar bioù" ;

Br. *ugeolenn* b., meneget gant PELletier, heñvelster da *gloevenn* er c'hemeradur a) ;

Br. *filboc'henn* b., gantañ daou gemeradur hervez MOA : a) "goañvenn", b) "klogorenn".

Betek gouzout,

– e talc'han d'ober gant Br. *klogorenn* evel ger kaozeek, kevatal da Gl. *ampoule* enta, en ur heuliañ boaz ar saoznegerion d'e arverañ evel termen kalvezel hollek, kevatal da Sz. *blister* ;

– ez arveran Br. *gloevenn* evel kevatal da Gl. *bulle*, Sz. *bulla* ;

– ez ardaolan ouzh Br. *filboc'henn* roll an anvad genadel a zo gant Gl. *phlyctène*,

– e talc'han gant Br. *ugeolenn* ar ster a verke PELletier dezhañ, eleze "klogorenn dec'hanet gant ur gwezher fizikel".

Sl. *MACULE*

VIBRATION

Sl. *MASSAGE*

VIRTUOSE

YBAN 23 02 07 – Ha studiet 'c'h eus endeo Gl. *virtuose* ? Br. *mailh*, *mailhoni*, *ampartiz* zo un tammig berr. Un dra bennak diwar hBr. *camp*,

Kb. *gorchest, rhagor, gwyach, godidog, ardderchog* ? Bez' hon eus *dezerc* 'hañ hag *erzerc* 'h. Aon 'm eus rak ar gwered klañvdi.

GE 26 02 07 – Gl. *virtuose*, It. & Sz. *virtuoso*, Al. *Virtuosität*. Emaomp aze dirak un termen a zo dezhañ un hir a istor e sevenadurioù Kornog, karget enta a gennotadurioù. Ne welan ket penaos degemer an termen en ur droc'hañ dioutañ ar c'hennotadurioù a ra e gig, eleze penaos na zegemer ar furm andezneuz *virtuose* pe *virtuoso*, pe gentoc'h ar furm dezneuziet *virtuoz* evel m'en deus graet LM en *Enezenn al lavar* (p. 84). Kement-se ne vir ket ouzhimp a sevel en he c'hichen furmoù du-mañ damheñvelster (gant ar spi ma kavint o ergeñverrennoù e-touez ar vrezhonegerion !) D'an danvez kembraek a ginnigez, ez ouzhpennfen ur ger en deus ar skrivagner ac'hanout ankouaet war a hañval : *medrus* ; hemañ koulskoude 'c'h eus lakaet d'ober e neizh e brezhoneg ! (hervez GPC en defe *medr* da welout gant Gn. *mataris* 'gwaywffon' — alese moarvat an droienn a glever gant gourvibion ar C'halianed a-zivout ur *medruz* : “C'est une flèche !”)

VIRULENCE

GE 07 08 07 – En orin an termen emañ :

..... La. *u"rus* "1 dourenn, glaour, sun, sper 2 binim, kontamm 3 mouezh, flaer" ;
..... La. *u"ru(lentus* "binimus" ; La. *u"ru(lent)"(a* "mouezh, flaer, louvidigezh".

E lavar ar pemdez ez intenter ar *virulence* evel an noazusted feuls a-berzh garvevion o neriñ er bevedeg. El lavar mezegel, gwechall e tispartie aozerion 'zo an daou arvez : *virulence* "*nerusted* ar garvevion" ha *toxinogenèse* "borc'hañ toksinoù, *toksinbarusted*". Hiziv e hañval an holl bezañ a-du evit un despizadur o vodañ an daou arvez. An aozerion gempred a intent ar *V* evel "perzh ar bakteri da neriñ ha da vorc'hañ toksinoù e-barzh ar bevedeg"; ouzhpenn se ez andalont derez ar *V* hervez grevusted ar strafuilhoù devoudet, harzusted ar bevedeg hag an delanvadoù kent o deus bet tro da werediñ war ar garvevion.

E brezhoneg ne hañval ket bezañ roud eus kevatalioù La. *u"rus* hag e zevedadoù a-raok an 18^t kantved :

..... L'Arm : “*VIRULENT A daule ul lin, a ellehai couchi er real* "a daol ul lin a
..... c'hallfe kousiañ ar re all" ”. “*VIRUSS Gourienn ag er hleinhuétt* "gwrizienn ag ar
..... c'hleñved" ”.

GON.FB : “VIRULENT, adj. Qui a du virus, du venin. *Kon#tammuz, Binimuz*. Cette plaie est virulente, *kon#tammuz pe binimuz eo ar gouli-zé*”. “VIRULENT. Plein d’aigreur, de fiel. *Garô* ou *garv*. *C’houerô* ou *c’houerv* [...]”. “VIRUS, s.m. En terme de médecine et de chirurgie, le venin de certain maux ; *Kon#tamm, m. *Binim, f.* Le virus est dans son sang, *enn hé wâd, enn he wenn éma ar c’hon#tamm* ou *ar vinim*.”

VALL : “VIRULENT *kontammus*”. “VIRUS *kontamm*.”

DFBH : “VIRULENCE *kontammusted*”. “VIRULENT *kontammus*”. “VIRUS *viruz*.”

Ha Kembreiz o defe pledet da ziorren o yezh er sitread-mañ eus al lavar ? N’emañ ket ganin o embannadurioù mezegel diwezhañ, ac’hoel diwar o geriadurioù e stader n’int ket aet pelloc’h eget ar vrezhonegerion :

Y Geiriadur Mawt (1980) : “VIRULENCE *gwenwyn*”. “VIRULENT *gwenwynig*”. “VIRUS *firws, gwenwyn*.”

GPC FIRWS “*virus* "cynnyrch meicrobau mân anhysbys sy’n achosi afiechyd heintus, gwenwyn a gynhyrchir yn y corff mewn canlyniad i haint".”

Lakaet er-maez an amprest Sz. *virus*, e tremen hon “breudeur tramor” gant *gwenwyn* amprestet diwar La. *uene#num* (deuet ivez da Br. *binim* a-dreuz da hGl. *venim*).

Ne c’haller ket tennañ eus Br. *kontamm* pe *binim*, gant al liessteriek ez int, ar c’hevatalioù da Gl. *virulent, virulence* en o c’hemeradur mezegel. Dav dimp pellaat diouto evel m’hon eus ranket ober endeo evit reiñ ar c’hevatalioù resis Br. *tredizhad* da Gl. *contagion* (DFBH : *kontammerezh*), Br. *pistriek, pistriel* da Gl. *toxique* (DFBH : *kontammus ; pistrius*), pe c’hoazh dre strishaat erdal Br. *binim* a-geñver da erdal skiantel Gl. *venin*.

Dre loc’hañ diwar ar c’heal “noazusted feuls” e kinnigan korvoiñ ar gedrann Br. -*gal-* bezant e meur a dermen vrezhonek (sl. DGVB 173) ha kembraek (sl. GPC^I 1372-1373) ; e brezhoneg lennegel *dial*, hag e brezhoneg kempred *arial, galen, galer, gorial, kedal, amreal, real*, h.a. Evezh a daolan pergen war Kb. *anial* “wild, desolate, grievous”, ennañ an un -*gal-* ha marteze Pr. **ande-* (GPC^I 130, neoazh hervez GPC^{II} 308 “ansicr yw ’r elf. gentaf”), bezet pe vezet o tigeriñ dimp an hent etrezek Br. *anial* diwar Br. *an(n)-kreñvaer* ha Br. -*gal-* “acte violent” (DGVB 173)²⁹. Alese :

²⁹ A-zivout orin pe arver an termenou deveret diwar -*gal-* meneget amañ : *amreal* DGVB 220, v° *imrogalou*, La-08 33 ; *anial*, La-08 36 ; *arial*, La-12 189 ; *dial*, amprest kembraek gant skrivagnerion *Gwalarn* ; *galen* La-04 25 ; *galer* GEVEZ-1 44 ; *gorial* La-08 33, 36 ; *kedal* La-08 37, GEAK 229 ; *real* La-08 36, GBLF ¶ 227.

Br. *anial* g., *anialegezh* b., Gl. *virulence* ;
 Br. *anialek*, Gl. *virulent* ;
 Br. *anialiñ ouzh*, Gl. *se monter virulent à l'égard de* ;
 Br. *anial*, Gl. *non virulent*, h.a.

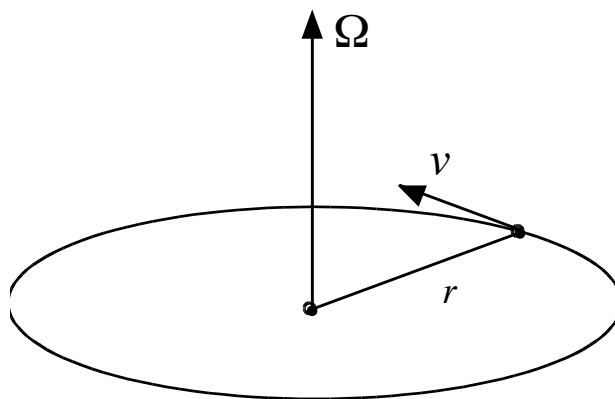
Sl. *POTENTIALISATION*

VITAL

Sl. *PRONOSTIC VITAL*

VORTICITÉ

YBAN 01 12 06 – Sz. *vorticity*, Gl. *vorticité*, *tourbillon*, Al. *Vortizität*, *Wirbelstärke*, *Wirbeldichte* :

An tizh hag ar skin zo brasterioù naouus d'an droenn. Hep degas re a ataladoù hag evit chom eeun, amredad an tizh evit un dro zo :

$$I = v \times 2\pi r = \omega r \times 2\pi r = 2\omega \times \pi r^2.$$

ω zo ar c'horndizh hag ar c'hementad $\Omega = 2\omega$ a roer dezhañ an anv Br. *sturiadell droenn*, Gl. *vecteur tourbillon* pe *tourbillon*, tra ken. E gevatal saoznek zo *vorticity*, Gl. *vorticité*. En alamaneg ez eus meur a dermen³⁰.

³⁰ **Anmerkung** Die für diesen Teil der Theorie kennzeichnenden Bezeichnungen, wie z.B. Wirbelstärke, Wirbeligkeit, Vortizität usw., sind im allgemeinen nicht eindeutig

E brezhoneg ivez e c'haller kavout un deanvadur arveridikoc'h d'ar sturiadell-se. Mar taoler pled ez eo :

$$2\omega = \frac{I}{\pi r^2} \Rightarrow \Omega = \frac{I}{A},$$

ez eo par kreñvder ar sturiadell droenn d'ar c'heñver etre un amredad hag ur gorread. E se ez eo Ω un amreter gorreel (Al. *Wirbeldichte*), e gerioù all : un amredad dre unanenn c'horread en ur poent eus ul lanvad.

E Nerzhoniezh an heverennoù ez eo ar sturiadell droenn par ivez da c'hweladezh tizh an heverenn, eleze :

$$\left(\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \right) \cdot \left(\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \right) = \frac{1}{2} \frac{d}{dt}.$$

Evit merkañ “kreñvder” an troenniñ e c'haller soñjal el lostger *-der*, evel *bleindredander*, *bleinwarellder*, *goulaouder*, *kerc'hellder*. Neuze e teufe Br. **troennder** = *amreter gorreel* = *sturiadell droenn*.

GE 06 12 06 – Br. *troennder* zo aes ent sonel ha, lañs gantañ war an termennoù allyezh, lodek eo en un hanc'herieg heboell.

-ZYGOTE

MME 18 10 06 – BEVO 76 a ra gant Br. *heterozigotel*, *homozigotel* ; hag an dibenn *-el* an hini eo a glot amañ ? pe chom hep dibenn ebet (ar pezh a rofe tro da sevel ken aes all ar pa. & l. *-zigoted*).

definiert. Wenn man in Veröffentlichungen oder Diplomarbeiten nachliest, so erhält man zum Teil widersprüchliche Aussagen in Inhalt und Nomenklatur, wie:

- Vorticity ist die „Wirbeligkeit“ eines Vektorfeldes an einem gegebenen Ort.

Im Deutschen wird sie als Rotation bezeichnet.

- Die Rotation $Z := \text{rotv}$ nennt man auch Wirbeldichte,...

• Wirbeligkeit und Wirbelstärke sind zwei unterschiedliche Dinge, die klar zu trennen sind...

- Die Wirbelstärke $\Gamma = \text{rotv}$ beschreibt...

Deshalb ist es teilweise problematisch, eine fehlerlose Theorie zu formulieren.

(Fortgeschrittenen-Praktikum 2 am Physikalischen Institut der Universität Freiburg März/April 2004 Protokoll zum Versuch PIV Particle Image Velocimetry, Dominik Jaeger & Lars Krieger)

GE – 20 10 06 – Mar dalc'her an termenou etrevroadel, eo gwell na stagañ outo bagonioù all ha tremen gant Br. *homozigot*, *heterozigot*; *homozigotiezh*, *heterozigotiezh* (Gl. *-zygotisme*, Sz. *-zygosity*). Hogen, hag arbennikted seurt furmoù a viro ouzhip a gavout kevatalioù du-mañ skañvoc'h? Aroueziñ a reont ez eo unrezh pe get an div c'henenn unloet war ur re gromozomoù. Erlec'hiañ a rafen a-walc'h *unreek* ouzh *homozigot* (o koazhañ elfennoù an despizadur : "a zo unrezh div c'henenn unloet war ur re gromozomoù", met n'eo ket dre vont pelloc'h er c'hoazhadur eget ma reas lunierion an termen etrevroadel : "a zo heñvel (*homo*-) div c'henenn unloet war gromozomoù koublet (*-zygot*-)"). Ober a rafen gant *allreek* (*dizunreek*?) e-lec'h *heterozigot*. Heñvel dra gant *unreegezh*, *allreegezh* e-lec'h *homozigotiezh*, *heterozigotiezh*. Diwar vont, merkomp o deus an alamanegerion klasket diskoulmoù du-mañ ivez : e-kichen *homozigot* e reont gant *reinanlagig*, *gleichanlagig*, *reinrassig*.

ZOOMORPHISME

GE 03 03 07 – Er ster boas e talvez Gl. *zoomorphisme* kement ha "treuzfurmadur un den en ul loen". Ur c'hemeradur all a c'hallfed empentiñ : "tuadur da intent evel loenel anadennoù fizikel pe realoù denel", a-stur gant kemeradur arnevez Gl. *anthropomorphisme* "tuadur da intent evel denel anadennoù fizikel pe realoù loenel".

Bezet pe vezet, a-dal d'an daou dermen gallek e pourchas ar brezhoneg ar pevar zermen-mañ :

milamdreiñ "treuzfurmiñ e loen" ;

denamdreiñ "treuzfurmiñ e den" ;

milervannañ "meizañ evel loenel anadennoù fizikel pe realoù denel" ;

denervannañ "meizañ evel denel anadennoù fizikel pe realoù loenel".

Sl. *DOMINANT*